

पवित्रबहादुर स्मृतिग्रन्थ



Pavitra Bahadur Bajracharya

A Tribute to his life & work
(A Commemorative Volume)

पवित्रबहादुर स्मृतिग्रन्थ

Pavitra Bahadur Bajracharya

A tribute to his life & work

(A Commemorative Volume)

छं वाना
छाय् याकनं वना ?
छ मदयेकं मगाःनि !
अयुनं वन !

- भिक्षु सुदर्शन



सम्पादक

दुण्डबहादुर वज्राचार्य

प्रकाशक :

अशोकरत्न वज्राचार्य

डा. प्रदीपबहादुर वज्राचार्य

हीरादेवी वज्राचार्य

वीर-पूर्ण पुस्तक संग्रहालय
गाबहाल, ललितपुर-१८, नेपाल ।

फोन नं. ५३३०७७, ५३३३२६

जिम्मिगु प्रकाशित ग्रन्थत

- | | |
|---|-----------------------------------|
| १) दीघनिकाय (नेपाल भाषा) | १०) महापरित्राणया संक्षिप्त परिचय |
| २) दीघनिकाय (नेपाली) | ११) मांयात निर्वाण-स्वाँ |
| ३) मज्झिमनिकाय (नेपाल भाषा) | १२) बौयात निर्वाण-स्वाँ |
| ४) मज्झिमनिकाय (नेपाली) | १३) महापरिनिब्बान-सुत्त |
| ५) संयुत्तनिकाय | १४) कम्मद्वान-दीपनी |
| ६) इतिवुत्तक | १५) पूर्णबहादुर स्मृतिग्रन्थ |
| ७) मिलिन्द-प्रश्न | १६) निदान कथा |
| ८) पायासि सूत्र | १७) धम्मपद आदि |
| ९) The Buddha, The Truth and The Human Beings | |


प्रथम संस्करण : १००० प्रति

बुद्ध संवत् : २५४६
नेपाल संवत् : १९२३
विक्रम संवत् : २०५९
ईस्वी संवत् : २००२



धम्मदान

कम्प्यूटर सेटिड : धर्मरत्न शाक्य
न्याखाचोक, तंचाको, यल ।
फोन नं. ५३४६८२

मुद्रक :  न्यू नेपाल प्रेस, फोन : २५९०३२, ४३४८५०

Bir-Purna Memorial Publication Pavitra Series No. # 12

Pavitra Bahadur Bajracharya

A tribute to his life & work

(A Commemorative Volume)



Published by
Ashok Ratna Bajracharya
Dr. Pradip Bahadur Bajracharya
Hera Devi Bajracharya
Bir-Purna Pustak Sangrahalaya
Gabahal, Lalitpur-18, Nepal.
Tel 533077, 533326

Works by the Same Author

- (1) The Digha Nikaya (*Nepal Bhasha*)
- (2) The Digha Nikaya (*Nepali*)
- (3) The Majjhim Nikaya (*Nepal Bhasha*)
- (4) The Majjhim Nikaya (*Nepali*)
- (5) The Samyutta Nikaya (*Nepal Bhasha*)
- (6) The Iti-vuttaka of Khuddhaka Nikaya (*Nepal Bhasha*)
- (7) Milindapanha (*Questions of King Milinda in Nepal Bhasha*)
- (8) Mahaparinibban Sutta (*Nepal Bhasha*)
- (9) Purna Bahadur Bajracharya Commemorative volume
- (10) Pragyananda Commemorative volume (*co-editor*)
- (11) Man-yata Nirwan-swan (*A Nibban Flower to the Mother*)
- (12) Ba-yata Nirwan-swan (*A Nibban Flower to the Father*)
- (13) Baishakha Mahotsava (*A collection of scholarly Articles on Buddhism*) I & II
- (14) Nidan Katha
- (15) The Dhammapada

First Edition

: 2002 A. D

In loving memory of Late Pavitra, may the readers join with us to wish
him NIBBANIC BLISS. May all beings live in
Harmony, Peace and Prosperity.

This book is for free distribution, not to be sold.

DHAMMADANA

श्रद्धाञ्जली



स्व. पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य

जन्म : २००१ फागुन १७ (28th Feb. 1945)

दिवंगत : २०५८ मार्ग १५ (30th Nov. 2001)

निर्वाण प्राप्त जुइमा

शोक-पुस्तिकाय् ल्हाःचिं दुपिं द्वलंद्द शोक
सन्तप्त उपासक, उपासिकापिं, मित्रजनपिं, धर्मपासापिं, न्यातिवर्गपिं
एवं

स्रठपाढक व प्रकाशक परिवार ।

बुद्धशासन-पालक उपकारी उपासक

उपासक भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य छम्ह समाजसेवी जूगुया लिसें बुद्धधर्मय् समर्पित व्यक्तित्व खः । वसपोलं थःगु जीवन पर्यन्त बहाः, विहार दय्केगु, जीर्णोद्धार यायेगु, आजीवन सदस्य दय्केगु, अस्थायी उपसम्पन्न भिक्षु जुइपित भिक्षु यायेत कार्यक्रम दय्केगु, सुयातं ग्वाहालि याना उपकार यायेगु ज्याय् तःधंक श्रद्धा तथा बिज्यात । उलि जक मखु, स्वदेशी विदेशी बौद्ध व्यक्तित्व व विद्वानपिं लिसे सम्बन्ध तथा नेपाःया गौरव नं बढे याना बिज्यात । स्वयं जित नं वसपोलं याना बिज्यागु उपकार-गुण लुमंके बहः जुया च्वंगु दु ।

धर्म उत्साहया खँ खः, पवित्रम्ह मनूयात पवित्रकथं लुमंका तये बहः जुइकः वसपोलया परिवारं पवित्रबहादुर स्मृति-ग्रन्थ पिकया च्वछाये बहःगु ज्या याना च्वन । थुगु ग्रन्थ ब्वना सकसिनं पवित्रबहादुर वज्राचार्य थें हे धर्म-उत्साह, धर्म-उमङ्ग, व धर्म-प्रेरणा काये फयेमा धका शुभकामना व्यक्त याना च्वना ।

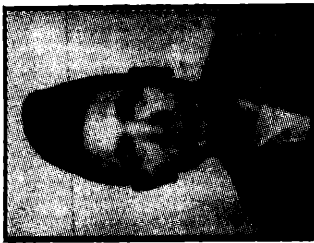
Dhamma.Digital

अखिल नेपाल
अखिल नेपाल

दिव्याश्रम बुद्ध विहार,
मातातीर्थ, गुरुजुधारा, काठमाडौं ।

अनिरुद्ध महास्थविर
संघनायक,
अखिल नेपाल भिक्षु महासंघ

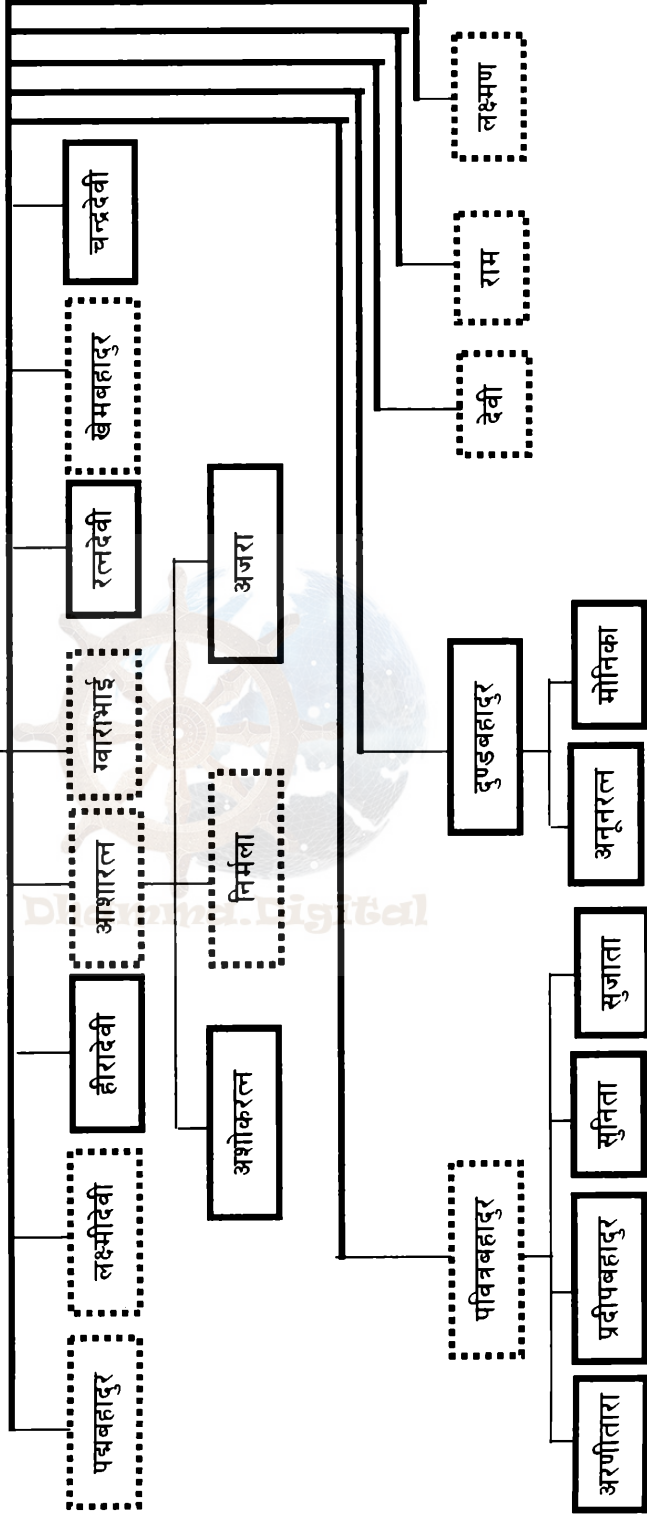
अँयाः पुन्ही
५ आश्विन २०५९



बौ पूर्णबहादुर वज्राचार्य
मां घीरमाया वज्राचार्य



वंश वृक्ष



१. बौ पूर्णबहादुर (मां वीरमाया) या पिता लक्ष्मीज्योति (अजि अष्टमाया) ख.; (२) लक्ष्मीज्योति या पिता कृष्णमुनि (तापा:अजि जसथकुं) ख.; (३) कृष्णमुनि या पिता मुनिन्द्र ख.; (४) मुनिन्द्र या पिता देवमुनि ख.; (५) देवमुनि या पिता (६) सप्तमुनि ख. । शुकथं थ: सहित बौ, बाज्या, तापा:बाज्या याना नैगू पुस्ताया अभिलेख जुल ।

पवित्र स्मृति

बुद्धशासनय् तन, मन व धनं सेवा याम्ह छम्ह श्रद्धावान् सेवक, बुद्धवचन त्रिपिटक ग्रन्थत नेपाल भाषा व नेपालीं पिकायेगु ज्याय् तःफागु नुगः दुम्ह, विभिन्न विहार निर्माण/जीर्णोद्धारया ज्याय् न्हयलुवा, यलय् बुद्धजयन्ती न्याय्केगु कोषया संस्थागत व्यक्तित्व, प्रत्येक वर्ष गुलाँ धर्म देशनाया नितिं सक्रिय व्यवस्थापक, विभिन्न धार्मिक सामाजिक सङ्घ संस्था विहारया जिम्मेवार पदाधिकारी व आजीवन सदस्य, श्रामणेरपित भिक्षुपित प्रव्रजित यायेगु ग्वाहालि यायेगुनिसें कया देश विदेशय् आखः ब्वंके छुवयेत माबले माकथंया सहयोगी, गरीब गुरुवापिनि नितिं करुणावान्म्ह व निःस्वार्थ समाजसेवी प्रातःस्मरणीय पवित्रबहादुर वज्राचार्यया ५७ दँया उमेरय् २०५८ मंसिर १५ गते सकिमिला पुन्ही खुन्हु अनित्य, दुःख व अनात्माया सन्देश तोता दिवङ्गत जुया बिज्यात ।

श्रद्धेय भिक्षुसङ्घ, अनागारिका गुरुमापिं, उपासक उपासिकापिं, मित्रवर्गपिं, धर्मपासापिं, विभिन्न सङ्घसंस्थायापिं सहभित्रपिं तथा न्यातिवर्गपिनि पाखें वसपोलया पार्थिव शरीरयात अन्तिम श्रद्धाञ्जली देछागु, वसपोलया अन्तिम शवयात्राय् हजारौं सङ्ख्याय् सहभागी जुगुया निसें कया इलय् ब्यलय् बुद्ध पूजा, धर्मदेशना, शोकसभा आदिया पुण्यया ज्याखँ याना बिज्यासे वसपोलयागु सुगति कामनाया लिसें निर्वाण प्राप्तिया नितिं पुण्यानुमोदन जुया च्वंगु जुल । उकिया नितिं परिवारयापाखें सकलप्रति कृतज्ञ ज्ञापन यानागु जुल ।

पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्यया संक्षिप्त जीवनी

जन्म	ने.सं. १०६५ फागुण कृष्णपक्ष द्वितीया (२००१ फागुण १७ गते)
पिता	पूर्णबहादुर व माता वीरमाया वज्राचार्यया सुपुत्र
दिवङ्गत	५७ दँया वैशय् ने.सं. ११२२ कछलाख्व सकिमिला पुन्ही (२०५८ मार्ग १५ गते शुक्रवार)
जन्म स्थान	गाबहाल, ललितपुर ।
विवाह	रेणुका देवी शाक्य
मृत्या/कायपिं	अरणीतारा, डा. प्रदीपबहादुर, सुनिता व सुजाता ।
शिक्षा	बी.ए., परियत्ति सद्धम्म पालक
देश भ्रमण	श्रीलंका, भारत, थाइल्याण्ड, जापान, सिंगापुर, मलेसिया आदि ।
पेशा	: व्यापार
प्रकाशित कृति	: The Buddha, The Truth & Human beings इलय् ब्यलय् लेख रचना प्रकाशित

धार्मिक तथा सामाजिक सेवा

१. युवक बौद्ध मण्डलया संस्थापक अध्यक्ष - युवा वर्गपिंत बुद्धधर्मयु याना, बुद्धधर्म प्रचार-प्रसार यायेगु ज्यायु आकर्षित सदां सक्रिय आजुं सन् १९७२ "विश्व भातृत्व बौद्ध सम्मेलन, कोलम्बो भाग कया लिहाँ वया युवक बौद्ध मण्डलया २०२७ श्रावणं स्थापना याना संस्थापक अध्यक्ष जुया बिज्याःम्ह, YMBA या तकोमच्छि बौद्ध तीर्थयात्रा न्यायेकेगुली अगुवा, युवक बौद्ध मण्डलया उन्नति प्रगतिया नितिं समर्पित व्यक्ति, भवन निर्माण व स्कूल स्थापना सहयोगी ।
२. श्री शाक्यसिंह विहारया प्रमुख उपासक - नेपाःया न्हापांम्ह सङ्गमहानायक दिवङ्गत प्रज्ञानन्द महास्थविरया दुर्ग्येक सेवा याम्ह बहुउपकारी उपासक, विहारया प्रत्येक ज्या खँय् न्त्यब्वना अविस्मरणीय योगदान बिया बिज्याःम्ह प्रमुख उपासक, सचिव, शाक्यसिंह पुनर्निर्माणया ज्याय् तन मन धन बिया ज्या पूर्वका बिज्याःम्ह ।
३. यल बुद्ध जयन्ति कोष समितिया कोषाध्यक्ष थः पिता पूर्णबहादुर वज्राचार्यया निधनं लिपा थः कोषाध्यक्ष जुया कोष बृद्धि यायेगु, संचालन यायेगुली सक्रिय व्यक्ति ।
४. यल, बुद्धजयन्ती कोषपाखें यल लायकूली स्थापित विश्व मैत्री विहार संरक्षण एवं सल्लुं पत्तिकं बुद्ध पूजा कार्यक्रम सुचारु रूपं न्त्याकेगुली सहयोग याना बिज्याःम्ह ।
५. यलया बुद्ध व बुद्धधर्म सम्बन्धी न्त्यसः लिसः कासायात बुद्धजयन्ती कोष अन्तर्गत तथा दँय् दसं न्त्याकेगु व कासाया नितिं सहयोगी ।
६. मणिमण्डप विहार दायक समिति एवं संरक्षण समितिया सचिव जुया विहारया पुनर्निर्माण दँय् दँसं गुलां धर्म देशनाया व्यवस्था तथा विहारया न्त्यांगु धार्मिक ज्या खँय् न्त्यब्वना च्वना बिज्याःम्ह ।
७. श्री सुमंगल विहारया उन्नति प्रगतिया नितिं शुभचिन्तक तथा सुमंगल सचिव जुया धार्मिक ज्या खँय् सहभागी । श्रद्धेय बुद्धघोष भन्तेया नं शिष्य जुया बिज्याःम्ह ।
८. नगरमण्डप श्री कीर्ति विहारय् निर्मित लुम्बिनी व कुशीनगरया प्रतिमूर्ति एवं मन्दिरया दाता जुया बिज्याःम्ह ।
९. अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्रया कोठा छगूया दाता तथा भोजन व्यवस्था अक्षयकोषया सदस्य ।
१०. अक्षयेश्वर महाविहार बचे यायेगु ज्याय् सक्रिय व्यक्तित्व आदर्श विद्या मन्दिरयात विहार मी धुंकूगुयात राजदरवारय् निवेदन तथा जग्गा विहारया नामय् हे संरक्षण यायेगु ज्याय् अग्रसर जुया बिज्याःम्ह ।
११. धर्मोदय सभाया आजीवन सदस्य ।
१२. गां गामय् च्वंगु ७ गू विहार निर्माणया नितिं न्त्यब्वना बिज्याःम्ह श्रद्धेय भिक्षु कालुदायीया नितिं माबले माकथं ग्वहाली याना बिज्याःम्ह ।
१३. धम्मावास विहार वृद्धाश्रम निर्माणया नितिं आर्थिक सङ्कलन यायेगु ज्याय् ग्वहालि याना बिज्याःम्ह ।
१४. लक्ष्मी वर्ण संस्कारीत रत्नाकर महाविहार, हखबहाया उत्तर दिगी जिर्णोद्धारय् अध्यक्ष तथा थःगु बौपिसं तोता बंगु बहाया निर्माण कार्यय् सक्रिय सहयोगी ।

१५. थः बौपिसं स्थापना याना थकूगु गाबहाल, विश्व शान्ति विहारया सुधार समितिया कोषाध्यक्ष जुया संरक्षकया भूमिका म्हिता बिज्याःगु ।
१६. यल, वनबहाया उजुदेव नाम सङ्गीति गुठीया सदस्य जुया गुठीयात ननानं न्त्याकेगु ज्या याना बिज्याःम्ह ।
१७. वैष्णवीदेव मसान सतः जीर्णोद्धार समितिया उपकोषाध्यक्ष जुया बिज्याःम्ह ।
१८. तको मच्छिद्रया रक्त दाता, रक्त दान कार्यक्रमया सहयोगी एवं नेपाल रेडक्रस सोसाइटीया आजीवन सदस्य ।
१९. न्हापां गणमहाविहारय् नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाया शिक्षक तथा गणबहाया विकासय् सहयोगी जुया बिज्याःम्ह ।
२०. संस्कृत बौद्ध अध्ययन केन्द्रया कार्यकारिणी सदस्य जुया बिज्यागु ।
२१. विश्वया आपालं थासय् विश्व शान्ति स्तूप स्थापक परम पूज्य नीचि दात्सु फुजी गुरुजी व वसपोलया शिष्य भिक्षुपिंत नेपाः बिज्याबले लसकुस याये निकट सम्बन्ध तथा थःगु हे छैय् वसपोलया ८९ औं जन्मोत्सव नेपाःया मौलिक संस्कृति अनुरूप अभूतपूर्व रूपं मानेयागु तथा थःगु निवासस्थान व पुल्चोक वज्जयोगिनीया सतःयात विहार अनुरूप दयका वसपोलपिंत वासया व्यवस्था याना संरक्षक जुया बिज्यागु व न्हापायागु पोखरास्थित अनदु विश्वशान्ति स्तूप निर्माण ज्याय् ग्वाहालि यागु व चैत्य भत्के याबले आपालं दुःख तागु तथा थःगु जीवनया अन्तिम कालय् लुम्बिनी विश्व शान्ति स्तूप उद्घाटनया अवसरय् अतीव हर्षपूर्वक प्रमुदीत जुया सहभागी जुया बिज्यागु ।
२२. वीर-पूर्ण पुस्तक संग्रहालयया अध्यक्ष जुया नेपाल भाषा व नेपालीं त्रिपिटक ग्रन्थत प्यब्वय् छव्व प्रकाशनं याना बिज्याम्ह ।
२३. सुन चाँदी व्यवसायी संघया निर्वतमान अध्यक्ष ।
२४. नेपाल बौद्ध परिषदया संस्थापक आजीवन सदस्य ।
२५. कुम्भेश्वर टेकनिकल स्कूलया छम्ह संचालक दुज ।
२६. श्री शान्ति विद्याश्रम, लोहल, यलया आजीवन सदस्य व सहयोगी ।
२७. धर्मादित्य धर्माचार्य शतवार्षिक समारोहया आर्थिक संयोजक ।
२८. मांभाय् पुचः यलया सल्लाहकार ।
२९. सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरया ८८ दँया लसताय् ने.सं. १९०७ चउलाख्व अक्षयतृतियानिसें छवा तक दुर्लभ प्रब्रज्या ग्रहण याना 'पञ्जारंसी' नामं भिक्षु जुया बिज्यागु । आदि आदि ।

जिमिगु धापू

गनं बुद्धशासनया छुं गतिविधि दत धाःसा अन वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्य मथ्यनि मखु ।

नकतिनि प्रव्रजित जूपिं बाहेक वसपोलयात म्हमस्यूपिं सुं भन्ते व गुरुमापिं दइ मखु ।

गनं विहार, सङ्घ, संस्थाय् थः संलग्न जूगु दसा अन वसपोलं जिम्मेवारीपूर्वक दायित्व बहन याना बिज्याइ ।

विदेशय् आखः ब्वं बिज्याइपिं भन्तेपिं व श्रामणेरपिंत वसपोलं तन मन धनं ग्वहालि याना विदेशय् आखः ब्वं बिज्यायेत अवसर चू लाका बिज्यात ।

देश विदेशया विद्वानपिं, नां जापिं भन्तेपिं, गृहस्थ पण्डितपिं तथा विभिन्न व्यक्तित्वपिं नाप स्वापू तया नेपाःया बौद्ध जगतया गौरव बढे याना बिज्यात ।

अल्पकालीन प्रव्रजित जीवन हने इच्छुकपिंत इलय् ब्यलय् थुजागु समारोह हनेगु ज्या भवः हना अवसर चूलाका बिज्यात ।

विहार विहारय् च्वना बिज्यापिं भन्तेपिंत व गुरुमापिंत जलपान व भोजनया व्यवस्था अपुक तालाकेत आजीवन सदस्य दय्केगु परम्परा स्वना बिज्यात ।

धार्मिक, सामाजिक व भाषिक ख्यलय् थःम्हं नं चन्दा तया मेपिंके नं चन्दा म्हया मुंकेगु ज्या श्रद्धापूर्वक याना बिज्यात ।

ज्या याना वनेबले छुं समस्या वा आपद् विपद् वल धाःसा न्ह्याम्हसित नं “ग्यायेम्वाः जि दु” धका आश्वासन बियाथें थःम्हं ग्वहालि याना ज्या नं पूर्वके फुगु थ्व वसपोलया त्याग तपस्यां खः ।

गरीब गुरुवापिंत सहयोग यायेगु, आपद् विपद् जूपिंत ग्वहालि यायेगु, विरामी जूपिंत विचाः याना वासः यायेत डाक्टर वैद्यपिं सतः वनेगु वा इमित अस्पतालय् भर्ना याना बिइगु थ्व वसपोलया नियमित ज्या भवः खः ।

थःगु स्वास्थ्य बः मलासां स्वास्थ्ययात छुं हे बिचाः मयासे, नये त्वनेगुयात नं छुं वास्ता किस्ता हे मतसे विहार दयेकेगु ज्याय् भन्तेपिंत सेवा यायेगु ज्याय्, बाखँ कंकेगु ज्याय् वा महापरित्राण, कथिन, विहारोत्सव, नामसंगिती वा न्ह्याग्गु कथंया धार्मिक उत्सवय् लय् लय्तातां सहभागी जुया बहुजनपिंत नं सहभागी याना आपालं आपाः पुण्य संचय याना बिज्यात । “भिंगु ज्या याइपिं सी खना ग्याये म्वा” धका न्ह्याम्हसित न्यंका जुइम्ह सदां सद्वर्मय् तत्पर जुजुं २०५८ साल मार्ग १५ गते सकिमिला पुन्ही खुन्हुया दिनय् वसपोलं

भीत भगवान् बुद्धया मूल शिक्षा अनित्य, दुःख व अनात्मा सन्देश लुमंके बिया देह त्याग याना बिज्यात ।

“थःगु जीवनय् गुबलें सुम्क च्वनेगु व आराम कायेगु धयागु मद्दु”^१ धका कालुदाई स्मृतिग्रन्थय् कालुदाई भन्तेयात गुगु शब्द वसपोलं वर्णन याना बिज्यात व, व थःगु हे जीवनया प्रतिविम्बित अभिव्यक्ति खः । थःगु जीवनय् उत्साह व उमंग तथा सद्धर्म व समाजया गुगु सेवा वसपोलं याना बिज्यात उकिया उल्लेख पूर्वके दसा ज्यूगु खः धयागु जिमिगु इनाप खः । उकिं वसपोलया लत्याःया दिन खुन्हु ‘धम्मपद’ पुस्तक विमोचनया दिनय् पवित्रबहादुर स्मृतिग्रन्थ छगू पिकायेत वसपोललिसें सत्तिक स्वापू दुगु विहार, सङ्घ संस्था व भन्तेपिं, गुरुमापिं, धर्मपासापिं, उपासक उपासिकापिं व मित्रजनपिके स्मृतिग्रन्थया नितिं उपयुक्त च्वसु च्वया छ्वया हया बिज्यायेत/दीत इनाप यानागु खः । आपासियापाखें जिमिगु इनापयात तुरन्तमय् हे सकारात्मककथं कया च्वसुत दुत बिया सहयोग यात । वसपोलं जीवनकाछि ज्या याना सेवा याना तःगु थासं च्वसुत वयेमाल धका जिमिसं च्वय्केगु ज्या याना । कृतज्ञ गुण म्हसीकेगु बौद्ध चारित्रिक ज्या जूगुलिं थाय् थासं च्वसुत दये मागु ताय्का बरोबर ताकेता याना भिला पियाबले स्मृतिग्रन्थयात माःगु च्वसुत मुने फुगु जुल ।

अन्तिमकथं लेख च्वसुत मुना व्वना वनाबले सङ्घमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविर, धर्मा लोक महास्थविर, आचार्य डा. अमृतानन्द महानायक महास्थविर, सङ्घनायक शाक्यानन्द महास्थविर, सुमंगल महास्थविर, सुदर्शन महास्थविर, कालुदायी महास्थविर, अनोमदस्सी भन्तेपिं लुमंसे वल । वसपोलपिं दनिगु जूसा, पुलापिं उपासकपिं नं दनिगु जूसा पवित्रबहादुर स्मृतिग्रन्थया रुपरेखा हे मेगु जुइगु जुइ धका मती वन । दकले सकले भिक्षु सुदर्शन महास्थविरया असामयिक मृत्युं जिमित स्तब्ध यात । वसपोलया पाखें स्मृतिग्रन्थया नितिं विशेष च्वसु दइगु जुया जिपिं लयताया च्वनागु खः । वसपोल मदये छुं दिन न्हयो जक कम्प्यूटर प्रिन्ट याना सफू ज्याना तयागु पाण्डुलिपि क्यना सल्लाह कयागु खः । “राजभाईया नामं कीर्तिपुर विहारय् दकले चिधंगु चिट्टिक च्वंगु न्ह्याबले लुमंनीगु छगू छु कीर्ति जुइ धका मती तथा च्वना । आःतकं छुं लुइके मफुनि” धका धया बिज्याम्ह भन्ते थःहे नं २०५९ श्रावण ५ गते (जुलाई २१, २००२) या दिनसं बिज्यात । जिमिगु हे व्वनाय् वसपोलया निर्वाण कामना यासे २०५९ श्रावण २५ गते छगू श्रद्धाञ्जलि सभा नं यानागु जुल ।

थुगु स्मृतिग्रन्थ पिकायेत जिमिगु इनापय् च्वसुत च्वया ग्वाहालि याना बिज्यापिं/दीपिं सकल च्वमिपित दुनुगलं निसें धन्यवाद बिसें आभार प्रकट याना च्वना । वसपोलपिनि थथःपिनि च्वसुस दुगु लुमंतिया सुगन्धसार, देनया व्यापकता, शील स्वभावया सुगन्धता, कृतज्ञताया विस्तार, निर्वाणया कामना आदियात पतिहाकः याये जिमि मास्ते मवः । ब्याक्व च्वसुस पवित्र सुगन्ध व गुण वर्णन दु । जिमित छम्ह छम्हसिया नुगलय् म्हुना मवनीकथं ब्याक्व सार थुगु स्मृतिग्रन्थय् ब्वये मास्तेवः । अथे नं ग्रन्थ तःपुं जुइगु भयं संक्षिप्तीकरण नं याये माला वन । अथेनं स्मृतिग्रन्थस श्रद्धाञ्जली स्वाँया छक्कुचा पागु रूप, रंग, रस, सुगन्ध, आकार, प्रकारयात जिमिसं मुनेगु कुतः यानागु खः । पवित्रम्ह राजभाई

१ स्वया दिसैं, पवित्रबहादुर वज्राचार्य, भस् भस् लुमना च्वनिम्ह वसपोल भिक्षु कालुदायी महास्थविर भन्ते, भिक्षु कालुदायी महास्थविर स्मृतिग्रन्थ पृ. ६४ स ।

धयागु संक्षिप्त सारयात लुमंके बिइया नितिं भन्तेपिं, गुरुमापिं, उपासक उपासिकापिं, विहार, सङ्घ संस्थाया दुजःपिं, जातिवर्गपिं, मित्रवर्गपिं तथा सकलें लेखक लेखिकापिंपाखें गुगु सहयोग प्राप्त जुल उकिया नितिं जिमिपाखें हानं छको धन्यवाद बिसे ज्या पूर्वके खंगुलिं कृतज्ञता प्रकट याना च्वना । शोक पुस्तिकाय् समवेदना प्वंका बिचाः हाय्का बिज्यापिं/दीपिं सकसितं जिमिसं धन्यवाद बिया च्वना । नापं वसपोलया निधन सम्बन्धी समाचार गोरखापत्र, सन्ध्या टाइम्स, मेट्रो एफ.एम., स्पेश टाइम दैनिक, आनन्द भूमि, धर्मकीर्ति आदिद्वारा प्रचार प्रसार याना ब्यूगुलिं वय्कःपिंत जिमि परिवारपाखें थ्व हे अवसरय् धन्यवाद बियेगु उचित ताय्का । अथे हे, थी थी सङ्घ संस्थापाखें बिचाःपौ छवया हया व पत्र पत्रिका मार्फत् वसपोलया निर्वाण कामना यासे बिचाः हाय्का बिज्यापिं/दीपिं सकसितं नं धन्यवाद बिया च्वना ।

थुगु ग्रन्थ सम्पादन यायेगु भवलय् जिमित आपालं महानुभावकपिनिपाखें ग्वहालि प्राप्त जूगु दु । गुलिसिनं तस्वीर बिया ग्वहालि यागु दु । तसर्थ वसपोलपिंत कृतज्ञता प्रकट याना च्वना । श्री देवकाजी शाक्य व श्री गोकुलप्रसाद शर्माजुया सल्लाह व सुभाबकथं छसिकथं अंग्रेजी व नेपाली छुं छुं संशोधन यानागु दु, उकिं वय्कःपिंत हार्दिक धन्यवाद बिया च्वना । कम्प्यूटर ज्याया नितिं धर्मरत्न शाक्य व इलय् ज्या सिधय्का ब्यूगुलिं न्यू नेपाल प्रेसयात धन्यवाद बिया च्वना । गनं छुं द्वं बिद्वं दसा क्षमा प्वना च्वना ।

अन्तस, निस्वार्थ समाजसेवी एवं आजीवन बुद्धशासन पालक बहुउपकारी उपासक जिमि छेंया हनेबहःम्ह किजा, दाई, बौ, जहान, कका, तबा पवित्रबहादुर वज्राचार्यया निर्वाण कामना यासे वसपोलया हे वार्षिकी दकिलाया दिनय् थुगु स्मृतिग्रन्थ पिकयागु पुण्यया प्रभावं याकनं वसपोलयात निर्वाण प्राप्त जुइमा धका कामना यानागु जुल । अस्तु !

ने.सं. ११२३ सकिमिला पुन्ही
मार्ग ३, २०५९ (November 19, 2002)

– सम्पादक व प्रकाशक परिवार

वीर-पूर्ण पुस्तक संग्रहालय
गाबहाल, यल ।
फोन नं. ५३३३२६, ५३३०७७

विषय सूची

नेपाल भाषा

१) मरणन्तञ्जि जीवितं	... शोक पुस्तिकापाखें	१
२) श्रद्धा सुमन छप्कः	... श्रमण ज्ञां जा	२१
३) श्रद्धाञ्जली देछा	... धर्मरत्न शाक्य "त्रिशुली"	२२
४) श्रद्धा स्वां देछा	... हेरारत्न शाक्य	२३
५) योम्ह किजा राजभाईयात लुमंका	... तता हेरादेवी वज्जाचार्य	२३
६) किजा पवित्र, छंत जिगु, छपासः श्रद्धाञ्जली	... चन्द्रदेवी शाक्य	२४
७) जिं खनाथें जिमि राजभाई दाई	... ज्ञानीशोभा वज्जाचार्य	२५
८) योम्ह पाजु लुमंका	... सति धाख्वा	२६
९) जिं खनाम्ह कका	... श्रीज्ञान योगरत्न वज्जाचार्य	२७
१०) राजभाई उपासकया लुमन्ति : कल्याणमित्रया आशिका	... धर्म "निभा"	२८
११) मरणानुस्मृति भावना	... धर्मरत्न शाक्य "त्रिशुली"	२८
१२) आधुनिक युवा बौद्ध जगतया न्ह्यलुवा	... गौतमवीर वज्जाचार्य	३०
१३) मदुम्ह पासा पवित्रबहादुरयात लुमंका	... रेमबहादुर ताम्राकार	३०
१४) राजभाई !	... हिरारत्न वज्जाचार्य	३१
१५) पवित्रम्ह राजभाई	... हेराकाजी शाक्य	३२
१६) जुयेनु उद्योगी	... पवित्रबहादुर वज्जाचार्य	३३
१७) पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्जाचार्य मदुगु खबर	... भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर	३४
१८) पवित्रबहादुर वज्जाचार्य	... भिक्षु अश्वघोष	३६
१९) पवित्रया बुद्धधर्मप्रति पवित्र देन	... आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर	३७
२०) मदुम्ह राजभाई उपासकयात सुदर्शन भन्तेया श्रद्धाञ्जली	... भिक्षु सुदर्शन महास्थविर	३८
२१) गुबलें लोमनि मखुम्ह उपासक पवित्रबहादुर वज्जाचार्य	... भिक्षु धम्मपालो	४१
२२) उपासक गुणं सम्पन्नम्ह पवित्रबहादुरयात श्रद्धाञ्जली	... अनागारिका जाणशीला	४५
२३) छापिन्त सतां 'हं' धया भिमज्यात	... अनागारिका सत्यशीला	४७
२४) प्रातःस्मरणीय किजा राजभाई	... तता रत्नदेवी धाख्वा	४८
२५) अनन्त गुण दुम्ह पाजु	... अञ्जली शाक्य	५२
२६) २०५८ मसिर १५ गते	... अशोकरत्न वज्जाचार्य	५२
२७) पाजुनापं यानागु लुम्बिनीया अन्तिम यात्रा	... सुषमा व भावना शाक्य	५४
२८) नुगः चकम्ह पाजु	... रमिता	५५
२९) जिगु लुमन्ती राजभाई वज्जाचार्य	... भिक्षु सोभित	५७
३०) पासा पवित्रबहादुरयात लुमंका	... प्रकाशधर शर्मा	५९
३१) मचाबले निसंयाम्ह पासा पवित्रबहादुर	... भिमरत्न शाक्य	६१
३२) पवित्रबहादुर वज्जाचार्यया लुमन्ति	... हेमबहादुर शाक्य	६२

पवित्रबहादुर स्मृतिग्रन्थ

३३)	पवित्रबहादुर वज्राचार्ययागु लुमन्ति	...	भीम शाक्य	६५
३४)	पवित्रबहादुर वज्राचार्य पवित्रम्ह खः ।	...	फणीन्द्र रत्न वज्राचार्य	६६
३५)	जि यःम्ह राजभाई	...	न्दुछेबहादुर वज्राचार्य	६८
३६)	जिगु लुमन्ती पवित्रबहादुर वज्राचार्य	...	चक्रमेहर वज्राचार्य	७०
३७)	पवित्रबहादुर वज्राचार्यया लुमन्ती छत्वाचा खं	...	भाईलाल महर्जन उपासक	७३
३८)	हनेबहःम्ह उपासक पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्यया छत्वा लुमन्ति	...	ज्ञानमान उपासक	७५
३९)	जिमि पासा राजभाई मन्त ।	...	जुलम कृष्ण शिल्पकार	७५
४०)	न्त्याबलें लुमना च्वनिम्ह राजभाई दाई	...	काजीलाल महर्जन	७६
४१)	श्रद्धा सुमनया लुमन्ति स्वां छप्पवः	...	धर्मरत्न शाक्य	७९
४२)	पवित्रबहादुर वज्राचार्यः छभाः जिगु मिखाय्	...	यज्ञरत्न शाक्य	८०
४३)	पवित्रम्ह मनू	...	रत्नमान शाक्य	८१
४४)	पवित्रबहादुर दाईया लुमन्ति	...	हेमन्तराज शाक्य	८२
४५)	पवित्रबहादुर वज्राचार्यया लुमन्ति	...	हेराकाजी वज्राचार्य	८२
४६)	पवित्रबहादुर दाईया लुमन्ति-छुं प्रसङ्ग	...	रत्नसुन्दर शाक्य	८५
४७)	पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात जिं खनाथें	...	हरि महर्जन उपासक	८७
४८)	पवित्रबहादुरयात गुकथं जक लुमंके	...	उपासक वीरबहादुर शाक्य	९०
४९)	जिं म्हस्यूम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य	...	बाबुरत्न नापित	९१
५०)	मानव धर्म	...	पवित्रबहादुर वज्राचार्य	९२
५१)	जिगु भिक्षु जीवनया प्रेरणा-स्रोत	...	भिक्षु वरसम्बोधी	९३
५२)	भिक्षु जुइत प्रेरणा	...	धर्मरत्न वज्राचार्य	९४
५३)	गुण दुम्ह राजभाई दाई	...	अस्सजित अवाले	९५
५४)	हेराकाजी सुइका बुक्सेलर जुल	...	हेराकाजी सुइका	९७
५५)	पवित्रबहादुरं जित शुद्धगु धर्मय् ब्वना यंकल	...	प्रेमबहादुर वज्राचार्य	९८
५६)	विदेशी पासापिं चूलाका ब्यूम्ह राजभाई वज्राचार्य	...	भिक्षु मुनिशासन	१००
५७)	पवित्रम्ह उपासक	...	अशोकमान शाक्य	१०१
५८)	पवित्रबहादुर (राजभाई)या गुण लुमंका	...	बुद्धिबहादुर महर्जन	१०३
५९)	धन्य पवित्रबहादुर दाई ।	...	मदनबहादुर वज्राचार्य	१०४
६०)	चन्दादातापितं श्रद्धा उत्पन्न याना बिज्याम्ह राजभाई	...	बुलाल महर्जन	१०५
६१)	पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात गुरु भापिया	...	दयालक्ष्मी खड्गी	१०६
६२)	पवित्रबहादुर छम्ह ग्वहालिमि खः	...	नातिकाजी शाक्य	१०७
६३)	श्री शाक्यसिंह विहारया छम्ह "राजा" राजभाई दाई	...	मदनरत्न मानन्धर	१०७
६४)	शःगु सुगति शःम्हं निश्चित याना बिज्याःम्ह राजभाई दाई	...	पंचराज शाक्य	१०९
६५)	सद्धर्मया सः थ्वय्का च्वंम्ह उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य	...	मङ्गललाल उपासक	११०
६६)	सरल, शान्त व शुद्धम्ह व्यक्ति पवित्रबहादुर वज्राचार्य	...	सिद्धिरत्न वज्राचार्य	१११
६७)	"मां भाय्या हितैषी राजभाई"	...	हेरारत्न शाक्य	११४
६८)	बौया अनुकरणयाम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य	...	भक्तलाल श्रेष्ठ	११६
६९)	बुद्धया उपदेश प्रचारक	...	दिपेन्द्र महर्जन	११७

पवित्रबहादुर स्मृतिग्रन्थ

७०)	बुद्धधर्म प्रचार व संरक्षणया नितिं चिन्तनशील व्यक्तित्व ... लोकबहादुर शाक्य	११७
	राजभाई	
७१)	नां व ज्या चूलाह पवित्रबहादुर वज्राचार्य ... बुद्धाचार्य शाक्य	१२०
७२)	उपासक-गुण दुम्ह पवित्रबहादुर (राजभाई) ... भिक्षु धीरसुमेधो	१२३
७३)	प्रातःस्मरणीय पाजु राजभाईया लुमन्ती ... अ. अग्गजाणी	१२५
७४)	सद्धर्मया गाथायागु सः थ्वय्का जुइह पाजु ... सुश्री सविता 'धाखा' शाक्य	१२७
७५)	हनेबहम्हः दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुयागु पुण्य संस्मृति ... सर्वज्ञरत्न वज्राचार्य	१३१
७६)	नेपालय् स्थविरवाद बुद्धधर्म ... धर्मरत्न शाक्य 'त्रिशुली'	१३३
७७)	स्व. पवित्रबहादुर वज्राचार्यया निधनय् मेट्रो एफ.एम.या ज्याभवः ...	१४१

नेपाली भाषा

७८)	सन्ध्यापछिको रात ! ... केशरी वज्राचार्य	१४७
७९)	श्रद्धाञ्जली ... शोक पुस्तिकाबाट	१४८
८०)	मेरा आँखामा पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यू ... भिक्षु धम्मशोभन	१५२
८१)	अतीतका केही पानाहरू ... रेणुकादेवी वज्राचार्य	१५४
८२)	केही अनुस्मृतिहरू ... सुश्री अरणीतारा वज्राचार्य	१५९
८३)	सरल व्यवहारका प्रतिमूर्ति ... केदार शाक्य	१६३
८४)	धर्मधर पवित्रज्यूको स्वास्थ्य दृष्टि : एक संस्मरण ... विद्याभूषण वज्राचार्य	१६५
८५)	पवित्र स्थल लुम्बिनीमा भेट भएका श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्य : एक गुणानुस्मरण ... कृष्ण कुमार प्रजापति	१६८
८६)	प्रियतम शिक्षार्थी, धर्मनिष्ठ, समाजसेवी पवित्रबहादुर वज्राचार्य ... प्रा.डा. मङ्गलराज जोशी	१६९
८७)	श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्यको सम्भनामा वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय : एक सक्षिप्त परिचय ... सुश्री अमिता धाखा	१७०
८८)	पवित्रबहादुर वज्राचार्य : एक संस्मरण ... गोकुलप्रसाद शर्मा	१७५
८९)	कल्याणमित्र पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यू ... रणबहादुर गुरूङ	१७७
९०)	मित्र पवित्रको सम्भनामा ... मदनमोहन मिश्र	१७८
९१)	मित्र पवित्रबहादुर वज्राचार्यको सम्भनामा ... बखतबहादुर चित्रकार	१७९
९२)	जीवित देवी 'कुमारी' प्रति श्रद्धा ... रेणुका देवी वज्राचार्य	१८०
९३)	प्रसिद्ध बौद्ध व्यक्तित्व दिवङ्गत श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यसंगको अन्तिम क्षण ... महीश्वरराज वज्राचार्य	१८३
९४)	बौद्ध पुस्तक प्रकाशनमा पवित्रबहादुरको देन ... सुश्री अमिता धाखा	१८४
९५)	निःस्वार्थ सहयोगी एवं समाजसेवी पवित्रबहादुर वज्राचार्य ... दुर्गाबहादुर श्रेष्ठ	१९२
९६)	अतिथिको सेवामा पिताज्यू ... अरणीतारा वज्राचार्य	१९३
९७)	मलाई सानैमा धर्मको बाटो देखाउने मेरो प्रिय भिनाज्यू राजभाई ... महेश्वरमान शाक्य	२०१
९८)	मेरो जीवनमा पवित्रबहादुर दाईको देन ... हेराकाजी, कुमारजीव अवाले	२०३

पवित्रबहादुर स्मृतिग्रन्थ

९९)	उपासक व्यक्तित्वहरूको निधनमा केही शब्द	... सायमी के. रवि	२०४
१००)	पवित्रबहादुर वज्राचार्यको एक पुस्तक	... महेन्द्ररत्न शाक्य	२०६
१०१)	रामग्राम स्तूप र त्यस क्षेत्रको विकास	... प्रेमलाल चित्रकार	२१०
१०२)	शान्तिका लागि अभिधर्म	... आर. वी. वन्द्य	२१४

हिन्दी भाषा

१०३)	पवित्रबहादुर वज्राचार्य और मेरा सम्बन्ध	... अगमहापण्डित भदन्त ज्ञानेश्वर	२२६
१०४)	“लुम्बिनी”	... पवित्रबहादुर वज्राचार्य	२२८

अंग्रेजी भाषा (English)

१०५)	To My Great Father	... Anun Ratna Bajracharya	२३०
१०६)	A Man With A Mission	... Prof. Asha Ram Shakya	२३०
१०७)	A Word for Pavitra	... Narayan P. Shrestha	२३८
१०८)	A Sad Loss	... Harischandra L. Singh	२३८
१०९)	Meetings and Memories	... Dr. Sanu Bhai Dangol	२३९
११०)	My Compassionate Father Sujata Bajracharya	२४०
१११)	My sincere condolence	... Werayat Yoothongkam	२४२
११२)	Na Mu Myo Ho Ren Ge Kyo	... Ven. Maruta	२४३
११३)	Pavitra, An Embodiment of Bodhisattva Ideals	... John Mellowship	२४४
११४)	Pavitra, My Dhamma Friend	... Angela Dietrch	२४५
११५)	Devoted Upāsak late Rājbhāi	... Ven. Sobhan	२४५
११६)	Attainment of Arahantahood	... Dr. Pradip B. Bajracharya	२४७
११७)	Remembering Pavitra Bahadur Bajracharya	... Dr. Alexander V. Rospatt	२४८
११८)	In Loving Memory Of Pavitra Bajracharya	... John Mellowship	२४९
११९)	Na-Mu-Myo-Ho-Ren-Ge-Kyo	... Pavitra B. Bajracharya	२५३
१२०)	The Buddha, The Truth and The Human Being	... Pavitra B. Bajracharya	२५४
१२१)	Condolence Messages		२५९

पत्रपत्रिकाय् छापे जूगु समाचार व समवेदना २६०

नमो तस्स भगवतो रहतो सम्मासम्बुद्धस्स

पवित्रबहादुर स्मृतिगन्थ

अनिच्चा वत सङ्खारा उप्पादवय धम्मिनो ।
उपज्जित्वा निरुज्जन्ति तेसं वुपसमो सुखो ॥

मरणन्तञ्चि जीवितं

२००१ साल फागुण कृष्ण द्वितीया तिथिस पिता/बाज्या पूर्णबहादुर वज्राचार्य व माता/अजी वीरमाया वज्राचार्यया भिंस्वम्हं सन्तानमध्ये गुम्हम्ह सन्तान अर्थात् कार्यापिं मध्ये न्याम्हम्ह पुत्र जुया जन्म जुया बिज्यात । बुद्धधर्मय् अतिकं श्रद्धावान् उपासक तथा बुद्धधर्मया तःगुमच्छि सङ्घ संस्था आदि क्षेत्रय् अतिकं उत्साहपूर्वक न्त्यलुवा जुया छको उपसम्पदा सहित भिक्षु पञ्चारसि नामं प्रवज्या ग्रहण याना बिज्याम्ह प्रातःस्मरणीय किजा, दाजु, कका, पिता, पाजु पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्यया २०५८ मंसिर १५ गते शुक्रवार बहनिमिया ७:५५ बजे हृदयघाट जुया श्वास प्रश्वास बन्द जूगु जुल । तुरन्त नर्भिक अस्पतालय् यंका कृतिम श्वास प्रश्वास बिया म्वाकेगु कुतः यात नं छुं सफल मजूसेलिं क्लिनीकल्ली डेड जूगु ई ८:५५ घोषणा यागु जुल । वसपोलया निर्वाण कामना यासे श्रद्धेय भिक्षु धम्मपालपाखें सकल परिवार सदस्यपिं मुना बैठकय् भगवान् बुद्धया न्त्योने वसपोलयात अन्तिम श्रद्धाञ्जली देछामे पुण्यानुमोदन यायेगु ज्या जुल । (वसपोल मदुगु इलय् काय् म्ठ्यायपिं व जहान बुटवल वपितं तुरन्त सःतागु जुल ।)

वसपोलया निर्माणया कामना याना च्वना ।

परिवारया सकल जःपाखें (मदयेसाथं)

जिमि अग्रज व जित न्त्यागु खँय नं सरसल्लाह बिया बिज्याइम्ह बुद्धधर्मया न्त्यलुवा, YMBA या संस्थापक अध्यक्ष व जिमिगु मुन चाँदी व्यवसायी सङ्घ, ललितपुरया निवर्तमान अध्यक्ष भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य मदुगु खबर न्यने माला जित तःसकं हे दुःख जुल । वसपोल मदुगुलिं जित तःसकं मर्महात जुल । वसपोलया यक्क यायेगु इच्छा दनि । जिमिसं वसपोलया इच्छा पुवंकेगु ज्याय् कुतः याये । नापं वसपोलयात दुनुगलं निसें श्रद्धाञ्जली अर्पण याना ।

ज्ञानु राज शाक्य

हःखा, यल ।

जिमित धर्मया ज्ञान कने थाय् यंका बुद्धधर्मया मर्म न्यकेत अग्र जुया बिज्याम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य मद्गु खबर न्यना अजुचाल । वय्कःया निर्वाण कामना यासे श्रद्धाञ्जली अर्पण याना ।

भिमरत्न शाक्य

हःखा, यल ।

अन्तिम देह तोता बिज्याम्ह पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य थःगु जीवन कालय् न्त्त्याबले बुद्धधर्मयागु सेवाय् न्त्यचिला बिज्यात । अथे हे जिमिगु रत्नाकर महाविहारय् श्रद्धेय चक्रेश्वर आजु पूर्णबहादुर वज्राचार्य याना बिज्याना च्वंगु सेवा व ग्वहालि वसपोलया दिवङ्गतं लिपा रिक्त जूगु स्थान वसपोलया काय्भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य कया बिज्यात । पवित्रबहादुर वज्राचार्य जिमिगु बहाःया नितिं याना बिज्यागु सेवा व ग्वहालि जिमिगु अनुस्मृती तोता थका बिज्यात ।

सूर्यमान वज्राचार्य

रत्नाकर महाविहार, हःखबहाल, यल ।

युवक बौद्ध मण्डलया संस्थापक अध्यक्ष एवं नेपाःया बुद्धधर्मय् तःगुमच्छि ख्यलय् अति हे सक्रिय जुया सदां सेवाय् तत्पर जुया बिज्याम्ह वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु दिवङ्गत जुया बिज्यागु पत्याः याये थाकूगु खबरं जित स्तब्ध यात । अनित्यताया वास्तविकता स्वीकार याये हे माःगु तथ्ययात मनन यासे वसपोलयागु निर्वाण कामना याना ।

सुचित्रमान शाक्य

बानेश्वर, येँ ।

सत्यमार्गया लँपु ज्वना पवित्रबहादुर वज्राचार्य मसःमस्यूपित आपालं स्यने कनेया भवलय् जिमित नं स्यने कने याना ग्वहालि याना बिज्यागु खँ जिमिसं गुबले लोमंके फइ मखु ।

स्वयम्भु राज शाक्य

हःखा, यल ।

जिं वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात वि.सं. २०३० सालय् ज्ञानपूर्णीक भन्ते मणिमण्डपय् वर्षावास च्वना बिज्याबले निसें म्हस्यूगु खः । वसपोलं बुद्धशासनया नितिं तेबः बियाः बिज्यागु खँ लुमंकेबहङ्गु जा जु हे जुल नापं मणिमण्डप विहारयात याना बिज्यागु संस्थापन सेवा निसेंया खँ गुबले लोमंके मफइगु जुल ।

तन्त्रमुनि शाक्य

इबही, यल ।

“वीर दाइ, भगवान् शरण” धका न्ह्याथाय् नाप लासां नंतुया बिज्याइम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य नाप भिहग सुथे तिनि नाप लागु खः । न्ह्याबलें मैत्री करुणा तथा सकलें नापं मिलनसार जुया बिज्याम्ह वसपोलं बुद्धशासनय् याना बिज्यागु सेवा व जिपिं नापंलाना बिज्यागु मैत्रीपूर्ण व्यवहारयात जिमिसं कृतज्ञ जूसें धाये “छपित जिमिसं गुबलें लोमंके मफइगु जुल । छपिं निर्वाणया लपुई लाइ अवश्य ।”

वीरबहादुर शाक्य

पवित्रबहादुरयात गुकथं जक लुमंके ? वसपोलं न्ह्याबलें जिपिं कार्यकारीणी सदस्यपिं नाप छलफल याना विहारया खँय् धन्दा चिन्ता कया बिज्याना च्वनी । ग्वहालि याना बिज्याना च्वनी । जिपिं मणिमण्डप विहारया उपासक उपासिकापिसं वसपोलयात याकनं निर्वाण प्राप्त जुइमा धका दुनुगलं निसें प्रार्थना याना च्वना ।

हिराकाजी शाक्य
नागबहाल, यल ।

नेपाःया बुद्धधर्मय् थःगु जीवन पर्यन्त ग्वहालि याना बुद्धधर्म उत्थानया लागि आपालं योगदान याना बिज्याम्ह, योग्य कर्मस्थ व्यक्तित्व आकाभाकां दिवङ्गत जुया बिज्यागुलिं तःसकं नुगः मच्छिं ! वसपोलयागु दिवङ्गतं बुद्धधर्मय् तःधंगु क्षति जूवंगु जिं महसूस याना ।

हेराकाजी वज्राचार्य
बुबहाः, तःज, यल ।

दिवङ्गत जुया बिज्याम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य जिमि धर्म मित्र खः ।

दिल्लीराज वज्राचार्य
बुबहाः, यल ।

जिमि परम मित्र आदरणीय पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य विश्व शान्तिया चिन्तक व बुद्धधर्मया छगो धिसी लागु थां खः ।

बेखारत्न शाक्य
(पूर्व मेयर, यल उपमहानगरपालिका), भुम्सीखेल, यल ।

सहृदयी पासा पवित्रयात सुगति प्राप्त ज्वीमा ।

आनन्दराज शाक्य
प्यंगथां, यल ।

पासा पवित्रबहादुर निर्वाणया लँपुई लायेमा ।

तुलानरसिं शाक्य
नागबहाल, यल ।

दाजु पवित्रबहादुरयागु बुद्धधर्मप्रति श्रद्धा खनां जित वसपोलयापाखें यक्व यक्व प्रेरणा दत ।

विनयरत्न शाक्य
चाकुपाट, यल ।

किजा राजभाई (पवित्रबहादुर वज्राचार्य) थौ सुथे पाँच बजे म्हिगः बहनी ८ बजे आकाभाकां मन्त धका श्रद्धेय भन्ते धम्मपाल स्थविरजुं फोनं सुचं बिया बिज्याबले जितः यच्चुस्य च्वंगु आकाशं वज्रपात जूथें दुःखित जुया । न्हापा स्व. श्री पूर्णबहादुर आजुं नं नेपाले बुद्धधर्मया उत्थान यायेत आजीवन प्रयत्न याना बिज्याथें यल बुद्धजयन्तीयागु परम्परायात निरन्तरता बियेगु ज्याय् अबुं केना बिज्यागु लँय् न्ह्याबले न्ह्यज्याना चोमह जि थःमह किजाथें माया याना तयाम्ह राजभाई आकाभाकां दिवङ्गत जूबले भगवान् बुद्धं “अनिच्चात संखारा ...” धका धया बिज्यागु लुमंका बुद्ध जयन्ती कोषया कोषाध्यक्ष जुया वसपोलं याना बिज्यागु योगदान यलया सकल बौद्धपिनिगु मने सदां जीवित जुया च्वनी । वसपोल किजा राजभाई जन्म जरा ब्याधि वं मरण चक्रं सदां मुक्त जुया बिज्यायेमा धका मती तया धैर्य याना च्वना ।

आशाराम शाक्य
यम्पी विहार, यल ।

परममित्र पवित्रबहादुर वज्राचार्य नाप म्हिग बहनि ६:३० ताइलय् टेलिफोनं खँल्हानागु खः । खँया भवलय् वसपोलं नालन्दा विश्व विद्यालयया छम्ह बौद्ध विद्वानपाखें चक्रसम्बरया प्रादुर्भाव जूगु खँ कना बिज्यागु खः । वयकः मिलनसार जुया बुद्धधर्म दर्शनय् निरन्तर लगे जुया बिज्यामह छम्ह विद्वान् खः । थी थी बुद्धधर्मया सङ्ग संस्थाय् च्वना तेवा याना बिज्यामह लगनशीलमह बौद्ध खः ।

लोकबहादुर शाक्य
कृष्णागल्ली, यल ।

दिवङ्गत पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य मदुगुलिं जित, साप हे दुःख जुल । वसपोलं बुद्धशासन उत्थान यायेत आपालं योगदान याना बिज्यात । वसपोलया मृत्युं बुद्धशासनया लागि अपूरणीय क्षति जूवंगु दु ।

मोटिलाल शिल्पकार
लोकेश्वर टोल जावलाखेल, यल ।

दाई राजभाई मन्त धयागु खबर न्यनेसाथ पत्याः मजुयाः । खबर खःगु खः तर पत्याः मजू । बुद्धधर्मया नितिं व मेपिनिगु ग्वहालिया नितिं थःगु सम्पूर्ण जीवन व्यतीत याना बिज्याम्हसियागु निधनं भीगु बौद्ध समाजया लागि तःधंगु क्षति जूवंगु दु ।

डा. हर्षरत्न शाक्य
यम्पी महाविहार, यल ।

मनू जन्म जुल धायेवं छन्हू अवश्य नं सिना वनेमाः धयागु खँ सकसिनं नं स्यू । तर अथे खयां नं गुलिं मनूत मृत्युवं सिना वन धाःसा उकिं आपालं विषय वस्तुयात हानि जुइ, गुगु बौद्ध जगतया प्रखर उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्यया निधनं याना थौं बौद्ध जगतयात छगु तःधंगु नोक्सानी जूगु दु ।

जिमि तःसकं स्यान्त्याम्ह पासा धायेला वा छम्ह सहयात्री, आखिर न्त्यागु हे धाःसां पवित्रबहादुर (राजभाई) मदुगु खबर न्यना जि तःसकं दुःखित जुया ।

थःगु जीवनया वच्छि मयाक ई बौद्ध जगतयात बियाः बुद्धधर्म उत्थान व संरक्षण सम्बर्द्धन यायेगु नापं विशेष लुमंके माःगु खँ यलया पुच्वस्थित ऐतिहासिक अक्षेश्वर महाविहार पुनःनिर्माण यायेगु ज्याय् तःधंगु योगदान बिया, युवावर्ग हे बुद्धधर्म प्रचार प्रसारया सशक्त माध्यम भापिया युवक बौद्ध मण्डल नेपाल (YMBA) थें जाःगु संस्था निस्वना उकिया संस्थापक अध्यक्षसमेत जुया बुद्धधर्मया ख्यलय् व वैष्णवी देवी जिर्णोद्धार समितिया सहकोषाध्यक्ष समेतया जिम्मेवारी क्वबिया पवित्रबहादुर याना बिज्यागु योगदानयात इतिहासं नं लोमंके फैमखु ।

वसपोल दिवङ्गत पवित्रबहादुरपाखें बुद्धधर्मया ख्यलय् याना बिज्यागु अतुलनीय योगदानयात कदर यासें थुगु दुःखय् मदुम्ह वयकः सुखावती भुवनसं वास लायेमा धका कामना यासें दुःखं कःपिं सकल छें जःपिन्त दुनुगलनिसें बिचाः हायेका च्वना ।

बुद्धिराज वज्राचार्य
प्रमुख, यल उप-महानगरपालिका, यल ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य बुद्धधर्मया संरक्षण व विकासया लागि विभिन्न सङ्घ संस्थाया संस्थापक, कार्यकारिणी अध्यक्ष, सदस्य आदि जुया कार्य याना बिज्याम्ह सहृदयी व्यक्तित्व खः । अकस्मात् हृदयरोग जुया वसपोल दिवङ्गत जुया बिज्यात धयागु समाचार न्यना तःधंगु अपशोच जुल । वसपोलं YMBA स्थापना याना बिज्यागु विशेष उल्लेखनीय जू । वसपोलं संस्कृत बौद्ध अध्ययन केन्द्रया कार्यकारिणी सदस्य जुया उल्लेखनीय योगदान बिया बिज्यात । वसपोलयागु सहयोग लोटस रिसर्च सेन्टर व नागार्जून इन्स्टिच्यूटया नितिं लुमंके बहःजू ।

डा. बज्रराज शाक्य
अध्यक्ष, लोटस रिसर्च सेन्टर
महापाल, यल ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य धार्मिक व सामाजिक क्षेत्रय् यक्व यक्व सेवा याना बिज्याम्ह खः । वसपोलया निधनं याना धर्म व समाजया ख्यलय् तःधंगु कमी जूवन । लिसें वसपोलयागु दिवङ्गतं याना जि व जिमि परिवारय् शोकं विट्ठवल जुल ।

बहादुरसिं शाक्य
धौगल, यल ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य मदुगु खबर न्यना मेपितथे हे जित नं तःसकं अपशोच जुल । वसपोलं बुद्धशासनया हरेक क्षेत्रय् याना बिज्यागु सेवा सदां लुमंके बहः जू । वसपोलया अभावय् थुगु क्षेत्रय् अपूरणीय क्षति जूवंगु दु ।

अष्टरत्न धाख्वा
नागबहाल, यल ।

छापिं गन खनी अन बुद्धधर्मया कार्यक्रम जुया च्वंगु दइ धका जिमि न्ह्याबले धया च्वनेगु खः । छापित जिमिसं स्यूथे, म्हस्यूबले निसें बुद्धधर्मया प्रचार-प्रसार व सहयोग याना बिज्यागु दु । छापिं लिसे YMBA स दुगु सम्पर्क तःसकं लुमना च्वनी ।

हेमबहादुर शाक्य
मोतिकाजी शाक्य
जुलुमलाल चित्रकार

अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्रय् छपिनिगु पाखें यक्व सम्पर्क व सहयोग दुगु पाखें यक्व कार्यक्रम सफल जुया वंगु दु । छपिं व छपिनि परिवारपिनिगुपाखें थुगु ध्यान केन्द्रया गतिविधी यक्व प्रभाव दुगु तःसकं लुमंके बहः जू ।

सन्तमान शाक्य, धर्मरत्न शाक्य“त्रिशूली”, हेमबहादुर शाक्य, चन्द्रदेवी शाक्य, मनोहरादेवी शाक्य, मोतिकाजी शाक्य, नरेन्द्रराज शाक्य, शान्तमान शाक्य, गोपीलाल महर्जन, काजीलाल डंगोल, सानुलाल अवाले, बाबुराजा अवाले ।
अन्तर्राष्ट्रिय भावना केन्द्र, शंखमूल, ये ।

मनू जुया जन्म जुलकि सकलें सिना वनेमाः । मनू सीगु धयागु छुं तःधंगु खँ मखु । वास्तवय् तःधंगु खँ थ्व खः कि सिना वनेबले सकसितं लुमंके बिइगु व निफुति ख्वबि मिखाय् ल्यहे पुइके फुगुया हे महत्व दु । पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुयात जिगु निपासः श्रद्धाञ्जली !

विक्रम शाक्य
नःबही, यल ।

राजभाई, थ्व अन्तिम घडी नं जिपिं सकसितं मार्ग दर्शन क्यनेकथं छुं हे म्वाक, भतिचा हे सङ्केत मदय्क “अनिच्चावत सङ्खारा ...” धयागु बुद्धवचन लुमंका बिइथें जीवन त्याग याना बिज्यात । छपिनिगु जीवन सकसियागु लागि नं धर्मया क्षेत्रय् न्त्यावनेत प्रेरणाया श्रोत जुल ।

Dhamma.Digital

बुद्धधर्मया क्षेत्रय् वसपीलं याना बिज्यागु योगदान व मार्गदर्शनया गुणानुस्मरण याना च्वना ।

पंचराज शाक्य,
सातदूपात, यल ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य सदां लुमंके बहःम्ह जुल ।

शुक्रराज शाक्य,

पवित्रबहादुर दाईया निर्वाण कामना यायेगु जिमिगु कर्तव्य जुल ।

देवकाजी शाक्य,
माधुरी शाक्य

पवित्रबहादुर वज्राचार्य मत्यवं दिवङ्गत जुया बिज्यात ।

अशोक वज्राचार्य

श्रद्धेय सहृदयी, ममतामयी, धर्मभिरु दाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्यया निर्वाण कामना याना ।

राकेश अवाले
थपाहिटी, यल ।

धर्मय् आस्थावानम्ह दिवङ्गत पासा पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यू बुद्धधर्मय् तःधंगु योगदान याना बिज्यागु दुगु हे जुल । अथे हे यलय् सुनचाँदी व्यवसायीपिनि भलाइया नितिं सङ्घ स्वनेगु ज्याय् आपालं योगदान दुगु जुल ।

हेमवज्र शाक्य,
उपाध्यक्ष, नेपाल सुनचाँदी व्यवसायी सङ्घ,
प्रधान कार्यालय,
अध्यक्ष, रक्षेश्वर महाविहार, सं.स. पुल्चोक, यल ।

नेपाल सुनचाँदी व्यवसायी सङ्घ यल शाखाया संस्थापक सदस्य व हाल निवर्तमान अध्यक्ष पवित्रबहादुर वज्राचार्य मत्यवं दिवङ्गत जुया बिज्यात ।

महावीर वज्राचार्य
अध्यक्ष, नेपाल सुनचाँदी व्यवसायी सङ्घ,
ललितपुर शाखा

बुद्धधर्मप्रति समर्पित जुया बुद्धशासन चिरस्थायी यायेया नितिं हरकिसिमं लगे जुया बिज्याम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाई मदुगु खबर न्यने माला जिपिं ख्वपया सकल पासापिं शोकाकुल जुया च्वना ।

“छपिं हानं नेपालय् हे जन्म जुया बुद्धशासन चिरस्थायी या बिज्याहुँ ।”

रत्नसुन्दर शाक्य,
ख्वप ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाई मदुगु खबरं जिगु मन ख्वयेकल ।

हेमन्तराज शाक्य
ख्वप ।

नेपाःया बुद्धशासन सुथां लाकेत पुनर्जागरण कालं निसैं बुद्धधर्म अध्ययन अध्यापनयु समर्पित जुया बिज्याम्ह विशेषकथं बौद्ध परियत्ति शिक्षा प्रचार-प्रसार यायेगुया लागि परियत्ति शिक्षाया प्रारम्भिक चिन्तकया रूपयु विभिन्न स्थानयु मस्तयुत बुद्धधर्म अध्यापन याना बिज्याना पूर्णरूपं बुद्धधर्म प्रचार प्रसारलगे जुया बिज्याम्ह मदुम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्यया निर्वाण कामना याना च्वना ।

शान्तमान शाक्य,
अध्यक्ष, युवा बौद्ध समूह, येँ ।

विश्वशान्ति विहार दायक समितिपाखें वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुयात दुनुगलं निसैं श्रद्धाञ्जली ।

विश्व शान्ति विहार, नयाँ बानेश्वर, येँ ।

वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्य थेरवाद बुद्धधर्मया छपवः पवित्र मूस्वाँ जुया सकसितं पवित्र सुगन्ध ह्वला पवित्र जुया बिज्यात ।

बौद्ध समकृत विहार बौद्ध सह
भक्तपुर ।

बुद्धधर्मया स्यल्लाम्ह अनुयायी व ग्यसुलाम्ह धर्मप्रचारक पवित्रबहादुर वज्राचार्य आकाभाकां मदुगु खँ न्यना जि स्तब्ध जुया ।

रमेश चित्रकार
उपमेयर, यल उपमहानगरपालिका ।

मदुम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुयात श्रद्धाञ्जली ।

रत्नराज वज्राचार्य
सानेपा, यल ।

नेपाःया थेरवादी बुद्धधर्म च्वन्त्याकेत न्त्याबलें न्त्यचिला बिज्याना च्वम्ह थौं भीगु संसारं तापाक बिज्यात । भीगु लागि बुद्धधर्मया ख्यलयु छगः नौ पाः जुल । वसपोलयागु कुतः, Dedication भी सकसिनं अनुग्रहण याये बहः जू ।

श्रीमान/श्रीमती राजा शाक्य

थौं थेच्वया वेलुवन विहारय् पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाईया लुमंती शोक यामे मौन धारण याःवले जि स्तब्ध जुया । जिं गथे याना पत्याः याये ? स्वन्हु न्त्यः तिति वसपोल धाडिडया इन्द्रबहादुर गुरुडजु व्वना भिक्षु विपस्सी नाप लायेयां नितिं जिथाय् छेय् बिज्यागु । स्व. भिक्षु रत्नज्योतिया स्मृति ग्रन्थया च्यूता कया जिथाय् बिज्यागु । गृहस्थी खःला भन्ते खःला छुटे याये मफय्क बुद्धधर्म व समाजया सेवाया नितिं पवित्रगु नुगलं समर्पित जुया बिज्याम्ह भिहग बहनि मन्त ।

शाक्य सुरेन

संयोजक, सर्वोदय ज्योति अभियान ।

यल देया हनेबहःम्ह किजा पवित्रबहादुर वज्राचार्य स्वर्गारोहण जुया बिज्यागुलिं टोलवासीपित अति हे दुःख जुल ।

बलराम न्याछ्यो

गाबहाल, यल ।

बुद्ध, धर्म व सङ्घप्रति दुनुगलं निसें समर्पितम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्ययाके शील सम्पन्नगु स्वभाव दु, सहन यायेगु क्षमता दु । मत्यवं मदुम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्यया अभावय् बौद्ध समाजय् व शासनय् जूगु खति सुनां पुरे याइ ?

बुद्धाचार्य शाक्य

श्रीबहाल, यल ।

यलया, धर्मकर्मय् मन छवदंम्ह नापं भाषा साहित्य संस्कृति नुगः क्वसाम्ह हने बहःम्ह साहु पवित्रबहादुर वज्राचार्य जिमिगु मांभाय् पुचः यलयात नं भाप्रा जवा धर्मादित्य धर्माचार्यया भवाता स्वनेगु ज्याय् व वसपोलया सच्छिदं तजिक हनेत स्वनागु सच्छिदं समागेह समितिया दां म्हयेगु तःधंगु ज्या – आर्थिक समितिया संयोजक जुया थःम्हसिनं नं तया मेपिके नं कया अनेक सल्लाह साहुति बिया ग्वहालि याना बिज्याम्ह वसपोल थौं आकाभाकां मदुगु न्यने माला जिपिं तःसकं विट्ठवल जुया ।

नायो, हेरारत्न शाक्य, न्वकु, बाबुरत्न नापित, छ्याञ्जे, हेराकाजी महर्जन, दुजः,

रूपरत्न शाक्य,

मां भाय् पुचः, यल ।

फक्व बौद्धजनपितं बुद्धधर्मप्रति श्रद्धा वंकेगु ज्याय् न्ह्यलुवा जुया बिज्याम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्ययागु निधनं बुद्धधर्म प्रचारप्रसारय् आपालं क्षति जूगु दु । उगु क्षति पूर्ति जुइत आपालं थाकुइ ।

ज्ञानबहादुर शाक्य
नागबहाल, यल ।

दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्य थौंनिसें चो समान वन्दना याये बहः जूगु कारणं वसपोलयात वन्दना दु ।

पूर्णबहादुर शाक्य
गुजिबहाल, यल ।

राजभाई भिंम्ह खः, भिंम्ह याकनं बिज्यात । वसपोलयागु गुण लुमंका च्वना ।

जीतलाल उपासक

वय्कः पवित्र गुणं युक्तम्हयात लुमंका, “नामं गोत्तं न जीरति” धयागु बुद्धं स्यना बिज्यागु पाठ सदां लुमंका च्वने ।

भिक्षु चन्द्रगुप्त

विहार विहारय् फु चाथें फक्व ग्वहालि याना बिज्याना च्वंम्ह समाजसेवी राजभाई मदुगुलिं सकसितं दुःख जुइगु स्वभाविक खः । वसपोलया निधनं तःधंगु मगाःमचाः अनुभव जुल ।

देवराज शाक्य
नागबहाल, यल ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य बुद्धधर्मया उत्थानया लागि तःधंगु देन दुःम्ह खः । वसपोलं थःगु निधनं लिपा सकसितं दुःख व शोकं विह्वल याना बिज्यात ।

हेरारत्न शाक्य
नागबहाल, कुटिबहाल, यल ।

पासा पवित्रबहादुर वज्राचार्यया वियोगं जित शोक सन्ताप जुल । मेगु जन्मय् निर्वाण सुख लाभ जुइमा धका पुण्यानुमोदन याना ।

हिरारत्न वज्राचार्य
ये ।

नेपालय् थेरवाद बुद्धशासन उन्नति यायेया लागि तन मन धन बिया बिज्यापिं उपासक उपासिकापिं मध्ये पवित्रबहादुर वज्राचार्य छम्ह खः । वसपोलया धर्मप्रति ग्यसुलागु अचल श्रद्धा सकल उपासक उपासिकापिनि नितिं अनुकरणीय जू ।

भिक्षु नन्द स्थविर

वय्कःपाखें बुद्धधर्मय् लगे जुइत उत्साह व प्रोत्साहन प्राप्त जुया प्रभावित जूपिं मध्ये छम्ह जि खः । वय्कलं क्यना थका दीगु प्रेरणानुसार न्ह्यांवने फय्मा धका जिं अठोट याना ।

दिपेन्द्र महर्जन
नायो, ज्यापु महागुठि

पवित्र जिमि विद्यार्थी नं खः, पासा नं खः ।

न्हुच्छेबहादुर वज्राचार्य
मैत्री शिशु विद्या पीठ, छाउनी, येँ ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात बौद्ध जगतं न्ह्याबलें लुमंका तइ ।

Dhamma.Digital

चूर्णबहादुर वज्राचार्य
पूच्चः, यल ।

बुद्धधर्मया क्षेत्रय् याना बिज्यागु योगदानं सदां थीगु नौथें थिना च्वनी धका विश्वास याना ।

मधुर शाक्य
न्याखाचोक, यल ।

बौद्धधर्म व नेपाल भाषाया थी थी ज्याय् संलग्न जुया बुद्धधर्म व नेपाल भाषाया संरक्षण, सम्बर्द्धन व उत्थान यायेत न्ह्याबलें दत्तचित्त जुया च्वना बिज्याम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य नुगः छ्वाःम्ह योग्यम्ह छम्ह नेवा खः ।

छत्रबहादुर कायस्थ
नायो, साहित्यया मूलुखा
सम्पादक, प्रकाशक, नेपाल संस्कृति लय्पौ, यल ।

न्त्याबले नप लासां बुद्धधर्म, साहित्य, संगीत, कला, संस्कृतिक, सामाजिक आदि खँय खँल्हा बल्हा जुइ । अले फुबले फुकथं ग्वाहालि नं याना बिज्याइ । वसपोल न्त्याबले लुमना च्वनी ।

रोहिणीबहादुर कायस्थ

साहित्यया मूलुखा, नेपाल बौद्ध विकास परिषद्, यल ।

श्रद्धेय दाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्यया असामयिक निधनं बुद्धधर्मया क्षेत्रय् अपूरणीय क्षति जूवंगु जुल ।

कृष्णलाल महर्जन

(निवर्तमान सांसद), बालकुमारी, यल ।

उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य जिगु निम्ति बुद्धशासनय् जन्म दाता खः । वसपोलयागु हे प्रेरणा व ग्वाहालिं थौं जिं भिक्षु जीवन हना च्वना ।

भिक्षु वरसम्बोधि

क्षान्ति, धैर्य, सहनशील, मैत्रीया प्रतिमूर्तिया रूपय्
महसिका तयाम्ह वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्य उपासक,
विहार, बही देवस्थलया निर्माण व संरक्षण यायेगुली
न्त्यचिला बिज्याना च्वंम्ह वसपोल-राजभाई दाइ,
परियत्ति शिक्षा उत्थान व विकास यायेत
न्त्याबले सः तया च्वना बिज्याःम्ह शिक्षाप्रेमी उपासक,
प्रव्रजित भिक्षु, श्रामणे, अनागारिकापिनिप्रति सदां समान रूपं आदर तया सेवा याना
बिज्याना च्वंम्ह उपासक,
त्रिपिटक ग्रन्थरत्न पिकायेगुली थः किजायात ग्वाहालि याना
थः परिवार हे प्रकाशक जुया बौद्ध साहित्य वृद्धि यायेगुली. लगे जुया बिज्याना च्वंम्ह
न्त्यलुवा उपासक, पवित्रबहादुर वज्राचार्य मदया वन,
अनित्य शरीर त्याग याना बिज्यात,
लुमंका वसपोलया गुण, कामना याना निर्वाण ।

दया च्वंगु वसपोलया गुण उपकार, सेवा भाव नमूना कया,
थःगु जीवनय् छ्यला न्त्याँ वने फयेमाः ।

भिक्षु बोधिज्ञान
विश्व शान्ति विहार

मणिमण्डप विहार दायक परिषदय् विसौ वर्ष निसें छपिं महासचिव व जि कोषाध्यक्ष जुया ज्या यानागु खः । हरेक क्षेत्रय् छलपोलं जित सल्लाह, सुभावा व हौसला बिया बिज्यागु दु । धात्थें धायेसा व्यक्तिगत जीवनय् छलपोल छम्ह नं जिगु जीवनया मार्गदर्शक व प्रेरणाया स्रोत खः ।

काजिलाल डंगोल
ईटापुखू, यल ।

सद्धर्मया ज्या खँय् न्त्यलुवा, अत्यन्त सहृदयी पासा पवित्रबहादुर वज्राचार्यया सुखावति भुवनस वास लायेमा ।

चक्रमेहर वज्राचार्य
नत्वा, यल ।

ललितपुर बुद्धजयन्ती कोष समितिया विचाः हना

स्व. श्री पूर्णबहादुर वज्राचार्यया माहिलाम्ह काय् पवित्रबहादुर वज्राचार्य जुया थ्व हे सकिमिला पूर्णिमा कुन्हु बहनी ँ इले आकाभाका दिवङ्गत जुया बिज्यागुलिं ल.पु. बुद्धजयन्ती कोषयात वज्रपात जूगु थें हे जुल । बुद्ध जयन्ती कोषया कोषाध्यक्ष जुया ताकालं निसें अले बुद्ध जयन्तीयात निरन्तरता बियेत तन, मन, धनं अर्हर्निश प्रयत्नशील जुया बिज्याम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य यल युवक बौद्ध मण्डलया संस्थापक अध्यक्ष जुया युवक बौद्ध मण्डलपाखें यक्को युवकपिन्त बौद्ध जागरणे तेवा बिज्यायेगुः नाप नापं नेपाःया अनेक बहाः बहिया बौद्ध गतिविधी फुगु चागु सहयोग याना बिज्याम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुयागु अनन्त गुण सकल बौद्धजनपिनिगु हृदये सदां लुमना च्वनी ।

ल.पु. बुद्धजयन्ती कोषयात वसपोलया निधनं यक्को पात, अथेसां छन्हु सकलें वनेमानिगु लुमंका वसपोलयात सुखावती वास लायेमा धका कामना यासें दुःखितपिन्त हार्दिक समवेदना प्वंका विचाः हायेकागु जुल ।

- १) प्रा. आशाराम शाक्य
- २) कुलबहादुर शाक्य
- ३) सूर्यमान वज्राचार्य
- ४) बेखारत्न शाक्य
- ५) धर्मबहादुर शाक्य
- ६) हेराकाजी सुजीका,
- ७) मणिकराज शाक्य
- ८) हेरारत्न शाक्य
- ९) रूपकुमार शाक्य

- १०) मदन कुमार शाक्य
- ११) युवराज शाक्य
- १२) जगतरत्न धाख्वा,
- १३) विश्वबज्र वज्राचार्य
- १४) धर्मरत्न वज्राचार्य
- १५) हेराकाजी वज्राचार्य
- १६) भाइ ज्यान शाक्य
- १७) धर्मरत्न शाक्य

पासा पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात श्रद्धाञ्जली

घनश्याम राजकर्णिकार

उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्यया असामयिक कथं स्वर्गवास जुया बिज्यागुलिं समस्त बौद्धपिनि नितिं छगू दुःखया खँ जुल । वसपोलं थःगु व्यस्त समययात नं छुं पर्वाह मतसे थेरवाद बुद्धधर्मया नितिं थःगु जीवन समर्पण याना बिज्यात ।

भिक्षु बोधिसेन

परलोक प्राप्त राजभाई उपासकयात याकनं निर्वाण प्राप्त ज्वीमा ।

भिक्षु गुणघोष

राजभाई दाईयागु लुमन्ती हार्दिक श्रद्धाञ्जली !

भरतलाल न्याछ्यो

पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाईयात सकसिनं माने याना तःम्ह खः । वसपोलया निधनं सकले दुःखित जुल ।

Dhamma.Digital

गौतम वीर वज्राचार्य
पुल्चोक, यल ।

छपिं सुखावती भवनय् वास लायेमा धका पुन्यानुमोदन याना च्वना ।

मानिकरत्न तुलाधर
चम्पादेवी तुलाधर ।

मणिमण्डप विहार स्थापना कालं निसें वसपोल राजभाई वज्राचार्य नाप सत्संगत दुगु खः । वसपोलं बुद्ध, धर्म व सङ्घया उत्तरोत्तर उन्नति व प्रगतिया बारे जक सल्लाह बिया बिज्यात । न्ह्याबलें विहार दय्केगु व सामान आदि दय्केत कुतः याना न्हिया न्हिथं धाइथें विहारय् बिज्याना च्वन । उपासक उपासिकापित धर्मया खँ कना उपकारक जुया बिज्यात । विहारया पाखें वसपोलयात निर्वाणया कामना ।

हिराकाजी शाक्य
नागबहाल, यल ।

जिजादाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्यया निर्वाण कामना याना ।

गौतमवीर शाक्य
हसना शाक्य

श्रद्धावान् उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य मदुगु खँ न्यनाबले जित तःसकं हे दुःख ताल । वसपोल विहारय् बिज्याइगु बखतय् थःम्हं स्यूगु खँ उपासक उपासिकापित कना च्वना बिज्याइम्ह खः । आः छकू, आः छकू कने धाःधां खँ थुइका बिया च्वनीम्ह उपासक खः । वसपोल मदयावसां वसपोलया कृति ल्यना च्वनी । “रूपं जीरति मच्चानं नामं गोत्त न जीरति” धयागु भगवान् बुद्धया उपदेश कथं वसपोलया रूप जीर्ण जूसां वसपोलं याना बिज्यागु ज्यात ल्यनां हे च्वनी ।

भिक्षु शीलभद्र
मणिमण्डप विहार, पटको, यल ।

हनेबहम्ह बौद्ध उपासक राजभाई सपनायात विपना याना सदांया लागि तोता बिज्यात । वसपोल म्वाना च्वंबले सकल उपासक उपासिकापिं नापं अतिकं हितैपि जुया मिले चले जुया बिज्यात । अथे हे इले बिले विहारय् बिज्याना सकसितं म्हसिका बिइम्ह उपासक मदुगुलिं तःसकं दुःख ताय्का च्वना ।

Dhamma.Digital

भदिय भन्ते
यम्पि महाविहार

जिजाभाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य मत्येवं थ्व संसार त्वता बिज्यागुलिं जिपिं सकल परिवार मर्माहत जुल । जिमित आःतकं नं वसपोलं त्वता बिज्यागु बिश्वास मदुनी । वसपोल छम्ह मिहेनती, परिश्रमी, मिलनसारम्ह खः । वसपोलं न्ह्याबले ग्वहालि यायेगुलि, न्ह्याबले धार्मिक ज्याखँय् बिचार यायेगुलिं, सहयोग यायेगुलिं अग्रसर जुया बिज्यात । थ्व खँ गुबले लोमंके फइमखु ।

रत्नमान शाक्य
लगं, गोफः, ये ।

जिमि क्येहे मयजु रेनुकाया भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य मत्येवं भी सकसित तोता बिज्यात । वसपोलयात छुं दुःख मदय्क सुखावती भवनय् वास लायेमा धका आशिका याना ।

इन्द्रमान शाक्य
विजय लक्ष्मी शाक्य

जिमि क्येहे भवत मय्जु रेनुकाया भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य न्ह्याबले मुसुमुसु न्हिला बिज्याइम्ह, विनम्र भाव तथा बिज्याइम्ह, करुणावानम्ह खः । सद्धर्मय् न्ह्याबले पला छपला न्हापा लाम्ह वसपोलयात लोमके था हे थाकुइ । वसपोलयात सुखावती वास लायेमा ।

विमला शाक्य

लगं, गोफय्, ये ।

यल देया छम्ह नां दंम्ह बौद्ध विद्वान् पवित्रबहादुर वज्राचार्य मदुगुलिं बौद्ध समाजे अपूरणीय क्षति जूवंगु जिं ताय्का च्वना ।

विजयरत्न वज्राचार्य

मन्त्रसिद्धि महाविहार, ये ।

थौकन्हे कालीमाटी, वाफल ।

बुद्धशासनया ख्यलय् ज्वःमला कथं योगदान बिया बिज्याना च्वंम्ह हनेबहःम्ह राजभाई (पवित्रबहादुर) दाई मत्यवं मदुगुलिं बौद्ध क्षेत्रय् छगू तःधंगु खति जूगु महसूस याना । अनित्य संसारय् सदां च्वने दुगुला ख हे मखु, अथेसां आकाभाकां व म्हगसय् मखंथें जूबलय् तच्चकं संवेग उत्पन्न जुल ।

मदनरत्न मानन्धर

सोन्हखुटे, पहिकोत्वाः, ये ।

हनेबहःम्ह जिजादाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य छम्ह बौद्ध विद्वान, विनम्र, दयावानया नापनापं समाजसेवी नं खः । वसपोलया हनेबहःगु विचार व व्यवहार गबले ल्वमंके फइमखु ।

राजेन्द्र शाक्य

मखं, ये ।

मनु सिना वसां थःगु भिंगु नां ल्यंका थ्यके फुगु हे रूपं जीरति मच्चान नाम गोत्तं, न जीरति धया तःथें थौ राजभाई 'राजभाई' धयागु भिंगु नां ल्यंका थःकुगु हे भाग्य खः । थ्व हे वय्कःया अमर खः ।

धम्मवती धम्माचरिया

धर्मकीर्ति विहार, ये ।

समाजसेवी बौद्ध विद्वान् अति परिश्रमी हनेबहम्हः पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु मदुगु बौद्ध धर्म संस्कृतिया ख्यलय् छगू अपूरणीय क्षती जूगु दु ।

सर्वज्ञरत्न वज्राचार्य
च्यद्वं घिमि ल्वहं, स्वयम्भू ये ।

बुद्धशासने मागु कथं त्येवा बिया, बुद्धशासनया थां जुया बिज्याम्ह पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य उपासकं थःगु शरीर तोता वंसां वसपोलया गुणं सकसितं मतोतुनि । थ्व संसारय् वसपोलया गुण दनि ।

भिक्षु धम्मपालो
श्री शाक्यसिंह विहार

करुवा ल्त्वना नं लः त्वने मखंथें छपिनिगु छेंय् थ्यंक म्हिग वया नं छपिलिसें नाप लाये मखन ।

छपिं थेरवाद बुद्धधर्मय् छगः स्यल्लागु बल्लागु थां खः । छपिनिगु निधनं आः जिमित तस्कं मगाः मचाःगु अनुभव जुइगु जुल ।

छपिनिगु निर्वाण कामना यासे थन थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रिय परिषद्या सकल दुजःपाखें छपिसं केना बिज्यागु मार्गय् न्ह्यज्या वनेगु प्रण यानागु जुल ।

विष्णुरत्न शाक्य
सचिव, थेरवाद बौद्धदायक केन्द्रिय परिषद् ।

Dhamma.Digital

शाक्यमुनि बुद्धया जन्मभूमी पवित्रबहादुर वज्राचार्यया जन्म जूगु नं छगू तःधंगु पुण्य संस्कार खः । थःगु जीवनकालय् वसपोलं सकसितं थुइकेगु आज्जु तथा धर्मस्कन्ध प्रकाशित याना धर्म दान याना बिज्यागु हे तःधंगु पुण्य कार्य तायका च्वना ।

धर्मसुन्दर वज्राचार्य
पाटी विहार, थिमि ।

मानव जन्म अति दुर्लभ खः । थजागु तसकं दुर्लभगु जन्मय् भिंगु कर्मय् लगे जुया मानवसमाजयात न्ह्याबलें सुकर्म व सुगति वनेमा धका थःगु प्रज्ञा ज्ञानं खंका थः जक मखु सकलें समाजया मानवयात नं थजागु हे सुकर्म व सुगतिया लँय् वनेगु ज्याय् समर्पित जुया प्रेरणा बिइगु ज्या याये धयागु नं तःसकं हे दुर्लभ । थ्व हे लँपुया छम्ह पथ प्रदर्शक व प्रेरणादायक पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुं जन्म सफल याना जीवनयात न्ह्याका बिज्यात ।

पुष्परत्न शाक्य
क्वाथण्डौटोल-४, भक्तपुर ।

बुद्धधर्मया लागि आपालं योगदान बिया बिज्याना च्वंम्ह छपिं परलोक जूगु नेपालय् बुद्धशासनया लागि तःधंगु क्षति जूगु जुल । थ्व आपालं समय तकं पूर्ति जुइ मखु ।

भिक्षु सोभित

गण महाविहार, गणबहाल, येँ ।

थःगु जीवन दतले थःगु बसे तथा सत्कर्म सङ्ग्रह याना दीम्ह दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाई बुद्धशासनया खलय् ज्वःमदुगु उदाहरण जुया दीगु दु । वय्कःया प्रेरणा न्ह्याबले अमरत्व क्यना च्वन ।

रोशन तुलाधर

भोटाहिटी, येँ ।

भिं मनूया आयु मदु, थन क्रूर कालं यंकल,
स्थिर सुखावति भुवनस थजु जुइमा सदां मंगल, उखुन्हु वंगु स्वान्ति महिनां वय्कःया
ल्हातं लोममं
जिगु लाकां भ्वाथगु स्वये मफु, न्हूगु लाका न्ह्याकल, लोमंक्य मफु जिं वैगु माया,
योम्ह पासा बाय्कल,
जिगु थ्व श्रद्धा सुमन छाये धुन, ख्वगु नुगः जिगु दी मखु,
धैर्य बिइमा सकलसित, थौं च्वन्य धयां च्वन्ये नं मदु,
श्रृष्टिकर्तायागु नासो लित मबीला फइमखु,
नां पवित्र व आः पवित्रम्ह वैत वाधा नं दइमखु ।

मदनमोहन मिश्र

तिछुं गल्ली, यल ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु आकाभाकां मदुगु खबरं साप दुःख जुल । वय्कः साप मिलनसारम्ह, पवित्र नुगः दुम्ह समाजसेवी खः । वय्कःया निधनं यलयात अपूरणीय क्षति जूगु दु ।

पूर्णराम जोशी

टंगल, यल ।

“पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया पवित्र भावना व पवित्रगु कीर्ति सदां कालं अमर जुया च्वनेमा ।”

पासा पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुयागु असामयिक कथं जूगु निधनय् जित नं दुनुगलं निसें शोक जुल ।

बुद्धरत्न शाक्य
वालुवाटार, येँ ।

छपिं बौद्ध उपासक धन्य खः !
धर्म स्यूथें मेपिंत नं लगे यात !

ओमकृष्ण महर्जन
टिस्टुंग, पालुङ, मकवानपुर ।

बुद्धधर्मया अनन्य सेवक सद्धर्मप्रेमी भद्र उपासक श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुयागु आकस्मिक निधनं नेपालया बुद्धधर्मया क्षेत्रय् तःधंगु क्षति जूगुलिं साप हे दुःख तायेका ।

आर. वि. वन्द्य, प्यूखा येँ ।
तेजरत्न शाक्य
केन्द्रिय अध्यक्ष, सुनचाँदी व्यवसायी सङ्घ ।

बुद्धधर्मयात दुनेथ्यंक वाला वाःचाय्का बुद्धधर्मया शुद्ध उपासक जुया व हे बुद्धधर्म प्रचार-प्रसारया लागि सक्रिय रूपं न्थ्य ग्वाना बिज्याम्ह श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्य दिवङ्गत जुया बिज्यागुलिं बुद्धधर्मयात क्षति जूवंगु दु ।

द्रव्यरत्न शाक्य
पुच्वः, यल ।

बरे छूबले जिं सँ फया तयाःम्ह भिंचा राजभाई आकाभाका मदुगु खँ न्यने माःबले जित तःसकं दुःख जुल । नुगः मछिन । जित मनं खना मचानिसें दाई पूर्णबहादुर वज्राचार्य व भोत वीरमायां माःगु तक बिचाः याना बिज्यात । जिमि मां बेतिमाया, बा त्रैलोकमुनिपिं मदये धुंका वसपोलपिसं जित थःगु छेंया म्प्याय्मचा थें विचाः याना तल । राजभाई नं बगेबर छेंय् वया जित सःत वइगु खः, मनं खने सः । बिचाः गाःम्ह भिंचायात सुगति कामना याना च्वना ।

आशा माया शाक्य
खाछें, यल ।

श्रद्धा सुमन छफ्वः

श्रमण ज्ञांजाः

पूर्ण पुत्र बीर सुपुत्र उत्तम छ खः हे पवित्र !
पुण्य स्मृति छंगु लुमन्ति छाया च्वना श्रद्धा स्वाँ छफ्वः ।
काय, वाक व चित्त स्वतांया कार्य छंगु गुलि पवित्र ।
कुल, गोत्र, वंश कथं नं जुल छ उलि हे गाक्व पवित्र ।

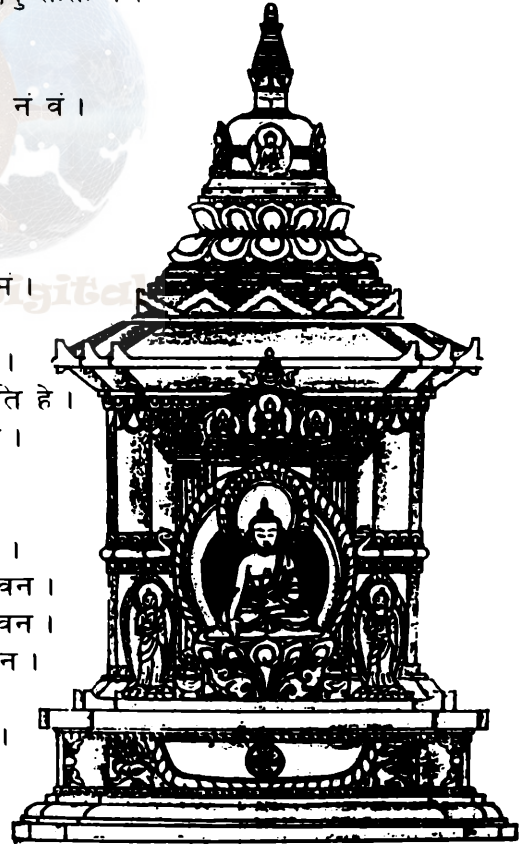
गमन छंगु नाइसे च्वं, वचन छंगु छाइसे च्वं, मन नं छंगु तःतःप्यं ।
मचा लिसे नं मचाथे च्वं, युवात लिसे नं उलि हे ग्यं ।
बुढा लिसे नं बुढाथे च्वं, सकलें लिसे छ उत्थे च्वं ।
थाय व बाय स्वया ज्या नं खं, लिपा लिपा थ्यंक हे मन नं वं ।

तःफाः छंगु नुगः चक्कं, ग्वहालि भावनां व्वं व्वं दं ।
दुःखी खनेवं करुणा वं, अवैरी भाव नं मैत्री ब्वलं ।
सुखी खनेवं लयता क्यं, सन्तुलित जीवनं समताय च्वं ।
अति हे बांलाःगु छंगु व कर्म, आःतक नं छ उलि हे लुमं ।

बुद्ध छन्त यः, धर्म छन्त यः, सङ्घ नं यः छन्त उतिकं हे ।
मन्दिर छन्त यः, विहार छन्त यः, देगः दबू नं यः छं अति हे ।
शुद्ध धर्मय् दृढ प्रतिज्ञ छ, उकिं जुल धार्थे नं बहादुर हे ।
सद्धर्म क्षेत्रय् वज्र जुया नं, आचार्य पद नं काल छं हे ।

नां नं ज्या नं उत्तिं हे ग्यंम्ह, राजाया अभावं ख्युंसे च्वन ।
आः ला भं हे सुपाचं भुना नं, अथे थथे छुं हे मखना च्वन ।
छंगु लुमन्तिं ख्वख्वमख्व धाःपिसं, छन्त हे जक माला च्वन ।
म्हुतुं मधाःसां मनं मनं ला, ज्युंसा छको छ वा धया च्वन ।

उत्तम छ खः, पवित्र छ खः, सकस्यां यःम्ह नं छ हे खः ।
छ मदया थन छुं छां तथे, सकस्यां छन्त हे म्हयाच्वन ।
वये हे मफुसां छत्वाःचा, दःसां ज्यू धका हाला च्वन ।
श्रद्धा सुमन छफ्वः छायासां, छंगु प्रतीक्षाय च्वना च्वन ।



यलया मंगःस्थित विश्व मैत्री विहारया चित्र आकृति

श्रद्धाञ्जली देखा

धर्मरत्न शाक्य “त्रिशुली”

सीमानि भी सीमानि भी, छन्हु अवश्यं सीमानि ।

सूर्य लूम्ह बिना वनीथें, तिमिला तोगु बिना वनीथें ।
जन्म जुक्व प्राणीपिं फुक्क, छन्हु अवश्यं सीतिनि ॥
सी मयोसां मृत्युगजं, स्वैतनं तोती मखु ।
न्त्याक्व धन, जन, मान दःसां, फुक्क तोता वनेमानि ॥

घ्यो इताः दुगु मत जुयानं, फय् वया सी थेंनतुं ।
पूर्ण आयु दुसां बिचय् हे, सी अकालं छुं जुया ॥
घ्यो फुना व इताः फुना सीथें नतुं मत सीगुथें ।
आयु दत्तले भी म्वानानं, छन्हु अवश्य सीमानि ॥

मित्र बन्धु सीगु खंका, छन्हु जिनं सी मानि धका ।
सी खना भी गयाइगुयात, मग्याकेत छुं यायेगुसा ॥
भिंगु ज्या, भिंगु खं, भिंगु कल्पना याये फय्केनु ।
भिंम्ह धाय्का दुःख मस्यूमे, अःपुक सी दय्केनु ॥

सी मानि धयागु लुमंका, लोभ यायेमखु स्वैगुनं ।
क्रोध यायेमखु मैत्री दय्के, ज्वीमखु अज्ञानी नं ॥
ईर्ष्या तोता परया द्रव्ये, हर्ष ज्वी वरु सय्केनु ।
बल व धनया घमण्ड तोता, सरल ज्वीगु सय्केनु ॥

न्त्याक्व खंसां सीम्ह प्राणी, वैमखु ल्याहां गुवलेंसं ।
त्रैगु गुणत स्मरण यायेनु, पुण्य बीनु फक्वनं ॥
मदुम्ह मित्रयात सकसिनं, श्रद्धाया स्वां माःहना ।
यचुगु नुगलं सुगति कामना, श्रद्धाञ्जली थौं दोहलूपा ॥



उपसम्पन्न भिक्षु जुया विज्यागु

(थ्व हे मार्ग कृष्ण द्वितीया खुन्हु दिवङ्गत जूम्ह श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यया स्मृतिस
सुगति कामना तथा वसपोलया शोक सन्तप्त परिवारपिनिप्रति समवेदना व्यक्त यानागु जुल ॥

श्रद्धा स्वाँ देछा

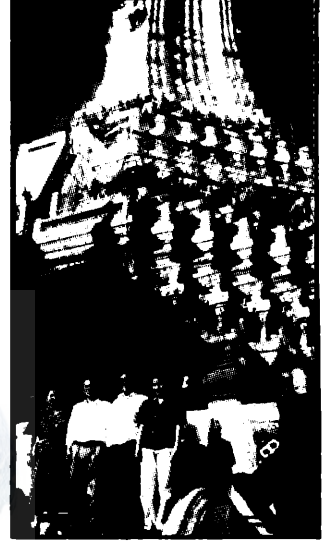
हेरारत्न शाक्य

पूर्ण-वीरया प्रिय पुत्र पवित्र !

युवक बौद्धपिनि अभिन्न मित्र,
पूज्य भन्तेपिनि श्रद्धालु कल्पवृक्ष,
सङ्घसंस्था समाजया धिसीलागु वृक्ष ।

भिङ्गु पु भिङ्गु मां फल सयेकी अवश्य,
थम्ह नं भिं याय् भिं ज्याय् भिं पुसा प्यू जू अवश्य,
समाजय् नं भिं ज्या न्त्याकेत नायो जुया क्यंनाजु,
छेंय् नं भिंपिं किजा काय् म्ठ्याय् भिं ज्या न्त्याकीपिं लू ।

हाया वक्व फुना सीना वनीगु प्रकृतिया नियम,
थुकिं पिन्थ वनेगु कुतः याना जूगु खः छ नं,
पूर्वके मलाकं छं फुत छंगु थ्व अनित्य संसारे,
छंगु पलाखाय् म्हुइ मखु लुमंका श्रद्धा स्वाँ देछाये ।



पवित्रबहादुर वज्राचार्य
परिवारपिं नाप वाट अरुण, बैकक

Dhamma.Digital

योम्ह किजा राजभाईयात्त लुमंका

तता हेरादेवी वज्राचार्य
गाबहाल, यल ।

चिल्लागा द्वितीया खुन्हू बूम्ह,
जियां ल्यू वम्ह न्याम्हम्ह,
जि योम्ह किजा राजभाई मन्त ।

मांबाया काय् धाये ल्वःम्ह,
मस्तय् अबु धाये बहःम्ह,
न्त्याबले इना चना नकीम्ह जि किजा मन्त ।

इष्ट मित्र यक्व दुम्ह,
लोकं त्वाम्ह,
जित न्ह्याबलें बिचाः याइम्ह किजा मन्त ।

कोमल स्वभाव दुम्ह,
बोलि वचन बांलाम्ह,
पवित्र गुण दुम्ह पवित्र किजा मन्त ।

दया भाव दुम्ह,
करुणां बिलि बिलि जाम्ह,
यक्व गुण दुम्ह जि किजा मन्त ।

मभिङ्गु लँय् पला मतःम्ह
विहार नापं सतिम्ह,
जि योम्ह भिङ्गु लँय् वनिम्ह किजा मन्त ।

थः नं मुसु मुसु न्हिला,
मेपिन्त नं न्हिइकीम्ह,
नुगः मछिङ्क आकाभाकां जि किजा मन्त ।



थःगु हे निवास स्थानय् विहारथें बुद्ध पूजा यायेत
तता हेरादेवीयात अनुकूल जुइक स्थापित बुद्ध
मूर्तिया लिकक पवित्रबहादुर वज्राचार्य

किजा पवित्र, छंत जिगु छपासः श्रद्धाञ्जली

चन्द्रदेवी शाक्य
नकबही, यल ।

किजा, छं ज्यूकाछिं समाज सेवाय् थःत पात,

धर्मया ध्वाँय् ब्वइकीपिंत प्रेरणा बिल ।
थःगु छेंया लोखा ध्वाखाथें चाय्का,
भिक्षुपिंत धर्मया दिपु दय्का बिल ।

किजा, छं थःत नये त्वने लोमका धर्म क्षेत्रय् ब्वाँय् जुल ।
विहार धस्वात, पुण्य योपिंत धर्मया ज्यासः दत,
ल्याय्म्हपिंत YMBA याना धर्मया क्षेत्रय् ह्यूपा हल,
विश्वया बौद्ध महारथीपिंत छंगु छें तीर्थ बने जुल ।



थ्व किजा पूजा याना च्वंगु हे अन्तिम
फोटो जुल किजाया निति ।

किजा, धर्म साकच्छा यायेगु मौका छं जिमित बिल,
बुद्धधर्म ग्रन्थ पिकायेत तफाःगु नुगः तथा,
छं थः किजायात प्रेरणा बिया मांबौया नां अमर यात,
बौया ल्यू जुया बौयात सदां लुमंकेगु छं ज्या यात ।

किजा, छं बहुआयामिक व्यक्ति खः धर्मया ख्यलय,
छंगु नितिं विभेद मदु त्रियानय
छं क्यना थकल समान दृष्टि तयेगु लंपु
धन्य किजा, सम्यक् मार्गय वनेगु लंपु छं क्यना वन ।

जिं खनाथें जिमि राजभाई दाई

ज्ञानीशोभा वज्राचार्य

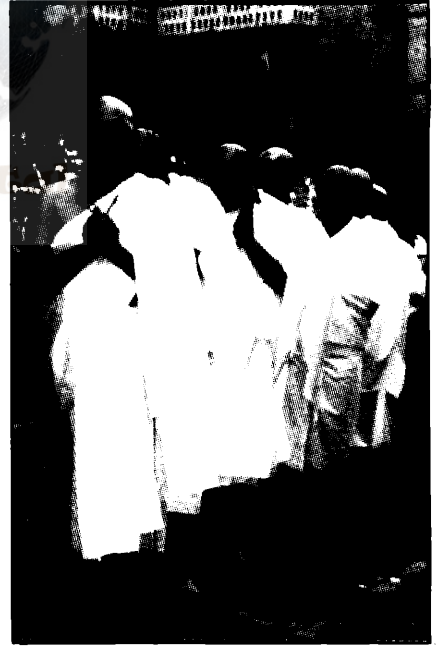
समभावं सकसितं उत्थें स्वये सःम्ह,
तं भ्याः भतिचा हे ल्यंका तये मसःम्ह,

देश विदेशया सकलें भन्तेपिंसं म्हस्यूम्ह,
सुथे, न्हिने, बर्हानि न्ह्याबलें ध्यानय मग्न जुइम्ह ।

थःम्हं नये त्यंगु जा हे भोजन दान विइम्ह,
थःथाय् वक्वसित तृप्त जुइक नका छवये माःम्ह,
भन्तेपित भोजन विइत छुं हे धन्दा मकाइम्ह,
परित्राण, कथिन, जन्मदिं, उत्सव आदि गुबलें खालि मजूम्ह ।

भन्तेपित ल्यूल्यू न्ह्यो न्ह्यो तथा सेवा याना जुइम्ह,
'राजा' 'राजा' धाधां सकसितं ख्वाः स्वये वहः जूम्ह,
न्ह्याबलें भन्ते, गुरु, लामापित लसकुस याना जुइम्ह,
दानय छपलाः थः न्हापा लाका जुइ सःम्ह ।

गरीव गुरुवापित करुणा तसे दान याना जुइम्ह,
थःत छुं मदयक प्रशान्त मन तथा ब्वाय् ब्वाय् जुये न्ह्याम्ह,
बुद्धशासनया सेवाय् वा वा धका हा जुये न्ह्याम्ह,
दान शील भावनाय् नमूनाकथं उपासक जूम्ह ।



बुद्धशासनया सेवाय् वा वा धका हा
जुये न्ह्याम्ह ।

बुद्धया प्रशंसाय ल्हाः ज्वजलपा गाथा व्वना जुइम्ह,
धर्म कथालय् सदां संलग्न जुये न्त्याम्ह,
धर्मपासा व छेजःपित थः ल्यू व्वना यने धाःम्ह,
मार्ग, फलय् सकलें छपं जुया वनेनु धाइम्ह ।

योम्ह पाजु लुमंका

सति धाख्वा
नागबहाल, यल ।

न्त्यावले स्वसां मुसुमुमु न्त्यू ल्वाः,

थःनं न्हिला मेपित नं न्हिकीम्ह,
न्त्याम्हसिगु प्रगतिइ नं लय्ताय् सःम्ह,
मुदिता चित्तं प्रशन्न जूम्ह ।

सःगु खना गुलि लय्लय्ता,
मेपिनिगु न्त्योने प्रशंसा याना च्वनिम्ह,
न्त्याम्हसिगु म्हासिका न्त्यव्वेयगुलि,
थःत थःम्हं गौरव ताय्कीम्ह ।

सुयागुं दुःख नं स्वये मफुम्ह,
उपकार यायेगुलि गुवलें लिमच्चूम्ह,
दुःखी जर्नपिन्त भरोसा विइम्ह,
करुणा चित्तं विलिबिलि जाम्ह ।

कुशल चित्तं मनय् तये मात्रं,
बहूपकार जुइगु लुमंके विइम्ह,
धर्मया श्लोक कण्ठ वःम्ह,
म्हुतुं पिज्वयेका न्यंका च्वनिम्ह ।

परिवार थःथिति सकलें मुनां,
धर्मया छलफल याउंके याइम्ह,
उपमा न्त्यथना अपुक थ्वीकीम्ह,
धार्मिक ज्या खंय् न्त्यलुवा जूम्ह ।



परिवारपिं नाप नगरमण्डप श्री कीर्ति विहार, कीर्तिपुर

सिद्धिगु खना ग्याये म्वा धाइम्ह,
अनित्यताया सन्देश विया,
जिम्मिगु नुगः हे खुल्लमिक,
हने मगायेक हे तोता वंम्ह ।

पाजु, छ न्त्याबलें लुमंके बहःम्ह,
प्रेरणाया स्रोत जुया च्वंम्ह,
निर्वाण प्राप्त जुइमा छन्त,
हृदयनिसें थ्व जिगु श्रद्धाञ्जली !



भिक्षुसङ्घयात कथिन उत्सव याः खुन्हु भोजनः
प्रसन्न मुद्राय् पवित्रबहादुर वज्राचार्य

जिं खनाम्ह कका

श्रीज्ञान योगरत्न वज्राचार्य
कलम पूख्, यें ।

दान शील भावनाय् च्वन्त्याम्ह,

नांयात लोय्क पवित्रम्ह,
कार्य कुशल वीर्यय् बहादुरम्ह नं
धन्य कका पवित्रबहादुर वज्राचार्य !

त्रि-यान बौद्ध मार्गय् छुं भेद मखंम्ह,
बौया ल्यू कुलवंश स्वना वंम्ह,
धन जन गुणं पूर्ण जुया सद्धर्मय् वंम्ह,
पवित्र ! छपिनि जन्म सफल जुल !

धन्य, धन्य, छपिनि मां बौ, दाजु किजा,
काय् म्थ्याय् परिवारजन भार्यासहित,
सद्धर्मय् थःपिं वनाथें लें नं क्यना विज्यात,
प्रेरणा काय्मा सकसिनं छपिनिगु सद्धर्म खना !



मदुम्ह वौया पुण्य तिथी गुरुजुनापं पूजाय्
पवित्रबहादुर वज्राचार्य

राजभाई उपासकया लुमन्ति : कल्याणमित्रया आशिका

धर्म “निभा”

राग फक्को तोता वन उपासक राजभाईनं,
जवन प्रत्यय सीका वन उपासक राजभाईनं,
भावपूर्ण कुशल कर्म याना वन राजभाईनं,
इन्द्रिय षत आयतनं सतर्क जुया क्यन राजभाईनं ।

पलेस्वां नं प्रकट ज्वीमा तुषिता भुवने,
वितर्क विचारसहित तृतीयध्यान लाभ या तुषिता भुवने,
त्रयोदश भुवने थ्यंके फय्मा थ्व हे भद्रकल्पे,
उपसम्पदा ज्वी दय्मा मैत्री बुद्धया पाले ।

पावन अर्हत्फल लाभ या मैत्री बुद्धया पाले,
शतप्रतिशत क्लेश निरोध ज्वीमा वसपोलया पाले,
कर्म क्लेश फुना निर्वाण लाभ यायेमा वसपोलया पाले ।

यात्रा फोचायेमा कल्याणमित्रया थ्व हे भद्रकल्पे ।
लुमंसि वयेयो छु याय् सी मजिल,
मन जक संवेग ज्वीका ख्वये मजिल,
तीर्थथे विशुद्ध ज्वीमा अत्यरी ज्वी मजिल ।

मरणानुस्मृति भावना

धर्मरत्न शाक्य “त्रिशुली”

फय् वैच्चंथाय् च्याना च्वंगु, मत सीथे थ्व देह नं ।
क्षय जुया सिनावना, भीगु जीवन फुना वनी ॥१॥
उकिं मेपिं सीगु खंका, थःनं अवश्य सी धका ।
मरणानुस्मृतियात, भावना यायेमाल न्दित्थं ॥२॥

महासम्पत्तिशालीपिं, प्राणीपिं नं सिना वन ।
अथे जि नं मसी मखु, छन्हू अवश्य सीतिनि ॥३॥

प्राणी स्याइम्हं प्राणीपिंत, ताःतुना च्वंगुथें थन ।
उत्पत्तियागु ल्यूल्यू हे, मृत्युं जित लिना च्वन ॥४॥

दिपाः मदयूक न्त्प्यांवम्ह, सूर्य अष्ट जुया वनी ।
वथें हे थुगु जीवन नं, मृत्युपाखे वना च्वन ॥५॥

पल्पसा व लःप्वपोचा, सितुच्वकाया लःफुति ।
लखयू सालागु ध्वःथेंतुं, तुरुन्त हे मदैगु थ्व ॥६॥

भगीगु शरीर खः हानं, स्याःवैम्हं घाटकयात ।
पने मफैगु थेंतुं हे, मृत्युयात पने मफु ॥७॥

यशस्वी बलवान् जूपिं, पुण्यवान् ऋद्धिवान् हानं ।
बुद्धिमान् जुया च्वोपिं, बुद्ध, प्रत्येकबुद्धपिं ॥८॥

मृत्युराजं क्षय याना, यंकाच्वंगु दु लोकस ।
जिथेंजाम्ह व्यक्तियागु, विषययू धायेगु छु थन ॥९॥

जीवन आरक्षाया नितिं, माःगु आहार प्रत्यय ।
विरूप जुया स्यनावथें, स्यनावनीगु खः देह ॥१०॥

पिनेया शस्त्र व थःके च्वंगु रोग उपद्रवं ।
भिखा फुति याये मलावं, इन्द्रियादि सिनाच्वनी ॥११॥

थुजागु थ्व देह धका, प्रज्ञा ज्ञानं स्वया स्वया ।
मरणानुस्मृतियात भावना बृद्धि यायेमाल ॥१२॥

(थुगु मरणानुस्मृति भावनाया पुण्यं दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्यया निर्वाण साक्षात्कारया हेतु जुयेमा ।)



पवित्रबहादुर वज्राचार्य

आधुनिक युवा बौद्ध जगतया न्ह्यलुवा

गौतमवीर वज्राचार्य
अध्यक्ष, बौद्ध अध्ययन समाज ।

भिंंगु स्वभाव लक्षण दुम्ह पवित्र व्यक्तित्व,
'जि', 'जिगु' कय्कूंगु मिथ्या विचार मदुम्ह,
प्राणीपिनि कल्याणार्थं जीवन अर्पण याःम्ह
धन्य छपिं खः पवित्रबहादुर वज्राचार्य !

छपिनिगु स्वभाव गुण मानव सभ्यताया छुमां खः,
दया धर्म व मैत्री करुणां बिलिबिलि जाम्ह,
धर्मया खँ लुइके मफुपिंत न्हिला न्हिला लँ क्यँम्ह,
धन्य छपिं खः पवित्रबहादुर वज्राचार्य !

आधुनिक युवा बौद्ध जगतया न्ह्यलुवा,
जिमिगु बौद्ध अध्ययन समाजं खंका,
धर्मया ख्यलय् छपिनिगु कृती पताकाय् सुनानं ध्वये मफु,
धन्य छपिं खः पवित्रबहादुर वज्राचार्य !



पवित्रबहादुर वज्राचार्य

मदुम्ह पासा पवित्रबहादुरयात लुमंका

रेमबहादुर ताम्राकार
सातदोबाटो, यल ।

भ्नीगु न्ह्योने पासा पवित्रबहादुर मंत,
बरोबर लुमं पतिकं दुःखया खँ जुल ।
संसार दुःख खः, अथेनं दुःख योपिं सुं मदु,
मयो दुःख धया च्वंसां दुःख हे मुंका च्वं च्वनी ।

थुगु खँ वा चायका, जीवन सार्थक यायेनु,
सतिपट्टानया अभ्यास याना बुद्धयात खंके नु,
धर्मयात सत्य नं खंकेनु, अले सङ्ग गुण नं ।

पासा पवित्रबहादुरयात नं भीसं पुण्य इना,
भी नं थःगु हे भावना अभ्यासं दुःखं मुक्त जुयेनु
बुद्ध, धर्म, सङ्ग म्हसिइके न्यनां, ब्वनां मखु, थःगु हे बलं,
दुःख मदुगु सुख योसा थ्व हे छका लँपु खः ।

राजभाई !

हिरारत्न वज्राचार्य

छन्त जिं छु शब्दं श्रद्धाञ्जली
अर्पण याये, पासा ?

भीगु बिचय् दुगु थ्व प्रेम सुनां हुटे यात,
भीगु सुख दुःखया खँ लुमना वइबले
थ्व भीगु पासा भाइयागु प्रेम सम्बन्ध
भन् भन् सतिना वथें जुइ !

जिं विश्वास याना -
छ व जिगु पासाया प्रेम न्ह्याबले न्ह्याबले
अटल ज्वी धका:
तर छ जक अमर जुल,
जि मात्र छं पासा जक हे !

राजन, थ्व भीगु दथुइ च्वंगु
पासा भाइया मित्रता चबुना वन ।
मत च्याइबले जः दइथें छं क्यना वन,
अथे हे चिकं फुतकि मत नं सिइथें
निर्दयी कालं छंत यंकल !

छ जन्म जन्मान्तर सुखावती भुवनय् वास लाय्मा धका
जिगु दुनुगलं निसें छंत
हार्दिक श्रद्धाञ्जली अर्पण याना अले धया -
राजभाई, आः छ अमर जुल !

पवित्रम्ह राजभाई

हेराकाजी शाक्य
नागबहाः, यल ।

दकले न्हापां वसपोलयाके न्ह्याबलें मुसु मुसु न्ह्यू ख्वाः दुगु,
न्ह्यांम्ह व्यक्तिप्रति नं मैत्रीभाव पिजोगु नं खना ।

अले 'भगवान् शरण' धाधां नमस्कार याना जूगु,
म्ह फु, मफु कुशल विचाः खँ ल्हाल्हां जुइगु शिष्टाचार नं खना ।

सुभासिता चया वाचा एतं मंगलमुत्तम् धाथें,
शिष्टाचार आदि गुणं सम्पन्न जुया च्वंम्ह राजा खना ।

समाजया न्ह्यागु क्षेत्रय् नं वसपोलया व्यक्तित्व नं जाः,
अनया बुढा मचा धनी गरीबया दथुइ समभाव नं खना ।

विद्वान उच्च वर्गपिंथाय् छुं न्वंवाये न्ह्यो क्षमा निं फवनी,
थ्व हे मनूयाके दयेमाःगु विवेक बुद्धि वसपोलयाके खना ।

बुद्धधर्म उन्नति वृद्धि यायेया निम्ति विहार निर्माणय्
उत्तिकं हे थः न्ह्यलुवा जुया पासापिं थ्वजुइगु खना ।

माःथाय् माःकथं व्यक्ति स्वस्वं शान्तिपूर्वक खँ ल्हाणा,
प्रभावित याये फुगु हे वसपोलयाके दुगु तःधंगु विशेषता खना ।

गनं छुं पुण्य कार्यय् उपासक पासापिंत नं सहभागी याना,
पुण्य सञ्चय यायेगु प्रेरणा बिया बिज्यागु खना ।

धाथें बुद्धशासनप्रति श्रद्धाया छफो स्वाँ जुया,
पवित्रबहादुरं नश्वर देह त्याग यागु नं खना ।

न्ह्यागु विहार समाज सङ्घ संस्थाय् नं छुं नं छु वसपोलया,
अमर कीर्ति पलिस्था स्वना बिदा कया वंगु खना ।

अनिच्चावत संखारा उपाद वयो धम्मिनो' बुद्धशिक्षा,
जातिबन्धु पासापिंत पाठ याका छपिं बिज्यागु खना ।

जुयेनु उद्योगी १

पवित्रबहादुर वज्राचार्य

बुद्धधर्म सङ्घ लुमका,

बुद्धधर्म म्हसिका,
दाजु किजा तःहक्येपिं,
भी जुयेनु उद्योगी ॥धु॥

आपाः न्हिथ्यानि, आः भति आसेनी,
यक्व लिबात, गथ्ये याना वने,
अल्सी जुये मयः, ज्ञानं चिइकेनु ।
बुद्ध गुणं भी प्रेरीत जुयेनु ॥१॥

यक्व चिकुनी, पलख आसेनी,
तःसकं तांन्वनी, म्हाइपुस्ये च्वनी,
अज्ञान लासा अल्सीया नःसा
फुक्क तोता बोधि ज्ञान स्वयेनु ॥२॥

नये मधुंनी, प्वाः हे मजानी,
नकतिनी नया आराम मकयानी,
अज्ञानी धका अल्सी मचासे,
परम् शान्त निर्वाण स्वयेनु ॥३॥



नकतिनि ल्यायम्ह पवित्रबहादुर

१ शान्ति विजय, प्रथम अंक, २५११ रौ बुद्ध जयन्ती समारोह समिति, हखबहाः, यलया न्हापांगु प्रकाशनय पिदंगु, पृ. ३ ।

पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य मदुगु खबर

भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर

१५ मंसिर २०५८ सुथय् ८ ताःइले बुद्धधर्मप्रति आपालं श्रद्धा भक्ति दुम्ह उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य आकाभाकां मन्त धयागु खबर आयुष्मान् सोभनपाखें न्यनाः मनय् तसकं दुःख ताल । खुन्हु न्ह्यो तिनि श्री सुमङ्गल विहारय् सम्पन्न जूगु कथिन उत्सवय् पवित्रबहादुर वज्राचार्य नं उपस्थित जुया च्वंगु खः । उबले बर्माया राजदूतयात नं निमन्त्रणा यानातःगु जुल । राजदूतया थःगु मन्तव्य बिई धुंका ताउत च्वने मलागुलिं वयकः विहारया ल्यूने जलपानया व्यवस्था यानातःगु हःलय् भाल । जि कार्यक्रम सिमधगुलिं राजदूत नाप खँलाये मलागु जुया च्वन । बर्मी राजदूतयात व्यवस्था यायेमाःगु नापं च्वना खँलाये माःगु आदि फुक्कं ज्या पवित्रबहादुर वज्राचार्य याना बिज्यागु जुल ।



भिन्न बौद्ध राष्ट्र म्यानमारया पूर्व राष्ट्रपति U. Maung Maung नापं ल्हाः मिले याना बिज्याना च्वंगु

वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्य धार्मिक व सामाजिक ज्याय् अग्रसर जुया आपालं योगदान बिया बिज्याम्ह व्यक्ति खः । यल, बुद्धजयन्ती कोषपाखें यल लाय्कुली स्थापित विश्वमैत्री विहारया संरक्षण एवं सँल्हू पत्तिकं बुद्ध पूजा कार्यक्रम सुचारु रूपं न्ह्याकेगुली सहयोग याना बिज्याम्ह खः । युवक बौद्ध मण्डलया संस्थापक अध्यक्ष, श्री शाक्यसिंह विहारया प्रमुख उपासक, श्री सुमङ्गल विहारया उन्नति प्रगतिया शुभचिन्तक व सुमङ्गल बौद्ध सङ्घया सचिव जुया बिज्याये धुकूम्ह खः ।

अले वसपोल पुलांगु विहार गाःबहा व न्हूगु विश्व मैत्री विहारया सुधार समितिया सचिव जुया संरक्षक जुया बिज्याम्ह नं खः । वसपोल बी.ए. पूर्वका बिज्यागु जूसा अखिल नेपाल भिक्षु महासङ्घद्वारा संचालित नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाया “परियत्ति सद्धम्म पालक” पास याना बिज्याम्ह खः । वसपोल तसकं मिलनसार साधारण व्यक्तिपिं निसें कया ततःधिपिं व्यक्तिपितं तक नं समान रूपं व्यवहार याना बिज्याइम्ह खः ।

वसपोलया प्रार्थनाया कारणं हे अतिकं महत्वपूर्ण जुया च्वंगु अग्गमहापण्डित लेडी सयादोद्वारा लिखित कम्मडान दीपनी सम्पादन यायेगु ज्या पूर्ण जूगु खः । करीब भिन्हेदं ति

न्हापाया खँ खः वसपोलया हे अबुजु पूर्णबहादुर वज्राचार्य परलोक जूगुलिं परित्राण पाठ व धर्मदेशना यायेत वसपोलया कायपिसं जित निमन्त्रणा यात । छन्हु उपदेश कने सिधयेका धर्मया साकच्छा जुल । प्रशंगवस -

फेणपिण्डुपमं	रूपं	वेदना	पुष्पलूपमा	।
मरिचीकूपमा	सञ्जा	सङ्गारा	कदलूपमा	।
मायूपमञ्च	विञ्जाणं	देसितादिच्च	बन्धुना	॥

अर्थात् रूपस्कन्धयात पीजाया ढिक्कार्थे भाविता यायेमाः, वेदना स्कन्धयात लःप्वचार्थे भाविता यायेमाः, संज्ञास्कन्धयात मृगतृष्णार्थे, संस्कारस्कन्धयात केरामार्थे, विञ्जाण स्कन्धयात जादुगरार्थे भाविता यायेमाः । थुकथं नूर्यवंश जुया विज्याम्ह आदित्यबन्धु भगवान् बुद्ध आज्ञा जुया विज्यात ।

थुगु गाथा न्यनाः पवित्रबहादुर वज्राचार्य थ्व गाथा ला जिमि अबुयात तस्सकं योगु गाथा खः धका धया विज्यात । जिं धया - थ्व गाथाया व्याख्या यानातःगु सफू जिंके दु ।

अथेसा भन्ते ! आम व्याख्या याना तःगु पञ्चस्कन्धया उपदेश जिमि छेंयु च्वापिं सकल परिवारपिंत हप्तायु छको जूसा कना विज्याहुँ धका पवित्रबहादुर वज्राचार्य धया विज्यात । जिं नं वसपोलयागु प्रार्थनायात स्वीकार याना ।

कम्मद्धान दीपनीया खँ अथे जक कना थुइके थाकुइथे ताया बर्मी अनुवाद नापं हानं छको थुगु विषय छलफल यायां कनेगु याना । अथे छलफल याना कनाबले थुइकेगु मौका दत । खँ थूगुलिं परिवारपिं सकलें लयताल । उपदेश कनेगु ज्या दच्छिं मयाक जुल । कम्मद्धान दीपनीया महत्त्व थुइका पवित्रबहादुर वज्राचार्य प्रमुख सकल परिवारपिं स्वर्गीय अबुया पुण्यस्मृती थुगु सफू प्रकाशन यायेगु श्रद्धा व्यक्त यात । सफूया पाण्डुलिपि तयार मज्जिनबले हे भ्वं न्याना तयार याना तल ।

उपदेश कनेगु ज्या सिधयेका कम्मद्धान दीपनीया पाण्डुलिपि तयार यायेगु ज्या जुल । थुगु कार्य सम्पन्न यायेत दुण्डबहादुर वज्राचार्य, अमिता धाखा (परियत्ति सद्धम्म कोविद), रमिता धाखा (परियत्ति सद्धम्म कोविद) व अञ्जनी शाक्यपिसं नं गुहालि याना विज्यागु जुल ।



ततापि चन्द्रदेवी जवे व रत्नदेवी खवयु

फुर्सद स्वया पाण्डुलिपि तयार यायेमाःगु जूगुलिं स्वदं प्यदं धयाथे लगे जुल । तःदं लिपा थुगु सफू प्रकाशित जूगु जूसां हर्षया सिमाना मन्त । छायाध्याःसा थ्व छगू सफू अतिकं महत्त्वपूर्णगु जुया च्वन । दुण्डबहादुर वज्राचार्य दीघनिकायार्थे जागु वृहत् ग्रन्थ अनुवाद याना विज्याये धुंक्गु जुया थुगु कम्मद्धान दीपनी सफू नेपाल भाषायु हीकेगु ज्यायु यक्को गुहालि दत । थुकथं कम्मद्धान दीपनी

सफू प्रकाशनया सन्दर्भय् नं वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्यया गुण लुमना वःगु जुल । थुकथं बुद्धशासनया उन्नति, उत्थान व समृद्धिया निर्मितं अनवरत सक्रिय व जागरुक जुया बिज्याम्ह वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्य थःगु नांयात ल्वयेक पवित्रगु ज्या याना बिज्याम्ह खः ।

जीवनकाछिं भन्ते, गुरुमापिनिगु सङ्गत याना विहार, विहारय् वना धार्मिक एवं सामाजिक क्षेत्रय् नं आपालं योगदान बिया बिज्याम्ह वसपोलया मृत्यु नेपाःया बुद्धधर्म व बुद्धशासनय् आपालं कमी वा अभाव महशूस जुया च्वंगु दु । श्रद्धावान्, त्रिरत्नप्रति आस्थानान् उपासकयात निर्वाण प्राप्त यायेगु मार्गय् वनेत छुं विघ्न बाधा मदेमा धका कामना याना ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य

भिक्षु अश्वघोष

पवित्रबहादुर उपासकयात आपासिनं राजभाई धका म्हस्यू । वसपोलया परिवार फुकं वज्राचार्य जूसां थुखे थेरवादी शासने फुकसिनं उतिकं श्रद्धा तथा बुद्धशासनय् गुहालि बिया बिज्याः । माँबापिनि नं भिक्षुपिनिप्रति उतिकं हे अचल श्रद्धा दु । पवित्रबहादुरया किजा दुण्डबहादुर वज्राचार्य थःगु छेंया ज्या याना नं त्रिपिटक पालि दीघनिकाय, मज्झिमनिकाय, संयुत्तनिकाय व मिलिन्द-प्रश्नथें जागु अमूल्यगु सफूत अनुवाद याना थःपिसं हे छापे याना प्रचार याना च्वंगु चिकिचाधंगु धर्म प्रचारया ज्या मखु ।

वसपोलपिनिगु बांलागु ज्या छगू दु - थःगु हे छेंसं वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय स्थापना याना तःगु । उगु पुस्तकालयया नं वसपोल पवित्रबहादुर प्रमुख खः । बुद्धशासनया लागि तःधंगु सहयोग बिया बिज्याम्ह खः । ५७ वर्षया उमेरय् आकाभाकां प्राण त्याग याना बिज्यात । वसपोल यक्व पुण्य कर्म याना बिज्यागु दु । उकिं वसपोलयात नं धर्म रक्षा याना तइ ।



बुद्ध धया बिज्याथें रूपं जीरति मच्चानं नामगोत्तं नजीरति अर्थात् रूपजीर्ण जूसां नां व गोत्र (कीर्ति) न्हावनीमखु । वसपोलपिनिगु नां व गोत्र ल्यना च्वनी ।

अनिच्चा वत संखारा !

वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय,
नेपाल भाषा व बुद्धधर्मया सफू धुकू

पवित्रया बुद्धधर्मप्रति पवित्र देन

आचार्य भिक्षु कुमार काश्यप महास्थविर
आनन्दकुटी, विहार, स्वयम्भू ।

अनित्यगु थ्व संसारय् वयेधुंका छन्हु त्वता वने हे माः ! मनूया कर्तव्य वयेगु व वनेगुया बिचेया ई दुने थःगु भाय्-धर्म-देया लागि थःम्हं फुकथं छुं नं छुं याना तये फयेकेमाः । गुकिं याना थःगु व मेपिनिगु हित जुइ ।

थः व कतःपिनि हित जुइकथं बाय् च्वनागु छुं ईया बिचय् अथे ज्या याना वनीपिं थ्व संसारय् अप्वः मदु । उकिं अथे याना वनीपिनिगु गुण नं लुमंके सयेकेमाः । थ्व न्हूगु पुस्ताया लागि छगू आदर्श नं जूवनी । पवित्रबहादुर वज्राचार्य अजापिंमध्ये छम्ह खः । सुनां धर्म कथं जीवन हना धर्मया नाप नापं भाय्, संस्कृति व देया लागि थःगु योगदान बिया थकल ।

जिं स्यूकथं, यलय् शाक्यसिंह विहारया मू दाता जुया तःधिक्कम्ह भन्ते दुबलेनिसें अनेककथं ग्वहालि याना धर्म प्रचार प्रसार यायेगुलि, शासन व भन्तेपिंत रक्षा यायेगुलि जव ल्हाः जुया बिज्याम्ह खः । उलि जक मखु, यलया थी थी विहारत नाप नं उलि हे स्वापू तया उकिया सर्वाङ्गिकाशया लागि थःम्हं फुकथं ग्वहालि याना बिज्यात । उदाहरणया लागि मणिमण्डप व सुमंगल विहारत दम् कथं काये फु ।

अथे हे बौद्ध साहित्यया भण्डार चाय्के जाय्केया लागि त्रिपिटक ग्रन्थत नेपाल भाषा नेपाली भाषां छापे याना याका तःधंगु योगदान बिया थकल । अले थःगु हे छेय् वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय सफू धुकू ब्वनेकुथी दय्का बुद्धधर्म व साहित्य प्रतिया थःगु भुकाव गुलि दु धयागु नं क्यना थकूगु दु ।

नेपाःया परिवेशय् थुकथं थःगु तन-मन-धन बिया सदधर्मया लँपु नाला काईपिं व अजागु लँपुइ थः वना मेपिंत नं यंकीपिं, न्हूगु धर्म-संस्कार छयलीपिं सिक्क हे माले थाकू । अप्वः धयाथे परम्परागत कथं जक समेबजि-धर्म संस्कृति नाला च्वनिपिं जक खने दु । उकिं वसपोल छम्ह पवित्रम्ह उपासक पवित्र जुया बिज्यात ।

नेपाःया थेरवादी बुद्धशासनया उत्थान, प्रचार-प्रसार व सम्बर्धन यायेया निरतिं वसपोल बिया थकूगु योगदान ग्वहालिया कारणं वसपोलयात थुगु क्षेत्रय् म्हमस्यूपिं शायद हे दइ ।

“रूपं जीरति, नामं न जीरति रूप जीर्णं जुइ, नां जीर्णं जुइ मखु” धयागु खंयात वसपोल हानं छक चरितार्थ याना थकूगु दु । वसपोलया नां नेपाःया थेरवादी बुद्धशासनय् सदां पवित्र हे जुया च्वनी ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात पवित्रगु निर्वाण धर्म प्राप्त जुइमा धका पवित्रगु कामना व दनुगलनिसें प्रार्थना याना च्वना ।

मदुम्ह राजभाई उपासकयात सुदर्शन भन्तेया श्रद्धाञ्जली

भिक्षु सुदर्शन महास्थविर

छं वाना
छाय् याकनं वना ?
छ मदय्कं मगानि !
अय्नं वन !



पीढं न्ह्यो गणमहाविहारय् भिक्षु
सुदर्शन नाप पवित्रबहादुर

(थ्व शब्द चित्रण खः श्रद्धेय भिक्षु सुदर्शन महास्थविरं थःमदये च्यालाति न्ह्यो मदुम्ह पवित्रबहादुर उपासकया लुमंती शोकपुस्तिकाय् च्वया बिज्यागु । श्रद्धेय भिक्षु सुदर्शन महास्थविरं उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य मंत धयागु खबर टेलिफोनं प्राप्त जुइ साथं वसपोलं विहारं विहारय् व सम्बन्धित व्यक्ति व सङ्घ संस्थाय् फोनं खबर याना बिज्यात, खबर याके बिया बिज्यात । स्वयं थः नं थाइया आम्बेसीया महामहीम चार्जडेअफियर्स भाजु **Mr. Werayut Yoothongkom** व्वना च्वय्या भवः व्यक्त याना बिज्यात । मदुम्ह उपासक पवित्रबहादुरया न्ह्योने फय्तुना भगवान्या न्ह्योने वसपोलं भगवान् अरहन्त सम्यक्सम्बुद्धयागु गुंगू गुणयात – छगू छगू गुण विस्तार याना पाठ याना बिज्यात । वसपोलं परिवारया सकल सदस्यपिंत नाप लाना बिज्यात । अनलि शवयात्राया बारे आवश्यक सरसल्लाह बिया ‘कंन्हे वये’ धया बिज्याना थाई आम्बेसीया चार्ज डे अफियर्स नापं तुं लिहाँ बिज्यात । वसपोलं न्हिच्छि हे जिमित फोनं सम्पर्क तया हे च्वना बिज्याना च्वन । कन्हेखुन्हु नं सुथनिसें फोनं सम्पर्क तया शवयात्राया तयारीया जानकारी कया बिज्याना च्वन । थःहे न्हिनसिया १ बजे कीर्तिपुर विहारं तप्यंक वैष्णवी देवी नक्खुया मसानय् मोटरं बिज्याना अन सफा सुग्घर याका अनया फल्चाय् फेतुना उपासक पवित्रबहादुरयागु शवयात्रा थ्यनिगुया प्रतीक्षा याना च्वना बिज्यात । शवयात्रा मसानय् थ्यनेवं धर्मसभाय् परिणत जुल । श्रद्धेय भिक्षु सुदर्शन महास्थविरं अन न्वं वाना बिज्यागु न्वचुया सारांश भिडियो रिकर्डकथं थन प्रस्तुत याना च्वना ।)

“हन्द, दानि, भिक्खवे, आमन्तयामी वो ।
वय धम्मा सङ्गारा, अप्पमादेन सम्पादेथ ॥”

भगवान् बुद्ध कुशीनगरय् महापरिनिर्वाण जुया बिज्याये छुं समय न्ह्यो वसपोलं बिया बिज्यागु थ्व अन्तिम अमृत वचन खः । “हे ! भिक्षुपिं दक्को संस्कार व्ययधर्म, नाशवान् खः उकिं अप्रमाद जुया थःगु लक्ष्य प्राप्त या ।”

“अनिच्चा वत सङ्गारा, उप्पादवय धम्मिनो ।
उपज्जित्वा निरुज्झन्ति, तेसं वुपसमो सुखो ॥”

दक्को संस्कार अनित्य धर्म हे खः । उत्पन्न जूगु दक्को स्थिती, वस्तु, व्यक्ति अनित्य हे खः । उत्पन्न जुइगु व नष्ट (वय) जुइगु, थ्व हे इमिगु धर्म खः, स्वभाव खः । विपश्यना भावनाया अभ्यासद्वारा उत्पन्न जुया निरुद्ध जुइगु थुगु प्रपंचया पूर्णतः उपशमन जुइ – पुनः उत्पन्न जुइगु क्रम समाप्त जुइ, व हे परम सुख, निर्वाण सुख खः ।

थुगु गाथा वसपोल भगवान् बुद्ध महापरिनिर्वाण जुया विज्याबले इन्द्रं धर्मसंवेग उत्पन्न याना प्रकट याःगु खः ।

राजभाईया दकले याःगु गाथा, न्त्यागु त्रिपिटक सफूया अनुवाद जुया विमोचन जूगु कार्यक्रमय् न्त्यागु तःधंगु सभाय् उपासक पवित्रबहादुरं छपु गाथा व्वनि –

“सर्व बुद्धं नमस्यामि, धर्मञ्च जिनभाषितं ।
सङ्घञ्च शील सम्पन्नो रत्नत्रय नमस्तूते ॥”

“थुगु गाथाय् दुने पवित्रबहादुर दु । थ्व गाथाय् दुने तःधंगु रहस्य दु, साधनाथे जागु गहनता दु । राजभाईयात थःगु परम्परायागु भाय् नं यः, परम्परागत धर्म नं यः । तर शुद्ध धर्म थेरवाद नं यः । थुगु गाथाय् दुने राजभाईयागु आकाशथे जागु सदभावना दु । थुगु गाथाय् दुने राजभाईयागु तमाम दर्शनयागु सार दु ।”



सर्वः बुद्धं नमस्यामि ।
समस्त बुद्धपित नमस्कार ।

सम्पूर्ण बुद्धपित नमस्कार याना । तथागतं, जिनं, राग, द्वेष व मोहयात त्याका विज्याकम्ह, अन्धकार (अविद्या) यात त्याका विज्याम्ह तथागतं आज्ञा जुया विज्यागु धर्मयात नमस्कार । थ्व संस्कृतयागु गाथा खः तर थुकी सत्य दु । मेगु धर्म मखु राजभाईयात जिनं, तथागतं देशना याना विज्यागु धर्म यः । अथे हे शीलं सम्पन्नपिं सङ्घपित जिं नमस्कार याना ।

राजभाई पूर्णबहादुर वज्राचार्यया काय् खः थें हे प्रथम सङ्घमहानायक प्रज्ञानन्द भन्तेया नं काय् खः । गबले थः अबजु मन्त, पूर्णबहादुर साहु मन्त, राजभाईया सम्पूर्ण परिवारं वसपोल भन्तेयात ‘बा’ माने याना तःगु खः । उकिं राजभाई पूर्णबहादुर वज्राचार्यया काय् खः सा जिमि दिवङ्गत जुया विज्याये धुंकूम्ह सङ्घमहानायक प्रज्ञानन्द भन्तेया नं काय् खः । ... छायाकी थ्व गाथाय् दुने व काय् दु । थ्व गाथाय् दुने पुत्ररत्न दु । उकिं हाकनं छक उगु गाथा व्वने-

“सर्वं बुद्धं नमस्यामि, धर्मञ्च जिनभाषितं ।
सङ्गञ्च शील सम्पन्नो रत्नत्रय नमस्तुते ॥”

मत्तक वस्त्र दान

इमं मत्तक वत्थं नो जातिनं पुण्यत्थाय भिक्खुसङ्गस्स देम, पुजेम ।

थ्व (कापः) वस्त्र भी मदुम्ह थःथितिपिंत पुण्य लायेमा धका भिक्षुसङ्घपिंत बिया च्वन, पूजा याना च्वन ।

थ्वजागु मत्तक वत्थ दान पालि साहित्यय् उल्लेख जुया च्वंगु दु । मसानय् कापः वांछेया तैगु । विशुद्धपिं आर्य पुद्गलपिसं अजागु वस्त्र धारण याना बिज्याइ ।

अथे हे ललितविस्तरय् सिद्धार्थ, गुम्ह लिपा बुद्ध जुया बिज्याइम्ह खः, बुद्ध जुया बिज्यात, वसपोलं नं खुसी वांछवया तःगु कापःयात अनयागु चां रङ्गं छिना ग्रहण याना बिज्यात धयागु उल्लेख जुया च्वंगु दु ।

अथे हे भी नेवातयेगु थिती फांगां फाय्केगु चलन दु । थः थितिपिसं सिद्धम्हसित पुण्य लायेमा धका फांगां फाय्की । व कापः बः बः दया च्वनी । आः कापः तये मसल, उकिं कपाय् तइ । थ्व भीपिं जेला वंगुया चिं खः ।

संस्कृत साहित्यय् थुकिया विषयय् सारै सारै बांलागु व तःसकं तःसकं अर्थ पूर्णगु वर्णन दु श्मशानय् वांछोया तःगु कापः पुनिपिं ऋषिमुनिपिसं थ्व कापः सुयागु निमित्त तया दान याःगु खः वया निमित्तय् थ्व जिं (ऋषिमुनिं) यानागु पुण्य वनेमा धका प्रार्थना याइ । थ्व मत्तक वस्त्र दानयागु परम्परा भन्तेपिसं हःगु परम्परा जक मखु न त श्रीलंकां वःगु मात्र हे खः । थ्व नेपाःयागु थःगु हे छगू मौलिक परम्परा नं खः ।

अनलि वसपोल भन्तेनं छपु कविता ब्वना बिज्याइ -

फसं कया वा चिकं फुना प्यखें खुउँका प्वाक छ सिइ ।
काल वया वा आयु फुना प्वाक जि सिइ ।

अन्तय् मदुम्ह राजभाईयात पुण्यानुमोदनया भवलय् वसपोल भन्तेनं सकल उपस्थित श्रद्धालु उपासकउपासिकापिंत व महानुभावपिंत व थथितिपिंत थथःपिसं याना तयागु कुशल पुण्य कार्य लुमंका वसपोलयात पुण्य दान यायेत इनाप याना बिज्यात ।

वसपोलं पुण्य दान बिइगु विषयय् थथे धया बिज्यात - “जिं स्यू, थुलि दु, छलपोलपिसं याना बिज्यागु पुण्य राजभाईयात विइवं थ्व पाः जुया वनी मखु । मत च्याना च्वं थाय् मेगु मत च्यासा मतया वृद्धि हे जुइ । उकिं पुण्य दान याना मदया वनी मखु, पाःजुया वनी मखु । छलपोलपिंत विनम्र अनुरोध दु, थःपिसं याना तयागु पुण्य लुमंका अर्थात् पुण्यानुस्मृति याना मदुम्ह राजभाईयात भीसं अनुमोदन याये ।”

वसपोलं हानं धया बिज्यात -

“प्रदीप, छं गुगु न्हापा भन्ते जुया च्वनाबले यानागु पुण्य खः उकियात लुमंका बायात अनुमोदन या । अथे हे, सानुभाई, छं त्रिपिटक अनुवाद यानागुया पुण्य लुमंकिं । राजभाईया

यःपिं म्ठ्याय्पिं, भिंचापिं सकसिनं थःपिसं याना च्वनागु विपश्यना ध्यान भावना, परियत्ति शिक्षायात ग्वहालि याना च्वनागु लुमकि ... । अथे हे अशोकं ज्यासलय् च्वना गुगु परिवार धर्म पालन याना च्वनागु खः उकियात लुमकि ... । थन न्ठ्योने बिज्याना च्वंम्ह, नगरपिता बुद्धिराजज्यू, छपिसं बहाः बहियागु लालपूर्जा कया बिज्यागु पुण्य ... , आशारामदाईनं लुम्बिनी विश्व शान्ति स्तूप पूर्ण यानागुया पुण्य ... , अनागारिका धम्मावतिं गौतमी भिक्षुणी विहार निर्माण यानागुया पुण्य ... , अथे हे जिं नं गुगु स्वंगू ऐतिहासिक बौद्ध तीर्थयात्रा याना व सामान्य कथं, सामान्य बुद्धिं जक यानागु मखु, उकियागु पुण्य लुमंका भी सकसिनं मद्दुम्ह राजभाईयात सुगति प्राप्तिया नितिं पुण्य दान याना पुण्यानुमोदन याये । ”

अनंलि अन उपस्थित श्रद्धेय भिक्षुसङ्घ, अनागारिकापित दान प्रदानं लिपा उपस्थित विशाल जनसमूह सकसिनं नाप नापं तुं पुण्यानुमोदन याना उगु सभा अन हे क्वचाय्का अनं लिपा मद्दुम्ह राजभाईया शक्यात अन्तिम दाह संस्कार यागु जुल ।

गुबले लोमनि मखुम्ह उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य

भिक्षु धम्मपालो
श्री शाक्यसिंह विहार, यल ।

बुद्धशासनया क्षेत्रय् अग्रगामी स्थान कायेत सफलम्ह बहुउपकारी उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य श्री शाक्यसिंह विहारय् ताःकाल तक सेवा याना बिज्यात । वसपोलयात जि १३ दँ फुना १४ दँ क्यना च्वंगु युवा अवस्थाय् पूज्यपाद सङ्घमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरया सम्मुख श्रामणेर प्रव्रज्या ग्रहण यायेत श्री शाक्यसिंह विहार वनाबले जित श्रद्धालु उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य दकले न्हापां म्हसीकेगु सौभाग्य चूलात । उबले हे वसपोलं भी तःधिकम्ह भन्तेया विशेष शिष्य जुया च्वना बिज्याये धुंकल । संयोगया खँ खः, जिं श्रामणेर प्रव्रज्या कयागु सालं हे वसपोलं YMBA स्थापना याना बिज्यागु जुल । श्रामणेर जुइधुंका YMBA स जुइगु धर्मसाकच्छाय् जिं नं अन वना न्यं वने नं ।

वसपोलं बरोबर तःधिकम्ह भन्तेयात छपिंथाय् च्वनिम्ह श्रामणेरयात बांलाक व्वंका तयेमाः धका सल्लाह बिया बिज्यात । वसपोलयाके लिपायागु दूरदर्शी ज्ञान दुगुलिं हे थथे तःधिक भन्तेयात माथाय् माकथं क्वातुक सल्लाह बिया बिज्याना च्वंगु खः । उबले वसपोलं तःधिकम्ह भन्तेयात थथे धया बिज्यागु लुमं, श्रामणेरयात स्कूलय् आखः व्वंके छ्वयेमाः, भाषा नं स्यना तयेमाः । अनंलि तःधिकम्ह भन्तेया अनुमति कया हे स्कूलय् आखः व्वंवेनेगु याना । अले वसपोल थःम्हं नं थः सःथे स्यूथे जित स्यना बिज्यात । छुं वर्ष लिपा थाइ राजकुमारी नेपालय् सवारी जूबले नेपाःयापिं भिक्षुपिं व श्रामणेरपित नं थाइलाण्डय् आखः व्वंकेगु व्यवस्था

जुइगु जुल धयागु खबर वल । उबले हे वसपोलं जित छपिं नं थाइलाण्डय् व्वं बिज्याहुं धका धया बिज्यात । जि थः नं थाइलाण्डय् वना व्वंवनेगु इच्छा दुगु व वनेत मौका नं चू लागु जुल । परन्तु गनं देशं पिने चाहुला मच्चनाम्ह जुया देशं पिहाँ वनेत छु यायेमाः धयागु खं मस्यूगु जुया च्वन । वसपोलं हे गन तक वने माल अन तक वना जिगु नितिं पासपोर्ट कायेत कुतः याना बिज्यात । वसपोलयागु हे अथक परिश्रमं वि.सं. २०३२ आषाढया २ गते जित पासपोर्ट प्राप्त जुल । हानं भिसाया नितिं नं वसपोल थः हे बिज्याना भिसा कया बिज्यात । थुकथं जिगु प्रारम्भिक प्रव्रजित जीवनकालं निसैं हे वसपोल छम्ह बहुउपकारी उपासक खः गुम्हसिया ग्वहालि जिगु नितिं वसपोलया जीवनया अन्तिम समय तक प्राप्त जूगु जुल ।

जुलाई ४, १९७५ सं वसपोलया विशेष कुतलं जित थाइल्याण्डया राजधानी बैककय वना आखः व्वंवनेगु मौका चूलात । जि थाइलाण्डय् आखः व्वना च्वनाबले नं वसपोलं जित बरोबर चिड्कि च्वया आखः व्वनेत प्रेरणा बिया बिज्यात । शाक्यसिंह विहारय् छु छु गतिविधि जुया च्वन धयागु खं वसपोलं जित पौ च्वया जानकारी बिया बिज्याना च्वन । थुकथं जिं विदेशय् आखः व्वने न्ह्यो, आखः व्वना च्वनाबले व अन १० दं च्वना वि.सं. २०४१ सालं लिहाँ वयेधुंका नं वसपोलं थःगु जीवनया अन्तिमकालतक शाक्यसिंह विहारय् अटुट रूपं विचाः याना सेवा याना बिज्यात । तःधिकम्ह भन्तेयात बौयात थें हे सेवा याना बिज्यात । वसपोलया थः जन्मदाता बौ पूर्णबहादुर व मां वीरमाया स्वर्गारोहण जूसानिसैं तःधिक भन्तेयात मां बाया सत्ता बौ खः धाधां भन्तेयाथाय् न्हिं छको बिज्याना क्वातुक सेवा याना बिज्यात ।

सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविर भन्तेनं थनिं नीन्हेदं ति न्ह्यो छगू हे थामय् प्यंगू संवेजनीय स्थान निर्माण यायेगु विचाः याना बिज्यात । अले थामं ब्यूकथं शाक्यसिंह विहारय् हे थुपिं प्यंगू स्थान निर्माण जुल । उबले पवित्रबहादुर वज्राचार्य उपासकया कुतल वसपोलया जन्मदाता बौ पूर्णबहादुर वज्राचार्य उपासकया ल्हातं सारनाथ हलया शिलान्यास जुया लिपा उद्घाटन नं वसपोलया हे ल्हातं जुल । अन हे धर्मचक्र मुद्राया भगवान् बुद्धया मूर्ति वसपोलपिनिगु श्रद्धां बने जुल । लिपा पुलांगु विहार पिया न्हूगु विहार दय्कूबले नं उगु वि.सं. २०३३ सालं दयेकूगु मूर्तियात मस्यंकूसे यथावत् ल्यंका तःगु जुल ।



पूर्णबहादुर वज्राचार्यपाखें स्थापित धर्मचक्र मुद्राय् भगवान् बुद्धया मूर्ति

लिपा नगरमण्डप श्री कीर्ति विहार, कीर्तिपुरय् पूज्यपाद सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरया हे तःधंगु श्रद्धा उत्पन्न जुया तःधंक प्यंगू संवेजनीय स्थान निर्माण जुल । अन नं लुम्बिनी व कुशीनगरया प्रतिकृति देगः व मूर्ति पवित्रबहादुर दुण्डबहादुर परिवारपाखें मांबौया नामं स्थापना याना बिज्यात । थुकथं तःधिकम्ह भन्तेप्रति पवित्रबहादुर वज्राचार्य उपासकपिसं आपालं आपाः श्रद्धा तया बिज्याना च्वंगु जुल ।

शाक्यसिंह विहारया प्रत्येक ज्या खँय, गतिविधिस पवित्रबहादुर उपासकया ल्हाः मदुगु शायद हे दये थाकुइ । दँय दँसं विहारय् जन्मोत्सव, कथिन तथा विभिन्न धार्मिक कार्यक्रम जुया हे च्वंगु दइ । अजागु प्रत्येक बौद्ध गतिविधिस पवित्रबहादुर न्त्यब्बाना बिज्यागुलिं न्त्यागु ज्या सफल जुइ ।

बि.सं. २०३५ साल वैशाखया २७ गते अक्षय तृतीयाया दिन खुन्हु ७९ गूगु जन्मोत्सवया लसताय् वसपोल भन्तेया स्वास्थ्य विचाः यायेत, विहारय् बिज्याना च्विपिं भिक्षु, श्रामणेर व अनागारिकापित भोजन मदइबले भोजन तालाकेत, विहारय् आपद् विपद् वइबले समाधान यायेत, चतुर्प्रत्ययया प्रबन्ध मिले यायेत छगू अक्षय कोषया आवश्यक तायेका कोषया व्यवस्था जुल । उबले निसें पवित्रबहादुर उपासकं श्री शाक्यसिंह विहारया उपासक उपासिकापिनिपाखें प्रमुख उपासकया नातां विहारया आजीवन सदस्यया अनुमोदन पत्र बिइगु ज्या वसपोलपाखें जुया वया च्वंगु जुल ।

वसपोलया थःगु जीवनय् न्हापानिसें दुर्लभ प्रव्रज्या ग्रहण याना भिक्षु छक जुये धयागु इच्छा दुगु जुया च्वन । बि.सं. २०४४ सालं सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरया ८८ दँया बुदिया लसताय् प्रव्रज्या समारोह न्याय्का १८ म्ह उपसम्पन्न जूपिं मध्ये पवित्रबहादुरया प्रव्रजित जीवनय् वसपोलं पूरा शील नियमय् च्वना पुण्य पारमी पुरे याना बिज्यात । वसपोलं थःत अनुकूल प्यंगू इरियापथमध्ये ल्यया ल्यया ध्यान भावना, चक्रमण याना याउकं प्रव्रजित जीवन हना बिज्यात ।

शाक्यसिंह विहार पुलां जुल उकियात मेकथं दय्के माल धयागु बरोबर सः नं वसपोलं पिकया बिज्यात । बि.सं. २०४६ सालया अन्तिम समयपाखे छको पवित्रबहादुर वज्राचार्य भन्तेया न्त्योने विहारया धलिं किलं नया च्वंगु क्यं क्यं थःगु तुतिं यां कया च्वाना स्वबले धलिं तोधुला वने साथं याकनं विहार पुनःनिर्माण याये माल धयागु खँ पिहां बल । बि.स. २०४७ साल वैशाखया १ गते श्री शाक्यसिंह विहार पुनःनिर्माण यायेया नितिं छगू समिति गठन जुल । उगु समितिया वसपोल महासचिव जुया बिज्यात ।



श्री शाक्यसिंह विहार पुनर्निर्माण यायेयात सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविर प्रमुख बैठकय सहभागिपित न्यंका बिज्याना च्वंगु ।

बि.सं. २०४७ सालं निसें पुनःनिर्माण जूगु श्री शाक्यसिंह विहारया निर्माण पूर्वकेत, श्रद्धालुजनपित श्रद्धा उत्पन्न याना चन्दा उठे यायेत, वसपोल अल्सी मचासे आपालं आपाः कुतः याना बिज्यात । चान्हं न्हिनं विहारया निर्माण सिमधतले थःगु गेगयात तक नं वास्ता मयामे धन्दा कया ब्वाँय् ब्वाँय् जुया बिज्यात । गुबलें गुबलें चान्हे २-३ बजे जूसां जिमित फोन याना

सल्लाह बिया बिज्यात । बल्ल विहार दयुकेगु ज्या वि.सं. २०५७ साल वैशाख २४ गते सम्पन्न यायेत सफल जुल । थुकथं रातदिन शाक्यसिंह विहारया पुनःनिर्माण निसं कया उन्नति व वृद्धि यायेगु ज्याय वसपोलया योगदान गुबलें लोममनिकथया जुल ।

श्री शाक्यसिंह विहारय् समय समयय् थी थी ज्या भवः तथा उत्सव आदि हनेगु याना वया च्वनागु दु । वसपोलं अजागु ज्या भवलय् थः हे न्त्यज्याना बिज्यात । प्रत्येक अक्षय तिथी खुन्हु सङ्गमहानायक भन्तेया जन्मदिं, वर्षावास धुंका वड्गु कथिन आदि थी थी उत्सव हनेत, ततःधंपिं व्यक्तिपित निमन्त्रणा बिइत जित सताः ब्वना यंकी, गुबलें गुबलें अनागारिका गुरुमापिं नं ब्वना यंकेमाः धका सताः ब्वना यंका बिज्याइ । अथे जुया हे थुगु विहारया थी थी ज्या भवस मन्त्रीत, राजदूतत तथा विशिष्ट व्यक्तिपिं सहभागी याना कार्यक्रम न्त्याइपुक बांलाक सफल याये फुगु जुल ।



नवनिर्मित श्री शाक्यसिंह विहारया धार्मिक समारोहकथं थाइलाण्डं विज्याकूम्ह आचार्य समञ्ज कतपुण्योपाखें उद्घाटन ।

थुकथं थुगु छगू विहारय् जक वसपोलया संलग्नता दुगु मखु अन्य मेमेगु विहार, बौद्ध सङ्घ संस्था, बहाःबही आदि यक्व थासय् नं उलि हे श्रद्धा तथा ग्वहालि याना बिज्यात ।

वि.सं. २०५८ कार्तिक १२ गते जित छगू रोग जुल । न्हापा लिपा गुबलें अजागु रोग मज्जुनिगु जुया भचा ग्यायेमागु स्वभाविक खः । सुयाके सल्लाह काये धका मती तथा च्वनावले वसपोलयात थःगु रोगया खँ कना । वसपोलं तुरन्त विशेषज्ञ डाक्टरयाथाय् २०५८ मंसिर १३ गते क्यने ब्वना यंकल, उबले वसपोलं थःगु डाइवेटीज व मुटुया रोग सम्बन्धय् नं नियमित कथं चेक याका बिज्यागु जुल । क्लिनिकं लिहाँ वया वसपोलया छेंय् घौछिति सुख दुःखया खँ ल्हाना विहारय् लिहाँ वयागु खः ।

वि.सं. २०५८ मंसिरया १५ गते वसपोल तःसकं मफु धयागु खबर वल । अनन्त गुणी उपकारक उपासकयात स्वयेया नितिं तुरन्तमय् हे नर्भिक अस्पतालय् वना । अन गोतुइका तःगु खनाबले वसपोल मन्त धयाथें मच्चनी । वसपोल मन्त धयागु खबरं जित नं शून्य शून्यथें अनुभव जुया स्तब्ध जुयाः । आः जित वसपोलं थें सुनां ग्वहालि याः वड्, सुनां सल्लाह बिइ, सुनां तन मन धनं बिया सहयोग याः वड्, चान्हं न्हिनं फोन याना विहारया चिन्ता सुनां काइ, दाता उपासक मन्त, आः गथे जुइ धयागु चिन्तित जुया च्वनावले वसपोलं याना बिज्यागु उपकार गुणत भवलाक लुमंसे वल ।

शाक्यसिंह विहारया हितचिन्तक, उपकारी, दाता, प्रमुख उपासक मदुगु खबरं विहारया भन्तेपिं, गुरुमापिं, उपासक उपासिकापिनि तच्चकं धर्मसंवेग जुल । वसपोलया अन्तिम शवयात्राय् नं सकलें सहभागी जुयागु जुल । श्री शाक्यसिंह विहारया सकल उपासक उपासिकापिनि सामूहिक रूपं विहारय् वि.सं. २०५८ मंसिर ३० गते शनिवार खुन्हु छग् श्रद्धाञ्जली सभा याना वसपोलयागु निर्वाण कामना याना पुण्यानुमोदन यानागु जुल ।

उपासक गुणं सम्पन्नम्ह पवित्रबहादुरयात् श्रद्धाञ्जली

अनागारिका जाणशीला

नां पवित्रथें ज्या नं पवित्रम्ह पवित्रबहादुर जित तःसकं लुमंसे वया च्वनीगु खः । वसपोलं सुथं न्हापानं न्त्यलं चायेवं नसंचा इलय् बराबर फोन याना बिज्याइ । वसपोलं कविता दयेका दय्का धया बिज्याइगु खँ लुमंसे वः -

“न्त्यलं मचानिला गुरुमां छपिनि,
आःतकं न्त्यो वय्का च्वना तिनिला ?
याकनं दें न्त्यलं चाय्कि,
संसार अनित्य खः, दुःखमय खः,
द्यना च्वने मजिल, दें याकनं दें,
गोन्हुजक च्वने दैगु थ्व संसार ।”

जि नं लिसःलय् थुकथं धायेगु खः -

“न्त्यलं चाल, पवित्र, न्त्यलं चाल,
छंगु प्रेरणा युक्तगु वाक्य न्यना,
ज्या याक्व पत्तिकं खँ व्हाक्क पत्तिकं,
सासःया धुच्चा पत्तिकं होस तया,
संसार अनित्य खः, दुःखमय खः,
दने जि दने, दनेत, कुतः याना च्वना ।”

वसपोलं धया बिज्याइगु - ‘थ्व संसारय्
गोन्हु जक च्वने दइगु खः, याकनं याकनं पुण्य यायेमाल धका प्रेरणा बिया पूज्य सङ्गमहानायक
भन्तेनं उपदेश बिया बिज्याइगु धम्मपद गाथा स्मरण याका बिज्याइगु खः -



उपासिका सुदारात् अनफित्त्वामरुडपाखें प्राप्त
बुद्धमूर्ति श्री शाक्यसिंह विहारय् स्थापना याना सी
मत च्याका बुद्ध पूजा याना उद्घाटन याना
विज्याम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य

यथा बुब्बुलकं पस्से यथा पस्से मरीचिकं
एवं लोके अवेक्खन्त मच्चुराजा नपस्सति ।

अर्थात् : पीजायात स्वयेथें, मृगजलयात स्वयेथें, थ्व लोकयात स्वया च्वंम्हमित
मृत्युराजं खनी मखु ।

पवित्रबहादुर छम्ह नमूना काये बहः ज्वीक उपासक गुणं सम्पन्नम्ह खः । छायाधाःसा
वसपोल बुद्ध, धर्म व सङ्घया प्रति तःधंगु श्रद्धा तथा शरण वना च्वंम्ह खः । श्रद्धेय भन्तेपित्त
आदर गौरव तथा सुख दुःखय् सहानुभूति तथा बिज्याइम्ह खः । विहार विहारय् बिज्याना
मामाःगु चतुर्प्रत्ययद्वारा सङ्ग्रह याना बिज्याइम्ह खः । दान बिइगुली चकंगु नुगः दुम्ह खः ।
बुद्धशासन उन्नति व अभिवृद्धिया नितिं न्ह्याबलें प्रयत्नशीलम्ह खः । सम्यक्दृष्टि कुलय् जन्म
जुया बिज्याःम्ह वसपोलयाके धर्मया ज्ञान यक्व दु, धर्म अध्ययन व अभ्यास याना च्वंम्ह जुया
सुगत मार्गय् तप्यंक बिज्याना च्वंम्ह उपासक धका धायेफु ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य
गुरुवर सङ्घमहानायक प्रज्ञानन्द
महास्थविरयात ताकालं निसें सेवा
याना च्वंम्ह धिसि लाःम्ह उपासक
खः । वसपोल भन्तेयात ज्या
मच्छिनिगु कठिन परिस्थिती जुल
अथवा विरामी जुइबले अथवा छुं
समस्या दइबले थःम्ह भरोसा बिया
निरन्तर सेवा याना बिज्याःम्ह खः ।
शाक्यसिंह विहार पुनःनिर्माणया
ज्याय् दत चित्त जुया तन, मनं, धनं
सहयोग याना मेपित नं प्रेरीत याना
विहार पुनर्निर्माणया ज्या पूर्वका हे
बिज्यात ।



श्री शाक्यसिंह विहार पुनर्निर्माणया ज्या पूर्वका हे बिज्यात ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य शाक्यसिंह विहारया अत्यन्त उपकारी उपासक खः । सुख दुःखय्
नं उलि हे सल्लाह बिया जिमित तःधंगु भरोसा बिया बिज्याना च्वंम्ह खः । दुःखया खं, २०५८
मंसिर १५ गते वसपोलं सुयातं छुं मधासे सुं मदुगु पाखय् लाका सुतुक्क हे बिज्यात । तःसकं हे
नुगः मच्छिन । शाक्यसिंह विहारया थीथें जाःम्ह उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य मदुगुलिं जिमित
तःधंगु अभावया महसूस जुया च्वन । शाक्यसिंह विहारया उपासक उपासिका सङ्घया सचिव
जुया संस्थागत रूपं याये माःगु फुक्व ज्याय् न्ह्यलुवा जुया तःधंगु सेवा याना बिज्यात ।

अथे हे वसपोल न्ह्याग्गु विहारय् नं समान भावं श्रद्धा तथा बिज्यात । न्ह्याथाय् वंसा नं
सकसियां प्रियम्ह पवित्रबहादुर सुवच स्वभाव दुम्ह, न्ह्याग्गु सभाय् नं निर्भिक रूपं भाषण बिया
बिज्याइम्ह, आपासिनं म्ह स्यूम्ह, सकसियां लोकप्रियम्ह खः । वसपोलयाके धनी, गरीव, उच्च
नीचया छुं भेदभाव मदु । न्ह्याम्ह नाप नं पासा जुइ सः । ल्याय्म्ह, मचा, बुढा न्ह्याम्हं
वसपोलया पासा ।

पवित्रबहादुर थः नं बुद्धशासनय् श्रद्धा तथा काय् म्थ्याय्पित नं लँपु क्यना बिज्यात । किजा दुण्डबहादुर वज्राचार्य अनुवाद याना बिज्यागु त्रिपिटकीय ग्रन्थ प्रकाशन याना तःधंगु सासनीक ज्या याना बिज्यात । वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयपाखें इलय् ब्यलय् पुस्तक प्रकाशन यायेगु ज्या याना मां-बापिनिगु स्मृति अमर याना वन । वसपोलं जीवन काछिं याना बिज्यागु कीर्ति पताका सकतां अविस्मरणीय जू ।

दान, शील, भावनाय् लगे जुया उपासक गुणं सम्पन्न जुया बिज्याःम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात याकनं निर्वाण प्राप्त ज्वीमा धका दुनुगलनिसे श्रद्धाञ्जली देछाना च्वना ।

छपिन्त सतां 'हँ' धया बिमज्यात

अनागारिका सत्यशीला
शाक्यसिंह विहार, यल ।

राजभाईनं न्व
मवाः धयागु खबर सीसाथं
धर्मपाल भन्ते,
अनागारिका ज्ञाणशीला व
जि नर्भिक हस्पिटल,
थापाथली वना स्ववना ।
राजभाई हस्पिटलया
इमजेन्सी बेडय् थसः
पाय्का तथा तल । अले
वसपोलया लिक्क वना
'राजा' 'राजा' धाधां
न्हाय्पं लिक्क वना
सताः । छपिसं छतिं 'हँ'



धया महाः । जित ला छु
याये छु याये जुल । जिगु छयों जिरिंग जुया वल । छयों तगोथें जुया वल । जिं छु विचाः याये
मफुत । वसपोल मदये धुंकल धका जिमिसं सी हे मस्यू ।

सदाथें सकिमिला पुन्हीया सुथे ँ बजेति शाक्यसिंह विहारय् बिज्याना पलख च्वना
बिज्यात । सुथे बुद्धपूजा सिधयेवं भगवान् बुद्धया न्ह्योने ब्वया तःगु प्रसाद कया भपिया
बिज्यात । अनं हानं यलया मेगु विहारय् बिज्यात । अनं नं हानं मेमेगु विहार विहारय् बिज्याना
भन्तेपिं, गुरुमापिं, उपासक उपासिकापिं नाप खँ ल्हाना विदा कया छैय् लिहां बिज्याबले न्हिने
जुइ धुंकल । काय् म्थ्याय्पिं वुटवल वनीपित लय् लय् तातां सर्गं बिया छ्वमह राजां हानं नं

पासापिं नाप लायेगु व फोन यायेगु याना हे बिज्याना च्वन । वुटवल्य् थ्यंके धुंका काय्म्याय्पिं लिसें फोनं खँ ल्हाना कुशलया कामना याना च्वंम्ह राजां नागबहालय् रत्नततायात 'कने छें वा' धका फोन यायां 'जि आराम्य् च्वं च्वनागु दु ।' धका धाःम्ह राजाया थ्व हे अन्तिम शब्द जुल ।

बुद्धशासन्य् तन मन धन बिया सेवा यायेगुली तःधंगु देन दुम्ह राजा थौं गन बिज्यात ? भगवान्या न्ह्योने गवाय्ति भक्तिपूर्वक ल्हाः निपा जोज्वलपा बिन्ति याना प्रार्थना याना च्वनिम्ह राजा भस् भस् लुमना वः । सुथे जुइ हे मलानिबले सुथसिया ४ बजेनिसें न्ह्यलं चाय्का विहार्य् बिज्याना विहारया चिन्तना याना च्वना बिज्याम्ह राजा थौं अचानक कोखं दाय्थें कालं यंकल । राजां मेमेगु विहार्य् व बौद्ध सङ्घ संस्थाय् गुलि चिन्ता काइगु खः उलि हे शाक्यसिंह विहारया नितिं नं न्हिन्हिं धन्दा कया बिज्याना च्वनिगु जिमिसं खना । विहार निर्माणया ज्याय् ला वसपोलया प्रमुख संलग्नताया खँ धाये मागु हे मदुथें च्वं । विहार्य् ज्या याइपिसं वांछ्वयातगु सिमन्ति बोरा छपा छपा पतिकं मुना क्यना च्वनिगु खँ गथे याना लोमंकेगु ? वसपोलयागु कृतज्ञ गुणयात लुमंका - "राजा, छपिनिगु शरीर मदुसां छपिसं याना थकूगु कृतज्ञ गुण विहार दतलें ल्यना च्वनी" धका धया च्वना ।

विहार निर्माण जुया च्वंबले वसपोलं गुलि तक धन्दा कया च्वं धयागु खँ छन्हु हे तको मच्छि फोन याना न्यना च्वना बिज्याइ, थःहे न्ह्योने च्वना लगे जुया च्वनी । गुबलें गुबलें विहार दय्केत खर्च मदइबले धम्मपाल भन्तेयात च्वयका हानं हानं चन्दा काः बिज्याइ । न्हापां थःम्हं हे हानं न्हापालाक चन्दा तथा शुरु याना बिज्याइ । बल्ल विहार बने जुल, वसपोलया हे अथक कुतलं, वसपोलया हे आपालं परिश्रमं, वसपोलया निरन्तर त्याग तपस्यां ।

वसपोलया छेंय् भोजन वंसा राजा न्ह्योने बिज्याना न्वंतु बिज्याइला धयाथें जुइगु । गनं सभा समारोहस् सुनानं उदघोषण याना च्वनिबले वसपोलया क्यातुगु नायुगु न्हाय्पने दुने थ्यंक्क वनिगु सः लुमना वइगु ! थौं राजाया अभाव्य् सकभनं शून्य शून्यथें जुल ।

प्रातःस्मरणीय किजा राजभाई

तता रत्नदेवी धाख्वा

नागबहाः, यल ।

मचानिसें भिंम्ह, न्ह्याम्हसित नं लय्तायेक खँ ल्हाये सःम्ह, बुद्ध, धर्म व सङ्घया प्रति अगाढ श्रद्धा दुम्ह, दान यायेगुली चकंगु नुगः दुम्ह, परोपकार यायेगुली करुणा हृदय दुम्ह, मेपिनिगु गुण उपकार प्रकाश यायेगुली न्ह्योने लाःम्ह, थःथिति परिवारपितं मनं खने फुम्ह, बिचाः याये सःम्ह, हितचिन्तक, जिमि योम्ह किजा राजभाई खः । किजां मत्यवं तोता वंगुलि तःसकं नुगःमछिं । छु याये ? अनित्यया स्वभाव क्यना वन । "पियेहि विप्पयोगो दुक्खो" अर्थात् योपिं नाप बाये माःगु धात्थें दुःख खः ।

राजभाई किजा व जिं च्यादें पाः । मचाःम्ह किजा ज्वना म्हित वनेगु लुमंसे वः । किजा ख्वलकी ताउतक बनां वनीयो । उकिं किजा ख्वइ धका गयाः । बचाःधिक जूसानिसें खँल्लाना सकसितं न्हिइका च्वनिगु । तःसकं हिसि दुगुलिं सकसियां यो । पासापिं नाप मिलेचले जुया च्वने सः । मचानिसें हे धर्मय् मन क्वसाः, अले श्रद्धा नं तः । ल्याय्म्हचा इलय् निसें वं विहारय् विहारय् वना श्रद्धेय भन्तेपिनिगु सत्संगत यात । वथें धर्मया अध्ययन व अभ्यास यात । जिं नं विहारय् वने माःम्ह जुया वयात न्ह्याबले विहारय् नाप ला । जिमि न्हापांम्ह गुरु श्रद्धेय सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरया प्रति तःधंगु श्रद्धा दु । वसपोलया विश्वासीपिं उपासकपिंमध्ये राजभाई नं छम्ह खः । अथेहे मेमेपिं भन्तेपिंत नं आदर गौरव तया च्वनिम्ह खः । भन्तेपिं गुरुमापिंत छेय् बरोबर भोजन निमन्त्रणा याइगु खः । अथेहे लामा गुरुपिं, वज्राचार्य गुरुपिंत नं सम्मान याइम्ह खः ।

किजा राजभाई मां वीरमाया, बा पूर्णबहादुर वज्राचार्यपिंत माने याना वसपोलपिंत याये माःगु कर्तव्य पूर्वका च्वंम्ह अनुजात पुत्र खः । मां बापिं मदये धुंका नं भिंगु ज्या खँ न्ह्याका च्वंम्ह खः । युवक बौद्ध मण्डलया संस्थापक अध्यक्ष जुया जक मखु बापिं न्हापा अग्रसर जुया स्थापना याना तःगु बुद्धजयन्ति टृष्ट कर्मितिया नं कोषाध्यक्ष जुया पदया दायित्व नं पूर्वका वंम्ह खः । बाहाः, बही जीर्णोद्धार यायेगु, विहारत पुनःनिर्माण यायेगु ज्याय् न्ह्यज्याना जुल । चन्दा सङ्कलन याये मालीबले नं थः सक्रिय सहयोगी जुया न्ह्यलुवा जुल । बानं याइगु ज्या आः काय्म्हं याना च्वन धका जिमिसं धायेगु खः । उबले राजभाई नं “थःम्ह फु फुगु सहयोग यायेमाः धर्मया ज्याय्” धाइगु लुमंसे वः ।

मां-बापिं बृद्धवृद्धा जुया वःलिसे रोग व्याधिनं थिया वल । जिमि बायात पिसापया ल्वय् जुया विरामी जुल । वसपोलयात वासः यायेत जिपिं श्रद्धेय भिक्षु सुमंगल, क्येहे चन्द्रदेवी, किजा राजभाई, भिंचा अशोकरत्न व जि याना खुम्ह २०३८ साल भाद्र दक्षिण भारतया भेलोरय् वना । अन वसपोलयागु प्रोस्टेट ग्लायण्डया अपरेसन जुल । अबले वसपोलयात हिया आवश्यक जूबले थःगु हे हि दान बिल । संयोगया खँ खः, उगु दिन बाया ख्वाः स्वयेगु दिन जुया च्वन । बाया लागि हि दान याये खन धका किजा तःसकं लय्ताल । वसपोलयात ठीक जुया डिस्चार्ज याये त्यंका हानं छक ल्वय् लिखल । तःसकं विरामी जूबले वसपोल बानं जिमित धया बिज्यात – “जित छुं जुया थनया हे चा जूसां छु खँ मद्दु, नेपालय् लित यंका च्वनेम्वा” । थ्व खँ राजभाईयात कनाबले अन वनापिं जिपिं सकसितं किजां “आः भ्नी थःथःपिसं याना तयागु पुण्य लुमंका बाया रोग लायेमा, सुस्वास्थ्य लाभ ज्वीमा धका सत्य अधिस्थान यायेनु” धया अधिस्थान याकूगु खँ लुमंसे वः । धाथें बाया स्वास्थ्य बालाना वःबले सकलें लय्ताल । छेय् लिहाँ वयेगुया भवल्य् मद्रासं कलकताय् थ्यंका छगू विहारय् वना च्वं वना । राजभाईनं बायात निरोगी जुइका लित हये खंगु खना लय्ताया ‘भ्नीके दुगु सामानत फुक्क थन हे विहारय् दान याना थके मज्यूला’ धका न्यंबले जिपिं सकसिनं “ज्यू” धया थःपिके दुगु सकतां सामान दान याना । राजभाईनं भेलोरे हे ज्या याइपिंत थःके म्हय् च्वंगु छजु वसः बाहेक दक्क हे वसः व थःगु सामान दान ब्यूगु खः । थुकथं तःसकं त्यागया भावना दुम्ह किजा खः ।

मां-बापिं विरामी जूबले जि थः छेय् अपो च्वनेगु जुल । किजा राजभाईपिसं वा मापिंत विचाः याना च्वंम्ह तता धका न्ह्याम्हसिया न्ह्योने नं प्रशंसा याना जुइगु खः । “राजभाई, मां बापिंत सेवा यायेगु काय् न्ह्यायपिनिगु कर्तव्य खः । छं प्रशंसा याना च्वने मते” धका जिं बरोबर किजायात धायेगु खः । छक चान्हे न्ह्यो मवबले च्वयागु धका कविता छपु वना

न्यंकल । मां-बौया उपरय् गजागु श्रद्धा दु किजायाके ! मां-बायात व थःत याःगु उपकार गुण बरोबर प्रकट यायेगु मन दुम्ह किजा खः । धात्थें हे कृतज्ञ गुण म्हस्यूम्ह किजा खः ।

जि मफुसां भिंचापिं मफुसां न्ह्यांम्ह मफुसां नं तुरन्त बिचाः या वइ । अथेहे थःथिपिपिं, टोलय् न्ह्यांम्ह मफुसां ग्वाहाली याये माःपिंत तुरन्त ग्वाहाली याः जुइ । सुयातां डाक्टर क्येने माःसां, अस्पतालय् यंके माःसां थःहे अग्रसर जुया यंका बिइम्ह करुणावानम्ह किजा खः ।

राजभाई धार्मिक, सामाजिक आदि विभिन्न सङ्घ संस्था, विहार विहारय् जिम्मेवारी क्वबिया थम्हं फक्व ज्या याना च्वंगु खँ भीपिंमध्ये अपोसिनं स्यूगु हे खँ खः । लिपा थःगु स्वास्थ्य बमलाना वल । डाइबेटीज रोग जुल, मुटु नं बःमलाना वल । तर अथेनं ज्याया भार क्वबिइगुलिं गुबले लिमच्यू । राजभाई, छं थःगु स्वास्थ्य नं विचाः यायेमाल धाःसा “जित ठीक जू, थःम्हं फक्व ग्वाहालि यायेमाः । भिंगु ज्या याना च्वपिं सिइ खना ग्याइमखु, जि न्ह्याबले सियेत नं तयार दु” धका जिमित धाइ ।

वंगु २०५८ कतिपुन्ही भा लुम्बिनी स्थापित शान्ति स्तूप उद्घाटनया कार्यक्रमय (नोभेम्बर ३, २००९) ब्वति कायेत थःकाय्, थः काय्चा, म्ह्याय्पिं, म्ह्याय्चा, भिंचापिं ब्वना लुम्बिनी न्ह्याइपुक वंगु खः । लुम्बिनी शान्ति स्तूप उद्घाटनय् थ्यंक वःपिं विश्वया कुं कुनामं बिज्यापिं भन्तेपिं अपोसिनं राजभाईयात म्हस्यू । वयात तःसकं श्रद्धाया दृष्टिं स्वः । छायाधासा नेपालय् भव्यगु शान्ति स्तूप दयेकेगु महान अभिलाषा तया बिज्याःम्ह जापानया निचिरेन सम्प्रदायया गुरु दिवङ्गत परम पूज्य नित्ची दात्सु फुजी गुरुजु वि.सं. २०२९ सालं नेपालय् बिज्याबले वसपोललिसें किजाया सम्पर्क दत । थःगु हे छेंय् वसपोलपिंत बिज्याकूगु खः । जिमि मांबापिनि इनाप कथं वसपोलया ८९ दँ जन्म दिं अगष्ट ६ ता खुन्हु नेपाःया सांस्कृतिक परम्परागतकथं भव्य रूपं हंगु थन न्ह्यथने बहः जू । पोखराय् चैत्य दयेकूगु समयय् तःधंगु मार वल । उबले जापानी भन्तेपिसं तःसकं दुःख सील । उगु चैत्य निर्माणया ज्याय् बिज्याइपिं भन्तेपिं जापानं तप्यंक छेंय् बिज्याना अनं पोखराय् वनीगु खः । छेंय् न्ह्यांम्ह भन्तेपिं बिज्यासां थाय् जकया व्यवस्था मखु वसपोलपिंत नयेगु, त्वनेगु फक्व व्यवस्था छेपाखें हे मिले याना बिइगु जुया जापानीय भन्तेपिं नाप यक्व क्वातुगु सम्बन्ध दत । पोखराय् उगु इलय् बने जूगु चैत्य २०३९ श्रावणं तत्कालीन सरकारं पिया थुना बिल । सकल बौद्धपिनि नुगलय् स्यात । थ्व तःसकं दुर्भाग्यया खँ जुल । अथे नं फुजि गुरुजिया शिष्यपिनिगु उत्साह कम मजू । लिपा नेपालय् पुनः बहुदलीय प्रजातन्त्र वयेधुंका हानं चैत्य दयेकेगु अनुमति कया पोखराया व हे थासय् चैत्य बने जुल । चैत्यया उद्घाटन नं जुल । वथे लुम्बिनी विश्व शान्ति स्तूपया उद्घाटन नोभेम्बर ३, २००९ स जुल । फुजि गुरुजी थःगु जीवन कालय् थःम्हं स्वये मखंसां वसपोलया सदइच्छा साकार जुल । धन्य खः शान्तिया सन्देश प्रचारया नितिं विश्वय् शान्ति स्तूप दय्का बिज्याःम्ह वसपोल ! थजाःम्ह महान् व्यक्ति नाप निकटम सम्बन्ध दुम्ह राजभाई किजायात जापानीय भन्तेपिसं बांलाक म्हस्यूगु खः । थुकथं उद्घाटन समारोहय् किजा मदये बाच्छि ति न्ह्यो जक जूगु खः । अन किजा साप हे लय् लय् तातां सहभागी जूगु खः ।

वंगु २०५८ कार्तिक २ गते बानेश्वरय् न्हूगु छेंय् तया किजायात किजा पूजा यानागु खः । उबले स्वको जंकु सीधम्ह माजुया निक्व जंकु सिधम्ह किजा न्हुच्छेबहादुरयात नं किजा पूजा लय् लय् तातां यानागु खः । सुनां स्यू, किजा राजभाई व माजुया नितिं व हे किजा पूजा अन्तिम जुइ धका ।

कार्तिक महिना ज्वछिं
विहार विहारय् भन्तेपिनि स्वलातक
वर्षावास पूर्वगु उपलक्षय् जुइगु
कथिन उत्सवय् नं किजा अपो
थासय् सहभागी जुया पुण्य कार्य
यात । छुं दिन न्ह्योतक
मणिमण्डप विहारय् कथिन उत्सव
जूबले अन किजां “सो फर फर
फर बुद्धया ध्वोय् ब्वल” धका
न्ह्याइपुक सकसितं न्हिइका
ज्ञानमाला म्ये हाःगु खः । अथे हे
यम्पि विहारया कथिनय् नं भाग
कया अन चन्दा तया वःगु रसिद हे
किजा मदुबले भिहचाय् लुया वल ।
मदइगु दिन सकिमना पुन्हीखुन्हु,
बहाः बहालय् विहार विहारय् चाहिला वंम्ह बहनि मन्त धयागु खँ न्यना सकले आश्चर्य चाल,
नुगः मछिंकल ।



किजा पूजा याना च्वंगु

किजा राजभाई थुकथं याकनं तोता वनी धका मती हे मलू । जि नं तुती स्याना
च्वंगुलि थःछेय् वने मफया च्वंगु खः । राजभाईनं न्हिं निक स्वक जित फोन याना हइ ।
सकिमना पुन्ही खुन्हुया बहनी नं जित फोन याना हल । उबले नं जिलिसे म्हं फु मफु विचाः
याना बांलाक खँ ल्हात । उबले ‘आरामय् च्वना च्वनागु दु, जित ठीक जू, कन्हे वा न्हि’ धाःगु
खः । भिंचा अमिता नाप नं कन्हे सनिवार YMBA य् प्रवचन ब्यूवनेगु तयारीया खँय् खँ कना
च्वन । “थुबले हूँ, थथे ब्यु ।” अमितायात खँ कने मागु कना वयाके नं न्यनेमागु न्यना थः नं
लासा अन स्व वये धका धागु खः । थुलि खँ ब्याका आधाघण्टा लिपा राजभाईनं न्वमवात धका
फोन वयेसाथं जिपिं ब्वाँय् वना स्व वना । किजायात अस्पतालय् तुरन्त यकल । मन्त धाःगु
न्यने माल । अहो ! सदाया लागि बाये माल । तःधंगु दुःखया खँ खः “पियेहि विप्पयोगो दुक्खो”
धयागु संस्कारया अनित्य स्वभाव क्यना वन । किजां याना तःगु गुण उपकार भिंगु पुण्यया ज्या
खँ सकतां सदाया लागि लुमंके बहः जू ।

त्रिरत्नया आनुभावं व वया थःगु हे पुण्यया प्रभावं मदुम्ह किजा राजभाईयात सुख
शान्ति दयेमा, निर्वाण प्राप्त जुइमा धका दुनुगलनिसें श्रद्धाञ्जली देछाया । अस्तु ।

अनन्त गुण दुम्ह पाजु

अञ्जली शाक्य

जीवनय सुनानं सुयातं लुमंके बिइया नितिं छुं दुसा व गुण हे खः । राजभाई पाजुं धार्मिक, सामाजिक ख्यलय थःम्हं बिइ फुगु सकतां निःस्वार्थ रूपं बिया वन । पाजुं बोधिसत्त्वया पलाया ल्यू थः बिज्यात । अथे जुया हे जुइ - 'जि सिइ खना मर्याः' धका स्वघोषणा याये फुगु ! पाजुयात धर्म हे रक्षा यागु जुया थथे निर्धक्कसाथ धाये फुगु जुइमाः धयागु जिगु थःगु धारणा खः ।

न्त्याबले स्वसां न्त्यू ख्वाः वम्ह पाजु जिमि लागि अनन्त गुण दुम्ह छम्ह अभिभावक नं खः । जिमित आखः सय्के सिइकेत पाजुया आपालं प्रेरणा व ल्हाः दु । मचाबले निसें पाजुं बांलाक आखः ब्वं, समय सितिं छवये मते धका आखः ब्वनेत अनेक कथं प्रेरणा बिया बिज्यात । थःपिसं मसःगु मस्युगु खँ पाजुं स्यने कने याना बिज्यात । बौद्ध परियत्ति शिक्षा नं ब्वनेमाः धका जिमित यशोधरा बौद्ध विद्यालयय् यंका भर्ना याना बिज्यात । पाजुयागु हे प्रेरणां अन नं जि सद्धर्म पालक तक ब्वनेगु मौका चुलात । अथे हे पाजुया हे कुतलं जित थाइ एयर वेजय् सेवा चूलात । जिगु नितिं पाजु प्रेरणाया स्रोत खः ।

पाजुं न्त्याक्व कठिन समयय् नं 'जि दु, छं छुं धन्दा काये म्वाः' धका भरोसा बिया च्वनी । पाजुं ग्वाहालि याना बिइ । पाजुं थथे हे थःगु सम्पर्कय् वपिं न्त्याम्हसितं प्रत्यक्ष परोक्ष रूपं ग्वाहालि याना बिज्यात । बांलागु, भिंगु खँ न्यने दयेवं लय् लय् तातां जिमित हानं हानं यायेत हौसला बिया च्वनिम्ह पाजुया अनन्त गुणं जिमित सदांया लागि कृतार्थ याना बिज्यात ।

अन्तय् पाजुयात याकनं निर्वाण सम्पत्ति लाभ जुइमा धकां प्रार्थना याना ।

२०५८ मंसिर १५ गते

अशोकरत्न बज्राचार्य

सुनां छुं स्यू २०५८, मंसिर १५ गते शुक्रवार हनेबहःम्ह राजभाई ककाया नितिं अन्तिम दिं जुइ धका । सदांथे सुथे ५ ताःइलय् दना ख्वाः सिलेत स्वयाबले राजभाई ककाया निश्चित ध्यान च्वने सिधय्का BBC समाचार न्यनेत रेडियो खोले याना तगु ताये दये धुंकल । अनं पलख लिपा बुद्धयागु प्रशंसा गाथा ब्वना सुथसिया परिक्रमाया नितिं छेनं पिहाँ बिज्यात । थःगु छेनं क्वय् च्वम्ह गणेश मन्दिरनिसें द्यो चाहिलेगु शुरु यासे अनं वनबहालय् वना अन च्वम्ह भगवान् बुद्धयात नमस्कार याना चैत्यादि चाहिला हःखबहालय् बिज्यात । अन नं अथे हे बुद्धयात नमस्कार यायां बुबहाः, गाःबहाः चाहिला अनं तप्यंक मणिमण्डप विहारय् बिज्यात ।

अले अनं यलया लाय्कुली स्थापित विश्व शान्ति विहारय् बिज्यात । अनं हे तुं शाक्यसिंह विहारय् बिज्याना अन बुद्धपूजा सिधय्का न्ह्याबलेथें सुथे ८:३० ता:इलय् चाहिलिइगु ज्या क्वचाय्का ज्यासलय् थ्यंक: बिज्यात । ज्यासलय् पलख च्वना दैनिक पत्र पत्रिकात स्वया बिज्यात । थुबले चिधिकम्ह कका ज्यासलय् बिज्यायेवं तधिकम्ह कका दना च्या त्वना वास: भपियेत उखे छेंय् बिज्यात ।

न्हिनय् हानं करीब २ बजेति ज्यासलय् पलख च्वना ग्राहकत नाप न्हिला न्हिला खँ ल्हाना सेवा याना बिज्यात । करीब ३ बजेति काय् प्रदीपबहादुर व म्थ्याय्पिं अर्णीतारा व सुजाता थ: पाजु महेश्वरया काय्या विवाहया ज्या भवलय् सहभागी जुइत हवाइजहाजं वनेत ठीक जुया च्वंपित संग: बिल । संग: ब्यूबले नं मंगलसूत्रया गाथा व्वना काय् म्थ्याय्पित लय् लय् तातां सिन्ह तिका चिपं थिका छ्वल । एअरपोर्टय् तक त:वये धका धाम्ह ककायात काय् म्थ्याय्पिसं वये म्वा: धका धाम्गुलिं थ:गु छें क्वसं इमित विदा बिया मोटरय् तय्का छ्वल । वुटवल थ्यनेवं फोन याना हिं धका इमित धया छ्वत । अनं हानं पलख ज्यासलय् च्वना ग्राहकपिनिगु ज्या याये सिधय्का करिव ४:३० बजेति ज्यासलं पिहाँ बिज्यात । हानं सन्ध्या ईति ह:खबहालय् द्यो चाहिला लिहाँ वया छेंय् बिज्यात । थुबले नं म्हसीक्व मनूत नाप लाना न्वं तुया बिज्यागु जुया च्वन । बहनि कोठाय् याकचा च्वना तत:सलं हाय्का रेडियो नेपालया नेपाली समाचार न्यना च्वन । बहनि जा नये सिधय्का कुहाँ वयाबले नं रेडियोया तत:स:गु स: कोठां वया च्वंगु ताये दु । जा न:मवनि धका कोठाय् वना मानं स:त वंबले ककां "हँ" मधा: धा:गु न्यना सानुभाइ कका, चन्द्रदेवी निनि, अजरा, समिरा व जि छगू हे पाखं व्वाँय् वना कोठाय् दुहाँ वना स्ववना । रेडियोया तत:स:गु सलय् कोठाय् तुति क्वय् बँय् अले म्ह व छ्योँ खाताया च्वय् तया थ:स: पाया शान्तपूर्वक ध्यान मुद्राय् ल्हा: ज्वजलपा घना च्वंगु खना । ककायात सकसिनं स:तल तर वसपोलं सदांया नितिं "हँ" धया विमज्यात ।

तुरन्त फोन याना स:ता व:म्ह क्येहें डा. रीनां कृतिम सास: ल्हाकेत भरमग्दुर कुत: यात । उलिया भित्रय् गुलिसिनं एम्बुलेन्स स:तल, गुलिसनं थ:थितिपिं स:तल, गुलिसिनं डाक्टर सतल, गुलिसिनं बुटवलय् सम्पर्क तल । बुटवलय् च्वंपिं काय् म्थ्याय्पिं नाप सम्पर्क त:वले नकतिनि हे जिपिं लिसे लय् लय् तातां खँल्हाना च्वंम्ह बा धका धागु नं सील । उलिया दुने नर्भीक हस्पिटलय् ककायात यंका । अन थ्यनेवं डाक्टरतय्सं व डा.रीनां सास: ल्हाकेत आपालं आपालं कोशिस



थ:गु छें लिक्क वनबहालय् बुद्धपूजा याना लिहाँ बिज्याना च्वंगु ।

यात । मेशिनं सासः ल्हाकेत स्वत । बुटवलं अस्पतालय् प्रदीपया फोन वल । डाक्टरत नाप खं जुल । डाक्टरतयसं ककायात सासः ल्हाकेत आपालं आपाः कुतः याना तुं च्वन । सानुभाई ककां प्रदीपयात “छिपिं सकलें आः हे तुरन्त लिहाँ वा” धका धया छवत । अन्तय् डाक्टरपिनिगु भरमगदुर प्रयासया बाबजूद ककां सासः मल्हागु मल्हानां तु जुल । राजभाई कका मन्त ! थौं सकिमना पुन्हीया तिमिला आकाशय् जहाँ थिना च्वंगु बहनी हे ककाया नितिं अन्तिम दिन जुल ।

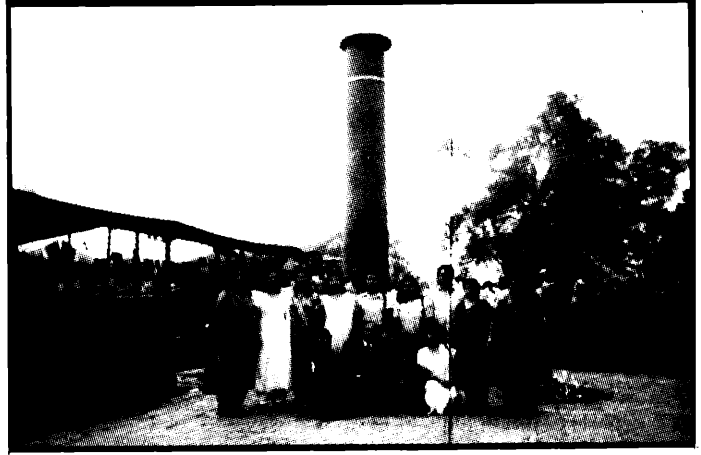
पाजुनापं यानागु लुम्बिनीया अन्तिम यात्रा

सुषमा व भावना शाक्य

जिमि राजभाई पाजुया जापानयाम्ह हनेबहःम्ह नित्ची दात्सु फुजी गुरुजी नेपाः बिज्याबले निसें दुगु विशेष सम्बन्धं याना जापानी भन्तेपिं नेपाः बिज्याइबले पाजुया छेंय् छको नि बिज्याइगु जुया च्वन । स्वयं परम पूज्य नित्सु दात्सु फुजी गुरुजी जिमि पाजुपिंथाय् निलां मयाक च्वना बिज्यागु खः । थथे गृहस्थपिंथाय् छेंय् वसपोल गुरु थुलि गनं गुबलें मच्चं धका जापानी भन्तेपिं तकं आश्चर्य चाः । उकिं जापानी भन्तेपिनि लागि पाजुया छें पवित्र तीर्थस्थलथें च्वं । गुबलें गुबलें जापानं वइपिं भन्तेपित द्याक्सी ड्राइबरतयसं पाटन धालकि हे पाजुया छेंय् हया तये हइगु खः । थुकथं पाजुयात जापानी भन्तेपिसं बांलाक हे म्हस्युगु खः । पोखराय् चैत्य दयकूबले नं पाजुं आपालं ग्वाहालि यागु खः । लिपा उगु चैत्य प्यबले पाजुयात साप हे नुगलय् स्यागु खः । अन हे हानं चैत्य स्थापना याना उद्घाटन जूबले थः म्हमफुगुलिं थः म्थ्याय् अरणीतारायात ब्वति कायके छ्वगु खः । लुम्बिनी चैत्य दयकेत खटे याना तःम्ह नावातामे भन्तेनं यलय् बिज्याक्व पतिकं पाजुपिंथाय् हे च्वना बिज्याइगु खः । उम्ह भन्तेयात लुम्बिनी स्यागुलिं विश्वय् नेपाःया नां बांमलाना वन । अन जापानी भन्तेपिनि कुतलं बने जूगु शान्ति स्तूपया उद्घाटनया अवसरय् पाजुयात नं सहभागी जुइत छेंय् थ्यंक वया जापानी भन्तेपिसं धाः बिज्यागुलिं पाजु लुम्बिनी वनेगु कोजित । पाजुं छेंय् च्वपिं भिंचापिं सकलें ब्वना लुम्बिनी वनेगु धका कोछिना बिज्यात । पाजुया नेतृत्वय् जिपिं ज्ञानीशोभा माइजु, अशोक दाई, संगीता, शर्मिला, सुजना, सति, भावना, अनून व मनिका दुगु छगू यात्रा वनिपिनि पुचः दयका बिज्यात । छगो माइक्रोबसय् च्वना सन् २००१ नोभेम्बरया १ तारिखं सुथसिया ५:३० बजे पाजुपिनि छैनं लुम्बिनीया लागि प्रस्थान यानागु जुल । पाजुया काय् डा. प्रदीपबहादुर जक पासापिं मुना मोटर साइकलं जिपिं लिसे लिसे तुं वगु जुल ।

जिमिसं बसय् च्वना तुं न्थ्याबलें थें बुद्ध पूजा व शील ग्रहण याना । छुं भय अन्तराय मवयेमा धका पाजुं बसय् च्वनातुं “परित्राण पाठ या, मस्त” धाधां थःम्हं नं ब्वन, जिमिसं नं पाःलाक ब्वना । परित्राण ब्वब्वं, ज्ञानमाला म्यें हाहां अपाय्मच्छि हाकगु लँ वनागु चा हे मचाल, याकनं हे बुटवल थ्यंगु थें जुल । बुटवलय् पाजुया हे ससः किजा महेश्वरमान शाक्ययाथाय् वना च्वं वना । महेश्वरमान पाजु व माया माइजुं जिपिं लुम्बिनी च्वना ज्वछिं नयेगु, च्वनेगु, देनेगु फुक्व बांलाक हे व्यवस्था याना बिज्यागु जुल ।

जिपिं अन थ्यनां कन्हे खुन्हु
गजभाई पाजुं महेश्वरमान पाजु
ब्बना लुम्बिनीस्थित विभिन्न विहार,
मंदिर, चैत्य स्वके ब्वना यंकल ।
पाजुं हे जिमित चाहिइका क्यना
बिज्यागु जुल ।



लुम्बिनीस्थित अशोक स्तम्भया न्ह्योने
परिवारपिंलसे अन्तिम यात्रा

नोभेम्बरया ३ तारिखं
विश्वशान्ति स्तूप उद्घाटनया दिं
खुन्हु जिपिं सकलें सुथय् समारोह
स्थलय् थ्यंकः वना । जापानी
भन्तेपिंसं पाजुयात खनेसाथं
लसकुस याना जिपिं सकसितं दुने
ब्बना यंकल । पाजुयात म्हसीक्व
विभिन्न व्यक्तिपिंसं न्वंतुवल । देश
विदेशया राजदूत लगायत विभिन्न

हनेबहःपिं व्यक्तित्वपिनिपाखें पाजुयात अन कुशलवार्ता यागु खनाबले जिमि पाजु नं छम्ह
समारोहलय् उपस्थित व्यक्तित्वपिं मध्ये छम्ह खः धयागु खँ सील । शान्तिस्तूपया उद्घाटन
क्वचाय्वं पाजुया अस्वस्थ्यताया कारणं मेथाय् चाट्यू वने मखु धया बिज्यागुलिं कन्हेखुन्हु पाजु
छम्ह जक हवाइजहाजं काठमाडौं लिहाँ बिज्यात । अले जिपिं जक पोखराय् वना ।

पाजु लिसे थुगु लुम्बिनी वनागु हे अन्तिम भ्रमण जुल । जीवनय् न्ह्याइपुक लं धुद्धि छुं
मगाः मचाः मजुइमा धका विचाः याना बिज्याना पाजुं न्ह्याबलें 'मस्त, फुक्वं ठीक जूला ?
प्यास चाला ? नये मास्ती वला ?' धका न्यना बिज्याइगु जिमिगु नितिं गुबलें लोमनि मखु ।

२०५८ मंसिर १५ गतेया बहनि जिमि लागि अत्यन्त दुःखदायक घटना जुल । बहनि
७:३० बजेति पाजुं न्वं मवा धका फोन वल । जिमि सकलें हंस थाय् मकार्थें जुल । जिपिं तता
डा. रीना, ब्वना जिपिं ब्वाँय् पाजुपिंथाय् वना । ततां कृतिम सांसः बिया मुटुया धड्कन चले
याये फइला धका कुतः यात । एम्बुलेन्सय् तथा पाजुयात नर्भीकय् यंकल । तर पाजुया नितिं
सकिमिला पुन्हीया बहनि हे अन्तिम दिं जुल ।

पाजुयात बहनि छेंय् लित हल । जिमिसं चच्छिं बुद्ध पूजा, परित्राण यायां बिते याना ।
कन्हे खुन्हु सुथें निसें पाजुयात अन्तिम दर्शन यायेत भन्तेपिं, गुरुमापिं, उपासकपिं, उपासिकापिं
धर्म पासापिं, थःथितिपिं सकलें म्वः म्वः जुइक थ्यन । पाजुया अन्तिम शव यात्राय् हजारौं
हजार मनूतय्सं भाग कागु जुस । पाजुया लुमती श्रद्धाञ्जली व्यक्त यापिं नं असंख्य दुगु जुल ।
थ्व पाजुया महानताया चिं खः धका जिमिसं भापिया । "धन्य ! पाजु छपिसं थःगु जीवन सफल
याना बिज्यात ! "

नुगः चकंम्ह पाजु

रमिता

यक्व हे सःसां यक्व हे स्यूसां,
 लिगने मफु मृत्युराज वड्बलय्,
 वनी थथःगु गति लिना सकलें,
 धाये मफु व पाजु आः गन वन जुइ ?

अनन्त गुणवानम्ह पाजु मन्त ! छेय् नं खने दइ मखुत, विहारय् नं खने दइ मखुत, गनं सङ्घ संस्थाया मञ्चय् नं खने दइ मखुत, लँय् नं नाप लाइ मखुत, गन गनं हे दइ मखुत । गबलें गबलें न्ह्याबलें नाप लाइगु थासय् नाप लाइथें लाइथें च्वनिगु । गुबलें गुबलें पाजु मदुगु लोमनिबलय् गनं सुं पाजु ला धैथें च्वनिगु ! अले मन हे भसँक वनिगु ! पाजु ला सुयातं छुं छःसः मन्यसे वने धुंकल ।

जि लुमं, मचाबलय् पाजुं सकलें भिंचापित आखः स्यना बिइगु । वसपोलयाके अप्वः हिसाव बांलाक वः । उकिं पाजुं हिसाव बांलाक स्यना बिइगु । एस.एल.सी. जाँच बियेत तयारी यायेगुया भ्वलय् सुथे न्ह्याबलें बैठकय् किताब ज्वना पाजुयाथाय् आखः स्यं वनेगु हिसाबया अतिरिक्त निबन्ध च्वयेगु नं स्यना ब्यू । छगू छगू विषय बिया निबन्ध च्वके बिइगु । जाँच जुइबलय् व्वनेगुली मन लगे याकेया लागि प्रोत्साहन स्वरूप पहिला, दोस्रा जूसा थ्व बिये व बिये धाइगु, हानं रीजल्ट जुइबलय् परीक्षाय् पहिला नं वइगु अले थःम्हं धयाथें उपहार नं बिइगु । थुकथं मचाबलय् मेहनत यायेगु बानी बसे याना ब्यूगुया कारणं लिपा च्वय् च्वय्या तगिनय् अपुक हे पास यायेत सफल जुल, थ्व फुक्वया श्रेय वसपोलया हे कुतः खः ।

हानं परियत्ति शिक्षा व्वनेगु मौका पाजुया हे पाखें दत । जिपिं मचामचाबलय् पाजु गणविहारय् शनिवार पत्तिकं बौद्ध परियत्ति शिक्षा व्वंक वनिगु खः । जिपिं नं निको प्यको पाजु नापं अन वना कक्षाय् च्वना व्वं वने नं । उकिं याना छगू निगू यायां छसिकथं सद्धर्म पालक कोविद तक व्वनां पास यायेखन ।

भिंचापिं यक्व दःसां छम्ह छम्हसित उतिकं मनं खने सः । जात्रा नखः पतिं भिंचापिं सकसितं वसः न्याना बिइगुलि साप मन वं । ततापितं नं उतिकं हे मन वं ।

छेय् थः परिवारपितं जक मखु मेपिं थःथिति त्रिति वन्धुपितं नं उतिकं हे विचाः न्ह्याः । सुं विरामी जूसा विचाः यावनेगु, डाक्टर क्यने माःसा क्यना बिइगु आदि । वथें सुं मदुथाय् विचाः हाय्क वनेगुलि नं उतिकं मन न्ह्याः ।

दान कर्मय् नं उतिकं मन तः । सुयातं दुःख जूगु स्वये मफु । दान बिइगुली लिफः स्वइमखु, थःके दुगु बिइधुंकी । अप्वः धैथें विहारय् आजीवन सदस्य जुया चतुर्प्रत्यय दायक नं जूगु दु । महापरित्राण, कथिन, बौद्ध सभासमारोह आदि याना, याका सकसितं धर्मय् सहभागी यायेगु पाजुया नियमित ज्या भवःमध्ये छता खः ।

इलय् ब्यलय् बरोबर पाजुं धाइगु “सी मानिगु लुमंकेमाः अले सी खना गुबले ग्याइ मखु” । उक्तं मरणानुस्मृति भाविता याइम्ह पाजु मत सीथे फ्वाक सित । आः वसपोलयात लुमंकेया लागि गुण जक वाकि दनि । सकसियागु हित चिते याइम्ह, बिचाः गाःम्ह पाजुया निर्वाणया कामना याना ।

जिगु लुमन्ती राजभाई वज्राचार्य

भिक्षु सोभित

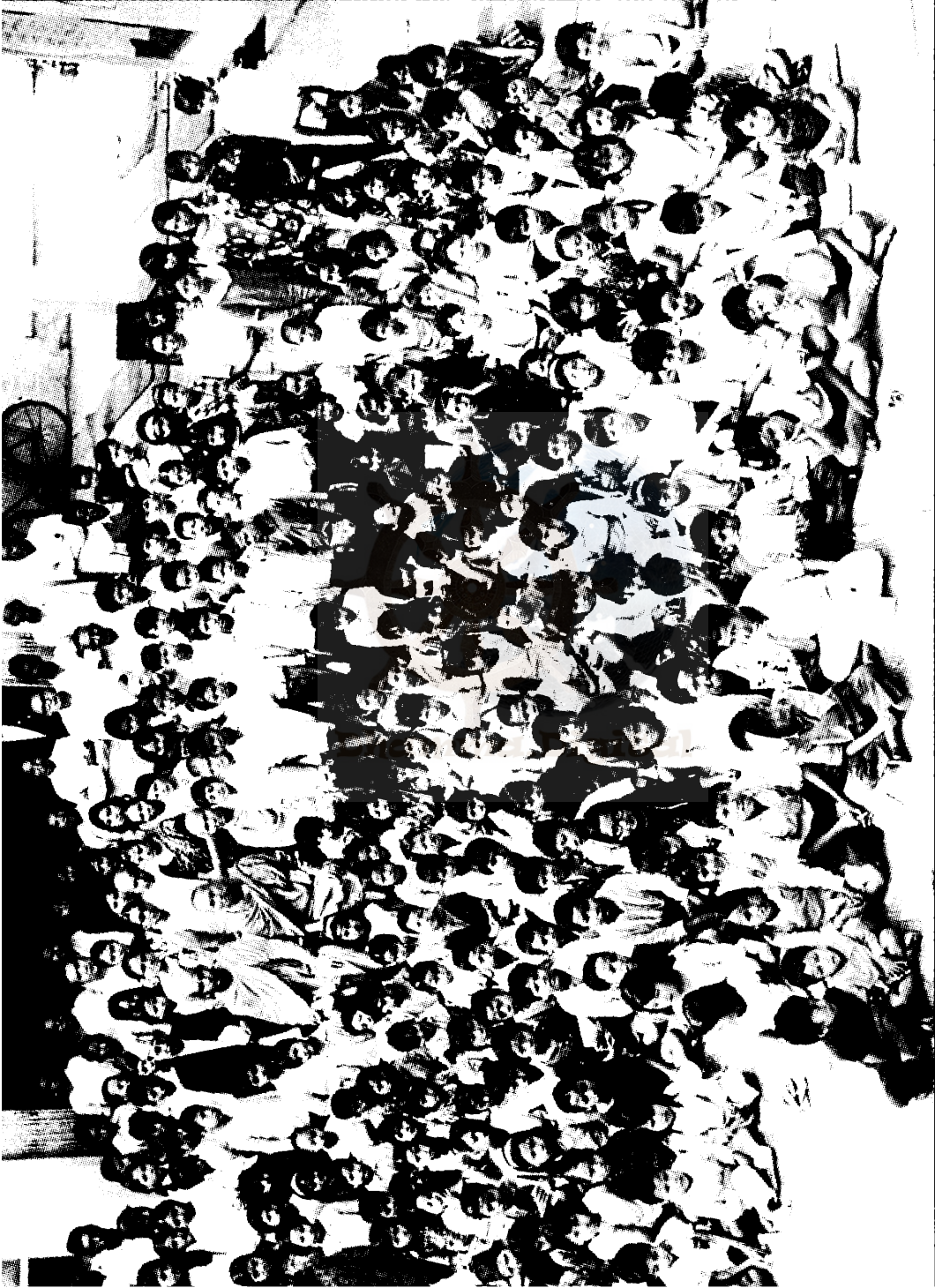
गण महाविहार, गणबहाल, येँ ।

नेपालय् थेरवाद बुद्धशासन उन्नति यायेत योगदान ब्यूपिं मध्ये उपासक पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य नं छम्ह खः । ने.सं. १०६५ फागुण कृष्णपक्ष द्वितीय (२००१ फागुण १७ गते) वा पूर्णबहादुर व माँ वीरमाया वज्राचार्यया कोखं यलया गाबहालय् जन्म जूम्ह वसपोल मचानिसें बुद्धधर्मप्रति आपालं श्रद्धा दुम्ह खः । नेपालय् वसपोलयात म्हमस्यूपिं बौद्धपिं ला कम हे जुइ । पवित्र धका स्वया नं राजभाई धयागु नामं वसपोल प्रख्यातम्ह खः । थ्व लेख चर्चामि जिं नं वसपोलयात मचानिसें बांलाक म्हस्यु । जिं वसपोलयात म्हस्युगु जिगु छें नं गाबलहाय् जुया जक मखुसे न्हापा वसपोलपिनि छेंय् फुजि गुरुपाखें पूजा जुइगु जुया मचाबलेनिसें जि वसपोलपिनि छेंय् वने नं । वसपोलया छेंय् तःधंगु छगू हल दु । अन “ना मू म्यो हो रे गो क्यो” धका पाठ या वनेबले जिं वसपोलयात बरोबर नाप ला । अन कार्यक्रम जुइबले हल छगूलिं जायक मनूत दइ । उकीमध्ये अपो याना मचात हे आपाः दइगु । अन वइपिं मस्तयत्त बांलाक व्यवहार याइगु साप न्ह्याइपूसे च्वं ।

थ्व खँ ३० दँति न्ह्योया खः । आःतकं नं लुमं वसपोलं धया बिज्यागु – मस्त, न्हिथं वा न्हिं, ज्ञान दय्केमाः, अलसि जुइ मज्यू आदि । वसपोलया थुजागु शब्द जित आःतकं लुमंसे वः । लिपा भिपिनिगु प्रेरणां जि भिक्षु जुइ खन । अनलि वसपोललिसें भन् सत्तिक क्वातुगु स्वापू दत । जिं वसपोलयाके खनागु स्वभाव गुण स्वता (३) थथे खः –

- (१) गुबले तँ चायेगु स्वभाव धयागु मदु ।
- (२) न्ह्याम्ह नापं मुसुमुसु न्हिला खँ ल्हायेगु स्वभाव ।
- (३) धाये माःगु खँ वसपोलं तप्यक हे धया बिज्याइगु ।

थुपिं स्वंगू विशेष गुण दुम्ह जुया वसपोल न्ह्याम्हसियां यो, पासा याः । पेशाया रूपय् व्यापारया ज्या जूसां सामाजिक सेवा यायेगुलि मन क्वसाम्ह जुया वसपोलया आपालं देन धर्म व समाजया ख्यलय् दु । गणमहाविहारय् नं नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाया शिक्षक जुइगुया लिसे गणबहाःया विकासय् वसपोल सहयोगी जुया बिज्यात । दिवङ्गत सङ्घमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरया ८८ दँया लसताय् छ्वातक दुर्लभ प्रवज्या ग्रहणं याना “पञ्जारंसी नामं भिक्षु जुया प्रव्रजित जीवन हना बिज्यागु नं थन लुमंके बहः जू । वसपोलया पाखें ग्वहालि मदुगु विहार व सङ्घ संस्था ला कम हे जुइ । तर अपशोच ! ५७ दँया उमेरय् मत्यवं २०५८ मांसिर



गण महाविहार्य तः दमच्छि नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षया शिक्षक जुइगुया लिसे गणवहाः या विकास्य् स्व. पवित्रबहादुर बज्राचार्य सहयोगी जुया विज्यात । दकलें च्वय्या भलय् दना च्वना विज्यागु ।

१५ गते दिवङ्गत जुया बिज्यात । बुद्धं धया बिज्याथें जन्म जूपिं छन्हूला सीमा: । मरण गबले वइ धयागु सुनानं न्हापां तुं धाये फै मखु । उपासक राजभाई मत्यवं मदुगु तःधंगु दुःख खः ।

“रूप जीरति मच्चानं नाम गोत्तं न जीरति” धया बिज्याथें वसपोल आः भीगु न्ह्योने मदुसां नं वसपोलं याना बिज्यागु थी थी ज्या (सेवां) याना भीगु मनं वसपोल तापाना मर्वनि । गबले तक थेरवादी बुद्धशासन दइ उबले तक वसपोलया बांलागु नां (कीर्ति) बौद्धतयसं लोमंके फइ मखु । वसपोलं सदां चिर स्मरणीय जुया हे च्वनी ।

अन्तस कल्याणमित्र, अनन्त सद् गुणं जाःम्ह बुद्धशासन उत्थानया लागि न्ह्याबलें युवा भिक्षुपिंत प्रेरणा हौसला बिया बिज्याना च्वनिम्ह शुभचिन्तक दिवङ्गत राजभाई उपासकयात दुःखं अलग जुया च्वंगु “निवारणं पद” याकनं याकनं लाभ जुइमा धयागु प्रार्थना व कामना दु ।

पासा पवित्रबहादुरयात लुमंका

प्रकाशधर शर्मा

स्वये हे बांलासे च्वंम्ह पवित्रबहादुर दाई जिमि छंम्ह साप हे मिलनसारम्ह पासा खः । वसपोलं न्ह्याम्हलिसे नं नाइक खँ ल्हाना बिज्याइ । वसपोल छंम्ह शिष्ट जीवन शैली हनीम्ह व अले सादा जीवन उच्च विचार दुम्ह खः । समाज सेवाया ख्यलय् दत्त चित्त जुया सदां कतपिंत ग्वाहालि यायेगु भावनां प्रेरीतम्ह खः ।

नांयात ल्वय्क पवित्र जुया विज्याम्ह पवित्रबहादुर दाईया विषयले श्रद्धा भावनाया छुं शब्द छ्यला जिगु नुगः खँ प्वला च्वना । मत्येवं ५७ दँया उमेरय् सकिमना पुन्हि खुन्हु वसपोल मदुगु खँ न्यना जिला पत्याः हे जुइ मफु । थुगुसि पवित्रबहादुर दाईयात छपिन्त यशोधरा महाविहार असहाय सेवा समितिं हनेगु धका पासा मदनजुं न्यंका बिज्यागु निन्हु स्वन्हु लिपा वसपोल मदुगु खँ न्यना । जिला भुमीं यंम्हथें जुल । साप हे नुगः मछिंका पासापिं लिसे खँ जुल । फुक्क पासापिं अलमल जुया माकःया जाले ततमत क्यँथें जुल ।

नुगः मछिंगु खँ थ्व हे जुल, वसपोलया शवयात्राय् जिं ब्वति काये मखन । जिं कृष्ण मन्दिरय् नित्य-पूजा सिधय्का लिहाँ वयाबले शवयात्रा जुइ धुंकल खनि । वसपोलया लुमंका श्रद्धाञ्जली शोक पुस्तिकाय् हस्ताक्षर यानाबले नं मिखा प्याना नुगः हे काँइया मिनां छु याये छु याये जुल । आखिर जन्म धयागु हे सीत खः धयागु खँ लुमंका धैर्य कया वसपोलया छँनं पिहाँ वया ।

वसपोललिसें बरोबर जिमि समाज सेवाया खँ जुइगु खः । ‘भीसं न्वं वायेबले बांलाक बिचाः याना न्वं वायेमाः । न्वं वाये जक धयां मज्यू – याये फय्के नं माः । मखुगु धायेगु नं मज्यू आदि आदि नीतिगत खँत मनू-मनू जुया हे वने फय्केमाः’ धयागु विषयले बरोबर खँ जुइगु । भगवान् बुद्धं थये धया बिज्यागु दु, अथे धया बिज्यागु दु धका वसपोलं जिमित कना

बिज्याइगु । बुद्धधर्मया अनुयायी, बौद्ध दर्शन अध्ययन दुम्ह वसपोलपाखें बुद्धधर्मया यक्व यक्व हे विकासया लागि ज्या याना बिज्यागु सकसिनं स्यूगु हे खः । अथे हे समाज अनैतिक पाखे लाःवन – भीगु समाज स्यनिन धका च्यूता कया नं खँ ज्वीगु खः । बरोबर वसपोलं जिमित प्रेरणा बिइकथं धया बिज्याइ – ‘भीके ध्यबा जक दयां मज्यू व ध्यबाया पाखें समाज, धर्म, संस्कृति, भाषा आदियात नं फायदा बिये फयूकेमाः । छःपिं सना बिज्यागु क्षेत्र नं तस्सकं बांला । हरेस नये मज्यू, भिंगु ज्याय् मार नं वय्फु’ धका वसपोलं प्रेरणा नं बिया बिज्यात । ‘ध्यवा दयां धनी जुइ मखु व ध्यबायात त्वःता वने मानी । उकिं सुच्चरित्र जुया थःगु भिंगु गुणत ब्वया समाजया सेवा याना वनेफत धाःसा तिति भीगु जन्म सार जुइ । ध्यवां जीवन सार जुइ मखु ।’

अथे नैतिकया सम्बन्धय् व बौद्ध दर्शनया विषयले जिमि खँलाबल्हा जुइगु । जि नं विभिन्न सामाजिक सङ्घ संस्थाय् सना जुयाम्ह अले वसपोल नं अथे हे सना बिज्याइम्ह जूगुलिं जिमि चित्त मिले जू । छको यलया न्याखाचूके जूगु नेपाल भाषा साहित्य सम्मेलनय् जिं न्यकागु ‘साहित्यकार’ नांगु कविता दोस्रा लात । वसपोलं कवितायात बांला धका च्छाया बिज्यात । वसपोलं जित नापलाइबले मेगु कविता मच्चयाला धका न्यना बिज्याइगु जुया छन्हु जिं वसपोलयात छपु कविता क्यना । वसपोलं साप हे तारिफ याःगु जूगुलिं लुमंकथं उगु कविताया छभव क्वय् च्वये त्यना ।

‘व सुख म्वाः जित, गुकिं मानवता न्हंकेत स्वइ,
व दुःख हे माः जित, गुकिं मानवता ह्वेय्केत स्वइ ।

अथे हे वसपोलयात साप हे यः ताःगु हानं मेगु कविताया छकूचा नं थथे दु –

‘सेवा समाजया, थ्व परमात्माया पूजा नं खः,
धर्म समाजया, मूल परोपकार हे नं खः ।’

छन्हु वसपोलं थुपिं कविता स्वया ‘थौया समाजय् भीत थजागु हे कविताया आवश्यक दु,’ धका बिचाः पोका बिज्यात ।

वसपोल व जि नेपाल रेडक्रसया आजीवन सदस्य जूगुया लिसें शहीद भक्त नं जूगुलिं जिमिगु सम्पर्क बरोबर जुया च्वनीगु । शहीद स्मारक समितिइ जि अध्यक्ष, छु साल पाखे लात धाये मफुत, शहीद दिवस न्यायेकेत ग्वसाःग्वःगु साधारण सभास् शहीद दिवस समारोह उप-समिति गठन जूगुलि वसपोल कोषाध्यक्ष पदय् सर्वसम्मतिं ल्यल । वसपोल कोषाध्यक्ष जुया शहीद स्मारक समिति छगू कोष तयेमाल धया बिज्यात । तर परिस्थितिं थ्व ज्या याके मबिल । थ्व कोष खडा याये फःसा बांलागु खः । वसपोलया इच्छा पूर्ति ज्वीगु खः । छाय्थें मस्यू शहीद स्मारक समितिया धाःसा सदस्यता कया मबिज्याः । कोषयाः स्थापना यायेगु खँ धया हे च्वनीगु ।

वसपोल छम्ह क्रियाशील जुया ज्या याना न्ह्याबलें प्रशन्न जुइगु बानीं याना वसपोलयात ब्यूगु ज्या पूरा मजुइ धयागु धन्दा हे काय्म्वाः, सफल जुइगुलि धक्क जूसां ज्यू । जि पाटन हाइस्कूलय् स्काउट शिक्षक जुया च्वनाबले मेला पर्वस अनयापिं स्काउटतय्सं सेवा याइबले मस्तय्सं साप हे दुःख सिल धका जलपानयागु व्यवस्था नं वसपोलं याका बिज्यागु दु ।

स्काउटिंग क्षेत्रय् जिं साप हे दुःख सिल, जिं हरेश नइ धका आश्वस्त यासे जि दु ग्याये म्वाः । छुं परे जूसा जित धया बिज्याहुं । जिं फुगु ग्वहालि याये याये – ग्वहालि कया बिये धका धया बिज्यागु जित लुमं । छन्हु जित आश्वस्त यासे छपिनिगु ज्या बांलागु खः । छन्हु छपिन्त समाजं कदर याइ – त्वःते मज्यू धया प्रेरणा बिया बिज्याइम्ह पासा थौ वसपोलया अभावय् नुगः मछिंकेगु जक जुल । तर वसपोलं तोता बिज्यागु इतिहासं याना गर्वसाथ पवित्रबहादुर दाई मानवीय गुणं युक्तम्ह, मानसिक रूपं संन्यासी स्वभावम्ह खः धका निर्धक्क साथ धायेफु । निश्चय नं भीसं वसपोलयात सम्मान यानागु उबले जक जुइ गुबले वसपोलया पूमवंगु इच्छा पूरा यानागु जुइ । पासां पवित्र अवश्य सुखावती भुवनस वास लायेमा – थ्व हे जिगु प्रार्थना दु ।

मचाबले निसेंयाम्ह पासा पवित्रबहादुर

भिमरत्न शाक्य^२

मचाबले स्कूल वनाबलेसिया पासा, धर्मपासा पवित्रबहादुर वज्राचार्य मदुगु दुःखद समाचार न्यना जित आकाभाकां थुगु भवः लुमना वल, लुया वल,

“अनित्यगु थ्व संसारे च्वने मेल वनेनु ।
सुखावति भुवनय् वास याये स्वयेनु ॥”
“थ्व शरीर चित्त गजोगु स्थीरं च्वने मदुगु ।
न्ये न्हेदंया वर्षय् प्राण त्याग याये माःगु, यागु ॥”

दाता, उपासक जुया धर्मया ख्यलय् नां जाःम्ह पासा, धर्म पासा, वालख सखी जुया बिज्याम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात मचाबले निसें म्ह स्यू । वसपोलया जन्मस्थान रत्नाकर महाविहार हखबहालय् जूगु खः । वसपोलया परम पूज्य पिता पूर्णबहादुर वज्राचार्यपिंसं रत्नाकर महाविहार, हखबहालय् स्थापना याना बिज्यागु आदर्श सरल विद्यालयय् आखः ब्वंवनाबले निसेंयाम्ह वसपोल पासा खः । वसपोललिसे उबले निसें ला व लुसिथें मिले जूम्ह पासा खः । लिपा वसपोल अथेनं लिपा लिपा थ्यंक जीवनकांछि न्ह्याथाय् नाप लासां नाप लाइबले सुखदुःखया खँ जुइ । पवित्रबहादुर सद्धर्मया नितिं साप हे. नुगः चकंम्ह खः, वसपोलं खास याना थेरवादी बुद्धधर्मया नितिं यक्व हे याना बिज्यात । अथे धका वसपोलया छेंय् बुद्धधर्मया यानय् फरक दृष्टि दुगु मखना । वसपोल थःगु हे लिकया बहाः बहालय् न्हिन्हिं सुथे चाहिला बिज्याः, हिरण्यवर्ण महाविहारय् नं बिज्याः, गुबलें गुबलें गुम्बाय् नं बिज्याः । वसपोलया छेंय् परमपूज्य कारमापा गुरु तक नं बिज्याकल । जिं वसपोलयाके थः बौया थें हे काय्याके नं धर्मया खँय् भेद मदुगु खना ।

२ च्वमि सद्धर्म सुरक्षा सङ्घ गुम्बा, हिरण्य वर्ण महाविहार, क्वाबहाल, यलया सहसचिव खः ।

अकस्मात् हितैषी पासा नाप बाये माला जित नं भयं व्याकुल जुया संवेग उत्पन्न जूगु अनुभव जुल । न्येन्हेदँया वयस्य ज्वलिं ज्वम्ह पासाया सुखावति वास लायेमा धका प्रार्थना यायेगु जिगु नं कर्तव्य खना । वसपोलया परिवारपिनि नं प्रार्थनाय् जिं भद्रचारी प्रणीधानया आशिका यायेत नाङ्गि गुम्बायाम्ह श्रद्धेय महायानी भिक्षु (ध्येलुं) ब्वना वसपोलया छेंय् अन्तराभव (भार्दो थ्व दोल) पाठ यावना । वसपोलयात याकनं अभिताभ तथागतया सम्मुख्य च्वना वसपोलया पाखें धर्मदेशना न्यना अनुत्तरगु सम्यक्सम्बुद्धया पद लाये फयेमा धका आशिका यानागु जुल ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य स्वना वंगु कीर्ति पाताकायात वसपोलया परिवारया जःपिसं नं सदा म्वाका तये फयेमा धका आशिका यासैं वसपोलयात सुखावती भुवनय् वास लायेमा धका कामना यानागु जुल । अस्तु ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्यया लुमन्ति

हेमबहादुर शाक्य

यलया छथ्व ल्याय्म्हत श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यू लगायतया कुतलं वि.सं. २०२७ श्रावण ४ गते सुमङ्गल विहारय् छगू अनौपचारिक सभा च्वन । YMBA स्थापनार्थं जूगु उगु सभाय् खास याना वसपोलया पासापिं व परिचितपिनिगु संलग्नता यक्को खने दु । थुकिं याना वसपोलया दुनुगलं निसैं लगावत व गम्भीरता दुगु खने दु । २०२७ श्रावण १७ गते खुन्हुया सभां सुमङ्गल विहारय् युवक बौद्ध मण्डल, नेपाल (Young Men's Buddhist Association, Nepal) नामं संस्था विधिवत गठन जुल । थुगु संस्थाया न्हापांगु १७ म्ह दुजः कार्यकारिणी समिति श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया अध्यक्षताय् स्वंगु खः । थुकथं वसपोल Founder President जुल ।

स्थापना कालं निसैं चले जुया च्वंगु शनिवारीय प्रवचन कार्यक्रमया भवलय् वसपोल यागु यक्को पटक प्रवचन जुल । वसपोल व मेमेपिनिगु प्रवचनया क्रमय् विभिन्न किसिमयागु प्रश्नोत्तर ज्वीगु बखतय् वसपोलं नाइसे च्वकं नम्रतापूर्वक जवाफ बीगु ज्या ज्वीगु खः । थज्यागु कार्यक्रमय् वसपोलं ताःताःहाकःज्वीक खँ कनेगु याना यक्को खँ सीके बीइ मास्ती व । शनिवारीय कार्यक्रमय् वसपोल न्त्योने दतकी प्रश्नोत्तरया समय यक्को रोचक व सूचना मूलक जूया वं । परलोक ज्वीगु छगू हप्ता न्त्यवःयागु शनिवारय् तकं वसपोलं प्रवचन याना बिज्यागु खः ।

सन् १९७१-७२ स् भिक्षु ज्ञानपूर्णक भन्तेया आचार्यत्वय् न्हापांगु ७ न्हया ध्यान भावना बलम्बुया प्रणिधिपूर्ण विहारय् सञ्चालन जुल । थुकिं YMBA या योगीपिं मध्ये श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुं ब्वति कागु खः । सन् १९८३ व १९८४ ई बर्माया पूज्य ध्यान गुरु उ. सुन्दरया उपाध्यायत्वय् अक्षेश्वर महाविहार भिन्हु भिन्हुयागु ध्यान शिविर सञ्चालन जूगु खः । सन्

१९८५ मे महिनास बर्माया पूज्य ध्यान गुरु उ. पण्डिताभिवंश महास्थविरया उपाध्यायत्वय् भिन्हु भिन्हुया निगु शिविर अक्षेश्वर महाविहारय् जूगु खः । थुपिं कार्यक्रम यायेगु भवलय् अक्षेश्वर महाविहारय् माःगु चपी, वः द्यांकी दयेकेगु आदि यायेत विभिन्न महानुभावपिं सहित YMBB या सदस्य पिनिगु श्रमदान, चन्दा सङ्कलन व मेगु माःगु ग्वहालि यायेगु ज्या जुया वंगु खः । थुगु ज्या पूर्वकेत श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुं यक्को योगदान याना बिज्यागु खः ।

सन् १९७१ स भियतनामया बौद्ध भिक्षुसङ्घया प्रतिनिधि मण्डल श्री रत्नाकर महाविहार हखबहालय् स्वागत सत्कार एवं प्रवचन कार्यक्रम जूगु खः । सन् १९७१ य हे जापानया निचिरेन निकायया विश्व विख्यात धर्म गुरु भिक्षु निचिदात्सु फुजिगुरुजी प्रमुख वसपोलया शिष्य मण्डलयात श्री रत्नाकर विहारय् स्वागत समारोह जूगु खः । सन् १९९० अक्टोबरय् धर्मोदय सभा, नेपाल विपस्यना केन्द्र व युवक बौद्ध मण्डलया संयुक्त आयोजनाय् कर्म स्थानाचार्य कल्याणमित्र गुरु श्री सत्यनारायण गोयन्काज्युपाखें श्री रत्नाकर महाविहार, हःखबहालय् स्वागत सत्कार एवं प्रवचन जुल । थुपिं कार्यक्रमस श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुं छें, छें जःपिं समेत संलग्न ज्वीका तन धन मनं ग्वहालि याना बिज्यागु खः ।

बु.सं. २५१५ या उपलक्ष्यय् सन् १९७१/७२ स् YMBB या मुख पत्र “युवक” (Young Buddhist) पत्रिका थुगु संस्थां न्हापांगु अङ्गया रूपय् पिकागु खः । श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुं तन धन व मनं बिया थःगु हें छें प्रकाशनया सम्पूर्ण ज्या खं याना पूर्वका बिज्यागु खः । बु.स. २५२२ बैशाख पुन्हीया उपलक्ष्यय् पं. निष्ठानन्द वज्राचार्यजुं नेपाल भाषां अनुवाद याना बिज्यागु नवग्रन्थया छगू ग्रन्थरत्न ‘ललित विस्तर’ YMBB या पाखें प्रकाशित जुल । थुगु ग्रन्थ प्रकाशन यायेगु भवलय् सदस्यता मुंकेगु तधंगु ज्या जूगु खः । यक्को थथितिपिं व अतिथिवर्गपिं सदस्यता बिया थुगु पुण्यगु कार्यक्रम पूर्वकेत वसपोलं यक्को सहयोग याना बिज्यागु खः ।

सन् १९७१/७२ स YMBB लय् पूज्य भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरपाखें “अभिधर्म” अध्ययनया कक्षा सञ्चालन जूगु खः । थुगु हे वर्षय् YMBB या न्हापांगु धर्म प्रचारया ज्याभवः कथं भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरया नेतृत्वय् त्रिशुलीया सुगतपुर विहारय् “दैनिक जीवनमा बुद्धधर्मको महत्त्व” धैगु विषयय् प्रवचन जूगु खः । वि.सं. २०४६ साल चैत्र महिनाय् “नेपाः धर्म निरपेक्ष दे ज्वीमा” धयागु सुभाव पत्र पेश यायेगु ज्या जूगु खः । वि.सं. २०४७ सालय् यल नागबहालय् थुगु विषययात कया वृहत् गोष्ठी जूगु खः । वि.सं. २०४७ साल श्रावण २० गते YMBB या नीदं बुदिंया लसताय् “अन्तर जातिय इहिपाः याना दुपिं काय मस्तेगु चुडाकर्म यायेगु” विषय छगू गोष्ठी जूगु खः । उपरोक्त कक्षा सञ्चालन, धर्म प्रवचन, गोष्ठीई श्री राजभाई दाईनं दुनुगलं निसें ब्वति कया ज्याभव पूर्वकेत यक्को योगदान यागु खः ।

सन् १९७९ स “लुम्बिनी वर्ष” या उपलक्ष्यय् लुम्बिनी विकास समितिया आयोजनाय् YMBB पाखें प्रज्ञा प्रतिस्थानया प्रदर्शनी कक्षाय् “नेपाःया बौद्ध चित्र तथा धातु मूर्तिकला” प्रदर्शनी याःगु खः । चित्र व मूर्ति सङ्कलन यायेगु भवलय् वसपोलं यक्को सहयोग याना बिज्यागु खः । वि.सं. २०४३ साल कार्तिक २९ गते व ३० गते मञ्जुश्री साँस्कृतिक परिवारया “अंगुलिमाल बौद्ध प्याखं” YMBB पाखें प्रदर्शन यागु खः । टिकट विक्रि व्यवस्थापनया भवले वसपोलं यक्को समय बिया सहयोग याना बिज्यागु खः ।

सन्

१९७२ स
श्रीलंकाय जूगु
भिकोगु विश्व
बौद्ध सम्मेलनय्
YMBA पाखें
परिवेक्षकया रूपं
श्री पवित्रबहादुर
वज्राचार्यजुं व्वति
का.गु खः । थुगु
कारणं World
fellowship of
Buddhist youth



युवक बौद्ध मण्डलपाखें तःकमछि नेतृत्व कया तीर्थ यात्राय सहभागीपित चाहिका
विज्यागुया छगू दृष्य

या Nepal Regional Centre या रूपय् YMBA ज्वी फुगु खः । सन् १९७८ निसें WFBY conference य् अटुट रूपं व्वति काये दया च्वंगु खः । विश्व बौद्ध सम्मेलन व WFBY या Sixth General Conference, Nov. 27-Dec 2, 1986 नेपालय् धर्मोदय सभाय व YMBA या कुतलय् जूगु खः । थुगु विशाल कार्यक्रमया विविध पक्षय् श्री राजभाई दाइ नं यक्को सक्रिय जुया सहयोग याना विज्यागु खः ।

YMBA यागु तीर्थ यात्राया कार्यक्रम मध्ये दक्कले न्हापांगु वि.सं. २०३० साल पौष १६ गते निसें २९ गते तक भारतया बौद्ध तीर्थ स्थल चाहिला बौद्ध गयाय् तिब्वति बौद्ध नेता दलाई लामा यागु समेत दर्शन याना सफलतापूर्वक पूर्वंगु खः । राजभाई दाई या विशेष कुतलं छें वसपोलया छें जःपि समेत तीर्थयात्रीया रूपय् छोया जूगु थुगु तीर्थ याना हःखबहालं निसें शुरु जूगु खः । वयां लिपा जूगु यक्को थन्यागु तीर्थ यात्रा यागु कार्यक्रमय् नं वसपोलं विशेष सहयोग याना विज्यागु खः ।

बु.सं. २५३४ बुद्ध जयन्ती समारोह व १८ कोगु यल नगर व्यापी बौद्ध न्त्यसः लिमः कासा YMBA या आयोजना भव्य रूपं सञ्चालन जूगु खः । वि.सं. २०५२ श्रावण १३ गते YMBA स्थापना या रजत जयन्ती समारोह जूगु खः । थुपिं कार्यक्रमय् वसपोलं यक्को समय बिया सफल याना विज्यागु खः ।

YMBA या कार्यक्रमयात चन्दा सङ्कलन याये मालीगु बखतय् दक्कले न्हापां वसपोलं जिगु पाखें थुली धका दक्कले न्हापां चन्दा दाताया रूप न्त्यने लाइगु खः । छुं विषय ले व्याख्या ज्वी बले थुगु विषयय् थ्वगु बुंदात दु धका उपमा समेत बिया विज्यागु खः । "Foreign" यात "फोरगेन " धका उच्चारण याइगु वसपोलया छगु विशेषता खः । स्थापना काल निसें लीपा थ्यकं न्यने दुगु थुगु शब्द न्यनेबले राजभाई दाई भसंग वंक लुमना वः ।

न्त्यागु थासें नाप लाःसा "राजभाई दाइयागु ल्हा ल्होना अभिवादन याइगु क्षण" तसकं लुमंके बह जू । वसपोलया कोमलोपना, मिलनसार व नम्रतायागु तधंगु दसु खः । थेरवादि कार्यक्रम गन गन ज्वीगु खः अन अन वसपोलया उपस्थिती दया च्वनीगु खः । उकीं राजभाई दाईया जीवन्त काले हे "राजभाई दाइ गन गन खनी, अनया आसपासय् बौद्ध कार्यक्रम जुया च्वंगु दई" धका समेत धायेगु याः ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्ययागु लुमन्ति

भीम शाक्य

यतालिवी, यल ।

“नमस्ते, भीम दाई ! ”

“नमस्ते, राजभाई ! ”

छन्हु मंगले च्यसिलिं देगःयाथाय् निम्हं धोदुल । वसपोलं तीजक ल्हाः ज्वना काजु प्यंगः न्यागःति पोचिकल । अले निम्हं पश्चिमपाखे सोया वना । लें जःखः पाखें नं राजभाई नमस्कार धया हःपिं दु । निम्हेसिनं नं ल्हाः ल्ह्वना नं तुतुं माकुक्क काजु ननं वना । वसपोलया जितः नापलाये माःगु ज्या दुगु ला छुथें धका मनं मनं हथाय् चाया च्वना । अले वसपोलं धया बिज्यात – “भीम दाई ! केपुली सुदर्शन भन्तेया थाय् (श्री कीर्ति विहारय्) चार धाम दयेका तःगु सिमन्तीयागु बुद्ध मूर्तिइ छपिसं रंगं छकः छायेपी माल । भीमदाई, छकः अन वना स्व बिज्याहुँ रे ।”

“ज्यू जि वनेका धया लिहाँ वया ।”

मोहनीयागु इलय् जुया भच्चा फुर्सत दुगुलिं पासापिं निम्ह व्वना अन गथे रङ्ग तये माली धका स्व वना । सुदर्शन भन्ते नाप लात । वन्दना यानां धया – “भन्ते ! छःपिं विहारय् मदुला छुथें धका च्वनागु तर नाप लात ।” अले बुंगाःचाय् च्वंगु लः स्वया हानं धया – “भन्ते ! थ्व बुंगालय् लःला खुब हे बाँलाथें च्वं ।” भन्तेनं धया बिज्यात – भीम ! छं मस्यू थ्व हे बुंगालं जक लःकया थुलिमच्छि ज्या सिधये धुंकल । माक्व लः थुकिं हे गाःत । जिं धया – “भन्ते ! थन तःतःधिकपिं सिमन्तीयागु बुद्धमूर्ति दयेका तःगुली राजभाईनं रङ्ग तयेगु धाःगुलिं पासापिं व्वना छको स्व वयागु ।” अले भन्तेनं ‘थ्व वं दयेकूगु थ्व वं दयेकूगु’ धका पचिनं सुया क्यना बिज्यात । अर्नालि जि लिपा वये धका लिहाँ वया । पाल धयाम्ह डिप्लोमा पास याना तःम्ह मस्या छम्ह दु । वयात नाप लाना धया –

“पाल ! एउटा कुरा भन्छु । हाम्रो भिक्षुहरूको विहार कीर्तिपुरमा सिमेन्टको ठूलठूला मूर्तिहरू बनाइराखेको छ । त्यसमा रंग लगाई भित्तामा चित्रहरू बनाउनु परेको छ । तिमीले चित्रहरू बनाइ देउ । म चाहिँ मूर्तिमा रंग लगाउँछु ।”

वं ‘ज्यू’ धका लिसः बिल । राजभाईनं शाक्यसिंह विहारयाम्ह जाणशीला गुरुमांयात न्यासः (५००) दाँ ध्यबा बिया तःगु जुया च्वन । रंग तयेत व ध्येवा कया बिज्याहुँ धाःगु लुमना गुरुमांयाथाय् वना दाँ कया रंग न्याना हया । छन्हु पाल नापं माःगु सर्दाम फुक्क ज्वना वना, ज्या शुरु याना । ज्या फुक्क सिधःबले लच्छि हे बित । अन रंग तये सिधेका स्वन्तीया म्हा पूजा यानागु आःतकं लुमं ।

मेगु छगू खँ छु धाःसा छन्हु राजभाई व जि निम्हं श्री सुमंगल विहारय् वना सुनन्द (अगगनन्द) भन्तेयागु कोठाय् वना खँ ल्हाँल्हाँ भन्ते नाप स्वम्हं पिहाँ वया । कोन्ती अबलेया माननीय सिद्धिबहादुर शाहीयागु छेंय् वना । कोठाय् फेतुना अले राजभाईनं खँ छुना बिज्यात – सिद्धिबहादुर दाई ! जिपिं वयागु मेतां मखु, वसपोल भन्तेया अमेरिकाय् वना व्वं वनेगु मती

तया बिज्यात । हाबोर्ड विश्वविद्यालय व्व बिज्यायेगु इच्छा याना बिज्यागुलिं छिगुपाखें अवश्यनं थ्व ज्या ज्वी धैगु आशा कया वयागु । थ्व ज्या छगू छिं याना दी माल । जि वज्राचार्य जूसां छित बिन्ती याये धका ल्हाः निपां जोजलपा बिन्ती याना बिज्यात । भन्तेयागु लागि वसपोलं गुलि कुतः याना बिज्यात । भन्तेनं अमेरिकाय् वना डाक्टर नं पास यात तर छु याये ... ।

हानं मेगु नं छगू खँ दु – छन्हु जि सुथे ७/८ बजेती चाट्यु वना । वनबहाः न्त्योने थ्यंबले आकाभाकां “भीम दाई !” धागु ताल । थयकः स्वयां राजभाई खन । नमस्कार याना । वसपोलयागु ख्वाले न्त्यु ख्वाः मदु । स्येल्लाक पावर दुगु सलं हानं धाल – “भीम दाई, आः गोयन्का गुरुयात गुबलें हे ल्वोमंके फइ मखुत, आः जिन्दगी भर ल्वमनी मखुत ।”

जि ला गजब हे जुल । पलख जि स्तब्ध जुया । जिं – “खः राजभाई, अथे हे जुल” धका लिसः बिया । जिं वसपोलयात मन मनं हे थुलि धन्यवाद बिया, मुरी मुरी हे धन्यवाद बिया । जि गजब चाःगु छु धाःसा – वसपोलं गुलि जक मौका स्वया नंवाये फुगु ! खने साथं हे परचित्त ज्ञानं सीका काःथें व्यक्त याये फुगु हे तारीफ, भाषण बीबले नं न्त्याबलें उपयोगी ढंगं हे नंवाना बिज्याइगु बारबार अनुभव जू । जिगु मन गोइन्का गुरुयात जिन्दगीभर लोमंके मफैगु कारण दुगु वसपोलं गथे सिल ज्वी, जिं ला स्वैतं छुं धयागु कनागु नं मदु । जिं ला वसपोलयात छम्ह महान् व्यक्ति ऋद्धि सिद्धि दुम्ह थें भापिया । आः जिं वसपोलयात गथे ल्वोमंके फे ? वसपोलं नं जित लनेफक्व लन ज्वी । मेमेपिसं छु धाः मस्यु, जिं ला वसपोलयात छम्ह योगी धका अनुमान याना ।

छाति भ्यातुस्ये च्वना वल । न्हाःय् थुं मिन । मिखा ललः धया वल । च्वयेगु विचार मवल । अथेसां वसपोलयात श्रद्धाञ्जली देछायेत थ्व छगू रचना यानागु जुल –

स्व. पवित्रबहादुर वज्राचार्यया स्वरूप

स्व.	–	स्वस्ति मुक्तिया लें वन छःपिं गन वना लिहाँ वै हे मखुत ।
प	–	परम पूज्य गुरुपिसं न्त्याबलें नां काइ छपिन्त ।
वि	–	विश्वे धायेमाल धाःसा यक्व च्वने दइथें मच्चं जिमित ।
त्र	–	त्रस्त धका गया ख्वाः मदुम्ह नमस्ते छलपोलयात ।
व	–	वन्दना नं याये योग्यम्ह खः राजभाई धका लुमंक्येत ।
हा	–	हा हाः दुःखं ख्वयेवल जिमित गात आः ख्वये मखुत ।
दु	–	दुर दुरे गन वन वेपत्ता थाःगाः काये मफुत ।
र	–	रत्नथें जाम्ह जिमित योम्ह मानव थन मन्त ।
व	–	बखत बखते भलक्क खनेवं याइ नमस्ते जिमित ।
ज्रा	–	जरा मरणे चाचा हिलीगु चक्रं छुटे ज्वीत ।
चा	–	चाल चलन नं छलपोलयागु लोमंके मफुत ।
र	–	रस रंग धयागु नं छपिके दु म्हाइपु मज्वीकेत ।
य	–	यमराजा दुष्ट जुया पीर बिल जिमित ।

जिगु खँ थन हे दिका छ्वये । अनिच्चावत सङ्खारा !

पवित्रबहादुर वज्राचार्य पवित्रम्ह खः ।

फणीन्द्ररत्न वज्राचार्य^३

बूपिं सीमाः । थ्व सासत्व नियम खः । मन व मस्तिष्क ज्वनाः बूम्ह मनु, भावनाया भकारी खः, बुद्धिया खानि खः । भिंगु भावना व मभिंगु भावना, सदबुद्धि व कुबुद्धि मध्यय् भिंगु भावना व सुबुद्धियात ल्यये फत धाःसा मनु जुयाः म्वानागु सार जुइ, थुकिया अःखः कुभावना व कुबुद्धि ज्वनाः म्वायेगु यात धाःसा, मनु जन्म जुयाः म्वाये दुगु असार जक जुइमखु दुःसार हे जू वनी ।

थाहाँ वने थाकु, क्वाहाँ वने अःपु । थाहां वनेत चेतना माः, मनोबल माः । क्वाहाँ वनेत कामना जक दयेकाः नं क्वाहाँ वनेफु घ्वारां कृतुं नं वनेफु । थःके दुगु सदभावना र सदबुद्धिया बलं थाहां वनेत स्वयेगु जीवनयात सार्थक यायेगु खः । जिं स्वयेबलय् दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्य थःगु जीवनयात सदभावना व सदबुद्धिं थत यंकाः सफल व सार याना बिज्यागु खने दु । उकिं पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात थःगु नांयात ल्वयेक पवित्रम्ह हे खः धायेमाः ।

यलय् बराबर धार्मिक सभा समारोहसः जुइबलय् जि वनेगु याना । थुजागु धार्मिक सभाय् जिं पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात म्हस्युगु खः । वसपोलं थःगु परिचय बिाः जिलिसे नतसुत ब्याकः बिज्याःगुलिं जिं वसपोलयात म्हस्युगु खः । वसपोलं खँ ल्हाना बिज्याइलबय् बुद्धधर्मसम्बन्धी हे जक खँ ल्हाना बिज्याइ । वसपोलया सः नाइसे क्वातुसे च्वथें वसपोलया स्वभाव नं नाइसे बांलासे हे च्वंगु जिं तायेका ।

युवक बौद्ध मण्डल नेपालपाखें नियमित रूपं न्त्याकाच्वंगु शनिवारीय प्रवचन कार्यक्रमय् जिं छक्कः नं प्रवचन व्यू वना । थुबलय् जिं वज्रयानया विषयय् छुं खँ कना । वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्य थेरवाद बुद्धधर्मपाखें जुया च्वंम्ह जूसां नं जिं कनागु वज्रयानसम्बन्धी खँयात वसपोलं ययेका हे बिज्यात । वसपोल कट्टरवादी मखु, थःगु परम्परागत वज्रयानपाखे वसपोलया निष्ठा दु धयागु जिं सीका कया । वज्रयानयात विकृति जक खः धाइपिं कट्टरवादीपिं मदुगु मखु ।

जि नेपाल भाषा परिषदय् ज्या याना च्वनागु । उकिं वसपोलया किजा दुण्डबहादुर वज्राचार्य नेपाल भाषा परिषदपाखें पिहाँ वःगु नेपालभाषाया फुक्क सफू व नेपाल ऋतुपौ नं दक्क अंक न्यानाः थःगु निजी पुस्तकालयय् तयेत धया बिज्यातं । जिं सफू व नेपाल ऋतुपौ ज्वनावनाबलय् जितः वसपोलपिनिगु बैगलय् दयेकातःगु सफू क्वथाय् ब्वनायंका बिज्यात । बैगः क्वथा तःकू । थन छ्वाखेरं न्हाय्कं दुगु दराज जायेक बुद्धधर्म व नेपालभाषायागु सफू व पत्र-पत्रिका व्यवस्थित रूपं तयातःगु दु । बुद्धधर्मया सफूत पालि, संस्कृत, नेपाल भाषा, नेपाली, हिन्दी व अङ्ग्रेजी भाषायागु दु । पालि व अङ्ग्रेजी भाषाया त्रिपिटक ग्रन्थमाला छमिकथं तयातःगु दु । कम्प्यूटर टाइप यायेगु नं थन हे दु । दाजु किजा निम्ह मिले जुयाः च्वनाबिज्याःगुलिं हे थुलिमच्छि सफू दुगु पुस्तकालय दयेके फत व त्रिपिटकया ततःधंगु ग्रन्थत नेपाल भाषा व नेपाली भाषां अनुवाद याना प्रकाशित यायेफत ।

३ थ्वय्कः नेपाल भाषा परिषदया सचिव खः ।

जि नेपाल भाषा परिषदया ज्या खँ ज्वना: परिषदया अध्यक्ष सत्यमोहन जोशीजुया थाय बराबर वनेमा: । थथे वनेबलय् लँयसं वसपोलपिनिगु ज्यास: दुगुलिं दुस्वया: वनेगु याना । थुबलय् नं वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्यलिसे बुद्धधर्मसम्बन्धी खँ ल्हायेगु ख: । मेगु व्यवहारया खँ वसपोललिसें छुं दुगु मखु ।

नेपाल भाषाया लेखकपिनिगु संक्षिप्त परिचय तया: 'म्हसीका धल:' नामं सफू छगू पिकायेत वसपोल पवित्रबहादुर व वसपोलया किजा दुण्डबहादुरपिनिगु परिचय व किपा कायेत वना । वसपोलपिनिगु परिचय प्राप्त जुल । तर दु:खया खँ ख: जिं थथे परिचय कयापिं नेपाल भाषाया सेवकपिं छम्ह निम्ह मायां पा: जुया वन । वसपोलपिं दुबलय् जिं थ्व 'म्हसीका धल:' सफू पिकाये मफुत ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य, अशोकरत्न वज्राचार्य व हीरादेवीपिनिपाखें वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय स्वना: बुद्धधर्मया तत:जिगु सफू प्रकाशित याना: धर्म प्रचार याना बिज्यात । दुण्डबहादुर वज्राचार्य अनुवाद याना बिज्या:गु संयुक्तनिकाय (पौल्या: ११९२), मज्झिमनिकाय (पौल्या: ८३८) थें त्रिपिटकया तत: धंगु सफू थ्व हे सङ्ग्रहालयपाखें पिदंगु ख: ।

थुगु सफूत विमोचनया ज्याभवलय् मेपिन्त थें हे जित: नं व्वनात:गुलिं अन कलापूर्ण हखबहालय् वना: सभाय् व्वति कया: सफू न्यानाहया: थ:गु हे मांभाय् नेपालभाषां त्रिपिटकया रसास्वादन याना ज्ञान प्राप्त याये खन । वसपोलपिं धन्यवादया पात्र ख: ।

वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्यया असामयिक स्वर्गारोहण जूगुलिं बुद्धधर्मया छम्ह कल्याणमित्र पा: जूगु जुल । थ्व तसकं दु:खपूर्ण खँ ख: । वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात सर्वपाप विशोधन जुया व सर्वापाय विशोधन जुया: सर्वकर्मावरण विशोधन जुइमा धयागु कामना दु ।

Dhamma.Digital

जि य:म्ह राजभाई

न्हछेबहादुर वज्राचार्य

गत २०५८ मंसिर १ गते किजापूजा याक:वनाबले नापलाम्ह । नाप च्वना किजापूजा याबले बांलाक खँल्हाना ततापिनि जय ज्वीमा, सदां म्हफयेमा धका सुख दु:खयागु खँल्हानाम्ह राजभाई नं बाछि लिपा तोतावनि धका मति हे मद्दु । अपायसकं याकनं तोता वनि धका भ्या भति हे विचा: मद्दु जिके । अपायसकं समाजय् धर्मय् दत्तचित्त बिया सेवा याना जुइम्ह राजभाई आ: भीगु पुचलय् मन्त । आ: भी हाहा च्वनां छु याये, वंम्ह वने धुंकल । हालां जक ल्याहा वइ मखु । जि य:म्ह राजभाईयागु बांलागु, धर्म कर्मय् लोगु, समाजय् बांमलागु, धर्मय् मलोगु थजागु चाल चलन मदयेकेगु राजभाईयागु दत्तचित्तयात लुमंका भीसं नं अथे हे ज्या यायेगु हे राजभाईयात सुभाय् देछायेगु, वयागु दिवङ्गत चित्तयात शान्त जुइगु जुइ ।

राजभाईयात 'जि यःम्ह' धयागु लोकय लोय्केत लोकाचारया लागि जक जिं थथे धयागु मखु । यःमयः धयागु थःगु स्वार्थ खः । तर चतुर्व्रम्ह विहारय च्वना धायेगु यःया अर्थ निस्वार्थ खः । मैत्री, करुणा, मुदिता व उपेक्षा नापं प्यंगू पखाः दुगु चतुर्व्रम्ह विहारय च्वना धायेगु "यः" धयागुया अर्थ निस्वार्थ अथवा धर्मय लोगु मनं धाइगु खः । राजभाईयात 'जि यःम्ह' धयागु नं थ्व हे चतुर्व्रम्ह विहारय च्वनां धयागु खः ।



पवित्र जिमि विद्यार्थी नं खः, पासा नं खः ।

खजा राजभाईयात म्हस्यूगु मचाबलेनिसें खः । वया बौर्माणित नं जिं बांलाक म्हस्यू । वया माँ कय्मयजु (कय्थें तुइसे च्वंम्ह वीरमाया) जिमि माँ तेज, बुबहालय च्वंम्ह वेतिमायाया थःलाम्ह । हानं वया तता रत्नदेवी जिमि भिंचा सानु (अष्टरत्न) या जहान जूगुलिं नं थः लाम्ह । हानं जिमि सःसःतताया म्थ्याय रेनुनाप इहिपाः जुया नं थःलाम्ह व राजभाई । थुलिमछि थःलाम्ह व राजभाई विद्यार्थी माष्टरपाखें नं थःलाम्ह । वं जितः आःतक नं अर्थात् अन्तिम समयय तक नं माष्टर साहेब धाइम्ह । वया अबु पूर्णबहादुर साप धर्मय लगे जुइम्ह । अबले लामा धर्मया प्रचार जूबले वसपोल लामा धर्मय नं साप श्रद्धा प्वंका बिज्याम्ह खः । जिके आःतक नं लुमंसे व कि वसपोलया छेंय तःधंम्ह अवतारी लामा कर्मापाजुं स्वयं विज्याना दर्शन व्यू बिज्यागु । वसपोल पूर्णबहादुरजुं धर्म चित्तम्ह जूगुलिं थः काय राजभाईयात एसःएल.सी परीक्षा पास जूसैली धार्मिक सम्बन्ध दुगु आनन्दकुटी साइन्स कलेजय भर्ना याना बिल । थ्व खँ अन्दाजी २०२२ सालपाखें जुइमा । कीर्तिनिधि विष्ट शिक्षा मन्त्री जूगुपाले आनन्दकुटी विद्यापीठय साइन्स कलेज खोले जूगु । अबलेनिसें राजभाई नाप माष्टर विद्यार्थी सम्बन्ध भन् सतीना वल । अबले बस सर्भिस धयागु मदुनि । राजभाई स्वयम्भू थ्यंक न्यासी वइगु । न्यासी वइबले कोछुना वइगु । मानौ भिक्षुपिनि भिक्षा कावनिबले कोछुना वइगुथें राजभाई कोछुना वइगु खना जित कविशिरोमणि लेखनाथयागु कविता लुमंसे वइगु -

“उपकारी गुणी व्यक्ति निहुरन्छ निरन्तर,
फलेको वृक्षको हाँगो नभुकेको कहाँ छ र ।”

धात्थें जि यःम्ह राजभाई सःगु सिमाकचा कोछुथें फलदायी, गुणी उपकारीम्ह व्यक्ति खः । धर्मय असाध्य श्रद्धा दुम्ह, सङ्घ संस्थाय नं उलि हे ज्या याइम्ह, वाई.एम.वि.ए. या संस्थापक, विश्वमैत्री सङ्घ तथा मेमेगु सङ्घ संस्थाय उलि हे नां जाम्ह, नां जक मखु ज्या नं जाःम्ह । थेरवाद धर्मय नं ज्या जोम्ह उपासक व राजभाई । उलि जक मखु, करपिनिगु उपकारी ज्याय न्ह्यज्यांविनिम्ह व राजभाई ।

जिमि गबलें गबलें दुःख सुखयागु खँ जुइगु । धर्म, सङ्घ संस्थाय जुया च्वंगु गतिविधिया बारे नं बरोबर छलफल जुइगु । कने धाःसा कने मज्यूगु, धायेधाःसा धाये मज्यूगु धका नं खँ ज्वीगु । आः छुयाये धका नं खँ ज्वीगु । “किसका धर्म सत्य है” धका थेरवाद धर्मया प्रचार याना जुइम्ह धर्मालोक भन्ते नं मन्त । वसपोल दनिगुसा वसपोलयात गथे ज्वीगुथें धका न

जिमि खँ जुइगु । राजभाईनाप समाजय सुधार हयेगु खँ नं ज्वीगु । तर छु याये ! न्ह्यांम्हं न्ह्यात्थें धा:सां “चतुर्व्रम्ह विहारे” च्वनिगु भीसं तोतेमज्यू धका नं खँ ज्वीगु । अन्तय जि यम्ह राजभाईयात नं जिगु थ्वहे बिन्ति भाव दु कि थ्व लोकय ज्वीमा वा परलोकय ज्वीमा थ्व चतुर्व्रम्ह विहार तोते मज्यू । थ्व हे जि य:म्ह राजभाईयात जिगु श्रद्धाञ्जली ! अस्तु !

जिगु लुमन्ती पवित्रबहादुर वज्राचार्य

चक्रमेहर वज्राचार्य^१

जिगु लुमन्ती पवित्रबहादुर वज्राचार्यया थाय् बिस्कं दु – छम्ह बुद्धशासन पालक, बौद्ध उपासक व बुद्धधर्म प्रवर्तककथं ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु नाप जिगु म्हसीका माध्यमया स्वापू पुच्व: बही (अक्षेश्वर महाविहार) ख: । अले पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया पुच्व: बही नाप च्यूता दुगु खँ जिं त:क:मछि महसुस याना । बुद्धशासन पालना ज्वीकथं जीर्णोद्धारया ज्या क्व:जिके लागि ।

पुच्व: बहीया जीर्णोद्धार यायेगु खँ कोजीवं “अक्षेश्वर महाविहार जीर्णोद्धार सहयोग समिति” नीस्वंगु जुल । समिति त:म्हमछि सदस्य दु । हनेबह:म्ह प्रा. आशागम दाई थ्व समितिया सचिव । जि छम्ह नं सदस्य । यल देया थी थी त्वा:, बहा-बहीया सहभागिताय उत्खनन् व जीर्णोद्धारया ज्या न्ह्यात । सुथ छभा: आशाराम दाई, लोकबहादुर दाई, जगतबहादुर साहु व जि सहितं चन्दा म्हयेत चा:हिलेगु नं जुल ।

वि.सं. २०३७ सालया भदौ २१ गते सनिवा: – पवित्रबहादुर वज्राचार्यया नां जिं यक्व न्यना तयागु ख: परन्तु बांलाक म्हसीकेगु अवसर छन्हु प्राप्त जुल । अध्ययन मण्डल बुबहालय पुच्व: बही जीर्णोद्धारया प्रगति न्ह्यब्वयेगु बारे मुंज्या जुल । न्हिनय न्हापांगु खुसी पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु नाप पवित्रबहादुर वज्राचार्यया नामं म्हसीका जुल – थौं बहनी च्वनेत्यंगु पुच्व: बहीया जीर्णोद्धारसम्बन्धी मुंज्या लुमके बीकथं । थनं लिपा जिमिगु म्हसीका न्हापाथें थवथवे मुसुकक न्हिलेगु पलेसा छथासं दनां बाय् वसपोलया ज्यासलय च्वनां खँल्हा बल्हा यायेगुली हिलावन । थथे जूसैलि न्हूगुकथं समझदारी ब्वलन, विश्वास ब्वलन, पारस्परिक सम्मान व आत्मीयता भन् क्वातुल ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य नापया खँल्हाबल्हा न्ह्याबलें सार्थक ताय्का । छाया:धा:सा वसपोललिसे द्वीमदु स्वीमदु खँ गबलें मजू । व्यक्तिगत स्तरया खँ नं गबलें मजू । थाय् विशेष व व्यक्ति विशेष खँ जूसां गन सु पाखें बौद्ध शासन पालनाया पक्षय गुजोगु ज्या खँ जुया च्वंगु दु धयागु बारे पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु जातिफकार व सम्बेदनशील जू । पुच्व: बहीया

१ च्वमि वसपोल छम्ह स्थानिय विकास मन्त्रालयया पूर्व सचिव ख: ।

जिर्णोद्धारया ज्या खँय् न वसपोलया बिस्कं च्यूता दुगु जिं ताय्का । थ्व च्यूताया दुने छुं न घटनाक्रमयात वस्तुपरक ढंगं स्वयेगु व न्ह्यब्वयेगु पवित्रबहादुर वज्राचार्यया अतिक च्छाये बहःगु गुण नं खंका ।

हाःना मदये धुंकुगु थाय्, पृथ्वीया गर्भय् लिकुने त्यंगु थ्व बहीया जीर्णोद्धार व पुर्ननिर्माण धयागु बौद्ध पौरख व बौद्ध गर्व न्ह्यब्वयेगु छगू चुनौति अवश्य खः । तर जगत सत्त्वया हित व कल्याणय् दुग्यंगु बौद्ध दर्शन अले पंचतत्वात्मक जीवन दर्शनया प्रतीककथं पंच बुद्धात्मक विश्वया भावनायात कदर यासे चैत्य, बहा-बहीया निर्माणया बौद्ध परम्परायात बांलाक थूम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुयात यलया थी थी बौद्ध समुदायपाखें न्ह्याना च्वंगु पुचः बहीया ज्या पूमवनी धयागु खँय् भ्याः भचा हे शङ्का मदु । पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया बिस्कं च्यूता बौद्धतय् ल्हाःतं पिहांवने धुंकुगु पुचः बही अले थ्व बहीया स्वामित्वयात कया इलेब्यले पिब्वया च्वंगु कचवंयात ज्यू थाय्तकया तहलय् थ्यंका थ्व कचवंया स्थायी समाधान यायेगु व बहीया जीर्णोद्धारया ज्या पूर्वका बुद्धशासनयात पालन याये फैकथं तिबः बीगु खः । जिमिगु म्हसिकाया न्हापांगु व बांलागु स्वापू पुचः बही जुया ब्यूगुलिं जिगु लागि पुचः बही व पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु नं पर्यायवाची जुया ब्यूगु दु ।

बुद्धवचनकथं माँबौया सेवा यायेगु, माँबौया गुणयात लुमंकेगु छम्ह बौद्ध उपासकया कर्तव्य खः । भिं ज्या खः । माँबौया गुणयात लुमंकाः दँयदसँ माँबौयात श्रद्धा देछायेगु नेवातय् तजिलजि दुगु हे जुल । कर्मकाण्ड प्रधान नेपाल मण्डलया बुद्धधर्मय् माँबौ दिवङ्गत जूगु वर्षया लुमन्तिकथं लय्लय् पतिकं पिण्ड थया दिवङ्गत माँबौया गुणयात लुमंका श्राद्ध व पूजा पाठ यायेगु चलन नं दुगु हे जुल । अथे हे मेमेगु दान धर्म, चैत्य स्थापना आदि नं मदुगु मखु । छन्हु पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुं जि नाप थः माँबौया नामं बुद्धधर्मया सफूधुकू नीस्वना तःगु खँ ब्याका बिज्यात । दँ बदै लिपा जि मंगः बजाः वने त्यनाबले जिगु लँ पनां वसपोलं नीस्वना बिज्याना तगु सफूधुकू स्वयेत आग्रह याथें वसपोलया छेंया बैगलय् वना । भरायधंगु बैगः छचालं सफू बोय्गु स्टीलया आलमारी । आलमारी जायक जायक बुद्धधर्म दर्शनया सफूत । सफूधुकू दुहाँ वनेगु लुखा पुलेवं दथ्वीसं कम्प्यूटर व कम्प्यूटर सनामि । थ्वहे 'बीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय' जुया च्वन । कम्प्यूटरपाखें सङ्ग्रहालय् दुथ्यागु सफूतय्गु धलःपौ दय्केगु ज्या जुया च्वंगु । चित्तबलं दुग्यंगु बुद्धधर्मथें पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया चित्तबलं खंगु माँबौप्रतिया श्रद्धाभाव खनां जि अत्यन्त हर्ष विभोर जुल । जिगु मिखाय हर्षया ख्वि जाया वल । 'यथावादी तथाकारी' धयाथें धयागु खँ पूर्वका क्यने फुगु पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया स्वभाव खनां जि अत्यन्त प्रभावित जुया । सफूया धलः दय्केगु भवलय् सफूया सारांशयुक्त (Annotated Bibliography) धलः न्ह्यब्वया 'सङ्ग्रहालय बुलेटीन' छगू नियमित रूपं पिकाये फःसा सफू धलः दय्केगु ज्याय् ग्वाहालिमि नापनापं बुद्धधर्म दर्शनया बारे अध्ययन, अध्यापन व अन्वेषकतय्त नापं तधंगु तिबः जूवनीगु विचाः जिं प्वंका ।

वि.सं. २०३७ सालं लिपा इलय् ब्यलय् पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया प्रत्यक्ष संलग्नता दुगु थी थी ज्याभवःसनं नापलाइगु जुया वल । छम्ह सक्रिय व सचेत बौद्ध उपासककथं बुद्धधर्मया तःगुमिच्छि विधाय पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया ल्हाः दुगु सिया वल । खनां वल । भीगु समाजय् गुलिं बौद्ध उपासक थःत छम्ह बौद्ध उपासककथं न्ह्यब्वया, समाजसेवी कथं न्ह्यब्वया 'जि', 'जिगु' व 'जिं' धयागु स्वार्थवश कपिनिगु गुणयात लोमंकेगु कपिनिगु गुणयात म्हुनां बीगु अबौद्ध चरित्रयापिं नं मदुगु मखु । पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु कृतज्ञ जुइ माःपिंप्रति कृतज्ञ जुइ

सःम्ह, गुणवान्पिनि गुणयात कदर याये सःम्ह छम्ह सच्चा बौद्ध उपासक ताय्का । वसपोल थःगु नांयात ल्वय्क काय, वाक व चित्तं नं पवित्रम्ह व्यक्तित्व खंका ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु छम्ह तःसकं न्त्यव्वये बहःम्ह, प्रशंसा याये बहःम्ह व अनुकरण याये बहःम्ह बुद्धधर्मया प्रवर्तक नं खः । थ्व सिवे न्त्यो वसपोल छम्ह अत्यन्त भाग्यशाली व्यक्तित्व खः । गाबहाः जीर्णोद्धार व आनन्दादी लोकेश्वर (च्वःबहाः) या पुण्य कार्यनिसें जिमि प्रातःस्मरणीय अबुजुया धर्ममित्र कथं नाला तःम्ह अले २०१५ सालया न्हापांगु आम निर्वाचनया इलय् क्वातुगु सल्लाह साहुति ब्याम्ह हनेबहःम्ह पूर्णबहादुर आजु वथेंतुं जि ममतामयी मांया नातां केहें भापा लुमंका च्वनीम्ह धर्मभिरु वीरमाया चमां (अजि) या कोखय् जन्म काये दुगु व ब्वलने दुगु हे पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया न्हापांगु भाग्य खः । अले उजोगु पारिवारिक वातावरण – गन सद्धर्मया ल्याःचाः दु, सद्धर्मया च्यूताः दु, सद्धर्मय् लगे जुइपिनिगु जमात दु, लगनशीलता दु, क्षमता दु – थथेंगु वातावरण चूलाइगु चीधंगु भाग्यया खँ मखु ।

सब्ब दानं धम्मदानं जिनाति धयागु बुद्धवचनयात मनन यासे पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु व वसपोलया परिवारपाखें बुद्धवचन त्रिपिटक ग्रन्थत नेपाल भाषां पिकाय्गु ज्या जुया वया च्वंगु आपासिनं स्यूगु हे जुल । अथे हे बुद्धधर्म बुद्धदर्शन सुं जाति, वर्ण, वर्ग व स्थान विशेषयागु जक धर्म दर्शन मखु, थ्व विश्वव्यापी मानवतावादी धर्म दर्शन खः धका बांलाक थूम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया मनं थुंकथं बुद्धधर्मया अपुक व दुग्यंक थ्वीके बिया नेपाली मात्रया सुख, शान्ति व विशुद्धिया लागि दीघनिकाय, मज्झिमनिकायथें जागु अमूल्य ग्रन्थरत्न नेपाली भाषां नं पिथन ।

अबले जिगु ज्याकुथि स्थानीय विकास मन्त्रालय । स्थानीय विकास मन्त्रालयया संरचना दुने बौद्ध समुदायया बाहुल्यता दुगु दुर्गम क्षेत्र विकास समिति व गुम्बा विकास व व्यवस्था समिति नं दुथ्याः । बुद्धधर्म नेवातय् दुने व भीगु हाकुगु दुने जक सीमित जुइ मजिल । देया थी थी लागाय् च्वंगु बौद्ध मठ मन्दिर गुम्बा सकभनं थुकिया विकास व विस्तार जुइ माल । थी थी लागां बिज्याइपिं लामा गुरुपिंपाखें थी थी गुम्बाया लागि नेपाली भाषां अनुवादित त्रिपिटकया ग्रन्थत निःशुल्क वितरणया व्यवस्था दुगु खँ नं जित कना बिज्यात । धन्य ! पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया तःफागु नुगः । अले व हे तःफागु चित्तबलं दुग्यम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया न्त्याबलें न्त्यू ख्वाः, विनम्र वचं व वसपोलया चित्त पुच्वः (उच्च) बहीया लुंगजू थीथें जिगु मनय् न्त्याबलें थी ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया स्वभावयात लुमंकुसैं थन जिं जि धम्मपासा Erika dias या छपु चिनाखँ लुमंका च्वना । चिना खँया छयों खः – Pockets

Lord Buddha's robes
flows gracefully
and so freely
there are no pockets
to hold to cling.

पवित्रबहादुर वज्राचार्यया लुमन्ती छत्वाचा खँ

भाईलाल महर्जन उपासक
कुटि सौगः, यल ।

युवक बौद्ध मण्डल, ललितपुर युवक बौद्ध तयगु धर्मया श्रद्धाया प्रभावं जापि पासापि मुना बि.सं. २०२७ साल श्रावण २७ गते यलया श्री सुमङ्गल विहारसं पवित्रबहादुर (राजभाई) यागु अध्यक्षता छगू कमिटी दय्कल । बुद्धधर्मया प्रचार-प्रसार याये माःगु कारण (युवक बौद्ध मण्डल) सङ्गठन याःना शुद्ध शिष्टाचार जुइगु बुद्धधर्मया प्रचार याये माःगु कारण थःपिसं नं न्हापां अध्ययन, अध्यापन तथा अनुसन्धानयाये माःगु जुल । बुद्धधर्मया अनुसारं (प्रज्ञाया ज्ञान) थःके थःमहं खंकेत अभिधर्म हे मनया मिखां स्वया खंके माःगु थःमहं थःके खन धायेवं मेपित खनीगु जुल, वहे कारणं गुरु पिनिगु आवश्यक हे जुया वल ।

वर्मा धर्माचार्य पास याना बिज्यामह भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर पाखें क्लास चालु याना दील । अभिधर्मया चित्तकाण्ड-चेतसिकं सुरु जुया धर्मस्थान काण्ड तकं क्लास चले याना दीगु खः ।

स्मृतिस्थान बिपस्सना ध्यान अभ्यासः याःगु :- बलम्बु विहारया पश्चिमपाखें ढूँँ बूँ धैगु थासे छखा छें दु । एकान्त लागु वहे छेसँ किन्हु तकया शिविर नं भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरपाखें हे न्ह्याःका बिज्यागु खः । क्यचाःगु दिनसं तःधीमह भन्ते व मेमेपिं भन्तेपिन्त निमन्त्रणा याना उपासक उपासिकापितं नं केना कना सीका बिज्यागु खः ।

पुच्वःया अक्षश्वर महाविहारय् नं स्वदँ स्वक शिविर जूगु :- बर्माया भन्तेपिं पाखें उपासक उपासिका सर्वजन पिन्त शिविर चलय् याना स्वदँ तक स्वक तया दीगु माःगु सेवा याना दीगु दु ।

किन्हु विहार बुद्धजयन्ती पाः कया तत्कालीन प्रधानमन्त्री कृष्णप्रसादया उपस्थिति तःजिक बुद्ध जयन्ती सम्पन्न जुल । थुकी नं मदुमह पवित्रबहादुर वज्राचार्यया आपालं योगदान दुगु खँ लुमंके बह जू ।

वय्कःया न्ह्यलुवाय् निस्वंगु युवक बौद्ध मण्डल पाखें :- बि.सं. २०२७ साल पाखें उगु इलय् निसैं थौया इलय् गथे जुल, गन थ्यन, धुंकल धका स्वयेगु बहः जू । गथेकि, येँ, यल व ख्वपय् जक मखु कि नेपाः देशया आपालं थासय् बिहार नापं सम्पर्क तयाः वया च्वंगु हे दु । उलि जक मखु कि गुलि नं देशया वाइ.एम.बि.ए. दु । उलि हे थासं लसकुस यासे सभा समारोह जुया च्वंगु खनाः न्यना च्वंगु समारोहसं भाग कया सभासं द्वावनेत युवक सदस्य विश्वय् थ्याकेत डलर ल्हापं बिया सभाय् दुहांवनेगु, जूगु देशं बालक ज्या याना च्वंगु दु ।

युवक बौद्ध मण्डलया शुरुं निसें आः तकया नायो जु पिनिगु नां: धलः क्वेय् न्त्य थनागु जुल ।

श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्य वनबहाः
 श्री बोधिवज्र वज्राचार्य, प्यापुखु
 श्री आनन्दराज शाक्य, प्यङ्गथाः
 श्री ज्ञानबहादुर शाक्य, हःखा
 श्री मीनबहादुर शाक्य, चाकुपात
 श्री धर्मबहादुर शाक्य, पिम्बहाः
 श्री प्रेमबहादुर वज्राचार्य, वनबहाः
 श्री हेमबहादुर शाक्य, हःखा
 श्री सुचित्रमान शाक्य, बानेश्वर
 श्री चन्द्रमान शाक्य, गुजिबहाः
 श्री अशोकमान शाक्य



पवित्रबहादुर वज्राचार्य

शनिबार पतिकं ज्याभो : - न्हापां वंलीसे भावना च्वनेगु उपदेश न्यनेगु, छलफल जुइगु, अवस्था स्वया ज्याया सेवा चले जुया च्वनीगु खः । स्वास्थ्य सेवाया तालिम, संस्कृति बाजंया तालिम, कला संस्कृति, स्वयम्सेवक, तीर्थयात्रा, प्रवचन तालिम, हि दान सेवा, थःगु हे बिहार दुने केबे बीद्या भवन दयेके धुंकल । चले याये जक बाकी दनी । यको यको ज्या जुई धुंकल थुकिया लागि वसपोल धन्यवादया पात्र जुल ।

अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, शंखमूल : - विहारयात नं राजभाई पाखें यको ग्वाहालि याना दीगु दया च्वन । थुगु ध्यान स्व. मां बौ या स्मृतिइ कोठा छगु नं दान याना बिज्यागु दु अथे हे अक्षयकोष तयेया लागि चन्दा पायुड ज्वना केनावले जिं बोनायंके धका नापं यंकल । गाबहाः, बुबहाः व वनबहाः लागाय् चन्दा बिया दीपिं श्रद्धालुपिं स्वया स्वया ज्यासले, पसले व बैठकय् बिज्याना धया दीगु जुया च्वन । न्यासः दाँ वा न्यासलं च्वेयागु जुलकि आजीवन सदस्य खः। वसपोलं चन्दा पायुड २० नीकुती भरे याका दीगु खः, गनं गर्ने थामे निक स्वक बिज्यानां धया दीगु खः । अक्षयकोष भाग कया दीपिं सकमितनं योगी-पिनिपाखें भोजन भपा बिज्याई बले सदां धै थेहे निरोगी, सुख, निर्वाणया हेतु जुइमा धका आर्शिवाद बिया वया च्वंगु दु ।

श्री शाक्यसिंह विहारय् व मणिमण्डप विहार निगूलिसं सचिवया पाखें माःमागु ज्याःखत चले याना बिज्याना च्वंगु खः । वसपोलं अन्तिम समय तकनं बिचाः याना दिगु जुया च्वन ।

सम्पर्क तयगु बानी : - देश विदेश पाखें धार्मिक मनूत वइबले मैत्री पूर्वकं सम्पर्क तयादिसःगु बानि दया च्वन । पिने जक सम्पर्क तया गापिं पिनेजक जुई, थःगु छेंसं बिज्याके मापी दसा छेंय् बिज्याका च्वंगु दु, यक्व हे नं खना च्वंगु ।

धर्मया विषयय् छलफल जुइबले वसपोलं पासापित शान्तपूर्वक मिले याना बिज्याइगु जुया च्वन ।

धर्म व समाज सेवाया विषयय् चन्दाया खँ जुइबले नं वसपोलं चन्दा बिया दिगु लिं थःम्हं निं न्हापालाकं श्रद्धा प्वंका दीगु । भी सकसिनं खना च्वंगु दु ।

हनेबहःम्ह उपासक पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्यया छत्वा लुमन्ति

ज्ञानमान उपासक
ज्याबाहाः, ये ।

जिं म्हस्यू कथं पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य उपासक यल देयाम्ह खः । वय्क छम्ह बुद्धधर्मया धिसीलाम्ह उपासक खः ।

वय्कलं यल देया युवक बौद्ध मण्डलया संस्थापक अध्यक्ष जुया ल्याम्हपिन्त बुद्धधर्मय न्ह्यलुवा जुया बुद्धधर्मयात दे यं क थुइकेगुया लागि थः उकीया न्ह्यलुवा जुजुं वय्कः युवक बौद्ध मण्डलया २०२७ सालय् संस्थापक अध्यक्ष, Y MBA या तकोमछी तीर्थ यात्रा न्यायका दिल अथे श्री शाक्यसिंह विहारय् यक्को योगदान बिया नेपाःया न्हापांम्ह सङ्गमहानायक दिवङ्गत प्रज्ञानन्द महास्थविरया यक्व सेवा याना उगु विहारया सचिव जुया बिज्यात ।

उलि जक मखु यें वय्कया लुमंके बहःगु छगू खँ खः वय्कः छक म्ह मफया येंया गणमहाविहारय् लच्छी ति चो भावले वय्कः लिसे जिगु क्वातुगु मतिना दुगु सम्बन्ध दत । अबले वय्कलं गणमहाविहारय् लःहिति छधाः नं तथा थका दिगु जित थौं नं लुमना च्वंगु दु ।

वय्कः मत्यवं दिवङ्गत जुया दिगुलिं यल देया बुद्धधर्म न्ह्याकेत मत स्मृह जः जुया च्वंम्ह मदुगु दुःख ताय्का वय्कः न्ह्याथाय् जन्म जुया दिगुजुसां सुखावतिस वास लायेमा धका आसिका याना च्वना ।

Dhamma.Digital

जिमि पासा राजभाई मन्त ।

जुलम कृष्ण शिल्पकार
जोम्बहाः, यल ।

राजभाई नापया जिगु स्वापू थौंम्हगया मखु । जिपिं मचानिसेंया पासापिं खः । वि.सं. २०१३-१४ सालपाखें यलया त्रि-पन्न विद्याश्रम स्कूलय् जिपिं नापं आखः ब्वनापिं खः । वसपोल तःसकं सोभा, सिधा, मिलनसार अले तःसकं हे कोमल हृदयम्ह खः । गनं विहारय् छुं कथंया ज्याभवः जुल अथवा बुद्धधर्मया प्रचार-प्रसारया ज्या जुलकि तःसकं हे ब्वांये जुया सना जुइ । वसपोलं बरोबर जित नं थज्यागु ज्याभवस ब्वति कायेत छेंय् हे वया सतः बिज्याइ अले नापं ब्वना यंका बिज्याइ । थःगु छेंय् नखः चखः अथे हे छुं ज्याखँ जुलकि जित न्ह्याबलें धाइथें हे सताः बिज्याइ । अले नापं विभिन्न खँय् सल्लाह नं या बिज्याइ ।

जिमि दाजु (भिक्षु सुमंगल महास्थविर) या भिक्षु जुइ न्ह्युवनिसें हे राजभाईया छेंय परिवारपिलिसें बांलाक क्वातुगु स्वापू दुगुलिं जिपिं थःहे दाजुकिजाथे जुया च्वनापिं खः । जिमि थवंथवय् खँ नं ब्याः । जिमि दाजु छेंयसं बिज्याइबले, गबलें लिहाँ बिज्याइबले वा गबलें छेंय बिज्याये न्ह्यवः राजभाईया छेंय बिमज्यागु तःसकं कम हे जक दइ । वि.सं. २०५५ म राजभाईया छेंय न्हिनय् ताउ तकं च्वना बिज्यागु खः । दाजुया नितिं राजभाईया छेंय थः जन्म जूगु छें धुंका लिपाया थःगु छेंथें खः ।

छकोया खँ खः, हनेबहःम्ह गुरुजी नित्सी दात्सु फुजीपाखें पोखराय् दयेकूगु शान्ति स्तूपया निर्माण ज्याय् राजभाई तःसकं उत्साही जुया दत्तचित्तं ज्या याना च्वंगु खः । स्तूप निर्माणया भवलय् माःगु निर्माण सामग्री न्यायेया नितिं राजभाईनं विरगञ्जया छम्ह व्यापारीयात ध्यबा बैना बिया बिज्यागु जुया च्वन । तर लिपा व व्यापारीं बैना कयागु हे मद्दु धयाबिल । थुकिं याना भचा समस्या ब्वलन । अथे जूबले पूर्णबहादुर दाइ (राजभाईया ब्वाः) नापं मेमेपिं नं ब्वना जिपि विरगञ्ज वना । व व्यापारीं ध्यबा कयागु हे मद्दु धका थी हे मद्दु । जिपिं उम्ह व्यापारीया पसलय् च्वना खँ ल्हानां च्वनाबलय् जिपिं पासा छम्हसिनं जित खंका थःगु गाडी दिका पसलय् वया जिपिं नाप लावल । पासां खँल्हाना लिहाँ जक छु वन व व्यापारीं ला जिगु गल्ती जुल धका माफी फ्वन । जिपिं जा तःसकं आश्चर्य चाल । पलख न्ह्यव तक ध्यबा बैना कयागु हे मद्दु धयाच्चम्ह मनुखं पलख लिपा हे जिं ध्यबा कयागु खः धका माफी फ्वन । जिमिसं लिपा सिलकि जित नापला वम्ह पासा विरगञ्जया सिडीयो जुया च्वन । थ्व खं याना पूर्णबहादुर दाई तःसकं हे लय्ताया बिज्यागु थौं तकं लुमं ।

राजभाई, गुम्हकि बुद्धधर्मसम्बन्धी छुं ज्याखँ जुलकि सल्लाह यायेत वइम्ह, अथेहे थीथी विषयस् खँल्हायेत वइम्ह जि मचानिसेंयाम्ह पासा खः । थ्व अनित्यगु संसार त्वता वनेत छसः हे छुं मधासे वन । धाइ, दतल्ले ल्वाये, मदये धुंका ख्वये । जिपिं गबलें हे ल्वानागुला छु, तःसकं हालेमाःगु तकं मद्दु । तर राजभाई मंत धागु न्यना जिगु थःगु निगः मिखां हाःगु ख्वबियात पने हे मफुत । थौं राजभाई भी सकसियां न्ह्योने मन्त तर वसपोलं याना थकूगु योगदानयात भीसं गुबलें ल्वमके फइमखु । राजभाई मदया बुद्धधर्मया ख्यलय् तःधंगु क्षति जूगु महसूस याना ।

न्ह्याबलें लुमना च्वनिम्ह राजभाई दाई

काजीलाल महर्जन^६

स्व. पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य नाप २५ (नीन्यादँ) मयाक नापं च्वनागु मध्ये १९ (भिंगुदँ) मयाक तोमफिक मणिमण्डप दायक परिषदया वसपोल सचिव व जि थः कोषाध्यक्ष जुया ज्या यानागु खः ।

६ वय्कः मणिमण्डप विहारया दायक परिषदया सचिव तथा मद्दुम्ह राजभाईया नाप नाप च्वना धार्मिक क्षेत्रय् ज्या याना दीम्ह खः ।

वसपोलयागु सल्लाह सुभावाव व प्रेरणा दुगु व नापं विहारया नितिं थःगु ल्हातय् श्रद्धां प्राप्त जूगु छुं नं वस्तु वा ध्यवा इत्यादी हिना मिना यात धाःसा गथे थ्याउंक छुया तगु नंग्वारायात नुना छोया पचे यायेगु सम्भव दइ तर थ्वयात पचे यायेगु सम्भव मद्दु धयागु बुद्धवचनयात होस ततं ज्याखँ यानागुलिं कोषाध्यक्ष जुया याये माःगु ज्या खँ याउंक याये फुगु खः ।

मणिमण्डप विहारय् थःपिनिगु कार्य कालय् विहार निर्माण व मेगु ततःधंगु ज्या खँत जुया वन । दँय् दँसं गुँला लछि यंकं भिक्षु महासङ्घपिनिपाखें धर्मदेशना ज्वीगु खः । न्हापां थःमं नं गुँला धर्मदेशना न्यना ज्ञान हासिल यानागुलिं थ्वैत न्ह्याबले चले याना तयेमाः धयागु मनं तुना गुँला वलकि न्ह्यागु ज्या खँ तोता नं तन मन धन बिया ज्या खँ यायेगु खः । नापं गुँला धर्म देशना अक्षय कोष स्वनेगु ज्या नं सफल हे जुल । थौतक चले जुया वया च्वंगु हे दु ।



मणिमण्डप विहारया इतिहासय् थ्व नं छगू भव्य कथिन उत्सव खः।

वसपोल छम्ह मन थहाँ वइकथं व्यवहार याये सःम्ह खः वसपोलया न्ह्यागुं वैठक, सभा, थाय् थासय् भाषण याइबले सुरुनिसें हे मन थहाँ वइकथं भ्नीपिं तसकं भाग्यमानी धायेमाः तःसकं लय्ताये थाय् दु, तःसकं गौरव ताये थाय् दु धयागु इत्यादी बाँबाँलागु सकसिया मन थहाँ वैगु शब्दत छेला सभायागु वातावरण हे भः भः धाय्के सःम्ह खः ।

वसपोल छम्ह न्ह्याम्ह लिसे नं मिले जुइ सःम्ह खः उगु इलय् समाजय् छुत अछुत यागु कुरीतित यको बोलना च्वंगु इलय् थः वज्राचार्य उच्च जाती जुया नं लुं वहयागु तिसा जोलं पसःतया यकोसिनं म्ह स्यूम्ह लोकं ट्वाम्ह जुया नं छुं हे भेदभाव मतसे फुक्क जातिपिं नापं च्वना जलपान भोजन याना क्योबले यक्को जातियापिसं थेरवाद धर्म थः नाला काःगु खने दु ।

वसपोल छम्ह माथाय् माःकथं व्यवहार याये सःम्ह खः वसपोल छम्ह भिक्षुपिं, अनागारिकापिं, उपासकोपासिकापिं, राजदूतपिं, विदेशीपिं, नेतापिं, विद्वानपिं, गन्यमान्यापिं न्ह्याम्हसित नं लोकथं लसकुस यायेगु, सम्मान यायेगु, सुभाय् बिइगु इत्यादी माथाय् याये सःम्ह खः ।

वसपोल छम्ह थःम्हं म्हसिकोसित थःथाय् सःता च्वनिम्ह खः वसपोल छम्ह न्ह्यागु वैठकय्, सभाय् न्ह्याथसं थः न्ह्योने च्वना थःम्हं म्हसिकोसित तापकनिसें खंका ल्हा भाय् याना सःता च्वनिम्ह खः । लँय् वनां च्वसां, न्ह्याथाय् खंसां नाँ कया सःता च्वनिम्ह खः । थः

ज्यासलय च्वना च्वंसां, छेंय तले च्वना च्वंसां थःथाय् सःता दुःख सुखया खँ ल्हाना च्वनिम्ह खः ।

वसपोल छम्ह न्ह्याम्हसितं नं परिचय बिया च्वनिम्ह खः वसपोलया सुयां मती मदुगु कथं हरेक क्षेत्र न्हू न्हूगु कथं ततःधंगु कल्पना यानां योजना दय्का च्वनीम्ह खः ।

न्ह्याम्हसितं ग्वहालि याना च्वनिम्ह खः वसपोलया भन्तेपिं, अनागारिकापिं, उपासकोपासिकापिं, दाजुकिजा थःथितिपिं, इष्टमित्र पासा भाईपिं, असहायपिं गरिब गुरुवापिं न्ह्याम्हसितं माकथं ग्वहालि याना च्वनी । सुनानं ग्वहालि काः वःसां म्हां मधासे कुमचासे ग्वहालि याना च्वनी । थमं जक ग्वहालि याना मचाःसा लोकथं सल्लाह सुभावा व प्रेरणा बिया दातापिं चूलाका बिया च्वनी, गनं थः हे वना चन्दा कया बिया च्वनीम्ह खः ।

बांलागु ज्या खँयात धाःसा तसकं लय्ताइम्ह खः सुनानं बांलागु ज्या खँ यागु खन वा ताल धाःसा प्रमुदित जुया तःसकं लय्ताइम्ह खः । उगु इलय् थःगु म्हय् छु दु अथवा थःगु न्ह्योने छु दु काचाक्क कया उपहार बिइम्ह, तःसकं मन चकंम्ह खः ।

वसपोल छम्ह तःसकं तजबिज याये सःम्ह खः वसपोलं न्ह्याथिं जागु कार्यक्रम जूसां कार्यक्रम सफल यायेया नितिं सकल उपासक उपासिकापितं श्रद्धा बढे जुइकथं खँ ल्हाना लोलोपितं लोलोकथं कार्य विभाजन याना कार्यक्रम याउँक सफल याये सःम्ह खः ।

वसपोल छम्ह प्रसंसा याये सःम्ह खः वसपोल छम्ह उच्च कूलय् जन्म जूम्ह खः । न्हापानिसें लोक हवागु लुं वहःयागु तिसा जोलँयागु पसःया नातां यकोसिनं म्हस्यूम्ह खः । ख्वाः व म्हयात ल्वय्क बोलि वचन नं बाँलाम्ह खः । मनय् दुहाँ वंक प्रवचन बिइ फुम्ह खः । न्ह्यागु सभाय् नं न्ह्योने खना च्वनीम्ह न्ह्योने तये नं लायकम्ह खः । सभा, वैठकयागु वातावरण भः भः धाय्के सःम्ह खः । मन थहाँ वइ कथं हौसला बिइ सःम्ह खः । थी थी भासं मावले माकथं लसकुस, सुभाय्, सम्मान याये सःम्ह खः । थीथी धर्मया अनुभव दुम्ह खः । भिक्षु, अनागारिकापितं यको चतुर्प्रत्यय सेवा याम्ह खः । बुद्धशासन चिरस्थायी याना तयेया नितिं तन मन धन बिया ग्वहालि याम्ह खः । युवा वर्गपितं बुद्धधर्मय् आकर्षितं याना बुद्धधर्म प्रचार-प्रसार यायेगु ज्याय् सक्रियम्ह खः । वसपोलं युवक बौद्ध मण्डलया संस्थापक अध्यक्ष जुया युवक बौद्ध मण्डलया उन्नति व प्रगतिया नितिं समर्पितम्ह जुया गां गामय् विहार निर्माण व बुद्धधर्म प्रचारप्रसारया ज्याय् तन मन धन बिया ग्वहालि याम्ह नं खः । थी थी विहार, सतः, मसान निर्माण व जिर्णोद्धारया ज्याय् योगदान ब्यूम्ह नं खः । थी थी विहार, सङ्घ संस्थाय् थी थी पदय् च्वना यको योगदान ब्यूम्ह खः । अथे हे परियति शिक्षाय् यको ग्वहालि याम्ह नं खः । भिक्षु, अनागारिका, उपासक, उपासिकापितं विदेशय् छोया बुद्धधर्म अध्ययनयाके छोय्तं यको ग्वहालि याम्ह नं खः । असहाय बुढाबुढी, गरिबपितं मावले माकथं ग्वहालि याइम्ह नं खः । सुनं विरामी जुल धाःसा तन मन धन बिया सेवा याइम्ह नं खः । न्ह्याथिं जागु कार्यक्रम नं याउँक सफल याये सःम्ह नं खः । धार्मिक, सामाजिक, राजनैतिक, आर्थिक, स्वास्थ्य, नसा तोसासम्बन्धी मावले माकथं सल्लाह सुभावा प्रेरणा बिया च्वनीम्ह नं खः । जीवनय अपो समय समाज सेवाय् लगे जूम्ह जूगुलिं गुबले लोमके फइ मखुम्ह राजभाई दाईयात याकनं निर्वाण प्राप्त जुइमाः । अस्तु !

श्रद्धा सुमनया लुमन्ति स्वाँ छप्पवः

धर्मरत्न शाक्य

स. राजमती वाःपौ ।

भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य, जिं थूकथं जिं स्यूकथं, थौंभ्हगया बौद्ध जगतप्रति समर्पित छम्ह न्ह्यलुवाः खः । वसपोलयात ता इलनिसें म्हस्यूसां उलि लिकं मलाः । छायाधाःसा जिं थः हे धर्मया ख्यलय् पलाः मन्ह्याम्ह जुल । गुबलेनिसें जिं राजमती पत्रिका प्रकाशन याना उबलेनिसें भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात बुलुहुँ बुलुहुँ लिकं लिकं म्हसिया वःगु जुल । न्ह्याथाय् खंसां, न्ह्याथाय् नापलासां ज्वजलपा याना बिज्यासे नाइसे च्वंगु बोलिं “धर्मदाई नमस्ते” धकाः सम्बोधन यासे मुसुक्क न्हिलाः भलाः कुसाः खँ न्ह्यथनीम्हं कल्याणमित्र खः ।

बुद्धधर्मया लाग्ना तःचा तःब्या यायेगु भवल्य् उमेरं ज्याथ मजूसां वसपोल छम्ह कुशलतापूर्वक न्ह्यज्यनाः वया च्वम्ह व्यक्तित्व खः । न्ह्यागु नं ज्या खँ सुथालाक न्ह्याकेत माःमाःकथंया हलंज्वलं चूलाकाः यनेमाः । थ्व हे सन्दर्भय् वसपोलं स्वीदं न्ह्यः युवक बौद्ध मण्डल स्वनेगु ज्या याना बिज्यात । युवा बौद्धतय्त बौद्ध जागरण हयेगु तातुना स्वंगु थुगु संस्था च्वछाये बहःकथं ज्या यात । युवक बौद्ध मण्डल स्थापना इलय् स्व. छविरत्न धाखा नापं जि नं जः जुयागु लुमनि । परन्तु जिगु लजगाया भवल्य् देशं पिने उखें थुखें वनेमाःगुलिं जःन्हूधाः यायेगु कुतः मजुल, याये मफुत ।

जिं खनाकथं पवित्रबहादुर वज्राचार्य बुद्धधर्मया थी थी ज्याःभवल्य् सक्रिय ज्याकःमि जुया बिज्यागु दु । शाक्यसिंह विहार निर्माण, यल बुद्धजयन्ती समिति कोषया दांभरी, न्ह्यसःलिसः कासाया ग्वहालि, अक्षेश्वर महाविहार आदि आपालं धार्मिक ज्याखँय् ब्वतिकया थःगु ईयात छयलाः वंगुया हुनिं सुगति लाइ धयागु जिं विश्वास याना ।

धर्मादित्य धर्माचार्यया शतवार्षिक समारोहया आर्थिक संयोजक जुया माःकथंया ग्वहालि याना बिज्यात । उगु शतवार्षिक समारोहया भवल्य् जि थःनं प्रचार-प्रसार समितिया संयोजक जुयागु नातां भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात उप्पःहे लिकं म्हसिल । छकः वसपोलया चःकोठाय् सल्हाःया नितिं मुने ज्या जुल । उगु मुँज्या जुइ न्ह्यः वसपोलया छु मनय् वल, जिं मस्यु धर्मदाई भी यलया बौद्धतय्त थकायेत इमान्दारीपूर्वक सत्य साक्षितया राजनितिया ख्यलय् पलाः न्ह्यज्याये माल धका थःगु बिचाः प्वंकुगु खँ थौं जिं त्वःमंके मफु । अनं लिपा वसपोलयात अन्तिम नाप लानागु ई खः लुम्बिनी विश्वशान्ति स्तूपया क्वसं ।

न्ह्यागु समाज भिंकेत व थकायेत थथे थःत समर्पित व्यक्तित्व मदय्कं मगाः ।

अन्तय् भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात श्रद्धा सुमनया लुमन्ति स्वाँ छप्पवः देछानागु जुल । अस्तु !

पवित्रबहादुर वज्राचार्यः छभाः जिगु मिखाय्

यज्ञरत्न धाख्वा
चाकुपात, यल ।

छन्हु नेपाल भाषाया संध्याः टाइम्स न्हि-पतिइ भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य मदुगु सूचं जिगु मिखां ध्वदुल, जि जाम्हि (चेतना) मदुम्ह भवातार्थे जुल । छुं ई तकला ज्यः हे जुल । वातां च्वनाम्ह, वातां हे जुल ।

जिं पत्याः हे याये मफुत । पवित्रबहादुर वज्राचार्य उलि याकनं व आकाभाकां थ्व इहलोकं तापाना वनि धका । गोन्हु हे दत धका जिं वय्कःयात दकले लिपा नापलाःगु । सायद मदुगु सूचं खने छवाः न्त्यः हे जक जुइमाः । हिरण्यवर्ण महाविहार यलया क्वापाःद्यःयाथाय् नापलाःगु वय्कःयात ।

खला, जि द्येके वनेबलय् हिरण्यवर्ण महाविहारया क्वापाः द्यःयाथाय् वय्कःयात त्वाकतिक नापलाना हे च्वं । मू भगवान् शाक्यमुनि तथागत दर्शन याना दथ्वी च्वंगु द्यः (स्वयम्भु चैत्य) चाहिलाः व जःरिखें च्वं चाहिलेगु लँ जुया दलान कवःलय् च्वम्ह तारा द्यःयात वन्दना यानाः वय्क वना छुवइ । जिपिं निम्हसिया दथ्वी 'म्हंफु मफु' या विषय खँ जुइ । गनं विहारय् वाय् थासय् बौद्ध धर्मसम्बन्धी ज्या-खँ जुइगु दुसा उकिया खँ न्त्यथनी । अलय् जित नं थ्याकः वयेगु म्हुतुं (मौखिक) इनाप याइ ।

उखुन्हु व न्हिःया सुचलं जिगु नुगलय् साप हे थलाय् क्वलाय् यात । जिं छक मदुम्ह कल्याण पासा भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात श्रद्धा सुमन प्वंके मखन । जिं वय्कः मदुगु इलय् लाक मसिल । थुकिया हुनिं जिं थःत अभाग्य हे तायेका च्वना ।

मदुम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य छम्ह तसकं बुद्धधर्म ह्यःम्ह वा धर्मय् मन क्वसाःम्ह व्यक्ति खः । बौद्ध विहारया निर्माणया ज्याय् जुइमाः, अथेहे जीर्णोद्धार बाय् पुनःनिर्माणया ज्याय् जुइमाः वाय् दँय् दंसं गुंलाय् न्त्याकइगु धर्म देशनाया ज्याय् हे जुइमाः वय्कलं थःम्हं फुथ्थे तन, मन, धन बिया ग्वहालि बिया बिज्याना हे च्वनी । अथे थे हे सफु पिथनाया ज्या सनाय् वाय् सङ्ग्रह यायेगु ज्याय् हे थजुइमाः, अने तनेगु लिधंसा बःलं बौद्ध धर्म प्रचार-प्रसारया ज्याय् नं वय्कलं ग्वहालि यानां बिज्याना च्वनी । थ्व खँ वय्कया थःगु हे छँय् वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय सफु धुकुती संगृहीत जुया च्वंगु सफु द्रं हे घिस्सिलाक क्यनाः च्वंगु दु ।

वय्कःयात म्हस्यूपिं सकसियां वय्कः छम्ह तसकं सरल, सुशील व सहृदयी कल्याणमित्र नं जुया ब्यूगु दु । विहारय् वाय् गनं बौद्ध सभाय् वय्कयात जिं नाप लाइबले खँला-बल्हा जुइ, वय्कःपाखे ज्या खेले मदुगु खँ पिज्वइ मखु । न्त्याबले खँ जुइबलय् धर्म सम्बन्धी, कल्याणकारी, बहुजनहित लिसे स्वापू दुगु खँ हे जक जुइ । थुकिं वय्कलं जिगु श्रद्धा त्याका कया च्वनी । नुगःलय् यच्चुगु भिं भावना ब्वलंके बिया च्वनी । भिपिं मनूत थ्व लोकय् यक्को ई तक च्वनि मखु धाइ । धात्थे थ्व खँ खःला धैथे च्वना वल । ई मत्यवं वय्कःयात काल ईमां दाया यंकल । बौद्ध जगतया छगः नौ सति वन ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य 'अनित्य' धयागु स्वंगः आखः ग्वःया पुचःलं थ्व संसार्य च्वपिं प्राणीतयेत छिसिलाक थःगु दसु क्यनाः तोतल । अनित्यया शाश्वत नियमयात त्याजिक थातं तयाः क्यन । उकिं आः गनं विहार्य गनं बौद्ध सभाय् वाय् गनं मूं ज्याय् वय्कःयात जिं खनि मखुत । जिगु थ्व भौतिक मिखां गुबलें खनि मखुत । व तपागु तुइस्से च्वंगु ख्वापाः चा । मिखाय् चशमां गुबलें मप्चंम्ह । म्हय् कमीज पायन्ट व गुबलें गुबलें कोतं छायापिया च्वनिम्ह । थःम्हं न्वंतुइ न्ह्यःवः हे 'यज्ञरत्न दाई' धका भीपतिं पेपुंका क्वमिलु स्वभावं न्वंतू वइम्ह सुशील व सभ्य स्वभावम्ह । न्ह्याम्ह नापं नं उलि हे भ्यले पुनेफुम्ह व्यक्तित्व – व पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात जिगु म्हया मिखां खंके फइ मखुत । गुबलें खंके फइ मखुत । अथेसां नुगः मिखां धाःसा अज्यागु लकसय् वय्कःया म्हो जिं चाइ मखु । वय्कःया लू जिं खना च्वनी । वय्कःया सरल स्वभाव व कल्याणकारी खँलाबल्हा जिगु नुगः मिखां वा चायेका हे च्वनी । न्ह्यायपनं तायेका हे च्वनी । व विशुद्ध धर्मदेशनाया ज्याभ्वःलय् वय्कःया लू अथेहे खना च्वनी । गथे निभाः जःलय् स्वयाः म्येखे स्वयंवल्य मिखाया न्ह्योने जःया जःति (प्रभाव) खना हे च्वनी । तनि मखु । मेगु कथं धायेगु खःसा अज्यागु लकसय् वय्कःया किचः संदां लू वयाः थ्याका हे च्वनी । उपेक्षित गुबलें जुइ मखु । मथ्याका गुबलें छवये फइ मखु । अस्तु !

पवित्रम्ह मनू

रत्नमान शाक्य

लगन, येँ ।

जिमि जिजाभाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य भिंगु सुखी परिवार्य जन्म जुया बिज्याम्ह खः । वसपोल गम्भीर स्वभाव, उच्च विचार धार्मिक ज्याय् न्ह्याबलें अग्रसर जुया बिज्याइम्ह खः । विहार निर्माण यायेगु, सुं दीनदुःखीपित सहयोग यायेगु व मेपित सेवा सत्कार यायेगुलि थःगु जीवन हे समर्पित व्यक्तित्व खः । वसपोल बुद्ध, धर्म व सङ्गप्रति अनन्य श्रद्धा दुम्ह छम्ह महाउपासक खः ।

घडीया पुजा स्वीच चा-चाहिला च्वनिथें थ्व भीगु जीवन नं गतिशील अर्थात् परिवर्तनशील खः । थ्व हे संसारयागु यथार्थ सत्य अनित्यतायात क्यक्यं वसपोल २०५८ मंसिर १५ गते शुक्रवार अर्थात् ने.सं. १९२२ कछलाथ्व सकिमिला पुन्ही, भिंगु दिनसं वसपोलं देहत्याग याना बिज्यात । वसपोलया आयु आपा मदुनिसां नं वसपोलं थःगु सीमित आयुया दुने अनेक महान् कुशलगु ज्या याना थःगु नाँ व थःगु कृतियात अमर याना बिज्यागु दु ।

वसपोलया नाँ गथे पवित्र खः अथे हे पवित्रगु ज्या नं याना बिज्यात । वसपोल गबलें नं सुं खना तंचाया बिज्यागु मस्यू । न्ह्याबलें मुसुमुसु कया प्रियवचन जक ल्हाना बिज्यात । थकालिपिं, थःसमान व मस्त सकलप्रति नं वसपोलं सुमधुर वचन ल्हाना बिज्यात ।

वसपोलं सकल परिवार नाता कुटुम्ब थःथितिपिं, बन्धुवान्धव मित्रवर्ग, शुभेच्छुक फुक्कसित मर्माहित याना धुरुधुरु, ह्वाँय् ह्वाँय् ख्वयेका थ्व संसारं सकलयात त्वना बिज्यात ।

वसपोल भिंगु सुगतिइ हे जन्म जुया बिज्यात धयागु पूर्ण विश्वास दु । अस्तु !

पवित्रबहादुर दाईया लुमन्ति

हेमन्तराज शाक्य
इनाचो, ख्वप-६ ।

पवित्रबहादुर दाई लिसे बि.सं. २०४२ सालया भाद्र महिनानिसैं लुं ज्याया क्रमय स्वापु दुगु खः । न्हापां ला वसपोलया नां पवित्रबहादुर धका मस्यु । सकसिनं राजभाई दाई धाइगु जक स्यु । उकिं छको वसपोलयाके हे छपिनिगु मेगु नं नां दुला धका न्यना ? वसपोलं मसुहुं न्हिला धया बिज्यात – दु, जि राजभाई नं खः, पवित्रबहादुर नं खः । जिं वसपोलयात 'राजभाई दाई' धका हे न्वतुइगु खः । वसपोलं हे न्हिला न्हिला न्हापां हे न्वतुइ धुकिं । हालखबर छु दु ? आः छु ज्या याना च्वना ? धका न्यना बिज्याइ । वसपोलयाके न्ह्याम्हलिसे नं मिलनसार जुया खँ ल्हाय्गु बानी दु । वसपोलया शील-स्वभाव बांला, बोलि वचन नं सुवचन जू । उकिं वसपोलया शायद हे जक सुं शत्रु दइ ! भगवान् बुद्धया उपदेश अनुरूप मनू लोकप्रिय जुइत मदय्कं मगागु छगू गुण सुभाषित वचन खः । पवित्रबहादुर दाईयाके उगु गुणत दुगु खना ।

वसपोल अनेक धार्मिक, सामाजिक सङ्घ संस्था व विहारया जिम्मेवार पदाधिकारी व आजीवन सदस्य जुयाः यक्को यक्को हे ग्वहालि याना बिज्यागु दु । थुकिमध्ये नं विशेष याना बुद्धशासन अभिवृद्धि यायेगुली तन मन धनं सेवा याना बिज्यात । बुद्धवचन त्रिपितक ग्रन्थत नेपालभाषां व नेपाली भाषां पिकायेगु ज्याय न्ह्यलुवा जुया बिज्यात ।

वसपोल ख्वपया मुनि विहारय् नं बिज्याना विहार उन्नतिया नितिं अनेक सरसल्लाह ब्यु बिज्यागु नं लुमसे वः ।

वसपोलया बास सुखावतिस अवश्य दु जुइमा धका जिं विचाः याना । लिसैं याकनं वसपोलयात निर्वाण लाभ जुइमा धका भगवान् बुद्धयाके प्रार्थना याना । अस्तु !

पवित्रबहादुर वज्राचार्यया लुमन्ति

हेराकाजी वज्राचार्य
यशोधरा महाविहार, तःज, यल ।

यलया रत्नाकर महाविहार, हखःबाहाः सङ्घया लुमंके बहःपिं व्यक्तित्वपिं मध्ये पवित्रबहादुर वज्राचार्य छम्ह खः । वसपोलयात आपाःसिनं राजभाईया नामं म्हस्यु । जिनं वसपोलयात 'राजभाई दाई' धका हे सम्बोधन यायेगु खः ।

न्त्याबले न्त्यूखाःम्ह, न्त्याम्ह खंसां विनम्र स्वभावं ल्हाहात जोजल्पा मुद्रा ज्याना खं ल्हाइम्ह वसपोल राजभाई दाईयात जि मचाबलय् निसें म्हस्यू । जिगु ज्ञानं सिसानिसें वसपोल बुद्धधर्मयागु प्रचार-प्रसार यायेगु ज्याय् ग्वहालि यायेगुली मन दुम्ह व्यक्ति खः ।

पेशाया रूप्य वसपोलपिं लुं वहःया व्यापारीत खः । वसपोलपिनि लुं वहःया ज्यासः दु । वसपोलपिं व जिपिं नं लुंकमि जूगुया नातां जिमि अबुजु बज्जराज वज्जाचार्य व वसपोलया अबुजु पूर्णबहादुर वज्जाचार्यया दथुइ यक्को क्वातुगु स्वापु दु । जिमि अबुजु वसपोलपिनिगु नं लुं तिसा दयेकेगु ज्या याना वया च्वंगु खः । वसपोलया अबुजु तिसा दयेकेगु ज्या खंय् जिमिगु छैय् बरोबर बिज्याना च्वनी । जि मचाबलय् वसपोलया अबु पूर्णबहादुर आजुं जिमिगु छैय् बिज्याइबलय् जिमि अबुजुयात “भगवान” दुला ? धका सः तयाः थाहाँ बिज्याइगु लुमं । तिसायागु हे ज्या खंय् राजभाई दाई नं जिमिगु छैय् बिज्याना च्वनीगु खः । जिपिं नं वसपोलपिनिगु ज्यासलय् आपाः धयाथें थ्यना च्वनीगु । थुकथं जिमिगु सम्बन्ध यक्को क्वातु । लिपा जिमि अबुजु मदया वनेधुंका तिसाया ज्या यायेगु तापाना वन । अथे नं इलय् व्यलय् वसपोलपिनिगु ज्या कुथिइ वये वनेगु जुया च्वंगु दु ।

बौद्ध कुलय् जन्म जुयाथें बौद्ध आचरण दुम्ह, बुद्धधर्म व बौद्ध संस्कृतिया नितिं आपालं योगदान याना बिज्याना च्वंम्ह, यलया छम्ह लुमंके बहःम्ह चक्रेश्वर आजु पूर्णबहादुर वज्जाचार्यया कुलपुत्र राजभाई दाई नं थः अबुजुया छत्रछायाय् जुया थुगु हे क्षेत्रय् यक्को ग्वहालि याना बिज्यायेगुली मन कोसाःम्ह जुया बिज्यात । सुयोग्यम्ह अबुया सुयोग्यम्ह काय् जुया अबु क्यना बिज्याःगु लें लिना राजभाई दाईनं थःगु जीवन सुथां लाक्क न्त्याका बिज्यात । खय्तला वसपोलपिनिगु परिवारछिं हे बुद्धधर्मय् आपालं श्रद्धा दुपिं, माःबलय् माःकथं ग्वहालि याये सःपिं खः । थ्व फुक्क वसपोलपिनि अबुजुं धर्मानुकुल जीवन हनेत क्यना थकूगु शिक्षाया लिच्चः खः ।

राजभाई दाई नापं च्वना थःम्हं नं निगू प्यंगू सङ्घ संस्थाय् ज्या यायेगु अवसर जित नं प्राप्त जूगु दु । संस्कृत साहित्यय् लाना च्वंगु बुद्धधर्मयात थःपिनिगु मां भापां थुइका धर्मया रसपान याना वनेगु ताःतुना व युवावर्गपिनित थुकीया शिक्षा बिया वनेगु हेतुं यलय् स्थापना जूगु ‘नेपाल बौद्ध संस्कृत अध्ययन केन्द्र’ य् जिपिं संचालक समितिया दुजः जुया ज्या याना वयागु खः । अथे हे बुद्धशासन उत्थानया ज्याय् शुभ चिन्तकम्ह वसपोलया अबुजु व वसपोलया धर्मपासापिं मुना नी स्वना थकूगु ‘ललितपुर बुद्ध जयन्ती ट्रस्ट कमिटी’ स वसपोलया अबुजु मदये धुंका थुगु कमिटीइ च्वनाः थःम्ह फक्को सेवा याना बिज्यात । वसपोल थुगु कमिटीइ कोषाध्यक्ष



नेपाल सुन-चाँदी व्यवसायी सङ्घया अधिवेशनय् सभापतिया न्वचु बिया बिज्याना च्वंगु ।

जुया ज्या याना बिज्याःगु खः । बुद्ध जयन्तीया निरन्तरताय् आपालं च्यूता दुम्ह वसपोलं कोष वृद्धिया नितिं ज्या सनाः बिज्याना वंगुया नापं थःम्हं नं आर्थिक सहयोग बिया वया च्वंगु दु । कोषया महासचिव धर्मबहादुर शाक्यया बैठकय् जुइगु सभाय् कोषया नायः हनेबहःम्ह प्रा. आशाराम दाईनं वसपोलयागु कार्य शैलिप्रति बरोबर प्रशंसा याना बिज्याइगु लुमं । थुगु कोषय् थः सचिव जुया वसपोल नापं च्वना ज्या यायेगु मौका चूलाःगु दु ।

राजभाई दाई नापं च्वना ज्या यानागु मेगु संस्था खः 'युवक बौद्ध मण्डल, नेपाल' वसपोल थुगु संस्थाय् संस्थापक अध्यक्ष जुया सक्रिय रूपं युवापिं नापं बुद्धधर्म प्रचार यायेगु ज्या याना बिज्यात । वसपोलं थःगु जन्म काःछिं थुगु संस्थाय् च्वना ग्वहालि याना वनेगुली गुबले लिमच्यू । धर्मय् थ्यःम्ह राजभाई दाई छम्ह थेरवादया नाप नापं नेपालय् प्रचलित महायान-वज्रयान बुद्धधर्मय् नं उलि हे श्रद्धा दुम्ह व्यक्ति खः । बुद्धधर्मया क्षेत्रय् अतिकं प्रसिद्धिपिं बौद्ध विद्वान, गुरुजन पण्डित एवं भिक्षुपिं थःपिनिगु निवासय् निमन्त्रणा यानाः स्वागत सत्कार यायेगु, धर्मया खँ न्यनेगु, विद्वतजनपिनिगु सत्संगत यायेगुली वसपोलपिं न्ह्याबले न्ह्यज्याना च्वंगु दु । उलि जक मखु थःपिनिगु धर्म संस्कृति रक्षार्थ गुरु वज्राचार्यपिं लामा गुरुपिं बिज्याका पूजा पाठ यायेगु व दान प्रदान यायेगु ज्या नं न्ह्याका च्वंगु दु ।

सकलसित समभावं स्वयेगु शिक्षा दुम्ह राजभाई दाई गुबले थेरवाद बौद्ध विहारय् बिज्यानाः श्रद्धा भाव प्वंका बिज्यासा गुबले वज्रयान विहारय् बिज्याना थःपिनिगु कुल परम्परायात लुमंका च्वनी । राजभाई दाईया नित्यकर्म मध्ये सुथसिया प्रहरय् विहार परिक्रमा यायेगु नं छगू खः । वसपोलं थःगु जीवन काःछिं थःपिनिगु विहार हखःबहाःया नापनापं थःपिनिगु निवासस्थान नापं च्वंगु वनबहाः, बुबहाः अले थःपिनिगु आपालं योगदान दुगु विहार गाःबहालय् बिज्यानाः नित्यरूपं अनया क्वाचपाल द्यात दर्शन याना अन दुगु चैत्य, धर्मधातु मण्डल प्रदक्षिणा यायेगु ज्या गुबले त्वः मफिइ क् ।

सु मनु गुबले सी थ्व खँ सुनां नं मस्यु । स्युगु थुलि हे दु, जन्म जुक्व छन्हु सीना वने हे मानि । अथे नं भिगु समाजया नितिं ग्वहालि जुया च्वपिं सु नं व्यक्तिपिं मत्यवं बायावनी बलय् धाःसा मगाः मचाःथें जुइगु जुया च्वन । राजभाई दाई नं थुगुकथं याकनं बिज्याःबलय् बौद्ध समाजयात तःधंगु क्षति जूवंगु दु । सुं नं सीन्त्यः छुं छुं सङ्केत क्यनावनीगु वा धाये थः हितैषिपिं छकः नाप लाना बिदा कया वनेगु नं इच्छा दइगु खः ला धाये मफु । राजभाई दाई मदये निन्हुति न्ह्यःया खँ खः । वसपोल जिगु छेंय् बिज्याना जितः 'अय् हेराकाजि, बुद्ध जयन्ती कोषया दां बैकय् तःवनेत जि याकचां तःवनेगुया सत्ता छ छम्ह नं वया व्यु' धकाः धया बिज्यात । उबले जितः मनय् लूगु ला खः न्ह्याबले थःम्हं जक हे बिज्याना दां जम्मा याःबिज्याइम्ह, गुबले थुकथं धाः बिमज्याःम्हं थौं छाया धाः बिज्यात धकाः । उबले जि वसपोल नापं वना बिइ मफुत । लिपा वसपोल मदुगु खँ न्यनाबलय् भ्वात्त उगु खँ लुमन । बैकय् दां तःवनेगु त्वहः तया वसपोल जितः लुमंका ख्वाः कयं बिज्याःगु धकासा जुया च्वन । थ्व जिं छतिं हे वाचायेके मफुत । तसकं नुगः मछिन ।

सहनशीलता युक्तम्ह, धैर्यवानम्ह राजभाई दाईया गुण आपालं दु । वसपोलं थः अबुजुं त्वःता थकूगु समाज कल्याण जुइगु ज्या आपालं याना बिज्याःगु दु । थः मां अबुया सेवा नं वसपोलं यक्को याना बिज्याःगु दु । थः दाजु आशारत्न मदयेधुंका जेष्ठ पुत्रया रूपय् ज्या याना थःपिनिगु गृहस्थी कर्तव्य पूर्वकेगुली वसपोल सफल जुया बिज्यात । जेष्ठ पुत्र जुयाः ज्या याना वनेगु धयागु तस्सकं थाकुगु जीवन खः । थःगु छेंय् जक मखु, टोल, समाज न्ह्याथाय् नं अबुया

तँय च्वनाः उलि हे ज्या पूर्वके माःगु, सुथांलाका वनेमाःगु छगू तःधंगु भार कुबिया बिज्यात । थये भ्यातुगु भारं क्वच्यूवःसां वसपोलं धैर्यं तयाः छफुति हे थाकु मचाःसे थःगु कर्तव्य बांलाक पूर्वका बिज्यात । धर्मानुकूल वातावरण दुगु वसपोलया परिवार जूगुलिं न्त्याक्व हे थाकुगु भार जूसां वसपोलं याउँक हे थुगु ज्या सञ्चालन याना बिज्यात । धर्मया खँ स्पूपिं, थूपिं मां अबुया काय् मचा जुया थःमहं नं अनुजात पुत्रया रूपय् थःत प्रस्तुत याना बिज्यात ।

थःमहं म्हसिक्व न्त्यामहं मदइ बलय् वसपोल छें छेंय् बिज्याना समवेदना प्वंका बिज्याइ । दुःखया इलय् दुःख इना काये सःमह राजभाई दाई थौं भीगु न्त्यने मदये धुकल । मत्यःगु वैसय् हे वसपोल दिवङ्गत जुया बिज्यात भीगु समाजय् धर्म कर्म यायेगु धयागु ज्याथ जिथि जुइका यायेगु धका भापि कम मजू । युवावस्थाय् मोजमस्ती जक ई खर्च याना च्वनेगु धारणाय् भ्या भतिचा हे विश्वास मयासे वसपोलं थःगु जीवनयात कुशलकर्मय् छ्यला बिज्यात । थुकथं थःमहं फक्व समाजयात ग्वहालि याये, योगदान बिये धयागु महान् उद्देश्य दुम्ह वसपोलं थःगु चिहाकःगु आयु च्वना नं आपालं ज्या याना थकल । थुगु गुणं वसपोलयात सकसिनं सदां लुमंका च्वनी हे तिनि । अस्तु !

पवित्रबहादुर दाईया लुमन्ति-छुं प्रसङ्ग

रत्नसुन्दर शाक्य

नेपालय् बुद्धशासन चिरस्थायी यायेया नितिं तन-मन-धनं सेवा याना च्वंम्ह उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य वंगु १५ मंसिर २०५८ कुन्हु ५७ दँया वैशय् आकाभाका मंत ।

वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयपाखें वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्यया निर्वाण कामनाय् वसपोलया हे किजा दुण्डबहादुर वज्राचार्यजुं बुद्धवचन त्रिपिटक अन्तर्गत सुत्तपिटक खुद्दकनिकायया निगूगु ग्रन्थ “धम्मपद” या पालि गाथा (अर्थकथाया मूखँ) सहित नेपालभाषाय् अनुवाद याना बिज्यागु ग्रन्थ वंगु २८ पौष २०५८ (लत्या : ४५ दिन) कुन्हु विमोचन ज्याभवः सम्पन्न याना उपस्थित जूपिं सकसितं धम्मदानया वितरणया नापं पुण्यानुमोदन यागु जुल ।

वसपोल उपासक वीर-पूर्णपुत्र पवित्रबहादुर वज्राचार्यया लुमन्ति “वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय” पाखें “पवित्रबहादुर स्मृतिग्रन्थ” प्रकासित यायेगु निर्णय जूगु खँ न्यने दया धात्थें लुमन्ति जुइगु ज्याः जुइगु जुल धका लय्ताया च्वना ।

(१) ३१ वैशाख २०३२ कुन्हु दाजु धर्मसुन्दर शाक्य, तःधिम्ह भन्ते (सङ्गमहानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर) या ७६ दँ क्यंगु जन्मदिंया लसताय् भिक्षु महासङ्गपाखें सम्पन्न जूगु अहोरात्र महापरित्राणया समाप्ति कुन्हु (अक्षयतृतीया) वसपोलया हे ल्हातं (आचार्यत्वय्) प्रव्रजित जुया “श्रामणेर धम्मसोभण” जुया बिज्यागु खः । वसपोल शाक्यसिंह विहारय् छुं दिं च्वना गणमहाविहारय् च्वं बिज्यागु खः । अन खुलाति च्वना बिज्याये धुंका भिक्षु सुमङ्गल महास्थविर (वि.सं. १९८६-२०५४) या गुहालि बुद्ध-धर्म अध्ययनार्थं थाइल्याण्डय् बिज्यागु खः । २ मंसिर २०३२ कुन्हु दाइ श्रामणेर धम्मसोभणयात हवाइ मैदानय् तःबिज्यापिं मध्ये पवित्रबहादुर दाई नं

छम्ह खः । वसपोल भिक्षु सुमङ्गल व सुबोधानन्द भन्ते नापं बिज्यागु खः । थ्व हे पवित्रबहादुर दाईया जिगु न्हापांगु लुमन्ति खः ।

(२) १ श्रावण, २०४२ कुन्हु थःगु छुं विशेष ज्याय् नेपालगंज वनागु । अबले तकं थःगु देशया नेपालगंज आदि थासय् वनेत भारत जुया वनेमागु । नेपालगंज थ्यंकेत बुटवल कृष्णनगर सहेटमहेट (श्रावस्ती) – बहराइच-नसपारा-रूपैडिया जुया नेपालगंज थ्यंके माःगु । नेपालगंजय् थःगु ज्या क्वचाय्का लिहाँ वयाकथं श्रावस्ती-जेतवन महाविहारया भग्नावशेष, लखनऊ-रिसालदार पार्कया बुद्धविहार, अनं गोरखपुर-कुशीनगर वया तथागतया परिनिर्वाण मूर्तिया दर्शन या वयागु खः । अबले कुशीनगरय् छम्ह गुरुमाँ (अनागारिका) वनवती बिज्याना च्वंगु । वसपोलं जित च्वनेगुया प्रबन्ध मिले याना बिज्यात । कन्हेकुन्हु वसपोल गुरुमाँनं सामान छगू न्ह्योने तया धया बिज्यात –

“छपिसं यलय् राजभाई म्हस्यूला ? अनया जहान (रेणुका शाक्य) जि म्थ्याय् खः । थ्व सामान छगू अन थ्यंका व्यु ।”

दाजु श्रामणेर जुया बिज्यासां निसें, तःधिम्ह भन्ते च्वना बिज्यागु शाक्यसिंह विहारय् नं बरोबर वनेगु जुया अनया छम्ह प्रमुख उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य (राजभाई दाइ) नापं वसपोलया छें नं म्हःसिका तये हे धूंगु । उकिं वनवती गुरुमाँनं बिया बिज्यागु सामान यलय् वनाः पवित्रबहादुर दाई नापं वसपोलया जहान नापलाना लः ल्हाना थका । थुकुन्हुनिसें पवित्रबहादुर दाई नापं म्हसिकाया छगू तह थपे जुल ।

(३) ३१ बैशाख २०३२ कुन्हु दाजु श्रामणेर जुया थाइल्याण्ड बिज्यासानिसें बरोबर भन्तेपिं नापं सम्पर्क दया वःगु, थःगु जिज्ञासा अनुरूप अनेक बौद्ध व्यक्तित्वपिं म्हसिका यंकेगु क्रम शुरु जूगु नापं बु.सं. २५१६ निसें नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षास छसि (प्रारम्भिक प्रथम वर्ष) निसें लगातार “परियत्ति सद्धम्म पालक” उपाधि परीक्षा तकक ब्वनावं यंकागु फलस्वरूप थःम्हं नं छुं छुं (लेख) च्वये सय्का हयागु खः गुकि (लेख) यात पूज्य भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरं कालिम्पोङ्गाखें लिपा प्रकाशन जूगु ‘धर्मोदय’ स छवया प्रकाशित याना प्रेरणा बिया बिज्यात सा थुखे पूज्य भिक्षु अश्वघोष महास्थविरं थःम्हं हे सम्पादन याना बिज्यागु “आनन्दभूमि” व “धर्मकीर्ति” पत्रिकास प्रकाशित याना बिज्याना थप हौसला बिया बिज्यात ।

लिपा क्रमशः विशेष याना जीवनी कृति सफूया रूपय् च्वया प्रकाशन याना हयागु भवलय् जापानी बौद्ध सन्त अर्थात् “भिक्षु निचिदात्सु फूजी” गुरुजीया जीवनी नं प्रकाशित जूगु खनेसाथं पवित्रबहादुर दाईनं धन्यवादया साथ हानं हानं च्वयावं यंकेगु सल्लाहया रूपय् प्रेरणा बिया बिज्यात ।

वसपोलया नापं वसपोलया किजा दुण्डबहादुर वज्राचार्य पाखें हे “लुम्बिनी विश्व शान्ति स्तूप” निर्माणया न्ह्यःलुवाः जुया बिज्याम्ह भिक्षु युनाताका नावातामे (७ अगस्त १९५२-३ जुलाई १९९७) नापं छुं भतिचा जूसां परिचित जुइ खन । वसपोल नावातामे भन्तेया पाखें ९ मार्च १९९६ (२६ फागुन २०५२) कुन्हु लुम्बिनी विश्व शान्ति स्तूपस प्रतिष्ठापित बुद्धया अस्तिधातु प्रतिष्ठापित (धातु अभि सिञ्चन समारोह) कार्यक्रमस सहभागी जुइगु कार्ड प्राप्त जुल । पवित्रबहादुर व दुण्डबहादुर दाईपिं नापं सम्पर्क दुगुया कारणं उगु समारोहय् जक सहभागी जुइ खंगु मखु कि थःगु “भिक्षु निचिदात्सु फूजी” सफू निसः निसः त्यां मयाक नावातामे भन्तेया ल्हाती (लुम्बिनी) थ्यंके खंगु नं जुल ।

(४) वि.सं. २०५८ अर्थात् बु.सं. २५४५ स यल जिल्ला व्यापी अन्तर पुस्तकालय ल्कबया बुद्ध व बुद्ध-धर्मसम्बन्धी नीगुक्वगूगु न्थ्यसः लिसः कासास थःगु “बौद्धजगतका स्मरणीय व्यक्तिहरू, तेश्रो भाग” सफू न दुथ्याकूगु । उगु सफू माल धकां फोन याना हया बिज्यागुलिं थःम्हं हे ज्वना दुण्डबहादुर दाइपिनि छेंय् ब्यूवनागु ।

जेठया न्हापांगु हप्ताया शायद शनिवार (६ गते) जुइमा । पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाई मातनया पश्चिमपाखेया कोठाय् “माँ भाय् पुचः” या पदाधिकारीपिं (हेरारत्न शाक्य – प्रमुखं) नापं “धर्मादित्य धर्माचार्यया शतवार्षिक समारोह” या ल्याःचासम्बन्धी खँल्हाबल्हा याना च्वना बिज्यागु । पवित्रबहादुर दाई नापं हेरारत्न दाई नं भचा फेतुइत धया बिज्यागुलिं भचा च्वना । खँया प्रसङ्गय् सदायाथें पवित्रबहादुरदाई नं आ छु सफू पिकायेत स्वइ बिज्याना ? धका न्यना बिज्यात । थःम्हं नं दशबल तुतः “प्रभात स्तुति” प्रेसय् बिया तयागु खँ न्हिथना । वसपोलं अन हे प्रभात-स्तुति या रचयिता हर्षदेव जुजुया बारे छगू-निगू खँ न्हिथना बिज्यात । लिपा थःगु ज्या (दुण्डबहादुर दाईयात सफू लःल्हाना) पूर्वका ल्याहाँ वया । थुकुन्हुया दिं हे पवित्रबहादुर दाईयात वसपोलपिनि छेंय् नापं लानागु अन्तिम दिं जुल । थ्व हे अन्तिम भेटघाट (दर्शन) नं जुल ।

थौं वया वसपोल भीगु न्ह्योने खने मंत । तर आः भन भन वसपोलया देन भीगु न्ह्योने खने दया वइ । वसपोलया क्षतिपूर्ति जुइ मफइगु नं वा चाया वइ ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात जिं खनाथें

Dhamma.Digital

हरि महर्जन, उपासक
कुति सौगः, यल ।

राजभाई पुलांम्ह उपासक खः । वसपोलयात जिं २०२३ सालय् सुमङ्गल विहारय् वना दच्छि निदँ दुबले निसें बांलाक म्हस्युगु खः । जिं खंसा निसें वसपोल राजभाई नां जक पवित्रबहादुर मखु वसपोलया काय, वाक व चित्त नं पवित्र शुद्धम्ह खः । वसपोल थुकथं स्वंगू द्वारय् नं पवित्रम्ह जुया हे वसपोलया स्वभाव नं नाइस्ये च्वंगु खः, वसपोलया आचरण नं न्ह्याबले बांला ।

२३ दँ ति दुम्ह राजभाई व भाइलाल कका निम्हसितं वि.सं. २०२४/२५ सालपाखें पूज्य बुद्धघोष महास्थविर भन्तेनं बुद्ध व बुद्धधर्म विषयय् गुकथं प्रवचन बिइमाः धका स्यना बिज्यात । पूज्य बुद्धघोष भन्तेनं निम्हसितं प्रवचन बिइका बिज्याबले भाइलाल ककाया सिकं वसपोल राजभाई बुद्धया विषयय् बांलाक प्रवचन बिया बिज्यागु खः । उबले पूज्य भन्तेनं साधुकार बिया वसपोलयात प्रशंसा याना बिज्यागु खः । उबले निसें वसपोल छम्ह पण्डित समानम्ह विद्वान् खः धका जिं म्हसीका तयागु खः ।

वि.सं. २०२७/२८ साल पाखे यल पतुक्वया मण्डिमण्डप विहार निर्माणया लागि आणपुणिक भन्तेयात दातापिसं विहार दान यात । अन विहार निर्माण जूसां निसे मणिमण्डप दायक परिषदया सचिव जुया विहारया उन्नति व प्रगतिस आपालं योगदान याना बिज्यात । अन दैय् दैसं गुलां महीनां धर्मदेशना यायेगु पवित्र कार्यय् नं थः न्त्यलुवा जुया बिज्यात ।

वसपोलयागु हे प्रेरणां मणिमण्डप विहारपाखें बुद्ध जयन्ती पाः कया हया भःभः धाय्क बुद्धजयन्ती न्यायेकागु म्हिग थें लुमनि ।



थःम्हं जिम्मा कयागु ज्याय् थः न्त्यलुवा जुया ज्या सम्पन्न यायेगु वसपोलया विशेषता खः ।

वसपोलं सुमङ्गल विहार, श्री शाक्यसिंह विहार, मणिमण्डप विहारय् नं भन्तेपिं गुरुमापित उपस्थान सेवा याना बिज्याना च्वन । थःगु छेंपाखें प्रत्येक महिना पतिकं थुपिं स्वंगु विहारय् आः तक नं अटुट रूपं जलपानया व्यवस्था याना तःगु दु । थौने २०५७ सालय् मणिमण्डप विहारय् वर्षावास च्वना बिज्याम्ह शीलभद्र भन्तेयात थःगु छेंया पाखे कथिन दानयागु खें जिं बांलाक स्यूगु जुल । उलि जक मखु वसपोलयागु प्रेरणां धर्मदेशना, वर्षावास समापित कार्यक्रम, कल्पवृक्ष दान आदि ज्या भवः थन विहारय् जुया च्वंगु दु ।

छुं वर्षनिसें नेपाःया प्रथम सङ्घमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरया शुभ जन्मोत्सव पालाका अल्पकालीन ईया नितिं उपसम्पन्न भिक्षु, श्रामणेर तथा अनागारिकापिं एवं दश शीलधारी ऋषीनी व उपासिकापिं दय्केगु परम्परा श्री शाक्यसिंह विहारय् दय्कल । जिं स्यू कथं थ्व हे मिलसिलाय् दिवङ्गत प्रज्ञानन्द महास्थविरया ८८ दैया बुद्धिया लसताय् ने.सं. १९०७ अक्षय तृतीया छन्हु न्त्यो खुन्हु सुमङ्गल विहारया सीमागृह हलय् उपसम्पन्न जुया छवातक नगर मण्डप श्री कीर्ति विहार, कीर्तिपुरय् च्वं बिज्यात । थःगु ४३ दैया उमेरय् चिरआकच्छित प्रव्रजित जीवन हना बिज्याबले वसपोलया नां पञ्चारसि खः ।^९ उबले वसपोललिसें तुं अल्पकालीन प्रव्रजित जीवन हना बिज्यापिं भिक्षुपिं थाकलि कथं थुकथं दु -

ल्याः	प्रव्रजित नां	गृहस्थीया नां	थाय्
१)	भिक्षु पञ्जासार	कृष्णबहादुर तण्डुकार	बलम्बु, दोम्बु
२)	भिक्षु पञ्जाजोति	धर्मराज महर्जन	गाबहाल, ललितपुर
३)	भिक्षु पञ्जाकिति	पञ्चबहादुर महर्जन	पाङ्गा, कीर्तिपुर
४)	भिक्षु पञ्जाराम	तेजरत्न तुलाधर	असन, काठमाडौं
५)	भिक्षु पञ्जावर	जितलाल महर्जन	हौगल, ललितपुर
६)	भिक्षु पञ्जावन्त	भक्तलाल तण्डुकार	पुरानो भन्सार, काठमाडौं
७)	भिक्षु पञ्जादस्सि	रत्नमान प्रधान	शुक्रपथ, टेकू
८)	भिक्षु पञ्जासामि	धर्मरत्न वज्राचार्य	गाबहाल, ललितपुर
९)	भिक्षु पञ्जारतन	गणेश महर्जन	नयाँ बजार, कीर्तिपुर
१०)	भिक्षु पञ्जादस्सन	सानुलाल अवाले	खपिंछे, ललितपुर
११)	भिक्षु पञ्जालंकार	पद्मराज शाक्य	बौद्ध, काठमाडौं
१२)	भिक्षु पञ्जारंसि	पवित्रबहादुर वज्राचार्य	गाबहाल, ललितपुर
१३)	भिक्षु पञ्जातिस्स	हीराकाजी अवाले	खपिंछे, ललितपुर
१४)	भिक्षु पञ्जासिंह	आशाराम अवाले	खपिंछे, ललितपुर
१५)	भिक्षु पञ्जासिरी	बुद्धरत्न शाक्य	गुजिबहाल, ललितपुर
१६)	भिक्षु पञ्जालोक	धर्मरत्न शाक्य	दौबहाल, ललितपुर
१७)	भिक्षु पञ्जारस	सानुलाल अवाले	खपिंछे, ललितपुर
१८)	भिक्षु पञ्जावंस	बलराम बाघकार	कोबहाल, ललितपुर

जिं वसपोल
राजभाई नाप धर्मपासाया
रूपय् तदं मच्छि बुले
धुनागु जूसां गुलि जिं स्यू
उलि च्वया व्यक्त याये
मफुसां नं छुं छुं खँ जक
च्वयागु जुल । वसपोलया
मनय् न्त्यालबें मैत्री,
करुणां बिलि बिलि जागु
खना । वसपोलं थःम्हं नं
पुण्य याना बिज्यात, मेपित
पुण्य याकेत प्रेरणा बिया
च्वनिम्ह खः । थःम्हं स्यूगु
खँ मेपित नं कना
धर्मपासापिसं नं सय्का
सिडका काये फयमा धका
बरोबर थासं थासय् विहारय्
वसपोलं प्रवचनया क्रमय् भीत कना
बिज्याना च्वनी । न्त्याथाय्
विहारय् वंसा वसपोल चन्द्रमा
समानं थीम्ह खः, चन्द्रमा न्त्याक्व
थीसां सुयातं दुःख कष्ट बिये



नव प्रव्रजित भिक्षुपिनि पुचलय् सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविर

धयागु दइ मखु । न्ह्याबलें शीतलता बिया च्वनिम्ह चन्द्रमाथें हे राजभाई नं शीतल समानम्ह, शान्तिवादी, क्षान्तिवादीम्ह जुया क्यना बिज्यात ।

२०५८/९/२८ गते वसपोलयात लत्याःया ज्या भव खुन्हु यल उपमहानगरपालिकाया मेयर श्री बुद्धिराज वज्राचार्य थःगु म्हगस्य राजभाई विमानय च्वना वसपोलयात गन बिज्याये त्यना धका न्यना बिज्यात धका राजभाईयागु गुणानुस्मरण यासे न्यंका बिज्यागु खँय जित नं विश्वास दु । पत्याः नं जू । छायाःसा वसपोल राजभाई नं थःगु जीवन कालय गुलि नं पुण्य मुंका बिज्यात उलिं हे नं वसपोलयात सुगति स्वर्गय बिज्यायेत गाः । वसपोलं दय्का बिज्यागु पुण्यया गुण धर्मया प्रभावं वसपोलयात याकनं निर्वाण प्राप्त जुइमा धका मनं तुना च्वना ।

पवित्रबहादुरयात गुकथं जक लुमंके

उपासक वीरबहादुर शाक्य

राजभाईयात म्हस्युगु तःदँ हे दत । अथेनं वसपोललिसे घनिष्ट रूपं क्वातुक सम्बन्ध दुगु धयागु प्यदँ न्यादँ ति दत जुइमाः । वसपोललिसे क्वातुक सम्बन्ध तया ज्या याः लिसे वसपोलयात भन् भन् म्हसिइकेगु मौका चूलात ।

वसपोल शुद्ध बुद्धधर्मय तःसकं श्रद्धा दुम्ह खः । वसपोल बुद्धधर्म दुने थ्यंका अध्ययन याना तःम्ह खः । अध्ययन अनुसारं आचरण नं याना बिज्याइम्ह खः । बुद्धधर्म व भिक्षुसङ्घया सेवाय

न्ह्याबलें पला छपला न्ह्यज्याम्ह खः । बुद्धशासनया उन्नति प्रगति व चिरस्थायी यायेगु ज्याय न्ह्याबलें तिवः बिया बिज्याना च्वनी । थुकथं गुलि गुलि वसपोलया सत्सङ्गत याये खन उलि उलि हे वसपोलयात दुने थ्यंका म्हसीकेगु मौका दत ।

मणिमण्डप विहार संरक्षण समितिया सचिव जुया मनं खंका विहारया नितिं आवश्यक सामान परिपूर्ति यायेत कुतः याना बिज्याइ, सल्लाह बिया बिज्याइ । बरोबर लुमंका च्वना बिज्याइ । लिपा समय अनुसारं विहारय उपासक उपासिकापिं बढे जुया वसेलि विहार चिकु



मणिमण्डप विहारया धर्मपासापिं लिसे प्रसन्न मुद्राय पवित्रबहादुर वज्राचार्य

जुया तल्ला थपे याना विहार बांलाका यंका बिज्यायेत नं आपालं हे ज्या याना बिज्यात । पद अनुसारं कार्यभार कुबिया वसपोलं विहारया नितिं आपालं आपा: ज्या याना बिज्यात ।

न्त्याम्हनाप लासां “भगवान् शरण !” धाधां नंतुया बिज्याइ । न्त्याम्हनापं नं मैत्रीपूर्ण व्यवहार याना बिज्याइ । वसपोलया मणिमण्डप विहार नाप जक सम्बन्ध दुगु मखु । प्रायः प्रत्येक विहार, बहा: बही, गुम्बा, बौद्ध सङ्घ संस्थाय् गनं अध्यक्ष गनं सचिव गनं दुज: जुया बुद्धशासन बलाकेत आर्थिक सामाजिक धार्मिक क्षेत्रय् सक्रिय ग्वहालिमि जुया उदाहरणीय जुया क्यना बिज्यात ।

वसपोलं याना बिज्यागु गुण धर्मयात न्त्याक्व वयान या:सां कम हे जुइ । वसपोलया मृत्युं बुद्धशासनय् पर्कां पर्के मफय्क क्षति जूवंगु जुल । वसपोलयागु कृतज्ञ गुणयात लुमंका तये मा:गु भी सकसियां कर्तव्य जुल ।

जिं म्हस्यूम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य

बाबुरत्न नापित
धालाछें, यल ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य जि स्वया थें, अथे जूगुलिं जिं वय्क:यात पवित्रबहादुर दाई धका सम्बोधन यायेगु ख: । वय्क:या मेगु नं नां ख: राजभाई । वय्क:यात जिं पवित्रबहादुर दाई हे धायेगु ख: । वय्क:यात जिं प्यथीकथं म्हसिका तयागु दु ।

(१) गैला बाखेंया माध्यमं : - धपगाबही यलय लच्छीयंक भन्तेपिनिगुपाखें ज्वीगु धर्मदेशना कार्यक्रमय् जि नं छम्ह सहभागी ख: । वसपोलं भन्तेपिनिगु बाखें क्वचाय्का सार संक्षेप कथं कनेत माइकया न्त्योने दना धया बिज्याइ “भीत लसता व गौरव दु ... भन्तेनं थ्व विषययागु खं भीत ध्वाथ्वीका बिज्यात” । वय्कलं थ्व शब्दत थुलि नाइक व स्पष्ट धया बिज्याइगु न्यनेबलय मन हे याउंसे च्वं ।

(२) YMBA या माध्यमं : - वसपोल YMBA या संस्थापक अध्यक्ष ख: । संस्थापक अध्यक्ष ख:सा नं वय्क: चुनाव त्वाना सदस्य जुया दीगु नं जिं स्यू । अथे हे छगू अवधि जि नं ल्यू कोषाध्यक्ष जुया वसपोलनापं ज्या यानागु दु । अबलय वय्कलं जि कृषि विकास बैंकया कर्मचारी धका स्यूगुलिं जित: वय्कलं धया दीगु ख: - ए, बाबुरत्न का ! छं ला बैंकया कर्मचारी, छं डबल इन्ट्री सिष्टम कथं YMBA या खाता maintain यायेमाल । उबलय जिं ज्यू पवित्रबहादुर दाई धया । तर थ्व जिपिं निम्हेसिया खँला बल्हाय् हे जक सीमित जुल ।

जित वय्क:यागु मेगु लोमंमनिगु छगू घटना ख:, शनिवारया कार्यक्रमय् सुं अङ्ग्रेजी मदुसां भीसं अङ्ग्रेजी भाय् नं सयकेमा: धका अङ्ग्रेजी भाषण बिया दीगु ।

(३) माँ भाय् पुचःया माध्यम :- जि नं माँ भाय् पुचः यलया छम्ह संस्थापक नोकू खः । माँ भाय् पुचलं आयोजना यागु भाषा जवा धर्मादित्य धर्माचार्यया शतवार्षिकी समारोह आर्थिक समितिस वसपोलं थःगु जिम्मेवारी बांलाक बहन याना बिज्यात । व समारोह सिधयका नं वसपोलयात जिमिसं नाप लाना बराबर खँ ल्हायेगु यानाबलय् रचनात्मक सुभावाव बिया दील । थ्व नं जिगु मानसपटलं लोमंके मफैगु खँ जुल ।

(४) लुँकःमि साह्या माध्यम :- वसपोलया यलया गाःबहालय् पूर्णबहादुर वज्राचार्य एण्ड सन्स धकाः लुँया तिसायागु ज्यासः पसः दु । लुँसम्बन्धी छुं कारोबार यायेबलय् नं जि ग्राहकया नातां वसपोलया पसलय् वनेगु याना । व पसलय् च्वनिपिं वयकःया किजा सानुभाई दाई नं म्हस्यूम्ह हे खः । अथे हे वयकःया काय्चा अशोकरत्न वज्राचार्य नं जि नापं हे हाईस्कूलय् ब्वंम्ह मचांनिसे याम्ह पासा खः । थुकथं वयकः पवित्रबहादुरयात प्यता खं जित न्त्याबले लुमंका तइगु जुल ।

मानव धर्म ^८

पवित्रबहादुर वज्राचार्य

नेपाःया सुपुत्र सिद्धार्थ गौतम बुद्धयागु धर्म विश्वय् यक्व स्थान प्राप्त याये धुंकुगु दु । स्वब्वय् छब्व विश्वया जनतां थ्व धर्मयागु सिद्धान्तयात मानेयाना च्वंगु दु, आदर याना च्वंगु दु, पालन याना च्वंगु दु । उकिं हे खः थ्व धर्म मानव धर्म ज्वीफुगु हानं थ्वहे थुकिया विशेषता नं खः । थ्व धर्म दुने जातीयागु तःजागु पःखा मदु, न त थुकी स्थानीय सत्यताया वन्धन दु । थ्व धर्म जाती कूल, कुरीति, अन्याय व अत्याचार आदी अमानवीय तत्व वान्छवोया सत्यय् विश्व स्थीर जुया च्वंगु दु । व थ्व खः चतु-आर्य सत्य । दुःख सत्य, दुःख समुदय सत्य, दुःख निरोध सत्य, दुःख निरोध गामिणी प्रतिपदा आर्यसत्य ।

वसपोल बुद्ध मानवीय दृष्टिकोणद्वारा जनताया दुःख तापांकेगु प्रयत्न याना बिज्यात । जीवन हनेया नितिं स्वच्छ व सरल उपाय क्येना बिज्यात । अले बुद्धधर्म मानव धर्म जुल । अले थ्व समाज रचनाया छगू प्रतीक जुल, आदर्श जुल ।

भगवान् बुद्ध छम्ह तःसकं उपाय कुसलम्ह विभज्यवादी खः । उकिं वसपोलं भीगु लागि करुणा तथा वैज्ञानिक कथं विश्लेषण याना थःगु सिद्धान्त, धर्म, कर्म, उपकारयात क्यना उपदेश याना बिज्यागु खः । २५११ दँ बिते जुइ धुंकल, अथेन्ह थ्व धर्म न्त्याबले न्हूगु जुया न्त्याबले ज्याय लगे जूगु जुया च्वंगु दु । थ्व धर्मय् न सं सर्वेश्वरयात स्थान दु न आत्मा परमात्मायात स्थान । थुकी अन्ध-विश्वास व अन्ध-श्रद्धायात गनं नं थाय् मदु । थुकी ला थःथःगु कर्म व कारणया स्थान दु । बुद्धिवादी मानव न्यायवादी विद्वान् व करुणावादी पण्डितपिसं थ्व धर्म साप हे शुद्धगु श्रद्धा तः । छायाधाःसा बुद्धधर्म अहिंसा, न्याय, सेवा मैत्री, करुणा, दया, सत्य व शान्तिं

८ शान्ति विजय, प्रथम अंक, २५११ रौ बुद्ध जयन्ती समारोह समिति, हखबहाः, यलया न्हापांगु प्रकाशनय् पिदगु, पृ. ११ ।

जागु धर्म खः । आपाः विद्वानपिनि धापू दु – “थ्व धर्मया अनुयायीपिसं सत्यप्रति विश्वास तः, हिंसाप्रति थःगु मन मतः । बरु करुणा तथा थःगु भावना याना काल, अले उन्नति व शान्ति हे थःगु सुख याना काल । हानं थः शास्तायात करुणामय भापा थःत सत् मार्ग क्यं बिज्याम्ह तथागतयात पूजा याना सम्मान यात ।”

मेमेपिं धर्म प्रचारक व धर्म संस्थापकपिं स्वया गौतम बुद्ध भिन्न खः, अलग्ग खः । मनुष्यया जीवनय् सुख व शान्ति दय्केत मनयात सुसंस्कारित यायेगु अनिवार्य खः । थुकी बुद्ध गुलि आपा ध्यान बिया बिज्यात शायद हे संसारया मेगु छुं धर्म अथवा विचार प्रणाली दुपिसं बिल ज्वी । गौतम बुद्धयात ज्ञानं संचालन जूगु सम्यक् जीवन यः । उकिं अज्ञान व अविद्या मदेकेगुली हे वसपोलं विशेष जोड बिया तःगु दु । बेहोसि मजूसे अप्रमादी जुया म्वाना थःगु यायेमागु सुभ, कुसल ज्या यायेगु हे वसपोल बुद्धया अन्तिम शिक्षा खः ।

गथे भीसं स्यू, अप्रमादी जुइगु हे मानव धर्मया प्राण खः, उकिं तँ पिहाँ वइबले व छम्ह स्वभाविक मनु ज्वी मखु । अथे हे मोह व लोभया हूले लाइबले नं खः । उकिं पापया हा, मूल कारण लोभ, द्वेष, मोह खः । हानं अलोभ त्याग, अद्वेष-शान्ति, अमोह-ज्ञान कुसल कारण खः । कुसल कारणया दुने मानवता दु, सभ्यता दु, अले शिक्षित मानवयात बुद्धं क्यना बिज्यागु गुबले मतनिगु शीतल किचः दु ।

जय मानव ! जय मानव धर्म !!

जिगु भिक्षु जीवनया प्रेरणा-स्रोत

भिक्षु वरसम्बोधी

पाटी विहार, पाचा, ठिमी ।

वसपोलया पाखें प्रेरणा प्राप्त याना वसपोलयागु हे अनुकम्पा दुगुलिं भिक्षु जीवन हंपिं, हने खंपिं, हनेगु अवसर प्राप्त यापिं मध्ये छम्ह जि खः । वसपोल छम्ह श्रद्धा सम्पन्नम्ह उपासक खः धयागु कारण याना हे जिगु जीवन परिवर्तन जुल । जिं लुमं कथं जिं वसपोलयात दकले न्हापां नाप लानागु २०३३ साल पाखे खः । उगु इलय् यल मङ्गलबजारय् तन्त्रमुनि शाक्यया पसलय् च्वना च्वनाबले वसपोलया बा बेखामुनिं पवित्रबादुर (राजभाई) यात जिगु परिचय बिया ‘थ्व छम्ह भी हे दाजु किजा कुलयाम्ह काय्मचा खः । तर थ्व विहार धयागुलि वने मननिम्ह खः’ धका कना बिज्यात । वसपोल राजभाईनं जित फुर्सत दसा आः हे शाक्यसिंह विहारय् तःधिकम्ह भन्तेनं (सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरं) बाखँ कना बिज्याना च्वंगु दु, बिज्याहुं धका धया बिज्याबले जित नं फुर्सत दुगु जुया वसपोल नापं तुं शाक्यसिंह विहारय् वना न्हापांगु पटक बाखँ न्यनेगु मौका चूलात ।

थुकथं २०३३ मंसिर महिनानिसें श्री शाक्यसिंह विहारय् भन्तेपिनि पाखें उपदेश न्यनेगु अवसर प्राप्त जुल । राजभाई उपासकं जित सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरया न्ठ्योने उपासक शील ग्रहण याका बिज्यात । बौनं थः अति प्रियम्ह काय्यात स्यने कने याना बिज्यायेथें जित नं स्यने कने याना बिज्यात । त्रिरत्न वन्दना सफू बिया शील प्रार्थना यायेगु निसें कया परित्राण पाठ यायेगु समेत स्यने कने याना बिज्यात । निर्देति लिपा जिगु बिते जूगु खँ न्यने धुंका प्रव्रजित जीवन हनेगु जिगु आकांक्षा न्यना जित वसपोल राजभाईनं आपालं ग्वाहालि याना बिज्यात । वसपोलं जित भारतया कुशीनगरयाम्ह अखिल भारत भिक्षु महामहत्तया महानायक श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानेश्वर महास्थविरया समक्ष भिक्षु यायेत प्रार्थना सहित सिफारिस पौ च्वया बिज्यात । जिं वसपोलयात पूर्वदाता बौ समान माने याना । वसपोलया कारणं हे थौं जिं भिक्षु जीवन हने खंगु भापिया च्वना ।

जि उपासक जूसां निसें वसपोलया मां वीरमाया उपासिका व बौ पूर्णबहादुर उपासकपिं नाप नं सम्बन्ध दत । वसपोलपिं थःपिनिगु बहालय् थपा आजु अजि जुया नं हानं कुलं वज्राचार्य जुया नं थेरवाद बुद्धशासनय् अतिकं श्रद्धा ब्वलंका च्वंगु खना जि थः शाक्यकुलया कुलपुत्र जुया नं बुद्धधर्मया खँ मसिइका च्वने माःगु खना जित मच्छासे वल । थुकथं वसपोलया परिवारपाखें हे सद्धर्मया खँ सिइकेत भन् भन् प्रेरणा दत । हानं थुगु हे परिवारं जित शाक्य जुया नं शाक्यमुनि बुद्धया धर्म मसिइका च्वंम्हसित लँ दापा जुया अन्धकारय् लाना च्वंम्हसित बुद्धशासनय् तया बिज्यात । जित राजभाई चू मलागु जूसा अन्धकार धर्मय् हे जिगु जीवन फुइगु जुइ । थ्व जि पूर्वजन्मय् जन्म ब्यूम्ह बौ समान जिं वसपोलयात माने याना च्वना ।

थुजागु अनन्त गुण दुम्ह श्रद्धालु बौद्ध उपासक दाता बौ जिगु नितिं जक दाता मखु अस्सजित, जवन, तिखिन्द्र आदि भिक्षु, श्रामणेरपिनि नं अनुकम्पक खः । वसपोल दाता असमयय् हे मदुगुलिं जिगु मिखाय् ख्ववि दिके मफुनि ।

भिक्षु जुइत प्रेरणा

धर्मरत्न वज्राचार्य

हखबहा, यल ।

शाक्यसिंह विहारय् तधिकम्ह भन्तेया दर्शन यायेत जित किजा पवित्रबहादुर वज्राचार्यपाखें ग्वाहालि दत । वसपोलया दर्शन दया जि कृतार्थ जुया । वसपोलयापाखें धर्मसम्बन्धी खँ न्यना जि प्रभावित जुया । अले वसपोलया ८८ दँया शुभ जन्मोत्सवया इलय् भिक्षु याइगु ज्या भव दुगु खँ सील । जि नं मदुम्ह बौ हर्षरत्नया नामं छक प्रव्रजित जुइगु इच्छा याना । थ्व खँ किजा पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात धयाबले वसपोलं सहर्ष स्वीकार याना

बिज्यात । अले भीपिं निम्ह भिक्षु जीवन छक हनेनु धका धया बिज्यात । अले जि भिक्षु पञ्जासामी अले पवित्रबहादुर वज्राचार्य भिक्षु पञ्जारसि नामं भिक्षु जुया अल्पकालीन प्रव्रजित जीवन हने दत ।

किजा पवित्रबहादुर वज्राचार्य गन गन धार्मिक कार्यक्रम दु अन अन जित नं ब्वना यंकीगु जुया च्वन । सद्धर्मया ख्यलय् जित लगे याःम्ह किजा थुलि याकनं तोता बिज्याइ धका म्हगसय् तक नं मखना ।

गुण दुम्ह राजभाई दाई

अस्सजित अवाले^१

जिगु जीवनय् गुबले लोमंमनिकथं गुण याना तःपिंमध्ये वसपोल राजभाई (पवित्रबहादुर) दाई छम्ह खः । जि थाइलाण्डय् वयेन्त्यो, थाइलाण्डय् वयेत व थाइलाण्डय् वयाबले वसपोल याना बिज्यागु यक्व यक्व उपकार, गुण, ग्वाहालि लुमंकेबहः जू ।

वसपोलं जित याना बिज्यागु ग्वाहालि, उपकार व कृतज्ञ गुणया लुमन्ति जिके आः नं म्हिगथें ताजा हे दनी । वसपोलं थुकथं जित जक मखु मेमेपिं श्रामणेर व भन्तेपित नं याना बिज्यागु उपकार गुणया खँ जिं स्यू । गुलिसित गुकथं मद्दत याना बिज्यात धयागु खँ वसपोलपाखें ग्वाहालि काये नपिसं जक सिङ्गु खँ खः । जिं थःम्हं हे स्यूगु व खंगुकथं वसपोलं छम्ह भिक्षुयात अमेरिकाय् छ्बया उच्च शिक्षा प्राप्त याकेया नितिं राजदरवारय् थ्यंक ब्वना यंका मदुम्ह जुजुया सम्पर्कय् तया बिज्यात । मदुम्ह जुजुं नं उम्ह भिक्षुयात ग्वाहालि याना बिज्यात । थुकथं नेपालय् आपालं भिक्षुपित व गुरुमापित जक मखु उपासक उपासिकापित समेत थःम्हं तन, मन, धनं यथासंभव ग्वाहालि याना बिज्यात । वसपोलया निस्वार्थपूर्ण ग्वाहालि दया नेपालय् सद्धर्म चिरस्थायी यायेगु ज्याय् उल्लेख्य योगदान जूवंगु दु । थ्व खँ भी सकसिनं स्यूगु व खंगु खँ खः ।

जिगु व्यक्तिगत खँ धायेगु खःसा गुबले जि शाक्यसिंह विहारय् वने सल उबलेनिसें जिं वसपोलयात म्हस्यूगु खः । जि मचाबले निसें हे वसपोल शाक्यसिंह विहारया छम्ह प्रमुख उपासक जुया मदुम्ह सद्धमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरयात व विहारयात माःबले माःकथं जपल्हाः समान जुया ज्या याना बिज्याना च्वंगु खनागु खः । वसपोल जिमि बाया घनिष्ठम्ह पासा खः, धर्मपासा खः, धर्मया ज्याखँय् निम्हं लिसे लिसे जुया च्वपिं खः, धर्मया साकच्छाय् निम्हं छथासय् च्वना लगे जुया च्वपिं जुया नं थुकथं जिं वसपोलयात बांलाक म्हसिङ्केगु मौका दुगु खः ।

वसपोलं जित श्रामणेर जुइत व यायेत नं ग्वाहालि याना बिज्यात । वसपोलं जित शाक्यसिंह विहारय् च्वनाबले उपकार गुण याना बिज्यागु दुगु हे जुल, अथे हे शाक्यसिंह

१ च्वमि थाइलाण्ड, बैंकपाखें पिदनीगु "मतिजोन" दैनिक पत्रिकाय् संलग्न जुया च्वना दीम्ह खः ।

विहारय च्वना बिज्याना च्वपिं भन्तेपिं व अनागारिकापित लिधंसा जुया बिज्याना च्वंगु जुल । वसपोलं शाक्यसिंह विहारय जक मखु, मणिमण्डप विहार, सुमङ्गल विहारय नं संलग्न जुया बिज्यात । अफ्क धात्थे धाये माल धाःसा वसपोलं म्हस्यूक्व भन्तेपिं, गुरुमापिं च्वना बिज्याइगु विहारय बिज्याना अन नं अथे हे सक्रिय सहयोगी जुया बिज्यात । युवक बौद्ध मण्डल (YMBA) नेपालया वसपोल संस्थापक अध्यक्ष जुया आजीवन उकी हे संलग्न जुया बिज्यात । नेपालय बुद्धधर्म बल्लाकेगु व प्रचार यायेगु ज्याय वसपोलं आजीवन योगदान बिया बिज्यात ।

विदेशं बिज्याइपिं नां जापिं, तःधपिं, ध्यानीपिं भन्तेपित व पण्डित गृहस्थ विद्वानपित वसपोलं थःगु छेय लसकुस याना दुकया बिज्यात । नेपाःया इज्जत च्वनिकथं वसपोलं थःगु छेय वसपोलपित भारी नक्सां लसकुस याना भोजनया व्यवस्था याना बिज्यात, विहारथे हे थःगु छेय भगवान् बुद्धया मूर्ति स्थापना याना अन भन्तेपित वास तयेगु नं व्यवस्था याना बिज्यात । जापानय बोधिसत्त्व धका भापिया तःम्ह नित्सी दात्सु फुजी गुरुजी व वसपोलया भिक्षुसङ्घ नेपालय बिज्याबले वसपोलं थःगु छेय तया बिज्यात । जापानी भन्तेपिसं यल ओकुबहालय दयकूम्ह तःधिकम्ह भगवान् बुद्धया मूर्ति राजगृहय यंके न्ह्यो यलय भव्य नक्सां जात्रा याबले, जि उबले मचा तिनिगु खः, उगु इलय जिं नं भाग कयागु खः । थ्व जि मचाबले सिया लोममंगु छगू घटना खः । मेगु खँ हानं शाक्यसिंह विहारय श्रामणेय जुया च्वनाबले वसपोलं न्हिन्हिं धयाथे सुथे चो तुइ मलानिबले हे विहारया खापा घारा घारा या बिज्याइगु जुया च्वन । न्ह्यो वपित थना सद्धर्मय लगे जुइमाः, लगे याये माः धयागु थ्व छगू वसपोलया मनय दुनेया खँ खः, सद्धर्मय थःत नं कतपित नं क्रियाशील यायेमाः जुइमाः धयागुया थ्व छगू दसु खः ।

नेपालय वनेबले प्रत्येकपल्ट जिं वसपोलयात नाप लावनेगु याना । गुबले गुबले जि नेपालय वल धयागु सिया वसपोल हे बिज्याना जित नाप ला बिज्याइ । थ्व वसपोलया भन्तेपिं प्रति दुगु श्रद्धाया चिं कथं जिं कया । वसपोल थाइलाण्डय बिज्याबले नं जिं वसपोलयात नाप ला वना । छको वसपोल थःगु स्वास्थ्य उपचार यायेगु क्रमय बैककय बिज्याबले नं जिं वसपोलयात नाप ला वना । श्रीराज अस्पतालया वेडय च्वना वासः याका च्वबले नं अन जिं वसपोलयात नाप ला वना । अस्पतालं डिस्चार्ज जुया होटलय च्वना बिज्याबले नं जिं वसपोलयात नाप ला वना । वसपोलयात अन्तिम पटक नाप लानागु धयागु हे सन् २००१ या मे महिनां जि नेपाः वयाबले वसपोल थःगु कोथाय आराम कया बिज्याना च्वंगु लू थौं जित आःतक नं भल भल लुमसे वःनी । वसपोल सन् २००१ नोभेम्बरया ३० तारिख मन्त धयागु दुःखद समाचार छुं दिन लिपा बैककय थ्यंवले जित वसपोललिसेया न्हापां निसेंया छता छता खँ भवलिक लुमना वल । खाताय बिज्याना च्वंगु दृष्य तस्वीरथे च्वनावल, वसपोलयात लुमंकुं लुमंकुं जिगु मिखाय ख्वबि जाल । वसपोलया काय डा. प्रदीपयात भ्यातुगु नुगः तया इमेलं समवेदना छ्वया । थथे जिं समवेदना छ्वयाम्ह न्हापांम्ह व हे राजभाई दाई जुल गुम्हसिनं जित यक्व यक्व ग्वहालि यात, उपकार यात, कृतज्ञगुणं गुणी याना बिल । वसपोलं याना बिज्याना तःगु गुण जिं बखान याना मचागु जुल । अस्तु ।

हेराकाजी सुइका बुक्सेलर जुल

हेराकाजी सुइका

नेपाःया बुद्धधर्मया नितिं मचा ल्याय्म्ह इलंनिसें पवित्रबहादुर वज्राचार्य आपालं आपाः योगदान याना बिज्यागु दुसा जिगु नितिं नं लोमकां लोमंके मफयेक आपालं गुण याना तथा बिज्यागु दु । वसपोल नापं ताकाल निसें धर्मया नितिं ज्या याये नं, अले जित व्यक्तिगत जीवनय् हेराकाजी सुइकायात बुक्सेलर यायेगुलि नं वसपोलया ल्हाः दुगु खँ न्यनेबले गुलिसितं आश्चर्य जुइ फु । छन्हू वसपोलया न्ह्योने बुद्ध जयन्ती बलेयागु म्यें मुना 'त्रिरत्न गुणगान' नां तथा किताब छगू पिकायेगु मती तथा च्वना । जित भूमिका छगू माल धका वसपोलयात धयाबले वसपोलं तुरन्त खुरुखुरु च्वया बिल । अनं निसें जि हेराकाजी सुइका बुक्सेलर जुल । थ्व जूगुया मू कारण राजभाई पवित्रबहादुरया प्रेरणां खः । जिं मिइगु बुद्धधर्मया सफूत हरेक छगू छगू प्रति वसपोलपिसं स्वना तगु वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयं न्याना बिल । धात्यें धायेमाल धाःसा बुद्धधर्मया पुस्तकत थुलि दुगु पुस्तकालय नेपालय् मेगु दइ मखु । आः जा जि बुद्धधर्मया सफू प्रकाशन यायेगुया बेसि भारतं भिके याना मिइगु याना च्वना ।

यल बुद्ध जयन्ती समारोह सुब्यवस्थित रूपं न्ह्याका यंकेया नितिं वसपोलया हे बौपिसं स्वना वंगु बुद्धजयन्ती कोष कमिटीया कोष बढे यायेगु ज्याय् नं वसपोल लिसे आपालं जुये नं । दँय् दँसं बुद्ध जयन्ती पाः काइपिं माले माल धका धन्दा कया जिपिं निम्ह सिसं चिन्ता कया पाः काइपिं माः जुयागु – थ्व गुबले लोममनिगु खँ खः । वसपोलं नं जित थुजागु ज्याय् प्रेरीत यायेया नितिं हेराकाजी दाई जिमि बाया पासा खः धका धाइबले जिगु मन नं स्वकु थहाँ वइगु जुया च्वन । वसपोल नाप लाकपतिकं छेंय् व्वना यंका च्यात्वंकं यंकीगु खँ गथे याना लोमंके ?

बुद्ध जयन्ती कोष कमिटीपाखें स्थापित मङ्गल बजारय् विश्व मैत्रीविहारय् लय् लय् पतिकं बुद्धपूजा जुइबले लय् लय् तातां सकसितं लसकुस याना बिज्याना च्वनी । अन मत तयेगु, लोखा खापा बलाकेगु, दपडी भ्याः तयेगु, ताः बलाकेगु आदि नं वसपोलं याना बिज्यात । यलय् बुद्धजयन्तीया लसताय् दँय् दँसं न्ह्यसः लिसः कासायात शुरुइ २०० तका बिइगुसा थौंभिहग पाँच हजार बिइगु यात । थुकथं अबुं याना वंगु बुद्ध जयन्ती शुरु यासें निसें आःतक याना वया च्वंगु जुल । बुद्धया पालेयाम्ह दुग्यम्ह उपासक धार्मिक उपासकया न्हेम्ह अनुजात पुत्रपिसं बौनं याःथें याना वंथें हे पवित्रबहादुर वज्राचार्य नं अनुजात पुत्र जुया बिज्यात । थौं पवित्रबहादुर वज्राचार्य मदगु कारणं बुद्ध जयन्ती कोषया छपा ल्हाः त्वादल धाःसां छुं पाइ मखु ।

आपालं गुण दुम्ह पासा पवित्रबहादुर वज्राचार्यया उत्साहपूर्वक लगनशील ग्वाहालि दया, हे बुद्धधर्मया क्षेत्रय् आपालं आपाः ज्या सिधयेकागु खँ नं लुमंकेबहः जू । ३० दँ ४० दँ वर्ष न्हापा भिक्षु कालुदाइ भन्ते, पवित्रबहादुर वज्राचार्य व जि हेराकाजी सुइका मदगु जूसा मणिमण्डप विहार बने जुइ हे मखुगु जुइ । जिपिं स्वम्ह मिले जुया इलय् बने जुल ।

२० दँ २१ दँ दुम्ह, उमेर हे मगानिम्ह उम्ह युवक राजभाईनं युवक बौद्ध मण्डल सुमङ्गल विहारय् स्थापना याना ल्याय्म्ह ल्यास्येपित धर्मय् लगे यायेत प्रेरणा बिया क्यन ।

बुद्धशासन चिरस्थायी यायेगु ज्याय् चिन्तित जक मजूसे ज्या नं याना क्यना बिइम्ह धर्मपासा मदयेका च्वने माबले जित साप हे दुःख जुल ।

सुमङ्गल विहारय् बिज्याइबले नं अन विहार भ्वाथः जुल दयके माल, पुलां जुल याकनं दयेके माल धका धाइगु जुया च्वन । अथे जूसा छपिसं गुलि धयेवा चन्दा तयेगु धका धयाबले जिमि किजा काय्चापिके सल्लाह याना तये, छेय् बिज्याहुं धका धाल । चन्दा पाइड ज्वना भीम शाक्य, गुणराज शाक्य व जि वना चन्दा काः वनाबले १००००/चन्दा तया बिज्यात । सुमङ्गल बौद्ध सङ्घय् वसपोल छको सचिव तक नं जुया विहारया उन्नति व प्रगति याना बिज्याये धुंकूगु दु । छको सुमङ्गल विहारया पखा दुना वल । उबले नं पखा दयकेत द्विच्छ चन्दा बिया बिज्यात ।

छता खँ, वसपोलया बारे न्ह्यमथन धाःसा खँ पूमवनीथे च्वन । ३० दँ ३५ दँ न्ह्यो वसपोलपिनि बहाःया परम्पराकथं आचाः लुइबले बाहाँ स्यायेमागु जुया च्वन । बाहाँ स्याये माःसा जिं आचा लुइमखु धका वसपोलं विरोध यासे आचाः लुया हे बिमज्यात । थ्व हिंसा युक्त धर्मया विरोधय् वसपोलया क्रान्तिकारी विचार खः ।

वसपोलं थःथाय् भन्तेपिं व गुरुमापिं इलय् ब्यलय् भोजन याका बिज्यात । सुमङ्गल विहार, शाक्यसिंह बिहार व मणिमण्डप विहारया भन्तेपिं व अनागारिकापित लच्छिय् छको जलपान याका च्वन । गुगु थौतक परम्परा कायम हे जुया च्वंगु दु । अथे हे देश विदेशं बिज्याइपिं भन्तेपिं व विद्वानपित छेय् सःता प्रवचन नं याका च्वंगु दु ।

थुकथं बौया काय् जुया वसपोलं धर्मया क्षेत्रय् उल्लेखनीय ज्या याना वंगु जुल । थःम्ह नं अभ् अष्वः न्ह्यावना धर्मया क्षेत्रय् सकसितं प्रेरीत याना वंगु जुल ।

Dhamma.Digital

पवित्रबहादुरं जित शुद्धगु धर्मय् ब्वना यंकल

प्रेमबहादुर वज्राचार्य

बखुंदोल, यल ।

पासा मा थःसिबे च्वय्याम्ह, मखुसा थः समानम्ह,
पवित्रबहादुर जित तःसकं योम्ह, मचां निसैया पासा खः ।

जिगु जीवनय् लोमंका लोमंके मफयक प्रभाव लाका थकूम्ह व्यक्ति खः पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य । वसपोलया नां पवित्र खः, ज्या नं पवित्र खः । राजभाईनं जित पवित्रगु शुद्धगु धर्मय् न्हापालाक ब्वना यंकल । इमान्दारीसाथ धायेगु खःसा जिं उबले थेरवाद बुद्धधर्मया बारे क, ख, ग, घ तक नं स्यूगु मखु । धर्म धयागु बारे छुं मस्युनि, अनभिज्ञ हे तिनि ! म्हासुगु वस्त्रं पुना तःपिं भन्ते धयापिं सु खः धयागु तक नं मस्युनि । भन्तेपित गथे याना वन्दना

यायेमा: ? विहार धयागु गजागु ख: ? विहारय् वना बुद्धया मूर्तिया न्ह्योने गथे याना वन्दना यायेमा: ? विहार धयागु थासय् छु यायेमा: धयागु छुं छुं हे खँ स्यूगु मखुनि । अजागु इलय् पवित्रबहादुरं जित पवित्रगु मन तथा विहारय् ब्वना यंकेगु याना बिल । विहारय् वलिसे धर्मया खँ सिया वल ।

वसपोलयागु हे सत्सङ्गतया कारणं याना उबले निसें जि विहार नाप सम्पर्कय् वल । विहारय् वना बुद्ध पूजा याये सल, बुद्धधर्मया ज्ञान बिया बिज्याइपिं भिक्षुपिं म्हसीया वल । धर्मदेशना न्यं लिसे धर्मया खँ सिया वल, थुया वल । थ्व ख: थनिं स्वीदँ स्वीनिदँ न्ह्योया खँ । पवित्रबहादुर जिगु नितिं कल्याणमित्र ख: ।

ल्याय्महतयत्त बुद्धधर्मयागु ज्ञान बिइगु व बुद्धधर्मयात व्यापक रूपं प्रचार-प्रसार यायेगु ता: तुना पवित्रबहादुर वज्राचार्ययागु हे अध्यक्षताय् युवक बौद्ध मण्डल २०२७ सालय् श्री सुमङ्गल विहारय् स्थापना यागु ख: । उगु पवित्र उद्देश्य तथा निस्वंगु थुगु युवक बौद्ध मण्डल धयागु संस्थाय् ब्वति कायेत पवित्रबहादुर वज्राचार्य हे जित ब्वना यंकूगु ख: । युवक बौद्ध मण्डलया संस्थापक अध्यक्ष भी पवित्रबहादुरजु ख:सा उबले जि कोषाध्यक्ष ख: । थौं थ्व संस्था YMBA, नामं नां जाया च्वंगु दु ।

थुगु संस्थाया संस्थापन कालं निसें पवित्रबहादुरया नेतृत्वय् जिमिसं यक्व हे ज्या याये धुन । तक्व मच्छि भारतय् बौद्ध तीर्थ यात्रा सफलतापूर्वक न्यायेका, राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय ख्यलय् जुइगु बौद्ध सम्मेलनय् ब्वति कायेगु याना, थाय् थासय् जुइगु बौद्ध गतिविधिस ग्वहालि यायेगु याना, स्वास्थ्य शिविरया संचालन यायेगु याना, हि दानया ज्या भव: यायेगु याना, शनिवार पतिकं विद्वानपिं स:ता वय्क:पिनि पाखें बुद्धधर्मसम्बन्धी प्रवचन याकेगु याना, ध्यान शिविर सञ्चालन यायेगु याना, बौद्ध संस्कृति अनुकूलगु प्याखें क्यनेगु याना, विदेशी बौद्ध सङ्घ संस्था व विश्व विख्यात बौद्ध व्यक्तित्वपिं नाप सम्पर्क तयेगु याना, वसपोलपिं नेपालय् बिज्याइबले वसपोलपिंत सम्मान याना, लसकुस यासे मैत्रीपूर्वक सम्पर्क क्वातुकेगु ज्या याना । थ्व फुक्व ज्याय् पवित्रबहादुरया देन आपालं दुगु जुल । पवित्रबहादुरया सङ्गतया कारणं हे थये यायेमा:, अथे यायेमा: धयागु ज्ञान दुगु व याये खंगुलिं जि थ:त थ:म्ह अहो भाग्य तायेका च्वना ।

जि छम्ह जन्मजातं बौद्ध ख: तर कर्म बौद्ध जुइ मस:म्हसित बौद्ध यायेत पवित्रबहादुरं ग्वहालि यात । थौं नं जि बुद्धधर्मया दुग्ययेक ज्ञान काये मखंसा तवि बुद्धधर्मया अल्प ज्ञान व मौलिक सिद्धान्तया छुं छुं खँ सिइकेगु सौभाग्य चूलात । भगवान् बुद्धया मौलिक सिद्धान्त धयागु, जिं स्वयेबले, अनित्य, दु:ख, अनात्म ख:, चतुरार्य सत्य आर्य अष्टाङ्गिक मार्ग ख:, प्रतीत्यसमुत्पाद ख: शील समाधि व प्रज्ञाद्वारा तृष्णारूपी भमरी पार याना हाकनं हाकनं थ्व संसारय् जन्म जुइ म्वागु निर्वाण प्राप्त यायेगु ख: ।

पवित्रबहादुर नाप जिं मणिमण्डप विहारय् वि.सं. २०३३ सालं निसें २०५५ साल तक नाप नापं च्वना ज्या याये धुन । यलया मणिमण्डप विहार (धपगाबही) छगू १९९० सालया त:भवखाचं दुना जीर्ण जुया च्वंगु बही ख: । धपगाबहीया दातापिसं बहीया उत्तर व पूर्वयागु क्येब: श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविरयात दान बिस्येलि व हे क्येब: थेरवादी विहार कथं निस्वंगु ख: । उबले स्यना च्वंगु धपगा:बहीया देग: नं जीणोद्वार जूगु ख: । उगु क्येबय् बुद्ध विहार निर्माण याये धुस्येलि अन विहारय् निरन्तर रूपय् बुद्धधर्मसम्बन्धी आपालं गतिविधि जुया च्वंगु दु । खास याना अमाई, अष्टमी व पूनीबले भन्तेपिनिपाखें बुद्धपूजा, धर्म देशना आदि

जुया च्वंगु दु । मणिमण्डपय् पवित्रबहादुर वज्राचार्य नाप जाना नीदँ नीतिदँया दुने यक्व ज्या याये धुन ।

मणिमण्डप विहारय् मित्रराष्ट्र बौद्ध देश थाइलाण्डया उपासकपिनिपाखें भव्य कथिन उत्सव याये फुगु जुल, अथे हे बुद्धजयन्ती नं भव्य रूपं न्यायेके धुंकूगु जुल । लिसें गुलां पतिकं गुलां धर्म देशना याये धुंकूगु जुल । थुकथं मणिमण्डपया नितिं पवित्रबहादुर न्ह्यज्याना बिज्यागु जुल ।

पवित्रबहादुर छम्ह कल्याणमित्र खः । न्ह्याथाय् नाप लासां जित 'प्रेमबहादुर' धका न्हिला न्हिला न्वतुया च्वनिगु दृष्य आःतक नं जिगु मिखाय् भल भल लुमना वः । सदां मिलनसार जुया न्ह्यांम्ह नाप नं मैत्रीपूर्वक व्यवहार याना आपासिया कल्याण याना वंम्ह पवित्रबहादुर अवश्य निर्वाणया लिक्क लाइ धका जिं विश्वास याना ।

विदेशी पासापिं चूलाका ब्यूम्ह राजभाई वज्राचार्य

भिक्षु मुनिशासन
बुद्धविहार, तौखेल, गोडावरी ।

Dhamma.Digital

दाजु राजभाई वज्राचार्ययागु गुण जिं गुबलें ल्वमंके फइ मखु । वसपोलयाके वज्रयान, महायान, थेरवाद धका छुं नं भेदभाव मदु । थ्व हे वसपोलयागु तःधंगु धर्म खः । वसपोल हानं सकल धर्म पासापित नं उलिहे समान दृष्टी दुम्ह खः । सुनानं धर्मयागु खँ ल्हाइबले वसपोल अपुक हे बोध जुइ फु धयागु वसपोलयाके न्हापायागु संस्कार दुगुलिं खः ।

दाजु राजभाई वज्राचार्यपाखें बुद्ध विहार, तौखेलप्रति नं यक्व हे सहयोग प्राप्त जूगु दु । विहार निर्माणया लागि सुरुनिसें न्ह्याथाय् वने माःसां सरसल्लाह बिया बिज्यात । गबलें भिंगु ज्या खँ यायेत अथवा छुं गुगु खँय् सरसल्लाह याये माःसा बिज्याहुं धका थःम्हं हे टेलिफोन याना खबर छ्वया हया ग्वहाली याना बिज्याना च्वंम्ह खः ।

अले जित विदेशी पासापिं चूलाका ब्यूम्ह नं वसपोल हे खः । अथे जूगुलीं वसपोलयागु योगदानयात गुबलें हे ल्वमंके फइमखु ।

आःतक सकल परिवारया धर्म चित्त तया फुगु चागु ग्वहाली यायेगु पला न्ह्याना च्वंगु दु । उकिं सकल परिवारपित नं सुख शान्ति जुइमा धका बुद्ध, धर्म सङ्घयाके प्रार्थना याना च्वना । अले मदुम्ह दाजु राजभाई वज्राचार्ययात नं याकनं सुखावति वास लायेमा धका प्रार्थना याना ।

पवित्रम्ह उपासक

अशोकमान शाक्य

अध्यक्ष, युवक बौद्ध मण्डल, नेपाल ।

नेपाःया बौद्ध जगतय् तःसकं नाँदपिं बौद्ध उपासकपिं मध्ये भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य छम्ह खः । वसपोल मचां निसें बौद्ध संस्कारय् हुकेँ जूम्ह छम्ह सच्चाम्ह पवित्रम्ह उपासक खः । वसपोल नेपालय् जक मखु थाइलैण्ड, जापान, श्रीलंका व म्यानमार आदि बौद्ध देशय् तक नं उपासकया रूपय् नाँ दम्ह छम्ह व्यक्तित्व खः । नेपालय् बुद्धशासन पुनः चिरस्थायी यायेया नितिं वसपोलं थःगु तन मन व धन बिया आपालं आपाः ज्या याना बिज्यागु दु । थ्व भीी सकसिनं स्यूगु हे खँ खः । वसपोलं थःगु जीवनय् याना बिज्यागु विभिन्न ज्यामध्ये छगू तःसकं हे महत्वपूर्ण ज्याया संक्षिप्तं थन न्ह्यथने त्यना ।

भगवान् बुद्ध जन्म जूगु नेपाः देशय् बुद्धशासन अनन्तकाल तक चिरस्थायी यायेया नितिं युवा वर्गपिनिगु भूमिका तःसकं हे आवश्यक जूगु तायका बि.सं. २०२७ साल श्रावणया १७ गते यलया सुमङ्गल विहारय् भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्यया अध्यक्षताय् ल्याय्म्ह ल्यासेतय्गु छगू बौद्ध धर्मया संस्था युवक बौद्ध मण्डल, नेपाल अर्थात् Young Mens Buddhist Association of Nepal या स्थापना जुल । थ्व बौद्ध संस्था स्थापना यायेया नितिं न्ह्यब्वना बिज्यापिं मध्ये वसपोल छम्ह प्रमुख खः । थ्व बौद्ध संस्थाया मू उद्देश्य खः – युवावर्गपित बुद्धधर्मया ज्ञान अभिवृद्धि याना राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय क्षेय् तक नं बुद्धधर्म प्रचार प्रसार याना सुखी व शान्तिमय समाज श्रृजना यायेगु । थ्व हे उद्देश्य परिपूर्ण यायेया नितिं युवक बौद्ध मण्डल, नेपालं स्थापना कालं निसें आःतक निरन्तर रूपं बुद्धधर्म व सामाजिक ज्या भवःत न्ह्याका च्वंगु सकसिनं स्यूगु हे खँ जुल । थुगु संस्था अन्तर्गत न्हेगू उपसमिति खडा याना विविध कार्यक्रम न्ह्याका यंका च्वंगु जुल । थौं थ्व संस्था नेपाःया दकसिबे तःधंगु राष्ट्रिय बौद्ध संस्था धर्मोदय सभाया सम्बन्धन प्राप्त संस्था खः । लिसें युवा विश्व बौद्ध भ्रातृत्व सङ्घ अर्थात् World Fellowship of Buddhist Youth अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध संस्थाया नेपाः देया क्षेत्रिय कार्यालय नं खः । थथे थौं युवक बौद्ध मण्डल, नेपाल नेपाः देशय् जक मखु विश्वय् नं छगू नां दंगु बौद्ध युवा संस्था जुया भीी न्ह्योने धंस्वाना च्वंगु दु ।

नेपाः देया सन्दर्भय् धाय्गु खःसा युवक बौद्ध मण्डल, नेपालया स्थापना जूसेंलि नेपालय् युवावर्गपिके बौद्ध सङ्घ संस्था स्थापना यायेगुया छगू क्रम हे शुरु जूगु खने दु । गुकिं याना थौं दे न्यंक हे सयौं बौद्ध सङ्घ संस्था स्थापना जुया थथःगु क्षमता अनुसारं बुद्धधर्मया प्रचार प्रसार याना वया च्वंगु खने दु । थ्व नेपाः देया भीी सकल बौद्धपिनि नितिं तःधंगु गौरवया खँ जुल ।

थथे युवक बौद्ध मण्डल, नेपालया वर्तमान स्थिति तक थ्यंकेत वसपोल दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्ययागु यक्व यक्व हे योगदान दु । वसपोलं थ्व संस्थाया संस्थापक अध्यक्ष जुया बिज्यागु जक मखु इलय् ब्यलय् उपाध्यक्ष, सचिव, प्रचार सचिव व कार्यसमितिया सदस्य नापं जम्मा न्हेक्व (७) तक कार्यसमितिया दुजः जुया बिज्यात । वसपोलं थःगु बच्छि जीवन युवक बौद्ध मण्डलया विकासया लागि समर्पण याना बिज्यात । वसपोलं चान्निहनं हे युवक बौद्ध मण्डलयात जीवन्त बिइतः कुतः याना बिज्यागु दु । वसपोलं न्हापा जिमित न्वाना प्रेरणा

बिइगु आः जिमित बरोबर हे लुमनां वया च्वं । सायद वसपोलया हे प्रेरणा यानां जुइमां, जिमिसं सकल बौद्ध उपासक उपासिकापिनिगु सहयोग व समर्थन प्राप्त याना थ्व संस्थायात मदिक न्त्याकातुं यंका च्वने फुगु ।

थ्व हे भवल्यु नेपालय बुद्धधर्मयात अभ्र ग्यसुलाक प्रचार प्रसार व विकास यायेया नितिं बौद्ध युवात तयार यायेगु तःधंगु उद्देश्य कया थनिं न्यादं न्त्यो युवक बौद्ध मण्डलं छगू बौद्ध स्कूल स्थापना यायेगु परियोजनाया शुरुवात यानागु खः । थ्व बौद्ध स्कूल परियोजना सफल यायेत वसपोल नं छम्ह प्रमुख सहयोगी जुया बिज्यात ।



युवक बौद्ध मण्डल परिवारपिं लिसे पवित्रबहादुर वज्राचार्य

थ्व स्कूलया परियोजना अतिकं सन्तोषजनक रूपं न्त्याना वनां च्वंगु इलय् हे आकाभाकां वंगु २०५८ मंसिर १५ गते सकिमिला पुन्हि खुन्हु वसपोलया दुःखद निधन जूगुलि जिपिं युवक बौद्ध मण्डलया परिवारपिं साप हे दुःखित जुल । लिसें नेपाः देया सकल उपासक उपासिकापिं स्तब्ध जुल । थ्व छगू नेपाःया बौद्ध जगतय् तकं तःधंगु क्षति जुल । जिपिं मण्डलया सकल परिवारपिसं बुद्धधर्मया मूल सिद्धान्त अनित्य दुःख व अनात्मायात भाविता याना वसपोल दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्यया लुमन्तिस वंगु २०५८ पुष ७ गते खुन्हु छगू श्रद्धाञ्जली सभा याना । उगु सभाय् उपस्थित भिक्षुगणपिं, अनागारिकापिं, विद्वानपिं व विभिन्न बौद्ध सङ्घ संस्थाया प्रतिनिधिपिं मुना वसपोलयात निर्वाण कामना यासे मरणानुस्मृति भावना याना अन्तय पुण्यानुमोदन यानागु जुल ।

धात्थें हे धायेगु खःसा वसपोल दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्य आजीवन शील सदाचारय् क्वातुक च्वना भगवान् बुद्धपाखें प्रतिपादित मैत्री, करुणा, मुदिता व उपेक्षा गुण धर्म लाभ याना कया बिज्यात । थ्व भी सकल उपासक उपासिकापिसं वसपोलपाखें प्रेरणा कया अनुशरण याना काये फय्केमाः ।

अन्तय्, वसपोल दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुया याकनं हे निर्वाण सम्पत्ति लाभ याना काये फयेमा धका जिं थःगु हे पाखें व युवक बौद्ध मण्डल, नेपाःया सकल परिवारपाखें प्रार्थना यानागु जुल । अस्तु !

पवित्रबहादुर (राजभाई)या गुण लुमंका

बुद्धिबहादुर महर्जन^{१०}

शान्तिनायक शाक्यमुनि बुद्धया जन्मभूमि नेपालय् बुद्धशासनया नितिं न्यथनेबहः जुइक योगदान तोता बिज्यापिं मध्ये पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य छम्ह खः । वसपोल उपासक आकाभाकां दिवङ्गत जुल धयागु खबरं जिमित स्तब्ध याना बिल । अनित्य, दुःख, व अनात्माया सन्देश तोता धर्ममित्र पवित्रबहादुर वज्राचार्य निधन जूगुलिं जिपिं उपासक उपासिकापिंत धर्मसंवेग थना बिल । अले सिद्धिमङ्गल बुद्धविहारया सकल उपासक उपासिकापिं मुना वसपोलया निर्वाण कामना यासे श्रद्धाञ्जली देछाना । वसपोलयागु गुणयात जिमिसं गुबलें नं लोमंके फइ मखु ।

बुद्ध जयन्ती ट्रष्ट कमिटीपाखें यल मङ्गलबजारया लायकुली स्थापित विश्व मैत्री विहारय् प्रत्येक सल्हुं पतिकं अन बुद्धपूजा जुइगु खः । कालुदायी भन्तेया कुतलं अन थुकथं लच्छिइ छको बुद्धपूजा जुया च्वंगु खः । वसपोलपिं निम्ह मदयेधुंका आः नं अन बुद्धपूजा जुया च्वंगु दनि । पवित्रबहादुर उपासक न्ह्याबलें धयाथें अन बुद्धपूजा जुइबले सकसितं मुसुक्क न्हिला लसकुस याना बिज्याइ । उपस्थित उपासक उपासिकापिंत वसपोलं धर्मया खँ मनय् दुने थ्यंक वंक ध्वाइक लिसा काकां कना बिज्याइ । थथे धर्मया खँ कना बिज्याइगु वसपोलया विशेषता खः । लयल्युतागु मनं धाराप्रवाह रूपं धर्मया खँ न्यनेबले मन भिन हे याउंसे च्वना वः । आः थुपिं खँत वसपोलयात लुमकुं लुमकुं भल् भल् लुमना वया च्वन ।

थथे हे वसपोलयात शाक्यसिंह विहारय्, मणिमण्डप विहारय् नाप लाइ । अन नं वसपोलं धर्मया हे बारे चर्चा याना बिज्याइ । वसपोलं गुबलें नं धर्मया खँ बाहेक मेमेगु म्वाः मदुगु खँ ल्हाना बिमज्याः । विहार विहारय् जुइगु कथिन उत्सव, जन्मोत्सव आदि ज्याखँय् नं वसपोल हे न्ह्यचिला बिज्याइ । धार्मिक समारोहय् उपस्थित जुया देश विदेशया विशिष्ट अतिथिपिं, राजदूत आदिपिंत यथायोग्य कथं लसकुस याना सम्मान याना बिज्याइ । धर्मया क्षेत्रय् अल्सी मचासे सना बिज्याइम्ह पवित्रबहादुरं धर्मया क्षेत्रयात आपालं तःचकला याना बिज्यात । गुलां मणिमण्डप विहारय् लच्छि यंक धर्मदेशनाया ज्याभवः हना बिज्याइ । म्हसिक्कसित बाखं न्यं वा धका धया बिज्याइ । वसपोलया मन धर्मय् क्वसागु सुनां जक मस्यु ?

सिद्धिमङ्गल विहार, सिद्धिपुरया छगू जक विहार खः । कालुदायी भन्तेया अनुकम्पां थुगु विहार दय्केत बल दत । पवित्रबहादुर वज्राचार्यया यचुगु मैत्रीं थुगु विहारय् नं खल । थुगु विहारया भान्छाघर दय्केत वसपोलं भ्या लोखा खापा सामान बिया सहयोग याना बिज्यात । सिद्धिपुर विहारया स्थायी कोषया नितिं आजीवन सदस्यत दय्केगु ज्या जुल । थुकिया नितिं प्रमाणपत्र छापे याना वसपोलं जिमित ग्वाहालि याना बिज्यात । जिमिगु प्रार्थनार्थ छन्हु बिज्याना थुगु विहारय् निर्माण जुया च्वंगु चारधाम भवन खना साप हे लयताया बिज्यात । थुगु विहारय्

जुया च्वंगु निर्माण कार्यया गतिविधि खना वसपोल प्रभावित जुया बिज्यात । उबले वसपोलं कालुदायी महास्थविरयागु प्रशंसा याना बिज्यागु थौं जित भल् भल् लुमना वया च्वन ।

न्त्याथाय् खंसा नंतुया धर्मया खँय् न्त्यब्बायेत प्रेरणा बिया बिज्यानां च्वनिम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्यया निधनं छगू अपूरणीय क्षति जूगु अनुभव जुल । वसपोलया गुणानुस्मरण यासे वसपोलयात याकनं निर्वाण सम्पत्ति लाभ जुइमा धका भगवान्या समक्ष प्रार्थना यासें पुण्यानुमोदन याना च्वना । अस्तु ।

धन्य पवित्रबहादुर दाई !

मदन बहादुर वज्राचार्य

अति मिलनसारम्ह तथा न्त्याबले मुसुमुमु न्हिला शान्त स्वभाव तथा च्वनिम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाईनं जित बारम्बार लुमकीगु – “किजा मदन, जीवने याये धयागु ज्यात समयले हे यायेमा, मखुसा रावणया स्वप्नथें जक जुइ ।” थजागु महत्वपूर्णगु विचाः आदान प्रदान यायेत वसपोल जिगु पसले न्हिनिक वयेगु याना च्वनिगु । खासयाना सुथे व सन्ध्या इलय् । पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाईयात उखुनुया दिन हे अन्तिम दिन जुइ धयागु मसिया, जबकि व दिनया सुथसिया करिब च्याताया ई ति जित थुलि माया यात, हौसला बिल मानौ जि सगरमाथाय् थ्यंम्हथें जुया । संस्कृति, सम्पदा, धर्म आदी रक्षा यायेगु साप हे मनं खंगु ज्या खः । उकिसनं थः अबुपिसं पूर्वका थकुगु समाजय् अमृतरस इनिगु ज्याय् विशेष चासो तस्ये पूर्वनिथें पूर्वनिथें च्वनेधुकूगु छगू ज्यायात अति हे ज्ञानापूम्ह, भयानकम्ह, इज्जतदारम्ह धर्म प्रतिष्ठिम्ह व्यक्तिं वज्रं प्रहार याना बिल ।

अन्तय् पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाई धर्मय् जक मन वंका महादान पारमिता पुरे याना चिरनिद्राय् बिज्याना गुबले दने हे म्वाय्क, द्रलंद्र लस्कर तथा महायात्रा याना थःगु भौतिक शरीर होमे याना जीवनया यात्रा पूर्वका बिज्यात । धन्य ! पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाई ! छपिनिगु लुमन्ति भल् भल् हे दया च्वनि तिनि !

चन्दादातापितं श्रद्धा उत्पन्न यांना बिज्याम्ह राजभाई

बुलाल महर्जन
अग्निशाला, यल ।

राजभाईयात न्हापां निसें जिं म्हस्यूसां गुबले निसें जि मणिमण्डप विहारय वनेगु यांना उबले निसें वसपोललिसे जिगु सम्बन्ध क्वातुल, मित्रता बढे जुल । वसपोल बुद्धधर्मय साप हे श्रद्धा दुम्ह उपासक खः । धर्मया खँ कनेगुलि नं वसपोल साप हे उत्सुक खने दु । धर्मया क्षेत्रय वसपोल न्ह्याबलें अग्रसर जुया बिज्यात । देश विदेशया ततःधंपिं मनूत नाप नं स्वापू तथा भीगु देशया धर्मया ख्यःयात चकंका बिज्यात । विदेशय वना आखः ब्वंनिपिं भन्तेपिं, श्रामणेरपितं नं तन मन धनं दुःख सिया ग्वाहालि यांना वसपोलपितं विदेशय छ्वया बिज्यात ।

मेमेगु विहारय थें हे मणिमण्डप विहारय नं वसपोलया संलग्नता आपालं आपाः दु । विहार दयकेत चन्दा म्ह वनेगु ज्याय नं जित तक्कमच्छि ब्वना यंकूगु दु । वसपोल वना-वनाथाय चन्दादातापितं नाइक खँ ल्हाना चन्दा दातापिनि श्रद्धा पिज्वयका चन्दा म्हया हये फुगु वसपोलया विशेषता माने यायेमाः । करीब निर्दोष न्ह्यो ज्ञानज्योति साहुथाय वना भन्ते गुरुमापिं फय्तुइकेत मेच माल धका वसपोल नाप वना धावनाबले वयकः साहुजी तुरुन्त २६ गू बांलागु मेच प्रदान यांना दील । अथे हे मणिमण्डप विहारया तल्ला थपे यायेत हेराकाजी, वीरबहादुर दाईपिं व भन्तेया न्ह्योने बरोबर खँ उठे यांना बिज्यात । थःम्हं कुतः नं यांना बिज्यात । छन्हु जित ब्वना व हे साहुयाथाय चन्दा उठे यावना । साहु नं 'गुबले माल उबले बिये, काः वा' धका धया दिल । थुकथं राजभाईनं यांना बिज्यागु विहारया ज्यात आपालं सफल जूगु खना ।

भन्ते व गुरुमापिं प्रति आदर गौरव तथा पुण्यया क्षेत्रय न्ह्याबलें छपलाः न्हापा लाका जुइम्ह वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्य मत्यवं हे अनित्य संसार क्यना बिज्यागुलिं थुगु विहारया सकल परिवार दुःख तायका च्वनागु जुल । वसपोलं अन्तिम सासः तकं थुगु विहारया सेवा यागु पुण्यया प्रभावं तथा जिपिं उपासक उपासिकापिनिगु पुण्यया प्रभावं वसपोलयात निर्वाण प्राप्तिया हेतु जुइमा धका प्रार्थना यांनागु जुल ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात गुरु भाषिया

दयालक्ष्मी खड्गी
कुमारीपाटी, यल ।

जिमि सहपाठीपिं चमेली शाक्य, अमिता धाखा, रमिला शाक्य व जि सहितं सद्धर्म अध्ययन यायेगु मौका चूलात । जिपिं परियत्ति शिक्षाया शिक्षा प्राप्त यायेया नितिं माधवीं गुरुमांयागु यशोधरा बौद्ध विद्यालयय् वनाबले जिमित अन पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात गुरुया रूपय् न्हापांगु पटक म्हसिइकेगु मौका चूलात । अनलिपा वसपोलयात इलय् ब्यलय् थाय् थासय् विहार विहारय् खनागु जुल । वसपोलं थः श्रद्धेय गुरुपिं प्रज्ञानन्द महास्थविर, डा. अमृतानन्द महानायक महास्थविर, बुद्धघोष महास्थविर भन्तेपिनि निर्देशन व प्रेरणा प्राप्त याना सद्धर्म पालक तक अध्ययन याना बिज्याथें वसपोलं बहुजन हिताय व बहुजन सुखायया नितिं सद्धर्मयात फिजे याना बिज्यात ।

जिगु व्यक्तिगत रूपय् धाये माल धाःसा वसपोलं परियत्ति शिक्षा स्यना बिज्याबले जिं वसपोलयात गुरुया रूपय् स्वना निम्न गाथात स्यना कयागु म्हिगथें लुमनि । यं दुन्निमित्त अवमंगलञ्च ... बुद्धानुभावेन ... धम्मनुभावेन ... सद्धानुभावेन दुक्खपता च निदुक्खा होन्तु सब्बेपि पाणिनो । थुगु सूत्रया व्याख्या याना कना बिज्यात, छलफल याना बिज्यात गुगु जित थौंथें लुमनि ।

इलय् ब्यलय् विहार विहारय् वसपोलं सद्धर्म प्रचारया क्रमय् थःगु मन्तव्य बिया बिज्याइ गुगु मनय् दुने थ्यंक दुहाँ वं । विशेष याना वसपोलया पाखें अभिधर्मया बारे छलफल जुइगु भन् हे मननीय जूगु ताय्का । चित्त, चेतसिकया सिलसिलाय् अकुशल चेतसिकयात भीसं म्हसिके फत धाःसा अकुशल कर्म बचे जुया निर्वाण तक प्राप्त याये फु धका वसपोलं कना बिज्यात । फलस्वरूप जिमिसं नं चेतसिक काण्ड तक थःगु हे कथं थःपिसं म्हसीके दुगु वसपोलया हे सौजन्यं खः थुकिया नितिं जिपिं वसपोलप्रति आभारी ताया च्वना ।

न्त्याबलें न्ह्यू खाः वय्क नाइक लुमंके बहःगु वाणिं व्यवहार याना बिज्याइम्ह पवित्रबहादुर गुरु धर्मया अध्ययन याइपिनि नितिं प्रेरणाया स्रोत नं खः । बुद्धधर्म अध्ययन याइपिंत वसपोलं तन मन धनं ग्वाहालि याना बिज्याना च्वंगु भी, सकसिनं स्यूगु हे खं खः । थौं वसपोलया हे ग्वाहालिं बौद्ध साहित्य नेपालय् नेपालभाषा व नेपाली ब्वने खने दुगु जुल । थ्व कम उपलब्धिया खं मखु ।

पवित्रबहादुर छम्ह ग्वहालिमि खः

नातिकाजी शाक्य

हःखा, यल ।

स्व. पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य बुद्धधर्मया ख्यलय् यक्व थासय् ग्वहालि याना वया च्वम्ह उपासक खः । विशेष याना सुमङ्गल विहारया खँय् न्त्यथनेगु खःसा २०२७ साल श्रावण महिनाय् ल्याय्म्ह ल्यास्सेपित बुद्धधर्मया ख्यलय् आकर्षण यायेत युवक बौद्ध मण्डल थःगु हे नायोसुइ स्थापना याना बिज्यात । सुमङ्गल विहारया उन्नति व प्रगतिया नितिं नं योगदान बिया बिज्यात । सुमङ्गल बौद्ध सङ्घय् निको तक सचिव जुया ज्या याना बिज्यात । सुमङ्गल विहारया उत्तरपाखें च्वंगु विहार दय्कूबले अःपाया साहु पुले मफुबले नं वसपोलं ग्वहालि याना बिज्यात । २०४९ सालय् दक्षिणपाखें च्वंगु न्हूगु हल दय्कूबले नं वसपोलं विशेष रूपं सल्लाह बिया ग्वहालि याना बिज्यागु जुल । वसपोलयागु गुण थुकथं लुमंकेबहः जू ।

श्री शाक्यसिंह विहारया छम्ह “राजा” राजभाई दाई

मदन रत्न मानन्धर, येँ ।

Dhamma.Digital

२०२९-३० साल पाखें जिमि अजि, निनि व भक्तिमां (हिरामाया नकर्मी) लिसे थैना यलया श्री शाक्यसिंह विहारय् दकलय् न्हापां वनाबलय् परमपूज्यपाद सङ्गमहानायक दिवङ्गत प्रज्ञानन्द महास्थविर (तःधीम्ह भन्ते)या व्यक्तित्व, बोलीवचन, उपदेश शैली व शुभाशिर्वादया शब्दं जि थुलि प्रभावित जुल साकि अबसनिसें थौया अद्यापि उगु विहारय् वये वने यायेगु क्रम त्वःमफ्यून ।

विहारयागु सङ्गत मदुनिगु उगु इलय् विहारप्रति आकर्षण जुइकथं, विहारय् वनेत आय् बुया वइथें जुया वसपोल तःधीम्ह भन्तेया व्यवहारं उगु विहारया फुक्क धयार्थें कार्यक्रमय् उपस्थित जुइ नं । छकः छगू कार्यक्रमय् वसपोल तःधीम्ह भन्तेनं “श्री शाक्यसिंह विहारय् स्वम्ह राजापिं दु” धकाः आज्ञा जुया बिज्यात । लिपातिनि थुल – छम्ह श्री राजाभाई शाक्य (आ.वि.वन्ध), मेम्ह श्री राजभाई (पवित्रबहादुर) वज्राचार्य व अले मेम्ह श्री राजा शाक्य (यतालवि) । थुगु विहारप्रति वसपोल स्वम्हेसिगु यक्वं योगदान दुगु जुया च्वन । श्री आर.वि. वन्धजुं वसपोल तःधीम्ह भन्तेया जीवनी च्वया बिज्याःगु जक मखु विहारय् छुं प्रकारया प्रशासनिक कठिनाइ वइबलय् ग्यसुलाःगु सल्लाह व तिबः बिया बिज्याइगु जुया च्वन । श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुं विहारया छम्ह अन्तेवासिक उपासकया कथं भूमिका म्हिता बिज्यानाः विहारया हरेक ज्याखँय्, हरेक गतिविधिइ थःत पाना बिज्याना च्वंगु जुया च्वना । वथें हे

श्री राजा शाक्यजुं नं तन,
मन व धनं विहारयात
ग्वहालि याना बिज्याना
च्वंगु जुया च्वन । उकिं
वसपोल स्वम्हसिंगु कृतज्ञ
गुणयात लुमंकाः वसपोल
तःधीम्ह भन्तेनं
वसपोलपिनिगु प्रशंसा याना
बिज्याःगु जुया च्वन ।



श्री पवित्रबहादुर
वज्राचार्यजु विहारया हरेक
कार्यक्रमय् धयाथें उद्घोषक
जुया बिज्याइगु खः ।
वसपोलया नायुगु सः अले
'छलपोल, छिकपिं शान्त
दान्तपूर्वक च्वना बिज्याहुं,
च्वना दिसँ' धकाः याइगु इनापया खँवःत जितः आःतकं लुमं । विहारय् नकतिनि नकतिनि वने

श्री शाक्यसिंह विहारया स्वम्ह राजामध्ये प्रमुखम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य

सःगु व ई, वसपोल राजभाई (पवित्रबहादुर) दाईयागु उभनं नायुगु सः अले मनय् स्वां
ह्वइकथया व्यवहारं नं जि तःसकं प्रभावित जुल । लिपा गुबलें गुबलें थःम्हं उद्घोषण याये
मालीगु अवस्थाय् बांलाक उद्घोषण याइपिनिगु स्वभाव, तरिका व व्यवहार लुमंकेवलय्
वसपोल राजभाई दाई नं न्त्यःने खने दः वः ।

श्री शाक्यसिंह विहारय् वनेवलय् उप्पः धयाथें वसपोल राजभाई दाई नाप लाः । गुबलें
धर्मदेशना न्यना च्वंगु अवस्थाय्, गुबलें धर्म साकच्छा याना च्वंगु अवस्थाय्, गुबलें विहारया
आन्तरिक मामिला व आन्तरिक समस्यावारे सहलह, सल्लाह, सुभावा विया च्वंगु अवस्थाय् सा
गुबलें भन्तेपिन्त थये यायेमाल अथे यायेमाल धकाः न्त्यब्बाका बिज्याइगु अवस्थाय् नं खना ।
विहारय् गुगुं प्रकारया मिटिङ्ग जूसा दकलय् न्हापां कापि कलम पिकयाः उपस्थितिइ सही याकेगु
व निर्णय च्वयेगु ज्याय् वसपोल न्त्याबलें न्हापा लाः अथवा अथे यायेगुलिइ सुं नं सुं छम्हेसित
न्त्यब्बाका बिज्याइ ।

वसपोल मृदुभाषीथें स्पष्टवक्ताया रूपय् नं जिं खना । कार्य कारण स्पष्ट यायेगु व कार्य
अकार्य ज्याय् भन्तेपिन्त वा गुरुमापिन्त वा उपासक उपासिकापिन्त सचेत यायेगु वा
सरसल्लाह बीगुलिइ वसपोलं गुबलें हे आनाकानी याःगु वा पक्षपात याःगु जिं मखना । थ्वहे
मृदुभाषी व स्पष्टवादीता गुणं यानाः हे जुइमाः श्री शाक्यसिंह विहारय् विदेशी पाहुनापिन्त
स्वागत सत्कार यायेगु, विदेशी राजदूत वा राजदूतावासया कर्मचारीवर्गपिन्त विहारया हरेक
कार्यक्रमय् सहभागी याकेगुलि वसपोल न्त्याबलें सफल खना । थुकिं यानाः विहारयागु प्रचार-
प्रसारय् नं यक्वं तिबः जूवंगु अनुभव यक्वसिनं याःगु दयेमाः ।

पूज्यपाद तःधीम्ह भन्तेपाखें 'सङ्खण भाजनि' सफू अनुवाद यानाः पिहां वःगु इलय्
वसपोल राजभाई दाइनं टिप्पणी याना बिज्यात - 'भन्ते, धात्थेंला थ्व सफू स्वर्णाक्षरं अलंकृत
जुइमाःगु खः, लुं आखलं च्वये बहःगु खः ।' थुगु टिप्पणी न्यनाः वसपोल तःधीम्ह भन्ते तसकं हे

प्रफुल्लित जुया बिज्यासे राजभाई दाइयागु उच्च मूल्यांकन क्षमता व प्रतिभायात दुनुगर्लनिमें साधुवाद बिया बिज्याःगु घटना जितः आःथें हे लुमं ।

वसपोल तःधीम्ह भन्तेयात हृदयरोग जूसैलि विहारय् अक्षय कोष स्थापना यायेगु सरसल्लाहकथं कोषय् दां दुतिनेगु ज्या न्त्यात । कोषया दातापिन्त प्रोत्साहनकथं दसि-पौ बीगु खँ वसैलि छु प्रकारया समिति वा कमिटि मदुगु जुयाः सकसियां बिचाः व विश्वासकथं वसपोल पवित्रबहादुरजुं हे हस्ताक्षर यानाः प्रमाण-पत्र प्रदान यायेगु खँ क्वःजित । थुगु क्रम शायद वसपोल मदये न्त्यः तकं न्त्याना च्वंगु दुथें जितः ताः ।

बुद्धशासनया उन्नति वृद्धिया नितिं, प्रचार-प्रसारया नितिं, त्रिपिटक अन्तर्गतया यक्व सफूतयगु प्रकाशक जुया बिज्यागुया नितिं, थी थी विहार निर्माणया ज्याय् न्त्यालुवाः जुया बिज्याःगुया नितिं, थी थी सङ्घसंस्थाया हामा लिसें सशक्त कार्यकर्ता जुया बिज्याःगु आदिया हुनिं यानाः वसपोल बुद्धशासनया नितिं धात्थें “छम्ह राजा” हे धाःसां अत्युक्ति जुइथें मताः ।

सकल बुद्धपिसं प्रशंसा याना बिज्याःगु निर्वाणपद वसपोलयात ननानं प्राप्त जुइमा धयागु पुण्याकांक्षा यानागु जुल । अस्तु !

थःगु सुगति थःम्हं निश्चित याना बिज्याःम्ह राजभाई दाई

पंचराज शाक्य^{११}

Dhamma.Digital

बौद्ध ज्याभवः धालकि मवनेगु मनं हे फइ मखु । न्त्याथाय् ज्याभवःसं वंसां न्त्याबलें छम्ह व्यक्ति जिं न्हापालाक खनी । गुबलें तःसकं लिमलाः पहलं व्यवस्थापकीय ज्याय् ब्वाँय् ब्वाँय् जुया च्वनीसा, गुबलें आमन्त्रित अतिथि जुया न्त्योनेया भवलय् फये तुना च्वनी । खनेवं तापाकं हे ल्हाःभाय् याना न्वंतुया बिज्याइ । रत्ताकर महाविहारय् जुइगु धार्मिक कार्यक्रमय् वा अक्षेश्वर महाविहारय् जुइगु समारोहय् वा बुद्ध जयन्ती समारोहस अथवा मणिमण्डप महाविहारय् दँय् दँस जुइगु गुलां धर्मदेशनाय् अथेहे युवक बौद्ध मण्डल, शाक्यसिंह विहार आदि न्यंकभन जुइगु समारोहस बुद्ध पूजाय् वा धर्मदेशना थेंजागु धार्मिक ज्याभवस सदां खने दया च्वनीम्ह नापं थुजागु धर्म ज्याय् त्यानु धका धाये हे मसःम्ह, जिमि पुलांम्ह धर्म पासा खः राजभाई दाइ ।

वसपोलयात दक्वसिवे न्हापां जिं २०२८ सालय् म्हस्युगु खः । बु.सं. २५१५ या बुद्ध जयन्ती समारोह जिगु थःगु हे त्वाः गुइतःस पाःकया हःबले निसें आपालं धर्मपासापिं लिसे स्वापू दया बल । राजभाई दाई उम्ह पासा जुल गुम्ह उबलेया समारोहस उपस्थित जुया जक मखु,

११ वसपोल प्रथमशील महाविहारया दुजः तथा बुद्ध जयन्ती कोष समिति, यलया नं छम्ह दुजः खः ।

समारोहया व्यवस्थापकीय ज्याय् समेतं माःगु सल्लाह सुभावा, स्यने कने याना बिज्यात गुकिया बलं नं खः त्वाःया न्हापांगु उज्योगु पुनित समारोह भः भः धायेक सफल जुल ।

अनलिपा बुद्ध जयन्ती ट्रष्ट कमितिस जि नं दुजः जुया । जिं खना कि, वसपोलया बुद्धधर्मप्रति लगाव, श्रद्धा छुकि नापं नं तुलना जुइ फइ मखु । ट्रष्ट कमितिया हे ग्वसालय् मङ्गः लाय्कू न्ह्योने स्थापना जूगु विश्व मैत्री विहारया वार्षिक दुसाधं (कतिपुन्हि खुन्हु जुइगु) कुन्हु नं सुथ न्हापां देगः, द्यो सिलेत धका कमिज त्वया भ्वाथः काप टुक्रा ज्वना ज्या सना च्वनीगु लू जित बांलाक लुमं ।

बि.सं. २०३६ सालय् अक्षयश्वर महाविहारस संलग्न जुया । राजभाई दाइया सक्रियताया लागि वसपोलयात अक्षेश्वर महाविहार थौया स्थितिइ थ्यंकुपिं मध्येयापिं धुंसि थां धासा छुं फरक जुइ मखु ।

उमेरं जि सिबे थकालि जुया नं बुद्धधर्मप्रति उत्साह व श्रद्धाय् न्ह्याबलें ल्याय्मह जुया च्वने फुमह वसपोल राजभाई दाइ अनित्य देह त्याग याना बिज्यात । वसपोल छुकिया लागि नं नमस्कार याये बहः जू धाःसाः वसपोल युवक बौद्ध मण्डलथें ज्याःगु संस्था निस्वना, अथे हे आपालं सङ्घ संस्थाय् योगदान याना थःथें उत्साहीपिं युवात उत्पादन यायेगु ज्याय् वसपोलया तःधंगु ल्हाः दु । वसपोलं थः नं मत जुया, आपालं मत च्याका वंगु दु । बौद्ध समाजय् प्रेरक व्यक्तित्व वसपोल थःगु जीवनकालय् आपालं पुण्य कार्य याना वने फुमह वसपोलया सुगति थःमहं हे निश्चित याना बिज्यागु दु । अस्तु !

सद्धर्मया सः थ्वय्का च्वंमह उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य

मङ्गललाल उपासक^{१२}

सद्धर्मयात प्रकाश याइपिं जन्म जुइवं बहुजनया हित सुख जुइ धयागु भगवान् बुद्धया वचन अनुसारं नेपालय् सद्धर्मया प्रचार याइपिं भन्तेपिं पिहाँ बिज्यासेलि हाकनं थन धर्मया रसपान यायेगु मौका चूलागु खः । नेपाःया प्रथम सङ्घमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरं भीत सद्धर्मया ज्योति खय्का बिज्यात । वसपोलया पाखें सुना सुनां धर्मया खँ न्यने खन इपिं सकसिनं सद्धर्मय् लगे जुया उपासक जुइगु सौभाग्य प्राप्त यात । जित नं वसपोलया पाखें सद्धर्मया खँ न्यनेगु अवसर प्राप्त जुल अले वसपोललिसे संगत यायेगु मौका नं चूलात । पवित्रबहादुर व वसपोलया परिवारयात नं तःधिकमह भन्ते प्रज्ञानन्दपाखें अनुकम्पा प्राप्त जुल । पवित्रबहादुर उपासकं धाथें उपासक धर्म पालन याना बिज्यात । वसपोलं अन्धविश्वास धर्मयात थाय् बिया बिमज्यासे मिथ्यादृष्टि धारणायात हटे याना हेतुवादी, कर्मवादी, विभज्जवादी व यथार्थवादी

१२ च्वमि सङ्घमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरया पुलांमह छमह उपासक खः । लिसें वय्क पवित्रबहादुरया छमह धर्म मित्र नं खः ।

धर्मयात बांलाक थुइका थःम्हं नं पालन यात, थः मांबौसहित परिवारया सकल जःपित पालन याका बिज्यात । वसपोलं प्रज्ञानन्द भन्तेयात थनिं निन्यादैति न्ह्यो करीब स्वला तक न्हिन्हिं बहनि बहनी थःगु छँय् ध्यान भावना, विपश्यना भावना याका बिज्यात । थ्व वसपोल थःगु परिवारय् अतिजात पुत्र जूगुया दसी खः ।

वसपोलं थःगु परिवारयात सद्धर्मया रसपान याना बिज्याये धुंका बुद्धधर्म मथुइक बौद्ध जुया च्वंपित धात्थें यापिं बौद्ध याये मागु खँय् वाचायुका बिज्यात । थुजागु खँय् भन्तेपित न्ह्याज्याके माःगु आवश्यक ताथुका बिज्यात । वसपोलं देश विदेशं बिज्याइपिं भन्तेपिं थःगु छँय् बिज्याका भोजनादि याका दानशीलादि धर्म थःपिसं नं पालन यात । तःधिकम्ह भन्तेया निकटय् च्वना वसपोलं शाक्यसिंह विहारया उन्नति प्रगतिया ज्याय् सक्रिय जुया लगे जुया बिज्यात । मणिमण्डप विहारय् धर्मदेशना याकेगुलि थः अग्रसरे जुया बिज्यात । न्ह्यांगु धार्मिक ज्याखँय् वसपोल तन मन धनं समर्पित जुया थःगु हे पहलं न्ह्यज्या बिज्यात । सद्धर्मया नितिं भ्या भचाहे अल्सी मचासे निरन्तर थःगु गन्तव्य यात्राकथं धार्मिक क्षेत्रय् पला न्ह्याकावं यंका बिज्यात । थुजागु रूपं अग्रसर जुया न्ह्यब्यायेगु जाँगर वसपोलयाके दुगु जुया च्वन गुगु जिं स्वयेबले सकल उपासक उपासिकापिके नं दयुके फयुकेमाःथें च्वं ।

वसपोलं उपासक उपासिकापित न्ह्याथाय् नाप लासां धर्मय् लगे जुइत प्रेरणा बिया बिज्याइगु जुया च्वन । जित नं खंक्व पतिकं 'विहारय् वंला ?' धका न्यना बिज्याइ । 'विहारय् वनेगु तोते मज्यू' धका न्वाना बिज्याना च्वनी । थथिं जाःम्ह सद्धर्मया सः थ्वयुका च्वनिम्ह धर्मभित्र तोफिका च्वने मागुलिं जित संवेग जुल । 'अनिच्चावत सङ्खारा उप्पाद वय धम्मिनो ...' धयागु उपदेश अनुसारं वसपोलं भी सकसितं अनित्यताया सन्देश तोता थका बिज्यात । अस्तु !

सरल, शान्त व शुद्धम्ह व्यक्ति पवित्रबहादुर वज्राचार्य

सिद्धिरत्न वज्राचार्य

पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य जिमिगु रत्नाकर महाविहार हखबहाःया छम्ह लुमंके बहःम्ह व्यक्ति खः । वसपोल जिमि बहाःया चक्रेश्वर आजु पूर्णबहादुर वज्राचार्य व अजि वीरमाया वज्राचार्यया सुपुत्र खः । किजा पवित्रबहादुर वज्राचार्य थःगु जीवनकालय् अमर कीर्ति तया बिज्यात । जिपिं बहाःयापिं सकसिनं स्यूगु खँ खः कका पूर्णबहादुर वज्राचार्ययागु हे प्रेरणां किजा पवित्रबहादुर वज्राचार्य बुद्धधर्मया क्षेत्रय् सक्रिय जुया मचा ल्याय्म्हबले निसें ज्या याना भी सकसिया न्ह्योने अमर पताका ब्वयुका क्यना वन ।

गथे बौन बुद्धधर्मया क्षेत्रय् उल्लेख्य ज्या याना वन अथे हे कायुनं न याना क्यना वन । यलय् बुद्ध जयन्ती व्यवस्थित रूप न्यायुकेगु नितिं गथे बौपिसं बुद्ध जयन्ति कोष कर्मिति गठन यात अथे हे कायुम्हं थःम्हं फक्व कोशिस याना कोष वृद्धि याना वन ।

तना, स्यना, फुना मदया वंगु बहा: बहीयात लुइका निर्माण यायेगु ज्याय् बौम्ह लगे जुल । दसुया नितिं यलया गाबहा: । काय्महं बौया ज्याय् ल्यूल्यू वना विभिन्न धार्मिक एवं सामाजिक सङ्घसंस्था स्थापना यात । पवित्रबहादुर वज्राचार्य धर्मय् अत्यन्त श्रद्धावान् जुया बुद्धशासनय् अविस्मरणीय योगदान बिया वन । अम्ह बौया काय् थः जुइ फुथें तुं थः परिवार जनपिंत नं धर्मया अनुगमन यायेत मार्ग निर्देशन याना क्यना वन । थ्व भी सकसियां नितिं अनुकरणीय जू ।

राजभाईया सक्रियतां आपालं विहारत निर्माण जूगु खँ जिं स्यू । शाक्यमिंह विहार, मण्डिमण्डप विहार आदि थुकिया दसु खः । अथे हे वसपोलपिनिपाखें सहयोग दया हे नगर मण्डप श्रीकीर्ति विहार कीर्तिपुर, अन्तरीष्ट्रिय भावना केन्द्रया विहारय् ध्यानागार दय्कल अथे हे सुमङ्गल विहारय् विहार पुनः निर्माणय् नं सक्रिय सहयोगी जूगु जुल ।

गन तक जित लगे जू राजभाई दुमथ्यागु विहारत थन दइथें जित मता: । राजभाई मदुगु खबर न्यना विहार विहारयापिं भिक्षुपिं, गुरुमापिं, उपासक उपासिकापिं तथा धर्मपासापिं स्वन्हु तक राजभाईयात श्रद्धाञ्जली देछाना अन्तिम दर्शन यायेया नितिं भीडं भीड जुइक म्वः म्वः दर्शनार्थीपिं वगु भी सकसिनं स्यूगु हे खँ जुल ।

मां बौया नां अमर यायेया नितिं काय् म्थ्याय्पिसं ज्या यागु मध्ये छता वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयया स्थापना नं छगु खः । थ्व पूर्णबहादुर आजुया परिवारयागु न्थ्यथने बहःगु ज्या जुल । थुगु पुस्तकालयय् बुद्धधर्मया पुस्तकत थुलि सङ्ग्रह दु, उलि सङ्ग्रह नेपाःया गुगु पुस्तकालयय् मदु । थ्व जिमिगु रत्नाकर महाविहारया नितिं हे गौरवया खँ जुल । थ्व हे पुस्तक सङ्ग्रहालयं बुद्धधर्मया मूल मूल ग्रन्थत प्रकाशन याना धर्मया प्रचार याना च्वंगु दु । धर्म ग्रन्थत प्रकाशनय् नं थुगु पुस्तकालयया योगदान धर्म व भाषाया ख्यलय् आपालं दुगु जुल ।

पूर्णबहादुर आजुया पालं निसें रत्नाकर महाविहारय् वसपोलपिनिगु आपालं योगदान दुगु जुल । वसपोलया काय् राजभाई नापं च्वना नं थुगु बहालय् जिं नं ज्या याये नंगु जुल । वि.सं २०३७ सालं रत्नाकर महाविहारया उत्तरी मोहदाया दिगी निर्माणया ज्याय् स्वयं राजभाईयागु मिहनत आपालं आपालं दुगु जुल । थुगु दिगी निर्माण यायेत स्थानीय विकास



रत्नाकर महाविहारया उत्तर मोहदाया दिगी पुनर्निर्माण जुया च्वंगु मन्त्रालयपाखें रु. ९०,०००।= सहयोग प्राप्त यायेगुलि वसपोलयागु योगदान दु । अथे हे तुं विहारयागु कोषपाखें ५०,०००।= जम्मा याना जम्मा १४०,०००।= खर्च याना सर्वसङ्घपाखें श्रमदान ता लाका कम ध्यवां थुगु दिगी निर्माण याये फुगु जुल । उलि जक मखु, विहारयागु न्थ्यांगु ज्या खँय् नं वसपोलयागु ग्वाहालि लुमके बहः जू ।

जिभिगु बहालय् धार्मिक गतिविधिया ज्या भवल्यु नं राजभाईया ग्वहालि प्राप्त जूगु लुमंके बहः जू । वि.सं. २०४५ सालं जनहित पुस्तकालपाखें भिन्हेकगु बुद्ध व बुद्धधर्मसम्बन्धी न्ह्यसःलिसः कासा न्यायेकेगुली नं वसपोलपाखें आपालं ग्वहालि प्राप्त जूगु दु ।

अथे हे वि.सं. २०५२ सालं २५४० औं बुद्धजयन्ती रत्नाकर महाविहारपाखें निकोगु पटक्यु न्यायकाबले नं राजभाईपाखें आपालं ग्वहालि प्राप्त जूगु दु । उबले जि समारोहया सचिव खः । मू पहाँकथं तत्कालीन प्रधानमन्त्री मनमोहन अधिकारी व विशिष्ट अतिथिपिं उपस्थिति यायेगु ज्यां निसें कया वय्कःपितं यथायोग्य लसकुस यायेगु जिम्मा राजभाई नं कया बिज्याथें उगु समारोह भः भः धायेक् सफल जुया वन ।

छता खँ नं जित न्ह्याबलें राजभाई खना आश्चर्य ताय्कू । वसपोल सुथे वांलाक लनं फिना पिहाँ बिज्याना बहाल बहालय् द्यो चाहिला वनेधुंका पलखं लिपा वसपोलयात खनीबले वसपोल नाप भिक्षुपिं दया च्वनी । गुबलें नेपाःयापिं जूसां गुबलें यूरोपियन भिक्षुपिं दया च्वनी, गुबलें जापानी, थाई, चाइनिज भिक्षु आदि । थथे खनिबले जि मती वनी – “राजा, बुद्धवंशयाम्ह हे जुइमाः, वसपोललिसे न्ह्याबलें भिक्षुपिं खाली मजू ! ”

छता खँ,
राजभाईनाप लोमंके
मफय्क जूगु छगू घटना !
खँ वि.सं. २०३७ सालं
बहाःया उत्तरी मोहदा
दिगी स्यंका पिया दय्के
धका पिइ जक सिधल ।
उबले चा वाये सिमधनी ।
जिपिं निम्हं ज्याय् व्यस्त
जुया च्वना । उबले
तत्कालीन अधिराजकुमार
स्व. श्री ५ धीरेन्द्र याकचा
सवारी जुया चा द्वं स्वया
च्वना बिज्यात ।
राजभाईयात सता
बिज्याबले जिपिं निम्ह
वना दर्शन याना ।



“राजा, बुद्धवंशयाम्ह हे जुइमाः, वसपोललिसे न्ह्याबलें भिक्षुपिं खाली मजू”

वसपोलं उजं दय्का बिज्यात – “थ्व चा थौं हे वाके माल । कंस फ्रान्सयाम्ह राष्ट्रपति फ्रां स्वां मित्रा यलय् सवारी जुइगु दु ।” उलि धया मङ्गलबजारपाखें गाडी न्ह्याका बिज्यात । जिपिं ला क्वालखं पूथें जुल । छु याये, छु याये जुया च्वंबले लाक्क सी.डि.ओ. नन्दकुमार कार्की थ्यंक्ः वल । जिमित सता ब्व बिल । “थौं हे चा वाये माल, मखुसा छिमित कुना बिये” धका ख्यात । उधिमय् हे तत्कालीन प्रधानपञ्च वर्तमान मेयर बुद्धिराजयात सता हया । व चा सी.डि.ओ. साहेबयात माला च्वंगु जुया च्वन । जिमिसं मोटर व्यवस्था याना । सडक विभागं केन छवया हल । उगु चा सी.डि.ओ. साहेबया छेंय् थ्यन । उखुन्हु हे चा फुक्क सुचुका बिया । थुकथं थ्व घटना आःतकं लुमंनि ।

किजा भाजु राजभाई बुद्धधर्मय् सरल, शान्त व शुद्धगु श्रद्धा दुम्ह व्यक्ति खः । वसपोल थःगु जीवन कालय् सञ्चय याना बिज्यागु पुण्यया भावं निर्वाण पद लाभ याना काये फयेमा धका मनं तुसे श्रद्धाञ्जली देछाया च्वना । अस्तु !

“माँ भाय्या हितैषी राजभाई”

हेरारत्न शाक्य^{१३}

माँ भाय् स्वैत मयइ ? सुया माया मदइ भीगु माँ भाय् नेपाल भाषा ? मल्लकालय् राजभाषा कथं नेपाःया इतिहासय् लुँया आखलं च्वया वंगु भाय् खः । शाहकालया पूर्वाद्ध तक नं थुगु हे भाषं सन्धिपत्र, लिखत, अभिलेखत च्वया तःगु यक्को लुया वगुला सकस्यां स्यूः हे खः । अथे हे शाह जुजु श्री ५ सुरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेव व सुरेन्द्र वीर विक्रम शाहदेवपिस समेत नेपाल भाषं हे साहित्य रचना यागु इतिहास साक्षी दु । मल्लकालय् प्रायः न्त्याम्ह गैर नेवाःत स्वनिगलय् च्वंवसां नेवाः धर्म संस्कृति हनिगु खः ।

मुख्यत राणातय्सं देशया वागडोर ल्हातय् कासां निसैं थुगु भाषायात प्रत्यक्ष रूपं थुनेगु याना हल । थःगु अस्तित्व बाहेक मेपिं सुनं मखनिपिं क्रूर दमनकारी निरंकुश राणा सरकारं भाषिक जातिय रूपं दमन यासां स्वनिगःया जनतां थःगु माँभाय् ल्हायेगु मत्वतु । बल्चाय् च्वंम्ह प्रजानिसैं लाय्कली च्वंम्ह जुजुं तक ल्हाइगु थ्व भाय् बुलुं बुलुं नेवाःतय् दथ्वी जक लिक्नुना वन । भाषा साहित्य जागरणया लागि ज्या याना वया च्वना दिइपिं महारथीपिनिगु कुतः २००७ सालय् प्रजातन्त्र वसेलीं छुं भतिचा पूवंगुथें जुल । नेपाल सरकारया रेडियो नेपालय् नेपाल भाषा ज्याभव दुथ्याका भाषिक स्वतन्त्रताया नमूना क्यन ।

नेपाल भाषा ह्यमित थःथवय् सङ्गठित जुया ज्या यायेत सङ्घसंस्था चाय्का थ्व हे सङ्घ संस्था मार्फत थाय् थासय् भाषा साहित्यया सम्मेलन यायेगु च्वसु मुंका साहित्यया सफू पिथनेगु लिसैं ब्वनेकुथि (पुस्तकालय) चाय्का थःपिनिगु ज्या तिव्र गतिं न्त्याकल । थ्व हे भवलय् स्कूल कलेज व विश्वविद्यालय थ्यंक मां भाषं ब्वने दयेमाः धका भाषा ख्यःया महारथीपिनिगु अथक कुतलं स्कूल कलेज व विश्वविद्यालय तकं नेपाल भाषा ब्वनेदया थौं नेपाल भाषा विषयस् एम.ए., पी.एच.डी. यापिं समेत तम्हमछि दये धुकल ।

देशय् २०१७ सालया राजनैतिक ह्युपा लिसैं फुक्क क्षेत्रय् नकारात्मक असर लात, जनताया अधिकार कुण्ठित जुल । राजनैतिक पार्टीत प्रतिबन्ध तल । राजनैतिक मनूतय्सं नेपालभाषाया खलः/पुचः पाखें थःगु सः तय्गु, असन्तोष प्वंकेगु ज्या जुया वल । सरकारपाखें बियातगु सुविधा लितकायेगु भाषिक व साहित्यिक ज्याभवस् पत्तुपंवइगु जुल । नेपाल भाषा महीपिसं नेपाल भाषां उच्च शिक्षा कासां लोकसेवां नम्बर मबिइगु याना हल । रेडियो नेपालं नं नेपालभाषाया ज्याभव पित्युंसैली भाषा ह्यमित नं पञ्चायती शासन विरोधीथें जुल । भाषा

मान्यता लिसें भाषा उत्थानया नितिं तकं सङ्घर्ष यायेमागु अवस्था वल । अले नेपाल भाषा मंका: खल:थें जागु न्हूगु संस्था निस्वन । गुकिं नेपाल भाषा, नेपाल सम्बत, नेवा: संस्कृति, नेवा: सभ्यताया बारे ध्वाथुइकेगु नाप थुपिं देय्या राष्ट्रिय सम्पत्ति ख: धयागु नाला कायेकेत व भाषिक अधिकारया लागि स: थ्वल ।

देशया भाषा, संस्कृति, साहित्य जक मखु धार्मिक सङ्घ संस्थातय्त समेत स्वतन्त्रापूर्वक छुं याके मब्यूगु राजातय्गु जर्जरहलय् नेवा: भाषा, साहित्य, संस्कृतिं विलिविलि जागु नेवा:या पहिचान देशपिने समेत सिइकेत स्वम्ह नेपा:या न्हूपस्ताया कलकत्ताय् ब्वना च्वना बिज्याम्ह विद्वान् जगतमान वैद्य (धर्मादित्य धर्माचार्य) जुं अन व्यापार व्यवसाय यायेत च्वना च्वपिं नेपामिपिनिगु ग्वहालिं नेपाल भाषं 'बुद्धधर्म' नामं नेपाल भाषं न्हापां पौ पिथना नेपाल भाषाया इतिहासय् न्हू संचार हल । गुकिं नेपाल भाषा विदेशय् नं प्रचार-प्रसार जुल । कलकत्ता विश्वविद्यालयय् मां भाषं शिक्षा कायेदइगु अधिकारयात उपयौग याना नेवा:या मां भाय् खस भाषा मखु, नेपाल भाषा ख:, थ्व हे भाषं ब्वने दयेमा: धयागु माग तया थपिन्सं हे पाठ्यक्रम समेत दयेका मां भाषं ब्वनेगु अधिकार कया दिल ।

थुजोम्ह भाषा जवा: विद्वानया गुण नेपालया नेवा:तय् दथुं नं बुलुंबुलुं तना वनिथें ताया मां भाय् पुच:, यलं भाषा जवा: धर्मादित्य धर्माचार्यया ९५ क्व बुदिंया लसताय् वय्क:या लुमन्ति साहित्य मूज्या याना । व हे मूज्यापाखें वय्क:यागु नेपाल भाषाया क्षेत्रय् गुबले ल्वममनिकथं छुं याये माल धयागु प्रेरणा जागरण जुल ।

२०४६ सालया आन्दोलनं हाकनं प्रजातन्त्र ला वल, तर पुलांगु प्रशासनयन्त्र लिसें फुक्क राजनैतिक पार्टी दुने व अधिकतम त्यानावपिं जनप्रतिनिधिपिं समेत ब्राह्मणवादी चिन्तनयापिं जूगुलिं भाषा जगत धर्मया खँय् प्रजातन्त्र वगु अनुभूति याये थाय् मदु । श्री ५ या सरकारं फुक्क जनजातिया मां भाय्यात क्वथुना गैर राष्ट्रिय भाय्यात थ: नाला कये च्यायेगु जक मखु थ्व भाय्यात फुक्क जनतातय्त जवरजस्ति ब्वने माय्केगु प्रस्तावित नीति विरोधया भ्वलय् मां भाय् पुच:, यल संस्था पलिस्था जूगु ख: ।

भाषाप्रति क्वा:गु हि न्ह्यापिं पुच: या दुजतय्सं भाषा जवा: धर्मादित्य धर्माचार्यजुया भवाता तयेगुया नितिं कुत: न्ह्याकागु जुल । थुगु भ्वलय् स्व. राजभाई (पवित्रबहादुर) वज्राचार्यनापं नं सल्लाह ग्वहालि कया वसपोलं थुगु कुत:या बुखं न्यना त:सकं लय्ताया बिज्यात । लिसें थम्हं नं फुचागु ग्वहालि यायेगु खँ कना बिज्यात ।

राजभाई दाई सामाजिक व बौद्ध धर्मय् जक मखु भाषिक साहित्यिक ज्याय् समेत मन क्वसाम्ह मां भाय् प्रेमीम्ह बौद्धिक व्यक्तित्व ख: । नेपाल भाषा साहित्यया लागि न्ह्यत्वाना च्वंगु "साहित्यया म्लुखा" थें जागु संस्थायात ग्वहालि याना दिइगु लिसें नेपाल भाषाया उत्थानया ज्याभवस् व्वति कया बिज्याना च्वम्ह ख: । थुगु पुच:या न्ह्य ब्वनाय् भाषा जवा धर्मादित्य धर्माचार्यजुया १०० दँ बुदिं हनेगु ग्वसालय् प्रत्यक्ष रूपं सहयोगी जुया आर्थिक सङ्कलन थें जागु गहनभार क्वबिया अर्थ सङ्कलन कव:या कजि जुया थुगु ज्याभव ता:लाकेत अनुमानित कथं आर्थिक भार पूर्वकेत आर्थिक सङ्कलनया लागि गनं थ: हे बिज्याना, गनं थम्हेसिनं धया ज्या पूर्वका बिज्याम्ह राजभाई दाई मांभाय् पुच:या स्याम्ह पासाया रूपय् स्वापू क्वातुल ।

वसपोलं थुगु पुच:या आजुकथं परन्तु निरन्तर अपुक न्ह्याके फय्केत स्थायी आर्थिक कोष धिसिलायेमागु विचा: न्ह्यब्वसें स्थायी कोष स्थापना याना थ:गु हे श्रोतं पुच:या ज्याभव

न्त्याके फइगु अवस्थाय् थ्यंकेगु ज्याया लागि न्त्यब्वाय्गु सल्लाह लिसें भलसा बिया बिज्यागु व पुचःया चाकः तचाः यायेमागु विचाः समेत न्त्यब्बया बिज्यागुलिं वय्कःया भावनायात मननयासैं वसपोलयात पुचःया ज्याखँय् प्रत्यक्ष रूपं संलग्न यायेगु मनं खंका पुचःया ११२१ वछलागा १४ खुन्हू च्वनागु मूज्यां सल्लाकार पदय् ल्यायागु जुल ।

वसपोल थौं भ्नीगु न्त्योने मदुसां वसपोल नापं च्वना बुलागु ज्याखँ फलदायी जुयाच्वंगु लुमंका वसपोल सुखावति भुवनस् वास लायेमा धयागु मन्तुना । अस्तु !

बौया अनुकरणयाम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य

भक्तलाल श्रेष्ठ^{१४}

पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य थः पूज्य बौ पूर्णबहादुर वज्राचार्यया ल्यू ल्यू वना धार्मिक सामाजिक ख्यलय् आपालं योगदान याना बिज्यात । फलस्वरूप बौथें हे काय् नं लोक ह्वाम्ह जुल । वसपोलं सामाजिक धार्मिक ब भाषिक ख्यलय् तन मन धनं सेवा याना बिज्यात । वसपोलया कीर्ति पताका थौं भ्नीगु न्त्योने व्वया च्वंगु दु । युवक बौद्ध मंडल, शाक्यसिंह विहार, तथा अन्य मेमेगु विहार तथा बुद्धजयन्ती ट्रष्ट कमिटी दया च्वंतले पवित्रबहादुर गुबलें लोमनी मखु धयागु जिगु विश्वास दु ।

वसपोलया बौ पूर्णबहादुर वज्राचार्य सुयातं गुबलें संगु गोच्छि हे नुगलय् स्याक्क वचनं प्रहार यात धयागु न्यने मनं थें वसपोलं नं बौया अनुकरण याना बिज्यात । तन मन धनं सेवा याना वंगु कारणं समाजया विभिन्न क्षेत्रं वसपोलयात लोममनिकथं कागु दु । थ्व वसपोलया सफल जीवनया दसु खः । त्याग तपस्या याये माथाय् त्याग तपस्या याना, सहिष्णुता तये माथाय् सहिष्णुता तया, सहनशीलता जुइ माथाय् सहनशील जुया जनसम्पर्कय् वया सकसितं नुगलय् मस्याक ज्या याना समाजयात थःमहं बिइ फुगु बिया वन, याये फुगु याना वन । फलस्वरूप थौं वसपोलयागु योगदानयात मचाः, ल्याय्मह ल्यासे, बुढाबुढी सकसिया मनय् गुबलें हुयां हुइ मफय्क छाप तया बिज्यात ।

न्येन्हेदँया वैशय् निर्दयीकालं वसपोलयात मत्यवं यंका बिल । जिं जि जक ज्यूसा, वसपोलयात लित छ्वया हिं धका धाये मास्ते खः । अस्तु !

१४ च्वमि थुगु परिवारयात नजिकं खंम व्यक्ति खः । वय्कः यल तुल्हने निवासी खः ।

बुद्धया उपदेश प्रचारक

दिपेन्द्र महर्जन

नायो, ज्यापु महागुथि, येँ ।

येँ, यलया विभिन्न बौद्ध विहारय् ज्वीगु बौद्ध कार्यक्रमया भोलय् हनेबहःम्ह पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य नाप जिगु म्हसिका कालबिल जूगु खः । दकले न्हापा वि.सं. २०५० साल पाखे यलया सुनाकोथि बौद्ध जन विहारय् वय्कः लिसे परिचित जूगु खः ।

वय्कः अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध संस्थानाप स्वापू दुगु YMBA युवक बौद्ध मण्डलया संस्थापक अध्यक्ष नापं यलया छम्ह नां जाःम्ह व्यापारिया काय् धयागु खँ लिपा तिनि थुल । वय्कः छम्ह बौद्ध विद्वान जक मखु, दुःख सुख म्हसिका शान्ति व उन्नतिया लँपु कनेगु बुद्धया सार उपदेश प्रचारक छम्ह सरल स्वभावया कार्यकर्ता नं खः धयागु नं थुया वल । नेवा बौद्धतय्त जक मखु जाति जनजाति ब्वदला च्वंपिं सकल मानवपिंत नं सम्यक् ज्ञान प्राप्त यायेगु सुअवसर चूलाकेत सदां तस्पर जुया दीम्ह कल्याणमित्रया रूपय् जिं वय्कःयात म्हसिल ।

थौं वय्कःया भौतिक शरीर भीगु न्ह्योने मदये धुंकल तर वय्कलं बिया बिज्यागु गुगु योगदान व हौसला दु व गुबलेँ नं लोमंके मफैगु कथं सदां सदां लुमंका तये योग्यगु प्रेरणा जुल ।

वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालययात ज्यापु महागुथिपाखेँ व जि थःगु पाखेँ नं हानं छकः दुनुगलं निसेँ आभारी देछाया । सुभाय् !

Dhamma.Digital

बुद्धधर्म प्रचार व संरक्षणया नितिं चिन्तनशील व्यक्तित्व राजभाई

लोकबहादुर शाक्य

बुद्धशासनया चिरस्थायी व सम्बर्धनया नितिं अटूट रूपं तन मन धनं समर्पण याना बिज्याम्ह पासा पवित्रबहादुर वज्राचार्य नाप २०५८ मंसिर १५ कुन्हू सन्ध्याया खुताःत्या इलय् दकलय् लिपा टेलिफोनं खँल्हाबल्हा जूगु खः । कन्हेँ कुन्हू यल थेचोया वेलुवनाराम विहारय् कथिन दिवस जुइगु विषय नापं बुद्धशासन सुचारु रूपं न्ह्याकेत अभनं धिसिलाक पलाछिइ माःगु विषय ताउत खँ जुया विदा कयागु खः । कन्हे कुन्हू सुथ न्हापां वेलुवनाराम विहारय् वनाबलय् अन शान्तमान शाक्यजुपाखेँ राजभाई म्हिग बहनि दिवङ्गत जुया बिज्यात धयागु खँ

न्यनाबल्यु पत्या मजूया । म्निग बहनि तिनि वसपोललिसे ताउत खँ ल्हानागु खः । अले शान्तमानजुं प्रा. आशाराम शाक्ययात टेलिफोनं स्वापु तया बिज्यासेलि म्निग बहनि ८ ताःइलय दिवङ्गत जुया बिज्यागु खँ न्यना अनया ज्याभवलयु व्वति मकासे हःखबहालयु वया पवित्रबहादुर वज्राचार्यया पार्थिव म्हय अन्तिम श्रद्धाञ्जली अर्पण यानागु जुल । सुयातं नं दुःख बिइ म्वाःक रोगं शास्ति नयेम्वाक आनन्दपूर्वक दिवङ्गत जुया बिज्यागु वयकःया पुण्यया फल खः धका नं पासापिं नाप खँ जुल ।

स्व. राजभाईया अबु स्व. पूर्णबहादुर वज्राचार्यजुं थःगु न्हूछेंस पं. जोगमुनि वज्राचार्यपाखें अष्टसहस्रिका प्रज्ञापारमिताया प्रवचन माला न्ह्याका बिज्यागु खः । अन हनेबहःम्ह विद्वान् साहित्यकार भाजु सत्यमोहन जोशी थः जहान राधादेवी जोशीनी नाप प्रवचन न्यं भागु जुया च्वन, प्रज्ञापारमिता ग्रन्थया प्रवचन न्यना सत्यमोहनया निम्ह तिपु यात नं आपालं लिचोलाकूगु खः । लिपा वयकःपिंसं थःगु छेंय बचाधंगु पारावत विहार स्वना प्रज्ञापारमिता चर्यागुठी पासापुचः नांया संस्था चायेका प्रज्ञापारमिता ग्रन्थ नेपालभाषां अनुवाद याना बिज्याम्ह यलया नां दम्ह स्व.गुणरत्न शाक्यपाखें वाः पतिकं प्रज्ञापारमिता परिचर्चा न्ह्याकूगु खः । व परिचर्चायु जिंनं छगूत्या दशकति व्वति कयागु क्रमयु पासा पवित्रबहादुर वज्राचार्य इलयु ब्यलयु बिज्याइ वलयु नं वयक्क नाप बुद्धधर्मया विषय दुरयंक खँल्हाबला जूगु खः । राजभाईनं प्रज्ञापारमिता चर्यागुठीयात आर्थिक ग्वहालि नं अर्पण याना बिज्यागु लुमंके बहः जू ।

यलयु विक्रम सम्बत् २००९ सालं निसें बुद्ध जयन्ती भःभः धायेक न्यायेका वया च्वंगु खः । स्व. पूर्णबहादुर वज्राचार्य, स्व. सिद्धिराज शाक्य व प्रा. आशाराम शाक्य पिनिगु सक्य संरक्षकत्वयु ललितपुर बुद्ध जयन्ती कोष समिति गठन जुल । साहु पूर्णबहादुर वज्राचार्य मदुस्येलि थः अबुया ज्याया भार पवित्रबहादुरजुं जीवन पर्यन्त कुबुया कोष अप्वः दयेकेगुलिइ च्वछाये बहःकथं कर्तव्य पालन यागु खः । नापं बुद्ध जयन्ती कोष समितिया सञ्चालन ज्याभवलयु तन मन धनं सक्य रूपं पला छिना बिज्यागु खः । ललितपुर बुद्धजयन्ती कोष समितिपाखें २०५८/८/१८ गते कुन्हु दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्यया किपायु स्वाँ देछाना वयकःया शान्ति व निर्वाण कामना यासे दुर्गति परिशोधन सूत्रपाठ व मौन धारण याना श्रद्धाञ्जली अर्पण यागु जुल ।

पंचायत शासनया इलयु ल.पु. नगर पञ्चायतया तत्कालीन प्रधानपंच डा. बुद्धिधर वज्राचार्यया सक्यतायु यल लायकू लिक्क थायु मिले याना ललितपुर बुद्ध जयन्ती कोष समितिपाखें लोहंया कलात्मक विश्व मैत्री विहार स्वनेफुगु तःधंगु अवसर प्राप्त जुल, कोषपाखें नित्य पूजाया व्यवस्था याना दँयु छक बुसादँ न्यायेका वयाच्वंगु खः । लिपा दिवङ्गत भिक्षु कालुदायी महास्थविरं विश्व मैत्री विहार संरक्षणया भाला कुबुया संल्हू पतिकं बुद्धपूजा व बौद्ध सभा मदिकक न्ह्याका बुद्धधर्म प्रचारया भवल्यु ग्यसुलाक पलाःछिना बिज्यागु च्वछाये बहः जू । छुं नं ज्याभव सुथांलाक न्ह्याकेत निरन्तरता मदयेकं मगा । दिवङ्गत पवित्रबहादुरजुं संल्हू पतिकं विश्व मैत्री विहारयु बिज्याना ज्याभवलयु व्वति कया जीवन पर्यन्त माकथं ग्वहालि याना बिज्यागु फलस्वरूप आतक्क नं संल्हूया ज्याभव न्ह्याना हे च्वंगु छगू गतिशिलताया दसु खः । व ज्याभवलयु जिं नं निरन्तरं व्वति कया च्वनागु जुल । बुद्धधर्म प्रचारया भवल्यु अन प्रगतिशील पलानं न्ह्याकूगु दु । उपासकपित जक मखु उपासिकापित नं न्वचू बिइका व्यक्तित्व विकास नं जुया च्वंगु दु ।



विश्व मैत्री विहारय सल्लू पत्तिकं जुइगु बुद्ध पूजाया कार्यक्रमय न्ववाना
बिज्याना च्वंगु

बुद्धधर्म प्रचार-प्रसार जुया च्वंगु दुसां तवि यथार्थ रूपं थुइका चर्या याना च्वपिं कम जक जुल धयां अत्युक्ति जुइ मखु । उपासक उपासिकापित गुकथं धर्म ध्वाथुइके फइ अले न्यनागु खँ मनं थुइका, थुइका कथं व्यवहारय छ्यलेत क्वातुगु पला न्त्याकेमाल धयागु विषय राजभाई नाप इलय् ब्यलय् सल्लाह जूगु खः । वयकनं “उपासक उपासिकापिं विहारय वनां पञ्चशील कया, बुद्ध पूजा याना, धर्मदेशना न्यसां अपोसिनं मथुया च्वन । सूत्र कण्ठ वसां अर्थ मथूपिं यक्को दु । अले छपा न्हायपनं न्यनां मेगु न्हायपनं पिछोइपिं नं दया च्वन” धका नं नुगः खँ प्वंका बिज्याइगु खः थ्व हे खँयात वाचायेका प्रवचन वा धर्मदेशना न्यना जक मगात । न्यनेबलय् मन मेथाय् मछोसे एक चित्तं ध्यान तथा लुमंके फयेक न्यंकेगु कुतः विश्व मैत्री विहारय जुया च्वन । छगू संल्लूस न्यनागु प्रवचन वा धर्मदेशनाया सार खँ मेगु संल्लू कुन्हू उपस्थित उपासक उपासिकापिके न्यनेगु प्रचलन न्त्याकुसेलि गुलिसिनं लुमंगु खँ धया हःगु ग्यसु लागु पला जुया च्वन । मेगु संल्लू कुन्हू न्यनितिनि धका मन तथा न्यनेगु बानी ब्वलना वगु च्वछाये बहःगु पला जुल । गुबले पञ्चशीलया छगू छगू शील पालि भाषां धया, अर्थ छु धका न्यनेगु अन्तरकिया ज्याभव नं इलय् ब्यलय् न्त्यानां च्वंगु जुल । नापं न्यनागु खँया ज्ञान कया न्हिथं व्यवहारय छ्यले मागु खँ पाखे नं ध्यान साला च्वंगु जुल । थुगु कथं थी थी विहारया ज्याभवलय् नं इलय् ब्यलय् पंचशील वा बुद्धपूजा वा पुन्यानुमोदन आदिया अर्थ न्यनेगु प्रथा न्त्याकूसा बुद्धधर्मया ज्ञान बांलाक थुइकेत तिवः जूवनि । सिल्लाथ्व संल्लू कुन्हू भिक्षुणी विर्यवतिं “बुद्धया रूपय् आसक्त जुया प्रब्रजित जुम्ह भिक्षु वक्कलियात बुद्ध न्वाना शील, समाधि, प्रज्ञा पाखे न्त्यज्याका बिज्यागु तथ्य ध्वाथुइका बिज्यासे, कने सःसां शीलाचरण अभ्यास मयाःसा जन्म मरणया चक्रं मुक्त जुइ फइ मखुगुलिं बानी व्यवहार भिके मागु” देशना याना बिज्यागु लुमंके बहः जू ।

बुद्धधर्म प्रचार-प्रसार, संरक्षण तथा संवर्द्धनया निंतिं थेरवादी विहारत संचालन जुया थी थी ज्याभव न्त्याका च्वंगु दु । अझ गतिशील हया भिक्षु भिक्षुणी उपासक उपासिकापिनि दथ्वी

स्वापु क्वातुका सुसङ्गठित जुया न्ह्यज्यायेगु तातुना च्यादँति न्ह्यवः थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रिय परिषद गठन जूगु खः । २६ गू विहारत सङ्गठित जुया थी थी ज्याभव तथा नियमित सभा वैठक जुया च्वंगु जुल । पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु इलय् व्यलय् बिज्याना ज्याभवलय् ब्वति कया योगदान बिया बिज्यागु जक मखु थः दिवङ्गत जुया बिज्यापिं अबु पूर्णबहादुर वज्राचार्य तथा मां वीरमाया वज्राचार्यया लुमन्तीस परिषदया विधान निःशुल्क इनाबीत माःगु आर्थिक ग्वहालि बिया बिज्यागु नं लुमंके बहः जू ।

पवित्रबहादुरजु मिलनसारम्ह समाजसेवी नं खः । जातपात वर्गया भेद मयासे समभावना दुम्ह खः । छकः वय्कःया शिक्षितम्ह म्थ्याय् सुनिता मयजुया विद्वानम्ह युरोपियन नाप यःत्य जुल । थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषदं उपासक उपासिकापित बौद्ध दृष्टिकोणं सरल रूपं इहिपाया व्यवस्था यायेगु नियम दयेका तःगु खँ सिसैलि वहे नियम कथं म्थ्याय्या इहिपा यायेगु तातुना बिज्यात ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु बुद्धधर्म प्रचार, प्रसार, संरक्षण सम्बर्द्धनया भवलय् न्ह्यावले चिन्तन मनन याना बिज्याइम्ह लगनशीलम्ह खः । वय्कः अङ्ग्रेजी भाषाय् च्वाःम्ह नं खः । गुलिखे विदेशीत नाप जित परिचय याका बिउगु लुमंसे वः । बुद्धधर्मया क्षेत्रय् युवा वर्गया न्ह्यज्याकेमागु तातुना थी थी ज्याभवः ग्वसा ग्वया बिज्यागु च्वछ्राये बहः जू । वय्कः युवक बौद्ध मण्डलया संस्थापक नायो जुया बिज्यागु दसी धायेमाल । वय्कः मतिवं बिज्यागु नेपाःया बौद्ध क्षेत्रय् अपूरणीय क्षति जुल । छन्हुला सकलें वने मानी, नुगः मछिंका चागु नं मखु । मू खँला वय्कःयागु धर्मया क्षेत्रय् चिन्तन मनन तथा क्रियाकलाप बौद्धतय्सं अनुसरण याये बहः जू । अस्तु !

नां व ज्या चूलाह पवित्रबहादुर वज्राचार्य

बुद्धाचार्य शाक्य

पवित्रबहादुर वज्राचार्य उम्ह हे व्यक्तिया नां खः गुम्ह कि मभिंगु खँ न्यने माल धाल कि सुरुक लिचिला वनिइ । पवित्रबहादुर वज्राचार्य उम्ह हे व्यक्ति खः गुम्हकि भिंगु ज्याखँ जुल धाःसा मुसुमुसु न्हिला न्ह्योने दनिम्ह । न्ह्यांम्हसिनं न्ह्यागु हे धाःसां नं मखुगु खँ ल्हायेगु पाखे मन मदुम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य थःथःम्हं तःधं जुया तेंफुई याइपिनिगु न्ह्योने न्ह्यसः लिसः मतसे रहस्य थुइका ज्ञानं खंका च्वनिम्ह छम्ह व्यक्ति खः ।

सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरया छम्ह अनुशासित चेला जुया व मित्रवर्गपिनि न्ह्योने यथार्थवादी जुया बुद्धधर्म व सङ्गप्रति निष्ठावान जुया लोकं हंका च्वंम्ह व्यक्ति कथं मालेगु खःसा पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात भीसं खनेमाः । वसपोल जन्मं वज्राचार्य खःसानं कर्म श्रावकयानया छम्ह कुशल व्यक्ति धाःसां नं छुं मपाः । अथे हे महायानीपाखें वसपोलयागु विचार श्रावकयान नाप पाय्छि जू मजू धयागु तुलना यायेगु पाखें अप्पो लगनशील जुया च्वन ।

वसपोलया अबुजु पूर्णबहादुर वज्राचार्य जि मचाबले निसें परिचितम्ह खः । जि पत्रकार जुइ धुंका बांलाक यक्व हे स्वापु दुगुया कारणं पूर्णबहादुर वज्राचार्यया दातिम्ह काय् भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य व चिधिम्ह काय् भाजु दुण्डबहादुर वज्राचार्यनाप नं उतिकं हे बांलागु स्वापु दूगु जुल । थ्व हे भ्वलय् वसपोलपिनिगु नाप यक्व स्वापु दया वन । पूर्णबहादुर वज्राचार्य स्वर्गवास जुइधुंका पवित्रबहादुर वज्राचार्य व दुण्डबहादुर वज्राचार्यलिसे थःहे दाजु किजा समान व्यवहार जुजुं वन ।

नेपाल सम्बत् ११०५ थिलाथ्व नवमि कुन्हु दिवङ्गत जुया बिज्याम्ह पूर्णबहादुर वज्राचार्यया दातिम्ह काय् भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य नेपाल युवक बौद्ध मण्डलया संस्थापक खः । उगु मण्डलं बौद्ध युवकपिंत बुद्ध, धर्म व सङ्घया अपालं ज्ञान व दर्शन थुइका वया च्वन । उगु मण्डलया प्रवचक जुया जिं नं निक्व तक ब्वति काये खन । भिंगु काय, वाक व चित्त दुम्हसित न्त्याथाय् नं भिना हे च्वनिइ धयागु पवित्रबहादुर वज्राचार्यया मनं दुने च्वंगु खँ थुइका काइपिसं वसपोलयात सामान्य मनू धका धाये थाय् मद् । 'यथावादी तथाकारी' धयागु बुद्धधर्मया सिद्धान्त स्वल्धाःसा नं वसपोलया जीवन यचुसे च्वना च्वंगु खंका काइ । बौद्ध युवकतय्सं वसपोलया पाखें थ्व हे शिक्षा कया च्वंगु खनां जिगु नुगः नं लय्ताया च्वंगु दु । उकिं बुद्धधर्मया व्यवहारय् पवित्रबहादुर वज्राचार्यया नां थथे हे न्त्य ब्वाना च्वंगु खना च्वना ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्यया अबुजु पूर्णबहादुर वज्राचार्यया इलय् निसें धुवांधू वसपोलपिनिगु छेंय् वना च्वनागु कथं छुं भतिजा जूसानं वसपोलपिनिगु छेंया रहन सहन जिं थुइका च्वना । जिं सिउगु कथं वसपोलपिनि लुं ज्या व कालबिलया लजगाः खः । वसपोलपिनिगु ज्यां अप्पो मनून सन्तुष्ट जूगु नं जिं ताय्का च्वना । लुं सछिक्व लनेगु मनू छक्व जक लनेगु धयागु उखान नं बरोबर हे जिं लुमंका च्वना । सामान्य व्यवहारया छेंय् उच्च विचार व इमान्दारीतां जाया च्वंगु नं खना च्वना । बने ज्या याइ पिनिगु निंति इमान्दारीता हे तःधंगु सीप (सम्पत्ति) खः । थ्व सम्पत्ति हे वसपोलपिनिगु सर्वश्व जुया च्वन । वसपोलपिसं गुलि नं कमे यात इमान्दारीताया फल खः । बुद्धधर्मप्रति आस्था, विश्वास व निष्ठा दुगु छेंय् वेइमानी, छलकपट व विश्वास घातया पुसा दइ मखु । थ्व हे वसपोलपिनिगु छगू परिचय नं जुल ।

बुद्धधर्मय् शील, समाधि व प्रज्ञाया मूल खँ दु । शीलया स्वभाव व गुण मदयेकं भिंम्ह मनू धाय्के फइमखु, समाधिका अभ्यास मदुम्हं ज्ञान कायेफइ मखु । हानं प्रज्ञा ज्ञान मदुम्हं उलिन्त्याः थुलिन्त्याः मसिया मरण लिपा नं दुःखसिया च्वनी । थुगु अर्थय् पवित्रबहादुर वज्राचार्य आयुम्ह जुया नं बुद्धधर्म व सङ्घप्रति अगाध श्रद्धाया दसु जुया बिज्यात । वसपोलया जीवन चर्या थ्वहे जुया च्वन । थीर मज्जु थ्व संसारय् अनित्य लुमंका सकलें वनेमानिगु खः । थ्व भावना व धारणा पवित्रबहादुर वज्राचार्ययाके जिं खना । थुजोगु गुणं युक्तम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य आकाभकां देह तोता बिज्यात । जिगु निंति शील संवर दुम्ह छम्ह मित्र जक मदुगु मखुसे चेतनाया ज्योति जुया च्वंम्ह छग हिरा नं तन ।

धर्म सभा व कार्यक्रम गनं जुल धाःसा वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्य न्त्योने दना बिज्याना च्वनि । फय्तुइगु थाय् गनं मद् धाःसा थःहे दनां थाय् बिया बिज्याइ । तःधं चिधं मधासे सकल समानया व्यवहार वसपोलं याना हे क्यना च्वनि । थुजोगु व्यवहार खना गुलिनं मनूत थथःपिं हे मछाला लिलिचिला वनि । न्त्याबलें साधारण रहन सहनय् च्वना मैत्री भाव सकलें नाप तया बिज्याना च्वंम्ह पवित्रबहादुर मदुगुलिं युवा बौद्ध समाजय् छग नगु क्वसिया वन । मखुगु खँ मल्लाइम्ह, सुयातं ह्वाये याये मयाइम्ह व द्वेष भावना मदुम्ह पवित्रबहादुर

न्हर्कुन्हु सुथय् तकनं नाप खँल्लानागु, कन्हेकुन्हु बन्हि मन्त धयागु खँ जिं न्यना । जित धात्थे खः वा मखु धयागु भ्रम जुया च्वन । न्हिन्हेसिया २ बजे वसपोलया छेय् हे वना । अले न्त्योलं चाम्हे जुल । मनं मनं “अनिच्चावत सङ्खरा” धयागु लुमंका । थःत थःम्हं धया - पवित्रबहादुर धन्य ! म्हिगयाम्ह थौं मन्त ।

निनिया काय् कान्छा बुद्ध वज्राचार्यं न्हापां हाला न्यंकूगु म्येनं लुमना वल । व खः -

ऐ ज्ञानी पासापिं ! अनित्य थ्व जगतय् छाया् अभिमान
जीवन सपना समान त्वति गरजगुमान
न माता न पिता न भ्राता सुं हे दइमखु अन्तय् भीगु साथय्
जुइ मखु थीर छुं हे, कदापि धन जन सुख सम्पत्ति
तोता छन्हु वने मानी ।

थ्वया लिपा पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात लुमंका मदुम्ह वसपोलयागु पार्थिव शरीरयात नमस्कार याना । अले लुमंका वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्यया नां जक ल्यना च्वनी, थौं निसें वसपोल थ्व संसारय् व्यवहारया नितिं मन्त । म्हासूगु चीवर मपुसानं गृहस्थ जीवन हनाच्वंम्ह वसपोल श्रावकयानी जुया बिज्यागु जुल । वसपोल पवित्रबहादुर भीगु न्त्योनि मदुसा नं

“सारञ्च सारतो जत्वा, असारञ्च असारतो ।
ते सारं अधिगच्छन्ति, सम्मासङ्गुप्पगोचरा ॥”

अर्थात् “सारयात सार असारयात असार धयागु खंका सम्यक्दृष्टि दुम्ह थुजोम्ह व्यक्तियात सार पदार्थ लाभ जुइ” धयागु जिं मनं तुना ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्यया जीवनी खं थुलि जक व्याख्या याना नं मगाः । वसपोलया जीवनी बहुआयामिक कथं स्वयेमाःगु दु । कमिच, वया छोनि कोट अले पाइट, मोजा व लाकां न्हापा न्त्याबलें गथे खना च्वना अथे जुया बिज्याना च्वंम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य प्रमादी जुइपाखें ग्याना अप्रमाद चित्त तथा मभिंगु आचरण तोता जूम्ह निर्वाण पाखे हे न्त्यव्वाना च्वन धयागु जिगु मनं खना च्वना ।

गुम्हसिनं न्हापा प्रमादि जुया लिपा हाकनं प्रमादि जुइ मंखु अजोम्ह थुगु लोकय् सुपाचं छुटे जूम्ह चन्द्रमार्थे तेज बिइ । थुगु कथं हे बौद्ध युवातय्त पवित्रबहादुर वज्राचार्य सुपाचं पिहाँ वया सिचुगु जः बिया बिज्यात ।

महासांघिक परम्परा कथं थथःगु विहारय् शाक्यमुनि भगवान् बुद्ध दया च्वनिइ । वज्रयानया विकासं लिपा थ्वया नापं शक्ति दाता कथं चक्रसंवर दया च्वनिइ । चक्रसंवर धयागु मिखा, न्हाय्, न्हाय्पं, सवा, म्ये, शरीर व मनयात शून्यताय् यंकेगु स्रोत जुल । गुम्हसिनं उगु इन्द्रिययात कधाना सुगतिया भावना याइ उम्हसित निर्वाण प्राप्त जुइ धयागु धारणा दया च्वनिइ । इन्द्रिय संवर याइम्ह चक्रसंवर जुइ । चक्रसंवरया गुणं निर्वाण पद प्राप्त याइम्ह जुइ । देहया दक्व दुःख सुख लोमंका अर्थात् चक्रसंवरत्व प्राप्त यात कि निर्वाण थ्यंके फइगु विश्वास स्वल धाःसा नं पवित्रबहादुर थ्वहे लंपु कथं न्त्योनि बिज्याना च्वंगु खने दु । थःगु जीवन थिर मजुगु व तोता वनेमानिगु ताय्का वसपोल पवित्रबहादुर वज्राचार्यं नं छु दुःख अले छु सुख धयागु ताय्का बिज्याम्ह जुल ।

नेपाल राष्ट्रियताया छम्ह पुरुष अर्थात् नेवाया काय्मचा मध्ये छम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य नं खः । नेपाल संस्कृति व संस्कारयात परम्परा कथं हना वया च्वम्ह वसपोल खः । उकिं नेपालया म्ह पूजानिसं लक्ष्मी पुजा तकयागु नखः चखः वसपोलं न्याय्का बिज्याना च्वन । थुकिं वैज्ञानिकता खः मखु व रुढीवाद दु मखु धयागु खँय् इलय् ब्यलय् वसपोलनाप यक्व हे वादविवाद जुल । वसपोलं न्हिला हे लिसः बिया बिज्याइ अवैधानिक आदर्शयात तौता बिइ । वसपोल नाप हाकनं खँ जुइ नेपालया थःगु हे संस्कार व संस्कृतियात ल्यंके बहःगु ल्यंका तयेमाः । भीगु संस्कार दतले भीपिं म्वाना च्वनिइ ।

नेपाल समुदायपिसं हनिइगु संस्कार “थःम्हं याक्व पाप पुण्य थव ल्यु ल्यु वैगु” नं छगू विश्वास खः । उके पाप मयासे पुण्य जक यायेगु हे धर्म खः । पवित्रबहादुर वज्राचार्य थ्व हे भवलय् लापिं मध्ये छम्ह खः । पाप खनां ग्याना छखे लिचिला गन पुण्यया रस कायेगु दु अन न्ह्यावले छपला न्हचिलि सःम्ह खः । थन नेपाल समुदाय धैपिं रुद्रदेव न्हापया इलय् भिंच्यागू वर्गया मनूत नेपालिक धाइपिं खः । लिपा जुजु जयस्थिति मल्लं थ्व हे नेपालिकतय्त हिन्दू धर्मकथं प्यंगू वर्ण (ब्राह्मण, क्षेत्री, वैश्य व शूद्र) धका ब्वुंथला बिल । प्यंगू वर्ण दुने नं स्वीखुगू जात दय्का बिल । थन नेपालिकयात नेपाली धागु जुल । अथे खसानं शाक्य व वज्राचार्यपिसं थःगु परम्परायात न्ह्याका हे च्वन । जातपातया खंयात ग्वालिनं च्वाना च्वन । रुद्रदेव न्हापाया इलय् तक प्यंगू धर्म बुद्धमार्गी, विष्णुमार्गी, शिवमार्गी व शाक्तमार्गी धका हनां तःसा नं बहुसङ्ख्यक बौद्धतयगु बाहुल्य जुल । थ्व हे बाहुल्ययात तछ्यायेगु कथं प्यंगू वर्ण व स्वीखुगू जातया सृजना जयस्थिति मल्लं यात । थ्व खँयात थुइके मागु दु । थ्व खँ वसपोलयात जिं तक्वमछि कना न्यंका च्वना । वसपोलं थुकिया दसि क्यनां थुइके माल । सकलें जागृत याये माल धया बिज्यात ।

सकल बुद्धपिंत न्हिथं नमस्कार याना अनुत्तर सम्यक्सम्बुद्धपिनिगु आज्ञा पालन याये धका काय् वाक् व चित्तं निर्वाण पद लाये फयेमा धका हे बुद्धधर्मय् प्रव्रजित जूपिं मध्ये पवित्रबहादुर वज्राचार्य नं छम्ह खः । उकिं बुद्ध, धर्म व सङ्घया शरणय् बिज्याना थःगु काय, वाक् व चित्तयात शुद्धि याना बिज्याम्ह वसपोल पवित्रबहादुरया नां जक मखु ज्या नं पवित्र जुया च्वन । मचाबले कुल परम्पराकथं श्रामणेर जुया लिपा गृहस्थ जीवन हना श्रामणेरया मार्गय् च्वना बिज्याम्ह पवित्रबहादुर जिगु नितिं धर्मभित्र जुया च्वन । वसपोलया देह मदया वंसा नं वसपोलया नां सदां ल्यना हे च्वनी । अस्तु !

उपासक-गुण दुम्ह पवित्रबहादुर (राजभाई)

भिक्षु धीरसुमेधो

‘राजभाई उपासक मन्त’ धयागु खबर न्यना अनित्य संसारय् कालया छुं ठेगाना मदु खनि धयागु खं मनय् सवेग वल । उगु अवस्थाय् न्ह्याको हे धन दुसां उगु धनं नं पने मफु,

न्त्याको हे दाजुकिजा इष्टमित्रपिं दुसां इमिसं नं पने मफु अले आसे जि छुं खँ कनेमाःगु दनि धाये मलाक त्वता वनेमाःगु थ्व संसार खः धका मनय् वल ।

उकिं वनेमानी धका स्यूसां गुबले वनी धका मस्यूगु ईया ठेगाना मदुगु संसारय् भीपिं म्वाना च्वनागु खः । भीगु जीवन धयागु पलेस्वाँ हलय् च्वंगु लः हिराथें बांलासां हः सनकि कुतुंवना मदया वनीगु खः ।

राजभाई उपासक अति हे सरल स्वभाव याम्ह खः । गुबले हे तःधंछु धयागु जुइ मसम्ह खः । न्त्याबले गनं खनकि मुसुक्क न्हिला ल्हाः निपां ज्वजलपा याना गन बिज्याये त्यनागु धका न्यना बिज्याइम्ह खः । न्त्याम्ह नापं नं मित्रता दुम्ह खः । थः धर्म पासापित जातकया उदाहरण बियाः खँ थुइका च्वना बिज्याइम्ह खः । न्त्याम्हसित नं थःम्हं फुगु ग्वहालि यायेत लिमचिलिम्ह खः । बरोबर इलय् ब्यलय् भन्तेपिनिथाय् वना धर्मया खँ न्यनेगु वसपोलयागु बानी दु ।

पवित्रबहादुर विहार विहारय् वना भन्तेपिनिगु सेवा याना अतुलनीय व्यक्ति जुया वन । अथे हे वसपोलया किजा दुण्डबहादुर वज्राचार्य थःगु समयय् थेरवाद बुद्धशासनया महत्वपूर्णगु धर्म ग्रन्थ अनुवाद याना धर्मया ज्योति प्रकाशय् हया च्वंगु अति हे प्रशंसनीय ज्याः खः । थथे याना बिज्याना च्वंगु थ्व खँ सकसिनं स्यूगु हे खः । थुकथं वसपोलया परिवारथें हे मेमेपिनिगु परिवारं धर्मय् तःधंक श्रद्धा तथा धर्मया उन्नतिया लँय पला तथा वना च्वपिं दुर्लभ हे खने दु । थजागु उदाररण मेमेपिसं नं कायेफत धाःसा बुद्धधर्म थुइकेगु इच्छा याइपिनि लागि लुखा चायेका बीथें जुइ । भीथाय् धाःसा वं थथे मयाः थ्वं थथे मयाः हाला जुइपिं यक्व दु तर थःपिसं धाःसा छुं याइ मखु । जिं फुगु जिं याना बिये धकाः मती तइपिं म्ह हे जक दु । हानं याना च्वपित हे नं निरुत्साहित यायेत सनिपिं दु । नेपाल भाषां बुद्धधर्मया सफू च्वया च्वपित नेपाली भासं च्वसा सकलसितं ज्यू उकिं नेपाली भासं हे च्वयेमाः धका धाःवइपिं कम मजू । छपिसं व्यापक रूपं प्रचार यायेत धर्मया विपुल साधन दयेका बिल धकाः धाःपिं मदु । थथःगु क्षेत्र ग्वहालि याये फुगुकथं क्वहा वइपिं धाःसा माले थाकु । उकिं थुगु क्षेत्रय् उदाररण काये बहः जुइक पवित्रबहादुर व दुण्डबहादुरपिनिगु योगदान बुद्धशासनया लागि अद्वितीय खः । अले उकियात सहयोग याना ग्वहालि बिया दीपिं व बिज्यापिं प्रशंसाया पात्र जू ।

थुजागु कथं बुद्धशासनया सेवा याना थौं पवित्रबहादुरं थःगु यात्रा क्वचायेका सकसिगु मिखाय् भल् भल् लुमका थःगु पुण्य ज्वना परलोकय् बिज्यात ।

वसपोलया उदाहरण कया जीवनया मू सीका धात्येम्ह उपासक जुइ फत धाःसा भीथाय् नेपालय् नं बौद्ध देशय् थें गुणं जाःपिं भन्तेपिनिगु सइख्या बढे याये फइ । थुकिया नितिं उपासक जुइ सय्केगु यायेमाः, थःपिके उपासक-गुण दय्के फय्केमाः । गथे जुलकि धात्येम्ह उपासक जुइ ? जिं स्वयेबले, धात्येम्ह उपासक जुइत दयेकेमाःगु गुणत थथे खः -

(१) श्रद्धा दुम्ह जुइमाः ।

(२) शील दुम्ह जुइमाः ।

(३) छुं अर्थ हे मदुगु मङ्गलया खँय् विश्वास मयासें कर्म व कर्मफलं जाःगु मङ्गलयात ज्ञानं खंकेफुम्ह जुइमाः ।

(४) बुद्धया शिक्षां पिने वनाः दक्खिनेय्य व्यक्तिपिं माःमजुइम्ह जुइमाः ।

(५) बुद्धया शिक्षायात गुकथं फु उकथं थकायेया लागि कुतः यानावं च्वनीम्ह जुइमाः ।

(६) भिक्षुपिनिथाय् वनेगु मत्वतिम्ह जुइमाः ।

(७) धर्म उपदेश न्यनेगु मत्वतिम्ह जुइमाः ।

(८) अधिशील शिक्षा काइम्ह जुइमाः ।

(९) निन्दा यायेगु नियतं धर्म खँ मन्यनिम्ह जुइमाः ।

थजाःगु गुण दुम्हसित धात्थेंयाम्ह उपासक अथवा उत्तमम्ह उपासक धाइ ।

थजाःगु उपासक गुण पवित्रबहादुर उपासकयाके दु । वसपोल विहारय् वना भन्तेपिं नापलाना भन्तेपिनिगु उपदेश न्यनेगु अले उपरोक्त गुण धर्म थःके दयका थःम्हं नं मेपित सद्धर्मया खँ कनाः बुद्धधर्मयात थकायेगु ज्याय् अतुलनीय योगदान बिया बिज्याम्ह खः ।

थौं पवित्रबहादुर उपासक मन्त । वसपोलया सहयोगात्मक भावनायात वसपोलया किचःथें लुमंका च्वपिं यक्वं दइतिनि । थुगु वसपोलया कीर्ति अमर हे जुल ।

वसपोलया बांलागु भावनायात प्रेरणा कयाः भ्नी सकसिनं थ्व संसार अनित्य धका सीका, कालया छुं ठेगाना मदुगुयात थुइका, इलं लानिबले हे धर्मया ज्ञानं जायेका, जन्म व मरणया कारण थुइका, परम सुखगु निर्वाण लाभ याना दुःखया सागरं छुटे जुइ फइगु ज्या यायेत प्रेरणा काये फयेमाः ।

अन्तिम इलय् पवित्रबहादुर धात्थें हे बहादुर जुया मदया वन । वसपोलयात न्थ्यांगु लोकय् जन्म का वंसां कल्याणभिन्निपिं नापलाना थःके दयाच्चंगु विकार मदयेका मदुगु भिंगु गुण दयेका जन्म मरणं छुटे जुया च्वंगु परम शान्तगु निर्वाण लाभ याये फयेमा धयागु कामना याना । अस्तु !

प्रातःस्मरणीय पाजु राजभाईया लुमन्ती

विपस्सना ज्ञानक्रम : छगू अध्ययन

अ. अगगजाणी

प्रातःस्मरणीय राजभाई पाजु बुद्ध, धर्म व सङ्घया प्रति तःधंगु श्रद्धा दुम्ह खः । दान यायेगुली नुगः चकंम्ह, ध्यान भावना यायेगुली नं मन वंम्ह खः । वसपोलं छेय् भन्तेपिं गुरुमापिं इलय् ब्यलय् बिज्याका धर्म छलफल यायेगुली न्थ्यचिला बिज्याइम्ह खः । थुगु हे क्रमय् जित नं बर्मा लिहाँ वयाबले परिवारपिं सकलें मुना अभिधर्मया गम्भिर खँ कंके ब्यूगु खः । नाप ध्यानया नं अभ्यास याका बिज्यागु खः । थुगु हे सिलसिलाय् ध्यानया ज्ञानक्रम गुकथं न्थ्यां वनी धयागु

विषययुं नं परिवारया सदस्यपिनि दथुइ छलफल जुल । उबले पाजुं ध्यान च्वनेबले प्राप्त जुइगु ज्ञानक्रमया बारे कनाबले तःसकं दीलचस्पी कया सहभागी जुया बिज्यात । वसपोल नं थःगु ध्यानया अनुभवयागु खँ कना स्पष्ट याना बिज्यागु जित लुमंसे वः । पाजुया थःगु विषय जुया वसपोलया लुमन्ती जिं विपस्सना ज्ञानक्रमबारे संक्षिप्त कथं उल्लेख याये त्यना ।

विपस्सना भावनायात आदर गौरवपूर्वक अभ्यास याना यंकल धाःसा विपस्सना ध्यानया क्रमिक विकास जुजुं वनिगु खः । उगु ज्ञानक्रमया खँ न्यथनेगु कुतः थन जुइ -

(१) नामरूपपरिच्छेद ज्ञान - “फुले जुल, सुके जुल” धका भाविता यायेबले प्वाः फुले जुया वःगु रूप, फुले जुया वःगुयात स्यूगु नाम, प्वाः सुके जुया वंगु रूप, सुके जूगुयात स्यूगु नाम । थुकथं नाम रूप निथीयात स्पष्टरूपं छुटे छुटे याना स्यूगु ज्ञानयात नामरूपपरिच्छेद ज्ञान धाइ ।

(२) प्रत्ययपरिग्रह ज्ञान - फुले जूगु आरम्मण दुगुलिं फुले जुल धका स्यूगु चित्त, सुके जूगु आरम्मण दुगुलिं सुके जुल धका स्यूगु चित्त, स्वये बहःगु वर्ण पुचः दुगुलिं स्वयेगु चित्त, न्यने बहःगु शब्दपुचः दुगुलिं न्यनेगु चित्त, फेतुइ मास्ते वःगु चित्तं याना फेतुइगु रूप उत्पन्न जूगु खः धका कारण कार्य (फल) निगूयात छुटे छुटे याना स्यूगु ज्ञानयात प्रत्ययपरिग्रह ज्ञान धाइ ।

(३) सम्मर्शन ज्ञान - फुले जूगु, सुके जूगु, पुइगु स्याइगु आदि वेदनात चायेकु चायेकु पतिकं तना तना वनिगुयात क्वक्वजीक खना च्वंगुलिं नित्य मजू, अनित्य खनी, चायेकु चायेकु लुया लुया वया तना तना वंगुयात जक खना च्वंगुलिं सुख मद्दु, दुःख मुक्कं खनी, थःगु स्वभाव अनुसार लुया वया तना वना च्वंगुलिं छुं आत्म धयागु मद्दु अनात्म खनी धका अनित्य, दुःख, अनात्म स्वंगू लक्षणयात बारम्बार परामर्शन (च्वतु च्वला परीक्षण) याना स्वइगु ज्ञानयात सम्मर्शन ज्ञान धाइ ।

(४) उदयव्यय ज्ञान - सम्मर्शन ज्ञान उत्पन्न जुइ धुंका स्मृति, समाधि प्रज्ञा, वृद्धि जुइबले जः (ओभास), लुधं फुधं जुइगु प्रीति, शरीर व मन शान्त जुइगु प्रश्रब्धि, सुख, श्रद्धा आदि विशिष्ट धर्म रसयात नं ध्वःदुया नाम रूप धर्मत लुया वइगु, तना वनिगु, उत्पत्ति जुइगु, विनाश जुइगुयात व्यापार उद्योग याना च्वने म्वायेक याउँक अःपुक स्यूगु ज्ञानयात उदयव्यय ज्ञान धाइ ।

(५) भङ्ग ज्ञान - उत्पन्न जुया वःगु आरम्मण (विषयवस्तु) व सिया च्वंगु चित्त निगूलिं तना विनाश जुया वना च्वंगु खनी । नाम रूप धर्मत थुलि याकनं तना विनाश जुया च्वंगु खनी कि उत्पाद जूगु हे प्रतीत जुइ मखु, केवल भङ्ग (विनाश) जूगु जक खना च्वनी । उकथं भङ्ग जुइगु जक स्यूगु ज्ञानयात भङ्ग ज्ञान धाइ ।

(६) भय ज्ञान - नाम व रूप धर्मया भङ्ग जूगुयात स्वस्वं भङ्ग ज्ञान परिपक्व जुइबले नाम रूप धर्मत तःसकं भयावह खनी धका स्यू ज्ञानयात भय ज्ञान धाइ ।

(७) आदीनव ज्ञान - भावना ज्ञान परिपक्व जूलिसे नामरूप धर्मत क्षणभंगूर सारहीन वथें घृणित खः धका महशूस जुजुं वइ । थुकथं नामरूपया दोष (दुष्परिणाम) खनीगु ज्ञानयात आदीनव ज्ञान धाइ ।

(८) निर्विदा ज्ञान – नाम रूपयागु दोष खंगुलिं नामरूप धर्मप्रति अनुत्साह, उदिघ्न, अरूचिभाव म्हाइपु ताइगुयात निर्विदा ज्ञान धाइ ।

(९) मुञ्चितुकाम्यता ज्ञान – म्हाइपु तायेवं उगु अनित्य, दुःख, अनात्म स्वभाव मात्र जुया च्वंगु नामरूप धर्मतयत् याकनं त्याग याये मास्ते वइगु वा उगु धर्मत पाखें याकनं मुक्त जुइ मास्ते वःगु ज्ञान उत्पन्न जुइ । उकियात मुञ्चितुकाम्यता ज्ञान धाइ ।

(१०) प्रतिसङ्ख्या ज्ञान – नामरूप धर्म मुक्त जुइगु इच्छा याम्ह योगीं मुक्त जुइ फयेकेया निरितिं अनित्य, दुःख, अनात्म स्वभावयात विशेष व्यापार वृद्धि याना हाकनं छक भाविता याना स्यूगु ज्ञानयात प्रतिसङ्ख्या ज्ञान धाइ ।

(११) संस्कारूपेक्षा ज्ञान – नाम व रूप धयागु संस्कार धर्मप्रति सन्तुष्ट दया चित्तयात समताय तये फइगु ज्ञानयात संस्कारूपेक्षा ज्ञान धाइ । थुगु अवस्थाय विपस्सना ध्यानया प्रधानगु अङ्गत श्रद्धा, प्रज्ञा, वीर्य, समाधि व स्मृति सन्तुलनय दया न्ह्याथें जागु स्थिती नं तटस्थ जुया समताय च्वने फइगु खः ।

(१२) अनुलोभ ज्ञान – मार्ग प्राप्त जुइकेगु अनुकूल चित्त सन्तति दयेका बिइगु ज्ञानयात अनुलोभ ज्ञान धाइ ।

(१३) गोत्रभू ज्ञान – सिइके वहःगु आरम्मण व चायेकीगु चित्त निरोध व शान्तिपाखे वनिगु ज्ञानयात गोत्रभू ज्ञान धाइ ।

(१४) मार्ग ज्ञान फल ज्ञान – गोत्रभू ज्ञान उत्पन्न जुइ धुने साथं दुःखसत्ययात सिइगु परिज्ञाकृत्य, समुदयसत्ययात हटे याइगु प्रहाणकृत्य, निरोधसत्ययात साक्षात्कार याइगु सच्छिकिरियाकृत्य, मार्गसत्ययात भाविता याइगु भावनाकृत्य – थ्व प्यंगू कृत्ययात छकलं छगूपाखें सिद्ध याइगु मार्ग ज्ञान उत्पन्न जुइ । लिपा फलचित्त क्लेशतयेत हानं छक शान्त यासे दक्व संस्कार धर्मया निरोध जुयाच्वंगु निर्वाणयात आरम्मण याना निक, स्वक उत्पन्न जुइ ।

अनं लिपा, प्राप्त जुइ धुंकूगु मार्ग, फल व निर्वाणयात निरीक्षण याइगु प्रत्यवेक्षण ज्ञान उत्पन्न जुइ ।

थुकथं विपस्सना ज्ञान क्रम वृद्धि जुजुं मार्ग फल ज्ञान प्राप्त जुइगु खः ।

अन्तस दिवङ्गत प्रातःस्मरणीय पाजुयात मार्ग फल निर्वाणया लय् न्ह्याबलें लाये फयेमा धका श्रद्धाञ्जली अर्पण यानागु जुल ।

सद्धर्मया गाथायागु सः श्वय्का जुइम्ह पाजु

सुश्री सविता 'धाख्वा' शाक्य

नागबहाल, यल ।

यक्व गुण दुम्ह पाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य मत्यवं हे मदया वन । वसपोलं सद्धर्म उत्थानया नितिं याना बिज्यागु गुण न्ठ्याबलेया लागि लुमंके बहःजू । वसपोलयात थःगु व्यक्तिगत कथं नं लुमना वलकी वसपोलया म्हुतुं अप्वः धयाथें आकाभाकां पिज्वइगु निगू प्यंगू सद्धर्मया गाथात भवः भवः छसिंकथं भस् भस् लुमना वः । अथे हे विभिन्न धार्मिक सङ्घ संस्थाया समारोहस वसपोलं बिया बिज्याइगु भाषणया शुरुइ ब्वनीगु गाथात नं लुमना वः । गुगु गाथात सद्धर्मया दृष्टिं यक्व महत्वपूर्ण जू ।

अप्वः मनूतयेसं रागया म्यें हाला चित्त चञ्चल जुइका च्वनीगु खने दु, तर हनेबहःम्ह पाजु म्येया पलेसा सद्धर्मया महत्वपूर्ण गाथात हाला जुया बिज्यात । वसपोलया न्हिन्हिं धयाथें थःगु छेंय स्वहाने थहाँ क्वहाँ, ओहर दोहर जूक्व पतिकं सद्धर्म पिज्वइगु गाथात ब्वनेगु बानी दु । वसपोलं न्ठ्याबले धयाथें ब्वना बिज्याइगु जुया हे छेंया जःपिं सकसियां उगु सद्धर्मया गाथात भति वा आपाः कण्ठ वः । वसपोल पाजु मचानिसें सद्धर्मय् ब्वलंगु जुया थःगु जीवनय सद्धर्मया गुलि गम्भीर छाप परे जुया च्वंगु दु धयागु खँ थुकिं नं स्पष्ट याः । वसपोलं छयला बिज्याइगु छुं छुं सद्धर्मया गाथात व उकीया अर्थत थन लुमथें न्ठ्यथनेगु कुतः याना च्वनाः -

सर्व बुद्धं नमस्यामि, धर्मञ्च जिनभाषितं
सङ्घञ्च शील सम्पन्नो रत्नत्रय नमामिहं ।

अर्थात् समन्त भद्र सर्वज्ञ, अतुल, अनुपम जुया बिज्याम्ह भगवान् बुद्ध अले वसपोलं कना बिज्यागु (त्रिपिटक) फुक्कं धर्म जुलसा बुद्धशासनयात सुरक्षा यायेया निम्ति नीस्वना शील नियामाचरणं सुसम्पन्न सङ्घ खः । थुपिं त्रिरत्नपितं नमस्कार याना ।

एकुप्पादनरोधा च, एकालम्बन वत्थुका ।
चेतोपुत्ता द्विपञ्जास, धम्मा चेतसिका मता ॥

अर्थात् चित्तलिसे उत्पन्न जुइगु व चित्त लिसें तुं निरोध जुइगु, चित्तयाथें जाःगु आरम्भण व समान वस्तु (आधार) दया च्वंगु, चित्तलिसे मिले जूगु न्येनिगू धर्मयात चेतसिका धाइ ।

व्याख्या : १) एकउत्पाद - स्पर्श, वेदना, आदि न्येनिगू प्रकारया चैतसिक फुक्कं हे चित्तलिसें लिसे हे उत्पन्न जुइ, चित्त उत्पन्न मजुइकं चैतसिक याकःचा जक उत्पन्न जुइ मखु । चित्त व चैतसिक छगू पाखं हे उत्पन्न जुइ, उकिं एक उत्पाद धाःगु खः ।

२) एक निरोध - चित्तलिसे लिसे उत्पन्न जुइगु जक मखु चित्त लिसे लिसे नतुं निरोध नं जुइगु स्वभाव धर्म खः ।

३) एकारम्मण - चित्त व चैतसिकया समान आरम्मण जुइगुयात एकारम्मण धाइ । अथवा चित्तं गुगु आरम्मण यात, चैतसिकं नं उगु हे आरम्मण याइ ।

४) एकवत्युक - चित्त छु वत्यु (चक्षु, श्रोत, घ्राण, जिह्वा, काय, हृदय) या आधार कया उत्पन्न जुल, चैतसिक नं व हे तुं वत्युया आधार कया उत्पन्न जुइ ।

इत्थिधुत्तो सुराधुत्तो, अक्खधुत्तो च यो नरो ।
लद्धं लद्धं विनासेति, तं पराभवतो मुखं ॥

अर्थात् गुम्ह मिसा वा मिजंया ल्यू ल्यू जुया जुइ, गुम्ह अय्ला गुलु व जुवाःद्यो जुइ, गुम्हसिनं थःगु आय स्रोत नाश याना फुकी, व हे वयागु नितिं अवनतिया कारण जुइ ।

यो वदतं पवरो मनुजेषु, सक्खमुनि भगवा कतकिच्चो ।
पारगतो बल वीरिय समङ्गी, तं सुगतं सरणत्थमुपेनि ॥

अर्थ -

गुम्हसें प्रवरगु थुगु लोके, व शाक्यमुनि भगवान् कृतकृत्य ।
पार जुयावन वीर्य क्यनाव, व हे सुगतया शरण्य वने जि ॥

राग विराग मनेजमसोकं, धम्ममसङ्खत मप्पटिकूलं ।
मधुरमिमं पगुणं सुविभत्तं, धम्ममिमं सरणत्थमुपेमि ॥

अर्थ -

राग व तृष्णा शोक मदगु, धर्म असंकृत यइपुस्य च्वंगु ।
मधुर प्रगुण छुटे छुटे जूगु, थ्व हे धर्मया शरण्य वने जि ॥

यत्थ च दिन्नमहप्फलमाहु, चतुसु सुचीसु पुरिसयुगेषु ।
अट्ठ च पुगलधम्मदसा ते सङ्गमिमं सरणत्थमुपेमि ॥

अर्थ -

बीवं गुमित महाफल दइगु, प्यज्वल थ्व सुचिपिं आर्य पुरुषपिं ।
च्याम्ह थ्व पुद्गल धर्मे थ्यपिं, थ्व हे सङ्गया शरण्य वने जि ।

सर्वज्ञः	सुगतो	बुद्धो	धर्मराजस्तथागतः	।
समन्तभद्रो	भगवान्मारजित्तो	कजिज्जिनः		॥
षडभिक्षो	दशबलद्वयवादी	विनायकः		।
मुनिन्द्र,	श्रीधनः	शास्ता मुनिः	(शाक्यमुनिस्तु) यः	॥

अर्थात् - सर्वज्ञ, सुगत, बुद्ध, धर्मराज, तथागत, समन्तभद्र, भगवान्, मारजित, लोकजित, जिन, षडभिज्ञ, दशबल, अद्वयवादी, विनायक, मुनिन्द्र, श्रीधन, शास्ता व मुनि- थुपिं भिंच्यागु भगवान् बुद्धया नां जुल ।

यस्स ज्ञानदयासिन्धोरगाध स्यानघा गुणाः ।
सेव्यताममक्षयो धीराः स श्रिये चामृताय च ॥

अर्थात् धीरजनपिं ! गुगु ज्ञान व दयाया सागर समान अपार महिमा दुगु नुगल्य् दुने स्वचाके बहःगु गुण दुगु, धर्म, अर्थ, काम व मोक्षया नितिं छलपोल छिक्कपिसं सेवन याना बिज्याहुँ, दिसँ ।

गुणी गुणज्ञो धर्मज्ञः प्रशस्तो मंगलोदयः ।
सर्वमंगल मांगल्यः कीर्ति लक्ष्मीयशः शुभः ॥

अर्थात् - गुणदुम्ह, गुणस्यूम्ह, धर्म स्यूम्ह, प्रशस्तम्ह, मङ्गल उदय जूवम्ह, थुकथं मङ्गल याइम्हसिया यस किर्ति फैलय् जुइ ।

षटविषयेन्द्रिय चंचलमनसा कृतबहुपापं व्याकुलवपुषा ।
नीतंजन्ममयास्मिन् सकलं जठरनिमित्तं भ्रमताविकलं ।
तत्कुरु संप्रतिममलोकेशः प्रणतोविहितांजलिरहमेषः ॥

अर्थ -

खुगु इन्द्रिय चञ्चल जुया पाप अप्वः
याइगुलिं याना मन आकुल व्याकुल जुइका
च्वने मालि आदि ।

थुकथं सद्धर्मया सः न्हिन्हि धयाथें
अटुट नक्सां थ्वय्का बिज्याना च्वनिम्ह पाजु
पवित्रबहादुर वज्राचार्य २०५८ मंसिर १५ गते
सकिमिना पुन्हीया जहाँ थिइगु तिमिलाया
बहनि आकाभाकां मन्त । आः वसपोलया
पाखें नायुगु सलं न्यने यपुइक पिज्वया
च्वनिगु गाथा सदाया नितिं न्यने मखन थ्व
जिगु निम्ति तसक्कं दुःख जुल । तर थ्व हे नं
वसपोलपाखें अनित्यया सन्देश जुल धका भापिया । वसपोल अनन्त गुणवान् पाजुया
न्त्याथाय् जन्म कासां धर्म चित्त उत्पन्न जुयेमा । वसपोल यथासिद्ध निर्वाण सम्पति लाभ
याना काये फुम्ह जुयेमा धका त्रिरत्नया समक्ष भिंचाया पाखें छगु श्रद्धाञ्जली प्वंका च्वना ।



पवित्रबहादुर वज्राचार्य

अनिच्चावत संखारा उप्पादवय धम्मिनो ।
उप्पजित्वा निरुज्झन्ति तेसं उपसमो सुखो ॥

हनेबहम्हः दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्यजुयागु पुण्य संस्मृति

सर्वज्ञरत्न वज्राचार्य
च्यवब् धिमेत्वहं

बौद्ध संस्कृतिया दुने पुन्हीया महत्व आपालं दु । बछलाया “स्वांया पुन्ही” बौद्ध संस्कृतिया महत्वपूर्णगु पुन्ही खः सा ज्याः पुन्ही, गुरुपुन्ही, आदि नं थ थः गु हे महत्त्वं जाः । थथे हे यः मन्हिपुन्ही, सीपुन्ही, मिलापुन्ही, ल्हुतिपुन्हीया दुने नं बौद्ध संस्कृतिया थथः गु हे बाखँ स्वाना च्वंगु दु । सकिमना पुन्ही बौद्ध वाङ्मयया छगू महत्वपूर्णगु पुन्ही खः ।

थुगु पुन्ही शरद ऋतुया कछला पुन्ही अर्थात् कार्तिक शुक्ल पुन्ही खः । नेपाल संवत्या आधारं थ्व न्हापांगु पुन्ही खः । थुकुन्हु सुचि नियम याना बिहारय् चिभा आदि सफा सुघर याना पूजा अर्चनाया नाप नापं तुतः ब्वना, दान प्रदान याना वयाच्चन । थथे हे बिहार बिहारय् सिया तः गु कः नि मुस्या छ्वः, चाना, बकुलाः आदि तयाः पूर्ण कलश आदि हलिमलिं चाः हीकाः सकलें मुना बौद्धस्तोत्र नामसङ्गीति पाठ याइ । पाठ याये सिधयेवं छुस्या, मुस्या, हि, सकि सिसाबुसा आदि हलिमलि प्रसादया रूपय् सकसिनं नया वयाच्चंगु दु । स्वयम्भू ज्योतिरूपया प्रादुर्भाव जुयाः स्वयम्भू महाचैत्य प्रतिस्थापित यानाः प्रतिस्थाक्रम जुसानिसेंया थेरवादी ग्रन्थ अनुसारं शाक्यमुनि सम्यक्सम्बुद्धया पाललिसें थुगु नखः भः भः धाय्कः हं धयागु खं सी दु ।

स्वयम्भू पुराणया अनुसारं जलमग्न जुया च्वंगु थुगु नेपाः गालय् विपस्वी तथागतं ल्हुतिपुन्ही कुन्हु पलेस्वाँया सकि पिनाः वनाः लि छुं काल लिपा कतिपुन्हीया ब्रह्ममुहुतय् स्वयम्भू ज्योतिरूप प्रादुर्भाव जुल । ज्योतिरूपया दर्शन यायेत शिखि तथागत, विश्वम्भू तथागत व महाचीनं महामञ्जुश्री गुरु थन बिज्यात । वसपोलं स्वयम्भू ज्योतिरूपया दर्शन पूजन, स्तोत्रपाठ आदि याये धुंका नेपाल मण्डलया निर्माण याना बिज्यात । उकिं वसपोल छम्ह नेपाः देय्या निर्माता खः । अनं लिपा काश्यप तथागत स्वयम्भू महाचैत्यया दर्शन यायेत गौड देशया जुजु प्रचण्डदेव नं ब्वनाः थन बिज्यात । काश्यप तथागत ज्योतिरूपया दर्शन पूजन यायेधुंका लिहाँ बिज्यात । प्रचण्डदेव थन हे तुं बिज्यानाः गुणाकारपाखे दिक्षित जुयाः शान्तिकराचार्य जुया बिज्यात । वसपोलं लिपायागु बिचाः यानाः ज्योतिरूपयात त्वपुयाः वाड्डं (धान्य राशिकृति) स्वरूप स्वयम्भू महाचैत्यय् परिणत यानाः विधिवत् प्रतिस्थाक्रम कार्तिकशुक्लया सकिमनापुन्ही कुन्हु पूर्ण याना बिज्यात ।

थुगु हे दिनयात लुमंका द्वाविंसतिअवदान पाखे नं कार्तिक लच्छि यंक दीप (मत) दान यानाः निराहार व्रत च्वना स्वयम्भू ज्योतिरूपया दर्शन याना प्रदक्षिणा याना नामसङ्गीति स्तोत्र पाठ यानाः पूजाअर्चना यानाः अर्घ बिचाः बीबः, सकि चाकुहि, सिसाबुसा, आदि ब्वयाः मण्डल दयेकाः दानप्रदान यानावंगु खः । थुलि जक मखु थः गु शरीर हे च्याकाः दीप दान याना, सम्यक्सम्बुद्ध जुयेगु प्रणिधान यानावंगु बन्धुमतिनगरय् जन्म जूम्ह सर्वसत्त्व प्रियदर्शन बोधिसत्त्वया बाखँ उगु अवदानय् दु । आः तकं कार्तिक लच्छि विशेष प्रकारं कार्तिकसेवा धुंकाः

नामसङ्गीति स्तोत्र ब्वनाः ज्योतिरूप स्वयम्भुया दर्शन याःवनेगु चलन दु । थुगु कार्तिक सेवा पूर्ण जूगु दिन सकिमना पुन्हीखुन्हु स्वयम्भु व महामञ्जुश्री गुरुयाथाय् न्ह्यःने मत च्याकाः हि, सकि आदि हलिमलि ब्वयाः थथःगु श्रद्धां ललितपुर महानगर बूबहाः, उकुबहाःया, वज्राचार्य शाक्यपिसं नामसङ्गीति स्तोत्र तुतः ब्वनाः पूजापाठ आदि यानाः भःभः धाय्क हनावयाच्चंगुं दिन । थथेतुं बहाः बहालय् नं पूजाआजाया नापनापं हि, सकि आदिया हलिमलि ब्वयाः तुतः ब्वनेगु परम्परा दु ।

थुगु कार्तिक महोत्सवयाबारे जातकपाखे छक मिखा ब्वये । गथेकि “उत्तमदयन्ति जातक” (५२७) यात काये । उगु जातक अनुसार नगर छगूलिं भःभः धाय्क छायापिया तइ । अले उगु देया जुजु भारदारगण ब्वनाः नगर परिक्रमा याइ । थथे हे सञ्जीव जातक (१५०) स राजगृह नगर छगूलिं मानौं देव नगरथें च्वंक छायापिया तइ । अले थुगु नगरया जुजु अजातशत्रुं थुगु पुन्हीया चायात थुकथं प्रसंसा याइ – “थौया चा तसकं लक्षण सम्पन्न, थौया चा तसकं न्ह्यइपुसे च्वं, थौया चा मन प्रसन्न याकू, थौया चा तसकं भः भः धा । थुजाःगु महत्वपूर्ण दिनय् सुं श्रमण, ब्राह्मणपिं, विद्वान् पंडितपिनिगु सत्सङ्गत यायेदःसा भिं जुइ, ज्ञानवर्द्धक जुइ” धका जुजु अजातशत्रुं भारदारपिनिगु न्ह्योने न्ह्यसः तनी । थुकथं कार्तिक महोत्सवयात जुजुया मुक्तकन्थं कंगु न्यनाः भारदारपिसं नं विभिन्न विज्ञ, विद्वान, पण्डित, श्रमण, ब्राह्मणपिनिगु नां प्रस्तावित याइ । कौमारभृत्य जीवकं भगवान सम्यक्सम्बुद्धया नां न्ह्यब्वइ । जुजुं नं हर्ष जुया फुक भारदार सहित भगवान बुद्धयाथाय् वनाः न्ह्याइपुक खँलाबला या वनी । थुगु खँ दीघनिकायया “सामञ्जफल-सुत्तय्” वर्णन दु ।

वट्टक जातकय् (११८) उल्लेखित जुजुं कार्तिक महोत्सवय् घण्टा घोषणा (नाय्खिं च्वयेका) च्यान्हु यकं हंगु खने दु । थुगु जातकय् नं शहर छगूलिं भःभः धायेका तःगु व श्रेष्ठीपिसं गुकथं थुगु नखः हन धइगु भलक क्यं । थुगु नखः हनेत मिसातय्सं बांबालाक्क वसःपुना तिसां तियाः फयांफच्छि बालाका जुइ । इहिपा जुइ धुंकुपिं निम्हतिपू चाःहिलेगु नं न्ह्याइपु तायेकू । इहिपा मजुनिपिं जूसा गणिकापुत्रीपिं हयाः जूसां थुगु नखः हं धयागु वट्टक जातकं भीत ध्वाथुइकू । अर्थात् छम्ह श्रेष्ठीया गणिकापुत्री नापया सम्बन्धं यानाः श्रेष्ठी जाति दुने गुजाःगु समस्या पित । अले पासापिनि पाखें यानाः गथे जुल धइगु न्ह्याइपूगु वर्णन बौद्ध वाङ्मयय् दु । थुकथं हे कार्तिक महोत्सवया बारे मेमेगु जातकय् नं वर्णन दु ।

थुगु पुन्हीया महत्वया खँय् मेगु छगू घटना नं स्वाना च्वंगु दु । अग्रश्रावक सारिपुत्रया जन्म व निर्वाण नं थ्व हे पुन्ही कुन्हु जूगु खः । मौद्गल्यायन कार्तिक कृष्ण अर्थात् कछलागाया औसि कुन्हु निर्वाण जुल । थुपिं निम्हं भगवान् बुद्धया न्ह्यः हे निर्वाण जूपिं खः ।

थुगु कथं सकिमना पुन्ही हनेगु भवलय् श्रीलंका वासीपिसं नं गाक्कं भःभः धाय्क हना वया च्वंगु दु । थुकुन्हुया दिनयात अनयापिसं नारीत्वया सम्मान प्राप्त यागु दिन खः । गुगु दिन कुन्हु अशोक महाराजाया म्प्याय् मय्जु अर्हत् भिक्षुणी सङ्घमित्राप्रमुख अन्य भिक्षुणीपिं नाप वना बुद्धधर्मया प्रचार यायेत बिज्यागु खः । थुगु हे दिनय् लाका श्रीलंकाया नां दम्ह अनुलादेवीया प्रव्रजितया नाप नापं अपालं नारीपिन्त प्रव्रजित याना भिक्षुणी शासनया निं स्वना बिज्यात । थुकथंया घटनायात कया श्रीलंका वासीपिसं आःतकनं अर्हत् सङ्घमित्राया गुणानुस्मरण याना कृतज्ञता देछाया धूमधाम नक्सां मंसिर शुक्ल पूर्णिमायात हना वया च्वंगु दु ।

थुगु हे अनुरूपं आः तक्क नं भीसं वृहत्स्वयम्भु पुराण व द्वाविसततिकावदान अनुसारं थःगु श्रद्धां बुद्धस्तोत्र व्वनाः बीबया मण्डः चित्र आदि च्वयाः स्वयम्भुइ चा च्वनेगु परम्परा न्ह्याना च्वंगु दु । कार्तिक लच्छिया दुने भिनिगू तीर्थय् म्वःल्हुयाः तीर्थसेवा वनाः थुगु हे पुन्हीबलय् धुंकेगु (साङ्गी) महिमां भीत आध्यात्मिक शान्ति काये फइगुलिइ तःसकं बः ब्यु धाःसां अप्वः जुइ मताया ।

जातकय् वर्णन यानातःगु अनुसारं थौकन्हय् भीसं न्हूदँ हनेथें खः ला धयागु भान जू वः । च्यान्हू यंक देय् छगुलि छायापियाः जुजुपिं नं राजकीय सम्मानय् देय् परिक्रम यानाः बिहारय् बहालय् वनाः श्रद्धा भाव क्यना धर्माचरणय् च्वनाः याइगु आदि जातकया घटनां पुष्टि याः । उकिं उगु समय न्हूदँ हनीगु महोत्सव सकिमना पुन्ही खः धाःसां छुं मपाः थें च्वं ।

भी नखः चखः हनेगु भवलय् विभिन्न नये त्वनेगुलिइ चिनातःगु दु । गुन्हुपुन्हीबलय् क्वाति च्वनेगु, छुचुंमहि नयेगु, येयाः पुन्हीबलय् समय् नयेगु, यःमहि पुन्हीबलय् यःमहि नयेगु आदि । थथेतुं गुबलें खाइ क्वाति त्वनेगु सा गुबलें सिसाबुसा नयेगु, गुबलें घ्यः चाकु आदि नयेगु यानाः हना वया च्वना सा थुगु सकिमना पुन्हीबलय् हि सकि, मू नसाया रूपय् नया वया च्वना । थुगु हि सकि भीगु वैद्य शास्त्र अनुसारं शरीरय् गरम ताः न्वयेकीगु, पित्तनास याइगु, बल वर्धक जुयाः शरीर स्वस्थ जुइगु नसाया रूपय् न्यथना तःगु दु ।

बुद्धधर्म संस्कृति दुने सकिमना पुन्हीया दिं गाकं पवित्रगु पुण्यमय दिन कुन्हु हनेबहःम्ह बुद्धशासन स्थिरताया लागि तन मन धन पाना श्रावकयान, महायान व वज्रयानया छुं भेद मयासे थमं फको चाक्व ग्वाहालि याना बिज्याम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु मत्यवं हे बिज्यात ।

सकसियां भिं जुइमा ! !

Dhamma.Digital

नेपालय् स्थविरवाद बुद्धधर्म

धर्मरत्न शाक्य “त्रिशुली”

बुद्धपिनिगु जन्मभूमि जुया च्वंगु नेपाल प्राचीन कालनिसें बौद्ध देश जुया नं गुबलें भिक्षु धयापिं तक नं गुजापिं धयागु मसिया वंगु इतिहास दु । नेपालय् बुद्धधर्म पुनरुत्थान याये धका तिब्बत, खामनिसें बिज्यापिं लामा गुरुपिनि धर्मोपदेश न्यना उकिया प्रभावं दकलें न्हापां गृहत्याग याना बुद्धधर्मय् दीक्षित जुयाबिज्यापिं महाप्रज्ञा प्रमुख न्याम्ह युवकपिंसं नेपाःया बाहा बहिली स्थापना यानातःपिं सारिपुत्र मौद्गल्यायनपिंगु ढलवतया भिक्षुपिंगु मूर्ति तथा अंगले च्वयातःगु मूर्ति स्वया उकिया हे आधारे भिक्षु भेष धारण याना बिज्यायेमाःगु खः । उजागु इलय् नेपाःया युवकपिंसं वैराग्य भाव ब्वलंका न्ह्यब्वावंगु खँ नेपाया धार्मिक क्षेत्रं लोमंके फइमखु । छाया धाःसा उबलेया निरंकुस जहानिया शासनं बुद्धधर्म व नेपाल भाषायात हामां नापं ल्यहेंथना हिन्दूधर्मयात हे जक प्रोत्साहित यायेगु नीति, कानुन समेत दयका बौद्धपिन्त हतोत्साह यायेत

अनेक म्वाःमदुगु तोह तथा राजनैतिक दोषं बिया ज्वन, कुन, दाल, ख्यात । हानं स्थविरवादी च्याम्ह भिक्षुपिन्त धर्म प्रचार यायेमखु धयागु भोते सहि मतः धका निर्वासन तक नं याना च्वंबले नं साहस पूर्वक बुद्धधर्मय् पलाछिना बुद्धधर्म प्रचार-प्रसार यायेगु साहस कम मखु । अफ् धर्म ज्ञान हासिल यायेया नितिं, धर्मय् दीक्षित जुइया नितिं नेपालं प्याहावना धर्मय् दीक्षित जुया नेपालय् हे ल्याहावया धर्म प्रचार यायेगु धयागु तःधंगु साहस पूर्णगु ज्या धायेमाः । थुजापिं महानुभावपिंगु ल्याखे स्वर्गीय भिक्षु महाप्रज्ञा, कर्मशील, (स्व. प्रज्ञानन्द महास्थविर), स्व. भिक्षु धर्मालोक, स्व. भिक्षु शाक्यानन्द, स्व. महानायक अमृतानन्द, स्व. भिक्षु रत्नज्योति, स्व. भिक्षु प्रज्ञारश्मि, श्रामणेर कुमार काश्यप आदि महास्थविरपिं लुमंके बहः जू ।

वसपोलपिसं नेपालय् स्थविरवाद बुद्धधर्म पुनर्जागरण यायेगु क्रमय् बिया बिज्यागु देनया विषयय् छुं खं थन प्रस्तुत याना च्वना । न्हापां निर्वासित जुया बिज्याम्ह भिक्षु महाप्रज्ञा व भिक्षु कर्मशील (प्रज्ञानन्द) चन्द्रमणि महास्थविरथाय् वि.सं. १९८७ सालं स्थविरवाद बुद्धधर्मय् प्रव्रजित जुया महाप्रज्ञा पूर्व भोजपुरे बिज्याना अन बुद्धधर्म प्रचारया साथे दकले न्हापां १९९३ सालय् थेरवादी विहार स्थापना याना अन बुद्ध प्रतिमा स्थापना याना बिज्यात । परन्तु वसपोल उबलय् राणा शासनया क्रूर दृष्टी लाना अन हे बन्दी ज्वीका च्वनेमाल । वसपोलया साथे श्रामणेर अमृतानन्द नं उगु बन्दी गृहय् च्वना बिज्यागु खः । वसपोल महाप्रज्ञा अन बर्माय् बिज्याना बुद्धधर्म अध्ययनया साथे ध्यान भावना अभ्यास याना कर्मस्थानाचार्य उपाधि प्राप्त याना नेपालय् बुद्धधर्म प्रचार यायेत पिने च्वना हे आपालं उद्योग याना बिज्याम्ह खः । भिक्षु प्रज्ञानन्द नं बर्मा बिज्याना, बुद्धधर्म अध्ययन याना नेपाल अधिराज्यया राजधानी उपत्यकाय् दकले न्हापां भिक्षु भेषे दुहाँ बिज्याना किण्डोल विहारय् च्वना स्थविरवाद बुद्धधर्मया पुनरुत्थान याना बिज्यात ।

वथे हे भिक्षु धम्मालोक नं महापण्डित राहुल सांस्कृत्यायनया प्रभावं प्रेरित जुया वि.सं. १९८७ सालय् हे थः काय् वर्तमान भिक्षु अनिरुद्ध व स्व. भिक्षु महानामयात बुद्धधर्म अध्ययन यायेत श्रीलंकाय् तथा थः कुशीनगरय् प्रव्रजित जुया महाचीन थ्यंक भ्रमण याना १९९८ सालं किण्डोलय् भव्य रूपं बुद्ध जयन्ती समारोह याना बिज्याना बुद्धधर्मया ध्वजा फहरे याना बिज्यात । वथेतुं भिक्षु शाक्यानन्द नं पूर्व भोजपुरं वैराग्य उत्पन्न याना प्रव्रजित जुया बर्मा बिज्याना बुद्धधर्म अध्ययन याना नेपालय् बुद्धधर्म प्रचार यायेत किण्डोल विहारय् हे च्वं बिज्यात । अथे हे स्व. भिक्षु अमृतानन्द नं महाप्रज्ञाया निर्देशन कथं श्रीलंकाय् बिज्याना बुद्धधर्म अध्ययन याना किण्डोल विहारय् ल्याहाँ बिज्याना स्वयम्भुया पर्वस्थानय् दकले न्हापां महापरित्राण व लच्छियंक धर्मदेशना याना बुद्धधर्मया शंखनाद याना बिज्यात । थथे हे स्व. भिक्षु रत्नज्योति नं कलकत्ताय् श्रीलंकायाम्ह बौद्ध भिक्षुया प्रेरणां प्रेरित जुया कुशीनगरे प्रव्रजित जुया नेपालय् बिज्यायेत बुटवल जुना अन वि.सं. १९८७ साले स्थापना जूगु पञ्चचैत्य विहारय् च्वना विहार निर्माण ज्याय् सहयोग याना काठमाडौं ल्याहाँ बिज्यात । उबले किण्डोल विहार स्थविरवाद बुद्धधर्म प्रचार यायेत अनुकूल मजूसैलि वि.सं. १९९६ सालं धम्मालोक महास्थविरं आनन्दकुटि विहारया निस्वना बिज्यात । उबले उगु निर्माण कार्य स्व. भिक्षु रत्नज्योतिं यक्क हे सहभागी जुया निर्माण पुवंका बिज्यात । लिपा वसपोल बङ्गालया चटगाव आदि थासे भ्रमण याना त्रिचीवर व पत्तपिण्डक धुतङ्गधारी जुया ध्यान भावना तथा पुलांगु विहार जीर्णोद्धार यायां बुद्धधर्म प्रचार याना बिज्यात । थथे हे भिक्षु सुबोधानन्द तथा भिक्षु प्रज्ञारश्मि नं भोजपुरे सर्वार्थसिद्ध प्याखने सर्वार्थसिद्ध व यशोधरा जुया अभिनय याना ब्वलंगु वैराग्य गृहत्याग याना प्रव्रजित जुया श्रीलंकाय् बिज्याना बुद्धधर्म अध्ययन याना बिज्यात । थुकथं आनन्दकुटि विहार

स्थापना जुया बि.सं. १९९८ सालं सङ्घदान जुसेलि बि.सं.१९९९ सालं भोतय सुदर्शन विहार स्थापना जुया उगु हे साले सङ्घदान नं जुल ।

आनन्दकुटि विहार स्थापना जुसेलि क्रमशः स्व.विवेकानन्द न्हायकंभाः जुया च्वंगु यलया यंगःबाहाले च्वना प्रेरणा बिया जागरण हया जीर्णोद्धार याका बि.सं.२००० सालं श्री सुमङ्गल विहार नामाकरण जुया प्रज्ञानन्द महास्थविरया कुतलं सङ्घदान जुल । ये धम्मालोक महास्थविरया प्रेरणां भाजुरत्न कंसाकारया श्रद्धां श्रीघः विहार निर्माण जुल । बि.सं.२००४ सालं प्रज्ञानन्द महास्थविरया कुतलं प्रणिधिपूर्ण विहार स्थापना जुया सङ्घदान नं जुल । बि.सं. बि.सं.२००६ सालं बाबुकाजी साहुया कुतलं भोतया चन्द्रकीर्ति विहार स्थापना जुया बि.सं.२००९ सालं सङ्घदान जुल । बि.सं.२००७ सालं स्व. धम्मालोक महास्थविरया प्रेरणां धर्मरत्न शाक्यपिंगु कुतलं सुगतपुर विहार स्थापना जुया बि.सं.२००९ सालं सङ्घदान नं जुल । बि.सं.२००९ सालं हे स्व.भिक्षु रत्नज्योतिया कुतलं ख्वपया मुनिविहार स्थापना जुया बि.सं.२०१० सालं सङ्घदान नं जुल । थुगु रूपं ये, यल, ख्वप व भोत, त्रिशुली, आदि थासे विहार स्थापना जुया भिक्षुपिसं धर्म प्रचारया सीमा बढेयायां थौ ८४ गु धैथे विहारय भिक्षु अनागारिकापिसं धर्म प्रचार याना बिज्याना च्वंगु दु ।

थुलिया भित्रे वैराग्य ब्वलंका बुद्धशासनय प्रब्रजित जुया बिज्याःपिं भन्तेपिंगु प्रभावं प्रभावित जुया बुद्धशासनय प्रब्रजित जुया बिज्यापिं बुद्धघोष महास्थविर, चुन्द महास्थविर, अश्वघोष महास्थविर, स्व.सुमङ्गल महास्थविर, कुमारकाश्यप महास्थविर, भिक्षु महापन्थ, श्रामणेर सुमङ्गल, श्रामणेर चूलपन्थ व बुद्धघोष महास्थविरया शिष्यया रूपे प्रब्रजित जुया बिज्यापिं सुदर्शन महास्थविर, ज्ञानपूर्णिक महास्थविर, अले भिक्षु सुनन्द, भिक्षु धम्मशोभन, भिक्षु बोधिसेन, भिक्षु गुणघोष, भिक्षु मैत्री, भिक्षु शीलभद्र, भिक्षु धम्मपाल, स्व. भिक्षु कालउदायी आदि वथे हे रत्नज्योति महास्थविरया प्रेरणाय प्रब्रजित जुया बिज्याम्ह भिक्षु धम्मनन्द, अले वसपोलया हे शिष्यत्व ग्रहण याना बिज्याःपिं भिक्षु सुगतमुनि, भिक्षु विपस्सी, भिक्षु सुमेध, भिक्षु कोणागमन (नन्द) व स्व. मुनिज्योति खः ।

थये हे वसपोलपिंगु प्रेरणां अनागारिका दिक्षा कया बुद्धधर्मय समर्पित जुया बिज्यापिं अनागारिका गुरुमापिसं नं उत्तिकं हे विहार निर्माण व पुलांगु विहार क्ताना धर्म प्रचार याना बिज्यात । थुपिं मध्ये विशेषं दकले न्हापां अनागारिका जुया बिज्याःपिं काठमाडौंया रत्नपाली, धर्मपाली, सङ्घपालीपिं खः । अनलि भोतया धम्मनन्दी, येया धर्मचारी, विसाखा, यलया विरति, विमुखा, पोखराया धर्मशीला, बुटवलया महानन्दी, तानसेनया सङ्घमिता, करुणा, मुदिता, थुलनन्दी, चूलनन्दी, भोजपुरया सुशीला व रत्नमञ्जरी गुरुमापिं बि.सं.२००२ साल तकयापिं खः । अनलि बि.सं.२००७ साल तकया भित्रे अनागारिका जूपिं मध्ये बि.सं.२००५ सालं येया उत्तरा, बि.सं.२००६ सालं यलया धम्मावती, माधवी, आणशीला, सत्यशीला, व भोतया सङ्घरक्षिता अनागारिका खः ।^{१५}

अनलि बि.सं.२००८ सालं सारीपुत्र व महामौद्गल्यायनपिंगु अस्तिधातु नेपालय राजकीय स्वागत तथा बि.सं.२०१४ सालं चतुर्थ विश्वबौद्ध सम्मेलन जुसेलि नेपालय बुद्धधर्म

१५ स्वया दिसैं धर्मरत्न शाक्य "त्रिशुली" या नेपालय स्थविरवाद बुद्धधर्म पुनरुत्थाने अनगारिका (गुरुमां) पिंगु देन, धर्मकीर्ति, वर्ष १७ अङ्क ७ नं. - सम्पादक ।

द्रुत गतिं प्रचार जुजुं वन । बुद्धशासनय प्रब्रजित जूपिं कुलपुत्र कुलपुत्रीपिं नं वृद्धि जुजुं वन ।
स्थविरवादी विहारया सङ्ख्या नं वृद्धि जुजुं वन ।

थौ अनुरुद्ध महास्थविर व भिक्षु सुबोधानन्द महास्थविर अखिल नेपाल भिक्षु महासङ्घया सङ्घनायक तथा उपसङ्घनायक जुया बिज्यानाच्वंगु दु । भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरं नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा स्वना थौकन्हे अखिल नेपाल भिक्षु महासङ्घया अध्यक्ष जुया बिज्यानाच्वंगु दु । भिक्षु अश्वघोषं सङ्घाराम विहार, भोतया ध्यानकुटि, निर्माण याना बुद्धधर्मया आपालं सफूत च्वया धर्म प्रचारया साथे नेपालया राज्यसभाया सदस्य नं जुया तथा लुम्बिनी विकास समितिया उपाध्यक्ष जुया तक नं बौद्ध जागरणे प्रतिभा तथा बियागु दु । स्व.भिक्षु सुमङ्गलं गणमहाविहार, अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, भोतया चन्द्रकीर्ति विहारय् बुद्धश्रम निर्माण यायेगुली विशेषरूपं सहभागी जुया सहयोग याना बिज्यागु दु । भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरं विश्वशान्ति विहार निर्माण याना निगू दर्जनं मयाक श्रामणेरपित बुद्धधर्म अध्ययन याका धर्मदूत मण्डल स्थापना यायेगु व अखिल नेपाल भिक्षु महासङ्घया महासचिवया ज्या कत्ताना बियाना च्वंगु दु । भिक्षु सुदर्शन महास्थविरं गणमहाविहारया स्थापना तथा नगरमण्डप श्रीकीर्ति विहार निर्माण याना त्रिभुवन विश्व विद्यालये प्राध्यापक पदे च्वना अध्यापनया कार्य याना बिज्याना, विशेषं नेपाःया जनजातिपिन्त जागरण हयेगु ज्या याना नं अखिल नेपाल भिक्षु महासङ्घया उपाध्यक्ष पद कत्ताना बिज्याना च्वंगु दु । भिक्षु मैत्री आनन्दकुटि विहारय् च्वनां विहार गुठिया सदस्य सचिव जुया नेपाल रेडियो व नेपाल टि.भी. बुद्धधर्म प्रसारकार्य शुरु याना अनं लुम्बिनी वना अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध समाज स्वना थः गुरुया पुण्यस्मृतिस अमृत-हल निर्माण याना निःशुल्क स्वास्थ्य केन्द्र संचालन तथा लुम्बिनीया छ्चाख्यरं २३ गू गामय् स्वास्थ्य तथा सामाजिक सेवाया निंतिं ग्रामसेविकापिं छोया सेवाकार्य संचालन याना च्वंगु दु । वथे हे भिक्षु धम्मपालं शाक्यसिंह विहार पुनःनिर्माण याना प्रज्ञानन्द महास्थविरया कीर्तियात चिरस्थायी यायेगुली दत्तचित्त जुया बिज्याना च्वंगु दु । भिक्षु कालउदायीं गांशामय् बिज्याना तःगुमछि विहार स्थापना याकूगु दु । भिक्षु पञ्जालोकं श्री सुमङ्गल विहारपाखें छगू दर्जनं मयाक युवकपिन्त श्रीलंकाय् यंका प्रब्रजित याना बुद्धधर्म अध्ययन याकातःगु दु । अथे हे विभिन्न थासे विभिन्न भन्तेपिं व गुरुमापिसं विभिन्न विहारय् च्वना थःथःगु क्षमता अनुसार बुद्धधर्म प्रचार-प्रसारया ज्या याना बिज्याना च्वंगु दु ।

थथे हे गुरुमापिंमध्ये नं स्व.धर्मचारी, स्व.धर्मशीला, स्व.बिशाखा, स्व.सुशीला, स्व. करुणा आदि गुरुमापिसं थःगु इले थःथःगु क्षेत्रे यक्वं बुद्धधर्म प्रचारया ज्या याना बिज्यागु दु । वर्तमान अवस्थाय् नं धम्मावती गुमाया पाखें धर्मकीर्ति विहार, लुम्बिनी गौतमी विहारया स्थापना याना अनागारिका सङ्घया अध्यक्ष पद कत्ताना थासंथासे धर्म प्रचार याना बिज्याना च्वंगु दु । माधवी गुरुमाया पाखें यशोधरा बौद्ध विद्यालय स्थापना याना बौद्ध शिक्षा प्रसारया ज्या याना अनागारिका सङ्घया सचिव जुया बिज्याना च्वंगु दु । थथे हे त्राणशीला सत्यशीला गुरुमापिं शाक्यसिंह विहार शुरु जूसेनिसें उतिकं हे कत्ताना उपासक उपासिकापिनि आधारथे हे जुया बिज्याना च्वंगु दु । थथे हे उत्पलवण्णा, कमला, सुजाता, त्राणवती आदि आपालं गुरुमापिसं नं थःथःगु क्षेत्रं नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षा, बौद्ध ध्यान व स्कूलय् नापं बौद्ध शिक्षाया निंतिं यक्व योगदान बिया च्वंगु दु । थथे हे अग्गजाणी, विमलजाणी गुरुमापिसं बर्माय् धम्माचरिय पास याना थन अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्रे ध्यान भावना शिविरे आचार्यपिन्त फक्व ग्वहालि याना च्वंगु दु ।

थुगु रूपं नेपालय् स्थविरवाद बुद्धधर्म प्रचार-प्रसार यायेगुली आःतक ८४ गु विहारय् इले ब्यलय् अनेक कार्यक्रम तथा धार्मिक ज्या सञ्चालन जुयाच्चंगु दु । उषिं विहार मध्ये आः नेपालय् दुगु स्थविरवादी विहारया तथ्यांक छको न्ह्यब्वये -

सङ्घदान ज्वीधुंकुगु विहार

क्र. सं.	स्थापना	सङ्घदान	विहारया नां	थाय्	थौकन्हे अन बिज्याना च्वंम्ह भन्ते
१.	१९९६	१९९८	आनन्दकुटि विहार	स्वयम्भु, येँ	भिक्षु कुमार काश्यप
२.	२००५	२००९	चन्द्रकीर्ति विहार	भोत
३.	पुलांगु	२०००	श्रीसुमङ्गल विहार	लुखुसि, यल	भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर
४.	२००४	२००४	प्रणीधिपूर्ण विहार	बलम्बु	भिक्षु
५.	१९८७	२००४	पद्मचैत्य विहार	बुटवल	भिक्षु
६.	२००७	२००९	सुगतपुर विहार	त्रिशुली	भिक्षु
७.	२००९	२०१०	मुनि विहार	ख्वप	भिक्षु सम्यक ज्योति
८.	२०३०	२०३७	बौद्ध समस्कृत विहार	ख्वप	भिक्षु धम्म शोभन
९.	१९९९	१०९९	सुदर्शन विहार	भोत	भिक्षु सङ्घरत्न
१०.	२०१८	२०१८	सिखलापुर विहार	धौख्यः	भिक्षु धम्मानन्द
११.	१९९३	२०१८	शाक्यमुनि विहार	भोजपुर	भिक्षु
१२.	२०२०	२०२०	गणमहाविहार	गणबहा येँ	भिक्षु सुबोधानन्द
१३.	२०३१	२०३१	नगरमण्डप श्रीकीर्तिविहार	किपु	भिक्षु सुदर्शन
१४.	२०२०	२०३२	वेलुवनाराम	थेचो	भिक्षु
१५.	२०३८	२०३८	सिद्धिमङ्गल विहार	थसि	भिक्षु
१६.	२०३२	२०३९	शान्ति विहार	गुसिगा, येँ	भिक्षु महापन्थ (२)
१७.	२०३०	२०४०	ध्यानकुटि	भोत	भिक्षु अश्वघोष
१८.	२०४१	२०४१	विश्वशान्ति विहार	बानेश्वर, येँ	भिक्षु ज्ञानपूर्णिक
१९.	२०१९	२०४१	गौतमबुद्ध विहार	पाङ्गा	भिक्षु
२०.	१९९८	२०४४	धर्मशीला बुद्ध विहार	पोखरा	भिक्षु श्रद्धानन्द
२१.	२०४५	२०४५	जितापुर कुटिविहार	ख्वना	भिक्षु

क्र. सं.	स्थापना	सङ्घदान	विहारया नां	थाय्	शौकन्हे अन बिज्याना च्वम्ह भन्ते
२२.	पुलांगु	श्री ५ को सरकार	अभिनव बुद्ध विहार	लुम्बिनी	भिक्षु विमलानन्द (विश्व सम्पदाय् ला:गु)

यलया सङ्घदान मज्जुनिगु विहारतः

क्र. सं.	स्थापना	विहारया नां	थाय्	शौकन्हे अन बिज्याना च्वम्ह भन्ते
१.	२०१३	शाक्यसिंह विहार	थैना, यल	भिक्षु धम्मपाल
२.	२०३०	मणिमण्डप विहार	पटको, यल	भिक्षु शीलभद्र
३.	२०३२	ज्योति विहार	वा (चापागाउं)	भिक्षु
४.	२०४५	सुवर्ण छत्रपुर विहार	लुभु	भिक्षु
५.	२०४६	पुण्योदय विहार	जल	भिक्षु
६.	२०५६	बौद्ध जन विहार	सुनागुठि	भिक्षु
७.	पुलांगु	यम्पि विहार	ईबही यल	भिक्षु भदिय

यें दुगु संघदान मज्जुनिगु विहारतः

८.	२०००	श्रीघः विहार	श्रीघः यें	भिक्षु
९.	२०२७	धर्मचक्र विहार	बागबजार, यें	भिक्षु आनन्द
१०.	२०३०	महाप्रज्ञा आश्रम	घट्टेकुलो, यें	उपासिका चैत्यप्रभा
११.	२०३२	आनन्द भुवन विहार	भुइख्यो, यें	भिक्षु
१२.	२०३४	पवित्रकुटि	पांगा,	भिक्षु
१३.	२०३५	बुद्ध विहार	भृकुटिमण्डप, यें	भिक्षु कोण्डञ्ज
१४.	२०३७	सङ्घाराम	लुति, यें	भिक्षु अश्वघोष
१५.	२०३९	पद्मसुगन्ध विहार	मजिपात, यें	भिक्षु सुमेध
१६.	२०४४	बसुन्धरा बुद्ध विहार	बसुन्धरा, यें	भिक्षु पुण्यवर
१७.	२०४५	अन्तर्राष्ट्रीय बौद्ध भावना केन्द्र	शंखमूल, यें	भिक्षु सुजनपिय
१८	चतुब्रह्म विहार	मातातीर्थ, यें	भिक्षु अनिरुद्ध

क्र. सं.	स्थापना	विहारया नां	थाय्	शौकन्हे अन बिज्याना च्वम्ह भन्ते
१९.	मातातीर्थ विहार	मातातीर्थ, ये	भिक्षु अनिरुद्ध
२०.	चारुमति विहार	चाय्बही, ये	भिक्षु तपसिधम्म
२१.	जीतवन विहार	थानकोट, ये	भिक्षु सुगतमुनि
२२.	सुगतमुनि विहार	बेत्राभती, ये	(मन्दिरमात्र)
२३.	२०२५	पाटि विहार	थिमी	भिक्षु वरसंबोधि
२४.	२०२७	पूर्वाराम विहार	धौख्य:	भिक्षु गुणघोष
२५.	२०४१	बोधिचर्या विहार	भोत	भिक्षु बोधिसेन
२६.	२०४५	नगदेश बुद्ध विहार	नदे:	भिक्षु
पूर्वपाखे संघदान मजूनिगु विहारत:				
२७.	२००६	सिद्धि विहार	चैनपुर	भिक्षु
२८.	२०१८	बुद्ध विहार	धरान, तेह्रथुम	भिक्षु मैत्री (ख)
२९.	२०२७	स्वयम्भु चैत्य विहार	धरान १२	भिक्षु
३०.	२०३५	बोधिसत्त्व विहार	चैनपुर	भिक्षु
३१.	२०३७	बुद्ध विहार	धनकुटा	भिक्षु
३२.	२०४८	बुद्ध विहार	उर्लाबारी	भिक्षु
३३.	बुद्ध विहार	दमक भापा	भिक्षु
पश्चिमपाखे संघदान मजूनिगु विहारत:				
३४.	१९८६	महाचैत्य विहार	तानसेन टक्सार
३५.	२००९	ज्ञानोदय विहार	बाग्लुं	भिक्षु

क्र. सं.	स्थापना	विहारया नां	थाय्	थौकन्हे अन बिज्याना च्वंम्ह भन्ते
दक्षिणपाखे संघदान मज्जुनिगु विहारतः				
४२.	२०१६.	हर्ष कीर्ति बागेश्वरी विहार	नेपालगञ्ज	भिक्षु
४३.	२०१७.	श्री मङ्गल विहार	कपिलवस्तु	भिक्षु मङ्गलमुनि
४४.	२०२४.	चित्रवन विहार	नारायण गढ	भिक्षु
४५.	बुद्ध विहार	हेटौंडा
४६.	भिक्षुवा विहार	बीरगञ्ज

अनागारिका गुरुमापिं च्वना बिज्यागु विहारत :

क्र. सं.	स्थापना	विहारया नां	थाय्	थौकन्हे अन बिज्याना च्वंम्ह भन्ते
१.	२००६	जयमङ्गल विहार	तनबहा, यल	अनागारिका विजिता
२.	२०२१	सङ्करक्षिता विहार	तनबहा	अनागारिका सङ्करक्षिता
३.	२०२२	सुनन्दाराम	थपाहिटि	अनागारिका माधवी
४.	२०२५	इतिराज विहार	इलाय्बही	अनागारिका नेक्खमपारमी
५.	२०३२	शान्तिसुखावास	चाकुपात	अनागारिका उप्पलवण्णा
६.	२०३७	पञ्जानन्दाराम	उबाहा तःगःचिबहा	अनागारिका ञाणवती
७.	नरसिंहाराम	थैना	अनागारिका ञाणशीला
८.	२००६	विजयाराम	दोम्बु	अनागारिका सत्यशीला
९.	२००९	उपासिकाराम	किण्डोल	अनागारिका तेजावती
१०.	२०२२	धर्मकीर्ति विहार	श्रीघः ये	अनागारिका धम्मावती
११.	२०२८	धर्मसङ्ग्रह विहार	हचुमत	अनागारिका पताचारा
१२.	२०४७	पद्मकीर्ति विहार	कमल पोखरी	अनागारिका कमला
१३.	धम्मावास विहार	खुसिबुं	अनागारिका किसानगौतमी
१४.	२०३९	काशीवर्ण बुद्ध विहार	पनौति	अनागारिका सत्यपारमी
१५.	बालहर्ष कीर्ति विहार	खोपासि	अनागारिका
१६.	गौतमी विहार	लुम्बिनी	अनागारिका धम्मावती

सङ्घदान ज्वीधुंकूगु विहार २२

अनागारिका गुरुमापिं च्वनिगु १६

सङ्घदान मज्जुनिगु विहार ४६

जम्मा ८४

दिवङ्गत पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य बुद्धशासन उन्नति प्रगति हयेत उपरोक्त विहारत मध्ये आपालं विहारय् व विभिन्न बौद्ध सङ्घ संस्थाय् गनं संस्थापक, गनं प्रमुख उपासक, गनं सक्रिय सदस्य, गनं सहयोगी, गनं न्हचलुवाः, गनं अध्यक्ष, गनं संयोजक, गनं सदस्य सचिव, गनं दाता, गनं आर्थिक संयोजक, गनं कोषाध्यक्ष, गनं शिक्षक, व आपालं विहार व सङ्घ संस्थाया आजीवन सदस्य जुया बुद्धशासनया नितिं समर्पितम्, प्रेरणा कायबहःम्ह खः । वसपोल बुद्धधर्मप्रति तसतं ग्यसुलाःगु आस्था दुम्ह, छम्ह उपासक गुणं युक्तम्ह, श्रद्धावान उपासकया सुगति तथा निर्वाण कामना यासे थुगु “नेपालय् स्थविरवाद बुद्धधर्म” नांगु च्वसु वसपोलप्रति श्रद्धाञ्जली स्वरूप स्मृतिग्रन्थस दुतिकागु जुल ।

स्व. पवित्रबहादुर वज्राचार्यया निधनय् मेट्रो एफ.एम.या ज्याभवः

मेट्रो एफ.एम. – नेपाल मण्डल

नेपाल संबत् १९२२ कछलागा पारु व द्वितिया

पवित्रबहादुर वज्राचार्य मद्गु समाचार

नेपालय् थेरवाद बुद्धधर्मया संरक्षण, संवर्द्धन यायेगु ज्याय् थःत मदीक पाना वया च्वम्ह बौद्ध विद्वान, उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य म्हिग दिवङ्गतजुया बिज्यात । यलया रत्नाकर महाविहार हखबहाल निवासी पूर्णबहादुर वज्राचार्य व वीरमाया वज्राचार्यया गुम्ह सन्तानमध्ये न्याम्हम्ह काय्या रूपय् ने.सं. १०६५ फाल्गुन कृष्णपक्ष द्वितीयाकुन्हु जन्म जुया बिज्याम्ह वय्कः ५७ दँ दुम्ह खः ।

बौद्ध धर्मया प्रमुख ग्रन्थ त्रिपिटकया अनुवादक बौद्ध विद्वान दुण्डबहादुर वज्राचार्यया दाजु स्वर्गीय पवित्रबहादुर वज्राचार्य यलय् निजीस्तरं चायेका तःगु बौद्ध पुस्तकालय वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयया प्रमुख हामा खः । उगु सङ्ग्रहालयया प्रकाशनय् आः तक्क बौद्ध जगतया प्रसिद्ध सफू मिलिन्द-प्रश्न, दीघनिकाय, मज्झिमनिकाय, संयुत्तनिकाय, इतिवृत्तकसहित निगू दर्जनति सफू प्रकाशन जुइ धुंकू दु । पेशागत रूपं लुँ-वहया व्यापारी जूसां थेरवाद बुद्धधर्मया प्रचार प्रसार यायेगु ज्याय् युवावर्ग हे सशक्त माध्यम खः धका भापिया वि.सं. २०२७ सालं युवक बौद्ध मण्डल, नेपाल (Young Men's Buddhist Association) स्थापना याना उकिया संस्थापक नायो जुया युवा बौद्ध कार्यकर्तायात बौद्ध जगतय् न्ह्यजां वनेत प्रेरणा बिया बिज्याम्ह वय्कःया जहान रेणुकादेवी वज्राचार्यसहित छम्ह काय् व स्वम्ह म्ह्याय्पिं दु । थी थी विहार प्रमुख जुया ज्या याना च्वना बिज्याम्ह वय्कःपाखें स्वनिगःया आपालं बौद्ध विहार निर्माण यायेगु, जीर्णोद्धार यायेगु ज्याय् यक्को योगदान याना बिज्याना च्वम्ह खः । खास याना वय्कलं भिक्षु धम्मपालजुया सहायक जुया थाइलैण्डं नेपालय् बुद्धमुर्ति हया स्थापना यायेगु ज्याय् योगदान याना बिज्यागुयात बौद्ध ख्यलेया आपालं अनुयायीतय्सं लुमंकू । म्हिग बहनि वय्कःयात हृदयघात जुइवं नर्भिक नर्सिङ्ग होमय् उपचारया नितिं यंकूबले बहनी ८:५५ बजे मद्गु

जानकारी ब्यूगु खः । थौं न्हिच्छिं वसपोलया पार्थिव शरीरयात वय्कःपिनिगु हे निवासय् उपासक, उपासिकापिंगु श्रद्धाञ्जली देछायत तःयातःगु खः । कन्हे मदुम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्यया शवयात यल नगरभेगं स्वंगू कि.मि ति तापाक च्वंगु वैष्णवीदेवी दीपय् यंका दाह संस्कार याइगु ज्या भवः दु । थौया नेपाल मण्डल दबूलि थ्वय्कः मदुम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्य तोता थकूगु बुद्धधर्मया ख्यलय् विद्यमान योगदानयात कया वय्कःयात म्हस्यूपिं व सङ्गत याये धुकूपिं व्यक्तित्वपिं नापं न्यनेकने यायेगु जुइ ।

नेपाल मण्डल दबू

न्ह्योव्वम्ह – विक्रम शाक्य

१) हेमबहादुर शाक्य, वाई.एम.बी.ए. या पुलांम्ह अध्यक्ष :

न्ह्यसः छलपोलं म्हिग दिवङ्गत जुया बिज्याम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्यया बारे छु खं धया बिज्याये माःसा तस्सक चीहाक कया गुकथं धया बिज्योयेगु ?

हेमबहादुर शाक्य : – वसपोल राजभाई दाई तसकं न्ह्यू ख्वाः वहःम्ह वथें यक्को मैत्रीं जाम्ह अले बुद्धधर्मया ख्यलय् यक्व यक्व वसपोलया देन दु । खास याना युवा वर्गपिं नं बुद्धधर्मय् न्ह्यज्याः वनेमाः धयागु विचारं वसपोलयागु कुतलं वाई.एम.बी.ए. स्थापना जुल ।

जिगु थःगु विचाः “वसपोल गन गन दइ, गन गन खनि, वसपोलया ल्यू ल्यू, नाप नापं न्ह्यबलें नं बुद्धधर्मया कार्यक्रम जुया च्वनी ।”

२) बौद्ध विद्वान प्रा.आशाराम शाक्य

राजभाईला जि थःगु हे जःपा ल्हाःथें न्हापानिसें ज्या याना च्वनाम्ह खः । वय्कःया अबुजु आजु पूर्णबहादुर वज्राचार्यलिसे २००८ सालं निसें बुद्धजयन्ति न्यायेकीगुली लगे जुया च्वनागु, बुद्धजयन्ति कोषय् नं जिमिसं सना च्वनागु । वसपोल मदया वसेलिं बौनं याना वंगु ज्या काय् नं बांलाक याना च्वन धका जि तःसकं धुक्क जुया च्वनागु खः । राजभाई बुद्ध जयन्ति दृष्ट कमितिया कोषाध्यक्ष खः । थुगु कोषयात वृद्धि यायेगु ज्याय् राजभाईया यक्को योगदान दु । राजभाई बुद्धधर्मय् साचै श्रद्धा दुम्ह, मन ह्यम्ह खः ।

न्हापां यलय् च्वंगु अक्षेवर महाविहार स्कूलयात मिधुंगु खः । उगु मिधुंकूगु विहारयात हाकनं विहार हे नतुं यायेत राजभाई नं सक्रिय रूपं भूमिका म्हितुगु वया तःधंगु योगदान खः ।

३) नेवा भाषा मंका खलया नायो जुलुमलाल चित्रकार : –

वय्कः पवित्रबहादुर वज्राचार्ययात राजभाई नं धाइ । जि वय्कःनापं तीस वर्ष न्हापा वाइ.एम.बी.ए. स्थापना जूसानिसें सम्पर्कय् दुगु खः । बुद्धधर्मयागु क्षेत्रय् वय्कःया यक्को योगदान दु । उलिजक मखु नेपाल भाषाया क्षेत्रय् नं वय्कःया योगदान आपाः दु । वय्कःलं नेपाल भाषां लेख च्वयेगु, नेपाल भाषाया विभिन्न कार्यक्रमय् सहभागी जुया जिमित हौसला बिइगु याना बिज्याना च्वंगु खः ।

भीसं मस्तेत मां भासं हे शिक्षा विद्गु । मां भासं हे ब्वने देयेमाः । प्राइमरी निसं उच्च शिक्षातक नेपाल भाषा हे ब्वने देयेमाः । थुकिया लागि भीसं सङ्घर्ष यायेमाः, कुतः यायेमा धका वय्कलं इलय् ब्यलय् यक्को सल्लाह बिया च्वंगु खः ।

४) बुद्धिराज वज्राचार्य यल उपमहानगरपालिकाया मेयर : -

पवित्रबहादुर वज्राचार्य धार्मिक क्षेत्र, सामाजिक क्षेत्र व विभिन्न क्षेत्रय् न्हापानिसं यक्को योगदान याना वया च्वंम्ह ध्यक्तित्व खः । वय्कया बा पूर्णबहादुर वज्राचार्य न्हापानिसं बुद्धजयन्ति ट्रष्ट कमिटि, बौद्धविहार सङ्घय् अक्षेश्वर महाविहारया विभिन्न ज्याय् ग्वहालि याना वया च्वंगु खः । वय्कःया काय् पवित्रबहादुर वज्राचार्य अक्षेश्वर महाविहार संरक्षण समिति, बौद्ध विहार सङ्घया विभिन्न ज्याय् यक्को योगदान याना च्वंम्ह व्यक्तित्व खः । वथें हे बुद्ध जयन्ति ट्रष्ट कमिटि जक मखु बुद्धधर्मसम्बन्धी विभिन्न ज्याय् वय्कलं आपालं योगदान याना वया वया च्वंगु दु । वथें हे वैष्णवी दीप जीर्णोद्धार समिति नं वय्कः सहायक कोषाध्यक्ष खः । वसपोल म्निगः आकाष्काका हृदयगति बन्द जुया दिवङ्गत जुया बिज्यात । जित तःसकं दुःख जुल । आधा घण्टा तक्क ला जि नर्भस हे जुल ।

५) ज्ञानज्योति कंसाकार : -

वसपोलं बुद्धधर्मय् धात्ये श्रद्धा व भक्ति तया ज्या याना बिज्याना च्वंगु खः । वय्कलं थें बहुत कम मनूतय्सं याना च्वन । न्ह्याथाय् विहारय् वनेबले नं वसपोलयात नाप लाः । वसपोलं न्ह्याबले गुजागु श्रद्धा खं ल्हाना बिज्याइ व जित लुमसें वः । अले मुख्य याना श्री शाक्यमिंह विहारय् जि बरोबर वनेबले वसपोलयात नापलाः । वसपोलं अन विहारयागु लागि गुजागु तन, मन व धनं ज्या याना बिज्याना च्वन । न्ह्याबले च्यूताः कया च्वना बिज्याइगु । वसपोलयाके बुद्धधर्मया उत्थानया नितिं गुजागु लगनशीलता दु, श्रद्धा दु उकिया बयान याना साध्य हे मजू ।

२०५८।८।१७ आइतबाः

समाचार न्ह्योब्वम्ह : विक्रम शाक्य

नेपालय् बौद्ध धर्मया संरक्षण, सर्वद्वन व उत्थानया यायेगु ज्याय् थःत मदिक पाना वया च्वंम्ह बौद्ध विद्वान, उपासक राजभाई वज्राचार्यया थौं अन्तेष्ठि जुल । यलया हखबहाल निवासी राजभाई वंगु सकिमुला पुन्हि खुन्हु हृदयाघाट जुया मदुगु खः । थौं, मदुम्ह वय्कः वज्राचार्यया शवयात यलया हखबहाल टोलनिसं बौद्ध परम्पराकथं यलया वैष्णवी दिपय् यंका दाह संस्कार याःगु खः ।

भिक्षु सुदर्शन महास्थविरपाखें मरणास्मृति पूजापाठलिपा आपालं बौद्ध जगतया विशिष्ट व्यक्तिपिसं मदुम्ह राजभाईयात अन्तिम श्रद्धाञ्जली देछागु खः । वय्कः वज्राचार्यया निधनयात कया बौद्ध जगतया आपालं विद्वानपिसं तःधंगु क्षति जूगु टिप्पणी यागु दु ।

नेपाल मण्डल दबू

बौद्ध विद्वान, वाद्य गुरु, उपासक श्री धर्मरत्न 'त्रिशुली' पाखें दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्यया लुमन्ती च्वया बिज्यागु मरणानुस्मृति भावना धयागु श्रद्धाञ्जली कविता कार्यक्रम संचालक विक्रम शाक्यं प्रस्तुत याना दिल । उगु कविता पृ. २८ स प्रकाशित जूगु दु ।

६) पूर्वमेयर वेखारत्न शाक्य : -

जन्म जुयाबले हे भी छन्हु सि:मानि धयागु प्रतीज्ञा याना वैगु ख: । भीत त:सकं हे दु:खया खँ ख: वसपोल थें जाम्ह भगवान् बुद्धया धर्मय् कुसा कथिं कुला सकसितं यथूपिन्त थुइका, थुलिमछि यलय् बौद्ध विहारत निर्माणयायेगु, जीर्णोद्धार यायेगु ज्या याना बिज्याना च्वंगु ख: । कालुदाई भन्ते नं देयका बिज्यागु विहारयात नं वसपोलं यक्को यक्को हे मद्दत याना बिज्यागु दु । अथे हे श्री शाक्यसिंह विहारया छग: थां हे तोधूगु जि ताय्का: ।

७) भिक्षु धम्मपाल प्रमुख, श्री शाक्यसिंह विहार : -

पवित्रबहादुर

वज्राचार्य वा राजभाई दाई धका सकसियां म्हस्यूम्ह ख: । वसपोल शुद्धगु थेरवाद बुद्धशासनय् यक्को सेवा याना बिज्याना च्वंम्ह ख: धका यक्कोसिया स्यू । वसपोल न्ह्यागु विहारय् नं सेवा याना बिज्याना च्वंम्ह ख: । विशेष याना भी सङ्घमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविर भन्तेयात थ: हे बौयात गथे सेवा याइगु ख: अथे हे सेवा याना बिज्यात । विशेषं परिवारपिं, थ:थितिपिं थ: भिंचापिं, काय् म्हायायपिं



२०३८ बैशाख १६ गते छन्हु हे अपा: फी आदि यंका जगं निसें चैत्य निर्माण यायेगु ज्या क्वचागुया थ्व छगू नमूना फुल्व्व: पहाडया च्वकाय् च्वंगु चैत्य ख: ।

फुक्कसित बुद्धशासनय् दुथ्याका वसपोलं उपमा जुया क्यना बिज्यात । अले विशेष याना जित त:धिम्ह भन्ते मदये धुंका न्ह्यागु ज्याय् नं सल्लाह बिया न्ह्यागु ज्याभवलय् नं सल्लाह बिया तन, मन धनं वसपोलं ग्वहालि याना बिज्याना च्वंगु जित न्ह्याबले लुमं । वसपोल आकाभाकां मदुगुलिं जि प्रव्रजित जीवन हना च्वनाम्हेसित हे छन्हु वनेमानी धयागु स्यूसां हे त:धंगु अपसोच जुल । वसपोल बुद्धशासनया नितिं छम्ह श्रद्धालु उपासकया रूपय् उपमा जुया बिज्यात ।

८) भिक्षु सुदर्शन

वइबले थः ख्वया वइगु, जन्म जुइगु अले थः वने त्यल धायेवं मेपिन्त खोय्का वने फूम्ह तर थः न्हिला वने फुम्ह । थः ख्वया जन्म जुया मेपिन्त न्हिके फुम्ह, अले थः न्हिला वना मेपिन्त ख्वय्क फुम्ह मनू न्त्यश्चने बहःम्ह मनू खः । पवित्रबहादुर वज्राचार्यनं यक्कोमित ख्वय्का वन, नुगः मच्छिका वन । व छम्ह बौद्ध खः, थःगु कुल परम्परायागु कथं नं धर्म यः गुकियात बज्रयान धाइ अले भन्तेपिनिगु स्थविरवाद धर्म नं वयात यः ।

वयात म्हसिकेगु छगू गाथा दु, न्त्यागु समारोहय् जुइमा दकले न्हापां व्वनिगु : -

सर्व बुद्धं नमस्यामि, धर्मञ्च जिनभाषितं ।

सङ्घञ्च शील सम्पन्नो, रत्नत्रय नमामिहं ॥

फुकक बुद्धपितं जिं नमस्कार याना, जिन अर्थात् त्याका बिज्याये धुकूम्ह बुद्धं कना बिज्यागु धर्मयात नमस्कार याना अले शीलवान्पिं सङ्घपितं नमस्कार याना । थुकथं त्रिरत्नयात नमस्कार याना । थ्व संस्कृतयागु श्लोकय् थेरवाद व वज्रयानयागु सङ्गम दु । बुद्धला बुद्ध जुल । धर्म गजागु वसपोलं कना बिज्यागु । अले सङ्घ गजापिं शीलं सम्पन्नपिं थुकथं त्रिरत्नयात वन्दना धका वं न्त्यागु समाजय् नं धाइ । थ्व भाव दुने जिं पवित्रबहादुरयागु सास खना । थ्व दर्शनय् दुने पवित्रबहादुरयागु मिखा खना । थ्व गाथाया मर्मया दुने पवित्रबहादुरया नुगः खना । वं तःगुमच्छि विहारयात ग्वहालि याः, तःगु मच्छि संस्थाय् न्त्यावं । वं विशेषयाना थः किजा दुण्डबहादुरयात त्रिपिटक अनुवाद यायेगु ज्याय्, उत्साह दय्केत मूल त्रिपिटक दीघनिकाय, मज्झिमनिकाय, संयुत्तनिकाय नेपाल भाषां अनुवाद यायेगुलि व छापे याना बिइगुलि वं कोशिश यागु, उकी नुगः चकंकूगु वयागु विशेष हे थःगु हे कथं यागु छगू बिसकंगु मू थें जि ताय्का च्वना ।

न्त्यसः पवित्रबहादुर वज्राचार्यया निधनं याना गुगु नं कथंयागु हानी नोक्सानी जूगु दुलाकि मदु ?

मदया वसेलि हानिला जु हे जुइ । विशेषयाना श्री शाक्यसिंह विहारयात वं ग्वहालि याना च्वंगुलि हानी जुइ । छाया धाःसा वं अन थौं कन्हे लिक्क च्वना ज्या याना च्वंगु खः । अले मणिमण्डप विहारया दायक समितिया व महासचिव जुया, सक्रिय जुया ज्या याना च्वंगु जुगुलि निगू, स्वंगू संस्थायातला तःसकं हानि जुइ । अथेसां मनू छन्हू वने हे माः धका तःगु दु -

फसं कया वा चिकं फूना दुने प्यखें खिउका फ्वाक छ सिइ ।

काल वया वा आयु फूना जिगु सकलें ख्वय्का प्वाक जि सिइ ॥

मतः थे खः थ्व भीगु जीवन वनेमाःगु छन्हू वन, थ्व खँ जिं अन छेय् वना बले च्वया वयागु दु ।

छ छाया वना ?

अपायसकं याकनं छाया वना ?

छ मदेकं मगानिगु, छ छाया वना ?

जिं थुलि हे अन शोक पुस्तिकाय् च्वया वया ।

९) अनागारिका ज्ञाणशीला : -

वसपोल राजभाई जिमि तापा: अजिया पाखें थ नं ला: । जि न्ह्याबलें वसपोलयात पाजु धायेगु । वसपोलं पूज्यपाद सङ्गमहानायक भन्तेयात यक्को ग्वहालि याना बिज्याना च्वंम्ह ख: । वसपोल भन्तेयात तत:धंगु मार वैबले तत:धंगु आपट् वैबले पवित्रबहादुर बिज्याना भन्तेयात नं आश्वासन बिया भन्तेयात आपालं ग्वहालि बिया बिज्याना च्वंम्ह ख: ।

उलि जक मखु भन्तेयात वसपोलया छेंय् थ्यंक बिज्याका लच्छि, लच्छि, निला, निला तक्क छेंय् हे भावना केन्द्रथें ध्यान याका थ: माँ-बौपिं नाप थ: सकल परिवारपित बुद्धधर्मय् श्रद्धा क्वातुकेया नितिं भन्तेयात ध्यान गुरु याना ध्यान अभ्यास यांका बिज्यात । धात्थें थ: हे बौ थें निकट, त:सकं क्वातूम्ह गुरु याना भन्तेया प्रति यक्को हे श्रद्धा तया बिज्या: । विहारय् न्ह्यागु आपट् विपट् परे जूसा नं वसपोलं जिमित धैर्य बिया बिज्याइ । पूज्यपाद भन्ते मदेय धुंका नं छुं हे धन्दा काये म्वा: छलपोलपिसं, पवित्रबहादुर दतले छुं हे धन्दा काये म्वा: धका भरोसा बिया बिज्याइ ।

वसपोलं वरोबर गाथा छपू न्यंकी -

यथा बुब्बुलकं पस्से यथा पस्से मरीचिकं ।

एवं लोकं अवेक्खन्तं - मच्चुराजा न पस्सति ॥

पीजायात स्वये थें, मृगजालयात स्वयेथें, थ्व लोकयात स्वया च्वंम्हसित मृत्यगजं खनी मखु ।

संसारय् गुलि नं जन्म जुइपिं प्राणीपिं ख: फुक्कं सिमानिपिं ख: धका जिमित उपमा बिया बालाक थुइका बिज्याइ । उपासक उपासिकापित नं ध्वा:थुइक उपदेश बिया बिज्या: । अले जिमित न्ह्यागु परे जूसां नं पवित्रबहादुर पाजुं जिमित ग्वहालि बिया च्वनी । विहारय् वैपिं उपासक उपासिकापित नं भरोसा बिया भी पूज्यपाद भन्ते दिवङ्गत जुया बिज्यासां नं भीगु विहारय् बालांक भीसं ज्या याना यंकेमा: । पूज्य धम्मपाल भन्तेयात नं भीसं ग्वहालि यायेमा: । थ:म्हं जक मखु, थ: परिवारपित नं कुशल पुण्यपारमि बढे यायेगु ज्याय् न्ह्योज्या: वनेत ह:पा बिया बिज्याना च्वंम्ह ख: ।

विक्रम शाक्य :

भीसं सिल पवित्रबहादुर वज्राचार्य छम्ह साधारण व्यक्ति ला ख: हे मखुत । मनूत जन्म जुइ धुनेवं अवश्य नं छन्हु सिइमा: । थ्व हे संसारयागु नियमानुसार पवित्रबहादुर वज्राचार्य नं थ:गु नश्वरगु देह तोता बिज्यात । वसपोलं याना बिज्यागु कीर्ति ज्यां हे वसपोलयागु नां अमर याना तइ ।

सन्ध्यापछिको रात !

केशरी वज्राचार्य
छाउनी, काठमाडौं ।

भरखरै होकि जस्तो
मुसुक्क हाँसदै भनेको
आज म तपाईंलाई
दिन्छु एउटा उपहार !

अति (विह्वल) गम्भीरभै आफू
भट्ट सम्भे के उपहार होला
पुन दोहोरियो उही शब्द
केशरी माँलाई एउटा उपहार !

प्रत्युत्तरमा मैले भनें जाउँ है
हत् पत् एउटा तस्वीर
उपहार भन्दै कुमारीको
आदरपूर्वक दिनु र लिंदै ...

समयले कसैलाई नपर्खने
सन्ध्याको प्रवेश भैसकेको रैछ
सन्ध्यापछिको रात
मेरो आँखा अवाक !

हेदै थिएँ कुन्नी कता ?
विहानको उषाकालमा
ठोक्कीयो एउटा आवाज कर्णपटमा
रै छ फोनको त्यो आवाज !

भल्याँस्सु भै किकर्तव्यविमूढ !
उही मुस्कान ! उही मुहार !
एकाएक वज्रपात परे भै
सबै-सबैको छातिमा ।

क्षण भर मै आयो आँधी
गर्जियो मेघ आकाशमा
एउटा नियति ! एउटा वियोग !
अन्ततः अन्तरहृदयभित्रको श्रद्धाञ्जली !



अस्थि धातुयुक्त चैत्यलाई श्रद्धापूर्वक वन्दना गर्दै
पवित्रबहादुर दम्पती (बैककमा) ।

शोक पुस्तिकाबाट

दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्य बुद्धधर्ममा अत्यन्त श्रद्धालु व्यक्ति हुनुहुन्छ । उहाँ बुद्धधर्मका ज्ञाता हुनाको साथै बुद्धशासनका निम्ति दिनु भएको योगदानको लागि उहाँ सदा स्मरणीय हुनु हुनेछ ।

चन्द्रबहादुर तामाङ
इकुदोल, ललितपुर ।

आदरणीय दाज्यू राजभाई वज्राचार्यको निधन भएबाट हामी सम्पूर्ण युवक बौद्ध-मण्डल परिवार दुःखित भएका छौं । उहाँले युवक बौद्धमण्डल, नेपालजस्तो राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध संस्थाको स्थापना गरी संस्थापक अध्यक्ष हुनु भई उहाँले हालसम्म निरन्तर रूपमा यस संस्थाको सञ्चालन गर्न आफ्नो क्षमताले भ्यायसम्मको आर्थिक, शारीरिक तथा अन्य सहयोगहरू गर्नु भएको थियो । त्यो हामी युवक बौद्धमण्डलका सम्पूर्ण परिवारका लागि सदा प्रेरणा र हौसला मिल्ने छ ।

अशोकमान शाक्य
अध्यक्ष, युवक बौद्ध मण्डल, नेपाल ।

बुद्धधर्मप्रति तन मन धनले समर्पित व्यक्ति नेपाल बौद्ध परिषद्का आजीवन सदस्य श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यको आकस्मिक दुःखद निधनले हामी अत्यन्त मर्माहत भएका छौं । उहाँको निधन सम्पूर्ण जगत्को लागि अपूरणीय क्षति हो ।

महीश्वरराज वज्राचार्य
अध्यक्ष, नेपाल बौद्ध परिषद् ।

मेरा असल सहृदयी मित्र पवित्रबहादुर वज्राचार्यको असामयिक निधनले मलाई दुःख लागेको छ । उहाँ अति मिलनसार कोमल हृदयका हुनुहुन्छ । उहाँले बुद्धधर्मका अनमोल त्रिपिटकका ग्रन्थहरू नेपाल भाषा र नेपाली भाषामा प्रकाशन गर्नु भएर साच्चै ठूलो पुण्य सञ्चय गर्नु भएको छ । उहाँलाई यस पुण्य कार्यले चिरस्मरणीय राख्ने छ भन्ने मलाई विश्वास छ ।

केदार शाक्य
कुलेश्वर, काठमाडौं ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य एक अति मिलनसार समाजसेवी, बुद्धधर्मप्रति समर्पित व्यक्ति तथा कर्मठ कार्यकर्ता हुनुहुन्थ्यो । उहाँको निधनबाट अपूरणीय क्षति भएको छ । शून्यताको अनुभव भएको छ, त्यसबाट हामी सान्धै चिन्तित छौं ।

सिद्धिबहादुर खड्गी
कुम्भेश्वर, ललितपुर ।

राम्रो, हृष्टपुष्ट एवं सुस्वास्थ्यलाभी उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्यको निधन भएको खबर अचानक सुन्नुपर्दा स्वयं मर्माहत एवं मृटु नै छियाछिया भएको महसुस गरें । वास्तवमा, बुद्धधर्मप्रति जागरुक, उत्साहित एवं अचल श्रद्धाका स्वामी उहाँ जस्ता कर्मठ उपासक गुमाउनु पर्दा बुद्धशासनमै केही अभाव भएको छ ।

भिक्षु सङ्गरक्षित, सङ्गराम
सत्यसन्देश प्रचारक प्रकाशन, काठमाडौं ।
सङ्गराम विहार, ढल्को, क्षेत्रपाटी, काठमाडौं ।

उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यूको २०५८/८/१५ गते रात्रि परलोक हुनु भएको खबर सुन्दा म र हामी विश्वशान्तिका सबै भिक्षु भ्रामणेरहरूमा सारै दुःख लागेको छ । उहाँ असल उपासक, अति मिलनसार, सधैं हसिलो मुहार र सबैसँग मिल्न सक्ने क्षमता भएको व्यक्तिसँग अलगिएर बस्नु हाम्रो लागि अपूरो नै भएर रहने छ । तैपनि यो नियमलाई कसैले पनि टार्न सक्दैन । यो दुःखद घडीमा यहाँ रहनु भएका सबै परिवारमा धैर्यधारण गर्ने मनोबल मिलोस् । अन्तमा, परलोक हुनु भएका उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य जुन गतिमा भए पनि उहाँलाई सुख शान्ति मिलोस् ।

भिक्षु उदयभद्र
विश्व शान्तिविहार, नयाँ वानेश्वर, काठमाडौं ।

हाम्रा आदरणीय मित्र प्रदीप वज्राचार्यज्यूका परम आदरणीय बुबाको स्वर्गारोहण भएकोमा हामी अति नै मर्माहत हुन पुगेका छौं । उहाँलाई सुगति प्राप्त होस् भनि भगवान्सँग प्रार्थना गर्दछौं । साथै यस दुःखको घडीमा भगवान्ले धैर्य धारणा गर्ने शक्ति सपरिवारलाई प्रदान गरून् ।

डा. राजीव भा, डा. सुनील श्रेष्ठ, डा. दिनेश क्षेत्री, डा. ज्योति न्योपाने, डा. लक्ष्मी अर्याल, डा. कविता श्रेष्ठ, डा. अशिश धिमिरे, डा. सविना गुरुड, डा. देवमान लिम्बु, डा. भाष्कर ओम्हा, डा. तेजिन्द्र सुब्बा, डा. अनुप धिमिरे, डा. हिमाल गौतम, गुरुड

साथी प्रदीपका बुबा पवित्रबहादुर वज्राचार्य, मैले बिरामीको रूपमा औषधि सेवनको सल्लाह तथा इकोकार्डियोग्राफी (मुटुको भिडियो) समेत गरेको र वहाँको अवस्था तथा जीवन-पद्धति हेर्दा लाग्थ्यो, कुनै विशेष शक्तिले गर्दा सक्रिय जीवन बिताउने, हँसिलो मुख तथा स्वस्थ प्रवृत्तिसाथ हिंन्दु हुन्थ्यो । मुटुको केही कमजोरी भए तापनि जीवनपद्धति तथा सफा विचारले वहाँ सधैं स्वस्थ हुनुहुन्थ्यो ।

विश्वास लाग्दैन, अब उहाँ यस संसारमा हुनुहुन्न । उहाँको पार्थिव शरीर नभए पनि उहाँको विचार “डाक्टर साहेब, मलाई धेरै गर्नुछ, मेरो मुटु बिग्रन नदिनुस्” मलाई यस वातावरणमा सधैं गुञ्जिरहन्छ । उहाँको शरीर नभए पनि उहाँको विचार, सम्झना सधैं रहिरहोस् । अपूर्ण गर्नुपर्ने कर्तव्यहरू भाइ, छोरा, भतिजाबाट पूरा हवस् भन्ने शुभ इच्छा व्यक्त गर्दै चिर शान्तिको कामना ।

डा. हरिहर खनाल, डा. डेनिस श्रेष्ठ, डा. मिनल्मा पाण्डे, डा. रवि प्रकाश शर्मा

मेरा अत्यन्त प्रिय साथी पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्यज्यूसित आजको छ दिन अगाडि हामी दुई आपसमा करिब १० मिनेट धार्मिक, सांस्कृतिक र पारिवारिक विषयमा छलफल भएको थियो । भोलि उहाँलाई भेट गर्न नसकिने अवस्था आउला भन्ने कल्पनासम्म पनि नभएको । उहाँ भगवान्मा लीन हुन पुग्नुहोस् भन्ने मेरा कामना छ ।

Dhamma.Digital

मदनहरि राजोपाध्याय
स्वनिम्ह, ललितपुर ।

प्रिय मित्र प्रदीपबहादुर वज्राचार्यका परम आदरणीय पिताको अल्पायुमै स्वर्गारोहण भएको घटनाले स्तब्ध तुल्याएको छ । हामी यस दुःखद् घडीमा दिवङ्गत आत्माको चिर शान्तिको कामना गर्दछौं । साथै, मित्र प्रदीप तथा सबै परिवार इष्टमित्रहरूलाई यस घडीमा धैर्य धारण गर्ने क्षमता प्रदान गरुन् भनी भगवान्सँग प्रार्थना गर्दछौं ।

शान्ति ! शान्ति !! शान्ति !!!

डा. अनिल श्रेष्ठ, डा. दीपा श्रेष्ठ, डा. सानुकृष्ण श्रेष्ठ

साथी प्रदीपका आदरणीय बुबाको स्वर्गारोहणको खबर पाउनेबित्तिकै मैले विश्वास गर्न नै सकिन । जहिले पनि बाटोमा भेट्दा हँसिलो अनुहारले मैया, के छ ? भनी सोधिरहेको हुन्थ्यो । सबै धार्मिक क्षेत्रमा उहाँको योगदान छ । हामीले एक जना यस्तो मान्छेलाई गुमाउनु पर्‍यो, त्यही भएर मलाई एकदम दुःख लागेको छ ।

डा. सुनीता वज्राचार्य

पवित्रबहादुर वज्राचार्य साहू बाका रूपमा हामी सबै कर्मचारीहरूका अति आदरणीय अभिभावकका रूपमा हुनुहुन्थ्यो । उहाँको आकस्मिक निधनको समाचारबाट हामी सम्पूर्ण कर्मचारी वर्ग स्तब्ध भएका छौं ।

सजिविका (PDDP) परिवार
बखुण्डोल, ललितपुर ।

बुद्ध शरणम् गच्छामि !

हाम्रा प्यारो साथी डा. प्रदीप वज्राचार्यका आदरणीय बुबा श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यको ५७ वर्षको उमेरमा असामयिक निधन भएकोमा हामी सम्पूर्ण माखछकला (रुस) बाट MBBS गरेका साथीहरू स्तब्ध भएका छौं ।

माखछकला (रसियाका) सम्पूर्ण साथीहरू
डा. दिनेश कुमार श्रेष्ठ, डा. अञ्जली नापित, डा. रेष्मा श्रेष्ठ

समाजसेवी, बौद्धधर्मका ज्ञाता, अति परिश्रमी, मिलनसार श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यूको आकस्मिक अवसानले हामी परिवार नै अति शोकाकुल भएका छौं ।

रामेश्वर प्र. शर्मा, परिवार
काठमाडौं, ताहाचल, वडा नं. ३ ।

Dhamma.Digital

समाजसेवी, बौद्धधर्मको प्रचारमा धेरै वर्षदेखि लाग्नु भएको परम मित्र श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यूको मिति २०५८/८/१५ गते अल्प आयुमा निधन हुनु भएकोले आफू सानै दुःखित भएको अनुभव गरेको छु । दिवङ्गत उहाँको आत्मालाई चिर शान्ति प्राप्त होस् र उहाँको परिवारमा यस अति क्षतिमा धैर्य धारण गर्ने शक्ति दिन श्री भगवान्सँग प्रार्थना गर्दछु ।

प्रेमलाल चित्रकार
ताहाचल, काठमाडौं ।

श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यूलाई नाता सम्बन्धीबाट मात्र चिनेको होइन, उहाँलाई एक समाजसेवी, बौद्धधर्म र दर्शनलाई सच्चा पालक र प्रचारकका रूपमा पनि उहाँ समाजमा चिरपरिचित व्यक्तित्वका रूपमा पनि चिन्दछु । उहाँको यस असामयिक निधनले पाटनवासीले मात्र एक सच्चा समाज सुधारकलाई गुमाएको होइन कि नेपाली र विदेशी मित्रहरूले पनि यो क्षणलाई बिछोडको रूपमा लिएको छ ।

बुद्धकुमार शाक्य परिवार

मेरा आँखामा पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यू

भिक्षु धम्मसोभन

एम.ए., दर्शनशास्त्र ।

श्री पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्यज्यू अब हाम्रा सामुन्ने हुनु हुन्न । यो कुरो सुन्नुपर्दा हामीलाई अत्यन्त ठूलो दुःख लाग्छ । तैपनि उहाँले गर्नु भएको राम्रो काम र कुराहरूबाट उहाँ सधैं जीवित भइरहनु हुनेछ । उहाँले बुद्धधर्म र सङ्घप्रति श्रद्धा राखी तन, मन र धनले बुद्धधर्मको प्रचार-प्रसार गर्नका निम्ति र समाजसुधार गर्नका निम्ति पनि ठूलो योगदान गर्नु भएको छ भन्ने कुरा हामी सबैले थाहा पाएका कुरो हो । उहाँ अचानक परलोक हुनु भएकोले बुद्धशासन र हाम्रा निम्ति ठूलो क्षति हुन आएको छ । भगवान् बुद्धका उपदेशअनुसार संसारमा जन्मेका सबै प्राणीहरू कुनै न कुनै दिन आफ्नो सम्पूर्ण परिवार र धन-सम्पत्तिलाई त्यागेर परलोक जानुपर्ने अनिवार्य छ ।

उहाँ पाटनमा बस्नु भएका श्री पूर्णबहादुर र आमा वीरमाया वज्राचार्यज्यूका सुपुत्र हुनुहुन्छ । उहाँकी धर्मपत्नी रेणुका शाक्यबाट एक जना छोरा डा. प्रदीपबहादुर वज्राचार्य र तीन जना छोरीहरू – अरणीतारा, सुनीता र सुजाताका पिता हुनु हुन्छ । बौद्ध कुलमा जन्मनु भएका श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यूले बुद्धधर्म राम्रोसँग अध्ययन गर्नु भएको हुनाले त्यसको महत्त्व राम्रोसँग बुझी आफ्नो जीवनमा समेत आचरण गर्नुभयो । आफूले बुद्धधर्मबाट प्राप्त गर्नुभएको महत्त्वपूर्ण शिक्षा अरूलाई समेत प्राप्त गराउनका निम्ति र बुद्धशासन चिरस्थायी गर्नका लागि आफ्नो सम्पूर्ण जीवन धार्मिक तथा सामाजिक सेवामा बिताउनुभयो । उहाँले ठाउँ-ठाउँमा विहारहरूको निर्माण र जीर्णोद्धार गर्ने काम, धार्मिक तथा सामाजिक सङ्घ संस्थाहरूको स्थापना गर्नमा ठूलो योगदान गर्नुभयो । स्थापित गर्नुभएको त्यस्ता सङ्घ संस्थाहरूमा पनि भिक्षुहरू र विद्वानवर्गलाई निमन्त्रणा गरी धर्मदेशना तथा प्रवचन गराउनु भएर धेरै मानिसहरूलाई बुद्धधर्मको महत्त्व बुझाउने काम पनि गर्नुभयो । बुद्धशासनलाई चिरस्थायी गर्न भिक्षुहरू र भिक्षुणीहरूले मात्र सम्भव छैन । उनीहरू प्रति ठूलो श्रद्धाका साथ चतुप्रत्ययद्वारा सक्दो सेवा गर्ने र आवश्यक वस्तुहरू पुऱ्याइदिने श्रद्धालु उपासक र उपासिकाहरूको पनि नितान्त आवश्यकता छ । अनि मात्र बुद्धशासन चिरस्थायी भइरहन्छ ।

बुद्धको समयदेखि आजसम्म पनि अनाथपिण्डिक उपासकको नाउँ प्रचार-प्रसारमा आइरहेको छ । तर उहाँका धर्मपत्नीकी नाउँ थाहा पाउने व्यक्ति विरलै मात्र छ । यस्तै विशाखा उपासिकाको नाउँ २५४६ वर्षपछि आएर पनि बौद्ध जगत्मा उहाँको कीर्ति जताततै फैलिरहेको छ । तर उहाँका श्रीमान्को नाउँ जान्ने व्यक्ति कमै मात्र छ । जुन व्यक्तिले आफ्नो धन-सम्पत्ति वा परिश्रमले बहुजन हित सुख र कल्याण गर्नका निम्ति श्रद्धाका साथ परित्याग गर्दछ, त्यस व्यक्तिको नाउँ कहिल्यै नमेट्ने गरी सदाका लागि स्थायी भइरहन्छ । हाम्रो भौतिक शरीरमा जतिसुकै धन, जन र भौतिक सम्पत्तिले परिपूर्ण भए तापनि नचाहँदा पनि छाडेर जानुपर्ने यो मनुष्यको चोला हो । जीवित अवस्थामा जति राम्रो काम-जस्तै दान, पुण्य र लोककल्याण हुने काम गर्न सकिन्छ, यो लोकमा नरहेता पनि उसको नाउँ सधैं अमर भइरहनेछ । यस्तै, वहाँ श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यूले पनि जीवित अवस्थामा बुद्धशासन

चिरस्थायी गर्नका निम्ति र सामाजिक सेवा गर्नु भएको योगदानबाट उहाँ हाम्रा सामुन्ने सधैं जीवित भइरहनु हुनेछ । उहाँले बुद्धशासनमा गर्नु भएको योगदानको उदाहरण हामी सबैका निम्ति अनुकरणीय छ ।

उहाँले बुद्धधर्म प्रचार-प्रसार र समाजसुधार गर्नका निम्ति स्थापना भइरहेको नेपाल बौद्ध परियत्ति शिक्षाको प्रधान केन्द्रमा पनि सक्दो सहयोग गर्नुभयो । उहाँ मणिमण्डप विहारको संरक्षण समितिमा बस्नु भएर हरेक वर्ष श्रावण महिनामा भिक्षुहरूलाई निमन्त्रणा गरी बहुजनको हित सुख हुने र सम्पूर्ण दुःखबाट मुक्त हुने सद्धर्मको उपदेश गराउनमा पनि उहाँको ठूलो देन छ । साथै सोही विहारमा पुण्य साधन गर्नका निम्ति वि. सं. २०५६ सालमा



पिता पूर्णबहादुर वज्राचार्यको ७३ औं जन्मोत्सवको समारोहमा आयोजित महापरित्राणमा उहाँको सुस्वास्थ्य र दीर्घायुको कामना गर्दै मिति : २०३७ मार्ग ६ गते ।

श्रद्धाका साथ उहाँ र उहाँको सपरिवारले महान् कठिन चीवर भिक्षुसंघलाई दान दिई महान् पुण्यकार्य गरी धेरै पुण्य सञ्चय गर्नु भएको छ । कठिन चीवर दान दिनु एक दिनअगाडि म उहाँहरूको प्रार्थना अनुसार घरमा गएर कठिन चीवर दानको महत्त्व विषयमा धर्मदेशना पनि दिन गएको थिएँ । यस कारण उहाँ र उहाँको परिवारले बुद्धधर्मप्रति ठूलो श्रद्धा राखेर बुद्धधर्मको प्रचार-प्रसार गर्नका निम्ति बुद्धवचन त्रिपिटक अनुवाद गर्नु भई ठूलो योगदान गर्दै आउनु भएको हामी सबैलाई थाहा नै छ । अर्को महान् पुण्यकार्य बुद्धशासनलाई चिरस्थायी गर्नका लागि उहाँले आफ्नै सुपुत्र छोरा प्रदीपबहादुरलाई केही वर्ष भए तापनि बुद्धशासनमा त्यागी भिक्षु बनाएर मनुष्य जीवनमा ठूलो पुण्यकार्य गरी धेरै नै पुण्य सञ्चय गर्नु भएको छ । संसारमा बुद्धशासन चिरस्थायी गर्नका निम्ति यस्तो कार्य गर्न सक्ने व्यक्तिहरू हामीलाई नितान्त आवश्यक भएको छ । यस्तै, बुद्धशासन चिरस्थायी हुने कार्य सबै बौद्ध धर्मावलम्बीहरू र सम्पूर्ण नेपालीहरूले पनि गर्न सक्ने भगवान् बुद्ध जन्मनु भएको हाम्रो देश नेपालमा सधैं बुद्धशासन चिरस्थायी भइरहने छ । बुद्धधर्मको प्रचार-प्रसार गर्नका निम्ति भिक्षुहरूप्रति ठूलो श्रद्धा राख्ने र सहयोग गर्ने व्यक्तिहरू पनि नितान्त आवश्यक छन्, अन्यथा बुद्धधर्म प्रचार-प्रसार गर्न सजिलो हुने छैन ।

बुद्धधर्म प्रचार गर्नका निम्ति सक्दो सहयोग दिनुहुने श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यू गुमाउनु परेकोले हामीलाई र बुद्धशासनलाई समेत ठूलो क्षति हुन गएको छ । हामीले यस्तो श्रद्धावान् व्यक्ति गुमाउनु परेको कारणले उहाँका श्रीमती, छोरा, छोरीहरू र सपरिवारले भगवान् बुद्धका अनित्य, दुःख र अनात्म शिक्षाको मनन गरी सबैले धैर्य गर्न सक्नु । साथै पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यूको जहाँसुकै जन्म हुन गए तापनि मूर्खहरूको सङ्गतमा नपरी पण्डितहरूको सङ्गत भई जन्म, जरा, व्याधि र मरणबाट मुक्त भई उहाँले चाँडै नै निर्वाण प्राप्त गर्न सक्नुहोस् भन्ने कामना गर्दछु । अस्तु !

अतीतका केही पानाहरू

रेणुका देवी वज्राचार्य

दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्य (मेरा पतिदेव) का साथ व्यतीत अतीतका केही पानाहरू स्मरण गर्दै केही शब्दहरू लिपिबद्ध गर्दछु ।

हामीहरू विक्रम संवत् २०२४ को माघ महिनामा परिणयसूत्र (वैवाहिक बन्धन) मा आवद्ध भयौं । म चार सन्तानकी माता भएँ – १ छोरा र ३ छोरीहरू । असमयमा नै मेरा पतिदेवको मृत्यु भए तापनि जीवनको यथार्थ सत्य अनित्यता, दुःख र अनात्मालाई अबबोध गरी धैर्यसाथ जीवननिर्वाह गर्दैछु । सबै छोराछोरीहरू हुर्के बढेर आ-आफ्ना खुट्टामा उभिन समर्थ भए तापनि यिनीहरू पूर्ण अनुशासित भई आफ्ना बुबाको पदचिह्नमा अगाडि बढ्न समर्थ होऊन् भन्ने हेतुले यिनीहरूलाई मातृ-वात्सल्य दिदै थप शिक्षा दिन म लागि रहेकी छु ।



Dhamma. Dम्पती जीवनमा आवद्ध

विवाहोपरान्त हामी दम्पती भगवान् बुद्धका संवेजनीय स्थानहरूको दर्शन गर्न तीर्थयात्रा गर्यौं । सुदर्शन भन्तेजीको नेतृत्वमा साढे पाँचसय जना भन्ते, गुरुमा, उपासक, उपासिकाहरू भेला गरी हामीहरू सम्मिलित रूपले तीर्थयात्राका लागि प्रस्थान गर्नुभयो । एउटा समुदायमा ८ जना रहने गरी हामीहरू विभिन्न समुदायमा विभाजित भयौं । हाम्रो दलका अगुवा मेरा पतिदेव हुनुहुन्थ्यो । यो विक्रम संवत् २०२६ को कुरो हो । प्रतिव्यक्ति रु. ३०० यात्राखर्च परेको थियो । हामीहरू गन्तव्यमा आइपुग्दा केही समयअघि नै बौद्ध-भन्डा फहरिएका ११ वटा बसहरू आइपुगेका हुन थिए । रातभरि रेलगाडीमा आराम गर्ने र दिनभरि भ्रमण गर्ने काम हुन्थ्यो । प्रत्येक आठ जनाको दलका मानिसहरू आ-आफ्नै दलमा भुजा पकाएर खान्थे । प्रायः 'गया' बोधगयामा भोजन गर्ने समयमा मगन्तेहरू टुप्लुक्क आइपुगी चारैतिरबाट घेर्ये । मेरा श्रीमान्ले करुणामय चित्त राख्नु भई आफ्नो भागको सम्पूर्ण खाना उनीहरूलाई नै दिनुहुन्थ्यो । यति मात्र कहाँ हो र ! मगन्तेहरूले लुगाफाटो मागेमा आफ्नो एउटा भित्री लुगा बाहेक पहिरिएको अन्य सम्पूर्ण लुगा एक-एक गरी फुकालेर बाँडिदिनु हुन्थ्यो । यस्ता परम दानी

हुनुहुन्थ्यो उहाँ ! उहाँको यस्तो चालामाला देख्दा सबैले उहाँलाई विसन्तर बोधिसत्व जस्तै पवित्र र शुद्ध चित्त भएको भनी प्रशंसा गर्दथे ।

उहाँको स्वभाव विचित्रको थियो । आफ्नी श्रीमतीसित पनि उहाँ लाज मान्नु हुन्थ्यो । उहाँले अरूलाई मेरो परिचय गराउँदा पनि मेरा बहिनी भनी चिनाइदिनुहुन्थ्यो । हामी तीर्थयात्रीहरू धर्मशालामा पङ्क्तिबद्ध भएर थकाइ मेटाउँदै सुत्थौं ।

मेरा पतिदेवले सुटकेस, अटैची र गुन्टाहरूलाई छेकबारका रूपमा राखी लक्ष्मणजीले सीताजीप्रति मानभाउ दर्साएभैं गर्नुहुन्थ्यो । कहिलेकाहीं ससुराली जाँदा कहिले भान्जीहरू, त कहिले भने अन्य नाताकुटुम्बलाई सँगै लिई आउनुहुन्थ्यो ।

प्रथम पुत्रीरत्नका रूपमा विक्रम संवत् २०२७ सालमा अरणीतारा वज्राचार्यको जन्म भएको दिन पहिलो पटक बाबु बन्नु भएकोमा उहाँ निकै खुसी देखिनुहुन्थ्यो । यसै खुसीयालीमा उहाँले हाम्रा बहालका सबै सङ्गलाई बहालमा हलुवा पकाई खुवाउनुभयो ।



तीर्थ यात्रा भ्रमण ।

घरमा सासू ससुरा रहनु हुँदा भन्ते र गुरुमाहरूलाई जलपान, भोजन दान गर्नुका साथै चतुप्रत्यय दान दिने प्रचलन थियो । त्यस्तै, कुनै आगन्तुक भिक्षु, गुरुमा, उपासक र उपासिकाहरूलाई पनि सदा घरमा भोजनदानका साथै आतिथ्य सम्मान गरिन्छ । भन्तेहरू, गुरुमाहरू कुनै काममा गई भोजनको समयमा (११-१२ बजे) पूर्वसूचनाबिना नै आइपुग्नु भएका मेरा परमपूज्य सासू ससुरा र परिवारका सबै सदस्यहरू प्रसन्न मुद्रमा उहाँहरूलाई (भन्ते/गुरुमालाई) भोजनदान गर्नुहुन्थ्यो । उहाँहरूको सेवामा तन, मन र धनले लागिपर्दथ्यौं । यो क्रम अटुट रूपमा चलिरह्यो जो हालसम्म विद्यमान छ । कुन बेला को आइपुग्ने हो भन्ने सोची हरदम खाना बनाएर तयार राख्नु हाम्रो दैनिक कर्तव्यजस्तै भयो । यसबाट हाम्रो परिवारको प्रत्येक सदस्यमा एउटा यस्तो अमिट छाप पत्थो कि पाहुना भनेका साक्षात् देवता हुन् जसको हरतरहले सेवाटहल गर्नु हाम्रो कर्तव्यक्षेत्रभित्र पर्ने मुख्य काम हो ।

जापानमा दोस्रो विश्वयुद्धताका हिरोसिमा र नागासाकीमा एटम बमको प्रहारद्वारा असङ्ख्य मानवीय नरसंहारको दर्दनाक दृश्यबाट भावविह्वल भई फूजी गुरुजीले संसारभरि नै शान्तिस्तूपको निर्माण कार्यको थालनी गर्नु भएको हो । फूजी गुरुजी र उहाँका शिष्य भिक्षु, भिक्षुणीहरू नेपालमा आउनु भएका बेला हाम्रै घरमा बास र भोजनको व्यवस्था गरिन्थ्यो । साथै, फूजी गुरुजीको ८९ औं जन्मोत्सव नेपालको मौलिक संस्कृतिअनुरूप बडो धुमधामका

साथ मेरा श्रीमान्को नेतृत्वमा मनाइएको थियो । निप्पोन्जन म्योहोजि (फूजी गुरुजीद्वारा स्थापित बौद्ध संस्था) द्वारा नेपालमा पोखराको अन्दु डाँडा (पहिलेको) शान्ति स्तूप निर्माण कार्यमा सक्रिय रूपमा मेरा श्रीमान् सहभागी हुनुभएको थियो । त्यस्तै प्रजातन्त्रको पुनःस्थापनापछि पुनः थालनी भएको शान्तिस्तूपको निर्माण कार्यमा संलग्न फूजी गुरुजीका शिष्य दिवङ्गत नावातामे (जसको अज्ञात व्यक्तिद्वारा लुम्बिनीमा हत्या गरिएको थियो) का साथै मोरियोका भन्तेजी (जसको विशेष प्रयासले ३० वर्षपछि पोखराको शान्ति स्तूप कार्य सम्पन्न भयो ।) अन्य सबै पाहुना भन्तेजीहरूलाई आफ्नो निवासस्थानमै एउटा विहारमा हुने गरेभै उहाँहरूको भोजन र वासस्थानको प्रबन्ध गर्दथ्यौं । लुम्बिनी शान्ति स्तूपको उदघाटन समारोहमा आफ्ना जीवनको अन्तिम कालमा आफ्ना छोरा, छोरी, भान्जीहरू र परिवारसमेत भन्डै १७ जनाका समूहसाथ मेरो पति सौम्य चित्त हुनुभई त्यस कार्यक्रममा सम्मिलित हुनुभएको थियो ।

मेरा पतिदेव वाई.एम्.बी.ए. (Young Man Buddhist Association) संस्थाका संस्थापक अध्यक्ष हुनुहुन्छ । प्रत्येक शनिवार यस संस्थामा बौद्ध विद्वान्हरूको प्रवचनको कार्यक्रम हुन्छ । उहाँले YMBA मा आएका (पाहुना) प्रवचकहरूलाई आफ्ना साथ घरमा ल्याई भोजन गराउने गर्नुहुन्थ्यो । उहाँले यस विषयमा मलाई अग्रिम जानकारी नगराउनु भएतापनि प्रसन्न र प्रफुल्लित मनका साथ हामी सेवाकार्यमा लाग्दथ्यौं ।*

बुद्धशासनका सबै विधाहरू थेरवाद, महायान, बज्रयानका साथै अन्य सबै धर्माबलम्बीहरूलाई उहाँ समान रूपले आदर सत्कार गर्नुहुन्थ्यो र सबैलाई एउटै बृहत् परिवारका सदस्य ठान्नुहुन्थ्यो । उहाँ भन्नुहुन्थ्यो – उचित वातावरण, अवसर कल्याणमित्रको सत्सङ्गत र दृढ परिश्रम गरेमा हरेक मानिस आफ्ना मनका क्लेशहरू हटाएर शुद्ध, मुक्त हुन सक्दछ । अतः यिनीहरू सबै Potential बुद्ध हुन् त्यसैले सबैको सम्मान र समादर गर्नुपर्दछ भनी हामीलाई शिक्षा दिनुहुन्थ्यो ।

कपाल खैरेर पहेँलो वस्त्र लगाई शुद्ध चित्तले उहाँ श्राद्ध गर्नुहुन्थ्यो । कहिलेकाहिं उहाँको यो अवस्था देख्दा गुरुमाहरू उहाँलाई 'पञ्चकोल' भनेर जिस्क्याउनुहुन्थ्यो । उहाँले मुसुकक हाँसेर यस्तो आक्षेपलाई आत्मसात् गर्नुहुन्थ्यो ।

मेरी सासूज्यू ८ गतेका दिन र ससुराज्यू १६ गतेका दिन दिवङ्गत हुनु भएकोले उहाँहरूको सम्झना स्वरूप र उहाँहरूलाई निर्वाण सुखको हेतु होस् भन्ने सद्दृष्ट्याले प्रत्येक महिनाका तत्तत् दिन मणिमण्डप विहार, सुमङ्गल विहार र शाक्यसिंह विहारमा हामीले श्रद्धेय भिक्षुहरू, अनागारिकाहरूलाई जलपान गराइ आएका छौं । यो क्रम परम्परागत रूपमा चलि आएको छ । उसबेला ज्ञानपूर्णाक भन्तेका पालामा प्रत्येक महिनाको २२ गते मणिमण्डप विहारमा सासूज्यूले यो क्रम चलाउनु भएको हो । त्यसपछि विभिन्न दुई स्थानहरूमा यो काम गर्ने गरी त्यसलाई निरन्तरता दिइयो । त्यसमा परिवर्तन गरेर मैले ससुराज्यूका नाममा प्रत्येक महिनाको १६ गतेका दिन भन्ते, गुरुमाँहरूलाई जलपान गराए यो क्रम स्थायी रूपमा चलिरहन्छ भन्ने मेरो धारणा हो । सासूज्यूका नाममा भने, प्रत्येक महिनाको ८ गते भन्ते, गुरुमाँका लागि श्री शाक्य सिंह विहारमा जलपान गराउने अभिभारा म लिन्छु भनी

* जाडो याममा आफन्त र इच्छुक सबै जनसमुदायको नेतृत्व गर्नु हुँदै उहाँ हामी सबैका तर्फबाट धेरै चोटि तीर्थयात्रा भ्रमणमा जानुहुन्थ्यो ।

नागबहालकी रत्नदेवी दिदीले भन्नु भएअनुसार अबदेखि उहाँले नै यो काम गराउँदै आउनु भएको छ ।

कुनै भिक्षु, गुरुमा वा आफ्ना कोही नातादार बिरामी परेमा उहाँ भरिसक्य उसको रोगनिवारणमा लाग्नुहुन्थ्यो । एकपल्ट उहाँकी कान्छी दिदी चन्द्रदेवी अस्वस्थ हुनुभयो भन्ने कुरा उहाँले सुन्नु भएछ । त्यस बेला लक्ष्मीपूजाको रात थियो, जब उहाँ राजसी परिकारको स्वाद लिँदै हुनुहुन्थ्यो । यस्तो सूचना पाउनासाथ उहाँ जुरुक्क उठ्नुभयो अनि हात मुख धोएर कर्तव्यपालनमा जुट्नुभयो । पाटनको प्रायः प्रत्येक औषधीपसल चहार्दा पनि इन्जेक्सन पाइएन । उहाँ उत्तिखेरै काठमाडौँतिर प्रस्थित हुनुभयो । सौभाग्यवश इन्जेक्सन पाइएकोले सो किनेर ल्याई समस्या समाधान गरी सबैलाई चकित तुल्याउनुभयो । यस्तो थियो – उहाँको पारिवारिक स्नेह !

मेरा पतिदेव आफ्नो जीवनकालमा तीनपल्ट भिक्षु हुनुभएको थियो । त्यस्तै, सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरको ८८ वर्षको शुभउपलक्ष्यमा ने.सं. १९०७, अक्षयतृतीयादेखि उहाँ एक हप्ताका लागि 'पञ्जरंसी' उपसम्पदा भिक्षु हुनुभयो । सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविर भन्तेजीलाई उहाँ आफ्ना पितासमान सम्मान गर्नुहुन्थ्यो । हामीले भिक्षुहरूको तीन महिनाको वर्षावासपछि कथिन चिवरदान गर्ने सुअवसर दुईपल्ट पायौं । श्री शाक्यसिंह विहार र श्री मणिमण्डप विहारमा भिक्षु सङ्गलाई कठिन चिवरका साथै उपस्थित सबै भन्ते, गुरुमा, उपासक, उपासिकाहरूलाई भोजनदान गरेका थियौं ।

हाम्रो एकमात्र छोरा डा. प्रदीपलाई सधैं उसका बुबाले एउटा श्लोक भन्ने गर्नुहुन्थ्यो ।

“ए बाउ, छ भिक्षु जुया हुँ अले छं
धा - बुद्धं शरणम् गच्छामि ।”

अर्थात् ए छोरा, तिमि भिक्षु भएर जाऊ अनि भन – बुद्धं शरणम् गच्छामि । साच्चै नै बुद्धगयाको पीपलको रूखमुनि भदन्त ज्ञानेश्वर भन्तेजीले महेन्द्र श्रामणेरका रूपमा प्रव्रज्या गरिदिनुभयो, छोरोलाई । त्यसपछिध्यान गुरु कर्मस्थानाचार्य सयादो आसाभाचार भन्तेजीले बर्माभा बुद्धधर्म पढ्न पठाउनुभयो । तर अस्वस्थताको कारणले श्रामणेर महेन्द्र बर्माबाट फर्की थाइल्याण्ड आउनुभयो । म र मेरा पतिदेव दुवै जना थाइल्याण्ड गई स्वास्थ्य-परीक्षण गरायौं । हामी थाइल्याण्डमा विहारमा बस्यौं र त्यहाँको बुद्धधर्मसम्बन्धी धेरै कुराको ज्ञान पायौं । पछि छोराको भिसा सकिएको हुनाले धम्मपाल



पूज्यपाद सङ्गमहानायक भन्तेको जन्मोत्सवमा आफ्नो छोरीलाई अनागारिका बन्न प्रेरणा दिँदै ।

भन्तेसँगै हामी तीन जना एक हप्ता सिङ्गापुर भ्रमणमा गयौं ।

हाम्रा माहिली छोरी सुनीताले पनि एक महिनाका लागि अनागारिका प्रवज्या हुने सुअवसर प्राप्त गरिन् । त्यस्तै, परिवारका सबै सदस्यहरू विपश्यना ध्यान गर्दछन् । मेरा पतिदेव त भन् एक दिन फुर्सद हुने बित्तिकै ध्यान गर्नुहुन्थ्यो । रातीपनि उहाँ प्रायः ध्यान गर्नुहुन्छ । उहाँ आफूपनि ध्यान गर्ने र अरूलाई पनि त्यसो गर्न प्रेरणा दिनुहुन्थ्यो ।



छोरा भिक्षु भएपछि बाबु र आमा प्रसन्न मुद्रमा ।

भारततिर हामीहरू अनेक पटक भ्रमण गरेर आएका हौं । भारतको कुशीनगर जहाँ भगवान् बुद्धको परिनिर्वाण भएको थियो, मेरी माताज्यू गुरुमा १५ वर्ष रहनु भएकोले त्यहाँ आफ्नै घर रहेजस्तो छ । सो ठाउँमा हामी कैयौं पटक गएका छौं । अखिल भारतीय सङ्घमहानायक भदन्त कुशीनगरका ज्ञानेश्वर भन्तेले हाम्रो परिवारलाई आफ्नै परिवारसरह ठानी व्यवहार गर्नुहुन्थ्यो । साथै, हाम्री छोरी र छोराहरूलाई समय-समयमा निर्देशन, शिक्षा, उपदेश आदि दिने गर्नुहुन्छ । हामी उहाँप्रति कृतज्ञ र नतमस्तक छौं । मेरा श्रीमान् उहाँका परमप्रिय र प्रमुख चेला हुनुहुन्थ्यो ।

उहाँलाई छातीसम्बन्धी रोग र मधुमेह रोग लागेको थियो । डा. ईश्वर लाल आचार्य र डा. डी.बी. कार्की छाती रोग विशेषज्ञ समय-समयमा परीक्षण गराई औषधी उपचार गरिरहन्थ्यौं । आफू बिगामी परी नित्य औषधी



छोरा भिक्षु भएपछि सपरिवार ।

सेवन गर्नुपर्ने भए तापनि उहाँमा यस्तो कुनै भावना थिएन । उहाँको शरीर अस्वस्थ भएतापनि उहाँको मन सदा नयाँ-नयाँ उत्साह र उमङ्गका साथ धार्मिक क्रियाकलापमा नेतृत्व गरिरहनुहुन्थ्यो ।

विदेशमा विवाहिता हाम्री माहिली छोरीबाट एउटी नातिनीको जायजन्म भयो । सम्भवतः पहिलो पटक बाजे (हजुरबा) हुने सौभाग्य प्राप्त भए बापत उहाँ यति हर्षित हुनुभयो कि सौभाग्यवती नातिनीको फोटो हरदम आफ्नो खल्तीमा राखी 'अबदेखि म बाजे भएँ' भनेर अरूलाई सो फोटो देखाई प्रसन्नता व्यक्त गर्ने गर्नुहुन्थ्यो ।

भगवान् बुद्धको शिक्षा शील सदाचारको जीवन व्यतीत गर्नु, मनलाई एकाग्र तुल्याइ निर्मल र स्वच्छ पार्नु हो । मेरा पतिदेवले यी तीन शिक्षा आजीवन पालन गर्नुभयो । उहाँको सुख, शान्ति र निर्वाण हेतु हामीले उहाँको दिवङ्गत पश्चात पनि भोजन-दान, धम्मदान र कुशल पुण्यकार्य गरिआएका छौं । उहाँलाई चाँडै निर्वाण सम्पत्ति प्राप्तहोस् !

भवतु सब्ब मङ्गल !

केही अनुस्मृतिहरू

सुश्री अरणीतारा वज्राचार्य

सत्पुरुषहरूमा निहित गुण, धर्म र प्रतिभालाई शब्दहरूमा व्यक्त गर्न सकिन्न । किनकि, यस्ता व्यक्तिहरूमा असीम, अप्रमाण गुणहरू रहेका हुन्छन्, जो शब्दद्वारा व्यक्त गर्न कठिन मात्र हैन, सम्भव नै छैन । त्यस्तै, सत्पुरुष हुनुहुन्थ्यो मेरा स्वर्गीय बुबाज्यू – पवित्रबहादुर वज्राचार्य । उहाँ धर्मनिष्ठ, कर्मनिष्ठ र सत्यनिष्ठ हुनुहुन्थ्यो । उहाँ नामसुहाउँदो कर्म गर्ने अद्वितीय व्यक्ति हुनुहुन्थ्यो ।

जातक कथाहरूमा बोधिसत्त्वले आफ्नो पारमिता गुणधर्म पूरा गर्न जसरी अदम्य उत्साह देखाउनुभयो, त्यसरी नै हर पल, हर क्षण उत्साहित भई पुण्य पारमितामा वृद्धि गर्न बुबा अप्रमाद रहनुहुन्थ्यो । मानौं, उहाँ आदर्श बोधिसत्त्वको जीवनलाई जीवन्तता दिई जीवन व्यतीत गर्दै हुनुहुन्छ । कस्तो निःस्वार्थ सन्तुष्टि, सदा प्रसन्न रहने चहकिलो हँसिलो मुहार, अरूको सानो उपकारको पनि विशेष कदर गर्ने, सदा सत्कर्म गर्नमा अग्रणी र प्रत्येक काममा उत्साहित, जोसिलो, जाँगरिलो सदैव शान्त र सुखी आदर्श जीवनका प्रेरणास्रोत हुनुहुन्थ्यो । आफूलाई कुनै वस्तु प्राप्त हुँदा उत्तिखेरै, त्यो वस्तु अरूलाई दान दिईहाल्ने, समर्पित गर्ने कस्तो विशाल हृदय भएको दानी व्यक्ति, त्यागी जीवन !

बुबाज्यू भिक्षुसङ्घप्रति सदा नतमस्तक भएर सक्दो सेवा गर्नुहुन्थ्यो । चतुप्रत्ययद्वारा सेवा, विहार निर्माण-कार्य, विहार-जीर्णोद्धार कार्यदेखि लिएर विदेशमा पढ्न जान इच्छुक भिक्षु, अनागारिकाहरूलाई आवश्यक प्रबन्ध, कसैको अस्वस्थावस्थामा उसको समुचित स्वास्थ्योपचारको व्यवस्था, विहारको प्रत्येक कार्यक्रमको सुसञ्चालनमा तत्परता, त्यस्तै, वर्षावासपछि भिक्षुसङ्घलाई गरिने “कठिन चीवरदान” उहाँले दुईपल्ट श्री शाक्यसिंह विहार र मणिमण्डप महाविहारमा गर्नु भयो । त्यस्तै, बूढवाणीहरूको श्रवण गर्न धेरैचोटि पवित्र महापरित्राणको पनि आयोजना गर्नुभयो । यी यस्ता कामहरू हुन्, जोसँग उहाँको जीवनको निरन्तरता गाँसिएको थियो ।



भिक्षाटनमा सहयोग गर्नुहुँदै ।

त्यस्तै, बहाल-बहीहरूको नित्य पूजापाठका कार्यक्रमहरूमा सम्मिलित हुने, बहालहरूको जीर्णोद्धार गर्ने, धार्मिक कार्यक्रमहरूमा सक्दो सहयोग पुऱ्याउने, विहारहरूको संरक्षण इत्यादि कार्यमा उहाँ आजीवन समर्पित रहनुभयो ।



मैले उहाँको सान्निध्यमा तीस वर्ष व्यतीत गरेको अनुभूतिबारेको यथार्थतालाई यो लघु रचनामा चित्रित गर्नु साध्य छैन । एउटै वाक्यमा उहाँको अगम्यताबारे यति भन्न उचित ठान्दछु कि – उहाँ एक आदर्श पिता, सच्चा मार्गदर्शक, सबैका हितचिन्तक, धीर, धर्मनिष्ठ,

श्री शाक्यसिंह विहारमा कठिन चीवर-दान ।

शिक्षालय- समान व्यक्ति हुनुहुन्थ्यो । उहाँको सान्निध्यमा आउने जोसुकै उहाँको व्यक्तित्वबाट प्रभावित नभई रहन सक्दैनथियो । उहाँमा रहेका अनन्त गुणहरूको व्याख्या गर्ने क्षमता ममा छैन तापनि एक-दुई शब्दहरू कोर्ने प्रयास गर्दछु ।

बुद्धवाणीको अनुस्मरण :

मेरा पिता सदा अप्रमाद भई बुद्ध वाणीको अनुस्मरण गर्नुहुन्थ्यो । उहाँ घरमा भन्याड उक्लँदा र ओर्लँदा पनि बुद्धवाणीलाई लयबद्ध गरी उच्च स्वरमा वाचन गर्ने गर्नुहुन्थ्यो, जसबाट परिवारजनलाई धर्मपथमा अग्रसर हुन प्रेरणा प्राप्त होस् । पग-पगमा धर्मप्रति अनुप्राणित भई जीवनलाई सार्थक तुल्याउनु उहाँको एकमात्र उद्देश्य थियो । कसैले असल र उपयोगी काम गरेको थाहा पाएमा उहाँले सोसम्बन्धी बुद्धवाणी वाचन गरी उसलाई अभिप्रेरित गर्नुहुन्थ्यो ।

“चित्तुप्पाद मत्तम्पि खो चुन्द-अहं कुसलेसु धम्मेषु बहुकारं वदामि को पन वादो कायेन वाचाय मनसा ।”

हे चुन्द ! चित्तमा उत्पाद कुशल मात्रलाई पनि मैले बहु उपकार धर्म भन्छु, भने शरीर वचन र मनबाट गरिने धर्मको त कुरै के ?

त्यस्तै, कहिलेकाही सांसारिक कार्यहरूमा प्रमादी भई बसेमा तत्क्षण निम्न गाथाहरू भन्नु हुन्थ्यो ।

कोनु हासो किमा नन्दो-निच्चं पज्जलिते सति ।
अन्धकारेण ओनद्धा-पवीपं न गवेस्सथ ॥

(धम्मपद गाथा १४६)

सदैव रागादि अग्निले जलिरहेको लोकमा के हाँस्नु ? के आनन्द लिनु ? अन्धकारले छोपिसक्यो तैपनि प्रकाशको खोजी गर्न तिमी जानु पर्दैन ।

यसरी उहाँले हामीहरूमा धर्म संवेग उत्पन्न गराइदिनु हुन्थ्यो । उहाँले विशेष रूपमा ध्यान गर्न जोड दिनुहुँदै निम्न गाथाहरू वाचन गर्नुहुन्थ्यो ।

सर्वं धर्मं परित्याज्य भावनां परिसेवियत् ।

सबै धर्महरू (कामहरू) लाई परित्याग गरी भावनाको अभ्यास गर ।

यसरी, सदैव प्रेरणाप्रदायक बुबाज्यूकै कारण हामीहरू सबैले विपश्यना भावना, मैत्री भावना ई. गरी जीवनलाई सार्थक बनाउने मार्गमा लगाउन सकेका छौं । म आफू स्वयंलाई धन्य सम्झन्छु, किनभने चौतर्फी धार्मिक वातावरण भएको निवासमा लालनपालन हुनु, शिक्षा आर्जन गर्नु, सदा धर्मप्रति आस्था राखी जागरूक रहनु – यी सबैको श्रेय मेरा दिवङ्गत बुबाज्यूलाई नै छ । उहाँले रोप्नु भएको बिरुवालाई मलजल दिई त्यसलाई स्वस्थ वातावरणमा हुर्काउने गरी पल्लवित, पुष्पित र फलित तुल्याउने अभिभारा हामीहरूमाथि आइपरेको छ ।

छोरा-छोरी बीच समानता

हाम्रो जस्तो पितृसत्तात्मक समाजमा छोरालाई उच्च स्थान दिइन्छ भने छोरीप्रति भिन्न प्रकारको व्यवहार गरिन्छ । मेरा बुबाका हकमा भने यस प्रकारको विभेदको कति गुन्जाइस थिएन । हामी तीन दिदीबहिनी छौं र मेरो एउटा भाई छ । फुपूहरूका सन्तानलाई पनि बुबाले आफ्नै सन्तान सरह सबैलाई उचित शिक्षाको अवसर प्रदान गरेर प्रत्येकलाई स्वावलम्बी तुल्याउनुभयो । यसबाट उहाँको वात्सल्य, उदारता, परोपकारिता र उच्चादर्श छर्लङ्ग हुन्छ । बुबाको महान् विचारको परिणामस्वरूप हामीहरू शिक्षित र स्वावलम्बी भएका छौं । हामीहरू मिलीजुली उहाँको त्याग र तपस्याको सुखद परिणामको उपभोग गर्दै आएका छौं । आज उहाँ हाम्रामाझ नरहनु भए तापनि उहाँले छाड्नु भएको कीर्तिप्रति हामी सदा नतमस्तक हुनेछौं ।

त्यस्तै, आफूले गरेका कार्यहरूको वर्णन आफैले कहिले पनि बखान गर्नु हुन्नथ्यो । हुन पनि गुणी मानिसले आफ्नो गुणको वर्णन स्वयं गर्दैन । उसले त आफ्ना उत्कृष्ट कामबाट नै अरूलाई प्रभावित गर्दछ । तर यदि कसैले आफूप्रति कुनै सानो उपकार गरिदिए तापनि बुबाज्यू उसप्रति कृतज्ञ रहनुहुन्थ्यो ।

दीन-दुःखीहरूको आर्तनाद देख्दा र सुन्दा उत्तिखेर बुबाको हृदय करुणाले भावविह्वल हुन्थ्यो । उहाँको जीवनकालमा घटित यस्ता अनेक प्रसङ्ग छन्, जसको लेखाजोखा गरेर साध्य छैन । दीन-दुःखी व्यक्तिहरूको कल्याणको लागि उहाँ सर्वस्व समर्पित गर्न तत्पर रहनुहुन्थ्यो ।

उहाँले एउटी निस्सन्तान बेसहारा वृद्धालाई गाबहाल टोलको एउटा बौद्ध-विहारमा सरसफाईको कामको जिम्मा लगाई उसका लागि गाँस र बासको व्यवस्था मिलाइदिनु भयो । कालान्तरमा दृष्टि गुमाई कुनै काम गर्न नसक्ने अवस्थामा पर्न गएकी त्यस वृद्धालाई आफ्नो घर-नजिक वासस्थानको व्यवस्था मिलाई उसलाई खुवाएपछि नै उहाँले आफू खानुहुन्थ्यो । उसलाई वृद्धाश्रममा राख्ने काममा दौडधुप गर्दा पनि सो सफल नभएकोले अन्तमा गुरुमा कृपा गौतमीको सहयोगले उसलाई कुनै कष्ट नहुने गरी धम्मावास विहारमा आश्रय दिने व्यवस्था मिलाइयो ।

दान पुण्य पारमी बढाउने सचेतना उहाँमा सधैं रहिरहन्थ्यो । आफूसँग कुनै पनि वस्तु संग्रह गर्ने संस्कार उहाँमा थिएन । सधैं लोककल्याण र लोकसेवाको भावनाले उहाँ सदा दान कार्यमा उत्साहित भई लाग्नुहुन्थ्यो । बेसहाराहरूको हितका लागि उहाँले आफूले पहिरेको वस्त्रहरूसमेत फुकालेर दिनुहुन्थ्यो । रक्तदान दिएर बिरामीको प्राणरक्षा गर्नु, औषधोपचारको व्यवस्था गरिदिनु धार्मिक तथा सामाजिक कार्यक्रमहरूमा आर्थिक सहयोग दिनु यस्तै अरू पनि कतिपय प्रसङ्गमा सहभागी हुन पाउँदा उहाँलाई प्रीति सौमस्य हुन्थ्यो ।

घरमा, टोलमा वा विहारमा जोसुकै अस्वस्थ हुँदाका बखत चिकित्सकलाई ल्याएर वा बिरामीलाई अस्पताल पुऱ्याउने काममा समेत उहाँ अग्रणी हुनुहुन्थ्यो । नेपालका प्रथम सङ्ग्रहनायक पूज्यपाद प्रज्ञानन्द महास्थविर अस्वस्थ रहनु हुँदा उहाँको स्वास्थ्योपचारका लागि थाइल्याण्ड लैजाने समुचित प्रबन्ध गरिदिनु भयो । यस्तो सेवाकार्य गर्दा उहाँ रातदिन पनि बिर्सनु हुन्थ्यो । परजनको हितका निमित्त उहाँ सदासर्वदा लागिराख्नु हुन्थ्यो ।

खाने, लगाउने जस्ता काममा हुनुपर्ने समुचित सफाइप्रति उहाँ निकै सजग हुनुहुन्थ्यो र यस विषयमा परिवारजनलाई आवश्यक सल्लाह र सुभाषा दिने गर्नुहुन्थ्यो “स्वच्छता नै दिव्यताको चोतक हो” को उहाँ समर्थक र परिपालक हुनुहुन्थ्यो ।

बुबाज्यूले हामीहरू सबैलाई सधैं ‘जय होस् (जय जुडमाः)’ भनी आर्शीवाद दिनुहुन्थ्यो । यसरी आर्शीवाद दिँदा भौतिक वस्तुको प्राप्ति वा यशकीर्ति फैलियोस् भनी कहिल्यै भन्नुहुन्नन्थ्यो बरु तिमीहरू चाडै प्रथम ध्यान, दुतिय ध्यान तृतीय ध्यान र चतुर्थध्यान लाभ गर्न सकोस् भनि भित्री हृदयदेखि शुभ आर्शीवाद दिनु हुन्थ्यो । साथै, हामी सामुहिकरूपमा बिहान बेलुकी एक-एक घण्टा ध्यान गर्थ्यौं । पञ्चनीवरणले हामीलाई कसरी छोपिरहेछ, कारण कार्य धर्म ‘पटिच्चसमुप्पाद’ र चार आर्य सत्यको बारेमा उपमा दिएर, कठिन विषय पनि सरल रूपले सिकाउनु हुन्थ्यो ।

बुबाज्यू नित्य चार बजे उठ्नुहुन्थ्यो । ध्यान कार्यक्रमपछि वनबहाल, हखबहाल, बुबहाल र गाबहालका भवापाआजु (भगवान् सम्यकसम्बुद्ध) को दर्शन र परिक्रमा गर्नुहुन्थ्यो । त्यस्तै, मणिमण्डप विहार, शाक्यसिंह विहार र सुमंगल विहारमा पनि प्रायः दैनिक रूपले जानुहुन्थ्यो । दिउँसो ज्यासलमा व्यापारिक कोराबार गरी फेरि साँझपख बिहानीपखभैँ बहाल-बहीहरूको परिक्रमा गरिसकेपछि मात्र भोजन गर्नुहुन्थ्यो ।

संसारमा प्रतिदिन हजारौं मानिसहरू जन्मन्छन् र मर्छन् । ती सबै सम्पन्नयोग्य हुँदैन । प्रसिद्धि पाएका कतिपय व्यक्तिहरूले आफ्नो जीवनकालमा सङ्घर्ष गर्नु परेको थियो । महानताको श्रेणीमा कोही पनि सितिमिति पुग्न सक्दैन । मेरा स्वर्गीय बुबाज्यूका लागि कुन स्थान उपयुक्त हुनेछ, सो उहाँका कुशल कर्महरू, कीर्तिहरूले नै निर्धारित गर्छन् । उहाँको निकट सम्पर्कमा रहेका र देख्ने, सुन्ने, बुझ्ने व्यक्तिहरू, जो उहाँको व्यक्तित्वबाट प्रभावित भएका छन् – ती सबैको संयुक्त प्रयासबाट नै उहाँको उचित मूल्याङ्कन हुनेछ ।

भवतु सब्ब मंगलं !

सरल व्यवहारका प्रतिमूर्ति

केदार शाक्य

कुनै सभा समारोहमा मलाई देखासाथ आफू बसेको ठाउँमा बोलाउनुहुन्थ्यो । सिट खाली गरिदिनुहुन्थ्यो । मप्रति उहाँ जहिले पनि मित्रभावले कुरा गर्नुहुन्थ्यो । उहाँ मेरो लेखको सचेत पाठक हुनुहुन्थ्यो । मलाई सधैं प्रोत्साहन र प्रेरणा दिइरहनुहुन्थ्यो । उहाँकै मित्रवत् व्यवहारका कारण पाटनमा रहेका उहाँका सबै परिवारसँग मेरो परिचय पनि बढ्यो । त्यसरी नै अरू मित्रहरूसँग उहाँकै मद्दतले मेरो परिचय बढ्ने क्रम जारी थियो । एकदिन अकस्मात हृदयाघातबाट उहाँको निधन भएको दुःखद् खबर पाएँ ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य असाध्य कमलो हृदयको हुनुहुन्थ्यो । उहाँ कसैलाई पनि अप्रिय वचन बोल्नु हुन्नथ्यो । जहिले पनि धर्म चेतनाका कुराहरू गर्नुहुन्थ्यो । यही कारण उहाँले नेपाल भाषा र नेपाली भाषामा त्रिपिटक ग्रन्थहरूको अनुवाद प्रकाशन गर्नुभयो । उहाँको निधनपछि उहाँलाई श्रद्धासुमन अर्पण गर्ने यौटा बलियो आधार पनि हो यो । उहाँको निधनको समाचार गोरखापत्रमा छापिंदा पनि थुप्रै बौद्ध ग्रन्थहरूका प्रकाशक भनि उल्लेख गरिएको छ । यस कुरामा उहाँ र उहाँका परिवारको राम्रो सहयोग रह्यो । बौद्ध ग्रन्थको प्रकाशन संगसंगै निःशुल्क वितरण अर्थात् धर्मदान गर्ने कार्यमा पवित्रबहादुर वज्राचार्यलाई उहाँका परिवारले उल्लेख्य सहयोग गर्नु भएको छ ।

उहाँ बुद्धका उपदेशलाई व्यावहारिक बनाउन जीवनभर लाग्नुभयो । सरल व्यवहार थियो उहाँको, त्यसैले उहाँलाई हामी सम्झना गरिरहन्छौं । शान्तशील स्वभाव उहाँको विशेषता थियो । उहाँको निधनपछि हामीहरूमध्ये धेरैजसोले उहाँलाई सम्झना गर्दा उहाँको सरल व्यक्तित्वलाई बिर्सन सक्तौं । मानिस उसका असल विचार र कार्यबाट चिनिन्छ । भौतिक शरीर बिलाएर जान्छ । तर उसले गरेका असल कार्यहरू रहिरहन्छ । नयाँ पुस्ताले त्यसबाट प्रेरणा लिन्छ । नयाँ सिर्जना गर्दै जान्छ र ऊ मानवीय मूल्यमान्यताहरूलाई चिरस्थायी राख्न सक्षम हुन्छ । आफ्नो समाज, राष्ट्र र परिवारका लागि केही गर्न नसक्ने मानिसलाई अल्प अवधिमा अरू मानिसले बिर्सन्छ । यस दृष्टिकोणले पवित्रबहादुर वज्राचार्यले धर्मसंस्कृति, आफ्नो समाज र परिवारलाई धेरै दिएर जानुभएको छ । छोटो जीवनकालमा पनि आफ्नै छुट्टै पहिचान बनाउन सक्ने उहाँजस्ता कर्मयोगीको आवश्यकता राष्ट्र र समाजलाई सधैं हुन्छ ।

हाम्रो बुद्ध दर्शन-सिद्धान्तले निर्देशित गरेको कुरालाई उहाँले आफ्नो उद्यम व्यवसायमा प्रतिविम्बित गर्ने प्रयास गर्नुभयो । अर्थात् उहाँको सुनचाँदीको पारिवारिक व्यवसायबाट उहाँले आर्जन गर्नुभएको अंशबाट दानपुण्य कार्यमा लगाउनुभयो । जसले आफ्नो जीवनकालमा कमाई गरेको आर्थिक उपलब्धिलाई केही अंश आफ्नै हातले दान गर्दछ उसले पुण्य सञ्चय गर्दछ । त्यो पुण्य कार्यले उसले आफ्नो संस्कार बनाउँछ । यो बुद्धवचन हो । हामी बौद्धहरू पुर्नजन्ममा विश्वास गर्दछौं । त्यसका साथै श्रमगरी आर्जन गर्ने कुरामा लागिपर्दछौं । अरूले जस्तो भगवान्को अगाडि विना परिश्रम, विना मेहनत थुप्रै कुरा वरदान र आर्शिवादको रूपमा पाउने आशा गर्न सक्तौं । जसले विना श्रम केही पाउने आशा राख्छ ऊ बुद्धको अनुयायी हुन सक्तैन । पवित्रबहादुर वज्राचार्य बुद्धका अनुयायीहरूमध्ये पर्नुहुन्थ्यो । उहाँको पारिवारिक वातावरण यस्ता कुराहरूमा सचेत भएको अनुभव उहाँका परिचित सबैले गर्नसक्तछन् । मानिसहरू लामा लामा भाषण गर्न पछि पर्दैनन् तर धर्मको सार बुझेर आफ्नो जीवनमा उपयोग गर्नेहरू धेरै थोरै हुन्छन् । उहाँ तिनै थोरै मानिसहरूमध्ये पर्नुहुन्थ्यो ।

मानिसले आफ्नो जीवनकालमा गरेका उपलब्धीहरूलाई अरूका लागि पनि प्रचार गर्नु पर्दछ । आजको विज्ञान र प्रविधिले गरेको उन्नति प्रगति ज्वलन्त उदाहरण हो । यो शिक्षा हामी भगवान् बुद्धका उपदेशहरूमा पाउँछौं । त्यस्तो ज्ञानको शिक्षा प्रचार गर्नु पनि अरूका लागि बाटो देखाउनु हो । यस कार्यमा उहाँको योगदानलाई लिपिबद्ध गर्न सकिन्छ । त्रिपिटकका विभिन्न ग्रन्थहरूलाई प्रकाशन गर्नु मात्र कसैको रहलले हुन सक्तैन । त्यसले मानव जातिको कल्याण गर्छ भन्ने कुरा नै प्रकाशनको मूल उद्देश्य हो । यो उद्देश्य पूर्तिको लागि उहाँले गर्नु भएको योगदान नयाँ पुस्ताका लागि अवश्य पनि प्रेरणामुलक छ ।

मित्रपक्ष बलियो भएका मानिस नै समाजमा साहाहनायोग्य हुन्छन् । मैले सुनेको छु, उहाँकहाँ आर्थिक सहयोग लिन जाने कोही पनि खाली हात फर्कन पर्दैनथ्यो । आफूले सकेको सहयोग उहाँ गर्नुहुन्थ्यो । यसरी उहाँ समाजमा परिचित हुनुहुन्थ्यो । उहाँको देहावसानले एकजना क्रियाशील बौद्ध साधक र बौद्ध ग्रन्थहरूको उदारमना प्रकाशकलाई हाम्रो समाजले गुमाएको छ । त्यो क्षतिको पूर्ति गर्ने कुरा भविष्यको गर्भमा छ । पवित्रबहादुर वज्राचार्यको असल कर्म र उहाँले गर्नु भएको पुण्यले उहाँलाई अवश्य पनि शान्ति मिलोस् । हामी उहाँको गुणानुस्मरण गर्न सकौं र समाजलाई सही मार्गमा लाग्ने बुद्धका उपदेशहरूको प्रचार उहाँले जस्तै जीवनभर गरिरहन सकौं । उहाँ प्रतिको सच्चा श्रद्धाञ्जली यही हुनेछ ।

धर्मधर पवित्रज्यूको स्वास्थ्य दृष्टि : एक संस्मरण

विद्याभूषण वज्राचार्य
तान्त्रिक तथा आयुर्वेद चिकित्सक

भाइ पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यू धार्मिक क्षेत्रमा मात्र हैन; सामाजिक र व्यावसायिक क्षेत्रमा समेत लागिपर्ने व्यक्तित्व हुनुहुन्थ्यो । नेतृत्व दिन सक्ने क्षमता उहाँमा विद्यमान थियो । यसैले होला, अन्तरराष्ट्रिय स्तरको सङ्गठन “युवक बौद्ध मण्डल” को स्थापना हुँदा उहाँको भूमिकाले प्रशंसा र योगदान पाएको थियो । त्यसको नेतृत्व पनि गठनकालमा उहाँले नै दिनु भएको थियो जसको सफलताले मण्डलले आजपर्यन्त निरन्तरता पाइरहेको छ । बौद्ध गतिविधिले तीव्रता हासिल गरिरहेको छ । यस्तै व्यावसायिक सुन-चाँदीसम्बन्धी सङ्गमा पनि उहाँले कुशल अध्यक्षता देखाउनु भएको थियो ।

उहाँको जन्मथलो रत्नाकर महाविहार (हखबहाल) को जीर्णोद्धार, धपगाल बहिल (पटुकोको) भिक्षुहरूका निम्ति दान-दातव्य भएको खण्डगृहको पुनर्निर्माणको कार्यका साथ बहिलकै सुधारकार्य र शाक्यसिंह महाविहार थैनाको सर्वाङ्गपूर्ण निर्माणकार्यमा उहाँको योगदानलाई प्रशंसा मात्र हैन; ऐतिहासिक नै मान्नु पर्छ ।

कुनै पनि कार्यका सन्दर्भमा दाताहरूलाई सुसङ्गठित पारी श्रद्धासुमन बटुल्ने क्षमता र वैदेशिक व्यक्तित्वहरूसँग सहायता र सहयोग लिन सक्ने खुबी उहाँमा विद्यमान थियो ।

साँचो अर्थमा वर्णन गर्ने हो भने “शाक्यसिंह विहार” जो थैना ललितपुरमा भव्यताका साथ खडा छ, उदाहरण त्यही हुन सक्छ ।

यी यस्तै कुरा संस्मरण हुँदा बाल्यकालमा नै उहाँको बुबा श्री पूर्णबहादुर वज्राचार्यका साथ परिचित रहेका पवित्रज्यू, मेरो श्रमिती कृष्णमाया वज्राचार्यको नजिकको भाइ भएको कारणले सङ्गतको क्रम भन् बढी हुन पुगेको छ ।

भेट्दा अथवा अनायास फोनबाट स्वास्थ्यबारे सोधिने उहाँको मधुर बोली आजै सुनेको जस्तो भइरहेको कुरा म कहिल्यै बिर्सन सक्तिन । मुख्यतः सभा समारोह हुँदा मलाई देखासाथ उठेरै स्वास्थ्य स्थितिबारे बुझ्न आउने उहाँको आदत म यस लोकमा रहुञ्जेल भुल्नै सक्तिन । अपितु भुल्ला बाध्यताले गराएको छ, धर्मधर व्यक्तिको अवसानबाट ।

‘अवसान’ प्राण उडेपछि प्रायः प्रयोग हुने शब्द हो । उहाँ पवित्रज्यूको प्राणपखेरु कसरी उडे । यस विषयमा विचार गर्दा ध्यानी, योगाभ्यासमा सिद्धि प्राप्त व्यक्तित्व भएकाको प्राण त्यसै बेहोसमा अवश्य उड्ने होला ! सायद उहाँमा भएको रोगबाटै विचारणीय छ ।

मैले जानेसम्म पवित्रज्यूको रोग रक्तचाप र मधुमेह हो । अतः उच्च रक्तचाप बढेको भए अथवा मस्तिष्कसम्म पुगेको भए पनि बेहोस अवस्थामा केही समय, केही दिन बाँचि रहनु पर्दथ्यो र बाँच्दै नबाँच्ने भए पनि उपचार गर्न भ्याइन्थ्यो ।

रक्तचापले च्यापे पनि प्राण जान केही समय लाग्दथ्यो नै । अर्थात् उपचार गर्न समय मिल्थ्यो – बच्दै नबचेपनि ।

मधुमेह खतरनाक रोग हो । रक्तचाप भन्नु खतरनाक छ । रोग लागेदेखि नै मधुमेह रोगी शारीरिक शुष्कताले दुःख पाई ग्लानिले सताउने हुन्छ । फुर्तिलोपन घट्दै गई दौर्बल्यताले जकडिने, आलस्यले कार्यमा सक्रिय संलग्नता देखाउन नसक्ने, सामान्य हिसाबले शरीरको कुनै न कुनै भागमा दुःखाइ खपि रहनु पर्ने, नसा, हाड, मांसपेशीसम्बन्धी समस्या अनुभव भई बाधा दिइरहने आदि यसका कुलक्षण हुन् ।

मधुमेह वंशज पनि हुन हुन्छ । आफ्नै कारणले पनि हुन सक्छ । रक्तचाप पनि त्यही क्रमले हुन सक्छ । विशेषतः गुलियो पदार्थको सेवन अत्यधिक गर्ने, आफैं धातुको क्षय हुने काममा प्रवृत्त हुने, स्वप्नदोषमा नियन्त्रण नगर्ने आदि कारणबाट मधुमेह रोग हुन्छ । त्यो कफूज-१०, पित्तज-६, बातज-४ गरी बीस प्रकारको र प्रकारान्तरेण एक्काइस प्रकारको छ भनी चिकित्साशास्त्रमा वर्णन गरिएको छ ।

मुख्यतः पिसाबमा रगत मिसिएको देखिनु, नीलो र कालो रङ्ग युक्त हुनु मधुमेहका दुःसाध्य लक्षण हुन् । यसको उपचार समय-समयमा पिसाब जाँचाई गरिरहनु पर्दछ ।

बढी प्यास लाग्ने, घाँटी र मुख सुक्ने, पिसाब छिन-छिनमा भइरहने, औषधीको सेवन गरिरहे पनि कम नहुने आँखाका तेज क्षीण हुँदै जाने पनि यसका दुःसाध्य लक्षण हुन् ।

खास मधुमेहमा इन्सुलिन नलिई नहुने अवस्था अग्न्याशय अथवा क्लोमस्थित कोशिका दीपिकाहरू नष्ट हुँदै जानाले खडा गर्छ । यसर्थः स्टक्क, क्लोम, र यकृतका कार्य नियमित पार्ने र स्वस्थ राखी शक्तिशाली बनाई राख्न रोगी सावधान रहनु अति आवश्यक छ । शुद्धरक्तमा मधुशव प्रबल भैरहने चयापचयका अवस्थाका कारण यसले भयावह रूप धारण गर्न सक्छ, जसको दुष्परिणामले प्राणै छाड्नुपर्ने अवस्था आइलाग्छ ।

रक्तचापमा पनि “वायुवर्धन” पदार्थको निरन्तर सेवन, “मानसिक तनाव र चिज्जा” आदि कारणले वायु प्रकुपित भई रक्तवाहिनी धमनीको लचकतालाई वृद्ध वायुबाट शुष्क पार्ने काम गरी कुपित वायु हृदय (मुटु) मा विशेष रूपले प्रभावित हुन पुगी सोभै मुटुबाट रक्तचाप बढाउने काम प्रारम्भ गर्ने हृदयबाटै गराई रोग भयभितग्रस्त बनाउँछ । यसको अनुभव रोगीले गरिरहेको हुन्छ र रोगी त्यस्तो अवस्थामा विचलित भई चिन्तै-चिन्तामा हृदयाघात भई प्राण

छाड्नु पर्ने स्थिति खडा हुन्छ । एवं प्रकार कोष्ठबद्धता एवं “मूत्र-मन्त्र” त्यागको वेग रोकी रहनाले अपानवायु कुपित भई कुपित वायु हृदय (मुटु) मा तीव्ररूपले पुगी त्यसबाट अतिशय रक्तचाप बढी प्राण लिने कार्य गर्दछ । रक्तचाप अत्यधिक रूपले घटी बढाउन नसक्ने अवस्था, अर्थात् ठीक रूपमा रक्तचाप ल्याउन नसकेमा पनि प्राण जाने सम्भावना हुन्छ ।

भाइ पवित्रज्यूलाई यी उल्लिखित कुनै पनि खराबी देखिएको छैन । दुःसाध्य, कष्ट-साध्य, असाध्य कुनै पनि एक कुलक्षण सुन्न परेको छैन । स्मृतिभङ्ग भएको छैन । प्राण त्याग्ने केही समय अगिमात्र दिदी-भाञ्जी, बूटवल गएको श्रीमतीसँग काम सकिनासाथ आउनु भनी आरामविरामको कुराकानी गरी अब म आराम लिन लागें भनी निदाउने भाइ पवित्रज्यूले प्राण त्यागेको कुरा सुन्नुपर्दा “अनित्य र नश्वर जीवन” को लीला अपरम्पार छ भनी सम्भन्नुबाहेक अरु के भन्न सकूला र ! तथापि मृत्युवरण जन्मनेजति सबैको अनिवार्यता हो । मानवको हित, सुख र कल्याणका लागि दत्तचित्त भई लागि पर्ने, धर्मबेगर मानवको उत्थान हुँदैन भनी धर्मकार्यमा सधैं प्रवृत्त भइरहने, धार्मिक कार्य, विहार आदि मन्दिर जीर्णोद्धार र निर्माणकार्यमा सतत प्रयत्नशील र श्रद्धासुमन दान-दातव्य गर्ने, हर्ष-हर्षमा दिन बिताइरहने, प्रसन्न मुखाकृति, गोरो वर्ण, ठिक्कको जीउ र कद, हिंडाइ र बोलाइमा थकाइ महसुस नगर्ने, शील स्वभावमा :

- १) कसैको निन्दा नगर्ने ।
- २) कडा बोली नबोल्ने ।
- ३) मिथ्या भाषण नगर्ने ।
- ४) अहिंसाव्रती ।
- ५) सत्सङ्ग लागिपर्ने ।
- ६) अर्काको चित्त नदुःखाउने ।
- ७) धन-द्रव्यमा लोभ-लालचा नगर्ने ।
- ८) परस्त्रीमा आँखा नगाड्ने, नलगाउने ।
- ९) शत्रु-मित्रमा समान भाव राख्ने ।
- १०) दिनचर्या र रात्रिचर्यामा सधैं सावधान रहने ।

यस्तो सद्गुणका खानी गृहस्थ भिक्षु आज यस लोकमा हुनुहुन्न । अतः उहाँ पवित्रज्यूको संस्मरणार्थ : -

“सुखार्थाः सर्वभूतानां यतः सर्वे प्रवृत्तयः ।
सुखंच नविना धर्मात् तस्मात् धर्मधरो भवेत् ॥”

यो श्लोक उदधृत गरी श्लोकको कथनानुसारको जीवनी सबैका लागि यादगार छाडी प्राण-उत्सर्ग गर्ने धर्मधर पवित्रज्यू जो मेरा हितैषी प्रिय भाइ हुनुहुन्छ, निर्वाणलोकमा प्रवेश पाऊन् भनी कामना गर्दछु ।

पवित्र स्थल लुम्बिनीमा भेट भएका श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्य : एक गुणानुस्मरण

कृष्ण कुमार प्रजापति
सचिव, नगदेश बौद्ध-समूह ।

शान्तिका महानायक, महाकारुणिक, महामानव, तथागत, गौतम बुद्धको पवित्र जन्मस्थल, विश्वमा शान्तिको मुहानबाट लोकसिद्ध भएको, समस्त बौद्धहरूको आस्थाको केन्द्र एवं ढुकढुकी भएको पवित्र लुम्बिनीमा मित्रराष्ट्र बौद्ध मुलुक जापानको निचिरेन सम्प्रदायका श्रद्धेय धर्मगुरु 'निचिदात्सु फुजी गुरुजी' को सपना साकार पार्ने पवित्र उद्देश्यबाट निर्मित 'विश्व शान्ति स्तूप' को समुघाटन समारोहमा सरिक हुन जाँदा नगदेश बौद्ध समूह र बौद्ध ल्याम्ह पुचः, नगदेशका सहभागी धर्ममित्रहरूसित गत नोभेम्बर ३, २००१, अर्थात् २०५८, कार्तिक १८, शनिबार बिहान अन्दाजी ९:०० बजेतिर पवित्र ऐतिहासिक अशोकस्तम्भनिर 'सर्वोदय' का संस्थापक कल्याणमित्र, बौद्ध विद्वान् डा. आर्यरत्नज्यूका साथमा श्रद्धेय धर्ममित्र दाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्यसित अन्तिम दर्शन भेट हुन पुग्यो । म लगायत मेरो टोलीलाई स्नेहपूर्वक अङ्गमाल गरी सँगै आउनु भएका डा. आर्यरत्नज्यूसित मलाई र मेरो टोलीलाई परिचय गराई दिनु भएको नै अन्तिम गुणानुस्मृति हुन पुग्यो । उहाँले यसरी परिचय गराइ-सक्नासाथ अशोकस्तम्भ साक्षी राखी श्रद्धेय डा. आर्यरत्नज्यूकासाथ फोटो खिच्ने काम भयो ।

सदा हँसिलो, उदात्त र पवित्र मन भएका श्रद्धेय धर्ममित्र दाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्यले यति चाँडै यस भौतिक संसारबाट देह त्याग गरी जानु होला भनी कदापि सोचेका थिएनौं । यसरी उहाँसित पवित्र स्थलमा भेट भएको एक महिना भएको छैन, गत नोभेम्बर ३०, २००१, अर्थात् २०५८ मङ्सिर १५, शुक्रबार चतुर्मास व्रत पूर्ण हुने पूर्णिमा, सकिमना पुन्ही, को साँझ ७:४५ बजेतिर ५७ वर्षको उमेरमा यस अनित्य, भौतिक संसारबाट सदा-सदाका निमित्त भौतिक देह त्याग गरी हामीबाट बिदा भई जानुभयो । अब हामीसित उहाँको भौतिक शरीर नभए पनि उहाँको गुणानुस्मृति शेष रहेकै छ, थियो र रहने छ ।

यस धरतीमा जन्म लिएपछि एक दिन, एक बारको मरण अवश्यम्भावी छ, ध्रुव सत्य छ । तर पनि मरणको तौल र वजन फरक-फरक हुँदो रहेछ । ठूलठूला समाजशास्त्री विद्वान्वर्गले उद्घोषण गर्नुभएको थियो, "समस्त जनता र समाजप्रति समर्पित भई मृत्यु वरण गर्ने व्यक्तित्वको तौल र वजन विश्वप्रसिद्ध सगरमाथाभन्दा बोभिलो र गन्हुँगो हुन्छ । सामन्त र शोषकवर्गका लागि र मतलबी भई, स्वार्थी भई मृत्यु भयो भने त्यसको तौल र वजन कुखुराको प्वाँखभन्दा हलुको हुन्छ, त्यसको कुनै तौल र वजन हुँदैन, सारहीन हुन्छ ।"

सहृदयी धर्ममित्र स्व. पवित्रबहादुर वज्राचार्यले अल्पायुमा पनि समाजको नैतिक जीवनस्तरको उत्थान गर्ने कार्यमा र नेपाल आमाका सपूत, शान्तिका महानायक, तथागत, गौतम बुद्धबाट प्रतिपादित धर्मलाई र बुद्धशासनिक कार्यलाई चिरस्थायी गर्ने र हुने कार्यमा एक जिम्मेवार, कुशल, सक्षम उपासकको हैसियतमा जीवनपर्यन्त समर्पित भई लागि पर्नु भएको

थियो । अतः उहाँको मृत्यु पनि सामाजिक र बुद्धशासनिक क्षेत्रबाट मूल्याङ्कन गर्दा पक्कै पनि गन्हुँगो र बोभिलो मृत्यु ठहरिएको छ । उहाँको सदा गुणानुस्मरण सम्बन्धित क्षेत्रबाट गर्नुपर्दछ, हुनुपर्दछ ।

उहाँको जीवनकालभरमा पनि उहाँलाई नगदेश बुद्धविहारमा कहिल्यै पनि आउने अवसर मिलेन, मिलाउन सकिएन । कार्यक्रम मिलाउने चाँजोपाँजो मिलाउँछु, तर उहाँलाई अन्य कार्यमा व्यस्त रहनुपर्ने भएको हुन्थ्यो । धेरैपल्ट प्रयास गर्दा पनि उहाँलाई नगदेश बुद्ध-बिहारको आकृति र प्रारूप देखाउन नसके पनि उहाँको मन सदा नगदेश बुद्धविहारको उन्नति र प्रगतिबारे नै थियो भन्ने कुरो भेट भएपछि त्यसबारे उहाँ सधैं सोध्नुहुन्थ्यो । यस्ता सहृदयी, पवित्र भावना भएका श्रद्धेय दिवङ्गत धर्ममित्र दाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य यति चाँडै हामीलाई छाडेर जानु होला भनेर कल्पनासमेत गरेका छैनौं, थिएनौं । उहाँको देहावसान भएको खबर केही दिनपछि पत्रिका, छापामार्फत थाहा पायौं । अतः ढिलै भए पनि नगदेश बौद्ध समूह र बौद्ध ल्याम्ह पुचः नगदेशका तर्फबाट पवित्र भावनाले अभिप्रेरित भई उहाँको सद्गति र निर्वाणहेतु कामना गरी भावपूर्ण श्रद्धासुमन व्यक्त गर्दछौं ।

नगदेश बौद्ध समूहको गठन पश्चात् र नगदेश बुद्धविहारको संस्थापन पश्चात् विभिन्न व्यक्ति, व्यक्तित्व र संज्ञ, संस्थाप्रति पहिचान भएका व्यक्तिमध्येका एक अगुवा कार्यकर्ताका रूपमा दिवङ्गत धर्ममित्र पवित्रबहादुर वज्राचार्यलाई लिने गरेका छौं, सम्भेका छौं । नेपालको थेरवादी बुद्धशासनलाई चिरस्थायी गर्ने क्रममा विभिन्न विहार र बौद्ध सङ्घ संस्थामा आफूलाई समर्पित गरी उहाँ आफ्नो व्यावसायिक एवं सामाजिक कार्यमा पनि त्यतिकै लगनशील भएर लाग्नु भएको थियो ।

कहावम छ कि Great man comes in the great family. अर्थात् महान् परिवारमा महान् व्यक्तित्वको जन्म हुन्छ । साँच्चिकै कुलीन परिवारमा उहाँको जन्म भयो भने उहाँले जीवनपर्यन्त कुशल कार्य सम्पादन गरी पुण्य सञ्चय गरी आफ्नो देह त्याग गर्नु भएको थियो । उहाँको सदाचार, शील, स्वभाव, मिलनसारिता, लगनशीलता, त्याग-चित्त, पवित्र मन र हृदय, कर्मठ व्यक्तित्व, सादा जीवन, हँसिलो मिजास आदि इत्यादि गुण स्वभावले गर्दा आज पनि हामीले उहाँको गुणानुस्मरण गरेका छौं, गर्दछौं र भविष्यमा पनि गरिरहने छौं । अस्तु !

प्रियतम शिक्षार्थी, धर्मनिष्ठ, समाजसेवी पवित्रबहादुर वज्राचार्य

प्रा. डा. मङ्गलराज जोशी
ज्योतिर्निवास, धलायचा, ललितपुर ।

स्वर्गीय पवित्रबहादुर वज्राचार्यसँग मेरो निकट सम्बन्ध पाटन संयुक्त क्याम्पस (तत्कालीन पाटन कलेज) मा हामीहरू गुरु शिष्य नाता भएदेखिको हो । यो विक्रम सम्बत्

२०१९ सालको कुरो हो उहाँ निकै सरल स्वभावका युवक हुनुहुन्थ्यो । गुरुजनप्रति उहाँको अनन्य भक्ति र श्रद्धा थियो । आफ्ना सहपाठीहरूका साथै अन्य कक्षाका विद्यार्थीहरूप्रति पनि उहाँ उत्तिकै मिलनसार हुनुहुन्थ्यो । आफ्नो रसिक स्वभाव र मृदु मुस्कानबाट उहाँ जोसुकैलाई लड्न तुल्याउनुहुन्थ्यो । कसैका प्रति कुनै किसिमको दुर्भावना नराखी आफ्ना विशिष्ट गुणबाट सबैलाई आकर्षित गर्न सक्ने अद्भुत क्षमता उहाँमा विद्यमान थियो । एकपटक विद्यार्थी सङ्गठनको 'सभापति' पदका लागि उहाँ उम्मेदवार हुनुभयो । क्याम्पस-परिवार, विद्यार्थीहरू, दर्शकगण – सबैलाई समेटेर सबैको हितसाधनप्रति उहाँले दिनुभएको सारगर्भित प्रवचन सुन्दा उपस्थित व्यक्तिहरू अत्यन्त प्रभावित भएका थिए र उहाँको उत्कृष्ट वक्तृत्वकलाको मुक्तकण्ठले प्रशंसा गरेका थिए । म यति प्रभावित भएँ कि उहाँको प्रवचनका केही महत्वपूर्ण बुँदालाई झलझली सम्झँदै छु मानौं त्यो प्रवचन हिजोआज दिइएको होस् । सामाजिक जागरण, सामाजिक सेवा र समाजप्रति निःस्वार्थ सेवा एवं निष्ठा समाप्त हुने आतुरताबारे उहाँले व्यक्त गर्नुभएको प्रसङ्ग निकै घतलाग्दो थियो । मैले अनुमान गरेको थिएँ कि उहाँ कुनै दिन विशिष्ट व्यक्तिहरूको लाममा गनिनु हुनेछ । मेरो यो कल्पना साकार भयो ।

यदाकदा भेट हुँदा उहाँका विनम्रता, शालीनता, मृदुता, आध्यात्मिक उत्पन्न विचार, समाजसेवाप्रति निष्ठा र अन्य विशिष्ट गुणद्वारा म निकै प्रभावित हुन्थेँ । अन्य व्यक्तिहरू पनि उहाँको निश्छल भावना र विचारद्वारा प्रभावित हुन्थे भन्ने कुरो सुनेको हुँ । उहाँ दिवङ्गत हुनुभयो भन्ने खबर सुन्दा म मर्माहत भएँ । मेरो मनमा अमिट छाप छाडेर उहाँ सदाका लागि छुट्टिनु भयो । यो अपूरणीय क्षति हो । उहाँको विनम्रता र सद्गुणप्रति अभिभूत हुँदै उहाँलाई चिरशान्ति प्राप्त होस् भन्ने कामना गर्दै अश्रुपूर्ण नेत्रले यो श्रद्धा-सुमन अर्पित गर्दछु ।

Dhamma.Digital

श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्यको सम्भनामा वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय : एक संक्षिप्त परिचय

सुश्री अमिता धाब्बा

वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय, पाटन, गाबहालस्थित पूर्णबहादुर वज्राचार्य एण्ड सन्स निवासमा स्थापित निजी पुस्तकालय हो । ममतामयी माता वीरमाया वज्राचार्य र श्रद्धेय पिता पूर्णबहादुर वज्राचार्यको पुण्य स्मृतिमा पवित्रबहादुर वज्राचार्य र दुण्डबहादुर वज्राचार्यले वि. सं. २०४१ सालमा परम्परागत पारिवारिक पुस्तकालयलाई वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय भनी नामकरण गर्नु भएको हो ।

श्रद्धेय पूर्णबहादुर वज्राचार्यले बाल्यावस्था, अर्थात् विद्यार्थी जीवनकालदेखि नै बुद्धधर्मका पुस्तकहरू पढ्ने, सङ्ग्रह गर्ने र धर्मदानको रूपमा पुस्तकहरू दान दिने गर्नु हुन्थ्यो । उहाँले

विद्वान् श्री धम्मादित्य धर्माचार्यको विशेष प्रेरणाले गर्दा बुद्धधर्मसम्बन्धी पालि, संस्कृत, हिन्दी, अंग्रेजी र नेपाली संस्करणका पुस्तकहरू आफूले सकेजति सङ्ग्रह गर्नुहुन्थ्यो । उहाँपछि पवित्रबहादुर वज्राचार्य र दुण्डबहादुर वज्राचार्यले आफ्ना पिताको अनुसरण गरी पुस्तकालयको विकास गर्ने काममा अगाडि बढ्दै जानु भएको फलस्वरूप थुपै पुस्तकहरूको विशाल सङ्ग्रह हुन सकी हाल यो वृहत् पुस्तकालयका रूपमा परिणत भएको छ । उहाँहरूले यस पुस्तकालयलाई सङ्ग्रहालयको रूपमा विकसित गर्नु भएको हो । आज यो सङ्ग्रहालय पुस्तकहरूको सङ्ग्रहका साथै प्रमुख बौद्ध ग्रन्थहरूको प्रकाशन गर्ने प्रमुख संस्थाका रूपमा अग्रगण्य स्थान ओगट्न सफल भएको देखिन्छ । समय समयमा बौद्ध ग्रन्थ विमोचन एवं पुस्तक धर्मदानको कार्यक्रमको आयोजना हुँदा श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्य प्रायःजसो हर्षले विभोर भई यहाँले स्वागत भाषण गर्ने कुरा अविस्मरणीय छ ।

यस वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयका अध्यक्ष पदमा रही श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्यले बौद्ध पुस्तकहरूको सङ्कलन र संरक्षण गर्नुका साथै आफ्ना भाई दुण्डबहादुर वज्राचार्यबाट अनूदित नेपाली र नेपाल भाषाका त्रिपिटकीय ग्रन्थहरूको प्रकाशन गरी पाठकसमक्ष पुर्याउने काममा ठूलो योगदान दिनु भयो ।

यस सङ्ग्रहालयका उद्देश्य निम्न प्रकारका छन् -

- १) पालि त्रिपिटक र त्यसका अनूदित अंग्रेजी, हिन्दी, संस्कृत, सिंहली, बर्मी, थाई ग्रन्थहरूको सङ्कलन गर्ने ।
- २) विभिन्न भाषामा प्रकाशित बुद्धधर्मसम्बन्धी पुस्तकहरूको सङ्ग्रह गर्ने ।
- ३) नेपाल भाषामा प्रकाशित प्रायः सबै पुस्तक, पत्र-पत्रिकाहरू क्यासेट, CD आदिको सङ्ग्रह गर्ने ।



वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयमा विद्वान् भिक्षुहरूलाई भेला गराई प्रवचन गराउँदै ।

- ४) बुद्धधर्म, बौद्ध संस्कृति, कला, साहित्य एवं नेपाली इतिहासका सामग्रीहरूको सङ्ग्रह गर्ने ।
- ५) त्रिपिटकीय मूलपालिका अनूदित ग्रन्थहरूको प्रकाशन गर्ने र गर्न लगाउने ।
- ६) हाम्रो मुलुकका प्रमुख पुस्तकालयलगायत अन्य पुस्तकालयहरूमा आफ्नो प्रकाशन-लगायतका अन्य बौद्ध पुस्तकहरू समर्पित गरी उपलब्ध गराउने ।
- ७) बुद्धधर्मको अध्ययन एवं अनुसन्धान गर्ने ।
- ८) देश-विदेशबाट समय-समयमा पाल्नु हुने प्रतिष्ठित विद्वान् भिक्षुहरू, गृहस्थ पण्डितहरूको स्वागत सत्कार गर्ने र अन्वेषकहरूलाई सामग्री दिएर सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- ९) समय-समयमा श्रद्धेय भिक्षुहरू, गुरुमाहरू र विद्वान् व्यक्तिहरूलाई आमन्त्रित गरी धर्मसम्बन्धी प्रवचन र धर्मबारे छलफल गर्ने ।

वीर-पूर्ग पुस्तक सङ्ग्रहालयबाट भइरहेका मुख्य गतिविधि एवं कार्यहरू यस प्रकारका छन् ।

१. पुस्तक सङ्ग्रह :

यस पुस्तक सङ्ग्रहालयमा उपयुक्त पुस्तकहरूको सङ्ग्रह गर्ने लक्ष्यअनुसार बजारमा उपलब्ध हुने र निःशुल्क धर्मदानका रूपमा प्रकाशित पुस्तकहरूको सङ्ग्रह गर्ने प्रयास भइरहेको छ । बुद्धधर्म र नेपाल भाषासम्बन्धी पुस्तकहरू १० हजारको हाराहारीमा पुगेको छ । खास गरी धम्मदानका निमित्त प्रकाशित भएका पुस्तकहरू सीमित व्यक्तिविशेष, आफ्ना मित्र र गुरुवर्गबीच वितरण गर्ने हुँदा त्यस्ता पुस्तकहरू उपलब्ध हुन गाह्रो छ । विक्रीका लागि नेपाल भाषासम्बन्धी पुस्तकहरूको सङ्ग्रह गर्नको समस्या छ । यी पुस्तकहरू व्यक्तिगत रूपले सङ्ग्रह भएकाले क्याटलग नभए पनि बाहिरबाट आउने आगन्तुकवर्गबाट पुस्तकालयको सुविधाको माग भएकोले सो बनाउने तयारीमा छौं । अनुसन्धान एवं व्यक्तिगत अध्ययनका लागि यहाँबाट लगिने पुस्तकहरू फिर्ता पाउन गाह्रो हुने भएकोले बाहिरियालाई नदिने नियम कडाइका साथ लागू गरिएको छ । हालसम्म यस पुस्तक सङ्ग्रहालयको सञ्चालन परिवारिक सदस्यहरूद्वारा नै भइरहेको छ । यस सङ्ग्रहालयमा सङ्कलित पुस्तकहरू यस प्रकारका छन् -

- १) नालन्दा विश्वविद्यालयबाट प्रकाशित पालि त्रिपिटक (देवनागरी लिपिमा) र हिन्दीमा अनूदित त्रिपिटक ग्रन्थहरू ।
- २) विपस्सना विशोधनी विन्यास, धम्मागिरी इगतपुरी महाराष्ट्र भारतबाट प्रकाशित पालि त्रिपिटक ग्रन्थहरू (देवनागरीक लिपिमा) ।
- ३) लण्डनको पालि टेक्स सोसाइटीबाट अंग्रेजीमा अनुवादित त्रिपिटक ग्रन्थहरू ।
- ४) थाइल्याण्डबाट थाइ लिपि थाइ भाषाका त्रिपिटकहरू ।
- ५) म्यानमार र श्रीलंकाबाट प्रकाशित केही त्रिपिटक ग्रन्थहरू
- ६) संस्कृत भाषाका नव ग्रन्थलगायत अन्य महत्त्वपूर्ण ग्रन्थहरू

- ७) नेपाल भाषाका प्रायः सबै प्रकाशनहरू
- ८) बुद्धधर्म, बौद्ध संस्कृत, इतिहास कलासम्बन्धी नेपाली, हिन्दी, अंग्रेजी पालि, संस्कृत आदि भाषाका पुस्तकहरू एवं पत्रपत्रिकाहरू
- ९) त्रिपिटक मूल पालि भाषाका अनूदित ग्रन्थहरू एवं बुद्धधर्मसम्बन्धी अन्य पुस्तकहरूको प्रकाशन ।

२. पुस्तक-प्रकाशन

वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयको उल्लेखनीय योगदानमध्ये त्रिपिटक मूल पालि भाषाका अनूदित ग्रन्थहरू एवं बुद्धधर्मका पुस्तकहरूको प्रकाशन गर्नु हो । यस सङ्ग्रहालयबाट निम्न लिखित पुस्तकहरू प्रकाशित गरिएको छ -

- १) दीघनिकाय (नेपाल भाषा)
- २) दीघनिकाय (नेपाली भाषा)
- ३) मज्झिमनिकाय (नेपाल भाषा)
- ४) मज्झिमनिकाय (नेपाली भाषा)
- ५) संयुत्तनिकाय (नेपाल भाषा)
- ६) इतिवृत्तक (नेपाल भाषा)
- ७) मिलिन्द-प्रश्न (नेपाल भाषा)
- ८) पायासि सुत्र (नेपाल भाषा)
- ९) The Buddha the Truth & the Human Beings
- १०) महापरित्राणया संक्षिप्त परिचय
- ११) महापरिनिब्बान सुत्त (नेपाल भाषा)
- १२) कम्मद्वान दीपनी (नेपाल भाषा)
- १३) निदान कथा (नेपाल भाषा)
- १४) त्रिपिटक एक चिनारी (नेपाली भाषा)
- १५) धम्मपद (नेपाल भाषा)
- १६) माँयात निर्वाण स्वाँ
- १७) बौयात निर्वाण स्वाँ आदि ।

३) पुस्तक धम्मदान

वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयले पुस्तकको प्रकाशन मात्र होइन; आफ्ना प्रकाशित पुस्तकहरू प्रतिष्ठित पुस्तकालयहरूमा पुऱ्याई बुद्धधर्मको अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने स्वदेशी एवं विदेशी विद्वान्हरू, विद्यार्थी एवं सर्वसाधारणवर्गलाईसमेत अध्ययन, अनुसन्धान गर्न पर्याप्त

सुविधा प्राप्त होस् भने हेतुले हालसम्म नेपालमा प्रकाशित बुद्धधर्मका पुस्तकहरूको सङ्कलन गरी त्यस्ता सुप्रतिष्ठित पुस्तकालयहरूमा पुऱ्याएर बुद्धधर्मको प्रचार प्रसार गर्ने काम हुँदै आएको छ । वि.सं. २०५८, बैशाख २ गते एउटा धम्मदान कार्यक्रमको आयोजना गरी नेपालका चार प्रमुख पुस्तकालयहरू – त्रि.वि.वि. केन्द्रीय पुस्तकालय, लुम्बिनी अन्तर्राष्ट्रिय रिसर्च इन्स्टिच्यूट (Lumbni International Research Institute, Library), नेपाल राजकीय प्रज्ञा-प्रतिष्ठान र नेपाल राष्ट्रिय पुस्तकालय प्रत्येकलाई ४६६ / ४६६ प्रति पुस्तक धम्मदानका रूपमा हस्तान्तरण गरिएको थियो । प्रायः बजारमा नपाइने ती पुस्तकहरू नेपाली भाषा, पालि, संस्कृत, हिन्दी, अंग्रेजी, थारू, तामाङ आदि भाषाका छन् । ती अधिकांश पुस्तकहरू प्रायः नेपालबाट प्रकाशित छन् भने भारत, सिङ्गापुर, मलेसिया, ताइवानबाट समेत प्रकाशित केही पुस्तकहरू छन् । यी पुस्तकहरू विभिन्न व्यक्तिहरू र सङ्घसंस्थाहरूबाट सङ्कलन गरिएको हो । यसबारे विभिन्न क्षेत्रका विशिष्ट व्यक्तिहरूले महत्त्वपूर्ण स्वागतयोग्य कदमका रूपमा प्रशंसा गरेका छन् ।

यसका अतिरिक्त समय-समयमा धम्मदानको क्रममा डा. रेग्मीका पुस्तकालय, त्रि.वि.वि. अन्तर्गतका बुद्धधर्मसम्बन्धी सङ्कायमा स्थापित पुस्तकालय, पद्मकन्या क्याम्पसको पुस्तकालय, मदन पुस्तकालय, आशा सफु कुथी, स्थानीय पुस्तकालय, अन्य पुस्तकालय, विभिन्न जिल्लाहरूमा आफ्नो प्रकाशनका अतिरिक्त अन्य धार्मिक अरू पुस्तकहरूको सङ्ग्रह गरी धर्मोपहारका रूपमा उपलब्ध गराउँदै आएको छ । धार्मिक पुस्तकहरू प्रकाशन एवं धर्मदान गर्ने कार्यमा दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्य र दुण्डबहादुर वज्राचार्यको योगदान बुद्धधर्मको क्षेत्रमा उल्लेखनीय छ ।

पुस्तक धम्मदान गर्नमा श्रद्धालु एवं आस्थाबाट दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्यको ४५ सौं दिनको पुण्य तिथिमा २०५८, पौष २८ गते शनिवार रत्नाकर महाविहार, हखबहालमा यस सङ्ग्रहालयबाट धम्मदान पुण्यानुमोदनको कार्यक्रमको सञ्चालन गरिएको थियो । कृतज्ञ गुणले सम्पन्न सबैका प्रिय समाजसेवी पवित्रबहादुर वज्राचार्यको गुणानुस्मरण गरी श्रद्धाञ्जली अर्पण गरिएको उक्त सभामा श्रद्धेय भिक्षुसङ्घ, अनागारिका, गुरुमाहरू, लामा भिक्षुहरू, उपासक उपासिका, महामहिम राजदूतहरू, मित्रवर्ग, धर्मबन्धुहरू, विभिन्न विहार र सङ्घ संस्थाका सहमित्र तथा न्यातिवर्गहरू सम्मिलित हुनुहुन्थ्यो । श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यद्वारा अनूदित संक्षिप्त कथासहित धम्मपद पवित्र ग्रन्थको विमोचन गरी उक्त सभामा उपस्थित सबै महानुभावहरूलाई धम्मदान गरिएको थियो ।

यस वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयका तर्फबाट जहिलेसुकै ग्रन्थको विमोचन र धर्मदान कार्यक्रम गरिँदा स्वागत भाषण गरी सभाको शोभा बढाइदिने श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्यको निधनपछि भएको प्रथम कार्यक्रममा उहाँको अनुपस्थिति एउटा ठूलो अभाव भएको महसूस भयो । उहाँका सुपुत्र डा. प्रदीपबहादुर वज्राचार्यले स्वागत भाषण गरिएको उक्त कार्यक्रममा उहाँको गुणानुस्मरण गरी पुस्तक धम्मदान, शील पालन र मरणानुस्सति भावना पुनीत कार्य गरी पुण्यानुमोदन गरेर श्रद्धाञ्जली अर्पण गरिएको थियो ।

जसरी नेपाली भाषाका पुस्तकहरूको सङ्ग्रहका लागि जगदम्बा पुस्तकालयको विशिष्ट स्थान छ, ठ्या सफू र नेपाल भाषाको पुस्तकहरूका लागि आशा सफू कुथिको स्थान छ, त्यसै गरी नेपाल भाषा र बुद्धधर्मका निमित्त निजी स्तरमा स्थापित पुस्तकालयमा यही वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय अग्रपङ्क्तिमा छ । यो सङ्ग्रहालय व्यक्तिगत पुस्तक सङ्ग्रहालयको

अवधारणानुसार स्थापित भए पनि देश-विदेशका अनुसन्धानकर्ताहरूका लागि अमूल्य स्रोतका रूपमा विकसित भएको छ ।

दुर्लभ एवं सुलभ ग्रन्थहरूको सङ्कलन, ग्रन्थहरूको प्रकाशन एवं धम्मदान गर्ने पुनीत कार्यमा अग्र स्थानमा रहेको यस सङ्ग्रहालयको संरक्षण, संवर्द्धन गर्न दिवङ्गत श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्यको अतुलनीय योगदान स्मरणीय छ ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्य : एक संस्मरण

गोकुलप्रसाद शर्मा

वाग्मती अञ्चलको ललितपुर (पाटन) जिल्लाअन्तर्गत गाबहाल टोलमा पिता स्वर्गीय पूर्णबहादुर वज्राचार्य र माता स्वर्गीय वीरमाया वज्राचार्यका सुपुत्रका रूपमा सम्भ्रान्त, शिक्षित र सम्पन्न परिवारमा पवित्रबहादुर वज्राचार्यको जन्म भयो । उहाँ योग्य पिताका योग्य पुत्रका रूपमा सबैबाट सम्मानित हुनुहुन्थ्यो । कहिल्यै कसैको अहित गर्नु त के, त्यस्तो चिताउँदा पनि नचिताउने आफ्ना बुबाको महान् गुण उहाँमा विद्यमान भएको कुरो उहाँका क्रियाकलापबाटै स्पष्ट हुन्थ्यो । मानिस कर्मयोगी प्राणी भएकोले ऊ सदा असल काममा निरत रहनुपर्छ भन्ने उहाँका बुबाको धारणा थियो ।

पिताको बिँडो थाम्ने पवित्रबहादुर वज्राचार्यजी इमानदारी र दूरदर्शिताको परिणाम स्वरूप आफ्ना सन्तानलाई शिक्षित र सभ्य तुल्याउने काममा उहाँले कुनै कसर बाँकी राख्नु भएन । उहाँले आफ्नो सुपुत्रलाई मास्कोमा डाक्टरी शिक्षा दिलाई निजी अध्ययन पूरा गरी घर फर्की आई एक-वर्षे तालिम लिइरहेको अवस्थामा उहाँले देहत्याग गर्नुभयो । छोरागले निजी निदानगृह (Clinic) को सञ्चालन गर्नुअगावै उहाँले चोला छाड्नुमा छोरागले कार्यारम्भ गरेको देख्न पाई सन्तोष गर्नु विधातालाई स्वीकार रहने छ । बुद्धधर्मप्रति बुबाको आस्था र संलग्नताको फलस्वरूप खानदानी संस्कारले गर्दा सानै उमेरदेखि उहाँमा बुद्धधर्मप्रति आस्थाको बीजाङ्कुर भयो । फलतः उहाँले यसैलाई आफ्नो मुख्य कर्मक्षेत्र तुल्याई त्यसैमा आफ्नो तन, मन र धन अर्पित गर्नुभयो । बुद्धधर्मसम्बन्धी विभिन्न पत्रिकाहरूमा उहाँका गहकिला र सारगर्भित रचनाहरू प्रकाशित हुन थाले । उहाँ विभिन्न स्थानका विभिन्न बौद्ध संस्थाहरूसित सम्बद्ध हुनुहुन्थ्यो । मुलुकका विभिन्न स्थानहरूमा आयोजित हुने बौद्ध धर्मसम्बन्धी सभा, सम्मेलन र गोष्ठीमा उहाँको उपस्थिति अनिवार्य सम्भ्रिड्न्थ्यो । कदाचित् कुनै कारणवश उहाँ सम्मेलनमा उपस्थित हुन सक्नु भएन भने, उपस्थित जनसमूह नियस्रो हुन्थ्यो । उहाँले थुप्रै बौद्ध-ग्रन्थहरूलाई नेपाली र नेपाल भाषामा अनुवाद गराई तिनको प्रकाशनमा ठूलो रकम खर्च गरी निःशुल्क वितरण गर्ने गर्नुहुन्थ्यो । उहाँले विभिन्न मुलुकहरूका बौद्ध-विद्वान्, स्थानीय बौद्ध विहारहरूका स्थापित बौद्ध भिक्षु र भिक्षुणीहरू, स्थानीय कूटनीतिज्ञहरूका साथै भद्रभलादमीहरूसमेतलाई आमन्त्रित गरी 'दीघनिकाय', 'मज्झिमनिकाय' जस्ता बृहत्

ग्रन्थहरूको विमोचन गराई तिनको माध्यमबाट देशभित्र र देशबाहिर बुद्धधर्मको व्यापक प्रचार-प्रसार गर्नुभयो । केही विदेशी सरकार र बौद्धधर्मका स्थापित संस्थाहरूले यस्ता ग्रन्थहरूको पुनर्मुद्रण गरी अन्य मुलुकहरूमा समेत तिनको प्रचार र प्रसारमा योगदान दिई आएका छन् । दिवङ्गत वज्राचार्यजीको यस्तो सत्प्रयासबाट देश-विदेशमा उहाँको यशोगान गुञ्जित भएको छ, जसको फलस्वरूप उहाँ अजर अमर हुनुभयो ।

स्वर्गीय वज्राचार्यजीको निवासस्थान बुद्धधर्मप्रति चाख राख्ने प्रत्येक व्यक्तिका लागि बौद्ध धर्मस्थलका रूपमा परिचित छ । प्रायः सधैं उहाँको निवासमा बौद्ध धर्मप्रति आस्था भएका भिक्षु, अनागारिका र सर्वसाधारणसमेतको आवागमन भइरहन्छ । प्रत्येकलाई स्वच्छ हृदयले मन्द मुस्कानका साथ सम्मान गरी आसनमा बसालेर भलाकुसारी गर्ने काममा वज्राचार्य परिवारको प्रत्येक सदस्य संलग्न रहन्छ ।

देश-विदेशका गण्यमान्य बौद्ध-विद्वान्हरूमध्ये इच्छुक सबैलाई आफ्नै निवासस्थानमा आश्रय दिई सक्दो सेवा गर्नु र प्रस्थान गर्दा आगन्तुकहरूको स्तरअनुसार स्वविवेकले सक्दो आर्थिक सहयोग टुक्र्याउनु उक्त परिवारको कर्तव्य भएको बुझिन्छ । स्वर्गीय वज्राचार्यजीले विशेष अवसरमा कहिले कुनै विहार वा महाविहारमा, त कहिले निजी निवासस्थानमा समारोहको आयोजना गरी सम्बन्धित विषयमा तार्किक रूपमा स्वच्छ तवरले उहाँले आफ्नो धारणा व्यक्त गर्नुहुन्थ्यो । जुनसुकै समारोहमा उहाँको मुखारविन्दबाट उद्बुद्ध शब्दहरूले

दर्शकहरूमा अमिट छाप पार्दथिए । प्रत्येक समारोह यति व्यवस्थित र भव्य हुन्थ्यो मानौं त्यसमा कसैले कुनै त्रुटि खोतल्न सक्दैनथियो । प्रत्येक दर्शकका लागि चमेनाको व्यवस्था गरिएको हुन्थ्यो, जो यस कुरोको द्योतक हो कि विभिन्न आवश्यक काम स्थगित गरेर तन र मनलाई पवित्र तुल्याउन कृपापूर्वक भेला हुनु भएका अभ्यागतहरूले मुख रसाएर केही बेर शीतलता प्राप्त गरून् । उहाँको निवासस्थानमा पनि यो क्रम कायम रहन्थ्यो । त्यहाँ भने दर्शकहरू बिदा हुँदा कतिपयलाई खामबन्दी नगद रकम ससत्कार प्रदान गरिन्थ्यो, जो आशिक रूपमै भए पनि कुनै काममा सहायक सिद्ध होस् ।



अभ्यागतलाई रिक्तो हात नफर्काउने उद्देश्यअनुसार थाई डाक्टर सोमछाईलाई उहाँले लाउनु भएको गुणबापत कृतज्ञतापूर्वक स्वयम्भू अङ्कित प्रतिमा प्रेमोपहार दिंदै ।

एक दिनको कुरो हो । म कामविशेषले बिहान उहाँको घर आइपुगें । म पहिलो तलामा उक्लँदा बाहिरबाट उहाँको शुभागमन भयो । नमस्तेको आदानप्रदान पश्चात् उहाँले मलाई आफ्नो शयनकक्षमा लैजानु भयो । कक्षमा प्रवेश गर्नासाथ सजाएर राखिएका विभिन्न आकारप्रकारका भगवान् बुद्धका धातुका थुप्रै मूर्तिहरू देखापरे, जो अत्यन्त आकर्षक, भव्य र भक्तिभक्काउ थिए । उहाँले ती प्रतिमाहरूका सामु उभिएर हात जोडेर विनीत मुद्रामा एकाग्र चित्तले 'नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स' र अरू पनि केही शब्दहरू गुनगुनाई शिर निहुराउनु भयो । मैले पनि बुद्ध भगवान्को दर्शनलाभ गरी ढोग दिएँ । उहाँले मलाई आसन्दी (सोफा) मा बसाउनुभयो । त्यसपछि एउटा पुस्तक भिकेर त्यसमा "श्रीमान् गुरुवर गोकुलप्रसाद शर्मालाई सादर सगौरव प्रदान - पवित्रबहादुर वज्राचार्य - २०५८।१।२९ मा" भन्ने अक्षर र मिति अङ्कित गरी दुइटै हातले उहाँले त्यो पुस्तक मलाई समर्पित गर्नुभयो । मैले मनमनै गुनै - भाग्यको कस्तो संयोग ! बुद्ध भगवान्को शुभ दर्शन पाउनुका साथै उहाँजस्ता महान् व्यक्तिका करकमलबाट दुर्लभ कोसेली पाउँदा म कृत्यकृत्य भई उहाँलाई हार्दिक धन्यवाद टक्याएँ । यो मेरो जीवनमा एउटा सर्वोत्तम र अमूल्य उपहार हो । हामीकहाँ आउने कोही पनि खाली हात नजावस् भन्ने उहाँको पवित्र मनसाय मेरो पक्षमा पनि साकार भयो । उहाँजस्ता धर्मनिष्ठ र कर्तव्यपरायण व्यक्तिको समय नष्ट गरी कष्ट दिन उचित नठानी 'धन्यवाद' भनेर म प्रस्थित भएँ । बाटामा पुस्तकका पाना पल्टाएर हेर्दा 'गुरुवर' शब्दको सम्बोधनबाट उहाँको विद्वत्ता, महानता र सुशीलता स्वतः परिलक्षित भयो । 'मलाई गुरुवर भनेर निकै सम्मान गरी ठूलो गुन लगाउनुभयो, म यस योग्य किमार्थ छैन, यसको रहस्य के हो' भनेर कुनै दिन सोधुँला भन्दाभन्दै उहाँ सदाका लागि छुट्टिनु भएकोले मेरो यो प्रश्न अनुत्तर नै रह्यो । यो पुस्तक मेरो जीवनको अमूल्य निधि हो । मेरो जीवनमा यो एउटा अविस्मरणीय, अतुलनीय, महान् अवसर र संयोग हो ।

श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्यजी ! तपाईं अमर हुनुहुन्छ । भक्कानोका साथ अश्रुपूर्ण नेत्रले श्रद्धासुमन अर्पित गर्दैछु । तपाईंको मन, वचन र कर्म यस धरामा सदा-सदाका लागि सुरक्षित रहने छ । तपाईंको महान् कीर्ति हामीहरू सबैका लागि प्रेरणास्रोत सिद्ध हुनेछ । आफ्ना पवित्र कर्मअनुसार तपाईंले आफ्नो नाउँ (पवित्रबहादुर वज्राचार्य) सार्थक तुल्याउनु भयो । योभन्दा बढी उपलब्धि अरू केही हुन सक्दैन ।

कल्याणमित्र पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यू

रणबहादुर गुरुड

हाम्रा बुढापाकाका भनाइअनुसार जस्तो नाउँ त्यस्तै काम भनेभै उदाहरण बन्नुभएका पवित्रबहादुर वज्राचार्य हुन् । उहाँले धार्मिक सामाजिक क्षेत्रमा अविस्मरणीय योगदान दिएर जानुभयो । उहाँ एक पवित्र कर्मिष्ठ लगनशील, मिलनसार व्यक्ति हुनुहुन्थ्यो । परिवर्तनशील संसारमा कुनै पनि वस्तु नित्य छैन भने भगवान् बुद्धको सन्देश अगाडि राखेर अत्यायुमै उहाँ हामी सबैलाई छाडेर जानुभयो ।

उहाँ मेरो लागि प्रेरणाको स्रोत हुनुहुन्थ्यो । उहाँले मलाई विशेष गरी दुर्गम पहाडी गाउँघरमा धर्म चेतना जगाउन र सद्धर्म प्रचार-प्रसार गर्न सधैं प्रेरणा र निर्देशन दिनुहुन्थ्यो । उहाँ कहिल्यै फाल्नु कुरा गर्न हुन्न । जहिले पनि बुद्धधर्म कसरी प्रचार गर्ने र कसरी चिरस्थायी गराउन सकिन्छ भनेर कुराकानी गर्नु हुन्थ्यो । धर्म प्रचार कार्यमै उहाँ सधैं व्यस्त भइरहन्थ्यो ।

उहाँले मलाई काठमाडौं उपत्यका भित्रका श्रद्धेय भिक्षुहरू एवं गुरुमांहरू तथा सद्धर्ममा लागेका व्यक्तिहरूसित मेरो परिचय गराई दिनुहुन्थ्यो । यसबाट मलाई धार्मिक कार्यमा लाग्न हौसला बढेर आउँथ्यो । उहाँले देशका विशिष्ट पाहुनाहरू तथा विदेशी राजदूतहरू समक्ष He was British captain, now he is Buddhist captain. भनी चिना पर्ची गराउनु हुन्थ्यो । कहिले काहिं उहाँले अङ्ग्रेजीमै मलाई अति प्रफुल्लित मुद्रामा कुराकानी गरी सद्धर्ममा लाग्न सधैं प्रेरित गरी रहनुहुन्थ्यो । यो उहाँप्रति मेरो जीवनमा कहिले बिर्सन नसकिने गुण लागेको म सम्झन्छु ।

उहाँसितको बिर्सन नसकिने क्षण मध्ये उहाँ र उहाँको परिवारको सरसल्लाह अनुसार जापानका भिक्षु तेरा सावा र अन्य भन्तेगणलाई धादिङ जिल्लाको उत्तरी भेगमा शान्ति पदयात्रा सफलतापूर्वक सम्पन्न गराएर आएपछि एकदिन आफ्नै कोठामा लगेर कुरै कुराको सिलसिलामा उहाँले - रणबहादुरज्यू धर्मको कार्यमा टाइम लाग्ने परन्तु आफ्नो रोगको कारणले पूरा नहुने जस्तो लाग्छ भनेर भन्नुभयो । मैले पनि तपाईं किन हरेस खाएकोभैं कुरा गर्नुहुन्छ ? शहरी क्षेत्रमा तपाईंले पूराका पूरा आफ्नो दिल ज्यानले भ्याएसम्म चित्त लगाएर सहयोग गर्नु भएकै छ । पहाडी गाउँघरमा तपाईं पुन नसकेको मात्र हो, अरू सक्ने मद्दत दिनु भएकै छ । गाउँ घरका लागि तपाईंका मद्दत ईरादा भएमा उपाय छँदैछ । सक्दो मद्दतको लागि हामी गरी हाल्छौं नि । तपाईं किन चिन्ता लिनु हुन्छ भनेर सम्झाई बुझाई गर्दै अरू कुरामा लाग्यौं । उहाँ आफ्नो कमजोर स्वास्थ्यप्रति भन्दा पनि धर्मसम्बन्धी कुरामै बढी चिन्ता लिनुहुन्थ्यो ।

उहाँसितको कल्याणमित्रताको कारण र उहाँसितको संसर्ग घनिष्टता भएको कारण उहाँले जुन धर्मप्रति हासिल गर्नु भएका अनुभव र निर्देशन मैले पाउन सकें त्यो मेरो जीवन मार्गमा कहिल्यै बिर्सन नसकिने खालको सम्झना भइ रहने छ ।

अन्तमा उहाँबाट प्राप्त पुण्य संभारको कारण प्राणी मात्रको कल्याण होस् र उहाँ आफै पनि आफ्नो पुण्य कार्यबाट निर्वाण लाभी बन्न सकोस् भनी प्रार्थना गर्दछु ।

मित्र पवित्रको सम्झनामा

मदनमोहन मिश्र

मेरो स्वार्थको कुरै नगरौं । भेटैपिच्छेको वाक्यमा झल्केका शब्दहरूमा उदारता अल्झिरहेको पाएँ । कसैको पिता, कसैको छोरासित मतलब छैन । पवित्र दिलको एक जना बहादुर पवित्रबहादुर हाल यस पृथ्वीमा छैन । समाजले मन पराएको व्यक्ति कालको पनि

मनपर्ने रहेछ । आज स्वर्ग भन्नुं या सुखावती भुवन भन्नुं, कुरो एउटै हो । देह गयो, कीर्ति रट्यो, बुद्धजयन्ती समारोह समिति र मतया:जस्ता ललितपुरका गरिमामय लोकसंस्कृतिका सञ्चालकले बिर्सि बिर्सनु तर म बिर्सन्न । चञ्चल प्रकृतिबाट गुण गर्ने क्षमता सदा सर्वदा दिन्छ नै भन्न सकिन्न । तापनि एकनासको उदार भावना पवित्रबहादुरमा भएअनुसार क्षमतानुकूल समयसुहाउँदो दानदातव्यमा पवित्रबहादुरजीले मुठी कस्नु भएन । सेवाका विविधतामा दान मात्र हैन, दीनदुःखी विरामीको आँसु पुछ्नु पनि पर्न आउँछ । सुयोग्य पिताका सुपुत्रमा पनि त्यस्तै गुण देखेअनुसार पवित्रबहादुरजीको वासस्थान प्रकाश अर्थात् ज्योतिरि नै छ । हामीले सिक्ने कुरा यही नै हो । धनले नसके तनले, तनले नसके मनले सत्कर्मबाट नचुकौं । आखिर सबैको लक्ष्य अन्धकारबाट प्रकाशमा पुग्नु हो । हामी पृथ्वीको भार अन्नको काल भएर बाँच्ने जन्तु मात्र नबनौं, मान्छे बन्न सिकौं । पवित्रबहादुर गएको एकै पारेर पवित्रबहादुरको सपना साकार पारेनौं भने श्रद्धाञ्जली आडम्बर मात्र हुनेछ । तन मन वचनले समाजसेवा गर्न सकौं भनी बुद्धधर्म सङ्घमा यही कामना समर्पित गर्दछु ।

कीर्तिर्यस्य सजीवति जसको कीर्ति छ त्यहीँ बाँच्छ । यो कुरो ध्रुव सत्य छ । धार्मिक क्षेत्रमा बहुमुखी प्रतिभा बोकेको व्यक्ति आज यस पृथ्वीमा रहनु भएन । शरीर खरानी भए पनि प्रेरणास्पद गुण मरेको छैन । भाषा र साहित्य क्षेत्रमा हामीले कहिल्यै निराशा पाएनौं भने उता विहारको विकासमा भन्ने हो भने हराएको गाबहाललाई पुनर्जीवन दिनेमा पूर्णबहादुर वज्राचार्यजस्ताको प्रादुर्भाव हुनुका साथै सुयोग्य पिताका सुयोग्य पुत्रका रूपमा पवित्र कामका लागि पवित्रबहादुर यही हःखबहालको एउटा घरमा जन्मनुभयो । आज यहाँ हुनुहुन्न ।

मित्र पवित्रबहादुर वज्राचार्यको सम्भनामा

Dhamma.Digital

बखतबहादुर चित्रकार

अध्यक्ष, थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषद्

करिब ८ वर्षअघिको कुरो हो । त्यस बेला हामी बुद्धधर्मको थेरवाद परम्परालाई के-कसरी सुदृढ र चिरस्थायी बनाउन सकिन्छ भन्नेबारे कुरा चलाउँदै थियौं । यसका लागि नेपाल अधिराज्यभरका विशेष गरेर काठमाडौं उपत्यकाभित्रका सबैजसो बौद्ध विहारहरू समेटेर एउटा थेरवाद केन्द्रीय दायक सभा खडा गरिनुपर्ने धारणा हामीले निकाल्दै थियौं । बागबजारस्थित धर्मचक्र विहारमा श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्य पाल्नुभयो । उहाँले हाम्रो योजनाका लागि हर तरहले सहयोग गर्ने आश्वासन दिनुभयो । साथै, उहाँले छलफलमा भाग लिई संस्थाको नामाकरण गर्नेदेखि विधान बनाउनेसम्मको कुरामा राम्रा-राम्रा सुझाव दिनुभयो र विधान छपाउने कुराको जिम्मा लिनुभयो । साँच्चै भन्ने हो भने हाल अस्तित्वमा रहेको थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषद्को विधान उहाँकै सहयोगबाट छापिई तयार भएको हो ।

थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषद् गठन भएको करिब २ वर्ष बितिसकेको थियो । यसले नेपालमा थेरवाद परम्परालाई सुदृढ गर्नका लागि यो केही ठोस योगदान बनिसकेको

थियो । त्यस बेला थाइल्याण्डको बैककबाट त्यहाँका राजगुरु सङ्गराजा फ्रा ज्ञान संवर नेपाल पाल्नुभएको थियो । थाइल्याण्डबाट पाल्नु भएका सङ्गराजालाई उहाँले नेपालमा बुद्धधर्मको विकासका लागि दिनुभएको योगदानलाई लिएर कीर्तिपुरस्थित नगरमण्डप श्रीकीर्ति विहारमा विभिन्न बौद्ध सङ्घ संस्थाबाट अभिनन्दन चढाउने कार्यक्रम थियो । तर यस कामको लागि थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषदलाई भने आमन्त्रण गरिएको थिएन । जब श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यजीले यो कुरो थाहा पाउनुभयो, उहाँले यस कुरोको विरोध गर्नुभयो । फलस्वरूप थेरवाद बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषदलाई अभिनन्दन गर्ने अवसर नमिले तापनि थेरवार बौद्ध दायक केन्द्रीय परिषदका तर्फबाट पनि थाई राजदूतावासमा गएर सङ्गराजामा अभिनन्दन चढाउने काम सम्पन्न गर्न पाइयो ।

श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्य बौद्ध शिक्षाको प्रचारमा धेरै सक्रिय व्यक्तित्व हुनुहुन्थ्यो । उहाँले बुद्धधर्मका प्रचारको लागि आफ्ना भाइ बौद्ध विद्वान् श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यको सहयोग लिएर आफ्नै घरमा आफ्ना स्वर्गीय पिता तथा माताको नाममा वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय नामको पुस्तकालय स्थापित गर्नु भएको हो । नेपालमै सबभन्दा बढी बौद्ध पुस्तकहरू सङ्कलन भएको सायद यो नै सबभन्दा ठूलो पुस्तकालय हो । यस पुस्तकालयले उहाँ र उहाँका विद्वान् भाई दुण्डबहादुरको नाम चिरस्थायी बनाउने कुरा निश्चित छ ।

मित्र श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यजीले बुद्धधर्म र बौद्ध दर्शनको उत्थानको सिलसिलामा ललितपुर जिल्लाका विभिन्न स्थानमा रहेका बौद्ध विहार र मन्दिरहरू सफा-सुगन्ध राख्न लगाउनेदेखि लिएर विभिन्न बौद्ध सभा सम्मेलन र बैठकहरूमा भाग लिई अपूर्व सहयोग गर्नु भएको छ । उहाँको यो कामबाट नेपालीहरू मात्र होइन, त्यस बेला नेपालमा रहेका विदेशी राजदूतावासहरू पनि परिचित र प्रभावित थिए । यस्तो पवित्र व्यक्तित्वलाई म ललितपुर जाँदा बराबर भेट्थे र बुद्धधर्मको संरक्षण र विकासको नाममा शाक्य र वज्राचार्यहरूको मात्र दबदबा रहनु भएन भन्ने कुरा सम्झाउँथे । उहाँले पनि यस कुरामा सहमति जनाई बौद्ध सङ्घ संस्थाहरूमा ५० प्रतिशत कार्यकारिणी सदस्यहरू अन्य जातिको मानिसहरूलाई दिनुपर्ने कुरामा सधैंजसो जोड दिनुहुन्थ्यो । साथै, उहाँले ललितपुरमा त्यस बेला उहाँकै अध्यक्षतामा स्थापना भएको नेपालमा युवा बौद्धहरूको संस्था (YMBA) मा यस्तो व्यवस्था मिलाउन नसकेकोमा अलि चिन्त दुःखाउनुभयो ।

जीवित देवी 'कुमारी' प्रति श्रद्धा

रेणुका देवी बज्राचार्य

“प्रभाते बालकुमारी, मध्याह्ने तारिणी ।
सन्ध्या वृद्धिरूप वसन्धुरादेवी स्वरूप ॥”

नेपाल विभिन्न देव-देवीहरूको वासस्थान हो । यसैले नेपाललाई पूण्यभूमिका रूपमा विश्व समक्ष चिनिन्छ । यहाँका धार्मिक र संस्कृतिले नेपाललाई अझ गौरवान्वित तुल्याइएको

छ । यही संस्कृति अनुरूप नेपालमा जीवित देवी कुमारीको पूजा गरिन्छ । श्री ५ महाराजाधिराज सरकार स्वयंमले पनि यस जीवित देवी कुमारीको दर्शन गरी प्रसाद ग्रहण गरीबक्सने हुनाले कुमारीको राष्ट्रिय महत्त्व दर्शाएको छ ।

कुमारी एक शक्ति देवीको रूपमा पुजिन्छ । विशेषतः काठमाडौंका कुमारीलाई श्री ५ को सरकारले राजकीय सम्मान प्रदान गरी पूरै राष्ट्रकै जीवित देवीको रूपमा उच्च मान सम्मान गरी वर्षको एकपल्ट कुमारीलाई रथमा राखी कुमारीपूजा सम्पन्न गरीन्छ । यसका अतिरिक्त पाटनमा पनि स्थानिय बालिकाहरूको चयन गरी पाटन कुमारीको स्थापना गरिन्छ । श्री ५ महाराजाधिराज सरकारबाट पाटनमा रातो मच्छिन्द्रनाथको भोटो देखाउने समयमा पाटन कुमारीको पनि दर्शन गर्नु भई प्रसाद ग्रहण गरीबक्सिन्छ ।

पाटनमा जीवित देवी कुमारी अति लोकप्रिय छन् । त्यसैले मानभवन र लगनखेलका बीचमा एउटा पाटी छ । सो पाटीलाई 'कुमारीपाटी' भनिन्छ । हालः त्यस ठाउँको नाम नै कुमारीपाटी रहन गयो । त्यस्तै नेपाली संस्कृति अनुरूप वडादशैका अवसरमा ठूलाबडाबाट आर्शीवाद लिएमा जिवनमा सुख, शान्ति र संबृद्धि हुन्छ भन्ने धारणा छ । त्यसैले दशैमा श्रेष्ठ कूलका प्रायस सबैजना जीवित देवी कुमारीबाट टिका र प्रसाद ग्रहण गर्दछन् ।

विदेशी आगन्तुक पाहुनाहरू पनि जीवित देवीको दर्शन गर्न पाएमा अत्यत हर्षित हुन्छन् । किनकी विश्वमा नै शायदै कतै जीवित देव, देवीहरूको पूजा गरिन्छ । दोश्रो कारण काठमाडौंकी कुमारीले विदेशी पाहुनाहरूलाई दर्शन गराउँदा केही क्षण भयालबाटै मात्र गराउनु हुन्छ । पाटनमा विदेशीहरूलाई कुमारी स्वयंले टिका र प्रसाद प्रदान गर्नुका साथ साथै सम्झनाका लागि कुमारीसँगै बसि फोटो पनि खिच्ने अनुमति प्राप्त भएको हुनाले विदेशीहरू माझ पाटन कुमारी लोकप्रिय हुँदै गएको छ ।

पाटनको रत्नाकर महाविहार, हःखबहालको हरेक पूजाआजा गर्दा कुमारी देवीलाई निमन्त्रणा दिने प्रचलन छ । त्यस्तै हःखबहालमा कसैको विवाह भोज, व्रतबन्ध वा कुनै प्रकारको खुशियाली भोजहरूमा कुमारीलाई निमन्त्रणा दिइन्छ । बहालका दश पारमिता आजु र गुरुजुहरूभन्दा पनि अगाडि उच्च आसनमा राखी कुमारीलाई भोजन गराइन्छ । यसरी कुमारीप्रति हःखबहाल सङ्घका सबैको श्रद्धा अति नै उच्च रहँदै आएको छ ।

मेरो पतिदेव रत्नाकर महाविहार, हःखबहालका एक सदस्य हुनुहुन्छ । अतः वहाँ स्वतः कुमारीप्रति धेरै श्रद्धा र विश्वास राख्नु हुन्थ्यो । पहिले सासु ससुराका पालादेखि नै कुमारीप्रति श्रद्धा थियो ।

पाटन कुमारीको चयन गर्दा केवल हःखबहाल सङ्घका छोरीहरू/बालिकाहरूबाट मात्र चयन गरीन्छ ।

- १) शरीरमा खून नभएको ।
- २) दुधे दाँत नभरेको ।
- ३) धेरै लक्षणले सम्पन्न भएकी वा सुन्दर रूपको धनी ।
- ४) दुई वा तीन वर्षकी हुनुपर्छ ।

जीवित देवीका रूपमा कुमारीहरू पूजित हुने हुनाले उहाँहरू आफ्नो निवासस्थानदेखि अन्त बाहिर जान नहुने नियम छ । मेरो पतिदेवको कुमारीप्रतिको असीम श्रद्धाले कुमारीदेवी

हाम्रो निवासस्थानमा नै सम्पन्न गरीएको कुमारी पूजामा सरीक हुन हाम्रै निवासस्थानसम्म पाल्नु भयो । यो ठूलो गौरव र हर्षको कुरा थियो मेरो पतिदेवका निम्ति । त्यसपछि बडो खुशीका साथ सबै जातिवन्धुहरू, स्वदेशी र विदेशी मित्रवर्गहरूलाई आमन्त्रित गरी कुमारी पूजा सम्पन्न गरीएको थियो । पूजा पश्चात सबै आमन्त्रितहरूलाई प्रसाद ग्रहण गराइएको थियो ।

हाम्रो पतिदेवको इच्छा अनुरूप हाम्रो आदरणीय ससुराजुले पुरानो परम्परागत गहना 'तायो' बनाई कुमारीलाई अर्पण गराउनु भएको थियो । समय समयमा पूजा गर्नुको साथै प्रत्येक संक्रान्तिको दिन कुमारी पूजा पनि गर्नु हुन्थ्यो ।

वर्षमा एकपल्ट मेरो पतिदेवका मित्र अष्ट्रेलियाका मानवशास्त्री जोन मेलोसिप नेपालमा आउनुहुन्छ । उहाँलाई मेरो पतिदेवले कुमारीसम्बन्धी अनुसन्धान गर्न प्रेरणा दिनुभयो । उहाँले कुमारीसम्बन्धी आफ्नो अनुसन्धानका लेख, रचना र किताबहरू समेत प्रकाशित गरिसक्नु भएछ । उहाँ जोन मेलोसिपको कुमारीप्रति श्रद्धा दृढ रहन गयो अतः प्रत्येक पल्ट नेपाल पाल्नुहुँदा उहाँ मेरो पतिदेवको सल्लाह लिई कुमारीको पूजा गर्नुहुन्छ ।

हाम्री दिदी चन्द्रदेवी पनि पहिले श्री ३ जुद्ध शम्शेरका पालामा करीब अढाई वर्षसम्म कुमारी हुनुभएको थियो । त्यसबखत राणा सरकारद्वारा चढाईएका सुनका मोहरहरू हालसम्म पनि सुरक्षित नै छन् ।

हःखबहालका स-साना बालिकाहरूलाई अन्य नेवारी समुदायमा भैं (बेल-विवाह) ई यायेगु गर्ने प्रचलन छैन । यहाँका बाल-बालिकाहरूलाई दशैंको नवमीका दिन कुमारी देवी गरी पुजिन्छ । कुमारीको भैं मौलिक गहना र भेषभुषामा सजाइएका यी स-साना बालिकाहरूलाई बाजागाजा सहित मङ्गलबजारको मूलचोकमा लगिन्छ । त्यहाँ मूलचोकमा माथि कुमारीहरूको पूजाआजा गरी प्रसाद खुवाइन्छ । त्यसपछि हरेक कुमारीहरूलाई माटाका भाँडा वस्त्र एक जोर पनि चढाइने व्यवस्था गरिएको छ ।



परिवारबाट कुमारी पूजा ।

प्रायसः दुई वा तीन वर्षका बालिकाहरूलाई कुमारीको रूपमा प्रतिस्थापित गरिन्छ । कुमारीलाई जीवित देवीका रूपमा पूजिने हुँदा उहाँहरू प्राथमिक शिक्षा लिन विद्यालय जान असमर्थ छन् । पाँच वा छवर्षको उमेरमा जब कुमारी बाल अवस्थाबाट हुर्कन थाल्दछ तब नयाँ कुमारीको चयन गरिन्छ । सो बालिकाले प्राथमिक शिक्षा नपाउने हुनाले उसले नयाँ वातावरण र नयाँ परिस्थितमा विद्यालयमा शिक्षा लिन गान्छो हुन्छ । यस प्रकारका अनुकूल परिस्थितीको

समाधानको लागि मेरो पतिदेवले श्री ५ को सरकारसँग विशेष आग्रह गरी कुमारीलाई आफ्नै स्वनिवासमा पढ्न पाउने गरी शिक्षकको निम्ति बजेटको व्यवस्था गरिदिनुभयो । यसका साथ-साथै कुमारीको नित्यपूजाका लागि पनि आवश्यक खर्चको पनि निकास गराउनु भयो । यस्तो दुरदर्शी पतिदेवको शब्दद्वारा वर्णन गर्न मसँग कुनै शब्द नै छैन ।

सबै प्राणी सुखी रहनु !

प्रसिद्ध बौद्ध व्यक्तित्व दिवङ्गत श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यसँगको अन्तिम क्षण^{१६}

महीश्वराज वज्राचार्य
अध्यक्ष, नेपाल बौद्ध परिषद्

कुरो २०५८ साल मार्ग १६ गतेको हो ।

“बुबा, पवित्रबहादुरको देहावसान भयो रे ।”

“के रे ?” म भसङ्ग भएँ ।

“पवित्रबहादुरको देहावसान भयो रे ।”

“कसले भनेको ?” आश्चर्यचकित भई मैले पुनः प्रश्न गरें ।

“गा:बहालबाट दुण्डबहादुरले फोन गरेको थियो, बुबालाई आउनासाथ भनिदिनु भनेर ।”

“एहे !” अति विस्मित भई मैले पुनः प्रश्न गरें, — “कहिले, कतिखेर ?”

“खोई त्यो त थाहा भएन । उहाँले बुबालाई खबर गर्नु भन्नुभयो । त्यसैले आउनासाथ सुनाएको ।” खबर सुनाई सकेपछि उनले प्रतिप्रश्न गरे — “पवित्रबहादुर भन्ने को हो, बुबा ?”

“नेपाल बौद्ध परिषद्को आजीवन सदस्य ।” यति भनी म उल्टोपाउँ ओर्ले र लम्कें सरासर पवित्रबहादुरज्यूको घरतिर । बाटोमा गुन्दै गएँ, — “कस्तो अचम्म, हिजो बेलुकी मात्रै म उहाँको घरमुनि बाटोमा बसी उहाँसँग कुरा गरिरहेको ।” मैले आफ्नो दिमागलाई जोड दिइ समयको अहकल गरेँ, त्यसबेला उहाँसँग छुट्टिदा करीब ५:४५ बजेको हुनुपर्छ । अनि यो अचानक कुनबेला के भएछ ? विश्वासै गर्न नसकिने कुरा । म सोच्यै गएँ । न:टोलदेखि उहाँको घर गा:बहालसम्मको करीब ५/१० मिनेटको बाटो । उत्तिखेरै म उहाँको घरतिर पुगें । मैले देखें त्यहाँ शोकाकुल व्यक्तिहरूको केही जमघट थियो । म सरासर माथि उक्लें ।

१६ 'बुद्धयान' वर्ष ५, अङ्क ५ मा प्रकाशित लेखको आधारमा संक्षिप्त गरी साभार गरिएको ।

भगवान् बुद्धको विशाल मूर्ति रहेको कोठामा उहाँको पार्थिव शरीर राखिएको थियो । लामा गुरुहरूले पाठ गरिरहेका थिए । त्यहाँ बस्ने ठाउँ थिएन । मलाई एकजनाले त्यसको सामुन्नेको कोठामा लगियो । त्यहाँ पनि शोकमग्न व्यक्तिहरूको जमघट थियो । म एउटा खाली ठाउँमा गई बसें । र, सँगै बस्नेसँग सोधें, “के भएछ ?”

“खोई, मलाई पनि थाहा भएन, हृदयघात भएको भने जस्तो छ ।”

“कति खेर ?”

“हिजो बेलुकी त्यस्तै ८ बजेतिर ।”

“ए ... , ” म हक्क न बक्क भएँ । हिजो बेलुका म उहाँसँग उहाँकै घरमुनिको बाटोमा उभिएर कुरा गरिरहेको, त्यसको साढे दुई घण्टापछि उहाँ बित्तु भएछ ! कस्तो अनौठो ? कस्तो विडम्बना ? मेरो मानसपटलमा हिजो उहाँसँग भएको भेटघाट चलचित्रभै एक एक गरी आउन थाल्यो ।

हिजो बेलुका घरबाट निस्केको थिएँ । मलाई देखेपछि उहाँको हात स्वतः प्रणाम मुद्रामा रह्यो । मैले जाँदाजादै उहाँको अभिनन्दन फर्काउँदै भनें – “त्यहाँ दौबहालसम्म जान लागेको । अलि हतारमा छु । जाउँ क्यारे पछि भेटौंला ।” मेरा पाइलाहरू यथावत् अगि बढ्दै थियो । उहाँले मलाई रोक्न इशारा गर्दै भन्नुभयो, – “होइन, एकछिन पर्खनुस् न, एउटा कुरा गर्नु छ ।” म टक्क रोकिँएँ उहाँको अगाडि । अनायासै मेरो वाक्य फुट्यो – “आरामै हुनुहुन्छ ?”

“खै के भनूँ, अलि बिसञ्चो महसुस भइरहेछ ।”

“ए ... । ” मलाई हतार थियो त्यसैले चाँडै कुराको टुङ्गो लगाउन मैले सहजभावमा जिज्ञासा व्यक्त गरेँ, “के भन्नुपर्ने हो क्यारे ?” मेरो प्रश्नको उत्तरमा उहाँले गुनासो पोख्नु भयो । “खोइ के भो, तपाईं आजकल आउनु भएन नि ?”

“कहाँ ?” आश्चर्य भई मैले पुनः प्रश्न गरेँ ।

“ल ... , विश्वमैत्री महाविहारमा नि, बिसनुभयो कि कसो ? त्यहाँ सबैले तपाईं किन आउनु भएन भनी सोध्ने गर्छन् । अब आउने एक गतेको धर्मसभामा जसरी भए पनि आईदिनुपर्छ है ।”

मलाई याद आयो । ललितपुरको मङ्गलबजारमा उहाँ श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्य एवं लोकबहादुर शाक्यज्यूको व्यवस्थापनमा प्रत्येक महीनाको सङ्क्रान्तिका दिन सञ्चालन भइआएको धर्मसभासम्बन्धी कुरा ।

“दर्शन गर्ने बेला भो, सबै यता आइदिनु भए हुन्छ ।”

हामीहरू उहाँको पार्थिव शरीर भएतर्फ लाग्यौं र लामबद्ध भई प्रणाम मुद्रामा उहाँको पार्थिव शरीरको परिक्रमा गरी उहाँमा भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पित गर्नु । त्यसपछि मलिन अनुहार लिई हामी लाग्यौं आ-आफ्ना घरतर्फ । बाटोभरि म उदेक मानी उहाँको निर्वाणको कामना गर्दै फर्केँ । उहाँजस्ता बुद्धधर्मप्रति आजीवन समर्पित व्यक्तिको निवास निश्चय पनि सुखावती भुवनमा रहेको हुनुपर्छ । अस्तु !

बौद्ध पुस्तक प्रकाशनमा पवित्रबहादुरको देन

सुश्री अमिता थाखा

बुद्धवचन संगृहीत त्रिपिटक ग्रन्थहरू नेपाल भाषा र नेपाली भाषामा प्रकाशित गर्न अग्रसर हुनु भएका नेपालमा बुद्धशासनको उन्नति, अभिवृद्धि एवं चिरस्थायी गर्ने कार्यमा समर्पित प्रातःस्मरणीय श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्यले बुद्धधर्मका विविध क्षेत्रमा दिनु भएको योगदान अविस्मरणीय छ । उहाँले बुद्धधर्मबारे सानो पुस्तिकादेखि लिएर दीघनिकाय, मज्झिमनिकाय, संयुत्तनिकाय, मिलिन्द-प्रश्न, इतिवृत्तक आदि ग्रन्थहरू प्रकाशित गरी पाठकहरू समक्ष पुर्याई बुद्धधर्मको प्रचारमा ठूलो योगदान दिनु भएको थियो ।

उहाँ स्वयम्भू रचनाकार हुनुहुन्थ्यो । उहाँले आजभन्दा ३५ वर्ष पहिले अंग्रेजीमा 'The Buddha, The Truth & the Human Beings' नाउँको पुस्तिका बु.सं. २५११ मा एक हजार प्रति प्रकाशित गरी धर्मदान गर्नु भएको थियो । समय-समयमा पत्र-पत्रिकाहरूमा फाटफुट उहाँका कविता लेख रचना प्रकाशित छन् । युवक बौद्ध, मण्डल नेपालका संस्थापक अध्यक्ष हुनु भएका उहाँले युवक बौद्ध मण्डलबाट प्रकाशित मुखपत्र 'युवा बौद्ध' पत्रिकामा सम्पादक समेत भई काम गर्नु भएको थियो । उहाँले प्रतीत्यसमुत्पादजस्ता चित्रांकित भित्ते प्रचारपत्र (पोष्टर) छपाएर निःशुल्क वितरण गर्नु भएको थियो ।

आफ्ना ममतामयी स्व. माता वीरमाया वज्राचार्य र पिता स्व. पूर्णबहादुर वज्राचार्यको पुण्य स्मृतिमा स्थापित वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयको अध्यक्ष पदमा रही स्वर्गीय पवित्रबहादुर वज्राचार्यले बौद्ध पुस्तकहरूको सङ्कलन र संरक्षण गर्नुका साथै विभिन्न बौद्ध ग्रन्थहरू प्रकाशित गरी पाठकसमक्ष पुर्याउने काम गर्नु भएको थियो । समय-समयमा बौद्ध ग्रन्थको विमोचन एवं बौद्ध पुस्तक धर्मदानको कार्यक्रमको आयोजना गरी पवित्रबहादुर वज्राचार्यले उदार हृदयले "सर्व बुद्धं नमस्यामि धर्मञ्च जिन भाषितं, सङ्घञ्च शील सम्पन्नं रत्नत्रयं नमामिह" बाट थालनी गरी स्वागत-भाषणको परम्परा बसाल्नु भएको कुरा अविस्मरणीय छ ।

त्रिपिटक मूल पालिका ग्रन्थहरू आफ्ना भाई दुण्डबहादुर वज्राचार्यद्वारा नेपाल भाषा र नेपाली भाषामा अनुदित गराई दीघनिकाय मज्झिमनिकाय, संयुत्तनिकाय, इतिवृत्तक, मिलिन्द-प्रश्न एवं अन्य बौद्ध ग्रन्थहरूसमेत प्रकाशित गर्नेकाममा स्व. पवित्रबहादुर वज्राचार्यको योगदान उल्लेखनीय छ ।

वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयको प्रकाशनका रूपमा श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्य (प्रमुख) अशोकरत्न वज्राचार्य र हीरादेवी वज्राचार्यको सम्मिलित प्रयासबाट प्रकाशित पुस्तकहरूको संक्षिप्त परिचय यहाँ प्रस्तुत गरिन्छ ।

(१) दीघनिकाय

त्रिपिटकका सुत्तपिटक, विनयपिटक र अभिधम्मपिटकमध्ये सुत्तपिटकमा रहेका पाँच निकायहरूमध्ये दीघनिकाय पहिलो निकाय ग्रन्थ हो । दीघनिकायमा चौतीसवटा लामा-लामा सूत्रहरू संगृहीत छन् ।

दीघनिकाय पहिलो सूत्र, ब्रह्मजाल-सूत्रमा बुद्धकालीन बासन्दीवटा विभिन्न दृष्टिजाल (सिद्धान्त) का बारेमा उल्लेख गरिएको छ भने महासीहनाद सूत्र, उदुम्बरिक सूत्रले मिथ्या तपस्यालाई उदाङ्ग पारेको छ । त्यस्तै, पायासीराजप्य सूत्रमा परलोकवादलाई उजागर गरिएको छ । कुतदन्त सूत्रमा चाँहि यज्ञमा पशुबलि दिनुको निरर्थकता दर्साइएको छ । केवल सूत्रमा अलौकिक प्रदर्शनको निस्सारताको चमत्कार देखाइएको छ । जालिय सूत्र र पोडुपाद सूत्रमा आत्मवादको समीक्षा, अम्बड-सूत्र, सोमदण्ड सूत्र र अग्गञ्ज सूत्रमा मानिसको श्रेष्ठता आचरणमा निर्भर रहने तथ्यबारे प्रकाश पाउँ जातिवादको तीव्र आलोचना गरिएको छ । महानिदान सूत्रमा आर्यसत्य र प्रतित्यसमुत्पादको उल्लेख गरिएको छ । महासतिपद्धान सूत्रमा स्मृतिप्रस्थान विपस्सना ध्यान-विधि दर्साइएको छ । त्यस्तै, महापदानसूत्रमा अतीत बुद्धहरूका जीवनी, लक्षण सूत्रमा बुद्धका बत्तीस लक्षणहरू, महापरिनिब्बान सूत्रमा बुद्धको अन्तिम यात्राका सजीव, सरस र करुण वर्णन गरिएको छ ।

नेपाल भाषा र नेपाली भाषामा दीघनिकायको प्रकाशन

पालि भाषामा तीन भागमा रहेका दीघनिकायका ग्रन्थहरू एउटै ग्रन्थका रूपमा पहिलो पटक श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यले नेपाल भाषामा अनुवाद गर्नु भएको हो । यसमा जम्मा ५१६ पृष्ठ छन् । यो ग्रन्थ ने.सं. १९९० सकिमिला पुन्ही (वि.सं. २०४६) सालमा लोकार्पण गरी प्रकाशित गरिएको थियो ।

सोही ग्रन्थ दुण्डबहादुर वज्राचार्यले नेपाली भाषामा अनुवाद गर्नु भएको हो । यसमा जम्मा ५७० पृष्ठ छन् । संवत् २०५६ साल, माघ ९ गते रत्नाकर महाविहार हखबहालमा उक्त ग्रन्थको गरिएको विमोचन थियो ।

पुनर्मुद्रित नेपाली भाषाको दीघनिकाय वितरण समारोह

त्रिपिटकका अनुवादक श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यले नेपाली भाषामा अनुवाद गर्नु भएको दीघनिकाय ग्रन्थ, थाईल्याण्डका भिक्षु भावना चित्त सुन्दरले गर्नु भई पुनर्मुद्रित २०५६ फाल्गुन १३ गते स्टाफ कलेज, जाउलाखेलमा महासङ्घदानको कार्यक्रमको आयोजना गरिएको थियो । सङ्घमहानायक भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरको सभापतित्वमा भएको उक्त कार्यक्रममा प्रमुख अतिथि तत्कालीन युवा, खेलकुद तथा संस्कृति मन्त्री श्री शरदसिंह भण्डारीले उद्घाटन गर्नु भएको थियो । उक्त सभामा उपस्थित भिक्षु महासङ्घ अनागारिका एवं उपस्थित महानुभावहरू सबैलाई उक्त दीघनिकाय ग्रन्थ सादर समर्पित गरिएको थियो ।

(२) मज्झिमनिकाय ग्रन्थ

सुत्तपिटकको दोस्रो निकाय मज्झिमनिकाय मध्यम आकारका १५२ वटा सूत्रहरू सङ्ग्रहीत ग्रन्थ हो । यसमा भगवान् बुद्धको जन्म, महाभिनिष्क्रमण, तपस्या, बुद्धत्व-प्राप्ति, धर्मचक्र प्रवर्तनको मूल र प्रमाणित स्रोतहरू छन् ।

यस ग्रन्थमा अनात्मवाद र अनाशक्तवाद, चित्त-मल हटाउने र संवर गर्ने उपदेशका साथै बुद्धधर्ममा अंसियारी हुने कुरा, कायिक कर्म शुद्ध भएमा वनमा वा शून्यागारमा पाइने अभय अवस्था, गयाको पानीले हामी साँच्चै शुद्ध नहुने कुरा, स्मृतिप्रस्थान प्रत्यवेक्षणको महत्त्व, रागद्वेषादि रोक्ने उपाय, पशुत्वभन्दा जटिल र कुटिल स्वभाव भएका मानिसहरूलाई कसरी सोभो बाटोमा ल्याउन सकिन्छ भन्ने उपदेशहरू भेटिन्छन् । जातिवादको खण्डन, सत्यवादी

श्रमणत्वको यथार्थ चित्रण, मैत्री भावना, करुणा, उपेक्षा, अशुभ भावना, त्यस्तै भूत र भविष्यभन्दा महत्त्वपूर्ण स्थिति वर्तमान हो भन्ने उपदेशहरू सङ्ग्रहीत छन् । दृष्टान्त कथा, उपमाको हृदयङ्गम शैली यस ग्रन्थका आफ्नै विशेषता हुन् । शुद्ध धर्ममा स्वावलम्बी हुन सक्ने क्षमतामा वृद्धि गर्न प्रस्तुत ग्रन्थ अमूल्य निधि हो ।

नेपाल भाषा र नेपाली भाषामा मज्झिमनिकाय प्रकाशन

पालि भाषामा ३ भागमा रहेका ग्रन्थहरू श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यले एउटै ग्रन्थका रूपमा नेपाल भाषामा पहिलो पटक अनुवाद गर्नु भएको हो । यस ग्रन्थरत्नमा जम्मा ८२८ पृष्ठ छन् ।

नेपाल भाषाका मज्झिमनिकाय ग्रन्थ त्रि.वि.वि. का उपकुलपति श्री कमलकृष्ण जोशीज्यूको प्रमुख आतिथ्यमा श्री रत्नाकर महाविहार, हखबहालमा विमोचन कार्यक्रम गरी २०५४, मंसिर २८ गते प्रकाशित गरिएको थियो ।

नेपाल भाषामा अनूदित भई प्रकाशित भएको ३ वर्षपछि नेपाली भाषामा पनि यसको अनुवाद गरियो । यस ग्रन्थमा जम्मा ९२४ पृष्ठ छन् । यस ग्रन्थको विमोचन तत्कालीन सम्माननीय प्रधान मन्त्री श्री गिरिजाप्रसाद कोइरालाज्यूको प्रमुख आतिथ्यमा वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयको आयोजनामा गत २०५७, फाल्गुन २० गते भएको थियो ।

(३) संयुत्तनिकाय

पालि त्रिपिटकको सुत्तपिटकअन्तर्गत तेस्रो निकाय ग्रन्थ 'संयुत्तनिकाय' हो । लामो, सानो र मध्यम आकारका सूत्रहरूलाई विषयअनुसार विभिन्न समूहमा छुट्याई ७७६२ वटा सूत्रहरू संयुक्त भएको हुनाले यस ग्रन्थलाई संयुत्तनिकाय भनिएको हो ।

संयुत्तनिकायमा भगवान् बुद्धका महामानवीय विशेषता र प्रज्ञा एवं महाकरुणाको विशेषता दर्साइएको छ । सारिपुत्र महास्थविरको परिनिर्वाण अवस्थामा बुद्धका संवेजन शब्द अनि अत्तदीप अत्तसरणको उपदेश सङ्ग्रहीत छन् । आर्यअष्टांगिक मार्ग, बोध्यङ्ग, महास्मृतिप्रस्थान, त्रिलक्ष्ण, प्रतीत्यसमुत्पाद, विपस्सना आदि उपदेश अनेक उपमा र शैलीमा प्रवाहित छ । यस ग्रन्थमा धेरै श्रावक-श्राविकाहरूले व्यक्त गरेका अनुभूतिहरूको उल्लेख भएको छ ।

सारिपुत्रको एकान्त सौमनस्य ध्यानमा इन्द्रियसंयम, महामौद्गल्यायनको आर्यमौन, महाकाश्यपको सन्तुष्ट वृत्ति, अनरुद्धका योग-अनुभूति, वङ्गीशको कामवासनाको दुष्परिणाम परिवेक्षण, अन्धवनमा रूप वेदनादि अनित्य, दुःख र अनात्मका साक्षात्कार, राहुलका अहम्भावको पुण्य-प्रसङ्गको उल्लेख गरिएका छन् । त्यस्तै गौतमी, उत्पलवर्णा र वजिरादि श्राविकाहरूको बुद्धशासनमा प्रवेशदेखि मार विजयको कीर्तिकथा पनि समाविष्ट छन् ।

महाब्रह्माले भगवान् बुद्धसमक्ष धर्मचक्र प्रवर्तनका निमित्त प्रार्थना गरेको, इन्द्र, देवदेवी भगवान् बुद्धका सामु धर्म श्रवण गर्न आएको वर्णन पनि यस ग्रन्थमा सङ्गृहीत छन् ।

संयुत्तनिकाय बुद्धकालीन राजनैतिक, सामाजिक र सांस्कृतिक ज्ञानका निमित्त ठूलो स्रोत हो । तृष्णाको कारणले मानसिक संत्रास भइरहेको स्थितिमा मानिसलाई सजिलो तवरले शान्ति, सुव्यवस्था एवं मानव-मुक्तिका लागि निर्वाण साक्षात्कार हुने उपदेश संयुत्तनिकायमा छन् ।

नेपाल भाषामा संयुक्तनिकायको प्रकाशन

मूल पालिमा चार भागमा प्रकाशित ग्रन्थ नेपाल भाषामा एउटै ग्रन्थमा समाहित गरिएको १९९२ पृष्ठ भएको प्रस्तुत संयुक्तनिकाय ग्रन्थ श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यले अनुवाद गर्नु भएको हो । यो ग्रन्थरत्न रत्नाकर महाविहार, हखबहालमा संवत् २०५५ साल फाल्गुन १ गते विमोचन गरी प्रकाशन गरिएको थियो ।

(४) मिलिन्द-प्रश्न

बुद्धधर्मसम्बन्धी ज्ञानोपार्जन गर्न र बुद्धधर्मसम्बन्धी जिज्ञासु महानुभावहरूका लागि शङ्का समाधान गर्ने अतुलनीय एवं प्रख्यात ग्रन्थ हो । मिलिन्द-प्रश्न । मिलिन्द-प्रश्न ग्रन्थमा मिलिन्द राजाका प्रश्नहरू र नागसेन भन्तेका जवाफहरू सङ्ग्रीत छन् । बुद्धधर्मको साङ्गोपाङ्ग अध्ययन गरेका मिलिन्द राजाका प्रश्नहरू युवक विद्वान् भिक्षु नागसेनले अनेक उपमा र उदाहरण प्रस्तुत गरेर जवाफ दिई उनको शङ्का समाउन गरिदिएका थिए । पालि त्रिपिटकको आधारमा प्रस्तुत बर्माभा बु.सं. २५०० मा भएको छद्म सङ्ग्रायनमा यस अमूल्य ग्रन्थलाई बुद्धवचन सरह मान्यता दिई त्रिपिटकको सुत्तपिटकअन्तर्गत खुद्दकनिकायमा समावेश गरिएको थियो ।

(क) नेपाल भाषामा मिलिन्द-प्रश्नको प्रकाशन

यस ग्रन्थलाई पालि भाषाबाट नेपाल भाषामा श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यले अनुवाद गर्नु भएको हो । उहाँले आफ्ना जननी स्वर्गीय वीरमाया वज्राचार्यलाई उहाँको जीवनको अन्तिम घडीसम्म पाण्डुलिपि पढेर सुनाउनु हुन्थ्यो ।

यस ग्रन्थको विमोचन २०४१ साल, जेष्ठ पूर्णिमाका दिन रत्नाकर महाविहार, हखबहालमा दिवङ्गत सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरको सभापतित्वमा आचार्य डा. भिक्षु अमृतानन्द महानायक महास्थविरको अनुपस्थितीमा भएको थियो । स्मरणीय छ, उक्त विमोचन समारोहको सार्वजनिक सभामा सम्मानीय चक्रेश्वर आजु वाजे पूर्णबहादुर वज्राचार्यको उपस्थिति, अन्तिम उपस्थिति थियो । संवत् २०४० सालमा दिवङ्गत हुनु भएकी माता वीरमाया वज्राचार्यलाई समर्पित गरी उक्त ग्रन्थको प्रकाशन गरिएको थियो ।

(ख) मिलिन्द-प्रश्न ग्रन्थको द्वितीय संस्करणको प्रकाशन

यो पुस्तक यति लोकप्रिय भयो कि पुस्तक प्रकाशित भएको वर्ष अनुपलब्ध भयो । यो पुस्तकको आवश्यकता महसुस भएको धेरै वर्षपछि ताइवानको 'The Corporated Body of The Eudcation Foundation' संस्थाले २०५६ सालमा प्रकाशित गरी निःशुल्क धर्मदानका लागि ४५०० प्रति नेपालमा पठाएको थियो । कलकत्तादेखि काठमाडौंसम्मको दुवानी भाडा र भन्सार-शुल्क आदि सम्पूर्ण व्ययभार साहू ज्ञानज्योति कंसाकार, ठमेल वहन गर्नु भएको थियो ।

(ग) इतिवृत्तक

इतिवृत्तक, त्रिपिटकमा सुत्तपिटकको खुद्दकनिकायअन्तर्गतको चौथो ग्रन्थ हो । इतिवृत्तकको अर्थ हो – 'यसरी भनिएको छ', अर्थात् भगवान् बुद्धले यसरी बताउनु भएको छ । यस ग्रन्थमा जम्मा १९२ वटा सूत्र छन् । यी सूत्रहरूभैँ अङ्गुत्तरनिकायमा एउटा स्वभाव धर्मसित सम्बन्धित सबै सूत्र एक निपातमा, दुईवटा धर्मसित सम्बन्धित सबै सूत्रहरू दुई निपातमा

यसरी नै सङ्ख्यात्मक क्रमले बढाउदै तीन र चार निपातमा विभाजित गरिएको छ । यो पुस्तकमा बुद्धोपदेश-गद्य र पद्य दुइटैमा पाइन्छ । उदाहरणका रूपमा पहिलो निपातको लोभ सूत्रको प्रस्तुतीकरणलाई लिऊँ । भगवान्ले यसो भन्नुभयो – अर्हतले यसरी भन्नु भएको सुनेको छु – “भिक्षुहरू एक स्वभाव (=धर्म) लाई त्याग । तिमिहरूलाई अनागामी हुने जिम्मा लिन्छु ।”

श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यद्वारा नेपाल भाषामा अनूदित इतिवृत्तकमा जम्मा ११५ पृष्ठहरू छन् । यो ग्रन्थ बु.सं. २५२६, अर्थात् २०३९ सालमा प्रकाशित गरिएको थियो ।

Buddha The Truth & The Human Beings

प्रस्तुत पुस्तक स्व. पवित्रबहादुर वज्राचार्यले लेख्नु भई बु.सं. २५२९ मा यसको प्रकाशन गरी वितरण गर्नु भएको थियो ।

यस पुस्तकमा बुद्ध महानता र धर्मको महत्त्व र सङ्घका गुणबारे वर्णन गरिएका छन् ।

(घ) महापरिनिब्बान सुत्त :

यो त्रिपिटकमा दीघनिकायअन्तर्गत महावर्गमा रहेको तेस्रो सूत्र हो । भगवान् बुद्धको अन्तिम यात्राको सजीव, सरस र करुण वर्णन यस महापरिनिब्बानसूत्तमा पाइन्छ । अपरिहानीय धर्म (अभिवृद्धि हुने धर्म), अन्तिम वर्षावास, तीन महिनापछि परिनिर्वाण हुने (आयु संस्कार त्याग) घोषणा, चार संवेजनीय स्थान, चैत्य बनाउन योग्य व्यक्तिहरूको अस्थिधातु, भगवान् बुद्धका अन्तिम शिष्य सुभद्र, अन्तिम उपदेश, बुद्धको महापरिनिर्वाण, दाहसंस्कार, अस्थि-धातु पूजा सत्कारको वर्णन गरिएको छ ।

श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यले यसको सम्पादन गर्नु भई यसको प्रकाशन गरिएको थियो ।

(ङ) पायासि सूत्र

पायासि सूत्र, दीघनिकायको महावर्गमा पर्ने दसौं सूत्र पायासिराजञ्ज सूत्रहरूको सङ्ग्रह गरिएको पुस्तक हो ।

यस पुस्तकमा यो (लोक) पनि छैन, परलोक पनि छैन, सुकृत्य र दुष्कृत्य कर्मको फल, विपाक छैन भनेर मिथ्या धारणा भएको पायासी राजालाई आयुष्मान् कुमार काश्यपले अनेक उपमा र उदाहरण दिई बोध गरेको उल्लेख गरिएको छ । यो पुस्तक जो पछिल्लो प्रकाशन हो ।

(च) महापरित्राणको संक्षिप्त परिचय

त्रिपिटक ग्रन्थमा रहेका २९ वटा सूत्रहरू पाठ गर्ने उद्देश्यले संकलित सूत्रहरूको समूह भएको ग्रन्थलाई ‘महापरित्राण’ भनिन्छ । त्रिरत्नको गुणानुस्मरण र सत्यानुभावले चारैतिरबाट आउन सक्ने सम्भाव्य भय, विघ्नबाधा, उपद्रव, रोग र शोकबाट रक्षा होस् अनि सुख शान्ति प्राप्त होस् भन्ने मनसायले गरी भिक्षु सङ्घबाट पाठ गरिने महापरित्राणको आफ्नै महत्त्व छ ।

‘महापरित्राणया संक्षिप्त परिचय’ श्रद्धेय बाजे पूर्णबहादुर वज्राचार्यको ७३ औं जन्मदिवसको उपलक्ष्यमा आयोजित महापरित्राणको अवसरमा उहाँलाई समर्पित गरी लेखेको हो । यो पुस्तक २०३७, मंसिर ६ गते प्रकाशित गरी धर्मदानको रूपमा वितरण गरिएको

थियो । यस पुस्तकमा महापरित्राणमा पाठ गरिने २९ वटा सूत्रहरूको संक्षिप्त परिचय र महत्त्वबारे उल्लेख गरिएको छ ।

(छ) कम्मद्वानदीपनी

विशिष्ट बौद्ध विद्वान् म्यानमारका अगमहापण्डित लेडी सयादो (उ. सोभण महास्थविर) ले लेख्नु भएको अनेकौं दीपनीहरूमध्ये एउटा कम्मद्वान दीपनी पनि एक प्रमुख दीपनी हो । यस दीपनीमा मनुष्य जन्म दुर्लभ, बुद्धको जन्म हुनु दुर्लभ, पञ्चस्कन्ध, आयतन र धातुलाई सो उदारहण स्पष्ट रूपमा प्रस्तुत गरिएको छ । बर्मी भाषामा रहेको सो पुस्तक नेपाल भाषामा अनुवाद र सम्पादन श्रद्धेय भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरले गर्नु भएको हो ।

यो दीपनी वीर-पूर्ण स्मृति ग्रन्थमालाको चौथो श्रृङ्खलाको रूपमा श्रद्धेय पूर्णबहादुर वज्राचार्यको निर्वाण-कामनासहित समर्पित गरी वि.सं. २०४७ सालमा प्रकाशित गरिएको थियो । प्रकाशितको आधा (५०० वटा) पुस्तक नेपाल बौद्ध परियति शिक्षालाई सहयोग हुने किसिमले धर्मदान गरिएको कुरो स्मरणीय छ ।

श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्यले आफ्ना पिता र माताको निधन पश्चात् आफ्नो निवासस्थानमा श्रद्धेय भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरलाई गरी अभिधर्म विषयमा धर्मदेशना गराउनु भएको थियो । परिवारका सम्पूर्ण सदस्यहरू सम्मिलित भई धर्मदेशना हुने र छलफल गर्ने उक्त बैठकको नाउँ अभिधर्म बैठक हुन आयो । एक दिन अभिधर्मसम्बन्धी 'फेणुपिण्डुपम रूपं' भन्ने पञ्च-स्कन्धको विषयमा कुरा चल्दा श्रद्धेय पवित्रबहादुर वज्राचार्यले यो गाथा श्रद्धेय पिता पूर्णबहादुरले विशेष अभिरुचि राख्ने विषय हो, यो सुन्न मन पराएको कुरो व्यक्त भएपछि पूज्य बुद्धघोष भन्तेले बर्मी भाषामा कम्मद्वान दीपनी रहेको ग्रन्थ अनुवाद गर्दै छलफल गराउनु हुन्थ्यो । सोही क्रममा यो पुस्तक नेपाल भाषामा अनुवाद र प्रकाशनमा आएको हो ।

(ज) मांयात निर्वाण स्वाँ

विक्रम संवत् २०४० साल, माघ ८ गते दीवङ्गत हुनु भएकी ममतामयी, करुणामयी माता वीरमाया वज्राचार्यको निर्वाणको कामना गरी मिलिन्द-प्रश्न ग्रन्थको वेस्सन्तर वर्गमा रहेको एक अंशलाई पुस्तकको रूपमा दिई श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यले सो लेख्नु भएको पुस्तक हो । दीवङ्गत माताको ४५ दिनको पुण्य तिथिको उपलक्ष्यमा २०४० साल फाल्गुनमा प्रकाशित गरी उक्त पुस्तक धर्मदान गरी वितरण गरिएको थियो ।

(झ) बायात निर्वाण स्वाँ

दिवङ्गत पिता पूर्णबहादुर वज्राचार्यको निर्वाणको कामना गरी २०४२ मतयाका दिन प्रकाशित गरी वितरण गरिएको श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्य लिखित यस पुस्तकमा श्रद्धालु उपासक र उपासिकाहरूले दैनिक रूपमा बुद्धवन्दना र बुद्धपूजा गर्दा पाठ गरिने पालि गाथालाई समेत समावेश गरिएको छ ।

(ञ) पूर्णबहादुर स्मृतिग्रन्थ

पूर्णबहादुर स्मृतिग्रन्थ श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यद्वारा सम्पादन गरिएको हो । जम्मा १८४ पृष्ठ भएको प्रस्तुत स्मृतिग्रन्थ वीर-पूर्ण स्मृति ग्रन्थमाला ५ का रूपमा वि.सं. २०५३ सालमा यसको विमोचन गरी प्रकाशित गरिएको हो । नेपाल भाषा, नेपाली भाषा र अंग्रेजी

भाषामा श्रद्धेय पूर्णबहादुर वज्राचार्यको गुणानुस्मरण, उहाँको व्यक्ति, बुद्धधर्म, बौद्ध संस्कृति र साहित्य, समकालीन बौद्ध इतिहास आदि विषयमा श्रद्धेय भन्तेहरू, पूज्य गुरुमाहरू एवं बौद्ध विद्वान् लेखक र लेखिका तथा सर्वसाधारणद्वारा लिखित लेख रचनाहरू सङ्ग्रहीत यस ग्रन्थको आफ्नै महत्त्व छ। यो स्मृतिग्रन्थ ल.पु. हखबहाल, रत्नाकर महाविहारमा विमोचित गरी २०४१, मंसिर १६ गते प्रकाशित गरिएको थियो।

(ट) त्रिपिटक : एक चिनारी

अमिता धाखा लिखित प्रस्तुत त्रिपिटक एक चिनारीमा त्रिपिटकको ऐतिहासिक पृष्ठभूमिदेखि हालसम्म त्रिपिटकको संरक्षण र कसरी भइआएको छ भन्ने विषयलाई छोटकरीमा प्रस्तुत गरेर त्रिपिटकअन्तर्गतका प्रायः सबै ग्रन्थहरूको संक्षिप्त परिचय यसमा दिइएको छ। समग्रमा १९ पृष्ठ मात्र भएको पुस्तक दुण्डबहादुर वज्राचार्यद्वारा नेपालीमा अनूदित भई दीघनिकायको विमोचन हुँदा २०५६ सालमा धम्मदानका रूपमा यसको वितरण गरिएको थियो।

(ठ) निदान कथा

बोधिसत्व सुमेध ऋषिदेखि सिद्धार्थ बोधिसत्व बुद्ध हुनु भएको अवस्थासम्मको संक्षिप्त कथा सङ्ग्रहीत निदान कथा 'परमत्थ जोतिका' भने जातक अट्टकथाअन्तर्गत पर्ने कथा हो। दूरे निदान, अविदूरे निदान र सन्तिके निदान गरी तीनवटा निदानमा वर्गीकृत प्रस्तुत गरिएको यस निदान कथा श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यले नेपाल भाषामा अनुवाद गर्नु भएको थियो। जम्माजम्मी १७० पृष्ठको यो पुस्तक बु.सं. २५४३ मा प्रकाशित गरिएको थियो।

(ड) धम्मपद (संक्षिप्त कथासहित)

धम्मपद त्रिपिटकको सुत्तपिटकअन्तर्गत खुद्दकनिकायमा रहेको १५ ग्रन्थहरूमध्ये एक हो। अर्थकथाको मूल सारसहित पालि गाथा नेपाल भाषामा श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यद्वारा अनुवाद गरिएको थियो। यस ग्रन्थमा ४२३ वटा गाथाका साथै गाथासँग सम्बन्धित ३०५ वटा कथाहरूको सङ्क्षेपमा उल्लेख गरिएको छ। बुद्धधर्मको प्रारम्भिक अध्ययन गर्नेहरूका लागि उपयोगी यो ग्रन्थ धार्मिक पुस्तक प्रकाशन र धर्मदानमा श्रद्धा भएका प्रातःस्मरणीय पवित्रबहादुर वज्राचार्यको ४५ दिनको पुण्य तिथि, २०५८ साल पौष २८ गते शनिवार श्री रत्नाकर महाविहार, हखबहालमा श्रद्धेय भिक्षु सुदर्शन महास्थविरबाट विमोचित गरी धम्मदान पुण्यानुमोदन गरी वितरण गरिएको थियो।

निःस्वार्थ सहयोगी एवं समाजसेवी पवित्रबहादुर वज्राचार्य

दुर्गाबहादुर श्रेष्ठ

सचिव, शहीद-स्मारक समिति, के.का. ललितपुर ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्यसँग वि.सं. २०२९ साल माघ १६ गते शहीद-स्मारक समितिको आयोजनामा ललितपुर, मङ्गलबजारमा भएको शहीद-दिवसको कार्यक्रममा परिचयको आदान प्रदान भयो । उहाँ बह्ययात्मिक निस्वार्थ सहयोगी एवं समाजसेवी हुनुहुन्थ्यो । त्यस बेला उहाँले शहीदहरूप्रति श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दै भन्नु भएको थियो – “यी शहीदहरूले हाम्रो स्वतन्त्रताको लागि आ-आफ्नो जीवन अर्पण गरेका थिए । शहीदहरूले कसको लागि आफ्नो जीवन अर्पण गरेका थिए भन्नेबारे यस संस्थाले शहीद-सप्ताह वा शहीदहरूकै जन्मजयन्ती कार्यक्रममा व्यक्त गर्ने गराउने कार्य गर्दै आइरहेकोमा म धेरै धेरै खुशी छु । यस्तो पवित्र कार्य सम्पूर्ण नेपालीलाई राष्ट्रिय स्तरमा गराउनुपर्नेमा यति भए पनि यस संस्थाले जस्तोसुकै कठिन अवस्थामा पनि निरन्तर रूपले शहीदसम्बन्धी कार्य गर्दै आइरहेको छ । मान्नेपछि तपाईंहरूलाई, धन्य भन्छु ।”

प्रत्येकवर्ष यस समितिद्वारा आयोजित कार्यक्रममा पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाइ अटुट रूपमा भाग लिन आउनु भई श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्नु हुन्थ्यो । यस समितिकै आयोजनामा वि.सं. २०३९ सालमा जनै पूर्णिमाको दिन ललितपुर, दौबहालमा शहीद शुक्रराज जोशी ‘शास्त्री’ को ८९औं जन्मजयन्ती मनाउँदै गरेको समयमा प्रहरीहरू आएर लाठी चार्ज गरी कार्यक्रम विथोलिदिए । लाठी चार्जकै सिलसिलामा पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाइको टाउकोमा कटर बाँसको मार पऱ्यो । त्यस समय पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाइले – “शहीद जस्तो राष्ट्रिय विभूतिको कार्यक्रम गर्न दिएर केही



नेपाली काङ्ग्रेसका सर्वोच्च नेता स्व. गणेशमान सिंहले सम्बोधन गर्नुहुँदै । भादगाँउले टोपी र चस्मा पहिरी उभिनु भएका स्व. पवित्रबहादुर वज्राचार्य ।

फोटो साभार : शस्मा.स.

बिग्रँदैन्थ्यो । गलत कुरा भएछ भने मात्र पक्रनुस् वा कारवाइ गर्नुस् । कार्यक्रम गर्न दिएर केही हुँदैन, कार्यक्रम चलाउन दिनुस् । शहीदलाई विश्वभरमै महत्त्व दिएको हुन्छ । तपाईंहरू सक्नुहुन्छ भने गलत कार्य गर्नेहरूलाई कारवाइ गर्नुस्, तपाईंहरूलाई

हामी पनि साथ दिनेछौं ।” भनी निस्वार्थ तथा पवित्र आत्माले सम्झाउँदा-सम्झाउँदै पनि प्रहरीको लाठी उहाँमा परि छाड्यो । अन्तमा शहीद शुक्रराज जोशी ‘शास्त्री’ को जन्मजयन्ती कार्यक्रम भाँडियो नै । सो कार्यक्रममा गणेशमान सिंह, तुल्सीलाल अमात्य, मनमोहन अधिकारी, विष्णुबहादुर मानन्धर, कृष्णराज वर्मा, नरबहादुर कर्माचार्य, देवेन्द्रलाल श्रेष्ठ (काइला बा), डा. बुद्धिधर वज्र आदि व्यक्तिहरूको उपस्थिति थियो ।

२०४६ सालमा हाम्रो मुलुकमा पुनः प्रजातन्त्र आएपछि देशमा विकासको गति छिटो होला भनी तपाईं हामी सबैले सोचेका थियौं । जनताले ल्याएको प्रजातन्त्र आएको १०/१२ वर्ष बितिसक्दा पनि देश विकसित हुनुको साटौं राष्ट्रिय अर्थतन्त्र ध्वस्त हुन पुग्यो, देश र जनता बरबाद हुँदै गई रहेछ भनी पवित्रबहादुर वज्राचार्यदाईले देशप्रति चिन्ता लिन्दै आफ्नो दुखेसो पोख्नु भएको थियो । उहाँले बेला-बेलामा यस्तो भन्ने गर्नुहुन्थ्यो – “व्यक्तिको आचरण राम्रो भएमा जुनसुकै व्यवस्था तथा सरकार पनि राम्रो हुन्छ । अमेरीका, चीन, बेलायत, रुस, जर्मनी, जापान, कोरिया आदि देशहरूमा भिन्न भिन्न व्यवस्था छन्, तर देश र जनताको स्वार्थको लागि आफ्नो बलिदान गर्न सक्ने नेताहरू पनि त्यहाँ छन् । त्यसैले त्यहाँ व्यवस्थाको उपयोगिता सिद्ध भएको छ । तर यहाँ स्वार्थी नेता तथा कार्यकर्ताहरूले गर्दा जताततै भाँडभैलो छ ।”

उहाँले यस समितिलाई स्वतन्त्ररूपले निरन्तर अगाडि बढाई शहीदहरूसम्बन्धी विविध कार्यक्रमहरू सञ्चालनार्थ एउटा कोष स्थापना गर्नुपर्ने कुरा बरोबर उठाउनु भएको थियो । तर सो कार्यको थालनी नहुँदै अल्पायुमै भगवान्ले पवित्रबहादुर वज्राचार्यदाईलाई लग्नुभयो । उहाँको दिवङ्गत आत्मालाई चिरस्थायीको प्राप्ति होओस् भन्ने कामना गर्दछु । अस्तु !

अतिथिको सेवामा पिताज्यू

अरणीतारा वज्राचार्य

हामी नेपालीहरूको संस्कारमा अतिथिहरूलाई देवताका रूपमा मानिन्छ । यही कुरो चरित्रार्थ गर्दै मेरा दिवङ्गत पिताज्यू पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यूले व्यवहारिक रूपमा पालन गर्दै सदैव प्रसन्न चित्त र खुला हृदयले अतिथिहरूको सेवा र सत्कार गर्नुहुन्थ्यो । उहाँ तन, मन धनले सदा परसेवामा कार्यरत रहनुहुन्थ्यो । धार्मिक क्षेत्र, सामाजिक क्षेत्र, आफ्ना ज्ञातिवन्धुहरू, विदेशीहरू, भाषासेवीहरू, विभिन्न सङ्घसंस्थामा कार्यरत व्यक्तिहरू अर्थात् सबै क्षेत्रमा संलग्न हुनेहरू उहाँबाट निःस्वार्थ सेवा र सहयोग प्राप्त गर्ने गर्दथ्यो ।

उहाँले भिक्षुसङ्घलाई भोजन दान चतु प्रत्यय दान कार्यक्रम गर्नुहुन्थ्यो । प्रायः प्रत्येक दिन आफ्नो घरमा पाहुनाहरूको सेवा गर्ने अवसर पिताजीलाई प्राप्त हुन्थ्यो ।

१) धार्मिक क्षेत्रमा अतिथि सेवा :

मेरा पिताज्यू धार्मिक विचारका व्यक्ति हुनुहुन्थ्यो । बुद्ध, धर्म र सङ्घप्रति उहाँमा अगाध श्रद्धा थियो । भगवान् बुद्धको वचन –

“पण्डितानञ्च सेवना एतं मङ्गल मुत्तमं ।” – मङ्गल सूत्र

अर्थात् ज्ञानी र पण्डितहरूको सेवा गर्नाले मङ्गल हुन्छ । सोही वचन पालन गरी पिताज्यू सधैं पण्डितहरूको सत्सङ्ग गर्न रुचाउनुहुन्थ्यो । ज्ञानी र पण्डितहरू भए ठाउँ पुगेर सत्सङ्गत मात्र गर्ने होइन कि उनीहरूलाई आफ्नै निवासस्थानमा आमन्त्रित गरी आफ्नो परिवारका सम्पूर्ण सदस्यलाई विभिन्न कुशल कार्यमा सहभागी हुने वातावरण तयार पारिदिनु हुन्थ्यो ।

प्रायः सबै श्रद्धेय भिक्षु र गुरुमाहरूको अतिथि सेवा पिताज्यूले गर्नु भएको छ । सबैका बारेमा ब्याख्या गर्नु साध्य छैन । अतः यहाँ केही यस्ता प्रमुख भिक्षुहरू जसलाई पिताज्यूले अगाध श्रद्धा गर्नुहुन्थ्यो, उहाँहरूका बारे यहाँ छोटकरीमा केही मुख्य कुरा प्रस्तुत गर्दछु ।

(क) प्रथम सङ्गमहानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर :

नेपालका प्रथम सङ्गमहानायक पूज्यपाद प्रज्ञानन्द महास्थविरज्यूप्रति पिताज्यूको विशेष श्रद्धा थियो । उहाँलाई आफ्नै पितासरह सम्मान प्रदान गर्नु हुन्थ्यो । प्रज्ञानन्द भन्तेज्यू श्री शाक्यसिंह विहार, यैना पाटनमा विहार गर्नुहुन्थ्यो । पिताज्यू प्रायः प्रत्येक दिन, कहिलेकाही त दिनको दुई-तिन पटकसम्म पनि विहारमा जानु भई आफूले उहाँको सक्दो सेवा टहल गर्ने गर्नुहुन्थ्यो । श्रद्धेय प्रज्ञानन्द भन्ते अस्वस्थ भई थाइलैण्डमा पटक पटक औषधोपचारको निम्ति जानु भएको बेला पिताज्यूले आवश्यक प्रबन्ध गरिदिनु भएको थियो । परिवारका सबै सदस्यहरूलाई धर्मको रसपान गराउन पिताज्यूले श्रद्धेय प्रज्ञानन्द भन्तेज्यूलाई आफ्नो निवासस्थानमा आमन्त्रित गर्नु भएको थियो । उहाँले दैनिक १ घण्टा ध्यान गर्ने र ध्यानको कार्यक्रम पश्चात् प्रवचन दिने गर्नु भई सत्मार्गमा लगाउने विधि बताउनु हुन्थ्यो । यो क्रम ६ महिनासम्म निरन्तर रह्यो ।

घरमा कुनै विशेष दिन कसैको जन्म दिवस, विभिन्न चाडपर्व जस्ता शुभ अवसरमा उहाँले प्रज्ञानन्द भन्तेज्यूलाई आमन्त्रित गर्नुहुन्थ्यो । पिताज्यूले भिक्षुसङ्गलाई चतु प्रत्यय दानद्वारा सेवा गर्ने गर्नुहुन्थ्यो । यति मात्र होइन, अन्य प्रकारका आवश्यकतानुसार समेत उहाँले सक्दो दान, सेवा गर्नुहुन्थ्यो ।

(ख) भिक्षु बुद्धघोष महास्थविर :

हाम्रा हजुरवा श्रद्धेय पूर्णबहादुर वज्राचार्यज्यू विक्रम सम्बत् २०४१ मा दिवङ्गत हुनुभएको थियो । त्यस बेला परिवारका सम्पूर्ण सदस्यहरूमा धर्मसंवेग उत्पन्न भएको थियो । भगवान् बुद्धका गम्भीरका साथै सूक्ष्म धर्म-स्कन्ध, धातु, आयतन र सत्यप्रति सबैको अध्ययन गर्ने इच्छा उत्पन्न भयो । पिताज्यूले श्रद्धेय बुद्धघोष भन्तेज्यूलाई अनुरोध गर्नु भए अनुसार उहाँले प्रत्येक शुक्रबारका दिन साँझ करिब दुई घण्टा समय दिनुहुन्थ्यो । उहाँले बर्माका प्रसिद्ध, विद्वान् डा. लेडी सयाडोको ‘कम्मठान दिपनी’ जस्तो गम्भीर विषयलाई बर्मी भाषाबाट नेपाल भाषामा अनुवाद गर्नुहुन्थ्यो । यस्तो गम्भीर विषयबारे परिवारका सदस्यहरूका बीच छलफल हुने गर्दथ्यो ।

“कालेन धम्म-साकाच्छा एतं मङ्गलमुत्तमं ।” – बुद्ध वचन

अर्थात् समय-समयमा धर्मको छलफल गर्नु मङ्गल हो । यसरी सोही धार्मिक छलफलबाट अति गम्भीर र सुक्ष्म परमार्थ धर्मसम्बन्धी ज्ञानको जग बस्न गयो । पछि उहाँले अभिधर्मको शिक्षा समेत दिनुभयो । जुन बैठककोठामा बसेर श्रद्धेय भन्तेज्यूले अभिधर्मको शिक्षा दिनुहुन्थ्यो, त्यस बैठक कोठाको नाम नै अभिधर्म बैठक रहन गयो । यसरी पिताज्यूले परिवारका सदस्यहरू सबैका लागि गम्भीरभन्दा गम्भीर ज्ञान सिक्ने वातावरण तयार पार्नुभयो ।

(ग) भिक्षु सुदर्शन महास्थविर :

सुदर्शन भन्तेज्यूलाई समय-समयमा आफ्नो निवासमा आमन्त्रित गरेर पिताज्यू उहाँको सेवामा समर्पित रहनुहुन्थ्यो । सुदर्शन भन्ते कीर्तिपुरमा बस्नुहुन्छ । पिताज्यूले आफ्ना दिवङ्गत पिता र माताको चिरस्मरण हेतु कीर्तिपुर विहारमा चार संवेजनीय स्थानमध्ये दुई स्थान लुम्बिनी र कुशीनगरको प्रतिक स्वरूपको निर्माणकार्य गरिदिनु भएको छ । श्रद्धेय भन्तेज्यू विविध विषयका ज्ञाता हुनुहुन्छ । उहाँले समय-समयमा नेपाल र नेपाली भाषामा त्रिपिटकको अनुवाद र प्रकाशन कार्यमा आफ्नो अमूल्य सल्लाह र सुझाव दिने गर्नु हुन्छ ।

(घ) भिक्षु सुमङ्गल महास्थविर :

आधुनिक थेरवाद बुद्धशासनमा विश्वकर्माका रूपमा सबैले श्रद्धेय भिक्षु सुमङ्गल महास्थविरज्यूलाई चिन्दछन् । अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र निर्माण, वृद्धाश्रम (वनेपामा ध्यानकुटीमा) निर्माण, गणमहाविहार, बुद्ध विहार आदि विहार निर्माणमा वहाँको ठूलो देन छ । उहाँ भन्तेज्यू पाटन आउनु हुँदा प्रायशः हाम्रो निवासस्थानमा पाल्नु भई कुशलवार्ता गर्ने गर्नुहुन्थ्यो ।

(ङ) भिक्षु ज्ञानपूर्णक महास्थविर :

श्रद्धेय ज्ञानपूर्णक महास्थविरजस्ता प्रख्यात विद्वान्सँग दीर्घकालदेखि पिताज्यूले सत्सङ्ग गर्नु भयो । श्रद्धेय भन्तेज्यू पनि धार्मिक कार्यबारे उत्साह जगाउन समय समयमा पिताज्यूको आमन्त्रणलाई सहर्ष स्वीकार गरी हाम्रो निवासस्थान आउनु हुन्थ्यो । यो क्रम हालसम्म कायमै छ ।

२) विदेशी विद्वानहरूको आतिथ्य सेवा :

(क) फूजी गुरुजी र उहाँका शिष्यहरू :

दोस्रो विश्वयुद्धताका हिरोसिमा र नागासाकीमा एटम बमको प्रहारद्वारा असङ्ख्य मानवीय नरसंहारको दर्दनाक दृश्यबाट प्रभावित भई फूजी गुरुजीले विश्वभरि शान्ति स्थापनार्थ शान्ति स्तूपको निर्माण कार्यको थालनी गर्नु भयो । फूजी गुरुजी र उहाँका शिष्यहरूले हालसम्म विश्वभरि करिब नब्बेवटा ठूलठूला शान्ति स्तूपको निर्माणकार्य सम्पन्न गरिसक्नु भएको छ । भगवान् बुद्धको जन्मभूमि नेपालमा पनि शान्तिस्तूपको निर्माण गर्ने योजना बनाएर उहाँहरू आउनु भएको थियो ।

यस्ता महान् व्यक्तित्व फूजी गुरुजीलाई पिताज्यूले भित्री हृदयदेखि नै श्रद्धा गर्नुहुन्थ्यो । अतः आफ्नो निवासस्थान गाबहालमा उहाँले विहारमा भई उहाँहरूका लागि बास र भोजनको समुचित व्यवस्था गरिदिनु भएको थियो । फूजी गुरुजीको ८९ औं शुभ जन्मोत्सव नेवारी

परम्परा अनुसार नेवारी
बाजागाजाका साथ
धूमधामसित मनाइएको
थियो । पुल्चोकमा
अवस्थित भू.पू. सैनिक
सङ्गठनको कार्यालय देखि
मङ्गलबजारसम्म खटमा
राखी हजारौं मानिसहरूको
सहभागितामा बढो
हर्षोल्लासका साथ उहाँको
जन्मदिन मनाइएको थियो ।
फूजी गुरुजी समय-
समयमा नेपाल आउनु हुँदा
प्रायः हाम्रो निवासमा
बस्नुहुन्थ्यो । एकचोटि
उहाँलाई करिब ६ महिनासम्म निरन्तर सेवा गर्ने मौका हामीलाई प्राप्त भयो ।



फूजि गुरुजीका साथ सपरिवार

नेपालमा प्रजातन्त्रको पुनः स्थापनापछि श्री ५ को सरकारले निष्पानजन म्योहोजी (फूजी गुरुजीद्वारा स्थापित बौद्ध संस्था) लाई पोखराको अनुद डाँडा र लुम्बिनीमा शान्ति स्तूप बनाउने अनुमति दियो । आफ्ना गुरुजीको सपना साकार तुल्याउन मोरियोका भन्ते जसले ३० वर्षको अथक प्रयासपछि पोखरामा शान्ति स्तूपको निर्माण सम्पन्न गर्नुभयो र नावातामे भन्ते जसको लुम्बिनीमा अज्ञान व्यक्तिद्वारा हत्या भयो । उहाँहरूलाई बुवाज्यूले आफ्नै निवासस्थानमा विहारजस्तै जहिले पाल्नु भए तापनि बास र भोजनको व्यवस्था गरिदिनुका साथै यथाशक्य आर्थिक सहयोग दिएर आफ्ना अतिथिहरूको सेवा गर्ने गर्नुहुन्थ्यो ।

जापनीज भन्तेज्यूहरूले राजभाईको घर परिवार हामी आफ्नै घर परिवार जस्तो ठान्दछौं भनेर भन्नु हुन्छ । यस कथनबाटै थाहा हुन्छ कि पिताज्यूले गर्ने आतिथ्यसत्कार अनुपम थियो । परिचित वा अपरिचित जोसुकै जापनी भन्तेहरूको नेपाल आगमन हुँदा हाम्रो निवासमा अवश्य पाल्नुहुन्छ ।

३) बुद्धधर्मसम्बन्धी अनुसन्धान गर्नेहरू :

बुद्धधर्म विषयमा अनुसन्धान गर्न इच्छुक आफ्नो देशभित्र वा विदेशी पाहुनाहरूलाई बुवाज्यू सदा खुला हृदयले स्वागत गर्ने गर्नुहुन्थ्यो । उहाँले आफ्नो निवासस्थानमा मातापिताको नाममा संचालित वीरपूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयको पनि उहाँहरूलाई प्रयोग गर्न दिनुहुन्थ्यो । सबैभन्दा महत्वपूर्ण कुरो त जिज्ञासुहरूको आवश्यकता र अनुसन्धानका विषयसँग सम्बन्धित काम कुरामा सल्लाह र सुझावसमेत दिने गर्नुहुन्थ्यो । विभिन्न मुलुकका बौद्ध विद्वानहरू जो बुद्धधर्ममा अनुसन्धान गर्ने विचारले नेपाल आउनु हुन्थ्यो उहाँहरू सबैजना मेरा पिताज्यूसित राम्ररी परिचित हुनु भएको कुरा उहाँहरूका मन्तव्यबाटै विदित हुन्छ ।

४) श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानेश्वर महास्थविर, कुशीनगर :

भगवान् बुद्धको महापरिनिर्वाण भएको स्थान कुशीनगरसित नेपालको वर्तमान थेरवाद बुद्धधर्मको इतिहासको सम्बन्ध अभिन्न रहि आएको छ । कुशीनगरका भदन्त ऊ चन्द्रमणि महास्थविरको देनस्वरूप नेपालमा पुनः स्थविरवादी परम्पराको थालनी भएको हो । अतः हामी नेपालीहरू सदाका लागि कुशीनगरका भन्तेज्यूप्रति कृतज्ञ रहने छौं । हाल कुशीनगरका प्रमुख भिक्षुका साथै अखिल भारतीय भिक्षुसङ्घका सङ्घनायक समेत हुनुभएका श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानेश्वरसित पिताजीको अगाध सम्बन्ध थियो ।

श्री शाक्यसिंह विहारमा कठिन दान गर्न उहाँ भन्ते पहिलो पटक नेपाल आउनु भएको थियो । त्यस बेला पिताजीले त्रसम्भव सहयोग गर्नुभयो र आफ्नो निवासस्थानमा भन्तेज्यूलाई आमन्त्रित गर्नुभयो । यथासक्दो दानपुण्य पारमि पनि बढाउनु भयो । पिताजी प्रायः जाडोको याममा YMBA (Young Man Buddhist Association) को नेतृत्व गर्दै तीर्थयात्रा जानु हुन्थ्यो । यसरी परस्पर अन्तरसम्बन्धको विकास हुँदै गयो ।

५) थाइल्याण्डका भन्तेज्यूहरूको अतिथि सेवा :

नेपालको आधुनिक थेरवाद बुद्धधर्मको सम्मुथान र विकासका काममा थाई भन्तेज्यू, गुरुमाहरू र थाई उपासक उपासिकाहरूको महत्त्वपूर्ण स्थान रहेको छ । थाइल्याण्डका सङ्घराज (नेपालमा वडागुरुजी जस्तै) राजगुरु नेपाल पाल्नु हुँदा पिताज्यूले श्री शाक्यसिंह विहारमा उहाँलाई आमन्त्रित गरी आकर्षक बुद्धमूर्ति उपहार चढाई उहाँको आतिथ्य सत्कार गर्नु भएको थियो ।

सम्पूर्ण

बुद्धवचन (त्रिपिटक)
मार्वन स्टोनमा
लिपिबद्ध गर्नु भएका
वाट पकनामका
श्रद्धेय भन्तेज्यू नेपाल
पाल्नु हुँदा उहाँलाई
बुबाज्यूले
ललितपुरको दरवार
स्क्वायर, मङ्गल
बजारमा एउटा
विशेष कार्यक्रमको
आयोजना गर्नु भई
भव्य स्वागत गर्नु
भएको थियो । यसरी
नै, श्रद्धेय बुडसुड,
ठवि भन्तेज्यूहरू र



वाट पाकनाममा श्रद्धेय भन्ते सोमदेच फ्रा महाराज मङ्गलाचार्य (बैकक) लाई स्वागत गर्नु हुँदै ।

थाई उपासक उपासिकाहरू नेपाल पाल्नु हुँदा उहाँले हर सम्भव सेवा गर्नु हुन्थ्यो । बुबाज्यूले उहाँहरूलाई आफ्नो ससुराली टेकू कुलेश्वर (काठमाडौं) को घरमा विहार भै निवास र

भोजनको समेत यथोचित व्यवस्था गरिदिनु हुन्थ्यो । निज भन्तेज्यूले पिताजीलाई मित्रताको प्रतीकस्वरूप धातुको एउटा ठूलो बुद्धमूर्ति उपहार स्वरूप प्रदान गर्नुभयो ।

त्यस्तै थाइल्याण्डका प्रसिद्ध गुणावरण भन्तेज्यू नेपाल पाल्नु हुँदा बुबाले आफ्नो निवासस्थानमा आमन्त्रित गरी उहाँको सेवा गर्नु भएको थियो ।

६) बर्मीज भन्तेज्यूहरूप्रति अतिथि सेवा :

बर्मी भन्ते, गुरुमा र बर्मी जनताहरूप्रति हामी अत्यन्त आभारी छौं । भगवान् बुद्धको शुद्ध धर्म-शील, समाधि र प्रज्ञा-नेपाल लगायत भारतमा प्रायः विलुप्त वा विकृत अवस्थामा रहेको थियो । बुद्धशासन शुद्धरूपमा गुरु-शिष्य परम्परामा संरक्षित हुँदै आएको छ । आज हामीहरूलाई जुन शुद्ध धर्मको अध्ययन र अभ्यास गर्ने सुअवसर प्राप्त भई आएको छ, सो सबै बर्मी भन्ते, गुरुमा र बर्माका जनताको योगदानको प्रतिफल हो । बर्मी भन्तेज्यूहरूप्रति पिताज्यूको विशेष श्रद्धा रहेको थियो । बर्माका प्रसिद्ध विद्वान् भन्तेज्यूहरू नेपाल पाल्नु हुँदा प्रायः सबै जनालाई पिताज्यूले आफ्नो निवासस्थानमा आमन्त्रित गरी सेवा र सत्कार गर्नुहुन्थ्यो । केही प्रमुख भिक्षुज्यूहरू जसको सेवा गर्ने मौका पिताजीलाई प्राप्त भयो उहाँहरू हुन् -

(क) महासी सयादो :

बर्माका प्रसिद्ध कर्मस्थानाचार्य र छद्म सङ्गायनको समयमा प्रश्न गर्नु भएका ऊ. शोभन महासी सयादो विक्रम सम्बत् २०३७ सालमा नेपाल भ्रमणमा पाल्नु भएको थियो । त्यस बेला उहाँलाई आफ्नो निवासस्थानमा आमन्त्रित गरी अतिथि सेवा र सत्कार गरियो ।

(ख) टाउपुलु सयादो :

४५ वर्षदेखि निरन्तर धृताङ्ग शील (नसुत्ने/शरीरलाई नलेटाउने) धारण गरी, अर्ण्यमा (जङ्गल) मात्र बसी ध्यान भावनाको अभ्यास गर्नु हुने टाउपुलु सयादोको पनि विशेष प्रकारले आफ्नै निवासस्थानमा स्वागत र सत्कार गर्नुभयो ।

(ग) ऊ. पण्डिताभिवंस :

महासी सयादोका शिष्य कर्मस्थानाचार्य ऊ. पण्डिताभिवंस नेपालमा ध्यान शिविरको संचालन कार्यक्रममा पाल्नु हुँदा प्रायः आफ्नो निवासस्थानमा आमन्त्रित गर्नु हुन्थ्यो । उहाँबाट ओवादा श्रवण गरी दान पुण्य कार्य गरी अतिथिको सेवा सत्कार कार्य गर्नुहुन्थ्यो ।

(घ) दोपञ्जचारी गुरुमा :

बर्माका मोलमिङ्गका खेमाराज, क्याम्पसका अध्यक्ष शासन धज सिरिपवर धम्माचारिय अनागरिक दो पञ्जाचारी र उहाँका साथमा पाल्नु हुने गुरुमाहरूलाई आफ्नो निवासमा आमन्त्रित गरी अतिथि प्रदान गर्नु भएको थियो ।

यसका साथै, बर्मी उपासक र उपासिकाहरूलाई समेत उहाँहरूको रुचिअनुसारका भोजन दान गरी यथोचित स्वागत सत्कार गर्नुहुन्थ्यो ।

७) विपश्यनाचार्य स. गोयन्का गुरुजी :

भगवान् बुद्धद्वारा प्रातिपादित शुद्ध धर्म शील, समाधि र प्रज्ञाको मार्ग पुनः प्रचारमा स. गोयन्का गुरुजीले ल्याउनु भएको हुँदा विपश्यना ध्यान नेपाली जनमानसलाई अवगत हुँदै आयो । संसारका दुःख-जन्म, जरा, ब्याधि र मरणबाट विमुक्ति दिलाउन विपश्यनाको साधना नै एकमात्र उपयुक्त माध्यम हो । यस्तो महत्त्वपूर्ण विद्याको विषयमा जनमानसलाई



जानकारी दिलाउने पवित्र उद्देश्यले स. गोयन्का गुरुजीलाई रत्नाकर महाविहार, गाबहालमा आमन्त्रित गर्नु भई उहाँद्वारा मार्गदर्शन र निर्देशन दिलाउने वातावरण तयार पारिदिनुभयो ।

८) युवक बौद्ध मण्डल नेपाल :

पिताजीको नेतृत्वमा विक्रमसम्बत् २०२७ सालमा युवक बौद्ध मण्डल, नेपालको स्थापना भएको हो । उहाँले उक्त संस्थालाई आफ्नो शरीरको महत्त्वपूर्ण अङ्गको संरक्षण गरेभैं संरक्षण दिनुभयो । उक्त संस्थामा प्रत्येक शनिवार विभिन्न बौद्ध विद्वानहरूबाट प्रवचन कार्यक्रम गरिन्छ । पिताजी उक्त कार्यक्रमहरूमा प्रायः सम्मिलित हुने गर्नु हुन्थ्यो । प्रवचन समाप्ति पश्चात् बौद्ध विद्वानहरूलाई आफ्नो निवासस्थानमा स्वागत गर्दै जलपान वा भोजनद्वारा आतिथ्य सेवा गर्नु पिताज्यू आफ्नो धर्म र कर्तव्य ठान्नु हुन्थ्यो ।



स्वनिवासमा वज्राचार्य गुरुजुहरूलाई नामसंगिती पाठ गराउँदै ।

९) बज्राचार्य गुरुज्यूहरूप्रति अतिथि सेवा :

पिताज्यू आफ्नो परम्परागत कुल वंशज धर्म वज्रयानप्रति पर्याप्त श्रद्धा राख्नुहुन्थ्यो । उहाँ प्रातः ४ बजे श्री रत्नाकर महाविहार हखबहालमा स्तोत्र पाठ (तुत) गर्न जानुहुन्थ्यो । आफ्नो र परिवारका सदस्यहरूका जन्मदिनमा वनबहाल नामसङ्गति गुठीका, हखबहालका आजुहरू र बुबहालका नामसङ्गति गुठीका गुरुज्यू/गुरुमाज्यूहरूलाई आफ्नो निवासस्थानमा आमन्त्रित गर्नु भई दानपुण्यकार्य र भोजनद्वारा (समय बजी) सेवा गर्नुहुन्थ्यो ।

त्यस्तै, यल पञ्चदानको सुअवसरमा पनि दिनभरि शाक्य वज्राचार्यलाई रोटी, धान, चामल, मालपुवा र नगद प्रदान गर्नु हुन्थ्यो । यस अघि शाक्य वज्राचार्यलाई आसन ग्रहण गराई उहाँहरूलाई पूजा गरी टीका लगाइ दिनुहुन्थ्यो । विशेष रूपमा हखबहालका दश पारमिता आजुहरूलाई अमन्त्रित गरी उहाँहरूलाई दानपुण्यका साथै भोजन (पालं) को व्यवस्था गरी अतिथीहरूको सेवा गर्नुहुन्थ्यो । त्यस्तै, परम्परादेखि चलि आएको श्राद्ध गर्दा पनि पाँच जना गुरुज्यूहरूलाई निमन्त्रणा दिई दानपुण्य गरी भोजन गराई आफ्नो कुलधर्मको संरक्षण गर्नुहुन्थ्यो ।



हखबहालका दशपारमिता आजुहरूलाई स्वनिवासमा पूजा गर्दै ।

१०) लामाज्यूहरूप्रति आतिथ्य-सेवा

पिताज्यू लामाज्यूहरूप्रति पनि असीम श्रद्धा राख्नुहुन्थ्यो । कर्मपा गुरुलाई आफ्नो निवासस्थानमा भव्य स्वागत गर्नु भएको थियो । त्यस्तै, हिरण्यवर्ण महाविहारमा जानु हुँदा त्यहाँका लामाज्यूहरूलाई उहाँले जहिलेपनि भोजनका लागि निमन्त्रणा दिएर आउनु हुन्थ्यो । हजुरबुबाको निधन हुँदा मैत्री गुम्बाका अवतारी लामाज्यूको नेतृत्वमा करिब २० जना लामाज्यूहरूबाट दिनभरि आफ्नै निवासस्थानमा पूजाको आयोजना गर्नु भएको थियो । साथै, आफ्नो ज्ञातिवन्धु-ज्ञानकाजी लामाज्यू र उहाँकी जननी साननिनीलाई सदैव स्वागत गर्नुहुन्थ्यो ।

११) विभिन्न सङ्घसंस्थाका मित्रहरू

जुनसुकै काम एकलैले गर्नुभन्दा समूहगत रूपमा गरेमा त्यस्तो काम निकै प्रभावशाली हुन्छ । त्यसैले विभिन्न सङ्घसंस्थाहरूको स्थापना गरिन्छ । पिताज्यू विभिन्न धार्मिक सङ्घसंस्था र सामाजिक सङ्घसंस्थाहरूमा आजीवन क्रियाशील रहनुहुन्थ्यो ।

आफ्ना धर्ममित्रहरू, सुन चाँदी व्यवसायी सङ्घका सदस्यहरू, भाषासेवी मित्रहरू, सहपाठीहरू, शिक्षक वर्ग, बुद्ध जयन्ती ट्रष्ट कमिटीका सदस्यहरू इत्यादि सबैलाई उहाँ खुल्ला हृदयले स्वागत, सत्कार र अभिवादन गर्नुहुन्थ्यो । आफ्ना ज्ञातिबन्धुहरूका साथै जुनसुकै चिरपरिचित वा अपरिचित भिक्षुहरूको समेत विना भेदभाव स्वागत र सम्मान गरी सबैलाई आफ्नो उत्कृष्ट आतिथ्य-सेवाद्वारा प्रभावित तुल्याउनु हुन्थ्यो ।

यसरी जीवनपर्यन्त माथि उल्लिखित उत्कृष्ट कार्य गरेर नेपालीहरूका साथै विदेशी विद्वानहरूको हृदयमा समेत अमिट छाप छोडेर पिताज्यूले यस धरातलमा आफ्नो पदचिन्ह अङ्कित गर्नुभयो ।

भवतु सब्ब मङ्गलं !

मलाई सानैमा धर्मको बाटो देखाउने मेरो प्रिय भिनाज्यू राजभाई

महेश्वरमान शाक्य

आदरणीय भिनाज्यू स्व. राजभाई वज्राचार्यज्यूको भौतिक शरीर आज हाम्रो बीचमा नरहेता पनि उहाँको सम्झना हाम्रो हृदयमा सदा सर्वदा रहेको छ । मेरो विचारमा यो पृथ्वीमा बोधीसत्त्व जन्म लिन आउनु भएको जस्तो लाग्छ । किनकी वहाँको व्यवहार विचारहरू सबै बोधिसत्त्वसित मिल्दा जुल्दा थिए । अति नै धार्मिक विचारधारी दुःखीमाथी अती नै दया गर्ने र करुणा जगाउने वानी भएको व्यक्ति रोगीमाथी अतिनै दया गरी सेवा गर्ने हरेक व्यक्ति माथि प्रेम आदरभाव र मिलनसार व्यवहार गर्ने व्यक्ति भिक्षु तथा गुरुआमाहरूको हेरविचार कुनै चिजको कमि नहुने गरी के कस्तो मद्दत गर्नु पर्ने हो तुरुन्तै तन, मन र धनले जे गर्नु पर्ने हो सबै कुराकामहरूको सेवा गर्दै आउनु भएको व्यक्ति हो ।

वहाँले बुद्धधर्म प्रचार-प्रसार गर्नको लागि के मात्र गर्नु भएन होला ? यस्मा पूरा बयान गरी साध्यनै छैन सबैलाई जानकारी भएकै कुरा हो ।

विभिन्न धार्मिक सङ्घ संस्थाहरूा विभिन्न पदमा रही हरेक ठाउँ ठाउँमा विभिन्न कार्यक्रमहरू गरी धर्म प्रचार-प्रसार गर्दै आइराख्नु भएको व्यक्ति हुनुहुन्थ्यो । स्वदेशी र विदेशीहरूसँग समेत नजिक ल्याई विभिन्न व्यक्तिहरूलाई विदेशसम्म पठाई, विदेशीहरू आउँदा आफ्नै घरमा राखी सेवा गर्दै आउनु भएको व्यक्ति हुनुहुन्थ्यो ।

आफ्नै घरमा समेत वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालय खोली बुद्धधर्मका अमूल्य अमूल्य पुस्तकहरू राखी मानिसहरूलाई अध्ययन गर्ने मौका दिनु भएको छ । विदेशी भिक्षुहरू आउँदा आफ्नै घरमा राखी के कस्तो प्रकारको सेवा गर्नुपर्ने हो कुनै कमी नहुने गरी खुशी गराई सेवा गर्दै आईराख्नु भएको थियो । कुनै श्रद्धेय भिक्षु, श्रामणेर गुरुआमाहरू विदेश जानुपन्थो भने

आफै दगुदै पासपोर्ट, भिसा, टिकटसमेतको सबै प्रकारको व्यवस्था गरी सेवा गर्दै आईराख्नु भएको थियो ।

आफ्नै एकमात्र प्रिय भाई दुण्डबहादुर वज्राचार्यलाई सानैदेखि धर्मको बाटो देखाई अध्ययन गराई आज नेपालकै बुद्धधर्मसम्बन्धी ठूल ठूला महत्वपूर्ण पुस्तकहरू अनुवाद प्रकाशन गरी वहाँलाई महान् विद्वान् बनाउने अवसर पाउनु भएको छ । वहाँले धेरै नै महत्वपूर्ण पुस्तकहरू प्रकाशन गरी दिनु भएर आज देशका कुना काप्चामा रहेका विभिन्न प्रकारका मानिसहरूले अध्ययन गरी धर्मसम्बन्धी धेरै कुराहरू सिक्ने ज्ञान पाउने अवसर पाएका छन् । यो वहाँकै देन हो । यदि दुण्डबहादुर (सानुभाई) दाईले पुस्तकहरू अनुवादगरी प्रकाशन नगरी दिनु भएको भए आज हामीले बुद्धधर्मसम्बन्धी गहिरो कुराहरू थाहा पाउन गान्हो पर्ने थियो ।



बौद्ध गतिविधिमा सहभागी हुँदै

घर परिवारमा छोरा डा. प्रदीप, छोरी अरणीतारा, सुनिता, सुजाता तथा भान्जीहरू सबैलाई सानै बाल्यकालदेखि धर्मको बाटो देखाउँदै आईराख्नु भएको हुँदा आज यी सबै बच्चाहरूमा कुनैकमी छैन । कोही डाक्टर, कोही इन्जिनियर, कोही लेक्चरल कोही व्यापारी सबै एकभन्दा एकको कमी छैन । श्रद्धेय भिक्षु तथा गुरुआमाहरूको त्यति नै सेवा सत्कारमा कुनै कमी छैन यो पनि वहाँकै ठूलो देनबाट भएको हो ।

भिनाज्यूले मेरो दिदी भान्जा, भान्जीहरू कुनैले गल्ती गरेमा बुद्ध बचनहरू प्रयोग गरी ज्ञानको कुराहरू सुनाउनु हुन्थ्यो । गाली भनेकै गर्नु हुन्थ्यो । आजसम्म घरपरिवारहरूमा ठूलो सोरले बोलेको भन्ने नै सुन्न पाएको छैन ।

वहाँले मेरो दिदी रेणुसँगको बैबाहिक सम्बन्धपछि मलाई पनि आफ्नै प्रिय भाई सरहको व्यवहार गरी माया गर्नु हुन्थ्यो र बुद्धधर्मको अध्ययनको बाटोमा लैजानु भयो । हरेक ज्ञान गुणको कुराहरू सुनाउनु हुन्थ्यो । पुस्तकहरू अध्ययन गर्न दिनु हुन्थ्यो । हरेक विहारहरूमा लैजानु हुन्थ्यो । त्यहाँ श्रद्धेय भिक्षु तथा गुरुमाहरूसँग परिचय गराई दिनु हुन्थ्यो र देश विदेशका श्रद्धेय भिक्षुहरू सँग समेत परिचय गराई बुद्धधर्मको सेवा सत्कार गर्न सिकाउनु हुन्थ्यो । वहाँबाट मलाई बुद्धधर्मको बाटो देखाउँदै आईराख्नु भएको हुँदा मैले पनि आज आफ्नो परिचय दिँदै श्रद्धेय भिक्षु तथा गुरुआमाहरूको सेवा सत्कार गर्न सिक्न पाएँ र विभिन्न संस्थाहरूमा विभिन्न पदमा बसी बुद्धधर्मको प्रचार-प्रसार तथा सेवा सत्कारहरू गर्ने पनि सिक्न पाएको छु । यो पनि वहाँकै देन हो ।

अस्तीमात्र कार्तिकको दोश्रो हप्तामा लुम्बिनी, कपिलवस्तु र पोखरा भ्रमण गर्नको लागि काठमाडौँबाट आफ्ना प्रिय भतिजा अशोकरत्न अनुरत्न, छोरा र छोरी अरणीतारा, सुजाता तथा भान्जीहरूको साथमा एउटा गाडीनै लिएर बुटवल आउनु भएको थियो । विभिन्न ठाउँहरूमा रमाई खुसी खुसीका साथ भ्रमण गरी फर्कनु भएको मेरो भिनाजुको त्यो लुम्बिनी त्यो कपिलवस्तु त्यो पोखरा, त्यो ससुराली घर सबै यात्रा अन्तिम भएको रहेछ । जुन घटना हुने दिन थियो त्यो दिनमा उहाँको मृत्यु हुनु भन्दा केही समय अगाडिसम्म पनि फोनबाट मैले मिठो मिठो कुराहरू गरेको थिए । साथै केही अर्ति पनि दिदै हुनु हुन्थ्यो । र त्यही दिनमा मेरो छोराको शुभ विवाहको लागि वहाँको छोराछोरीहरू बुटवल आउँदै हुनुहुन्थ्यो त्यही मार्गको १५ गते पूर्णिमाको दिनमा वहाँको अन्तिम दिन भयो । आज यी सबै कुराहरूको सम्भना गर्दै वहाँको नाउँमा हामी सबैले ध्यान भावना गरी मैत्री दिने काम गर्नुपर्छ ।

मेरो जीवनमा पवित्रबहादुर दाईको देन

हेराकाजी कुमारजीव अवाले
सुमलटार, ललितपुर-१५ ।

मेरो जीवनभर कहिल्यै विर्सन नसक्ने गुण लगाउनु भएका पवित्रबहादुर वज्राचार्य दाइसितको अन्तिम भेटघाट वि.सं. २०५८ जेष्ठ २७ गते उहाँकै निवासस्थानमा भएको थियो । म अमेरीका जानुभन्दा अगाडि उहाँसित भेट गर्न जान्दा उहाँले मलाई सुभेच्छा प्रकट गरी हात मिलाउनु भएको अझै झल झल सम्भन्छु । संयोगको कुरा, त्यसको ६ महिनापछि उहाँको भाई दुण्डबहादुरसित फोनमा कुराकानी हुँदा पवित्रबहादुर दाइको निधन भएको दुःखद खबर सुन्दा म स्तब्ध भएँ । उहाँले मलाई मेरो भिक्षु जीवन र गृहस्थ जीवनमा पुऱ्याउनु भएका सहयोग एकएक गरी वृत्तचित्रभै मेरो सामुन्ने आयो । उहाँसित सम्पर्क भएका व्यक्तिहरूलाई दुःखद खबर पुऱ्याउन तत्कालै मैले अमेरीका र टाइवानमा काहीं फोन, काहीं इमेल गरी खबर पुऱ्याएँ । चारैतिर उहाँको दुःखद समाचारले सबै दुःखी भए ।

मेरो आदरणीय दाजु श्रद्धेय भिक्षु धर्मगुप्तको एउटा पत्र बैंककबाट मलाई वि.सं. २०४५ फागुन १२ गतेको दिन प्राप्त भयो । त्यसबेला उहाँले मलाई बैंककमा आई बुद्धधर्मसम्बन्धी अध्ययन गर्न बोलाउनु भएको थियो । उहाँले यदि बैंककमा आउने हो भन्ने गृहस्थी त्याग गरी प्रव्रजित भएर अध्ययन गरेमा सजिलो हुने कुरा उक्त पत्रमा उल्लेख गर्नु भएको थियो । पत्र प्राप्त भएको भोलिपल्ट नै पूज्यपाद सङ्ग्रहमहानायक भिक्षु प्रज्ञानन्द महास्थविर बस्नुभएको श्री शाक्यसिंह विहारमा गएर उहाँसित बैंककमा गई अध्ययन गर्न जाने सम्बन्धमा सरसल्लाह गरी रहेकै समय पवित्रबहादुरदाइसित मेरो भेट भयो । पवित्रबहादुर दाइले पनि मलाई बैंकक गई अध्ययन गर्ने हो भन्ने श्रामणेर भएर नै जानुपर्छ, त्यसको लागि आफूले सक्दो सहयोग दिने आश्वासन दिनुभयो । बैंकक जानलाई समय कम मात्र भएको

कारण तत्कालै उहाँसँगै गई श्रद्धेय कुमार काश्यपभन्तेसित सम्पर्क राख्न गयौ । पासपोर्ट बनाउने कामदेखि लिएर थाई भिसासम्म लिन उहाँ आफै तत्परतासाथ मलाई सहयोग गरी दिनुभयो । सङ्गमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविर समक्ष श्रद्धेय भिक्षु कुमार काश्यपको हातबाट वि.सं. २०४५ चैत्र ११ गते श्री शाक्यसिंह विहारमा श्रामणेर हुने सौभाग्य पाएकोले म ज्यादै खुशी भएको थिएँ । श्रामणेर भई त्यसको ठीक एक महीनापछि बैकक जान सफल भएँ । ती सबै कार्यमा उहाँले पुऱ्याउनु भएको सहयोगको निम्ति म जीवनभर उहाँप्रति ऋणी भएको छु । यी सबै काम पवित्रबहादुर दाईकै निःस्वार्थ सहयोगको कारण सम्भव भएको हो भन्ने कुरा म सम्झन्छु ।

मेरो भिक्षु जीवन र गृहस्थी जीवनमा जति जति उहाँसित सम्पर्क भयो त्यति त्यति नै उहाँका बारे बढि जान्न अवसर पाएँ । उहाँ बुद्ध र बुद्धधर्मप्रति अत्यन्त श्रद्धावान व्यक्ति हुनुहुन्थ्यो । बुद्धधर्म अध्ययन गर्न चाहनेहरूका लागि उहाँ सहयोगी, करुणावान र मिलनसार मित्र हुनुहुन्थ्यो । उहाँले बुद्धधर्मको निम्ति दृढतापूर्वक जीवन समर्पण गर्नुभयो । बुद्धधर्मको सेवा गर्न पाए हरुकक भई जतिसुकै दुःख कष्ट उठाउन पनि तयार हुनुहुन्थ्यो । विभिन्न बौद्ध निकायका धर्म गुरुहरूलाई पनि उहाँ श्रद्धा राख्नुहुन्थ्यो । उहाँ जस्ता दयालु, सहयोगी, करुणा भएको व्यक्ति यस युगमा कमै मात्र होला । मैले देखे जानेअनुसार म जस्तै अन्य कयौँ व्यक्तिहरूका उहाँ सहयोगी हुनुहुन्थ्यो । जति रीस उठेपनि मनभित्रै लुकाएर अनुहारमा मुस्कान ल्याई आफूभित्र उठेको रीसलाई शान्त पार्ने उहाँमा असाध्यै राम्रो बानी छ । उहाँको जहिले पनि मुसु मुसु हास्ने अनुहार म सधैं भ्रस भ्रस सम्भ्रीरहन्छु । उहाँको निधनबाट सम्पूर्ण बौद्ध जगतमा अपूरणीय क्षति भएको छ । उहाँप्रति कृतज्ञताका दुई श्रद्धाञ्जली शब्द सुमन अर्पण गर्दै उहाँलाई निर्वाण प्राप्त होस् भनी प्रार्थना गर्दछु ।

उपासक व्यक्तित्वहरूको निधनमा केही शब्द

सायमी के.रवि
सुखी होतु डेस्क

नेपालमा थेरवाद बुद्धशासनको पुनर्जागरण भएको आधा शताब्दी नाघिसकेको छ । संवत् २००१ सालमा बुद्धधर्मको प्रचार प्रसार गर्न नपाइने भनी भिक्षु श्रामणेरहरूलाई देश निकालासमेत गरिएको कलङ्कित इतिहास देख्ने भोग्नेहरू अबै जीवित इतिहासका रूपमा हाम्रा सामु साक्षी छ । थेरवाद बुद्धशासनको पुनर्जागरण कालको सुरुको इतिहासमा हामी भिक्षु महाप्रज्ञा (पछि बौद्ध ऋषि), भिक्षु प्रज्ञानन्द (कर्मशील), भिक्षु अमृतानन्द, भिक्षु धर्माशोक, भारतका भदन्त आनन्द कौशल्यायन, बर्माका श्रद्धेय चन्द्रमणि महास्थविर, श्रीलंकाका श्रद्धेय नारद र प्रियदर्शी महास्थविरहरूलाई स्मरण गर्दछौँ । यसरी नै, धर्मादित्य धर्माचार्य, भाजुरत्न उपासक, चित्तधर हृदयहरू पनि स्मरणीय हुनुहुन्छ । त्यति बेला थेरवाद बुद्धशासनलाई

अहिलेको अवस्थामा पुन्याउन ठूलो योगदान दिने उपासक उपासिकाहरू धेरै थिए भने पछि बिस्तारै अन्य उपासकोपासिकाहरू पनि योगदानको क्षेत्रमा लागेका थुप्रै घटनाहरू हाम्रा सामु विद्यमान छन् ।

अनेकन् उपाय गरी थेरवाद शासनलाई माथि उकास्ने सत्प्रयास गर्ने चार जना उपासकहरूको केही महिनाभित्रै निधन भएको समाचारले नेपाली बौद्ध-जगतमा स्तब्धताको आभास देखिएको छ ।

ती व्यक्तिहरू क्रमशः
(१) रामलाल मानन्धर,
(२) कुञ्जबहादुर रंजित
(३) भाइकाजी रंजित र
(४) पवित्रबहादुर
(राजभाई) वज्राचार्य
हुन् ।



श्री शाक्यसिंह विहारको कार्यक्रममा सहभागिता

मंसिर १५ का दिन निधन हुनुभएका उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्यको युवक बौद्ध-मण्डलको स्थापना, गुँला धर्मदेशना, शाक्यसिंह विहार, मणिमण्डप

विहारको निर्माण तथा त्रिपिटक अनुवाद ग्रन्थको प्रकाशन एवं वीर-पूर्ण पुस्तक संग्रहालय आदिको विकासमा योगदान रहेको थियो ।

संवत् २०५१ को धर्मप्रदीप वार्षिक पत्रिकाका सम्पादक भिक्षु कोण्डन्यले विहार तथा बौद्ध संस्थाहरूको प्रतिनिधिका रूपमा सम्बन्धित व्यक्तिहरूसित दुईवटा प्रश्न विचार सर्वेक्षण एवं सङ्कलनका रूपमा “कसले के भने एउटै प्रश्नमा अनेक जवाफ” शीर्षक राखी प्रकाशित गरेको थियो । संयोगको अवसर पारी दिवङ्गत उपासक राजभाईको विचार मात्र यहाँहरूसमक्ष साभार प्रस्तुत गरिन्छ ।

थेरवाद बुद्धधर्मलाई अघि बढाउँदै लान तत्काल कस्तो कदम चाल्नु पर्ला बताइ दिनुहुन्छ कि ?

श्री राजभाई वज्राचार्य (श्रीशाक्यसिंह, पाटन) : हाम्रो भिक्षुसङ्घ धेरै कमजोर छ । अहिले संख्यात्मक एवं गुणात्मक अभिवृद्धि गर्नुपर्ने देखिन्छ र गृहस्थहरूले तन, मन र धनले सपोर्ट गर्नुपर्छ । पत्रिका आदिको प्रकाशन गर्नु राम्रो हो तर यतिले मात्र पुग्दैन, बेला-बेलामा अस्थायी श्रामणेर (भिक्षु) बनाउन र बन्न प्रेरणा दिनुपर्छ, ताकि उनीहरूले प्रब्रजितहरूको भित्री समस्या बुझ्न । बुद्धधर्म किताबमा पढेर होइन व्यवहारमा उताउँ लान सक्नुपर्छ ।

प्रब्रजित जीक बिताइरहेकाहरूका सम्बन्धमा केही भन्नु छ कि ?

राजभाई वज्राचार्य (पाटन) : उहाँहरूमा धेरैको अगाध श्रद्धा छ तर श्रद्धा बिलाएर नजाओस् भन्ने मेरो इच्छा-आकाङ्क्षा रहेको छ । गृहत्यागीहरूमा मैत्री सहगत चित्त हुनु

आवश्यक छ । उहाँहरू वन्दनीय, स्वच्छ, पवित्र मानिनुहुनेहरूले महिला/पुरुषको प्रश्नबाट टाढा रहन सक्नु राम्रो कुरा हुनेछ ।

त्यस्तै, हामीमा एकताको भाव सृजना गर्नुपर्‍यो । एउटा-एउटा विहारमा आ-आफ्नै ताल भई विभेद नीति हुनु भएन । प्रव्रजितहरूका निम्ति सामूहिक कोष खडा गर्नेतर्फ भिक्षुसङ्घले सोच्नुपर्छ ताकि आपद्-विपद् आइपरेको बेला कसैको भरोसा खोज्नु नपरोस् । त्यसरी नै, हाम्रा उपासकोपासिकाहरू र भन्ते-अनागारिकाहरूका बीच आपसी परस्पर मेलमिलापको सम्बन्ध रहिरहनु फलदायी हुनेछ ।

(स्रोत : धर्म-प्रदीप वर्ष ३/३ र आनन्दभूमि वर्ष २९, अङ्क ९ मा प्रकाशित प्रस्तुतिको संक्षेपीकरण – सं.)

पवित्रबहादुर वज्राचार्यको एक पुस्तक

महेन्द्ररत्न शाक्य
सिन्वाहिटी, ललितपुर ।

पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्यज्यू आफ्नो अर्ध वृद्धावस्थामै हामीलाई सदाका निम्ति छाडेर जानुभयो । ललितपुर गाबहालको बाटो लागेर हिंड्दा मैले जहिले पनि उहाँको पसलमा फर्केर हेर्ने गर्छु । मलाई टाढैबाट देखेबित्तिकै हात उठाउनु भई 'भगवान शरण' भनी बोल्नु हुने पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यू आज पनि पसलमै हुनुहुन्छ कि भन्ने भान हुन्छ । शान्त स्वभाव, हँसिलो मुहार, जतिसुकै धनवान् भए पनि रत्तिभर अभिमान नगर्ने निराभिमानी पवित्रबहादुर वज्राचार्यको अनुहार हेरेरछि जतिसुकै रिसाएको मन पनि पग्लिन्छ जस्तो लाग्छ । बुद्धधर्मको प्रचार-प्रसार एवं समाजसेवामा तन मन धनले समर्पित व्यक्तित्व श्री वज्राचार्यको निधनले नेपालको बौद्ध जगत्ले एक सच्चा सेवक, महान् उपासक गुमाउनु परेको छ । भगवान् बुद्धका पवित्र उपदेशहरू सङ्कलन गरेको पवित्र बौद्ध ग्रन्थ त्रिपिटकलाई नेपाल भाषा र नेपालीमा अनुवाद गरी प्रकाशन गर्ने महान् अभियान उहाँ र उहाँका परिवारले सुरु गर्नु भएको छ । त्रिपिटकका तीन पिटकहरू – सुत्तपिटक, विनयपिटक र अभिधर्मपिटकमध्ये सुत्तपिटकअन्तर्गत पाँचवटा ठूलठूला निकाय ग्रन्थहरू छन् । पाँचवटा निकायहरू – क्रमशः दीघनिकाय, मज्झिमनिकाय, संयुत्तनिकाय, अङ्गुत्तरनिकाय र खुद्दकनिकाय हुन् । खुद्दकनिकायमा पनि १५ वटा ग्रन्थहरू छन् । पाँच निकायमध्ये पहिलो तीनवटा निकायहरू र खुद्दकनिकायका केही ग्रन्थहरू पवित्रबहादुर वज्राचार्यका भाइ बौद्ध विद्वान् श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यबाट अनूदित भई उहाँहरूकै परिवारबाट प्रकाशनमा ल्याउनु भएको छ । यो महान् कार्यको लागि नेपाली बौद्धहरू उहाँहरूप्रति सदा ऋणी रहनेछन् ।

श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यले नेपालमा बुद्धधर्मको प्रचारका लागि आफ्नो जीवनकालमा थुप्रै कार्यहरू गरेर जानु भयो । उहाँ स्वयं बौद्ध विद्वान् लेखक पनि हुनुहुन्थ्यो । आज मलाई उहाँको पुण्य स्मृतिमा उहाँले लेख्नुभएको पहिलो पुस्तक "द बुद्ध द टूथ एण्ड द ह्यूमन

विइड्स” बारे केही चर्चा गर्न मन लागेको छ । पुस्तकबारे मेरो कुनै जिज्ञासा र आलोचना छैन । ४”X ६” साइजको पृष्ठ १९ को सानो पुस्तिका भए पनि पाठकहरूका निम्ति अत्यन्त उपयोगी सिद्ध भएको छ । यसमा उहाँले बुद्ध र बुद्धले देशना गर्नुभएको चतुआर्यसत्य धर्मलाई आजका मानवले कसरी हेर्नुपर्छ भन्ने कुराहरू स्पष्ट पारिएको छ । बुद्धधर्मप्रति उहाँको आफ्नै विचार र धारणाहरू यस पुस्तिकाबाट हामीले बुझ्न सक्छौं । सन् १९६७ मा प्रकाशित गरिएको यो पुस्तिका हाल अप्राप्य भएकोले यहाँ पुस्तकको सङ्क्षिप्त वर्णन प्रस्तुत गर्दछु ।

अङ्ग्रेजी भाषामा लेखिएको यस पुस्तकको आवरणमा पुस्तक र लेखकको नाम र सिद्धार्थको जन्मको रेखाचित्र कोरिएको छ, जसमा कमलको फूलमा टेक्नु भएका सिद्धार्थका दुईवटा फाइलाहरू ‘ज्ञा’ र ‘न’ = ज्ञानको प्रतीकका रूपमा देखाइएका छन् । त्यसपछि भित्रको पृष्ठमा लेखककले आफ्नो कुरा Preface लेख्नु भएको छ । प्रिफेसको सुरुमै उहाँले लेख्नु भयो – It is my first attempt in writing this booklet. I feel therefore happy in presenting my ideas about the All-Enlightened one and teachings. अर्थात् ‘लेखनमा यो मेरो पहिलो प्रयास हो । त्यसैले सर्वज्ञ बुद्ध र उहाँको शिक्षाबारे मेरो विचार व्यक्त गर्न पाएकोमा मलाई खुसी लागेको छ’ । त्यही पङ्क्तिमा उहाँले आफूलाई लेखनमा सहयोग गर्नु हुने उहाँका गुरु आशाराम शाक्यज्यूप्रति कृतज्ञता व्यक्त गर्नु भएको छ । प्रिफेसको पछाडिको पृष्ठमा "Gift of Dhamma Excels all other Gift" अर्थात् “सबै दानलाई धर्मदानले जित्छ” भन्ने बुद्धवचन लेख्नु भई उक्त पुस्तक विश्वशान्तिको कामना गरी निःशुल्क वितरणार्थ एक हजार प्रति आफैले प्रकाशित गरेको उल्लेख गर्नु भएको छ । त्यसपछि पुस्तिकाको पहिलो पृष्ठ सुरु हुन्छ ।

"The Buddha, the truth and the human beings" अर्थात् “बुद्ध, सत्य र मानवहरू” भन्ने एउटै शीर्षक राखी लेख्नु भएको यस पुस्तिकाको सुरुआत उहाँले यसरी गर्नुभयो – (भावानुवाद)

“एक जना बुद्धिमान् विद्यार्थीका निम्ति वास्तविक सत्य के हो भन्ने बुझ्नु, अनुसन्धान खोज गर्नु, व्याख्या गर्नु एउटा समस्या एवं जटिलता नै हो । एकातिर इलेक्ट्रोन न्यूट्रोन प्रोट्रोन जस्ता ससाना अणु परमाणुहरूले ब्रह्माण्डको सृजना भएका कुरा छन् भने अर्कोतिर केही धार्मिक विचारका व्यक्तिहरू संसारको सृष्टि र विनाशमा ईश्वर वा ब्रह्माको हात भएको विश्वास गर्छन् । यी दुवै विचारहरू मेरो विचारमा दुईवटा अतिवाद हुन्, एउटा पूर्वीय र अर्को पश्चिमी अतिवाद ।”

यो उहाँको आफ्नै विचार थियो । त्यसपछि उहाँले ऐतिहासिक पुरुष महामानव गौतम बुद्ध र उहाँले पत्ता लगाउनु भएको चतुआर्य सत्यका बारेमा लेख्नुभयो । डा. एस राधाकृष्णज्यूको भनाइ उदधृत गर्नुहुँदै गौतम बुद्ध ऐतिहासिक व्यक्तित्व हुन्, जसको (तिथि मिति) कालको निर्धारण गर्न सकिन्छ, जसको जीवनीको चित्रण गर्न सकिन्छ, जसको धर्मदर्शनलाई यथार्थ सत्यका रूपमा लिन सकिन्छ भनी उल्लेख गर्नुभएको छ । यसरी नै, अङ्कुरनिकाय र धम्मपदका कुराहरू उल्लेख गर्नु हुँदै यो संसारलाई साँचैको सुख दिन सक्ने व्यक्ति बुद्ध हुनु नै भएको र उहाँले देशना गर्नु भएको चार आर्यसत्य, अष्टाङ्गिक मार्ग नै वास्तविक सत्य र सर्वोत्तम मार्ग भएको कुराको चर्चा गर्नुभयो । त्यसपछि उहाँले निम्नलिखित आठ प्रकारका वचनहरूबारे लेख्नुभयो –

- १) सत्य, उपयोगी तथा प्रिय वचन
- २) सत्य, उपयोगी तर अप्रिय वचन
- ३) सत्य, काम नलाग्ने र प्रिय वचन
- ४) सत्य, काम नलाग्ने र अप्रिय वचन
- ५) असत्य, उपयोगी र प्रिय वचन
- ६) असत्य, उपयोगी र अप्रिय वचन
- ७) असत्य, काम नलाग्ने र प्रिय वचन
- ८) असत्य, उपयोगी र अप्रिय वचन



पवित्रबहादुर वज्राचार्य

यी वचनहरूमध्ये तथागत बुद्धले सत्य उपयोगी र प्रिय तथा अप्रिय दुई किसिमको वचन मात्र ठाउँ हेरी बोल्नु हुने कुरा पनि लेख्नु भएको छ । मानिसको जीवनमा वचनले कत्तिको प्रभाव पार्छ भन्ने कुरा दर्साउन उहाँले बुद्धकालीन केही घटनाहरू अघि सार्नुभयो । अङ्गुलिमाल डाँकूलाई फलामको तरबारले होइन, मीठो बोलीले नै बुद्धले दमन गर्नुभयो । मरेको एकलो छोरोलाई जीवनदान दिन याचना गर्न आएकी कृषा गौतमीलाई कोही पनि नमरेको घरबाट एक मुट्टी सस्यु लिन पठाउनुभयो । यसले कृषा गौतमीको ज्ञानको आँखा खोलिदियो – सबै जना एक दिन मनैपछि भनेर । यसरी नै, दुई छोरा, लोग्ने, आमा, बुबा सबै गुमाई होस् हराएकी बहुलाएकी पटाचारालाई पनि बुद्धले आफ्नो प्रभावशाली वचनद्वारा नै ज्ञानको बोध गराइदिनुभयो । बुद्धले कठोर मनलाई नरम बनाइदिनुहुन्छ र अयथार्थ गलत बाटोमा लागेकालाई सच्चा सही मार्ग देखाउनुभयो ।

त्यसपछि उहाँले अङ्गुत्तरनिकायको कालामसूत्रको कुरा लेख्नु हुँदै कालामहरूलाई बुद्धले उपदेश दिनुभयो कि कुनै पनि सिद्धान्तलाई परम्परागत, पौराणिक आफ्नो मतको धर्मको भन्दैमा आँखा चिम्लेर विश्वास गर्नु हुँदैन, आफूलाई र अरू सबैलाई हित हुने सुख हुने कुरा वा सिद्धान्तलाई मान्नुपछि भन्ने विषयमा चर्चा गर्नुभयो । त्यसरी नै, धर्मका ६ वटा गुणहरू र आठवटा आश्चर्यहरू जुन महासमुद्रका आठवटा आश्चर्य गुणहरूसँग तुलना गरी देशना गर्नुभएको उदानको पहारादसूत्रको उल्लेख गर्नुभयो । उक्त सूत्रमा बुद्धले महासमुद्रका आठवटा कुराहरू बुद्धधर्मसँग यसरी तुलना गर्नुभएको छ – १) महासमुद्र क्रमशः गहिरो भएर गएभैं बुद्धको शिक्षा पनि क्रमशः गहिरो हुन्छ । २) महासमुद्रले स्थिर स्वभाव लिएर आफ्नो समय उलङ्घन गर्दैन । त्यसरी नै, बुद्धका श्रावकहरूले बुद्धको उपदेश र शिक्षाको उलङ्घन गर्दैनन् । ३) महासमुद्रले मृत शरीर बीचमा राख्न नदिई किनारा लगाइदिन्छ । त्यसरी नै, भिक्षुसङ्घले चरित्रहीन भिक्षुलाई सङ्घमा राख्न दिदैन । ४) गङ्गा यमुना अचिरवती आदि ठूलठूला नदीहरू मिल्न गई एउटै नाम महासमुद्र हुन जान्छ । त्यस्तै, क्षत्रिय, ब्राह्मण, वैश्य, शूद्र चारै वर्णका मानिसहरू बुद्धको धर्मविनयमा प्रव्रजित भई एउटै नाम 'श्रमण शाक्यपुत्र' भनी चिनिन्छन् । ५) पानी परे पनि नपरे पनि समुद्रको पानी घट बढ देखिदैन । त्यसरी नै, थोरैले वा धेरै जना भिक्षुहरूले निर्वाण साक्षात्कार गरे पनि निर्वाणको स्वभाव उही रहन्छ । ६) महासमुद्रको एउटै नुनिलो रस भएभैं यो धर्ममा पनि एउटै रस 'विमुक्ति रस' हुन्छ । ७) जसरी महासमुद्र अनेक रत्नले भरिएको हुन्छ, त्यसरी नै यो धर्मविनय पनि चार स्मृतिप्रस्थान, चार सम्यक्प्रधान, चार ऋद्धिपाद, पाँच इन्द्रिय बल, सप्तबोधयङ्ग, अष्टाङ्गमार्ग आदि रत्नले भरिएको छ । ८)

महासमुद्रमा ठूलठूला जीवहरू भएभैं यो धर्ममा पनि श्रोतपन्न, सकृदागामी, अनागामी, अर्हत आदि ठूलठूला जीवहरू रहन्छन् ।

महासमुद्रको गुण लेख्नु भएपछि पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यूले आफ्नो विचार फेरि यसरी पोख्नुभयो - बुद्धधर्ममा शान्ति र पूर्ण स्वतन्त्रता छ । मुस्लिम र क्रिश्चियनहरू ईश्वरमा विश्वास गर्छन् जब कि हिन्दूहरू ब्रह्मामा तर बौद्धहरू निर्वाणप्राप्तिका निम्ति अष्टाङ्गिक मार्गको अभ्यास गर्छन् । त्यसैले बौद्धहरूले ईश्वरमा कहिल्यै विश्वास गर्दैनन्, न त अवतारवादमा नै उनीहरू चतुर्आर्यसत्यमा विश्वास गर्छन् । उत्तम र सुखी जीवनका निम्ति कार्ल मार्क्सतर्फ जानु पर्दैन । कम्युनिस्टहरू विश्वास गर्छन् कि धनीले गरीबप्रतिको शोषणले गर्दा नै दुःख भएको हो । तर मेरो विचारमा यो सीमित क्षेत्रमा मात्र लागू छ । यसले दिने स्वतन्त्रता पनि सीमित क्षेत्रमै छ । सीमित सत्यका बारेमा उदान (पठम नाना तित्थियसूत्र) मा बुद्धले एउटा राम्रो उदाहरण दिनुभएको छ -

धेरै पहिले श्रावस्तीका राजाले अन्धाहरूलाई भेला गरी हात्ती चिनाउन लगाएका थिए । ती अन्धाहरूले हात्तीलाई छोइसकेपछि राजालाई थरी-थरीका जवाफ दिए । जसले हात्तीको टाउको छोयो उसले हात्ती घडाजस्तो छ भन्यो । जसले कान छोएको थियो, उसले नाडलोजस्तो छ भन्यो । जसले खुट्टा छोएको थियो, उसले खम्बाजस्तो छ इत्यादि भन्यो । यो सुनी राजा हाँसे । उनीहरूले एउटा मात्र भाग छोई निर्णय गरेकाले त्यसो हुन गएको हो ।

यही कथालाई आज ससाना भाइ बहिनीहरूको स्कूलको पाठ्यक्रममा पनि समावेश गरिएको पाइन्छ । तर त्यहाँ यो कथा बुद्धले भन्नुभएको हो भनी उल्लेख गरिएको छैन । बुद्धधर्मबाट उत्प्रेरित लेखहरूमा बौद्ध साहित्यको स्रोत खुलाउन किन हिचकिचाउँछन् ? यो एउटा आश्चर्य नै हो । पवित्रबहादुर वज्राचार्यले जुन कुरा लेख्नुभयो, त्यो विनाप्रमाण लेख्नु भएन किनकि उहाँ एक सच्चा बौद्ध हुनुहुन्थ्यो ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यूले अन्तमा लेख्नुभयो — "It is the first missionary-religion in the history of humanity with a universal message of happiness and salvation for all mankind." अर्थात् मानव इतिहासमा यो पहिलो धर्म हो जसले मानवमात्रको सुख र मुक्तिका निम्ति सर्वव्यापी सन्देश फैलाएको छ ।

पवित्रबहादुर वज्राचार्यज्यूले एउटै मात्र पुस्तक लेख्नुभयो । तर तारा हजार भए पनि एउटै चन्द्रले प्रकाश दिएभैं उहाँको पुस्तक पनि प्रकाशमान छन भन्दै उहाँप्रति म आफ्नो शिर निहुन्याई श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दछु ।

निब्बानस्स पच्चयो होतु !

रामग्राम स्तूप र त्यस क्षेत्रको विकास

प्रेमलाल चित्रकार

आजभोलि विभिन्न देशहरूमा घट्टै आएका हत्या, हिंसा र आतङ्कका घटनाहरू नेपालमा पनि बिगबिगीका रूपमा जताततै फैलदै गइरहेको पाइएको छ । यी सबै आतङ्कका घटनाहरूका कारणले गर्दा आज नेपालमा भगवान् बुद्धलाई सम्झने, बुद्धधर्मका धर्मदेशनाहरू सुन्ने, बौद्ध तीर्थस्थलहरूको भ्रमण गर्ने, शान्तिको खोजीमा लाग्ने जस्ता संस्कारको विकास गर्दै हिंड्नेहरूको सङ्ख्या बढ्दै गइरहेको पाइन्छ । यसको ज्वलन्त उदाहरणका रूपमा नवलपरासी जिल्लाको सदर मुकामको मूल बाटोमा हालसालै मात्र त्यस जिल्लामा खटिएर गएका प्रमुख जिल्ला अधिकारीका साथै नगरपालिकाका प्रमुख आदिको साक्रेय सहयोग र संलग्नताबाट त्यहाँ भगवान् बुद्धको मूर्ति स्थापित गरेर पूजा गर्दै आएको बाट पनि माथिका कुराहरूको पुष्टि गर्न सकिन्छ ।

यथार्थ स्थिति : नेपालमा भएको रामग्राम स्तूप र त्यस क्षेत्रको आशातीत विकास आजसम्म पनि हामीले गर्न सकेका छैनौं । यसरी एकातिर आनन्द र शान्तिको खोजीमा लाग्नेहरू नेपालमा भएका बौद्ध तीर्थस्थलहरूको खोजी गर्दै हिंड्नेहरू र बुद्धका मूर्तिहरू ठाउँ-ठाउँमा स्थापना गर्दै हिंड्नेहरूको सङ्ख्या बढ्दै गइरहेको देखिन्छ भने अर्कोतिर भएका तीर्थस्थलहरूको संरक्षण गर्ने, बुद्ध मूर्तिहरूको खोजीनिती गर्ने, तिनीहरूको विविध पक्षबारे अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने, आज हामी एक्काइसौं शताब्दीमा प्रवेश गरि सक्दा पनि यस्ता कार्यहरू गर्न सकेको पाइँदैन । जबसम्म नेपालमा भएका अनेकन् बौद्ध तीर्थस्थलहरूको संरक्षण र विकास गर्दैनौं, भेटिएका बुद्धमूर्तिहरूको पहिचान, अध्ययन र अनुसन्धान गर्दैनौं, तबसम्म देशका विभिन्न भौगोलिक क्षेत्रहरूमा अवस्थित बौद्ध-सम्पदाहरूको संरक्षण र विकास गर्न सकिन्न ।

नवलपरासीको रामग्राम स्तूप : नवलपरासी जिल्लामा अवस्थित रामग्राम स्तूप नेपालमा भएका अनेकन् बौद्ध स्तूपहरूमध्येको एउटा अत्यन्त महत्त्वपूर्ण र संवेदनशील बौद्ध स्तूपका रूपमा चिनिदै आएको स्तूप हो । रामग्राम स्तूप रहेको ठाउँलाई स्थानीय वासिन्दाहरूले “थुथेवारी” भन्ने चलन रहेछ । रामग्राम स्तूपको उचाइ लगभग ६.८५ मिटरजति भएको पाइन्छ । रामग्राम स्तूपको दक्षिण-पश्चिममा रहेको एउटा ठूलो रूखलाई मानिसहरूले कर्मा रूख भन्दारहेछन् । यो स्तूप रहेको ठाउँ नवलपरासी जिल्लाको सदर मुकामदेखि नौ किलोमिटर मात्र टाढा भएको पाइन्छ ।

बौद्ध ग्रन्थहरूमा उल्लेख भए अनुसार भगवान् बुद्धको परिनिर्वाण पश्चात् तथागतका अस्थिधातुहरूलाई त्यसताकका विभिन्न आठ राज्यहरूका राजाहरूको छलफलबाट ठहर गरे-अनुसार तथागतको सम्पूर्ण अस्थिधातुलाई आठ भागमा बन्डा गरिएको थियो । ती आठ भागमध्ये एक भाग रामग्रामको कोलीय राजाको भागमा परेको थियो । यसरी प्राप्त तथागतको अस्थिधातुलाई सुरक्षित साथ संरक्षण दिन त्यस ठाउँमा एउटा स्तूपको निर्माण गरी पूजा गरि आएको हुनाले यो रामग्राम स्तूप एक पवित्रका साथै संवेदनशील तीर्थस्थल प्रमाणित भएको हो ।

कोलीय राज्यको रामग्रामका अतिरिक्त भगवान् बुद्धको अस्थिधातु प्राप्त गरी सञ्चय गरेर राख्ने मौका पाएका अन्य राज्यहरूमा मगध राज्य, वैशाली राज्य, कपिलवस्तु राज्य, अलकाप राज्य, बैठढदीप राज्य, पावा राज्य र कुशीनगर हुन् ।

सम्राट् अशोकको योजना : सम्राट् अशोकको भगवान् बुद्धका स्मृतिहरूलाई अजर अमर बनाउने अभिलाषा भएकोले तथागतका सुरक्षित र सञ्चय सबै अस्थिधातुहरूलाई ८४००० भागमा विभाजित गरी विभिन्न देशहरूमा गई ८४००० स्थलहरूमा स्तूपहरूको स्थापना गरेर पूजा स्तुति गरेर बुद्धको महिमा (शासन) लाई धेरै ठाउँहरूमा फैलाउने योजना गरेका थिए । यही योजनालाई कार्यान्वित गर्ने सिलसिलामा सम्राट् अशोक रामग्राम स्तूप रहेको स्थलसम्म पनि पुग्नु भएको थियो । त्यसताक रामग्राम स्तूपको रातदिन रक्षामा रहेर बसेका नागजातिका समक्ष सम्राट् अशोकले आफ्ना योजनालाई अधि सार्नु भएको थियो । नागजातीले पनि सम्राट् अशोकको योजना सुनेर आफ्ना केही सर्तहरू पूरा गरिदिन सर्तहरू अधि सारेका थिए । यसरी उनीहरूले अधि सारेको सर्तहरूमध्ये केही यस्ता पनि थिए, जो सम्राट् अशोकले पूरा गर्न सक्ने सम्भावना देखिएन र आखिर उनी खाली हात फर्कनु परेको थियो ।

भरही नदी र रामग्राम स्तूप : रामग्राम स्तूपछेउ पुग्नासाथ हामी रामग्राम स्तूपलाई भरही नदीले पहरा दिई आएको पाउँछौं । यसरी नदीले पहरा दिइराखेको कारण वर्षातको समयमा रामग्राम स्तूपको दर्शन गर्न जान अथवा परिक्रमा गर्न जान सार्है मुस्किल भइरहेको पाइन्छ ।

रामग्राममा जाने बाटो तयार हुन सकेको पाइँदैन । रामग्राम स्तूप जाने खेत (बाटोमा) को बायाँपट्टि जापानीहरूको सहयोगमा निर्मित बुद्धको मन्दिर भएको र रामग्राम स्तूप जाने निर्दिष्ट बाटो नभएको र भरही नदीले चारैतिरबाट पहरा दिइराखेको (इजल्याण्डमा) रामग्राम स्तूप भएको कारण रामग्राम स्तूपको नजिक गई परिक्रमा गरी स्तूपको दर्शन गर्ने तीर्थयात्रीहरूलाई सार्है अप्ठ्यारी भइरहेको पाइन्छ ।

रामग्राम स्तूप अत्यन्त महत्त्वको तीर्थस्थल भएको कारण त्यहाँ दर्शन गर्न जाने धार्मिक तीर्थहरूका सुविधाका निम्ति भरही नदीसम्म पुग्ने एउटा सोभो बाटोको निर्माणका साथै भरही नदी तर्न एउटा अर्धचन्द्राकार पुलको निर्माण हुन सकेमा रामग्राम स्तूपसम्म पुगेर परिक्रमा गरी दर्शन गर्नेहरूलाई ठूलो सहयोग पुग्ने देखिन्छ । यस किसिमको निर्दिष्ट बाटोका साथै एउटा पुलसमेतको निर्माण हुन सके – एकातिर त्यस क्षेत्रको स्थल रमणीय हुने देखिन्छ भने, अर्कोतिर रामग्राम स्तूपको दर्शन गर्न आउने तीर्थ यात्रीहरूलाई ठूलो सुविधा पुग्ने देखिन्छ । यसका अतिरिक्त, भरही नदीलाई अझै रमणीय बनाउन नदीमा साना डुङ्गा चल्न सक्ने किसिमको पानीको समेत व्यवस्था मिलाउन सकेमा, त्यस क्षेत्रको विकासमा ठूलो टेवा पुग्ने देखिन्छ ।

प्रचलनमा नआएको भगवान् बुद्धको मूर्ति : रामग्राम स्तूपको केही पर दुङ्गाले बनाएको एउटा सानो मन्दिरमा स्थापना गरी पूजा गरिआएको बुद्धको मूर्तिलाई गहिरिएर अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने हो भने, त्यो मूर्ति प्रचलनमा नआएको भगवान् बुद्धको मूर्ति भन्न सकिन्छ । यस किसिमको मुद्राको भगवान् बुद्धको मूर्ति लेखकले नेपालको अरू ठाउँमा देखेको छैन । यो मन्दिरलाई स्थानीय बासिन्दाहरूले लोहरैली मन्दिर भन्ने चलन रहेछ ।

स्थानीय बासिन्दाहरूको बनाइअनुसार यो भगवान् बुद्धको मूर्ति भरही नदीमा बाढी आएको बेला बगाएर ल्याएको फेला पारी लोहरैलीमा मन्दिर बनाएर स्थापित गरिएको हो भन्ने पाइन्छ । यो बुद्धको मूर्तिको मुद्रालाई गहिरिएर अध्ययन गर्ने हो भने, यो मूर्ति ऐतिहासिक, सांस्कृतिक र पुरातात्विक दृष्टिकोणबाट समेत अत्यन्त महत्त्वको सांस्कृतिक सम्पदा हुन सक्ने देखिन्छ । यस किसिमको अध्ययन र अनुसन्धान कार्य श्री ५ को सरकारको पुरातत्त्व विभागको अगुवाईमा दक्ष जनशक्तिको समेत परिचालन गरी थालनी हुनुपर्ने बुझिन्छ ।

भगवान् बुद्धको मन्दिर : रामग्राम स्तूप जाने खेतको बायाँतिर जापानीहरूको बुस्सी नो काई भन्ने एउटा जापानी बौद्ध सङ्गठनको आर्थिक सहयोगमा भगवान् बुद्धको एउटा मन्दिरको स्थापना गरी उद्घाटनसमेत भइसकेको पाइन्छ । त्यस मन्दिरमा नियमित रूपमा बिहान र बेलुका पूजा गर्ने गराउने गरि आएको पाइन्छ । एउटा जापानीज बौद्ध सङ्गठनको आर्थिक सहयोगमा निर्मित उक्त बुद्धको मन्दिरमा पाटन निवासी श्री राष्ट्रपाल शाक्यले बिहान र साँझ गरी दिनको दुई पटक नियमित रूपमा पूजा गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाएको पाइन्छ । निज पूजारी शाक्यले बिहान र साँझ पूजा गर्न जाँदा अनिवार्य रूपमा जापानी लुगा लगाउनु पर्ने साथै जापानी स्तोत्र पढेर र जापानी बाजा द्याड द्याड बजाएर पूजा गर्नुपर्ने व्यवस्था समेत मिलाइएको पाइन्छ ।

त्यस क्षेत्रमा स्थापित भगवान् बुद्धको मन्दिर वरपर सरसफाइ र हेरचाह गर्न दुई जना पालेहरूको पनि व्यवस्था मिलाइएको पाइन्छ । भगवान् बुद्धको मन्दिरमा नियमित पूजा गर्न जाने र दुई जना पालेहरूको पारिश्रमिक लुम्बिनीस्थित होक्के होटेल चलाई आएको जापानी प्रोपाइटरले बेहोरी आएको पाइन्छ ।

उत्खननका कार्यहरू : ऐतिहासिक र पुरातात्विक स्थल भएपछि त्यहाँ उत्खननको थालनी हुनुपर्ने र हेर्नुपर्ने चलन पुरातत्त्वविद्हरूले बसाली आएको कतिपय नियमहरूमध्ये एउटा नियम भएको पाइन्छ । यही चलनलाई विगत केही वर्षदेखि रामग्राम स्तूपको छेउछाउमा समय-समयमा उत्खनन कार्यगर्दै आएको पाइन्छ । यी उत्खनन कार्यहरू श्री ५ को सरकार, पुरातत्त्व विभागको अगुवाईमा भइरहेको पाइन्छ । यसमा विदेशीहरूको संलग्नता रहेको छैन ।

पुरातत्त्व विभागबाट समय-समयमा गरिआएको उत्खनन कार्यहरू रामग्राम स्तूपको छेउछाउ र मोनाष्टिक कम्प्लेक्ससम्म मात्र सीमित भएको पाइन्छ । उत्खनन गरिएका स्थलहरूबाट पौराणिक र पुरातात्विक वस्तुहरूसमेत फेलापरेको पाइन्छ । फेला पारिएका वस्तुहरूबाट रामग्राम स्तूपको आधिकारिक पुष्टि गर्न समेत मद्दत मिल्ने देखिन्छ । फेला परेका अनेकन् वस्तुहरूमध्ये फलामका छडहरू, फुटेका चुराका टुक्राहरू, चाँदीका छड, ढोकामा लगाउने चुकुल र तामाका सिक्कासमेत भएको पाइन्छ । त्यस कारण, हालको परिवेशमा स्तूप-क्षेत्रको उत्खनन गरी हेर्नेभन्दा त्यस क्षेत्रको संरक्षण र विकासका पूर्वाधारहरूको कसरी विकास गर्दै जाने भन्नेतिर सम्बन्धित सबैको ध्यान केन्द्रित हुनुपर्ने बुझिन्छ ।

रामग्राम स्तूप र त्यस क्षेत्रको विकास : छिमेकी देशहरूको तुलनामा नेपाल एउटा सानो देश भए तापनि नेपाललाई एक किसिमले अनेकन् बौद्ध सम्पदाले भरिएको देश भनेर पनि मान्न सकिन्छ । यहाँ अनेकन् प्रकारका बौद्ध सम्पदाहरू भएर पनि हामीले त्यस्ता सम्पदा भएका क्षेत्रहरूको विकास गर्न सकेका छैनौं । रामग्राम स्तूप नेपालमा भएका अनेकन् बौद्ध

स्तूपहरूमध्येको एक अति महत्त्वको स्तूपका रूपमा चिनिदै आएको हामी पाउँछौं । त्यस कारण, हामीले हाम्रा यी सम्पदाहरूको अध्ययन र अनुसन्धान गरी तिनीहरूको संरक्षणका साथै विकाससमेत गर्दै जानुपर्ने आजको समयको माग हो । यसै सिलसिलामा एकातिर हामीले रामग्राम स्तूप र त्यस क्षेत्रको विकास गर्न आवश्यक पाइलाहरूलाई अगाडि बढाउनुपर्ने देखिन्छ भने अर्कोतिर, यस रामग्राम स्तूपलाई पनि विश्वसम्पदाका सूचीमा नामाङ्कन गर्न-गराउन श्री ५ को सरकार, पुरातत्त्व विभागको तहबाट समेत आवश्यक कारवाहीलाई अगाडि बढाउनु पर्ने बुझिन्छ । यसरी हामीले रामग्राम स्तूपलाई पनि विश्व सम्पदा सूचीमा नामाङ्कन गर्न सके यसबाट रामग्राम स्तूपको विकासका साथै त्यस क्षेत्रको समेत विकास गर्न पनि टेवा पुग्ने निश्चित छ ।

उपसंहार : रामग्राम स्तूप, नेपालमा भएका अनेकन् बौद्ध सम्पदाहरूमध्ये अत्यन्तै महत्त्वको स्तूप हुनुका साथै एक अत्यन्त संवेदनशील तीर्थस्थल पनि हो । यी सबै कारणबाट पनि रामग्राम स्तूपको क्षेत्रमा जापानीहरूको सहयोगबाट भगवान् बुद्धको मूर्तिको स्थापना भई नियमित रूपमा पूजा गर्ने-गराउने व्यवस्थासमेत मिलाई आएको हो ।

लाहुरैलीमा स्थानीय बासिन्दाहरूको सकृयतामा मन्दिर बनाई स्थापित भएको भगवान् बुद्धको मूर्तिलाई पनि हाम्रो देशमा भएको एक बौद्ध सम्पदाका रूपमा लिन सकिन्छ । यी सबै भएर पनि हामीले रामग्राम स्तूपका साथै त्यस क्षेत्रको समेत समयसापेक्ष विकास गर्न सकेका छैनौं ।

यसै सिलसिलामा एकातिर हामीले रामग्राम स्तूपको विकासका साथै त्यस क्षेत्रको विकासमा समेत श्री ५ को सरकारको ध्यान आकृष्ट गर्न सकेका छैनौं भने, अर्कोतिर त्यस क्षेत्रका स्थानीय एकाईहरू जस्तै – गाउँ विकास समिति, नगरपालिकाका साथै जिल्ला विकास समितिहरूलाई पनि रामग्राम स्तूप र त्यस क्षेत्रको विकास गर्नेतर्फ डोऱ्याउन सकेको पाइँदैन । रामग्राम स्तूपको विकासका साथै त्यस क्षेत्रको समेत विकास गर्न-गराउन स्थानीय निकायहरूलाई समेत अगुवाइ गर्न-गराउनेतर्फ सबै क्षेत्रहरूबाट पनि घचघच्याउनुपर्ने बुझिन्छ ।



आफ्ना प्रकाशनका त्रिपिटक ग्रन्थहरू प्रचारार्थ विभिन्न देशका महामहीम राजदूतहरूलाई उपहार दिदै ।

शान्तिका लागि अभिधर्म

आर. बी. बन्ध

(दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्य अभिधर्ममा विशेष अभिरुचि राख्नुहुन्थ्यो । उहाँमा अभिधर्मको गहन अध्ययन हुनाका साथै आफ्नो दैनिक जीवनमा यसको अभ्यास गर्नमा उहाँ प्रयत्नरत हुनुहुन्थ्यो । अभिधर्मसम्बन्धी गम्भीर ज्ञान र रुचि भएका दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्यलाई श्रद्धाञ्जली स्वरूप विद्वान् लेखकज्यूले शान्तिका लागि अभिधर्म भन्ने यो विशेष लेख तयार पार्नु भएको हो । - सम्पादक)

बुद्धधर्मको स्वरूप

भगवान् बुद्धको धर्म शान्ति, परम शान्ति उपशम, निर्वाणको मार्ग तर्फ डोर्‍याउने बोधिपक्षीय धर्म हो, शीलको भूमि र समाधिको स्तम्भको आधारमा विकसित हुने उच्चतम परमार्थ ज्ञान-प्रज्ञाको सहयोगले मात्र अवबोध हुने सूक्ष्म एवम् गम्भीर ज्ञानपक्षीय धर्म हो । हिमालयबाट प्रस्फुटित भई प्रवाहित भएका नदी नालाहरू सबै अन्ततोगत्वा सागर र महासागरमा नै मिल्न गएजस्तै हुन् त सूत्र, विनय र अभिधर्मको रूपबाट विभिन्न पिटकमा वर्गीकृत तथागतका धर्म र दर्शनहरू सबैले धर्मका सच्चा अनुसरणकर्ताहरू र सच्चा अनुयायीहरूलाई सम्पूर्ण क्लेशादि आस्रवहरूबाट सर्वथा विमुक्त रहेको निर्वाण मार्ग र फल लाभ गर्ने दिशामै मात्र डोर्‍याउन प्रोत्साहित गर्ने हुन् । तथापि निर्वाण धर्मलाई बुझी आचरण र अभ्यास गर्न अभिधर्मको ज्ञान र आचरण बढी सहायक हुन्छ । त्यसैले तथागतोपदेशित धर्मलाई “ओपनधिको” अर्थात् “निर्वाण धर्ममा पुर्‍याउने” भनी संज्ञा दिइएको छ ।

शान्ति, उपशमप्राप्तिमा बुद्धधर्ममा जोड

शान्ति-उपशम-परम शान्ति भनेको कुरो भौतिक वस्तुको उपभोग वा बाह्य वस्तुको कारणबाट उत्पन्न र सुलभ हुने कुरो होइन । यो त अभौतिक तत्त्व हो, मानसिक विषय हो र चित्तबाट उत्पत्ति र अनुभव गरिने मानसिक धर्म अर्थात् नामधर्मअन्तर्गतको कुरो हो । भौतिक वस्तुको उपभोग वा बाह्य वस्तुको कारणबाट अमुक शारीरिक इच्छा र अमुक काम तृष्णा तत्कालका लागि पूर्ण भई सन्तुष्ट हुनाको कारणबाट तत्क्षणका लागि कायिक सुख शान्ति र सन्तोषको आभास भएको अनुभव गर्न नसकिने होइन । परन्तु एक भौतिक इच्छा, आकाङ्क्षा वा तृष्णाको परिपूर्तिबाट काम तृष्णा भव तृष्णाको अनन्त उत्पत्तिको प्रवाहलाई शान्त परिशान्त पार्न नसकिने हुनाले भौतिक वस्तुको सेवन, सङ्ग्रह वा उपभोगबाट वा बाह्य वस्तुको कारणबाट चित्तज शान्ति, मानसिक शान्तिको स्रोतलाई लाभ गर्न सकिन्न भन्ने कुरामा बुद्धधर्ममा जोड दिइएको पाइन्छ । लोभ, द्वेष, मोहादि क्लेशहरूलाई तिनका अनुशय सहित समूल नष्ट गरी सम्पूर्ण आस्रवलाई जरैदेखि उन्मूलन गर्न सकिएमा मात्र वास्तविक रूपको शान्ति-परम शान्ति-स्थायी शान्ति-उपशमलाई प्राप्त गर्न सकिने हुनाले शील, समाधि र प्रज्ञाको पूर्ण अभ्यास र आचरणको माध्यमद्वारा श्रोतापत्ति, सकृदागामी, अनागामी र अरहन्त मार्ग फलका विभिन्न चरणहरूबाट क्रमशः तह-तह गरी सम्पूर्ण संयोजनादि तृष्णा र

आस्रवहरूलाई जरैदेखि उन्मूलन गरी परम शान्तियुक्त असंस्कृतधातु निर्वाणलाई साक्षात्कार गर्न बुद्धधर्ममा विशेष जोड दिइएको पाइन्छ ।

शान्तिलाभमा बुद्धधर्मको भूमिका

दुःखमय संसारको भवचक्रमा अनादिकालदेखि रुमल्लिरहेका सम्पूर्ण सत्त्वहरूले चिरकालदेखि नै स्थायी सुख शान्तिको लाभ गर्ने चाहना लिई अनेकौं धर्म, कर्म, अध्ययन अनुसन्धान, अभ्यास र आचरण गरिआएका छन् । व्यक्ति-व्यक्तिको हृदयमा यथार्थ शान्तिले बास नगरेसम्म घर परिवारमा शान्ति छाउन सक्तैन भने घर-घरमा शान्तिको वातावरण नछाएसम्म समाजमा राष्ट्रमा शान्ति कायम रहने स्थिति रहँदैन । व्यक्ति व्यक्तिमा, घर-घरमा, राष्ट्र-राष्ट्रमा अशान्ति बढ्नाको मूल कारण नै व्यक्ति समाज र राष्ट्र राष्ट्रमा व्याप्त रहेका लोभ द्वेष मोहादि अकुशल मूलहरू हुन् । भौतिकवादी युगधर्मको प्रभाववश अनन्त तृष्णा, इच्छा र आकाङ्क्षाको परिपोषणमा अन्धाधुन्ध लाग्ने प्रवृत्तिले प्रोत्साहन पाइरहेको आजको समयले ल्याएको मानव मन मस्तिष्कको विकृतिको परिणामस्वरूप आज शान्तिको ठाउँमा कलह, विग्रह र सङ्घर्षले प्रभुसत्ता जमाउँदै होडबाजी नै चलेको छ र आज मानवजातिले सदैव भयावह आणविक युद्धको भयबाट समेत सन्त्रस्त रही दिग्भ्रमित भई जीवनयापन गर्नुपर्ने बाध्यताको स्थितिको सिर्जना भइरहेको छ । तसर्थ आजका प्रबुद्धवर्ग अन्तस्करणदेखि नै शान्ति, चिरस्थायी शान्ति, निःक्लेश शान्तिको खोजीमा छ । यसरी शान्तिको खोजीमा आतुर भई हिंडेका प्रबुद्धवर्गलाई प्रज्ञापक्षीय बुद्धधर्म, अझ खास गरीकन अभिधर्मको उपयोग, अनुशरण र आचरणले कसरी व्यक्तिगत रूपमा, सामाजिक रूपमा र राष्ट्रिय एवम् अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा शान्ति-परम शान्तिको लाभ गराइदिन सक्तछ भन्ने कुराको चर्चा परिचर्चाले ठूलो समसामयिक महत्त्व राख्ने कुरो प्रष्ट छ ।

प्राणी मात्रका हृदय र मस्तिष्कमा अशान्तिलाई जन्माउने क्लेशादि अकुशलहरूलाई बुद्धधर्मले देखाएको आर्यमार्गको सम्यक् अनुसरण र आचरणबाट सर्वथा उन्मूलन गरी शान्तिलाभ गर्न सकिंदो रहेछ भन्ने कुरा बौद्ध इतिहासमा पाइने श्रोतापन्न, सकृदागामी, अनागामी र अरहन्तहरूको जीवन र तिनले प्राप्त गरेको शान्तिबाट प्रत्यक्ष हुन्छ । यसरी अकुशल मूललाई जरैदेखि उन्मूलन गरिसकेका वा क्रमशः उन्मूलन गर्दै जाने पथमा सम्यक् रूपमा अग्रसर भइरहेका पुद्गलहरूको सामाजिक, राष्ट्रिय एवम् अन्तर्राष्ट्रिय जिम्मेवारी, महत्त्व र मान्यताको क्षेत्र जति विस्तारित हुन्छ, त्यति नै सो व्यक्तिको कारणले व्यक्ति, घर र परिवारमा मात्र होइन, समाजमा, राष्ट्रमा र अन्तर्राष्ट्रिय जगतमा समेत अशान्तिको दूषित वातावरण दूर गर्न सक्य योगदान पुग्न सक्दो रहेछ भन्ने तथ्य बुद्धकालीन महाउपासक एवम् महाउपासिकाहरू, जस्तै - अनाथपिण्डिक महाजन, विशाखा महाजननी र सम्राट् बिम्बिसारजस्ता बौद्धज्ञानीहरूको जीवनवृत्तान्त र उत्तरबुद्धकालीन युगका अशोक महाराजाको जीवनीबाट सोदाहरण प्रष्ट हुन्छ । नक्षत्र युद्ध र पारमाणविक युद्धको सम्भाव्यताबाट सदैव सन्त्रस्त भई बाँच्नु परेको आजको युगमा पनि अन्तर्राष्ट्रिय शान्तिको स्थापनामा महत्त्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्न सक्ने महाशक्ति राष्ट्रका राष्ट्रप्रमुखहरू र ठूला शक्ति राष्ट्रका राष्ट्रप्रमुख एवम् नीति-निर्णयकर्ताहरूले बुद्धधर्मको उपदेशानुसार क्लेशादि अकुशल मूलको भयावह परिणामलाई बुझीकन सम्पूर्ण क्लेशादि अकुशल मूललाई समूल नष्ट गर्ने सम्यक् मार्गको अनुसरणमा सतत लगनशील रही आ-आफ्नो चित्तलाई परिशुद्ध पारी आत्मशान्ति लाभ गर्न सकेको खण्डमा आजको विश्वमा जताततै बढ्दो मात्रामा शान्तिको ध्वजा फहराउन

उहाँहरूबाट निकै सशक्त योगदान अवश्यमेव पुग्न जानेछ । त्यति मात्र होइन, उहाँहरूको सत्प्रयासबाट अनि विज्ञान र प्रविधिको द्रुततर विकासबाट प्रजनित आजको मानवीय सम्यताको विकास सम्भाव्यताको उपलब्धिलाई सम्पूर्ण मानव जातिकै लागि भौतिक सुख-सुविधा जुटाउने सुसाधनका रूपमा व्यापक उपयोग गरी अभ्र समुन्नत विश्वको सिर्जना गर्न पनि नसकिने होइन ।

शान्तिको प्राप्तिमा अभिधर्मको उपयोग

लोभ, द्वेष, मोह, मान, दृष्टि, विचिकित्सा, स्त्यान (=थीन), औद्धत्य (=उद्धच्च), अहिरिक र अनोतप्पजस्ता क्लेशहरू र काम-आस्रव, भव-आस्रव, दृष्टि-आस्रव, र अविद्या आस्रवजस्ता आस्रवधर्महरूको कारणले मानव मन-मस्तिष्कमा अनवरत रूपमा अकुशलहरूको उत्पत्ति र विकास भइरहने हुन्छ भने छन्द, द्वेष, मोह र भयका कारणले मानिसहरू यहाँ पापकर्म गर्न प्रवृत्त भई शान्तिको मार्गबाट च्युत हुने हुन्छन् । कर्म, चित्त, ऋतु र आहारको कारण उत्पत्ति र वृद्धि भएका सम्पूर्ण नाम रूप धर्महरू वास्तवमा अनित्य छन्, दुःखका कारण हुन् र अनात्मा हुन् भन्ने यथार्थ सत्यलाई नबुझी कर्म र विपाकको भूमिकालाई पनि यथार्थ रूपमा जान्न-बुझ्न नसक्नु प्राणीहरू सत्कायदृष्टिबाट प्रबल रूपमा आबद्ध हुन्छन् र मैले गरेँ, उसले गर्‍यो भन्ने जस्ता गलत धारणालाई धारण गरी लोभ, द्वेष, मोहको प्रपञ्चमा फँसी हेतुको कारण उत्पत्ति भई तत्काल नै विनाश भएर जाने चित्त र चैतसिकहरूको सन्ततिलाई शास्वत आत्माको अस्तित्व मानी मिथ्या दृष्टिबाट आकान्त हुने हुनाले मानिसहरू चतुःआस्रवादि धर्मको दलदलमा फँसिरहेका हुन्छन् भन्ने तथ्य कुराको ज्ञानोदय हुन अभिधर्मको अध्ययन र सो अनुकूलको अभ्यास र आचरणको नितान्त खाँचो पर्दछ । संसारमा उपलब्ध सम्पूर्ण भौतिक वस्तुहरू र मानसिक क्रियाकलापहरूलाई यथार्थ रूपमा विश्लेषण गर्ने हो भने तिनमा दुइटै परमार्थ धर्म नाम र रूप मात्र पाइन्छ र हेतुको कारण उत्पन्न भई तत्काल विनाश भएर जाने व्यय धर्मस्वरूपका ती नाम रूप धर्म वास्तवमा अनित्य छन्, दुःख हुन् र अनात्म स्वभाववाला छन् भनी परमार्थ धर्मलाई केलाएर हेर्न नसकेकै कारणले यहाँ मानिसहरूमा संज्ञा विपल्लास, चित्त विपल्लास र दृष्टि विपल्लास उत्पन्न भई आफैले आफ्नो इच्छाको विपरीत संसारको सिर्जना गरिरहेका हुन्छन् र सोही संसारमा चुर्लुम्म डुबेर निसासिरहेका हुन्छन् र छटपटाइ रहेका हुन्छन् । संवृति सत्यलाई यथार्थ, शास्वत र स्थिर सत्य हुन् भन्ने गलत धारणा राख्नाको कारण मानिसले दुःख र अशान्तिलाई पैदा गर्ने कर्म गरेका हुन्छन् । नामरूप धर्मको उत्पत्ति र विनाशको प्रक्रिया र कर्मलाई यथार्थ रूपमा पहिचान गर्न सकिने गरी अभिधर्मले पञ्चस्कन्धादि नामरूप धर्मलाई केलाएर देखाई कुशल मूलको उत्पत्ति हुँदा तिनको आवश्यक संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्ने र अकुशल मूलको उत्पत्ति हुँदा पहिचान गरी तीबाट आफूलाई बच्ने-बचाउने विधिको गम्भीर शिक्षा प्रदान गर्ने भएकोले दैनिक जीवनको प्रत्येक घडीमा अभिधर्मको ज्ञानको वास्तविक उपयोग, विशुद्ध आचरण र सतत अभ्यासको माध्यमद्वारा शान्ति-परम शान्तिको सही मार्ग पहिल्याउन सकिन्छ । तसर्थ आजको मानवजातिका लागि शान्तिको लाभार्थ दैनिक जीवनमै अभिधर्मको ज्ञानको उपभोगलाई कसरी व्यवहारमा ल्याउन सकिन्छ, यसबारेमा सोच्नु र काम गर्नु आवश्यक छ । बुद्धले भन्नु भएको छ – “यो धम्मं पस्सति सो मं पस्सति” अर्थात् जसले अभिधर्मलाई देख्छ, उसले बुद्धलाई साँच्चिक देखेको हुन्छ ।

अब म जीवनको प्रत्येक घडीमा अभिधर्मको उपयोग कसरी हुँदो रहेछ र अभिधर्मको गहिरो अध्ययन, आचरण र अभ्यासबाट कसरी जीवनमा सुख र शान्ति प्राप्त गर्न सकिंदो

रहेछ भन्ने वस्तुस्थितिको आधारलाई केलाउन सङ्क्षिप्त रूपमा अभिधर्मको चर्चा गर्न चाहन्छु ।

परमार्थ धर्मको पहिचान

देव ब्रह्मा मर्त्यलोकसहितको यस संसारमा जति पनि भौतिक वस्तुहरू र मानसिक क्रियाकलापहरू देखिन्छ, ती सबैको यथार्थ विश्लेषणबाट यस संसारमा जम्मा दुई प्रकारका मात्र परमार्थ धर्महरू देखिन्छ – (१) नामधर्म वा नामधातु स्वभाव र (२) रूप वा रूप-धातु स्वभाव । कुनै पनि कुरालाई अनुभव गर्ने कार्य नाम-धातुले गर्दछ । रूप-धातु आफैले कुनै कुरोलाई अनुभव गर्दैन । यिनै नामधातु र रूपधातुको सम्मिश्रणबाट जीव, सत्त्व, पुद्गलको उत्पत्ति हुन्छ । नामधातु र रूपधातुको परिवर्तनबाट, उत्पत्ति र निरोधबाट जीवनको जन्म र मृत्यु हुन्छ । यही नाम र रूप धातुलाई यथार्थ रूपमा जान्न-बुझ्न र चिन्न नसकेर नै लोकजनहरू कुनै पनि जीवनमा आत्मा रहेको धारणा बनाउँछन् । वस्तुतः आत्मा भनिने कुरो यही नामरूप, मात्र हो जसको उत्पत्ति हुन्छ र विनाश हुन्छ । अभिधर्मको अध्ययनले बताउँछ – यिनै नामरूपदेखि भिन्न कुनै पनि शास्वत, स्थायी र अपरिवर्तनशील आत्मा नामक वस्तुको अस्तित्व वास्तवमा छैन । (हेर्नाँस् “जीवनको प्रत्येक घडीमा अभिधर्मको उपयोग” परिच्छेद १, चार परमार्थ धर्महरू) । उदाहरणको रूपमा भन्ने हो भने जसरी अङ्गहरूको सम्भारले रथ भन्ने शब्दको व्यवहार हुन्छ, त्यसरी नै पञ्च स्कन्धहरू भएपछि सत्त्व छ भन्ने व्यवहार हुन्छ । नामरूपलाई पञ्चस्कन्धका रूपमा वर्गीकृत गर्दा रूप, वेदना, संज्ञा, संस्कार र विज्ञान गरी पञ्चस्कन्ध भनिन्छ । अझै पनि तृष्णाको आलम्बनका रूपमा रहेको स्कन्धहरूजतिलाई उपादान स्कन्धहरू भनिन्छ । अरहन्त नभएका पुद्गलहरूका लागि स्कन्धहरू उपादान स्कन्ध हुन्छन् । संसारमा वास्तवमा पाइने धर्महरू केवल नामरूप हुँदा नामरूपलाई परमार्थ धर्म भनिन्छ । परमार्थ धर्म जम्मा चार प्रकारका छन् यथा – चित्त, चैतसिक, रूप र निर्वाण । ती मध्ये हेतुको कारण उत्पन्न भई विनाशमा प्राप्त हुने नामरूप धर्मलाई “संखार धम्म” अर्थात् ससंस्कृत धर्म भनिन्छ । स्कन्धमा वर्गीकृत नामरूप धर्म सबै ससंस्कृत धर्म हुन् । केवल निर्वाण मात्र असंस्कृत धर्म भएको हुँदा यसलाई “असंखत धातु” भनिन्छ ।

नामरूप धर्ममध्ये रूपले रूपस्कन्धलाई जनाउँछ । चतुर्माहाभूत वा अष्टकलापको आधारमा उत्पन्न हुने रूपको अन्तिम विश्लेषणबाट रूपमा कुनै ठोस भूत, सार भूत, नित्य अपरिवर्तनशील वस्तु केही नपाइने हुँदा रूपस्कन्धलाई अनित्य भनिन्छ । रूप जम्मा २८ प्रकारका हुन्छन् । विज्ञान स्कन्धअन्तर्गत ८९ वा १२१ प्रकारका चित्तहरू समाविष्ट हुन्छन् । वेदना स्कन्धले वेदना चैतसिकलाई जनाउँछ । संज्ञा स्कन्ध पनि चैतसिक नै हो । संस्कार स्कन्धअन्तर्गत बाँकी ५० चैतसिकहरू पर्न आउँछन् । यसरी वेदना, संज्ञा र संस्कार स्कन्ध भन्नाले ५२ चैतसिकहरूलाई जनाउँछ । चार परमार्थ धर्ममध्येका रूप, चित्त र चैतसिक धर्महरू ससंस्कृत धर्म हुन् । भएको निर्वाण मात्र असंस्कृत धातुहुँदा यो उत्पत्ति र विनाशको प्रक्रियाबाट सर्वथा अलग रहेको परमार्थ धर्म हो । हेतुको कारण उत्पन्न भएका सम्पूर्ण धर्म स्वभावको निःशेष रूपबाट निरोध हुनु नै निर्वाण हो ।

नाम र रूपका भिन्न-भिन्न लक्षणहरू र १८ धातुहरू

नाम र रूप भिन्न-भिन्न लक्षणबाट अलग-अलग धर्म हुन् । उदाहरणार्थ सुन्ने काम नाम धर्म हो । श्रवणको कुनै रूप वा आकार हुन्न । यसको कान पनि छैन । यो श्रवण (सुन्ने)

भन्नु र श्रोतेन्द्रीय भन्नु अलग-अलग कुरा हुन् । किन्तु सुन्ने कार्य (श्रवण) का निमित्त श्रोतेन्द्रीय आवश्यक आधार हो । कुनै पनि शब्द सुन्न तीनवटा कुराको आवश्यकता रहन्छ - शब्द, शब्दलाई अनुभव गर्ने माध्यम-श्रोतेन्द्रीय र शब्दलाई अनुभव गर्ने श्रवण । तीमध्ये शब्द र श्रोतेन्द्रीय दुवै रूपधातु हुन् । तिनीहरू आफैं केही अनुभव गर्दैनन् । खास शब्दलाई अनुभव गर्ने अर्थात् सुन्ने त नामधातु हो । श्रोत-विज्ञान-धातुले शब्दलाई अनुभव गर्दछ, सुन्ने काम गर्दछ । शब्द र श्रोतेन्द्रीय अर्थात् शब्द धातु र श्रोत धातु दुवै रूप हुन् र यी अनित्य छन् । श्रोत-विज्ञान-धातु नाम हो र यो पनि अनित्य छ । तसर्थ कुनै पनि शब्दलाई श्रवण गर्दा उत्पत्ति हुने श्रोत-विज्ञान-धातुको तत्काल निरोध पनि हुने भएकोले शब्दलाई मैले सुनें भनी गलत धारणा लिई शब्दप्रति रागासक्त हुनु वा घृणा गर्नु अबुभूपना मात्र हो भन्ने सिद्ध हुन्छ । त्यसरी नै रूप (वर्ण), गन्ध, रस र स्पर्शजस्ता रूपधातुहरू र तिनलाई अनुभव गर्ने माध्यमका रूपमा रहेका चक्षु, घ्राण, जिह्वा, र कायजस्ता रूपधातुहरू र तिनका आपसी संयोगबाट उत्पन्न भई हेर्ने, सुँघ्ने, रस लिने र स्पर्शको अनुभव गर्ने काम गर्ने चक्षु-विज्ञान-धातु, घ्राण-विज्ञान-धातु, जिह्वा-विज्ञान-धातु र काय-विज्ञान-धातु जस्ता नामधातुहरू सबै पनि उत्पन्न हुनासाथ बिनाश हुने अनित्यधर्महरू हुन् । हामी भन्छौं रूपको अनुभव गर्ने, वेदनालाई अनुभव गर्ने कार्य आत्माबाट हुन्छ, जो आत्माशास्वत, स्थिर र स्थायी हुन्छ । तर वास्तवमा ती सबै काम अनित्य नामधातुकै काम हुन् । यसरी नै चिन्तन गर्ने र चिन्तनलाई अनुभव गर्ने मन-धातु, धर्म-धातु र मन विज्ञान-धातु पनि अनित्य हुन्, आत्मा होइनन् भन्ने कुरा अभिधर्मले बताउँछ ।

यस्ता नामरूप धर्महरू सबै अनित्य हुन् आत्मा होइनन् भन्ने कुराको बोध गराउनका लागि नै भगवान् शास्ताले यी धर्महरूलाई धातुहरूको संज्ञा दिनु भई १८ धातुमा वर्गीकृत गर्नु भएको हो । (हेर्नोस् - “जीवनको प्रत्येक घडीमा अभिधर्मको उपयोग” परिच्छेद १८, धातुहरू) । १८ धातु भन्नाले निम्न धातुहरू आउँछन् : -

चक्षु-धातु, रूप-धातु, चक्षु-विज्ञान-धातु
 श्रोत-धातु, शब्द-धातु, श्रोत-विज्ञान-धातु
 घ्राण-धातु, गन्ध-धातु, घ्राण-विज्ञान-धातु
 जिह्वा-धातु, रस-धातु, जिह्वा-विज्ञान-धातु
 काय-धातु, स्पष्टव्य-धातु, काय-विज्ञान-धातु
 मन-धातु, धर्म-धातु, मन-विज्ञान-धातु ।

नाम रूपको सन्तति र कृत्य

सामान्यतः कुनै एक रूपारम्भणलाई हेरेर सो रूपादि गोचरमा एकभन्दा बढी रूपमा समूहहरू छन् भन्ने कुरा हामी थाहा पाउँदैनौं र यो रूपलाई नित्य, स्थायी र स्थिर मान्नु थाल्यौं । हामीले आफ्नो मनलाई हेरेर सो मन द्रुतगतिमा उत्पन्न हुँदै विनाश भइरहेका विभिन्न चित्तहरू एवम् चैतसिकहरूको सन्ततिबद्ध शृङ्खला हो भन्ने कुरा नजानेको कारणले नै मनलाई स्थायी, स्थिर र नित्य वस्तु भन्ने ठान्छौं र यही आत्मा हो भन्ने भ्रममा पर्दछौं । अभिधर्मले बताउँछ - रूपहरू कहिल्यै एकै उत्पन्न हुँदैनन् । तिनीहरू समूह भएर उत्पन्न हुन्छन् । रूप उत्पन्न हुँदा कम से कम ८ प्रकारका रूप साथसाथै उत्पन्न हुनुपर्दछ । उदाहरणका लागि जब

गतिका रूपमा (वायुधातु) को उत्पत्ति हुन्छ, घनत्व (पृथ्वी धातु), संयोग (आप-धातु), तापक्रम (तेज-धातु) र अन्य रूपहरू पनि सँगसँगै उत्पन्न हुनुपर्दछ । ती चतुर्माहाभूतका रूपहरू अन्य जुनसुकै प्रकारका रूप सँगसँगै उत्पन्न हुँदा त्यसलाई उपादान रूप भनिन्छ । चक्षुन्द्रिय, श्रोतेन्द्रिय, घ्राणेन्द्रिय, जिह्वन्द्रिय, कायेन्द्रियजस्ता रूपहरू र वर्ण, शब्द, गन्ध रसादि आदी गोचरहरू उपादानरूप हुन् । त्यस्तै, चित्तको उत्पन्न हुँदा पनि एकपछि अर्को चित्त र चैतसिकहरू लहरै उत्पन्न हुन्छन् । कुनै पनि चित्त उत्पन्न हुनाकासाथै उत्तिखेर निरुद्ध भएर जान्छ । तर निरोध भएर जाने चित्तले नै अर्को चित्त उत्पन्न गराउँछ । चित्त धेरै प्रकारका छन् । चित्तको मुख्य काम कुनै आलम्बनको अनुभव गर्नु हो । हरेक चित्तको आ-आफ्नै कृत्य हुन्छ । आलम्बनविनाको चित्त नभएजस्तै कृत्य विनाको चित्त पनि हुँदैन । चित्तविनाको जीवन किमार्थ सम्भव हुँदैन ।

कुनै एक चित्तद्वारा कुनै आलम्बनको अनुभव गर्नु वा जान्नुको अर्थ स्वतः त्यस आलम्बनका विषयमा विचार गर्नु भन्ने कुराचाहिँ होइन । जुन चित्तले रूपलाई देख्छ, त्यस चित्तको रङ्ग नै आलम्बन हुन्छ । त्यो चित्तले रङ्गलाई अनुभव मात्र गर्दछ । त्यसपछि त्यो आलम्बन के हो भन्ने विचार गर्ने चित्तहरू लहरै उत्पन्न हुनेछन् । अभिधर्मको कथनानुसार रङ्गलाई अनुभव गर्ने चित्त र रङ्गको सम्बन्धमा विचार गर्ने चित्त एउटै होइनन् । ती त सर्वथा भिन्न-भिन्न कृत्य भएका भिन्न भिन्न चित्तहरू हुन् । आलम्बनको अनुभव गर्ने चित्तहरू उत्पन्न हुने विधि दुई प्रकारका छन् : - (१) इन्द्रियद्वार विधि र (२) मनोद्वार विधि ।

विभिन्न चित्तहरू

चित्तका विधिहरू र कृत्यहरू

जीवनको प्रथम चित्त हो - प्रतिसन्धि चित्त, जसले प्रतिसन्धिको कृत्य गर्दछ । प्रतिसन्धि चित्तपछि प्राणीलाई आमरण जीवित राख्न प्रवर्तित भइरहने भवङ्ग चित्त लाग्छन् । यो दोस्रो चित्त हो, कृत्य हो । जीवित रहून्जेलको अवस्थासम्ममा चित्तहरूको इन्द्रिय-द्वार विधि वा मनोद्वार विधि कम नरहेको बेलामा भवङ्ग चित्तहरू उत्पन्न हुँदै निरोध भइरहन्छन् । इन्द्रिय-द्वार विधि वा मनोद्वार विधिमा चित्तहरू कसरी उत्पन्न हुन्छन्, अब सङ्क्षेपमा यहाँ चर्चा गरिने छ ।

कुनै एक रूपादि गोचरले चक्षु, कर्ण, घ्राण, जिह्वा वा काय-द्वारमध्ये कुनै एक इन्द्रिय-द्वारमा स्पर्श गर्नासाथ सर्वप्रथम उत्पत्ति, स्थिति, भङ्गको हिसाबले द्रुततर गतिमा प्रवाहित भइरहेका चित्तधारको भवङ्गचित्त विचलित हुन्छ । यस चित्तलाई अतीत भवङ्ग भनिन्छ । त्यसपछि भवङ्ग चलन भनिने चित्त प्रकम्पित हुन्छ । तदनन्तर रूपादि गोचरको स्पर्शको कारण चित्तको धार अवरुद्ध भई भवङ्ग चित्त छुट्टिन्छ । जसलाई भवङ्गपच्छेद चित्त भनिन्छ । यसरी कुनै एउटा इन्द्रिय-द्वारमा कुनै एक रूपादि गोचरले स्पर्श गर्नासाथ भवङ्गचित्तको धारमा प्रवाहित तीन भवङ्गचित्तहरू त्यस आलम्बनद्वारा विचलित हुन्छन् । तर ती भवङ्गचित्तहरूले त्यस इन्द्रिय-द्वारमा स्पर्श गर्ने नयाँ रूपादि गोचरप्रति ध्यान दिने वा त्यो रूपलाई अनुभव गर्नु होइन । किनभने, पूर्वजन्मका च्युति चित्त र यस जन्मका प्रतिसन्धि चित्तले भोग गरेको आलम्बनलाई नै जीवनभरि भवङ्गचित्तहरूले भोग गरेका हुन्छन् । भवङ्ग- चित्तको कृत्य हो - चित्तको धारको प्रवाह अक्षुण्ण राखी प्राणीलाई जीवित राख्नु ताकि त्यो प्राणीले जीवन भरि नै आलम्बनहरूको

अनुभव गर्न सकोस् (हेर्नास् - “जीवनको प्रत्येक घडीमा अभिधर्मको उपयोग” परिच्छेद १२ भवङ्गको कृत्य) ।

भवङ्गपच्छेद चित्तको निरोध भएपछि चक्षु आदि इन्द्रिय-द्वारमध्ये जुन इन्द्रिय-द्वारमा रूपादि गोचरले स्पर्श गरेको छ, सो रूपादि गोचरतर्फ ध्यान दिलाउने कार्य पञ्चद्वारावर्जन चित्तले गर्दछ । चक्षु-द्वारमा ठक्कर खाने रूपादि गोचरमा ध्यान दिँदा यसको नाउँ चक्षुद्वारावर्जन चित्त हुन्छ भने कर्णद्वारमा ठक्कर खाएको शब्द धातुमा ध्यान दिँदा यो श्रोतद्वारावर्जन चित्त हुन्छ, इत्यादि । त्यसपछि अमुक्त इन्द्रिय-द्वारमा ठक्कर खाएको त्यस रूपादि गोचरलाई अनुभव गर्ने अमुक्त चित्त अर्थात् चक्षु-विज्ञान वा घ्राण-विज्ञान वा जिह्वा-विज्ञान वा काय-विज्ञानमध्ये उपयुक्त विज्ञान-चित्त द्वि-पञ्च-विज्ञानको उत्पत्ति हुन्छ । त्यस चित्तले मात्र बल्ल त्यस गोचरलाई अनुभव गर्ने कृत्य गर्दछ । किन्तु द्वि-पञ्च-विज्ञानले गोचरलाई मात्र अनुभव गर्दछ । उदाहरणार्थ रूपादि गोचर वर्ण हो भने चक्षु-विज्ञानले त्यस वर्णलाई हेर्ने कार्य मात्र गर्दछ । त्यो चित्तले सो रूपको चाहना वा वेचाहना गर्दैन, न त त्यो रूप के हो भन्ने यकिन नै गर्दछ । द्वि-पञ्च-विज्ञानको उत्पत्ति भई निरोध उत्पत्ति हुन्छ । त्यसपछि सो आलम्बनलाई परीक्षा गरेर हेर्न अर्को भिन्नै चित्तको उत्पत्ति हुन्छ, जसलाई सन्तीर्ण चित्त भनिन्छ । सन्तीर्ण चित्तले रूपादि गोचरलाई परीक्षा गरेर हेरेपछि त्यो आलम्बनलाई यकिन गरी पहिचान गर्ने भिन्नै चित्त बोद्धबन चित्तको उत्पत्ति हुन्छ । बोद्धबन चित्तले त्यस रूपादि गोचरलाई यकिन गरी पहिचान गरी निरोध भए पछि मात्र शैक्ष्यजनमा अर्थात् अरहन्त नभएका पुद्गलहरूमा त्यस रूपादि गोचरलाई मन पराउने वा मन नपराउने कुशल वा अकुशल चित्तहरू उत्पन्न हुनेछन् । सो आलम्बनको अनुभव गर्दै विद्युत् गतिसमान द्रुततर गतिमा दगुर्ने ती ७ वटा कुशल वा अकुशल चित्तहरूलाई जवनचित्त भनिन्छ । त्यसपछि सोही आलम्बनलाई अरू दुई चित्त क्षणका लागि अनुभव गर्ने दुईवटा तदालम्बन चित्तहरू क्रमशः उत्पन्न भई निरुद्ध हुन्छन् । यसरी १७ चित्तहरूले लहरैसँग सो गोचरलाई अनुभव गरेपछि मात्र हामीले सो रूपादि गोचर प्रिय वा अप्रिय रूप के हो भन्ने थाहा पाउने हुन्छौं । उत्पत्ति हुनासाथ तुरुन्तै निरोध भएर जाने चित्तका बिधि कमलाई उपयुक्त प्रज्ञाको अभावमा हामीले देख्न जान्न बुझ्न नसकेको कारणले हामीले सो रूपलाई मैले हेरेँ वा मैले हेरिरहेको छु भन्ने धारणा राखेका हुन्छौं । यसरी चित्तका १७ घडीहरू व्यतीत हुँदासम्म सो रूप स्थिर रहन्छ । त्यसपछि सो रूपादि गोचरको पनि निरोध हुन्छ ।

यसरी कुनै एक इन्द्रिय-द्वारमा स्पर्श गरेको रूपादि गोचर के हो भन्ने जान्न र त्यसप्रति कुशल (=योनिशो मनस्कार) वा अकुशल (=अयोनिशो मनस्कार) उत्पन्न हुनाका निमित्त विद्युत् गतिभन्दा द्रुततर गतिमा एकपछि अर्को गर्दै उत्पन्न हुँदै तुरुन्तै निरोध भएर जाने १७ भिन्न-भिन्न चित्तहरूले सो आलम्बनलाई भोग गरिसकेका हुन्छ । उदाहरणार्थ हामीले भलक्क देखेको मानिस त हाम्रो परम्परागत वैरी रहेछ र निजसँग वैरभाव रहेको कारणले निजलाई देखेर मनमा रिस उठेको हो भन्ने कुरा हामीले थाहा पाउन केवल एउटा मन वा चित्तले काम गर्ने होइन, अपितु १७ भिन्न-भिन्न चित्तहरूले आ-आफ्ना कृत्य गर्दै उत्पन्न हुँदै निरुद्ध भएर गएपछि मात्र हामीलाई सो अनुभव भएको हुन्छ भन्ने कुरा अभिधर्मको अध्ययनबिना हामीलाई ज्ञान हुन सक्दैन । ती विभिन्न चित्तहरूमध्ये कुनचाहिं चित्तलाई “म हुँ” भन्ने हो वा कुनचाहिं चित्तलाई “मेरो आत्मा” भन्ने हो त अभिधर्मको गहन ज्ञानले “अहं मम” को गलत धारणालाई निर्मूल गर्न सघाई अकुशलको सञ्चिति गर्नबाट बचाईदिन्छ । अकुशलको सञ्चय नभएमा जीवनमा दुःख र अशान्तिको सञ्चय पनि नहुने कुरो प्रष्ट छ ।

रूपको स्थिर रहने समय १७ चित्त घडीसम्म मात्र हुने भएकोले कुनै एक इन्द्रिय द्वारमा स्पर्श गरेको कुनै एक रूपादि गोचर १७ घडी चित्त पश्चात् लोप भएर गइसकेको हुन्छ । यसरी लोप भएर गइसकेको रूपादि गोचरलाई इन्द्रिय-द्वार बिधिमा पुनः अनुभव गर्न सकिन्न । तर इन्द्रिय-द्वार बिधिका चित्तहरू निरुद्ध भइसकेपछि मनोद्वार बिधिका चित्तहरूले सो लुप्त भइसकेको आलम्बनलाई मनोद्वारमार्फत ग्रहण गर्न सक्तछन् । तर त्यस गोचरलाई मनोद्वारमार्फत अनुभव गर्नुअघि पुनः भवङ्ग चित्तहरू लाग्नु जरुरी हुन्छ ।

इन्द्रिय-द्वार बिधिको लगतैपछि उत्पन्न हुने मनोद्वार बिधिको अतीत भवङ्ग भन्ने हुँदैन । किनभने, यो चित्त त अधिल्लो इन्द्रिय-द्वार बिधिमा पहिले नै उत्पन्न भइसकेको हुन्छ । तसर्थ मनोद्वारमार्फत सोही आलम्बनलाई ग्रहण गर्दा दुइटा भवङ्ग चित्तहरू – भवङ्ग चलन र भवङ्गपच्छेद क्रमशः उत्पन्न भई निरोध हुन्छ । त्यसपछि मनोद्वारावर्जन चित्त उत्पन्न हुन्छ । सो चित्तपछि शैक्ष्यजनमा ७ वटा कुशल वा अकुशल चित्तहरू उत्पन्न हुन्छन् । (अरहन्तहरूमा क्रियाचित्तहरू प्रवर्तित हुन्छन्) । एक इन्द्रिय-द्वार बिधिबाट अर्को इन्द्रिय-द्वार बिधि उत्पन्न हुनुअघि भवङ्ग चित्तहरू प्रवर्तित भइरहन्छन् ।

जीवनको क्रम

यसरी एकपछि अर्को चित्तको उत्पत्ति र निरोधको क्रम जारी हुँदै जीवनभरि नै चित्तको उत्पत्ति र निरोधको श्रृङ्खला चलिरहन्छ । एउटा चित्तको निरोध हुनासाथ लगतैपछि अर्को चित्त उत्पन्न भइहाल्छ । कारण, निरुद्ध हुने चित्त नै त्यसपछिको चित्त उत्पन्न हुने हेतु हुन्छ । अधिल्लो चित्तको निरोध नभएसम्म अर्को चित्त उत्पन्न हुन सक्दैन । एक पटकमा एउट चित्तबाहेक उत्पन्न नहुनु पनि चित्तको स्वभाव धर्म नै हो । तर चित्तहरू यति द्रुत गतिमा उत्पन्न र निरोध हुन्छन् कि हामीले सो गतिलाई बुझ्न नसक्दा हामी एकै पटकमा हेर्ने, सुन्ने र कुरा गर्ने काम गर्न सक्छौं भनी भन्छौं । किन्तु ती विभिन्न चित्तहरूको काम हुन् । जीवनको अन्तिम चित्त हो – च्युति चित्त । यसले च्युतिको कृत्य गर्दछ । यस जन्ममा निरुद्ध हुने च्युति चित्तले अर्को जन्मको प्रतिसन्धि चित्तलाई उत्पन्न गर्दछ । यसरी निर्वाण प्राप्त नभएसम्म नै जन्म र मृत्युको अटूट श्रृङ्खला पूर्व जन्म र भावी जन्मको चक्र जारी नै भइरहन्छ ।

चित्त आफू एकलै उत्पन्न हुँदैन

चित्तको स्वभाव-धर्म हो कि चित्त उत्पन्न हुँदा एकलै उत्पन्न हुँदैन । यसका साथै वेदना, चेतना संज्ञा जस्ता कम से कम ७ वटा चैतसिकहरू पनि उत्पन्न हुन्छन् । चित्तको साथै उत्पन्न हुने चैतसिकहरूले चित्तले अनुभव गरेको आलम्बनलाई नै भोग गर्दछन् । चैतसिकहरू प्रत्येकको आ-आफ्नै विशेष गुण तथा कृत्य हुन्छन् । अभिधर्मको अध्ययनले बताउँछ – लोभ, द्वेष, मोह चित्त होइनन्, चैतसिक हुन् । तिनीहरूलाई क्लेश पनि भनिन्छ । लोभको मूल वा जरासहित उत्पन्न भएका चित्तहरूलाई लोभमूल चित्तहरू भनिन्छ । द्वेषको मूलबाट उत्पन्न भएका चित्तहरूलाई द्वेषमूल चित्तहरू भनिन्छ । मोहको मूलबाट उत्पन्न भएका चित्तहरूलाई मोहमूल चित्तहरू भनिन्छ । ती अकुशल चित्तहरू हुन् । अकुशल चित्तहरू जम्मा १२ वटा हुन्छन् ।

अलोभ, अद्वेष, अमोहको मूलबाट उत्पन्न भएका चित्तहरू कुशल चित्तहरू हुन् । कुशल चित्तहरू सङ्ख्यामा २१ हुन्छन् । समथ र विपश्यना दुवैको अभ्यास गरेका आर्य मुनिहरूको चित्तलाई समावेश गर्दा कुशल चित्त ३७ हुन्छन् ।

चित्तका किसिम

कुशल र अकुशल चित्तहरू हेतु हुन् जुन काय, वाक् र मनद्वारा गरिने कुशल वा अकुशल कर्महरू गर्ने कारण हुन सक्तछ । त्यसैले कुशल चित्तले कुशल कर्म गर्न सघाउँछ । अकुशल चित्तले अकुशल कर्म गर्न प्रेरित गर्दछ । (१) कुशल र (२) अकुशल चित्तहरूका अलावा केही चित्तहरू कुशल वा अकुशल कर्मका परिणाम हुन्छन् । यस्ता चित्तहरूलाई (३) विपाक चित्तहरू भनिन्छ । केही चित्तहरू न कारण हुन्छन्, न परिणाम हुन्छन् । यस्ता चित्तलाई (४) क्रियाचित्त भनिन्छ ।

कर्म र क्लेश सञ्चित रहन्छन्

कर्महरू सञ्चित रहेजस्तै क्लेशहरू पनि सञ्चित रहन्छन् । हामीले अनादिकालदेखि नै अविद्याको कारणले असङ्ख्य कुशल र अकुशल कर्महरू, असङ्ख्य क्लेशहरूलाई सञ्चित गरिराखेका हुन्छौं । त्यसले गर्दा उपयुक्त हेतु हुनासाथ ती क्लेशहरू उत्पन्न भइहाल्छन् ।

कर्मका अनेक सञ्चितहरू नै जीवनमा हुने अनेक परिणामहरूका लागि हेतु हुन् । प्राणी मात्रले आफ्नै कर्मको फल मात्र उपभोग गर्दछन् । अर्काको कर्मको फल भोग गर्नुपर्ने र पाउनेसमेत होइन । यही नै कर्म र विपाकको बौद्ध नियम हो । कर्मको विविधताले गर्दा प्राणीहरू भिन्न-भिन्न परिस्थितिहरू र वातावरणमा जन्म, हुर्कन र बाँच्न बाध्य हुन्छन् । चित्तका अनेकताको कारण प्राणीहरूको सोचाइ, चिन्तन र कार्यमा विविधता देखिन्छ ।

अभिधर्मको अध्ययनबाट थाहा हुन्छ – सामान्य लोकजनले आफ्नो आत्मा, शास्वत आत्मा भनि धारणा लिइरहेको मनलाई परमार्थको दृष्टिबाट यथार्थ विश्लेषण गर्दा वस्तुतः मन र मानसिक धर्महरू केवल चित्त तथा चैतसिकहरूका सन्तति मात्र हुन्, जो अटूट रूपमा उत्पन्न हुँदै निरोधमा प्राप्त भइरहन्छन् ।

कर्म र विपाक

लोभ, द्वेष र मोह मूल चित्तहरू अकुशल चित्त हुन् र अलोभ, अद्वेष र अमोह जस्ता शोभन चैतसिकहरू सहगत भएका चित्त कुशल चित्त हुन् भन्ने कुरा माथि पनि उल्लेख गरिसकिएको छ । कुशल चित्तले कुशल कर्मलाई प्रेरित गर्दछ । अकुशल चित्तले अकुशल कर्मलाई प्रेरित गर्दछ । कुशल वा अकुशल चित्तको हेतुले कुशल वा अकुशल कर्मको सम्पादन भई कुशल वा अकुशल विपाक चित्त पैदा हुन्छ । कर्म र विपाकको विचित्र नियमलाई अभिधर्मको अध्ययन बिना राम्ररी जान्न सकिँदैन । उदाहरणार्थ – कुनै एक जना मानिसले कुनै व्यक्तिलाई पिटेको छ भने साधारण समझको आधारमा सामान्य लोकजनले के भन्छन् भने सो पिटाई खाने व्यक्तिले अनुभव गरेको पीडा जो छ, त्यो पिट्ने व्यक्तिको कर्मको परिणाम हो । अर्थात् धर्मको भाषामा भन्ने हो भने पिटाई खाने व्यक्तिले महसूस गरेको पीडा पिट्ने व्यक्तिको कर्मको विपाक हो । यस्तै, साधारण समझ राखेकै कारणले गर्दा पिटाई खाने व्यक्तिले रिसको भोक पिट्ने व्यक्तिमाथि बदलाको भावना लिई जाइलाग्न खोज्छ । तर अभिधर्मको अध्ययनबाट थाहा हुन्छ, यो सामान्य लोकजनको साधारण सोचाइ जो हो त्यो परमार्थको दृष्टिबाट विल्कुल गलत छ, भ्रान्तिजनक छ, शान्ति दायक छ ।

किनभने, कर्म र विपाकको नियमानुसार आफ्नो कर्मको फल मात्र आफूले भोग्नुपर्दछ, अर्काको कर्मको फल भोग्नुपर्ने होइन । तसर्थ पिटाई खाने व्यक्तिले पिटाईको कारण अनुभव

गरेको जुन कष्ट र पीडा छ, त्यो पीडा उसको आफ्नै अकुशल कर्मको विपाक हुनुपर्दछ । अर्थात् अरहन्त हुनुभन्दा अघि शैक्ष्यजनहरूले अनादिकालदेखि आफ्ना असङ्ख्य जन्महरूका दौरानमा असङ्ख्य कुशल र अकुशल कर्महरूको सम्पादन गर्दै कर्मको सञ्चय गर्दै आइरहेका हुन्छन्, असङ्ख्य पुण्यहरू र क्लेशहरू पनि सञ्चित गर्दै आइरहेका हुन्छन् । सोही अतीत कर्म मध्येको एउटा अकुशल कर्मको विपाकस्वरूप त्यस बखत पिटाइको कारण निजले पीडाको अनुभव गर्नु परेको हो । कारण, पीडाको अनुभव गर्ने कार्य विपाक चित्तको हो जो आफ्नै अकुशल कर्मको विपाक हो । पिट्ने व्यक्तिको पिटाइ त आफ्नो कर्मको विपाक भोग गर्न समीप कारण मात्र हो, तात्कालिक अवस्था मात्र हो । मोह सम्मोहको कारण परमार्थ धर्मको यो स्वभाव नबुझ्दा निज पिटाइ खाने व्यक्तिमा सञ्चित द्वेषचित्त प्रबल भएमा निजले बदला लिन पिट्नेलाई नै पुनः पिट्ने काम गरी अकुशल कर्मलाई सञ्चित गर्दछ, जसको परिणाम-स्वरूप उसले पुनः ढिलो वा चाँडो विपाक पनि भोग्नुपर्ने हुन्छ । अभिधर्मको ज्ञानको अभावमा मानिसहरू यसरी अकुशल कर्म र क्लेशको सञ्चितिलाई वृद्धि गर्दै गइरहन्छन् । सामान्य लोकजनले शाक्यमुनि तथागतले आफूलाई गाली गर्ने व्यक्तिलाई पनि मैत्री देखाउनु हुनाको कारण नबुझ्नाको कारण पनि यही हो । सो पिटाइ खाने पुद्गललाई सदधर्मको राम्रो ज्ञान भएको खण्डमा पूर्व अकुशल कर्मको कारण अहिले पिटाइ रूपी विपाक भोग्नु परेको हो र आफूमा सञ्चित क्लेशको कारण अझ आफूलाई रिस उठेको हो भन्ने कुरालाई यथार्थ रूपमा बुझी आफूलाई पिटी द्वेषरूपी क्लेश र अकुशल कर्मको सञ्चय गरी अकुशल विपाक भोग्ने मार्गमा हिंडेका आफ्ना वैरीप्रति पनि करुणाको भाव राख्ने हुन्छ । यसरी वैरीप्रति करुणा प्रदर्शन गरी पिटाइ खाने व्यक्तिले कुशल मूल सञ्चय गर्दछ, कुशल कर्मको सञ्चय गर्दछ ।

उता पिट्ने व्यक्तिले पनि आफ्नै सञ्चित अकुशल मूल-द्वेष र मोहजस्ता क्लेशको कारण र पिटाइजस्ता अकुशल कर्मको कारण उत्पन्न हुने विपाक कर्मलाई ढिलो वा चाँडो भोग्नुपर्ने हुन्छ । परमार्थ धर्मको यथार्थ ज्ञानको अभावमा सामान्य मानिसहरू यसरी अकुशल कर्म र विपाकको भुमरीमा लगातार फँसँदै गइरहेका हुन्छन् ।

कर्म र विपाकको यो परमार्थ धर्म-स्वभावलाई नबुझ्दा, लोभ, द्वेष र मोह, मान, दृष्टि र ईर्ष्याका यिनै आदिनवलाई नबुझ्दा, अहिरिक र अनोतप्पजस्ता क्लेश धर्महरूलाई सञ्चित गर्दै आजका भौतिकवादी विचारधारका मानिसहरू शान्तिको खोजीको नाउँमा अकुशलको सञ्चय गर्दै अशान्तिकै जरा फैलाउँदै गइरहेका छन् । भौतिक विकासको बावजुद उन्नतिको बदलामा नैतिक पतनको मार्ग प्रशस्त गरिरहेका छन् । बुद्धधर्ममा उल्लेख भए बमोजिम कर्म र विपाकको नियमलाई आजका मानिसले राम्ररी बुझिदिने हो भने, बुद्धधर्मले बताएको नामरूप धर्मको त्रिलक्षण धर्म स्वभावलाई आजका मानिसले बुझिदिने हो भने अवश्यमेव शान्तिको प्रसार विश्वमा बढ्दो मात्रामा हुँदै जानेछ ।

विपाक चित्तहरू

कुशल वा अकुशल सहेतुक चित्तहरूको कारण सम्पादन गरिने कुशल वा अकुशल कर्मका विपाकको रूपमा उत्पन्न हुने विपाक चित्तहरूमा निम्न चित्तहरू पनि समावेश हुन्छन्

- १) कुशल विपाकवाला र अकुशल विपाकवाला गरी द्वि-पञ्च विज्ञान चित्तहरू - १०
- २) कुशल र अकुशल विपाकवाला सम्प्रतिच्छन्न चित्त - २
- ३) अकुशल विपाकवाला सन्तीर्ण चित्त - १

- ४) कुशल विपाकवाला सन्तीर्ण चित्त - २
- ५) जीवनको प्रारम्भमा उत्पन्न हुने प्रतिसन्धि चित्त
- ६) प्राणीलाई जीवित राख्न प्रवाहित भइरहने भवङ्ग चित्तहरू ।

विपाक चित्त जम्मा ३६ वटा हुन्छन् । (हेर्नोस् - अभिधर्मार्थ सङ्ग्रह) ध्यान र विपश्यना दुवैको अभ्यास गरेका आर्य मुनिहरूका चित्तलाई पनि समावेश गर्दा विपाक चित्तको सङ्ख्या ५२ पुग्ने हुन्छ ।

क्रिया चित्तहरू

कुशल वा अकुशल कर्मका लागि हेतु पनि नहुने र ती कर्मका विपाक पनि नहुने चित्तलाई क्रियाचित्त भनिन्छ । चक्षु, कर्ण, घ्राण, जिह्वा र कायद्वारमार्फत आलम्बनतर्फ ध्यान दिलाउने पञ्चद्वारावर्जन चित्तहरू र मनोद्वारमार्फत आलम्बनतर्फ ध्यान दिलाउने मनोद्वारावर्जन चित्त पनि अहेतुक क्रियाचित्त हुन् । त्यसरी नै, अरहन्तहरूमा मुस्कान उत्पन्न गर्ने हसितोत्पादक चित्त पनि अहेतुक क्रियाचित्त नै हुन् । अरहन्त मार्गफल लाभ गरिसकेका अशैक्ष्यहरूले अब अरू कर्मको सञ्चय नै नगर्ने हुनाले तिनीहरूमा कुनै क्लेश रहदैन । त्यसैले अरहन्तहरूमा कुशल चित्त र अकुशल चित्तहरू पनि रहदैन । उनीहरूमा कुशल चित्तहरूको बदलामा शोभन हेतुहरू सहितका क्रियाचित्त मात्र प्रवर्तित हुन्छ । क्रियाचित्तहरू जम्मा २० हुन्छन् ।

यसरीचित्त जम्मा ८९ वा ९२९ प्रकारका हुन्छन् ।

च्युति चित्त

जीवनमा चित्तको अन्तिम कृत्यचाहिं च्युतिको कृत्य हो । जीवनमा अन्तिम चित्त च्युति-चित्त उत्पन्न भई निरोध हुनु भनेको प्रज्ञप्तिको भाषामा लौकिक व्यवहारमा मरण हुनु हो । यस जीवनको च्युति चित्तले अर्को जन्मको प्रतिसन्धि चित्तलाई उत्पन्न गराउँछ । यसरी वर्तमान जीवनमा चित्तहरूको उत्पत्ति र निरोधको अटुट श्रृङ्खलाबद्ध प्रवाहबाट जीवनधारा प्रवाहित भएकै यस जीवनको अन्तिम चित्त च्युति चित्तले पुनः अर्को जन्मको प्रतिसन्धि चित्तलाई पैदा गरी भवचक्र संसारको प्रवाह पुनर्जन्मको श्रृङ्खला पनि अटुट रूपमा प्रवर्तित गराइदिन्छ । अभिधर्मको अध्ययनबाट थाहा हुन्छ - मर्नुभन्दा केही क्षणअगाडि उत्पन्न हुने अन्तिम जवन-चित्तहरू अर्थात् मरणासन्न जवनहरूले पांच इन्द्रिय-द्वारमध्येको कुनै द्वार वा मनोद्वारमार्फत कुनै आलम्बनलाई अनुभव गर्न सक्तछन् । वास्तवमा ती मरणासन्न जवनहरूको कर्म, कर्म-निमित्त व गति-निमित्तमध्ये कुनै एक आलम्बन अवश्य उत्पन्न हुन्छ । अन्तिम जवन चित्तहरूले जे-जस्तो आलम्बनको अनुभव गरेको हुन्छ, त्यही आलम्बनलाई अर्को जीवनको प्रतिसन्धि चित्त, सम्पूर्ण भवङ्ग चित्तहरू र अर्को जीवनको च्युति-चित्तले पनि अनुभव गर्ने हुन्छ । अरहन्त भइसकेका पुद्गलहरूमा च्युति-चित्तपछि प्रतिसन्धि-चित्तको उत्पत्ति नहुने हुनाले बुद्धधर्ममा अरहन्तलाई विमुक्त भनिएको छ ।

अहं र मम - मेरो र तिम्रो, मैले गरें र उसले गर्‍यो शत्रु र मित्र भनी सत्काय दृष्टिलाई बलियो रूपमा सँझाली, दिट्टाभिनिवेशको वशीभूत रही अनेक किसिमबाट लौकिक व्यवहारमा डुबिरहेका मानिसहरूलाई बुद्धधर्मको अभिधर्मले संसारमा दुई किसिमका परमार्थ धर्म - नाम र रूप मात्र हुन्छन् भन्ने सत्यलाई अवबोध गराइदिनाका साथै ती नामधर्म र

रूपधर्म पनि अनित्य छन् दुःख हुन् र अनन्त स्वभाव मात्र हुन् भन्ने यथार्थ सत्यलाई पनि एक-एक धातु-स्वभावलाई च्यातेर केलाई-केलाईकन बताइदिने भएकोले हेतुवादी, कर्मवादी, यथार्थवादी र विभज्जवादी बुद्धधर्मको अध्ययनले मानव मात्रलाई, सत्त्व मात्रलाई लोभ, द्वेष, मोहजस्ता अकुशल मूलहरू, मात्सर्य, ईर्ष्या, मान, विचिकित्सा, स्त्यान, औद्धत्य, अहिरिक, अनोतप्य जस्ता क्लेशहरू र सत्काय दृष्टिको धारणाजस्ता क्लेशको मूललाई समूल नष्ट गर्ने सद्विच्छा र सदाकाङ्क्षा उत्पन्न गराई लोकोत्तर चित्तहरूको माध्यमबाट जन्म जरा व्याधि मरण भयबाट सर्वथा विमुक्त रहेको शान्ति परम शान्ति निर्वाण धर्मलाई साक्षात्कार गर्न प्रेरणा प्रदान गर्दछ र निर्वाण-लाभ गर्न सघाउँदछ । अभिधर्मको ज्ञान वस्तुतः जीवनको प्रत्येक घडीमा अनुभव गरिने परमार्थ धर्महरूको यथार्थतालाई सही रूपमा पहिचान गर्न सघाई सम्यक् रूपबाट जीवनयापन गर्न मदत गर्ने अत्यन्त आवश्यक ज्ञान हो, यो व्यर्थको सैद्धान्तिक ज्ञान र प्राज्ञिक अभिरुचि (अकादेमिक इन्टरेष्ट) को बौद्धिक अभ्यास (इन्टलेक्च्युयल जिम्नासियम) होइन ।

उपसंहार

बुद्धधर्मले अशान्ति र पापको उत्पत्तिका हेतुका रूपमा रहेका सम्पूर्ण क्लेशहरूलाई समूल उन्मूलन गर्ने शिक्षा र प्रेरणा प्रदान गर्ने भएकोले अभिधर्मको अध्ययन, आचरण र अभ्यासमा सततः क्रियाशील भएर लाग्ने पुद्गलहरूबाट आफूलाई मात्र शान्तिलाभ हुने होइन, बल्कि तिनका सोचाइ, बोलाइ र काम गराइबाट विश्वमै शान्तिको वातावरणको सिर्जना गर्न निकै सघाउ पुग्ने कुरामा कुनै सन्देह रहँदैन । तसर्थ समाज, राष्ट्र र अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रको व्यवस्थापन र विकासमा महत्त्वपूर्ण र प्रभावकारी भूमिका निर्वाह गर्ने अभिभारा तथा जिम्मेवारी वहन गरेका जति बढी शक्तिसम्पन्न व्यक्तित्वहरू र पदाधिकारीहरूले शान्ति, उपसम र परम शान्तिको स्रोतको रूपमा रहेको भगवान् शास्ताको गहन धर्म- अभिधर्मको अध्ययन, आचरण र अभ्यास गर्ने अवसर प्राप्त गर्नेछन्, त्यति नै आजको अशान्त विश्वमा रचनात्मक र कल्याणकारी सुख-शान्तिको वातावरणको सिर्जना गर्न सघाउ पुग्न जाने कुरो निश्चित छ । विज्ञान र प्रविधिको द्रुततर विकासको गतिले प्रोत्साहित गरेको अति भौतिकवादी व्यक्तिवादी सभ्यताले विश्वशान्तिको जगलाई नै सघाउन थालेको सङ्केत देखिएको आजको एकाइसौं शताब्दीको नयाँ सहस्राब्दीको युगमा भगवान् बुद्धद्वारा उपदेशित अभिधर्मको ज्ञानको अनुसरण, अनुकरण र अनुजीवनको ठूलो महत्त्व रहेको तथ्य जगजाहेर छ । अस्तु !!

पवित्रबहादुर वज्राचार्य और मेरा सम्बन्ध

अगमहापण्डित भदन्त ज्ञानेश्वर
कुशीनगर, भारत ।

सन् १९६४ ई. को कुशीनगर में नेपाल का तीर्थयात्रा-ग्रूप कुशीनगर आया था । तेरह बसों के यात्रियों में पवित्रबहादुर वज्राचार्य भी थे । वैसे तो लोगों से भेंट हो ही जाती है और वे अलग भी हो जाते हैं । फिर भूल जाते हैं । कुछ लोग अलग होने पर भी वे भुलाये नहीं जा सकते । उस समय उनका नाम पूछने पर उन्होंने बताया था - 'राजभाई ।' राजभाई बार-बार प्रार्थना कर रहे थे कि मुझे भिक्षु बनाने के लिए गुरुजी से अनुमति दिला दीजिये । उनका परिवार भी था । ऐसा जान पड़ता था कि विवाह हुए अधिक दिन व्यतीत नहीं हुआ । गुरुजी को फुरसत नहीं थी । इसलिए मैं प्रार्थना नहीं कर सका । वे लोग कुशीनगर से जल्द ही वापस चले गए । लेकिन मेरी स्मृति में हमेशा उनकी याद आने लगी ।

फिर बिना प्रोग्राम एक बार मुलाकात हुई । वे पूज्य प्रज्ञानन्द महास्थविर जी के साथ तीर्थ करने आए थे । उस समय भी भिक्षु बनाने के लिए वे प्रार्थना कर रहे थे । पूज्य प्रज्ञानन्द महास्थविर भन्ते बार-बार समझा रहे थे । लेकिन उन्होंने नहीं माना । मैं उनको महापरिनिर्वाण मंदिर की ओर ले गया । वहाँ जाकर राहुल को श्रामणेर बनाने पर शुद्धोदन महाराजा की स्थिति को दरसाते हुए समझाया गया और शुद्धोदन महाराज की प्रार्थना कर - "जिस व्यक्ति को माता-पिता और सम्बन्धित लोगों ने अनुमति नहीं दी है, उन्हें श्रामणेर या भिक्षु नहीं बनाना चाहिए", भगवान् बुद्ध ने मान लिया । इसलिए आप पिताजी की अनुमति ले लें । अनुमति मिलने पर मैं सभी अष्टपरिष्कार दे दूँगा । वे मेरी बात मान लिये । मैं बहुत खुश हुआ । राजभाई भी पहले रो रहे थे । वे चुप हो गए । हम दोनों मंदिर से वापस लौट आए । पूज्य भन्ते जी भी बहुत खुश हुए । वे लोग चले गए ।

पूज्य गुरुजी
चन्द्रमणि महास्थविरका
स्वर्गवास ८\५\१९७२ को हो
गया । मुझे कुशीनगर के
लोगों ने बहुत परेशान
किया । उस समय मैं कुछ
सीख नहीं पा रहा था ।
क्योंकि कुशीनगर में गुरुजी
की सम्पत्ति के लालच में ही
सभी लोग संलग्न थे ।
गुरुजी की सेवा और सत्कार
में मात्र एक माताजी थीं -
'उपेक्खा' । माताजी की उम्र
लगभग ६४ वर्ष की थी ।



भिक्षुसङ्गलाई भोजन प्रदान

पूरी तरह आँख नहीं देख सकती थीं। मैं उनको साथ लेकर गुरु जी की सेवा कर रहा था। मंदिर की खेती और सम्पत्ति धीरे-धीरे व्यवस्थित हो रही थी। अचानक गुरुजी का स्वर्गवास हो गया। गुरुजी ने स्वर्गवास के १ वर्ष ७ मास ८ रोज पूर्व यानी ३० जुलाई सन् १९७० ई. को मेरे नाम में वसीयतनामा कर दिया था।

फिर लोग भी जगह-जगह परेशान किया करते थे। कोर्ट में मुकदमेबाजी भी की गई। हाथ में पैसा नहीं था। गुरुजी के न रहने से नेपाल से भी संबंध धीरे-धीरे टूट रहा था। इसलिए नेपाल में गुरुजी के शिष्यों से संबंध जोड़ने के लिए मैं ६-१०-१९७९ ई. को काठमाण्डू चला आया। शाक्यसिंह विहार में कठिन चीवरदान देने के लिए आया था। कुशीनगर से सुनौली, से बेलहिया चेकपोस्ट पर श्री लोकदर्शन स्वागत कर रहा था। क्योंकि चीवर ७१ जोड़ा था। तीन खेप में ले आया। भैरहवा से बागलुड होते हुए जब हमारा जहाज काठमाण्डू हवाई अड्डे पर पहुँचा तब चिरपरिचित चेहरावाले राजभाई सबसे आगे थे। मुझे बड़े भन्ते प्रज्ञानन्द जी से मुलाकात कराई गई।

भन्ते ने पूछा - "कठिन चीवरदान कैसे देंगे?" मैंने कहा - "बर्मा की रीतिरिवाज की तरह पूज्य चन्द्रमणि महास्थविर स्मृति कठिन चीवरदान देंगे। उसमें कठिन का प्रश्न-उत्तर, कठिन स्तुतिगाथा, देवताओं का पाठ-सब मैंने लिखकर कुशीनगर से लाया था। भन्ते जी ने वह राजभाई को दिया था। राजभाई ने कुमार भन्ते, बुद्धघोष भन्ते, सुदर्शन भन्ते, अमिता, भीमभाई सबसे मिलकर थोड़े समय में तैयारी करवाया था। दिनांक १३-१०-१९७९ ई. को सरस्वती नदी से जलूस निकाला गया। बड़ा अच्छा कार्यक्रम हो गया। इसी कठिन चीवरदान के बाद राजभाई से मेरा संबंध घर के रिश्ते की तरह होने लगा। जब कभी मैं नेपाल चला आता था तो सीधे राजभाई के घर पहुँच जाता।"

सन् १९८१ में जनवरी १९ से २६ तारीखको कुशीनगर में पूज्य गुरुजी की मूर्तिका अनावरण समारोह था। कठिन चीवरदान के समय नेपाल के भन्ते लोग, नेपाल की गुरुमा, नेपाल के बौद्ध उपासक और उपासिकाओं ने जो रूपया मुझे दान में दिया था, उसी से गुरुजी की वह मूर्ति मैंने बनवाई थी। उस समय मुझे २१ हजार नेपाली मुद्रा प्राप्त हुई थी। उसको भारतीय मुद्रा में परिवर्तित करने पर १४ हजार रूपया हुआ था। समारोह में आठ रोज का कार्यक्रम बनाया गया। पूज्य दलाई लामा भी उस कार्यक्रम में सम्मिलित हुए थे। क्योंकि यह प्रोग्राम १४-१०-१९५६ ई. को बाबासाहेब डा. अम्बेडकर के साथ ५ लाख लोगोंकी दीक्षा समारोहका २५ वर्ष गाँठ जयन्ती, बाबा साहेब ने २६ जनवरी १९५२ ई. भारतका संविधान पास होकर गणतंत्र दिवास वा स्मृति को दिखाने के लिए बनाया गया समारोह था।

उस प्रोग्राम में २५ भिक्षु, २५ श्रामणेर और २५ अनागारिकाओं को भी कुछ दिन के लिए दुर्लभ भिक्षु, श्रामणेर और अनागारिका बनाया गया। उसमें अनागारिका बननेवाली शानूनानी शाक्य को नेपाल के भन्ते लोगों ने अनुमति नहीं दी। माताजी इधर-उधर घूम-घूमकर अनुरोध कर रही थीं। अन्त में उन्होंने कुशीनगर के भन्ते अच्युतानन्द जीसे भी कहा। भन्ते ने कहा - "मालिक से कहो, वे तुमको अनुमति दे देंगे।" वे मेरे पास आईं। मैंने पूछा तो पता चला कि वे राजभाई की सास हैं। मैंने नेपाल भिक्षु सङ्घ के प्रभारी भन्ते लोगों से पूछा तो बताया गया कि अनागारिका बनाने के बाद वे वस्त्र छोड़ेंगी नहीं। बदनामी होगी। मैंने भाईजी से पूछा और बताया कि अनागारिका के वेश में रहना हो तो कुशीनगर में ही रहना होगा। वह राजी हो गई। तब से फिर राजभाई का संबंध गहरा होता गया। मैं

राजभाई के घरको बुद्ध-विहार की तरह मानने लगा । क्योंकि उनके घर में बाहर के सभी महायान के हों या थेरवाद के, मैं भिक्षु-विहार की तरह रहने लगता । लुम्बिनी में किसी बदमाशों ने मार दिया था, भिक्षु नावातामी को जो जापान के रहनेवाले थे । वे और मैं एक साथ रुकते थे । कोई परेशानी नहीं थी । राजभाई केवल हमलोगों को ही नहीं, बाहर से आनेवाले सभी बौद्धों को भन्तेओं को, अनागारिकाओं को एक समान मानते थे । इसी कारण सभी लोग राजभाई के घर को बुद्ध-विहार की तरह ही मानते हैं । लोग उनके घर में आकर निस्सङ्कोच रह जाते थे ।

इस वर्ष मुझे दो बार बर्मा जाने का अवसर मिला । एक बार जुलाई मास में और हाल ही में नवम्बर के महीने में गया था । बर्मा पहुँचने पर मङ्गलाराम पालि तक्कतो में कठिन चीवरदान दिया था । इस बार समय न होने के कारण मैंने ३२३००० कैट कठिन चीवर के रूप में दिया था । क्योंकि उस विहार में मैं १३ वर्ष रहकर शिक्षा दीक्षा ग्रहण कर आया था । एक विशाल ३ मंगिला मकान बन रहा था । इसलिए रूपया ही दान दिया था । मैं २८-११-२००१ को रंगून पहुँचा । मेरे साथ २७ भारतीय लोग थे । रंगून से पुष्पा, पगन में हम दर्शन कर रहे थे । वह ३०-११-२००१ ई.का दिन था । उस दिन राजभाई हम सभी से विदा लेकर चले गए । कोई भी नहीं सोच सकता था कि इतनी कम उम्र में वे हम सभी को छोड़कर चले जायेंगे । मैं १५ दिन के लिए गया था । दिनांक १२-१२-२००१ को रंगून से कलकत्ता चला आया । कलकत्ता से कुशीनगर १५-१२-२००१ को पहुँचा । बहुत थकावट महसूस कर रहा था । मैंने किसीसे मुलाकात नहीं की । दिनांक १६-१२-२००१ को प्रातः पूजा करके मंदिर से लौट रहा था । उसी समय नेपाल के श्रामणेर “रमेश ज्ञानवंश” ने कहा— “भन्तेजी, नेपाल से फोन आया था कि राजभाईका स्वर्गवास हो गया ।” मुझे तो बिलकुल विश्वास नहीं हुआ । फोन मिलाया काठमाण्डू से । काठमाण्डू से भी यही समाचार दोहराया गया । मुख्य मंदिर में मोमबत्तियाँ जलाई गईं । सभी विहारों के भन्ते लोगों को भोजन दान दिया गया । उनकी स्मृति में शोक प्रस्ताव मनाया गया । अनिच्चवत सङ्खारा राजभाई और मेरा सम्बन्ध तथा राजभाई की सभी स्मृति स्मृति ही शेष रह गई । अस्तु !

“लुम्बिनी”

पवित्रबहादुर वज्राचार्य

लुम्बिनी, जब जब मैं तुम्हारी कहानी लिखता हूँ !
तब-तब आँखोंमें आँसू आते तुम्हारी इस दुर्दशा पर ॥

मन में बहुत दुःख होता है मेरे अभिशप्त उपेक्षा शरत् पर ।
लुम्बिनी रो-रोकर चुप हो जाती है ॥
कितने दिन हुए भोजन भी उसे नहीं मिलता ।

दुनिया उनको नदेखे कपडा बहुत पुराना है ॥
 लुम्बिनी, जब-जब मैं तुम्हारी कहानी लिखता हूँ ।
 तब-तब आँखों में आँसू आते तुम्हारी इस दुर्दशा पर ॥
 तुम्हारे सुपुत्र तुम्हें छोड़कर कहाँ चले गये ?
 शान्त, प्रणीत, उत्तम बुद्ध यदि सामने आते ॥

सुगत, धर्मनाथ और सङ्घ हैं संसार तुम्हारे उद्धारदाता ।
 कितने दिन हुए थकित मूच्छित जैसा बना रहा ॥
 लुम्बिनी, जब-जब मैं तुम्हारी कहानी लिखता हूँ !
 तब-तब आँखों में आँसू आते तुम्हारी इस दुर्दशा पर ॥

मेरी दुनिया लुम्बिनी सत्य साक्षी रखकर देखेगी ।
 बुद्धगया, सारनाथ, कुशीनगर जैसा हैं वैसे होंगे ॥
 मनोरम, आनन्द, प्रीति तब तो होगी ही ।
 ध्यानसुख, ज्ञान-आर्जन हेतु आवगें कुलपुत्र दर्शन करने ॥

लुम्बिनी, जब-जब मैं तुम्हारी कहानी लिखता हूँ !
 तब-तब आँखोंमें आँसू आते तुम्हारी इस दुर्दशा पर ॥
 कहीं-कहीं से शान्ति प्रतिध्वनि मित्य सुनता हूँ ।
 युगों युगतक दुनिया युद्धसे गुजर रहि हैं ॥

यहाँ पता नहीं कितते मारे गए और मरेंगे ।
 लेकिन अमर रहेगा शान्ति-संदेश सुपुत्रका ॥
 लुम्बिनी, जब-जब मैं तुम्हारी कहानी लिखता हूँ !
 तब-तब आँखों में आँसू आते तुम्हारी इस दुर्दशा पर ॥

जय लुम्बिनी ! जय जय लुम्बिनी !! करुणा ज्ञान लुम्बिनी !!!
 जय लुम्बिनी ! जय जय लुम्बिनी !! ज्ञान-ज्ञान लुम्बिनी !!!

(युवक बौद्धमण्डलको प्रथम वार्षिक उपलक्ष्यमा २०२८ सालमा प्रकाशित 'युवक बौद्ध'
 पत्रिकामा प्रकाशित । साभार - सम्पादक)

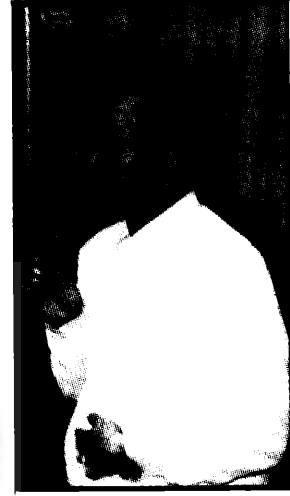
To My Great Father

Anun Ratna Bajracharya¹⁷

You are leader of Buddhist world,
You are father to the poor,
You are friend of youths,
Above all, you are a man of humane character.

Our home, sweet home, is a heaven,
It is holy pilgrim place and Dhamma centre,
Men of letters visit home in search of Dhamma,
You gave lamp-light to the Dhamma friends.

You care and love us,
You lived for human activity,
I see you everywhere as a god,
May you get Nibban, I pray to the Buddha.



Leader of Buddhist World

Dhamma.Digital

A Man With A Mission

Prof. Asha Ram Shakya

A man is best known by the deeds he has/had done. Every body, be the person he or she must have a mission in life but most of the people, either because of ignorance or negligence or because of the lack of hereditary influence of parents, keep themselves dragging on their problems of earning bread and butter. This kind of life is common to all but coming into this world as a human being a man /woman must establish his/her identity with their services to be rendered to their family members and then to their neighbors and finally to their country.

17 He is a nephew of late Pavitra Bahadur Bajracharya.

Human life is a great gift of nature but if we are to say in terms of the teachings of Lord Buddha it is the outcome of your good deeds. in your previous lives. When Saint Ashita, [Kaladevala Rishi], the royal preceptor of King Suddhodhana came to pay homage to the newly born Prince Siddhartha, the only son of King Suddhodhana, the king of Kapilabastu, now in western Nepal in the district of Kapilabastu of Lumbini Zone said to his disciple Nalaka, “Nalaka see, I have seen the thirty two auspicious signs and eighty auspicious features of a Buddha in the body of Prince Siddhartha. Human life is very difficult to achieve, only to be achieved with the great meritorious deeds. The life of a Buddha is still million times rarer to be achieved. Prince Siddhartha, if he opts for a lay life, he is bound to become the king of the universe [Chkrabarti] but he is destined to be the Buddha Sakyamuni and for the attainment of the Supreme Enlightenment he will renounce the world. He has come to this world with the mission of relieving people from their sufferings through his Enlightened Teachings based on the thorough understanding of The Four Noble Truths, The Noble Eightfold Paths and the Theory of Dependent Origination.

Born in Baisakh Full Moon Day of 623 B.C Prince Siddhartha became the Fully Enlightened One at the age of 35 on the sacred day of the full moon day of the month of Baisakh in Buddha Gaya. His was the mission of leading people to the Nirvana, the state of complete freedom from Raga, Dwesaha and Moha that is the Lust, the dissatisfaction, and the attachment to the worldly things forgetting the ever changing nature of these things.

Late Pabitra Bahadur Bajracharya, popularly known in his friends' and relatives' circle as Raj Bhai was one of such persons as are always inspired with a mission to help people to understand and practice the teachings of Lord Buddha so as to make them ever inspired to move towards the world of peace, friendship, compassion, joy and equanimity.

Born in the Buddhist family of the Bajracharyas, generally leading the role of priests in the Buddhist community Raj Bhai was a young man always inspired by his father Late Purna Bahadur Bajracharya and mother Bir Maya Bajracharya. Purna Bahadur Bajracharya as I used to call him Purna Bahdur Dai [Elder Brother] with respect and elderly feeling was the eldest Sthabir [Thapa Aju] in Nepal Bhasa] was a man of high Buddhist esoteric knowledge with a deep study of the Vajrayanic system of philosophy both in theory and practice though he was not practising priesthood as other professional Bajracharyas. I came to know him when he came to the Lalitpur Rakshya Mandal Kendra, the central office of the communes set up in the 2007 B.S to fight with the feudal forces of the Ranas during the political revolution launched by the Nepali Congress in 2007 B.S Late Aju Purna Bahadur Bajracharya, Late Siddhi Raj Shakya and Myself had set up the Buddha Jayanti Trust with the help of all our kind hearted Buddhist members of all the Buddhist Monasteries of Lalitpur. After both my senior elder brothers –Purna Bahadur Bajracharya and Siddhi Raj Shakya passed away I was left alone of the TRIO. However, their sons- Raj Bhai Bajracharya and Dharma Bahadur Shakya, sons of Purna Bahadur Bajracharya and Siddhi Raj Shakya respectively came forward to help me in furthering the works left unfinished by their respectable fathers. I am consoling myself with the words of Lord Buddha: Death is inevitable for all.

The Buddha Jayanti Trust committee members unanimously gave me the responsibility of leading the Trust as the Chairman of The Buddha Jayanti Trust. Similarly Raj Bhai Bajracharya was given the responsibility of holding the job of the Hony Treasurer and Dharma Bahadur Shakya was made the Hony Secretary of the Trust.

It was a bolt from the blue for me when Ven. Dharma Pal Bhante informed me early in the morning at 4 A.M. on 31st Nov.2001 that Raj Bhai passed away peacefully yesterday evening at about 8 P.M.in his own bed as if he was fast asleep with no sign of any physical pain and any other physical deformities. I was stunned at the unexpected news. He was with me in my house as usual a day before he left us. At that time he was quite normal in his health. At that time we were discussing about the new plan to add more funds to our Trust so that we can offer more financial assistance to the parties coming forward to undertake the Buddha Jayanti Celebrations. Next day we were holding the Kathina Cheebara Offering Ceremony to mark the auspicious occasion of the completion of the three month long summer retreat of Ven. Bhikkhu Bhaddiyā in our monastery Sunaya Shree Mishra Sanskrita Yempi Maha Vihara [I Bahil]. Raj Bhai was with me and Mr.Gyan Jyoti Kansakar, a very pious supporter of the Buddhist activities discussing about the 2000 year old history of our monastery.

Two days later, when I had the stunning news about the passing away of Raj Bhai I was really stunned and as he was my brother, student, colleague and helper in all the Buddhist activities specially as the honorary treasurer of The Buddha Jayanti Trust. I felt as if I fell from the roof top.

Next day I went to his house to pay my heart felt love, affection, condolence and sorrow to the family of the departed senior member. I was virtually full of tears in my eyes not being able to speak even a few words to give consolation to Dr. Pradeep Bahadur Bajracharya his only son and daughters well educated in Buddhist studies besides regular university Degrees. Specially to his wife Mrs. Renuka Shakya who happens to be a sister of my wife Guna Luxmi Sakya from her father's side both of us [husband and wife] were virtually so much shocked that we could neither speak a few words of consolation nor of sympathy to her.

Any way, after reciting Durgatiparisodhana Dharani a mahayanic Spell to be recited with the sacred intention of wishing the departed Buddhist devout an abode in Sukhabat, the sacred heaven presided over by Amitabha Buddha with all the members of the Buddha Jayanti Trust and saying a few words of consolation to the bereaved family we returned home with blank mind and later with a host of the memories associated with the services being rendered by Raj Bhai in Buddhist activities. Then I realized that he was a man with a mission – a mission of taking lord Buddha's message of Peace, Friendship, Compassion, Joy and Equanimity to the people in general. I was so much overwhelmed with memories of his Buddhist activities.

I remembered how I took him to Sri Lanka as one of the members of the Nepalese Delegation of the Dharmodaya Sabha, the Nepal Regional Center of the WFB sent to the

10th International Conference of The World Fellowship of the Buddhists held in Sri Lanka in 1972 A.D.. I was the leader of the Nepalese Delegation. We were in Sri Lanka for about ten days. Unfortunately I was laid up with pneumonia after the conference is over and I had to be detained in Colombo for more than a week.. Raj Bhai and other members of the delegation had sight seeing programme for about a week outside Colombo by way of



Late Mr. Pavitra Bahadur Bajracharya participating at the 10th International Conference of the World Fellowship of the Buddhist held in Sri Lanka in 1972 A.D.

visiting all the important Buddhist shrines, monasteries [Vihars] and archaeologically important places of the Buddhist interest. Earlier, before I fell ill the WFB had set up A Youth Wing, WFBY as one of the sisters organizations of the WFB to mobilize the youths of the Buddhist countries to propagate teachings of The Buddha so much essential for making people happy, prosperous and compassionate towards one another. I proposed the name of Raj Bhai to represent the youths of Nepal in the WFBY and my proposal was

unanimously carried out. Later Raj Bhai also became the founder President of the Young Mens' Buddhist Association Of Nepal. I remember Raj Bhai, Hem Bahadur Shakya, Bodhi Bajra Bajracharya, Anand Raj Shakya and a host other young students set up the YMBA to inaugurate a new bold and vigorous effort to bring the Nepalese youth to understand the need to realize the essence of the teachings of the Buddha in shaping their life in a way shown to us by Lord Buddha. As the founder president of The YMBA, Raj Bhai had done a lot to create lively interest in Buddhism amongst the Buddhist youth of Nepal. Later, many young Buddhist people came to join the YMBA and the same is still continuing. As the senior- most advisor of the YMBA right from the beginning of it's inception, I am now standing as the mute fellow helplessly looking towards the blank sky. On the sudden departure of Raj Bhai, my trusted, friend, student and a colleague in my Buddhist activities.

As the Hony Treasurer of The Lalitpur Buddha Jayanti Trust Raj Bhai was discharging his duties very sincerely and perfectly. Because of them –the members of the Buddha Jayanti Trust, specially of Raj Bhai I was care free about the funds we have collected. In the beginning Late Purna Bahadurji, and Siddhiraj ji and myself had contributed to the Trust about 6000 Nepalese rupees. Then with that seed money we started collecting funds every year during the Baisakh Purnima Celebrations. Now we have more than 300,000.00 rupees

in the fixed accounts of different Nepalese financial banks and companies, Of course, credit goes to all the donors and the members of the Trust but the contribution of Raj Bhai as the Hony. Treasurer deserves more credit.

Born in 2001 17th of Falgun [2nd day of the dark fortnight of the month of Falgun, 1065 Nepal Sambat [Era] Raj Bhai left this world at the age of fifty seven years leaving behind him his so many missionary works to his friends and well- wishers, besides his own devoted and affectionate brother Dunda Bahadur Bajracharya and other family members.

Associated with a number of Buddhist organizations like Sri Shakya Singh Vihar, Sri Sumangal Vihar, Nagar Mandapa Sri Kirti Vihara, The International Buddhist Meditation Center, Sankhamul and a host of other Buddhist Organizations. Raj Bhai stands unique as a selfless Kalyana Mitra [Benevolent Friend to all who came in touch with him]

I had special relation with him in connection with Achhyayeeswara Maha Vihar. One evening when I was on my way to Mangal Bazaar to purchase evening papers I met my brother Manik Man Shakya on the way and I found in his fore- head red and black vermilion [Tika] with a red ribbon in his neck. I asked him as to where he was from. He told me that The Adarsha Vidya Mandir High School has got Achhyeeswara Maha Vihar to construct the buildings for the school. The school authorities were celebrating the occasion with the lavishly prepared feast to celebrate the occasion of getting the Buddhist monastery premises. With unbelievably surprised tone I asked him if he was not joking. He told me seriously that they had already got the legal documents of the land belonging to the Achhyayeeswara Maha Vihar premises I then immediately thought to register a strong protest note to His Majesty King Birendra Bir Bikram Shah Dev for nullifying the sale of the ancient Buddhist monastery which is the symbol of the faith of the Buddhists of Nepal. In the mean time when I was heading towards the paper vendor I met Raj Bhai, who was also coming to the paper house. I broke him the news of this most unpleasant, and unholy sale of a Buddhist monastery to a school and asked him to get two sheets of blank paper. He was also very shocked at the news, We then went to his shop and I started writing a petition to the king requesting His Majesty the King Birendra Bir Bikram Bir Shah Dev to nullify the papers of the sale of the Achhyayeeswara Vihar. Both of us then started the campaign of getting it signed by whosoever came on the way and thus after collecting the signatures of more than five hundred people in the petition we submitted it to the H.M. The King's Principal Private Secretary's office and next day we approached the Lalitpur Chief District Officer and submitted to him a copy of the same for immediate action to be taken against those responsible for the sale of the Achhyayeeswara Maha Vihar. After about two months His Majesty the King was gracious enough to issue an order to the government to nullify the deeds of the sale of Achhyayeeswara Maha Vihar with a strong warning not to leave such unlawful sale of religious, archaeological and cultural monuments, buildings and temples of religious importance neglected and unpunished as per the standing regulations of the Archaeological Department of His Majesty's Government. Thus we both did a great service in checking the 15 hundred years old monastery of the Lichhavi times from being totally demolished and its premises to be used as school premises. I am still very much indebted to him for his unflinching support to me to save a Buddhist monastery.

Raj Bhai has left behind him a host of his elder brothers like us, friends like the youths working in the YMBA and many others in organizations like the Dharmodaya Sabha of which he was a life member and I still remember the contributions of my younger brothers of the YMBA assisting me when I was managing the 15th International Conference of The World Fellowship of Buddhists. I again remember as to how I inspired them to get the organizational affiliation with the Dharmodaya Sabha as the Associate Member as provided in the constitution of the Dharmodaya Sabha when I was the Secretary General of the Dharmodaya Sabha. Raj Bhai, Hem Bahadur Shakya Asha Ratna Shakya, Min Bahadur Shakya, and a host other members of the YMBA were assisting us, the members of the Dharmodaya Sabha by working as the host guides and friends to all the delegations coming to Nepal to participate in the 15th WFB World Conference held in Nepal in the year 1986 AD.

Himself a keen student of the Buddhist Studies, he was helping his younger brother Dunda Bahadur Bajracharya in his works of translating so many important Sutras of the Pali Canon, for Example Digha Nikaya, Majjhima Nikaya, Iti Buttaka, Samukta Nikaya, Suttanipata and the Milinda Prasna and finally Dhammapada in Nepali and NepalBhasa so that Nepali speaking people also may get an opportunity to come in touch with the original teachings of The Buddha Shakya Muni. Head of the family as he was since the death of his father, he was honestly following the advice of his father in keeping their faith and contribution continuing towards the promotion of the Buddhist culture, education and life.

Besides, Raj Bhai was associated with the host of teaching institutes as the member of their management committees. He was also an ardent follower of Late Pragya Nanda Mahasthabir during his life time. He was also deeply engaged in the celebrations of the birthdays of the late Pragya Nanda Mahasthabir and after the death of Pragyanaada Maha Sthabir he contributed the best of his efforts in bringing about his Memorial Volume. Raj Bhai had also got the most sacred Prabrajya [Monkhood] on the occasion of the 88th birth day of Ven. Pragya Nanda Mahasthabir on the sacred day of Achhyaya Tiritiya for one week.

As a professional dealer of gold he was also the Hony. Chairman of the Nepal Goldsmiths' Association of Nepal, Patan Branch.

The most illustrated services he had rendered amongst all other services are the services he had rendered when Rev, Nishi Datshu Fuji Guruji was thinking to construct a Peace Pagoda in Nepal. In the beginning Guruji was in close contact with Mr Prem Bahadur Shakya of Kathmandu. Later Mr.Narayan Prasad Shrestha, the then Principal Private Secretary to His Majesty the King Birendra Bir Bikram Shah Dev once informed me that Guruji wanted to have some space in Kathmandu for the construction of a Peace Pagoda in Kathmandu. He further informed me that the earnest wish of His Majesty King Birendra Bir Bikram Shah Dev was that Fuji Guruji be given an ancient Buddhist Monastery lying in ruins. I then proposed him to convey the message that the 1500 years old Buddhist Monastery Acchhyayeswara Maha Vihar situated at the top of the Danagiri Hill in Pulchowk, Lalitpur could be given to Fuji Guruji for renovation of the old monastery on

condition that the eastern elevation must strictly be reconstructed. in the old monastic Mahayanic architectural design Mr. Shrestha accordingly relayed the message with due permission from His Majesty, the King to Rev. Shanti Suji, the private secretary of the Fuji Guruji Then Rev. Shanti Suji came to me to convey the approval of our suggestion to renovate the Achhyayeswara Maha Vihar as per our suggestion. Reverend Shanti Suji, informed me that he would submit the design and proposal for the renovation of Acchheswara Maha Vihar very soon. Then in order to carry out the project Fuji Guruji set up a temporary shelter in the public inn situated near by the temple of KHADGA YOGINI MATA in Pulchowk with his followers for more than two years. Fuji Guruji belonged to the Buddhist Organization NIPPON JAN MYO HONJI, a sect belonging to the Bodhisattwa Nichiren. It was established by Rev. Nishi Datshu Fuji Guruji himself. All the time they were there Late Purna Bahadur Bajracharya was the main person to look after them Raj Bhai as he was the second son of Purna Bahadur Aju and after the death of his eldest son Asha Ratna Bajracharya, Raj Bhai had to help his father in his father's business and religious affairs.

The 89th birth day of Rev. Fuji Guruji was celebrated in the residence of Aju Purna Bahadur Bajracharya and Raj Bhai was the main person to manage the whole affairs.

Later when Reverend Fuji Guruji went to Pokhara, late Min Bahadur Gurung offered to Rev. Guruji his whole Amdo Hill for the construction of the Peace Pagoda, The peak of the Amdo Hill overlooks the Fewa Tal of Pokhara thus commanding a very prominent and attractive look from all corners of the Pokhara Valley. As Guruji was always interested in constructing Peace Pagodas in the elevated places he highly appreciated the desire of Mr. Min Bahadur Gurung to offer the hill to the Guruji for the construction of the Peace Pagoda.

In this connection it would not be inopportune to mention that the heart of the Guruji was broken when hundreds of innocent Japanese people of Hiroshima and Nagashaki had to be brutally murdered by the atomic bombs of the United States of America during the world war 11 on 6th of August 1945 and 10th of August, 1945 respectively. Since then he was fully convinced that the message of Peace given by Lord Buddha will only be able to save this world from further conflagration of the worst kind under atomic destruction.

Once Guruji decided to construct the Peace Pagoda in Amdo Hill in Pokhara Rev, Shanti Suji informed me about the wishes of Guruji in connection with the Peace Pagoda Then I told him that it was all right. The Buddhist Organization of the monasteries of Lalitpur would undertake the reconstruction of Acchayeswara Maha Vihar. During the time the peace pagoda was being constructed in Pokhara Raj Bhai was helping Fuji Guruji and his followers in all the ways possible.

I remember as to how in 1956 we were celebrating the 2500th Buddha Jayanti celebration in Gabahal with cooperation from Yashadhara MahaVihar and Ratnakar Maha Vihar besides, almost all the Buddhist monasteries of Lalitpur town as a whole on the auspicious occasion of discovering the Gabahal lying lost for so many centuries. Late Purna Bahadur

Bajracharya was mainly responsible for the discovery of Gabahal and me as the Secretary of the Buddhajayanti Trust and 2500th Buddha Jayanti Celebration Committee, I had the chance to work in close association with late Aju Purna Bahadur Bajracharya and Raj Bhai the, most active son of the late Aju. Purna Bahadur and Raj Bhai came in to close contact with me as my student and as a devoted Buddhist worker and finally as a close associate of mine.

A philanthropist by nature and always devoted to render any service to the poor and the needy and also to the patients he had donated his blood when YMBA organized the Blood Donation Campaign and also as a wandering volunteer of YMBA during the Mataya Festival to help the devotees going round the Buddhist Chaityas scattering around different localities of Lalitpur Town as a whole with the emergency medicines.

I still remember how he came to me one fine morning with a Buddhist Nun Kisa Gautami for the collection of funds for running a home for the poor and the aged women without any relatives to look after them. He explained to me the lofty ideals of the Home for the Female Aged. Then I donated Rs.5000.00. to this humane project. He was so happy to see me responding him with my humble mite.

If I am to go on recording all his services rendered to the Buddhist activities undertaken with the sacred motive of doing them good as per the teachings of the Buddha, I still will have to write a book. So, for fear of making my remembrances long I like to conclude by saying that Late Pavitra Bahadur Bajracharya, popularly well known as Raj Bhai was, indeed, a man with a mission, a sacred mission of leading people from darkness to light as illuminated by Lord Buddha so compassionately and so lovingly for the emancipation of men from all kinds of suffering.

Before finally concluding my memorial tribute to Raj Bhai who departed so suddenly and so untimely I like to remember the theory of Karma Vipak advocated by Lord Buddha. Coming into this world as a human being we have to remember that we have been able to get the life of a man which is considered to be so rare and so difficult to get only because of our meritorious deeds done in our previous lives. So Lord Buddha's admonition to us is that we must realize the importance of human life because it is only in the human life that we can achieve complete emancipation from Greed, Lust and Delusion. Even Bodhisattwa Siddhartha could achieve the Supreme Enlightenment, The Sammek Sambodhi in human life not in the life of the Bodhisattwa Swetaketu of Tushita Heaven. It is, therefore, our bounden duty to keep ourselves ever aware of the impermanence, suffering and the realization of any thing as unreal. Raj Bhai with his devoted awareness and devoted association with Buddhist monks and scholars ever engaged in the selfless pursuit of the Enlightenment had also done yeo - man's service and as such I am fully convinced that because of his selfless services rendered to the suffering humanity, though in his limited scale he will be getting a new birth to continue his services to the suffering creatures and finally will get full Enlightenment so that he would not have any kind of suffering again. May Lord Buddha bless him for his peaceful abode in Sukhavati.

A Word for Pavitra

Narayan P. Shrestha*

Pavitra B. Bajracharya had been my student, my well-wisher, and a friend who never failed me in the hour of my need. A man of loving temperament, he showed a gentleness and humanity that made him a favorite to every one who came in contact with him. I understand his name - Pavitra - means purity and piety and those precisely were the qualities he stood for in real life. Always sincere in the pursuit of virtue, he yet showed an acumen for business making him a rare combination of moral rectitude with worldly success.

Pavitra showed a rare love for learning. This is testified by the way he founded a private library : Bir-Purna Pustak Sangrahalaya. It is especially rich in Buddhist studies. A true son of Lalitpur, Pavitra always longed to see intact the preservation of Nepal's cultural heritage by showing regards for both the Buddhist and Hindu traditions. He was neither parochial nor fanatical. All that he longed for was to reach out to people everywhere to tell them about Buddha's Universal Appeal for Care and Compassion.

It is sad to see Pavitra leaving so early in life. I have, however, no doubt that he will live in our hearts and minds for the rest of our lives, I wish to take this opportunity to offer my condolences and sympathies to his wife and family members, joining them in their wish for a true 'Nirvan' for Pavitra. May he rest in Peace and Tranquility in the Shelter of the Buddha ! Om Shanti !

Dhamma.Digital

A Sad Loss

Harischandra L. Singh

To be true to the words. I do not know much about Pavitra Bahadur Bajracharya My personal contact, which was only casual, was only two years old or so. Of Course, as writer of some books on Buddhism and as Chief Editor of *The Himalayan Voice* a Buddhist magazine in Nepali, English and Tibetan, for four years, I came into contact with some Buddhist writers, native and foreign. Dunda Bahadur Bajracharya is one of them. It was through him that I came to know Pavitra Bahadur.

Pavitra Bahadur had some of the qualities of Buddhist. He was not only involved in Buddhist promotion activities through membership of various Buddhist organizations like

* Former Professor, and Secretary to late King Birendra

Vihar renovation, Buddha Jayanti celebration trust, Lalitpur, publication of Buddhist works and a host of social and welfare works but also helped the Buddhist laity, monks, and students of Buddhism in every possible way. Judging by the contributions he made following the footsteps of his father Purna Bahadur, a true devotee of the Buddha, the life of Pavitra Bahadur must be considered a meaningful one even though he had to compromise with dictates of daily living.

While writing these lines as part of homage to the departed soul of Pavitra Bahadur, I am reminded of the lines of Dr. B.M. Barua, distinguished Buddhist scholar. He write.

"As Buddha, his nature was unperturbed, placid, and calm like a deep lake. His voice was clear, distinct, audible, deep and reverberating like the lion's roar. The strength of his purpose made him steady like a rock unshaken by winds. His towering personality shone forth like the great Himalaya at the foot of which he was born. Non-harming and non-hurting was his mental attitude towards all. His heart was filled with unbounded love, sympathy and compassion. His was a most balanced mind, a judicious temperament."

I have tried to identify some of the human qualities of Pavitra Bahadur in the given lines. This is my impression about Pavitra.

Meetings and Memories

Dr. Sanu Bhai Dangol

Nothing in this world is permanent. Everything that we find in the world today has to undergo changes tomorrow. Nations, civilizations, cultures, etc. accompanied by all their components appear here, stay for a certain period, and vanish too. Human life is not an exception in this case. Impermanence, is the law that has been guiding the courses of this phenomenal universe always and unalterably. The Buddha had taken this fact into notice and, hence, extolled to utilize life by striving hard. The words of the Buddha in this context are: "Subject to change are all component things. Strive on with diligence. (vayadhamma samkhara, appamadena sampadetha)." Pavitra Bahadur Bajracharya was one of the Buddhist laities who had taken note of these valuable words of the Buddha and utilised life to the best level. This is what I do preume in regard to this remarkable Buddhist laity named Pavitra Bahadur Bajracharya.

It has not been a long time when I first met this remarkable Buddhist laity of the Kathmandu valley. About three years back, I got opportunity to meet this gentleman at the Buddha Vihara of Kathmandu. I had been there to participate at a certain talk programme. Pavitra Bahadur was there to receive us, all the participants. He greeted us all very meekly and asked about our whereabouts too, specially of me. He had asked me about my whereabouts in this way because I was a new figure to allend the programme, as and when

he came to know of my whereabouts, he asked me to visit his house at Lalitpur at my convenience. Certain days later, when I visited Lalitpur on a certain task, I happened to meet him at his shop along with his brother Dunda Bahadur. Both of them were undertaking their hereditary job, the job of a goldsmith, very humbly. I was taken aback. I thought, how humble these figures are. Such well versed scholars and such ancestral jobs. Actually, Pavitra Bahadur had done Bachelor of Arts while his brother Dunda Bahadur is well known figure of the country to do translation works from Pali to Newari (Nepal Bhasha) language. Dunda Bahadur is highly acclaimed for translating certain voluminous texts of Buddhist Tipitaka from Pali to Nepal Bhasha. Moreover, they were born and brought up, too, in a very prosperous family with golden spoon in the mouth. I was compelled to surrender before them knowing how they have been practicing in reality the principle 'simple living and high thinking' as their way of life. At this meeting, Pavitra Bahadur introduced me to his brother Dunda Bahadur and also offered me a book Milindpahna translated by his brother.

My last meeting with him took place at Lumbini garden on Saturday, 3rd November 2001. I had been there to participate in the inaugural programme of Peace Pagoda (Stupa) as an observer. I had arrived there three or four days after my sojourn and visit to different Buddhist areas of Kapilvastu. Certain friends of mine had coerced to go there for observing the newly erected Buddhist stupa, the largest one in South East Asia. As and when we met each other, Pavitra Bahadur expressed pleasure by uttering words like: "Dr. Dangol, we are proud of you for your whole writings. You have impressed us much by your penetrative and thought provoking papers. The paper presented a few days back on 'A Question on the Propriety or Impropriety of Ahimsa Sacrifice in the 21st Century (Ekaesaun Shatavdimā Pashuvali: Kati Upaukta, Kati Anupukta?)'. You have been successful in exploring a lot of new facts which we had not taken note of previously." After a short chat, we took our own ways. I did not know at that time that this would be our last meetings as well as parting. About a month later, when I read the obituary notes published in his sacred memory at certain newspapers, I got myself startled. I was grieved because I had lost a friend while the others a gentle personality who would encourage and enthuse others by appreciating their good qualities time and again. I have had to console myself recollecting the words of the Buddha: "Subject to change are all component things. Strive on with diligence."

My Compassionate Father

Sujata Bajracharya
Youngest daughter

My father was an open-minded personality who had always devoted his entire life for the well-being of others. He had served as best as he could as an upasaka for the betterment of Bhikkhu Sangha. He was very humble, noble and he possessed with the heart full of love and kindness.

Men and women of every walk of life who were familiar to my father admired him much. Even those unfamiliar to him were very much impressed with his hard, praise worthy works and they expressed their gratitude to him. My father equally embraced all the persons whole heartedly without any discrimination. No matter whether the person is young or old.

My Father was a person having smiling face, and he always welcomed whoever came to our home. He was hard-working, dedicated, simple. Had full faith in Buddha's teaching. He was a man having so much good qualities that it is very difficult to describe him in few words.

I find no suitable words to express my sincere gratitude to my father who had nurtured, cared, and brought me up in an affectionate way for last twenty-six years. He had always shown us a right path in life. He taught good values and encouraged us in doing meditation.

My father always guided us in every step of our life. He was a true friend, well-wisher who was stayed with us in both happiness and sorrowful moment. He was not like others father who wanted to dictate their children and family members. He was the heart full of compassion and tenderness. We never felt hard and uncomfortable while talking with him which made us very close to him.

My father always treated all the children equally. He had given us and our cousin sisters best education for the sake of our future. He was very far sighted and used to tell us to study hard and be self dependence and not to waste time in unnecessary things. He also admonished us, the sentences he used to speak echoes in our ears still now, "As everything in this world is mortal and impermanent, I won't be here long to support you and you should endeavour hard every moment to stand on your own feet".

Everyday, my father and we (children) used to take lunch and dinner together where we discussed on ranges of topics. He cared us so much that he would not eat unless all the children were present. Now, we miss those moments very much. My father knew that time was so precious. He utilized every moment of his life for good things. He spent every moment of his life in doing good and respectful deeds.

My father respected elderly persons and cared



With Family Members

the young ones. He showed no sence of hatred to anyone else. He had always loved and cared poor people. He was open-minded, frank, affectionate person. He was always ready to give speech on any topic at any time. He loved to speak in masses even without any preparation.

These qualities made him adorable and respectable member of family and society. Eventhough he was busy in business and social work, he was so careful to spare some time for family. He respected family values and tried to unite the members of family.

He was generous enough to give anything to others without expecting anything in return. He was unselfish in nature. He devoted his entire life for the social work, and he did lots of construction and reconstruction of Viharas and Mahaviharas of Patan. He himself committed his whole life for the cause and spread of and Buddhism in the nook and corner of Nepal. He had an ocean like heart. He used to be happy when others were happy and satisfied. He had been able to win the hearts of the people through his behaviour brilliantly marked by non-voilence, friendliness, compassion and fraternity.

My father is no more with us but his good deeds, notable works, advices, words, and memory will alive forever. Great men like my father rarely exists in this world.

My sincere condolence

Mr. Werayut Yoothongkam*
Charge d'Affaires of the Royal Thai Embassy

On behalf of all the Thais in Nepal, I would like to express my sincere condolence to late Mr. Pavitra Bahadur Bajracharya. I still remember on 1st December 2001, I came to pay my last tribute to late Mr. Bajracharya at his home. On that day I saw many Buddhist devotees coming and going to pay their last respect to Upasaka Pavitra Bahadur.

On several occasions, I had met him. I found him always enthusiastic, friendly and highly devoted. His untimely demise was, indeed, a great loss for the Buddhist community in Nepal. A person of such Buddhist understanding and kind heart is rare to find. I am proud of having friendship with him.

* The appreciation speech of Mr. Warayut Yoothongkam, Charge d'Affaires of the Royal Thai Embassy at the condolence meeting to pay tribute to late Mr. Pravitra Bahadur Bajracharya, at Ratnakar MahaVihar, Hakhabahal, Gabahal, Lalitpur on Saturday, 12 January 2002 at 13:00 hours.

On this special occasion, I would like to express appreciation for all the noble deeds that late Mr. Pavitra Bahadur Bajracharya and his family members had performed to support and to spread Buddhism in Nepal.

As we all know well that to be born, to become old, to get sick, and to pass away are natural to all living beings. The most important thing is whether a person had opportunities to do noble deeds in his or her life time for the good and happiness of humanity. I am confident that late Mr. Pavitra Bahadur Bajracharya had done a lot of noble deeds in his life time and for that, he will always be remembered as a source of inspiration for many Buddhists in Nepal.

May his soul rest in peace.

Na Mu Myo Ho Ren Ge Kyo

Ven. Maruta



I am very very sorry to hear that your father Mr. Pavitra Bahadur Bajracharya died. When we last met at the start of the peace walk, Oct 3rd 2001, we walked together. He was so happy, and his noble's work is blossoming in the society.

When I returned to Nepal, even after 30 years, it was like coming home because Guruji's spirit is still with your father and family. He was so graceful. I believe your father is now with Guruji in peace.

I pray for him, and for all family's strength to live in your fathers' memory and his precious noble-work.

With Gassto (palms together bowing)

Pavitra, An Embodiment of Bodhisattva Ideals

John Mellowship

I feel the loss of Pavitra not only as a friend but also as a spiritual guide. When I first came to Patan, he took me under his wing, demonstrating with his kind help the Buddhist values of caring and compassion for others. His practical example of how to live the Bodhisattva ideal was worth more than any amount of textbook learning. I am particularly grateful for Pavitra's leading part in introducing me to the Buddhist worship of Kumari. I would appreciate receiving more information on this subject, and especially translation from works in Nepal Bhasa.



Last tribute paid by mourners

Before I left Nepal, my friend Klaus Kilov, who is a librarian, made a video record of Pavitra and his magnificent international library of Buddhist literature. At that time we discussed the possibility that the collection might to be catalogued by an Australian library studies student. Please let me know if we can still be a assistance to pursue this project. Such a catalogue would help to promote Buddhism and be a memorial to a much loved man whose life and good works have benefited a multitude of people from all over the world.

Pavitra, My Dhamma Friend

Angela Dietrich

"It was a great joy and honour to have had the privilege of knowing Pavitra Bahadur Bajracharya as a dear friend and fellow-Buddhist. Whilst I was residing in Nepal from 1992 to 1998, he was always so welcoming and hospitable to me, as well as having graciously provided me with assistance in my research about Newari Buddhist healing practices. For example, he introduced me to the Patan Kumari and helped me interview her, besides inviting me to attend Kumari pujas which he held in his own residence. I only wish I had been able to demonstrate my gratitude more befittingly prior to his untimely and sad demise. The Buddhist community has verily been deprived of a figure whose greatness was demonstrated by his personal qualities of tolerance, humility and compassion. He will be sorely missed by the many scholars, friends and associates hailing from many parts of the world, amongst whom I have the deep satisfaction of including myself. When I last visited Nepal at the end of 1999, it was wonderful meeting with him again and enjoyed Newari dishes offered by his charming wife and daughters. I feel particularly close to Arinitara as a 'sister in the Dhamma'. Even as we mourn his early demise, we will all cherish Pavitra's memory, as he has profoundly touched our hearts and minds in having embodied those universalistic attributes cherished by both Buddhists and non Buddhists alike.

Dhamma.Digital

Devoted Upāsak late Rājbhāi

Ven. Sobhan
Shree Sumangal Vihar

"Life is uncertain-Death is certain" these are the words of Lord Buddha. Every living being has to die; this is eternal law, no one can change this law.

A child comes into this world bringing joy and happiness unto all near and dear ones. Even the mother who had to bear extreme maternity pain is pleased and delighted. She feels that all the trouble and pain borne by her were worth it. However, by crying the child seems to suggest it has its share of suffering for coming into the world. The child grows into an adolescent and an adult, performing all sorts of good and bad deeds. He grows old and finally bids farewell to this world leaving the kith and kin in deep sorrow. Such is the existence of a human being. People would try to escape from the clutches of death but no one is able to do so. At the moment of death, they have their minds hovering over their

children surrounding them, and last but not least, evincing concern over their own bodies, which, despite the care and attention, are worn out and exhausted. It is unbearable though unavoidable. This is the way that most people take leave of the world-with moans and groans.

Rājbhāi left us all of the sudden on 28/1/2002 (B.S.15/8/2058). It was really hard to believe that he was no more when I received a call next day in early morning; because I had just seen few days ago in Sumangal Vihar during the time of Kathin (Robe offering ceremony). It had made really uneasy for me to convey the message.

I came closer to that family through Sānubhāi, his younger brother, who requested me to translate Milind Pañña into Nepali. Rājbhāi was simple, polite and found him in calm mood whenever I met him in Viharas (Sumangal Vihara, ShākyaSing Vihara, Manimandap Vihar, Bishwa Maitri Vihar etc.) or in his house. He was always ready to serve in the propagation of Dhamma.

According to Lord Buddha, a householder should have five duties towards Religious Teachers (Monks).

1. Treat them with affection in gesture,
2. Treat them with affection in speech,
3. Treat them with affection in mind,
4. Let your house be open to them,
5. Supply their temporal needs.

Dhamma.Digital

1. Treating with affection in gesture means, whichever bodily action is to be done, just like to go to Vihar and invite monks for lunch, to filter water, to clean etc. or to do whatever bodily action for the comfort of monks. Rājbhāi had fulfilled these duties.
2. Treating with affection in speech means, one should be polite in speech or some monks who goes for alms; seeing that he encourages other householders to give alms. After listening discourse says sādhu ! sādhu ! it's good, to talk in respectful manner. Rājbhāi had fulfilled these duties.
3. Treating with affection in mind means let the monks have friends not enemies. Let them be comfortable etc. to have loving kindness by mind. Rājbhāi had fulfilled these duties.
4. Let the house door be opened means, not only house door just to be opened; a monk full of good qualities, virtuous person is not treated well in manner of respect and with alms. Although the gate or door is open it seems to be closed. But if the recluse is treated with respect, with alms, doing all the duties towards them means although the door is closed it means that the door is open. Even if the door is open and if they have requisite goods and says "we don't have" means that the door is closed. But

Rājbhāi treated monks properly, that is why the house door was always open. Rājbhāi had fulfilled these duties.

5. Supply temporal needs means, to invite the monks for lunch or to provide them with necessary goods. Rājbhāi had fulfilled these duties.

I didn't find any negativity in him. He was very friendly towards ordinary or aristocratic person. I regard him as 'Anujātputra' which that whatever work his father had done, he gave it continuity, obviously in the Business, Social Service or following Dhamma etc. We praise Rājbhāi and Sānubhāi for establishing a grand private Buddhist Library in the name of their parents and also publishing precious Tripitak books in Newari and Nepali language for the benefits of humankind.

Although Rājbhāi is not in front of us, his work, his fame will remain for ever, that is why it is said that *Rūpam jīrati maccānam, nāmagottam na jīrati*. Although a person may not live forever but his name and fame remains forever.

His death was too early only at the age of 57. He left us and his family in deep sorrow. He slept to take rest but never woke up again. While departing also he didn't give any trouble. That is why I like to remember the words of Buddha that "*Life is uncertain-Death is certain.*" So by seeing the death of others we shouldn't delay in doing good deeds.

Lastly I like to wish Rājbhāi for securing a safe passage until and unless he realizes Nirvana. I offer hearty appreciation to his younger brother Sānubhai, son Pradeep and all his family members for undertaking . Such a sacred and noble task of publishing a book in his memory as the highest tribute to his meritorious deeds.

Dhamma Digital

In loving memory of My beloved Late Father Pavitra Bahadur Bajracharya

Attainment of Arahantahood

Dr. Pradip Bahadur Bajracharya

Attaining Nibbana through Arahantahood is not selfish.

Certain Buddhists believe that to seek salvation by becoming an Arahant is a selfish motive; hence, they claim that everyone must try to become a Buddha in order to save others. This particular belief has absolutely no foundation in the teachings of the Buddha. The Buddha never mentioned that he wanted to save every living being in this

world. He offered his help only to those who were willing to accept his righteous way of life. In the original teaching of the Buddha, there is no such thing as “*saving others*”. According to the method introduced by the Buddha, each and every person must take the trouble and make the effort to train himself and to purify himself to attain his own salvation.

The belief that everyone must become a Buddha in order to attain salvation cannot be found in the original teachings of the Buddha. This belief is not unlike asking every person to become a doctor in order to cure the diseases of others as well as his own disease. This advice is most impractical. If people want to cure their sicknesses, they have every chance to get medical advice from a qualified doctor. But every person cannot wait until he is a doctor before he can cure his sickness. Nor is there any need for each and every person to be a doctor. Of course, those who wish to be doctors can do so. However, they require intelligence and courage and they must have the means to study medicine. Likewise, it is not compulsory for everyone to become a Buddha to find his salvation. Those who wish to become Buddhas can do so. However, they need the courage and knowledge to sacrifice their comforts and to undergo all kinds of suffering in order to attain Buddhahood. Therefore, it is baseless to say that attaining Nibbana by becoming an Arahant is a selfish act.

Buddhahood is indisputably the best and the noblest of all the three ideals (Supreme Buddha, Silent Buddha and Arahant). But all are not capable of achieving this highest ideal. Surely all scientists cannot be Einsteins and Newtons. There must also be junior scientists who help the world according to their capabilities.

Remembering Pavitra Bahadur Bajracharya

Alexander v. Rospatt

Pavitra Bahadur Bajracharya was an enthusiast for all things Buddhist, and dedicated his life to the promotion of all forms of Buddhism. Hailing from a highly respected Bajracharya family from Hakha Bahal in Patan, he was proud of the sacred Newar tradition into which he was borne. He upheld its customs and practices, and was in the tradition of his father Purna Bahadur Bajracarya a generous benefactor. At the same time, he was one of the main supporters of the Theravada movement in Nepal. He encouraged and sponsored novices, and was instrumental in sending them abroad to Thailand for study. Moreover, he supported the monks and nuns of Kathmandu Valley and beyond in many different ways, and ran his home as a place where they were always welcome. Among his frequent guests were such distinguished

spiritual leaders as the Venerable Gyaneshwar Bhante from Kushinagar. He also backed the activities of the vipassana lay meditation movement, notably at Sankhamol. The commitment to his own Bajracharya tradition and his support for the Theravāda movement did not stop Pavitra from being open towards other forms of Buddhism. Thus he was a devoted patron of the activities of Nipponzan Mihoji, a Japanese Mahayana movement drawing its inspiration from the Lotus Sutra. He not only supported its activities at Lumbini, Pokhara and outside Nepal, but also built a close personal relationship with many of the adherents of this movement, most importantly with his Holiness Fujiguruji, the founder of the movement, who frequently stayed with Pavitra as the guest of his family. Other close associates were the unforgotten venerable Nawatame Bhante, who was so tragically murdered on the sacred grounds of Lumbini, and the venerable Masunaga Bhante, who also became a kalyanamitra for Sunita and myself in Vienna, Austria. In line with his ecumenical approach to Buddhism, Pavitra founded the YMBA of Nepal which is dedicated to the cause of furthering Buddhism beyond the narrower confines of particular traditions. With his untiring efforts to work for the cause of Buddhism Pavitra Bahadur Bajracharya will be remembered as one of the most active promoters of the Lord's Dharma in Nepal.

The mentioned openness and readiness in the promotion of Buddhism is characteristic of Pavitra's generous personality. Not only when furthering Buddhism, but also when dealing with people and their personal problems he was always ready to welcome and accommodate everybody, and to lend a helping and charitable hand where it was needed. I myself benefited from this on numerous occasions when Pavitra advised me on my research on the Swayambhuchaitya. But even more important for myself was the love and enthusiasm with which he embraced little Manju, and the open-mindedness and sincere kindness with which he came to accept also myself.

Pavitra Bahadur Bajracharya's approach to Buddhism was never scholarly. With his boundless and selfless generosity he spent his life cultivating the virtues that others talk and write about. May he be happy in the beyond and come to experience the fruits of the Dharma which he has sown so actively in this life!

Bhavatu Sabba Mangalam

In Loving Memory Of Pavitra Bajracharya

John Mellowship

As we go through life we may be fortunate to meet a person whose influence is immensely beneficial to us, someone whose example fundamentally changes our life for the better.

Pavitra was, for me, just such a person. When I came to Nepal as a research student in 1990 I was captivated by the country, its friendly people, and richly sophisticated culture.

Nevertheless I felt somewhat daunted by the need to come to terms with a world very different to my home country of Australia.

In this situation I was introduced to Pavitra and immediately became more relaxed, comforted by the inner radiance of his transparent goodness and sincerity. I straight away knew I had a friend whom I could utterly rely on, and in the ensuing years of study Pavitra remained my trusted guide, friend, and teacher.

In the beginning he introduced me to the wise Buddhist people of Patan who were able to assist my quest for knowledge about the 'Living Goddess' Kumari. More than this, he later interpreted Nepali Buddhism for me, transmitting a world vision which distills all the profound religious truths to be found in Nepalese culture. This way. He helped me deepen my knowledge of Kumari from a merely secular understanding towards a perception of its spiritual significance.

I am therefore delighted to make a contribution to this commemorative volume in the knowledge that it will help to spread Pavitra's message of joy. May all beings be happy !

KUMARI AND GOVERNANCE IN ANCIENT NEPAL

The tradition of royal Kumari worship is extremely ancient. Nevertheless I suggest that it still has considerable relevance for the governance of today's Nepal.

In this brief overview of ancient Nepal I will focus on the Nepal Valley as the main center of Nepal's culture, and concentrate on the medieval Malla period. This period represented a peak in Nepal's civilization. It was also a time when the royal worship of Kumari reached its highest development with the building of Kumari's palace by Jaya Prakash Malla and the beginning of her annual festival.

To understand the significance of Kumari worship in ancient Nepal it is necessary to summarize the style of government at that time.

In those days the tasks of government were much fewer than today. There was no need for an extensive centralized bureaucracy to organize roads, transport, communications, and so on. There were also few police and no standing army to enforce the government's will.

The weakness or absence of central control meant that most decisions were made locally. People settled their disagreements at the communal level in a lengthy face-to-face process of discussion and argument. Over time consensus would be reached about agreed customary norms of responsible behaviour enforced by public opinion,

A typical institution which developed from this sort of local government was the *guthi*, a kind of cooperative which is still active today. It is responsible for the organization of the numerous ritual and social events which accompany the lives of Valley people. Guthis rotate management among heads of households and reach decisions by consensus rather than by voting. In the case of larger festivals such as Rato Matsyendranath guthi proceedings involve the active cooperation of many local communities and caste groups.

I suggest that it was largely through the efforts of such cooperative modes of government that the many groups of people who came to the Valley over the centuries were assimilated to the people of the Valley. Newcomers joined in the fun and festivity which diminished racial, religious, and status differences between them. The resulting harmony was essential to the flowering of the civilization in which Nepalis take justifiable pride. It is noteworthy that this high culture was largely the people's own self-creation and not something imposed by powerful people 'from above'.

By the time of Mallas it can be said that this body of Nepali custom, systematized as *dharma* in accordance with Hindu/Buddhist ideas, now performed the role of an unwritten constitution. In this constitution the raja was not expected to create new law but to defend the realm and to judge cases according to dharma. In this role of preserving dharma the raja was (and still is) regarded as like an earthly Vishnu who protects his people like a father.

Monarchs succeeded to a greater or lesser extent in the performance of their duties. Certain monarchs may have shown autocratic tendencies, but monarchy at this time was not 'absolutist' as some have claimed. The concept 'absolutist' relates to theory of monarchy popular in early modern Europe. The word refers to the kind of power an absolute Christian God supposedly granted to a monarch by 'divine right' during his coronation.

In contrast to this European concept of royal power, in the Nepal Valley all kinds of power were conceived traditionally as *Sakti* power, energy personified as the Goddess. Like everyone else who wished to gain energy for success, a raja was required to worship the Goddess in order to rule successfully.

Moreover to maintain his ruling power it was essential for a Valley raja to regularly worship the-Goddess in the form of the protective mother goddesses of the Valley (*ajimalastamatrika*). The royal worship of these local goddesses was particularly significant to the Valley rajas because they originated from outside the Valley and needed to assimilate into the local community.

This need to assimilate is shown in the case of Malla rajas who brought with them from India their goddess Taleju. However, a well-known story describes how one of the rajas worshipped her incorrectly. Taleju disappeared and refused to reappear except in the form of a young local girl (Kumari). However, the institution of Kumari already represented the protective mother goddesses of the Valley and also the powers of local naga deities responsible for timely rains. The reappearance of Taleju as Kumari effectively united royal power and local power into a single institution. This conjunction effectively made Kumari the supreme symbol of power and authority similar in function to a head of state. In this role she does not personally wield the power to govern but delegates it to the executive arm of government. This delegation of power occurs during her annual festival, and she can refuse the blessing that grants authority.

I should add that in Nepal Valley culture this delegation of power by Kumari extends to all levels of authority down to the household heads who worship their own daughters as Kumari during Dasain.

The representation of supreme power in the form of a young girl as head of state is unique to Nepal. It is open to a number of interpretations, but I see it as an emphatic assertion of the Hindu/Buddhist ideal that a raja's duty, his *rajadharma*, is to provide for the welfare of all citizens without discrimination, including those apparently weak and low in status. The founder of modern Nepal, Prithvi Narayan Shaha resided in the Valley for two years and assimilated these values by worshipping the Bhaktapur Kumari. Later on he received the blessing of the Kathmandu Kumari which legitimized his rule.

In these earlier times the royal worship of Kumari and the royal sponsorship of important festivals brought rajas close to the people. For example, during Rato Matsendranath, rajas took the opportunity to sit among the citizenry to hear their problems and complaints. During Kumari's festival rajas would identify with the people by traveling with Kumari in her chariot and then receive her blessing while seated in front of Kumari's palace.

To sum up this overview of ancient Nepali governance, it can be said that the Nepal Valley had its own style of constitution, a style which was no less effective because, like the British constitution, it was unwritten and based on custom. Custom decreed every person's responsibilities, including those of the raja, thus restricting his power. In addition there was a kind of separation of powers, since ultimate power resided in the Goddess-as-Kumari who in some sense represented the people.

Without over-idealizing the past, it can be seen that the main strength of Nepal's past governance lay in its people-created consensus about the norms and goals of society. This consensus also carried with it a degree of flexibility because customs were in a constant process of re-negotiation to meet changing situations.

I believe Nepalis should gain confidence from the knowledge that their traditional style of government employed principles important to responsible government of any kind. These principles include the popular expectation that power should be used for the benefit of all citizens, that executive powers should be limited, and that executive power is ultimately accountable to the people. This included the principle of financial accountability, because all accounts were presented to Kumari for authorization.

These ideals of government were not imported from the West but were indigenous, suggesting that Nepal is well capable of adapting and developing its own indigenous models of government for the modern world based on consensus and cooperation rather than by simply copying foreign models.

Na-Mu-Myo-Ho-Ren-Ge-Kyo

**The most Ven. Nichidatsu Fuji Guruji
and
My father Purna Bahadur Bajracharya
(Chakraswar Aju of the Ratnakar Mahavihar)**

Pavitra Bahadur Bajracharya

The most venerable Nichidatsu Fuji Guruji was the Founder President of the very popular Nipponjan Myohoji (a Japanese Buddhist Association). The Rev. Guruji with his devotees and friends had already constructed more than 73 World Peace Pagodas. Almost all they had been constructed in the important places of Buddhist interest in this world.

After the world war II 1945, the first World Peace Pagoda had been built in Kumadmoto in south of Japan in 1954. As we know, however Guruji had come out of Japan for the first time in 1930. Guruji after becoming a monk studied in more than three big Universities in Japan and had been very much influenced by the Nichiren sect (school) or thoughts). Guruji visited Nepal and India with strong wish and desire to establish once again the Dhamma (teaching of the Lord Buddha). Guruji had been very popular with his work of constructing temples and world peace pagodas and making long peaceful group marches beating drums with the Sacred mantra "NA-MU-MYO-HO-REN-GE-KYO"

These were quite the dark days of 104 years of Rana regime in Nepal and about 200 years of British colonial regime in India. Guruji was very much free, frank, fearless and friendly monk to ordinary people and to the greatest leader like Mahatma Gandhi of India as well stayed.

Guruji had stayed three months for the first time in Lumbini in 1930 and he would like to construct an extraordinary World Peace Pagoda with their own effort to create the most beautiful Lumbini Garden once again to revive it the same as the Buddha's time. Thus, Guruji had visited Nepal many times for that noble cause.

In 1972, my father late shree Purna Bahadur Bajracharya was also very much influenced by his great personality and his



Celebrating 89th birthday of Ven. Fuji Guruji at his home, Gahahal, Lalitpur, Nepal.

noble deeds worldwide of peace movement inspired by the faith in the teaching of Lord Buddha. In the same year, as the Guest of Honour, Guruji was accorded with warm reception during his tour from Patan Gate, Golden Temple, Mahaboudha, Mangalbazaar to Ratnakar Mahavihar amidst a grand procession and Buddhist function. It also provided us an opportune moment to offer lunch to him and his followers at our residence. Since then, Guruji used to stay in our new home during his visit to Nepal. Each and Every morning and evening he used to pray beating drums with the chanting of the mantra "NA-MU-MYO-HO-REN-GE-KYO"

Guruji used to stay near by Pulchowk Monastery also. Thus once my father prayed to him to celebrate his 89th birthday in a grand manner on 6th August 1973. Guruji accepted the proposal and his 89th birthday celebration took place with Peace Rally from Pulchowk to Mangal Bazar and back to our home.

At the same time Guruji openly expressed his keen interest to rebuild the old Pulchowk Monastery. Architects from both Nepal and Japan designed two different types with their own Nepalese and Japanese Models cultural reflected in it respectively. We are grateful graciously considered our request to reconstruct and restore the old Buddhist Monastery Guruji and his mission on the hill top of Pulchowk (the back side of Ashoka stupa).

(An extract from Ven. Nichidatsu Fuji Guruji written by Late Pavitra Bahadur Bajracharya.)

The Buddha, The Truth and The Human Being

Pavitra Bahadur Bajracharya

For an intelligent student, there is a problem in understanding the fundamental truth and its investigation, its analysis and explanation. On the one side there is cosmic fact that tells us about the electron, the neutron and the proton of the atoms, the simple units which are the building blocks of the universe. And on the other hand, some religious thinkers wish to begin and also to conclude with God or Brahma. Both of them, I think, are the two extremes one the eastern and other western.

As we know there had been a great teacher in this world two thousand five hundred years ago. He is none but Gautam, The Buddha Dr. S. Radhakrishna writes, "He (the Buddha) belongs to the History of world's thought, to the general inheritance of all cultivated men; for judged by intellectual integrity, moral earnestness and spiritual insight. He is undoubtedly one of the greatest figures in history whose date can be fixed, whose life can be sketched, at least I, outline and whose teachings on some of the essential problems of the philosophy or religion can be learnt with reasonable certainty."

In Anguttara-Nikaya of the Suttapitaka, it is clearly mentioned that there is a being who is able to give happiness to the whole world and such a being is one, who knows everything without the aid of a teacher, the all-Enlightened one. We have to remember here that the Exalted one is called "The Buddha" partly because he was able without aid to discover the truth of suffering, the truth of the cause of suffering and the truth of the way to the cessation of suffering, Besides, the noble Eightfold path, he teaches us, leads us to Nibbana.

In the Dhammapada it is said that of paths the eightfold path is the best path, of truths the (best are) four sayings (truth), of virtues freedom from attachment is the best, of men (literally) two footed beings, he who is possessed of sight is the best.

In fact, we can study the four noble truths as the bases or fundamental facts of all other dhamma. Generally it can be expressed that the truth of Nibbana that Gautma, the Buddha discovered is called in the canon "The truth" (Sacca), and the fundamental doctrines that he proclaimed in the four noble truths (cattari ariya saccani).

Hence the reader may wonder to discuss such a great academic philosophy that has to do much more with the religion of the Buddha. Now let us consider about some proposition on the words of Dr. K.N. Jayatilleka (University of Peradeniya).

Sometimes proposition also may be agreeable and pleasant to hear. If we tabulate the possibilities in terms of propositions which may be true or false, useful or useless, pleasant or unpleasant, we get the following possibilities :

1. True — Useful — Pleasant.
2. True — Useful — Unpleasant.
3. True — Useless — Pleasant.
4. True — Useless — Unpleasant.
5. False — Useful — Pleasant.
6. False — Useful — Unpleasant.
7. False — Useless — Pleasant.
8. False — Useful — Unpleasant.

In the Abhayarajakumara Sutta, it is said that the Buddha asserts proposition of the types one and two and that he does not assert propositions of the types three, four, seven and eight. The possibilities five and six are omitted probably because it was considered that they do not, in fact, exist. The passage read, "The Tathagata does not assert a statement which he knows to be untrue, false, useless, disagreeable and unpleasant to others (8) He does not assert a statement which he knows to be true, factual, useless, disagreeable and unpleasant to others (4) He would assert at the proper time a statement which he knows to be true, factual, useful, disagreeable and unpleasant to others (2) He would not assert a statement which he knows to be untrue, false, useless, agreeable to others (7) He would not assert a statement which he knows to be true, factual, useless, agreeable and pleasant to others (3) He would assert at the proper time, a statement which he knows to be true, factual, useful, agreeable and pleasant to others (1).

Thus considering the facts enumerated above, it becomes evidently clear that our statement should be peaceful and progressive, sensible and true, factual and useful, agreeable and pleasant to others. Similar idea we get from the Dhammapada. One verse of them goes in this way, "As a flower that is lovely, beautiful and scent-laden even so fruitful is the well speaking words of one who does it so"

As the Buddha and his teachings are sources of loving-kindness and knowledge, so the Teacher had been able to bring to light the violent Dakku Angulimala not by a weapon of iron but by a sensible speech. Again to show the truth of this world he had sent Kisha – Gautamee who had lost a handsome boy, to go from door to door for a handful of oil-seed from a house where the death had never occurred. At last she came to learn the truth of suffering that every thing, every person should depart or separate from each other.

Similarly to bring earnestness to a mad lady Pattachara who having lost two sons, her husband and parents and all, was running without sense; the Buddha addressed her with an impressive sensible word that reflection appeared in her mind. And she became a good student of the Master.

Many other well known examples can be given, but it is clear that the Buddha was a great champion to convert cruel or ill human mind into soft, vigilant and reflective mind. He had shown us truth from untruth, right from wrong and real from unreal.

He clarified the supersitutions to the wise people. In Kalamasutta of Anguttara-Nikaya there was a very good idea about free, frank and fearless knowledge of human beings. At first Kalamas put a question asking how other learned masters used to come and declare with proof that their teaching was the best among others. And they added that they were in perplexed position.

Then the Buddha addressed them saying that they should not accept any theory only because it was unheard before, again because it was a tradition and because it was so said in the past, specially because it was according to their religious tradition but because it was according to their own beliefs. After relating so, the Buddha said if they (Kalamas) themselves understood that the teaching was bad, harmful and disadvantageous; hence it was better to leave these teachings. Then the Buddha suggested to accept a theory or teachings only when they were of benefit and happiness to one and all.

These days the Buddhists of the world respect and salute the Dhamma mentioning these qualities, ***"Well-expounded is the Dhamma (Doctrie) by the Lord; to be self-realised; with immediate fruit; inviting investigation; leading on to Nibbana; to be comprehended by the wise, each for himself"***.

These are six qualities for the teaching of the Buddha in general. Tathagated had compared his Dhamma with the eight qualities of the ocean in Udana.

1. As the great ocean goes gradually deep so does the teaching, the action, the progress and all the other. And it is the first wonderful and astonished fact of the Dhamma.

2. As the great ocean moves with gentle speed and never does disobey its time, even so Vikkhu never does about the true teaching. It is the second wonderful and astonished fact of the Dhamma.
3. As the great ocean does not give any place for the dead-body, similarly the Sangha (order) does not give to a man of bad character. It is the third wonderful and astonished fact of the Dhamma.
4. As Ganga, Yamuna, Achirvaty, Mahi and such famous rivers give up its fame and name and is known to all as the ocean, even so there is no place for race, colour and name in the Sangha and remains as "Buddhist Vikkhu." It is the fourth wonderful and astonishad fact of the Dhamma.
5. As there is no much difference in the level of the ocean having rain or not, even so there is about nibbana whether many or the few Vikkhu acquired it. It is the fifth wonderful and astonished fact of the Dhamma.
6. As salty is the only test of the ocean, even so freedom (Vimukti-rasa) is the only test of the Dhamma. It is the sixth wonderful and astonished fact of the Dhamma.
7. As the ocean is the treasure having different sources of jewels, even so the Dhamma is full of noble jewels such as-four mindfulnesses, four strivings, four extra powers, five intellectual faces and seven units of wisdom (Boddhi-angas). It is the seventh wonderful and astonished fact of the Dhamma.
8. As there are many great living being in the ocean, similarly are the Sotapannas. i.e. stream-enterers, the Sakadagami i.e. once-returner, Anagami i.e. no-returner the Arahat. i.e. the perfectly holy one; And the other wise people who are trying for these paths and fruits. It is the eighth wonderful and astonished fact of the Dhamma.

Hence we can understand some fundamental qualities about the Dhamma. And we can say peace or complete freedom is a central concept in the religion of the Buddha. The Muslims and the Christians seek communion with God, while the Hindus seek union with Brahman and the Buddhist seek to attain Nibbana through the noble eightfold path. So the Buddhists neither believe in God nor in any incarnation. But they believe in the four-noble truths-the suffering, its cause, its cessation and the eight fold path.

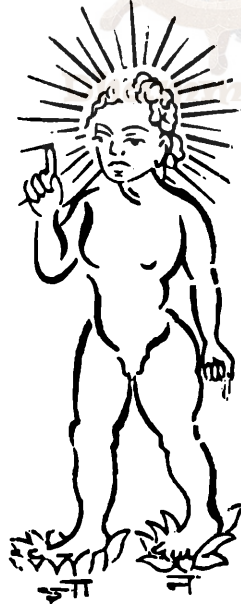
The doctrine of the Four-noble truths is the foundation on which the Buddha had raised the structure of the Religion. Therefore for a careful student, it is not necessary to go after Karl Max for a better and happy life. We know that communism starts with the theory that there is exploitation in the world that the poor are exploited by the rich because of the property that they hold and they enslave the masses. That enslavement results in suffering, in sorrow, in poverty. I think this theory is true in a limited sense that it progressed a little further on the path to freedom from suffering.

In a chapter of Udana about a limited truth, the Buddha had given a reference to a story of the past. "Long ago, a King of Shravasti had gathered the blind people to touch an elephant. After touching the elephant, they reported to the king that the elephant was just like a large water-pot, other said that the real elephant was like four pillars, others reported

according as they touched the head, four legs and the tail etc. They all cried loudly with their proof and the king laughed. "Then the Buddha expressed that people are entangled in their visions, after observing one part they do come to conclude.

In the history, there is no blood-shed for the cause of the Dhamma, in the name of the truth. It is the first missionary-religion in the history of humanity with a universal message of happiness and salvation for all mankind. In fact, today most people of the world are progressing in the light of the Dhamma. Hence, may the message of Buddha's understanding, peace and goodwill prevail all over the world.

The Buddha The Truth and The human beings



By
Pavitra B. Bajracharya

Condolence Messages

It's the rule of our universe that we all have to die. Death is the ultimate truth of all living beings. Only the difference is how long we live in this earth. How long you live does not count what you did really counts. People remember someone for his or her deeds. Bhinaju is also one of such great persons who is filled with compassion. We never want repay of his sacrifice, help. There is no one in this earth who does something without selfishness. But bhinaju has no such feeling of selfishness. Such type of person rarely gets birth in this earth. He has been my most beloved bhinaju who will always be a source of love, compassion to me. May he attain nibbana. Bhinaju never dies. It does not matters whether body remains in earth or not but good deeds always remains alive.

Anjana Shakya, Binod Shakya
Tahachal

Our beloved fupajyu, the compassionate, peace-loving and caring person has left this earth for the heaven abode. We missed him a lot, but his smiling face and the love he has adored to us will remain in our heart forever and ever and forever.

May he attain Nibbana.

Sabina Bajracharya, Raju H. Bajracharya, Rahan H. Bajracharya
Tacche Bahal, Asan.

A whole-minded person, indeed !!!

Min Bahadur Shakya
Nagarju, Institute, Chakupat, Lalitpur.

Upasaka Pavitra (Raj Bhai) was a person with full of devotion in Buddha Dharma. He was an energetic person who served or gave his contribution for the propagation of Buddha Dharma in many Vihars. I was really shocked when I heard that he died. By his demise, Buddhist society is really sorry to miss him. May he rest in peace. May he attain Nirvana.

Ven. Sobhan
Shree Sumangal Vihar, Patan-6, Lukhusi.

पत्रपत्रिकाय् छापे जूगु समाचार व समवेदना

वज्राचार्यको निधन

गोरखापत्र संवाददाता । काठमाडौं, मंसिर १६ गते । नेपालमा त्रिपिटक तथा बौद्ध ग्रन्थ प्रकाशक पवित्रबहादुर वज्राचार्यको ५७ वर्षको उमेरमा हृदयघातबाट हिजो निधन भयो । उहाँले नेवारी भाषा तथा नेपाली भाषामा थुप्रै बौद्ध ग्रन्थ प्रकाशन गर्नुभएको थियो । उहाँ वीर-पूर्ण पुस्तक संग्रहालयको अध्यक्ष हुनुहुन्थ्यो ।

उहाँका श्रीमती, एक छोरा, तीन छोरी हुनुहुन्छ ।

बौद्ध उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य मन्त

यल (सन्ध्या टाइम्स)/नेपा:या थेरवादी बुद्धधर्मया ख्यलय् आपालं योगदान याना: वया च्वनादीम्ह बौद्ध उपासक भाजु पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य हृदयघाट जुया: आकाभाकां मन्त । वय्क: ५७ दँ दुम्ह ख: ।

यलया रत्नाकर महाविहार, ह:खबहा: निवासी भाजु वज्राचार्य नेपालय् बुद्धधर्मया प्रचार प्रसार याना वनेगु नाप बौद्ध विहार निर्माण, जिर्णोद्धार व संरक्षण सम्बर्द्धनया ज्याय् थ:त मदिक्क पाना वयाच्वनादीगु ख: ।

बुद्धधर्म नाप स्वापू दुगु आपालं सङ्ग संस्थाय् आजीवन दुज: नापं थीथी ख्यलय् आबद्ध जुया च्वनादीम्ह वय्क: बुद्ध जयन्ती ट्रष्ट कमिटी यलया दांभरी नं ख: ।

बौद्ध जगतया त्रिपिटक ग्रन्थया महत्वपूर्ण निकाय अन्तर्गत दीघनिकाय, मज्झिमनिकाय, संयुत्तनिकाय इत्यादी प्रमुख ग्रन्थया च्वमि बौद्ध विद्वान दुण्डबहादुर वज्राचार्यया दाजु व सफू प्रकाशक वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयया नं वय्क: प्रमुख ख: ।

वयक्लं युवक बौद्ध मण्डल (वाई.एम.बी.ए.) या संस्थापक अध्यक्ष जुया: बुद्धधर्मया ल्याय्म्हतय्त न्ह्यचिलेत अभिप्रेरित यानादीगु ख: । वय्क: शाक्यसिंह विहार पुन:निर्माण कमिटीया सचिव, सुनचाँदी व्यवसायी सङ्ग यल शाखाया निवर्तमान अध्यक्ष नं ख: ।

वयक:या पार्थिव शरीरयात थौं न्हिनय् १ बजे यलया वैष्णवीदेवीया दीपय् अन्तिम संस्कार याइगु ज्याभव: दु । म्हीग सनिलय् ७:५५ बजे वय्क:यात हृदयघात जूगु ख:सा तत्काल नर्भिक नसिङ होमय् उपचारया नितिं यंकूबलय् मदये धुंकूगु खँ वय्क:या पारिवारिक सूत्रं कंगु दु ।

मदुम्ह वज्राचार्यया जहान नापं छम्ह काय् व स्वम्ह म्त्याय्पिं दु ।

सन्ध्या टाइम्स
(ने.सं. ११२२ कछलागा २)

श्रद्धाञ्जली

२०५८ मंसिर १५ गते दिवङ्गत जुया दीम्ह उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्यया पुण्य स्मृतिसं सिद्धी मङ्गल बुद्ध विहारं श्रद्धाञ्जली शोकसभा याःगु समाचार दु ।

स्मरणीय जू, उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य सिद्धी मङ्गल बुद्ध विहारया भान्छाघरयात लुखा भयाः तयाः आजीवन सदस्यता प्रमाण-पत्र छापे याना गुहाली यानादीम्ह खः ।

धर्मकीर्ति (वर्ष १९ अङ्क - ९)

वज्राचार्यको अन्त्येष्टि सम्पन्न

स्पेश टाइम संवाददाता । काठमाडौं, मंसिर १७ । गत शनिवार गती अचानक हृदयाघात भई दिवङ्गत हुनुभएका ५७ वर्षीय पवित्रबहादुर वज्राचार्यको अन्त्येष्टि क्रिया सोमवार नक्खुस्थित वैष्णवीदेवीको मसानघाटमा सम्पन्न भयो ।

वज्राचार्यले नेपालमा थेरवादी बौद्ध धर्मको प्रचार प्रसार तथा बौद्ध साहित्यको प्रकाशनमा लामो समयदेखि योगदान दिदै आउनुभएको थियो । बौद्ध ग्रन्थ 'त्रिपिटक' का विभिन्न पुस्तकलाई पालिबाट नेपाली र नेवारी भाषामा अनुवाद गर्दै आउनुभएका विद्वान् दुण्डबहादुर वज्राचार्यका दाजु स्व. पवित्रबहादुर वज्राचार्य पुस्तक प्रकाशन संस्था वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयका प्रमुख हुनुहुन्थ्यो । विभिन्न बौद्ध सङ्घ संस्थासँग सम्बद्ध उहाँ मुनचादी व्यवसायी सङ्घ, पाटनका निवर्तमान अध्यक्ष पनि हुनुहुन्थ्यो ।

वज्राचार्यको शवयात्रामा ललितपुर उपमहानगरपालिकाका मेयर बुद्धिगज वज्राचार्य, सांसद कृष्णलाल महर्जनलगायतका अन्य व्यक्ति सम्मिलित हुनुहुन्थ्यो । दाहसंस्कारार्थ अखिल नेपाल भिक्षु महासङ्घका उपाध्यक्ष भिक्षु सुदर्शन महास्थविरले दिवङ्गत वज्राचार्यको बारेमा बोल्दै परित्राण पाठ गर्नुभएको थियो ।

वज्राचार्यका एक श्रीमती, एक छोरा र तीन छोरी छन् ।

स्पेश टाइम दैनिक
(२०५८ मंसिर १८ गते, सोमवार)

स्वर्गीय वज्राचार्यप्रति श्रद्धाञ्जली व्यक्त

ललितपुर, (नेस) नेपालमा, बृद्धशासनको निमित्त अतुलनीय योगदान पुऱ्याउने तथा नेपाल र नेपाली भाषामा बुद्धवचन, त्रिपिटक ग्रन्थ प्रकाशन गर्ने स्व. पवित्रबहादुर वज्राचार्यको निर्वाण कामनार्थ शनिवार श्रद्धाञ्जली सभाको आयोजना गरियो ।

वीर-पूर्ण पुस्तक सङ्ग्रहालयद्वारा आयोजित उक्त सभामा भिक्षु सुदर्शन महास्थविरले पवित्र बौद्ध ग्रन्थरत्न “धम्मपद” को विमोचन पनि गर्नुभयो ।

श्रद्धाञ्जली सभामा ललितपुर उपमनपाका मेयर बुद्धिराज वज्राचार्य, थाई राजदूतावासका प्रथम सचिव वेरायुथ वित्तिकामलगायतका वक्ताहरूले स्व. वज्राचार्यको जीवनीबारे प्रकाश पार्नुभएको थियो ।

नेपाल समाचारपत्र
(२०५८ पुस २९ गते आइतबार)

दिवङ्गत राजभाई उपासकका निर्वाण कामना गरी ‘धम्मपद’ – धम्मदान र पुण्यानुमोदन सम्पन्न

२८ पुष, ललितपुर । अखिल नेपाल भिक्षु महासङ्घका अध्यक्ष श्रद्धेय भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरको सभापतित्वमा दिवङ्गत उपासक पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्यको निर्वाण कामना गर्दै ‘धम्मपद’ – धम्मदान तथा पुण्यानुमोदन कार्य सम्पन्न भएको छ । भिक्षु महासङ्घद्वारा परित्राण पाठ पछि डा. प्रदीपबहादुर वज्राचार्यले उपस्थित सबैलाई भावपूर्ण स्वागत गर्नुभयो । यसपछि अ.ने.भि. महासङ्घका उपाध्यक्ष एव नेपाल भाषा एकेडेमीका भाइस चान्सलर भिक्षु सुदर्शन महास्थविरले ‘धम्मपद’ ग्रन्थ विमोचन गर्नुभयो । सो ग्रन्थ नेपाल भाषामा सम्पूर्ण धम्मपदका गाथाहरूको अनुवाद तथा अति नै संक्षिप्त रूपमा सम्बन्धित कथाहरूलाई दुण्डबहादुर वज्राचार्यले ३४६ पृष्ठमा सङ्ग्रह गर्नुभएको हो ।

सभामा प्राप्त समवेदना सन्देश वाचनपश्चात् महास्थविर भिक्षुहरू बुद्धघोष, ज्ञानपूर्णिक र सुदर्शन, वज्राचार्य उपासकहरू दुण्डबहादुर, न्हुच्छेबहादुर र अशोकरत्तले पनि मन्तव्य व्यक्त गरेको थियो भने सम्पूर्ण सहभागीहरूलाई विमोचित धम्मपद ग्रन्थ धर्मदान गरिएको थियो ।

आनन्द भूमि

(वर्ष २९ अंक १० माघ पूर्णिमा)

मणिमण्डप र युवक बौद्ध मण्डलमा श्रद्धाञ्जली सभा

७ पुष, ललितपुर । मणिमण्डप विहारका प्रमुख भिक्षु शीलभद्र महास्थविरको सभापतित्वमा विहारका दिवङ्गत महासचिव राजभाई उपासकको निर्वाण कामना गरी श्रद्धाञ्जली सभा गरियो । सो सभामा भिक्षु शीलभद्र महास्थविर, वीरबहादुर शाक्य, हेराकाजी शाक्य र मसिनु महर्जनहरूले दिवङ्गत उपासकका व्यक्तित्वबारे प्रकाश पार्नुभयो । यसरी नै दिवङ्गत उपासक राजभाई (पवित्रबहादुर) वज्राचार्यको गुणानुस्मरण गर्न अ.ने.भि. महासङ्घका अध्यक्ष श्रद्धेय बुद्धघोष महास्थविरको समुपस्थितमा युवक बौद्ध मण्डलले अध्यक्ष अशोकमान शाक्यको सभापतित्वमा श्रद्धाञ्जली सभाको आयोजना गरेको छ । युवक बौद्ध मण्डल, नेपालका संस्थापक अध्यक्ष दिवङ्गत राजभाई वज्राचार्यको व्यक्तित्वका बारेमा महास्थविर भिक्षुहरू बुद्धघोष र ज्ञानपूर्णिक तथा प्रा. आशाराम शाक्य, अमिता धाखा, प्रेमबहादुर वज्राचार्य, हेरारत्न वज्राचार्यले मन्तव्य व्यक्त गरेका थिए ।

आनन्द भूमि

(वर्ष २९ अंक १० माघ पूर्णिमा)

पवित्रबहादुरया बिचा: मुँज्या

यल (सन्ध्या टाइम्स) / मद्दुम्ह पवित्रबहादुर वज्राचार्यया निर्वाण कामना यासैं वंगु शानिवा: थन छगू बिचा: मुँज्या जुल ।

अखिल नेपाल भिक्षु महासङ्घया अध्यक्ष अग्गमहासद्धम्मजोतिक धज भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरया सभापतित्वय् जूगु सभाय् वसपोलं हे शील प्रदान याना बिज्या:गु ख: ।

यल उपमहानगरपालिकाया मेयर बुद्धिराज वज्राचार्य मू पाहाँ कथं उलेज्या याना दीगु ज्याभवलय् भिक्षु महासङ्घपाखें परित्राण पाठ या:गु ख: ।

मद्दुम्ह वज्राचार्यया काय् डा. प्रदीपबहादुर वज्राचार्यपाखें लसकुस याना दीगु ज्याभवलय् धम्मपदया नेपालभाषाया अनुवादक दुण्डबहादुर वज्राचार्य नं न्ववानादीगु ख: ।

नेपालभाषा एकेडेमीया भाइस चान्सलर भिक्षु सुदर्शन महास्थविरं नेपालभाषां पिका:गु पवित्र धर्मग्रन्थ “धम्मपद” सफूया विमोचन याना दीगु ज्याभवलय् सफू व पवित्र स्मृतियात कया: अग्गमहासद्धम्मजोतिक धज भिक्षु ज्ञानपूर्णिक धर्माचार्य, भिक्षु सुदर्शन महास्थविर व आजु सूर्यमान वज्राचार्यपिसं न्ववानादीगु ख: ।

प्रकाशकयापाखें अशोक वज्राचार्य सुभाय् बिया दीगु ज्याभवलय् विमोचन जूगु सफू उपस्थित सकसितं इनाब्यूगु ख: ।

सन्ध्या टाइम्स

(ने.सं. ११२२ पोहेलाख्व १)

Buddha's Teachings in Newari

Himalayan News Service, Kathmandu, January 12, A sacred book named 'Dhammapada' with teachings from Lord Buddha, translated in Nepal language, was launched at a condolence meeting held in memory of Late Pavitra Bahadur (Rajbhai) Bajracharya at Ratnakar Mahavihar on Saturday.

Mayor of Lalitpur Sub-Metropolitan City, Buddhi Raj Bajracharya stressed on the need for general public to read spiritual books like 'Dhammapada'. "The dwindling faith in religious teachings has led to the rise of social anomalies like terrorism," he said.

He shed light on Late Pavitra Bahadur (Rajbhai) Bajracharya's dedication in spreading Buddha's teachings and the immense loss due to his sudden death. "It is encouraging to see Late Pavitra's son Pradip Bahadur Bajracharya following his father's footsteps in uplifting the Buddhist religion."

The book has over 300 short stories and wisdom of Buddhist religion'. "The teachings in the book bridges the gap between materialistic and spiritual life." said Bhikkhu Gyanpurnika Mahathera.

"Similar to changes in one's reflection in troubled and still waters, one can find various connotations of the same teaching when they read the book in a different mood," said Bhikkhu Sudarshan Mahathera, Vice President of All Nepal Bhikkhu Association.

The book has been translated from Pali by Dunda Bahadur Bajracharya and published in memory of late Pavitra Bahadur Bajracharya.

"We hope the sacred volume will be left on the shelf as an other exhibit, but the precious dhamma taught by the Buddha will be read and explored thoroughly," said Pradip Bahadur Bajracharya at the function.

The guests at the ceremony presented bouquets and 'khada' (silk muffler) to the image of Buddha and photo of the departed soul.

The Himalayan Times,
(Sunday, January 13, 2002.)

श्रद्धाञ्जली सभा

यस यु.बौ.म. का संस्थापक अध्यक्ष श्री पवित्रबहादुर मिति २०५८ साल मंसिर १५ गतेका दिन दिवङ्गत हुनुभयो । उहाँको पुण्य स्मरणमा मिति २०५८ साल पुष ७ गते शनिवारका दिन यु.बौ.म. हातामा श्रद्धाञ्जली सभाको आयोजना गरि निर्वाण लाभको कामना गरियो । अध्यक्ष श्री अशोकमान शाक्यको सभापतित्वमा भएको सो कार्यक्रममा सुश्री अमिता धाखाबाट दिवङ्गत पवित्रबहादुर वज्राचार्यको जीवनी प्रस्तुत गर्नु भएको थियो भने भूपु. अध्यक्षहरू श्री प्रेमबहादुर वज्राचार्य, श्रद्धेय ज्ञानपूर्णिक महास्थविर तथा श्री सुचित्रमान शाक्यले दिवङ्गत वज्राचार्यको गुणानुस्मरण गर्नु भएको थियो । अखिल नेपाल भिक्षु महासङ्घका अध्यक्ष एवं मण्डलका धम्मानुशासक श्रद्धेय भिक्षु बुद्धघोष महास्थविरबाट पञ्चशील प्रदान गर्नु भएको थियो ।



श्रद्धाञ्जली सभामा धम्मानुशासक श्रद्धेय बुद्धघोष महास्थविर लगायत अन्य भिक्षुगण तथा वरिष्ठ सल्लाहकार र अध्यक्ष अशोकमान शाक्य

युवक बौद्ध मण्डल, नेपालको बुलेटिन
(२०५९ श्रावण १८ गते शनिवार)

Dhamma.Digital

हार्दिक समवेदना

यस संस्थाका कार्यसमितिका सदस्य, समाजसेवी, सहृदयी श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यको २०५८।८।१५ गते असामयिक स्वर्गारोहण हुनु भएकोमा हामी स्तब्ध भएका छौं । यस दुःखद् घडीमा शोक सन्तप्त परिवारमा धैर्य धारण गर्ने शक्ति प्रदान गर्न श्री परमेश्वरसँग प्रार्थना गर्दै दिवङ्गत आत्माको चिर शान्तिको कामना गर्दछौं ।

सिद्धिबहादुर खड्गी तथा कुम्भेश्वर प्राविधिक शिक्षालय परिवार
गोरखापत्र
(२०५८ मंसिर २० गते बुधबार)

अनिच्चावत संखारा

युवक बौद्ध मण्डल, नेपालया संस्थापक अध्यक्ष एवं बौद्ध उपासक पवित्रबहादुर वज्राचार्य थ्व हे २०५८ मंसिर १५ गते शुक्रबाः बहनी आकाभाकां मत्यवं दिवङ्गत जुया बिज्याःगुलिं बौद्ध जगतय् अपूरणीय क्षति जूगु जिमिसं तायेका च्वना । नापं वसपोल सुखावति भुवनय् वास लायेमा धकाः कामना याना च्वना ।

युवक बौद्ध मण्डल, नेपाल परिवार
लोककीर्ति महाविहार, इति यल ।
सन्ध्या टाइम्स
(ने.सं. ११२२ थिलाथ्व ३)

श्री विश्वशान्ति महाविहार जीर्णोद्धार समितिया दुजः व बुद्धधर्म संरक्षणया पथ प्रदर्शक भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य ५७ दँया वैशय् आकाभाकां स्वर्गारोहण जुया बिज्याःगुलिं वय्कः सुखावति भुवनय् वास लायेमा धइगु कामना यासें वय्कःया छेंजःपिंसं धैर्य धारणा यायेगु शक्ति दयेमा धइगु कामना याना च्वना ।

श्री विश्वशान्ति महाविहार, गाःबहाल
श्री यशोधर असहाय सेवा समिति, बुबहाः ।
सन्ध्या टाइम्स

अनिच्चावत संखारा

नेपाल सुनचाँदी व्यवसायी सङ्घ, यल शाखाया संस्थापक दुजः एवं निवर्तमान नायो पवित्रबहादुर वज्राचार्य ५७ दँया वैशय् हृदयघाट जुयाः मत्यवं मदुगु दुःखय् मदुम्ह वय्कः सुखावति भुवनस बास लायेमा धकाः कामना यासें दुःखंकःपिं सकल छेंजपिंत दुनुगलनिसें बिचाः हायेका च्वना ।

नेपाल सुनचाँदी व्यवसायी सङ्घ
सन्ध्या टाइम्स
(२०५८ मंसिर २१ गते विहिबार)

बिचाः हायेका

थुगु पुचःया सल्लाहकार व भाषा जवाः धर्मादित्य धर्माचार्यया सच्छिदं बुन्नि समारोह समितिया आर्थिक उपसमितिया कजि जुया बिज्याःम्ह हनेबहःम्ह बौद्ध उपासक भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य वंगु सकिमिला पुन्नि कुन्हु आकाभाकां मदुगु थौं न्हयन्हुया पुण्यतिथिस मदुम्ह वय्कः सुखावति भुवनय् बास लायेमा नापं दुःखं कःपिं सकल छेंजःपिसं धैर्य धारण याये फेमा धकाः कामना याना ।

मां भाय् पुचः, यल ।
सन्ध्या टाइम्स
(२०५८ मंसिर २१ गते विहिबार)

अनिच्चावत संखारा

समाज सेवाय् नुगः क्वसाःम्ह, नेपाल गुनचाँदी व्यवसायी सङ्घ यल शाखाया पुलांम्ह नायः व धर्मउपासक हनेबहःम्ह भाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्य वंगु मंसिर १५ गते आकाभाकां मदुगुलिं मदुम्ह वय्कः सुखावति भुवनय् बास लायेमा धइगु कामना यासें थुगु दुःखद इलय् दुःखंकपिं सकल छेंजःपिसं अनित्य संसारया खँ थुइकाः मन ची फयेमा धकाः भगवानयाके प्रार्थना याना ।

भाजु/मय्जु जुजुभाई शाक्य
सकल परिवार
भाजु/मय्जु शिलक शाक्य
सकल परिवार
भाजु/मय्जु सुरेन्द्र श्रेष्ठ
सकल परिवार

भाजु/मय्जु विक्रम शाक्य
सकल परिवार
भाजु/मय्जु शान्तबहादुर शाक्य
सकल परिवार
भाजु/मय्जु धर्मसुन्दर वज्राचार्य
सकल परिवार

सन्ध्या टाइम्स
(ने.सं. ११२२ कछलागा ७)

बुद्धशासनको समर्पित, विभिन्न विहारको निर्माण-कार्यमा प्रयत्नशील, युवा बौद्धहरूलाई धर्मप्रति आस्था जगाउने, युवक बौद्धमण्डलका संस्थापक अध्यक्ष, विभिन्न बौद्ध विहारका आजीवन सदस्य, समाजसेवी हाम्रा प्रातःस्मरणीय भाई/मामा पवित्रबहादुर वज्राचार्यको अल्पायुमै स्वर्गारोहणबाट हामी मर्माहत भएका छौं । उहाँलाई निर्वाण लाभ होस् भनी श्रद्धाञ्जली व्यक्त गर्दछौं ।

दिदीहरू

रत्नदेवी धाखा
चन्द्रदेवी शाक्य

भिनायुहरू

अष्टरत्न धाखा
धर्मनरसिं शाक्य

भाण्जीहरू

अनागारिका अगत्राणी "धर्माचार्य"

अमिता धाखा
सविता धाखा
समिरा शाक्य
सति धाखा
ललिता धाखा

रमिता धाखा
सुप्रिया शाक्य
सुजना शाक्य
डा. सुनिला शाक्य

अञ्जली शाक्य
संगीता धाखा
श्रद्धा धाखा
सुष्मा शाक्य
इ. भावना शाक्य

कान्तिपुर

(२०५८, मंसिर २७ गते बुधबार)

Dhamma.Digital

बुद्धशासनका श्रद्धावान् सहृदय सेवक, त्रिपिटक ग्रन्थहरूका प्रकाशक, विभिन्न विहारको निर्माण, जीर्णोद्धार कार्यको एवं बुद्धजयन्ती कोषका सक्रिय व्यक्तित्व, विभिन्न धार्मिक सामाजिक सङ्घसंस्था/विहारहरूका पदाधिकारी र आजीवन सदस्य तथा यस विहार निर्माण कार्यमा अग्रणी योगदान दिने प्रमुख उपासक ललितपुर गाबहाल निवासी पवित्रबहादुर वज्राचार्यको ५७ वर्षको अल्पायुमै भएको निधनबाट नेपालको बुद्धधर्मको क्षेत्रमा एक अपूरणीय क्षति भएको ठान्दछौं । हामी उहाँलाई यथाशीघ्र निर्वाण प्राप्त होस् भनी प्रार्थना गर्दछौं ।

श्री शाक्यसिंह विहार परिवार

थैना, ललितपुर ।

गोरखापत्र

(२०५८, मंसिर २७ गते बुधवार)

नेपालमा बुद्धधर्मको प्रचारमा जीवनपर्यन्त संलग्न हुनुभई अनेक विहारहरूको जीर्णोद्धारमा संलग्न हुनुभएको ललितपुर बुद्धजयन्ती कोषको कोषाध्यक्ष, बुद्ध उपदेश सङ्ग्रह त्रिपिटकका विभिन्न निकायहरू नेपाली र नेपाल भाषाका प्रकाशन कार्यमा सधैं संलग्न भैरहुनु हुने ललितपुर रत्नाकर महाविहार (हखबहाल) गा:बहाल निवासी श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यको असामयिक निधन भएकोमा उहाँको सुखावती भुवनमा बास होस् भनी भगवान् बुद्धसँग कामना गर्दै शोक सन्तप्तपरिवारमा हार्दिक समवेदना व्यक्त गर्दछौं ।

ललितपुर बुद्धजयन्ती कोष परिवार
गोरखापत्र
(२०५८, मंसिर २७ गते बुधबार)

बिचा: हायेका

रत्नाकर महाविहार संरक्षण समितिया मू दुजः, बुद्धशासनय तन, मन व धनं सेवा याःम्ह, समाजसेवी भाजु पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य मत्यवं दिवङ्गत जूगु थौं लत्याया तिथिस वसपोलया निर्वाण प्राप्तिया कामना यासें दुःखं:पिं सकल छेंजःपिंत बिचा: हायेका ।

रत्नाकर महाविहार संरक्षण समिति परिवार
हःखबहाः, ललितपुर ।
सन्ध्या टाइम्स
(ने.सं.११२२ थिंलागा ३०)

अनिच्चावत संखारा

नेपाःया थेरवाद बुद्धशासनया नितिं आपालं योगदान बिया बिज्याःम्ह, थुगु सर्वोदय ज्योति अभियानया शुभचिन्तक, जिमि स्याःन्याःम्ह ग्वाहालिमि मयजु अमिता धाखा व सविता धाखाया हनेबहःम्ह पाजु पवित्रबहादुर वज्राचार्यजु आकाभाकां मदुगुलिं वसपोलया निर्वाणया कामनायासें वसपोलया छेंजःपिं प्रति बिचा: हायेका थ्वहे २०५८ माघ ६ गते खुगू विहार (१) जीतापुर गन्धकुटी विहार, खोना, (२) अमरापुर बुद्ध विहार, बुंगमति, (३) बौद्ध जन विहार, सुनागुठी, (४) वेलुवन विहार, थेचो, (५) ज्योति विहार, वादे व (६) निर्माणाधीन विश्व शान्ति विहार, बुलुया उपासक/उपासिकापिनिगु छगू भेलायु सकल जाना छगू मिनेट मौन धारण यासे वसपोल मदुगु दुःख शोक प्रस्ताव पारित यानागु जुल ।

शाक्य सुरेन
निर्देशक,
सर्वोदय ज्योति अभियान, ललितपुर ।
सन्ध्या टाइम्स
(ने.सं.११२२ पोहेलाथ्व १०)

हार्दिक श्रद्धाञ्जली

ललितपुर गाबहाल निवासी पवित्रबहादुर वज्राचार्य (राजभाई) को असामयिक निधन भएकोमा विश्वशान्ति स्तूप परिवार गहिरो शोक व्यक्त गर्दछ र शोकसन्तप्त परिवारप्रति हार्दिक समवेदना प्रकट गर्दछ ।

दिवङ्गत राजभाईले बुद्धधर्मको प्रचार प्रसार गर्ने काममा महत्त्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउनु भएको थियो । उहाँले जापानको बौद्ध संस्था निप्पोनजान म्योहोजीको निकटमा रहेर त्यस संस्था र श्रद्धेय भिक्षु निचिदात्सु फुजी गुरुजीको पनि सेवा गर्नु भएको थियो ।

पोखराको विश्व शान्ति स्तूपको निर्माणमा उहाँले दिनु भएको अमूल्य सुझाउ र सल्लाह हामीलाई सधैं स्मरणीय रहिरहने छ ।

अन्तमा, हामी उहाँको निर्वाण-लाभको हार्दिक कामना गर्दछौं ।

विश्व शान्ति स्तूप समिति परिवार

पोखरा ।

धर्मचक्षु

·(वर्ष ५, अङ्क ५, माघ २०५८)

With deep sadness we have received the news of the untimely demise of Pavitra Bahadur Bajracharya.

With his charity and enthusiasm for all things Buddhists, and with his selfless generosity and hard work he was one of the foremost leaders and promoters of the Lord's Dharma in Nepal. With his warm spontaneity and sincere kindness, and with his open-mindedness, ready helpfulness and hospitality he was a great and respected friend, mentor and kalyanamitra, whom we will sorely miss.

May he be happy in the beyond and come to experience the fruits of the Dharma which he was sown so actively in this life !

In deep sorrow we share our condolence with the bereaved.

Peter and Jutta von Rospatt

with their son Alexander, daughter Sunita and grand daughter

Manju.

आनन्द भूमि (वर्ष २९ अंक १० माघ पूर्णिमा)

निर्वाण कामना

पवित्रबहादुर वज्राचार्यको असामयिक निधनप्रति दुःख व्यक्त गर्दै हामी उहाँको निर्वाण कामना गर्दछौं ।

नेपाल बौद्ध परिषद्
बुद्धयान, नेपाल बौद्ध परिषदको पाँचौ स्मारिका
(२०५९ आषाढ २९ गते)

युवक बौद्ध मण्डलका संस्थापक अध्यक्ष सुपरिचित बौद्ध व्यक्तित्व श्री पवित्रबहादुर वज्राचार्यको मिति २०५८ साल मंसिर १५ गतेका दिन दिवङ्गत हुनुभयो ।

उहाँको चाँडै निर्वाण प्राप्त गर्नु भई भवचक्रबाट मुक्त हुन सकोस् भनि हामी सबै युवक बौद्ध मण्डल परिवार प्रार्थना गर्दछौं ।

युवक बौद्ध मण्डल, नेपालको बुलेटिन
(२०५९ श्रावण १८ गते शनिवार)

नेपाल बौद्ध धर्मया त्रिपिटकया अनुवादक श्री दुण्डबहादुर वज्राचार्यया श्रद्धेय दाजु स्व. पवित्रबहादुर (राजभाई) वज्राचार्य मदुगु थौं लत्या (४५) या पुण्य तिथिस मदुम्हसिया निर्वाण पद लायेमा धइगु कामना यासें वसपोलया छेंजःप्रति विचाः हायेका

बिचाः हायेकूपिं

मच्छिन्द्रराज शाक्य
उपेन्द्रराज शाक्य
धिरेन्द्रराज शाक्य

हेमन्तराज शाक्य
मणिकराज शाक्य
व छेंजःपिं सकलें

कुलेशराज शाक्य
श्री खन्द्रराज शाक्य

सन्ध्या टाइम्स
(ने.सं. ११२२ थिंलाथ्व ३०)

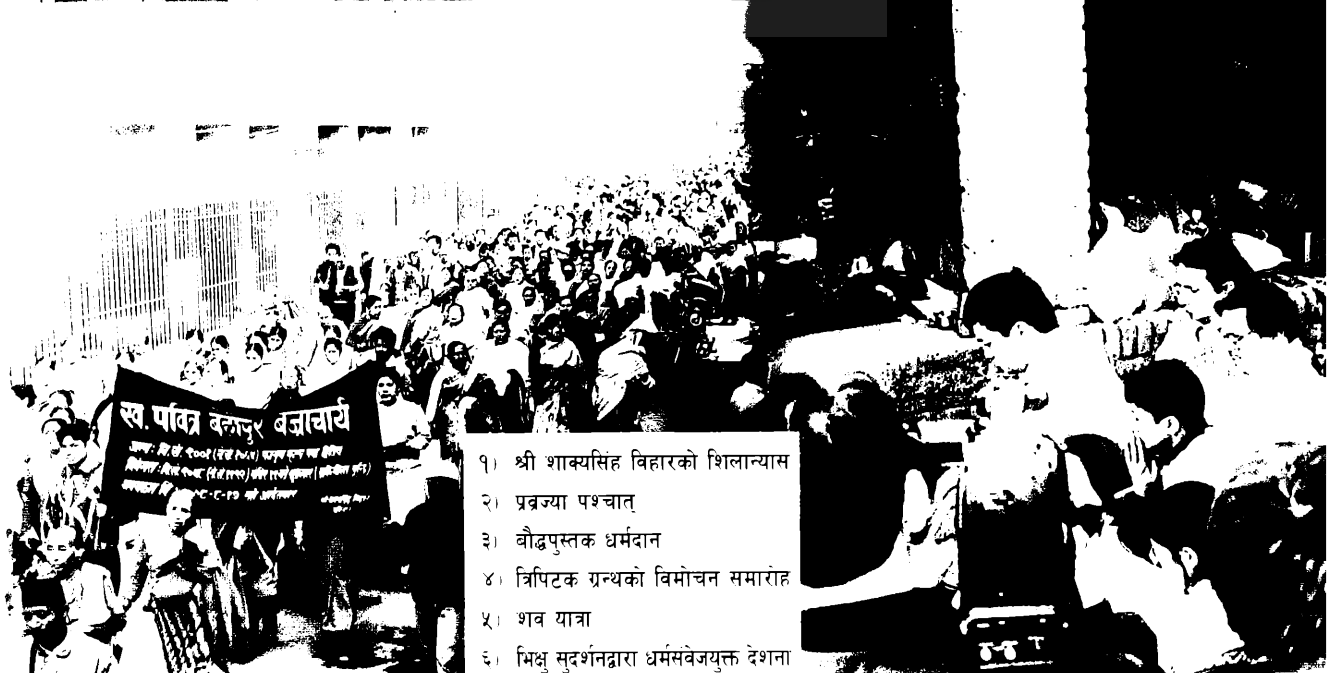


शवयात्रामा सहभागी शोकमग्न ज्ञातिवर्ग एवं मित्रहरू



पाटन वैष्णवी मसानको चितामा अग्नि संस्कार





- १) श्री शाक्यसिंह विहारको शिलान्यास
- २) प्रब्रज्या पश्चात्
- ३) बौद्धपुस्तक धर्मदान
- ४) त्रिपिटक ग्रन्थको विमोचन समारोह
- ५) शव यात्रा
- ६) भिक्षु सुदर्शनद्वारा धर्मसंवेजयुक्त देशना